

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

2018. gada 12. decembrī*

Konkurence – Aizliegtas vienošanās – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Gan oriģinālā, gan ģenēriskā perindoprila, proti, sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai paredzētu zāļu, tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. un 102. panta pārkāpums – Objektivitātes princips – Konsultēšanās ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Prasības celšanas termiņa isums salīdzinājumā ar apstrīdētā lēmuma garumu – Strīdā patentu jomā noslēgti izlīguma nolīgumi – Licences nolīgumi – Tehnoloģijas iegūšanas nolīgumi – Ekskluzīvās tirdzniecības nolīgums – Potenciāla konkurence – Konkurences ierobežojums mērķa dēļ – Konkurences ierobežojums seku dēļ – Konkurences tiesību un patentu tiesību samērošana – Kvalifikācija par atsevišķiem pārkāpumiem vai vienotu pārkāpumu – Konkrētā tirgus noteikšana attiecīgā medikamenta molekulas līmenī – Naudas sodi – Naudas sodu apvienošana saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu – Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips – Pārdošanas apjoma vērtība – Aprēķināšanas kārtība tajos pašos tirgos izdarītu pārkāpumu kumulēšanas gadījumā

Lietā T-691/14

Servier SAS, Sirena [*Suresnes*] (Francija),

Servier Laboratories Ltd, Vekshema [*Wexham*] (Apvienotā Karaliste),

Les Laboratoires Servier SAS, Sirena,

ko sākotnēji pārstāvēja *I. S. Forrester, QC, J. Killick, barrister, O. de Juvigny, avocat*, un *M. Utges Manley, solicitor*, vēlāk – *J. Killick, O. de Juvigny, M. Utges Manley, J. Jourdan* un *T. Reymond, avocats*,

prasītājas,

ko atbalsta

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), Ženēva (Šveice), ko pārstāv *F. Carlin, barrister, N. Niejahr* un *C. Paillard, avocats*,

persona, kas iestājusies lietā,

pret

* Tiesvedības valoda – franču.

Eiropas Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja *T. Christoforou, B. Mongin, C. Vollrath, F. Castilla Contreras* un *T. Vecchi*, pēc tam – *T. Christoforou, B. Mongin, C. Vollrath, F. Castilla Contreras* un *J. Norris-Usher*, pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību, kura ir pamatota ar LESD 263. pantu un ar kuru tiek lūgts, galvenokārt, atcelt Komisijas Lēmumu C(2014) 4955 *final* (2014. gada 9. jūlijs) par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru (lieta AT.39612 – Perindopriils (*Servier*)), ciktāl tas attiecas uz prasītājām, un, pakārtoti, samazināt ar minēto lēmumu tām uzliktā naudas soda apmēru,

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs S. Žervazonī [*S. Gervasoni*] (referents), tiesneši E. Bieļūns [*E. Bieliūnas*], L. Madise [*L. Madise*], R. da Silva Pasošs [*R. da Silva Passos*] un K. Kovalika-Baņčika [*K. Kowalik-Bańczyk*],

sekretāre: Dž. Predoncāni [*G. Predonzani*], administratore,

ņemot vērā tiesvedības rakstveida daļu un 2017. gada 6.–9. jūnija tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums¹

I. Tiesvedības priekšvēsture

A. Par prasītājām

- ¹ *Servier* grupā, ko veido tostarp *Servier SAS*, Francijā reģistrēts mātesuzņēmums, *Laboratoires Servier SAS* un *Servier Laboratories Ltd* (turpmāk tekstā, atsevišķi vai kopā, – “*Servier*” vai “prasītājas”), ietilpst farmācijas uzņēmumi visā pasaulē. Mātesuzņēmuma vadības ekskluzīvo pārraudzību nodrošina *Stichting FIRS*, saskaņā ar Nīderlandes tiesībām dibināta bezpeļņas organizācija.

B. Par perindoprilu un tā patentiem

1. Perindopriils

- Servier* ir izstrādājusi perindoprilu – zāles izmantošanai sirds un asinsvadu medicīnā, kuras galvenokārt ir paredzētas paaugstināta asinsspiediena un sirds mazspējas ārstēšanai, izmantojot angiotensīnu konvertējoša enzīma (turpmāk tekstā – “AKE”) inhibēšanas mehānismu.
- Perindoprila aktīvā farmaceitiskā sastāvdaļa (turpmāk tekstā – “AFS”), proti, bioloģiski aktīvā ķīmiskā viela, kas izraisa paredzēto ārstniecisko iedarbību, ir sāls formā. Sākotnēji izmantotais sāls bija erbumīns (jeb terc-butilamīns), kas – tā procesa dēļ, kuru *Servier* izmanto tā sintēzei, – ir kristāliskā formā.

¹ Ietverti tikai tie šī sprieduma punkti, kuru publicēšanu Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu.

2. Molekulas patents

- 4 Perindoprila molekulas patents (patents EP0049658, turpmāk tekstā – “patents 658”) Eiropas Patentu iestādē (EPI) tika iesniegts 1981. gada 29. septembrī. Patenta 658 termiņam bija jābeidzas 2001. gada 29. septembrī, taču tā aizsardzība vairākās Eiropas Savienības dalībvalstīs, tai skaitā Apvienotajā Karalistē, tika pagarināta līdz 2003. gada 22. jūnijam, kā atļauts Padomes Regulā (EEK) Nr. 1768/92 (1992. gada 18. jūnijs) par papildu aizsardzības sertifikāta izstrādi zālēm (OV 1992, L 182, 1. lpp.). Francijā patenta 658 aizsardzība tika pagarināta līdz 2005. gada 22. martam, bet Itālijā – līdz 2009. gada 13. februārim.

3. Sekundārie patenti

- 5 1988. gadā *Servier* turklāt pieteica EPI vairākus patentus, kuri attiecās uz perindoprila molekulu ražošanas procesiem un kuru termiņš beidzās 2008. gada 16. septembrī, proti, patentus EP0308339, EP0308340, EP0308341 un EP0309324 (turpmāk tekstā attiecīgi – “patents 339”, “patents 340”, “patents 341” un “patents 324”).
- 6 2001. gadā *Servier* iesniedza EPI pieteikumus jauniem ar erbumīnu un tā ražošanas procesiem saistītiem patentiem, kuru skaitā bija patents EP1294689 (saukts par “beta patentu”, turpmāk tekstā – “patents 689”), patents EP1296948 (saukts par “gamma patentu”, turpmāk tekstā – “patents 948”) un patents EP1296947 (saukts par “alfa patentu”, turpmāk tekstā – “patents 947”).
- 7 Patents 947, kas attiecas uz erbumīna sāls alfa kristālisko formu un tās ražošanas procesu, tika pieteikts 2001. gada 6. jūlijā, un EPI to piešķīra 2004. gada 4. februārī.
- 8 *Servier* arī iesniedza valsts patentu pieteikumus vairākās Savienības dalībvalstīs, pirms tās bija pievienojušās Konvencijai par Eiropas patentu piešķiršanu, kas parakstīta Minhenē 1973. gada 5. oktobrī un stājās spēkā 1977. gada 7. oktobrī (turpmāk tekstā – “EPK”). Piemēram, *Servier* iesniedza patentu pieteikumus, kas atbilst patentam 947, Bulgārijā (BG 107 532), Čehijas Republikā (PV2003-357), Igaunijā (P200300001), Ungārijā (HU225340), Polijā (P348492) un Slovākijā (PP0149-2003). Visiem aplūkojamajiem patentu pieteikumiem bija viens iesniegšanas datums – 2001. gada 6. jūlijs. Patenti tika piešķirti 2006. gada 16. maijā Bulgārijā, 2006. gada 17. augustā Ungārijā, 2007. gada 23. janvārī Čehijas Republikā, 2007. gada 23. aprīlī Slovākijā un 2010. gada 24. martā Polijā.

4. Otrās paaudzes perindoprils

- 9 No 2002. gada *Servier* sāka izstrādāt otrās paaudzes perindoprilu, kurš tiek ražots no sāls, kas nav erbumīns, proti, no arginīna. Šim arginīna perindoprilam bija jārada uzlabojumi attiecībā uz uzglabāšanas ilgumu, palielinot to no diviem līdz trim gadiem, attiecībā uz stabilitāti, ļaujot izmantot tikai vienu iepakojuma veidu visās klimatiskajās zonās, un attiecībā uz uzglabāšanu, jo vairs nebūtu vajadzīgi nekādi īpaši uzglabāšanas apstākļi.
- 10 2003. gada 17. februārī *Servier* iesniedza Eiropas patenta pieteikumu par arginīna perindoprilu (patents EP1354873B, turpmāk tekstā – “patents 873”). Patents 873 tika piešķirts 2004. gada 17. jūlijā, un tā termiņa beigu datums bija 2023. gada 17. februāris. Arginīna perindoprils Savienības tirgos tika laists kopš 2006. gada.

C. Par strīdiem saistībā ar perindoprilu

1. Procesi EPI

- 11 Desmit ģenērisko zāļu ražotājas, kuru skaitā bija *Niche Generics Ltd* (turpmāk tekstā – “*Niche*”), *Krka Tovarna Zdravil d.d.* (turpmāk tekstā – “*Krka*”), *Lupin Ltd* un *Norton Healthcare Ltd*, meitasuzņēmums sabiedrībai *Ivax Europe* (turpmāk tekstā – “*Ivax*”), kas vēlāk apvienojās ar *Teva Pharmaceuticals Ltd* (turpmāk tekstā, atsevišķi vai kopā ar citām *Teva* grupas sabiedrībām, – “*Teva*”), 2004. gadā iesniedza iebildumu EPI pret patenta 947 reģistrāciju, lai panāktu tā pilnīgu atcelšanu, atsaucoties uz novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkumu un izgudrojuma apraksta nepietiekamību.
- 12 2006. gada 27. jūlijā EPI iebildumu nodaļa apstiprināja patenta 947 spēkā esamību pēc *Servier* sākotnējo patenta pretenziju nelieliem grozījumiem (turpmāk tekstā – “EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums”). Septiņas sabiedrības pārsūdzēja šo lēmumu. *Niche* izstājās no iebildumu procedūras 2005. gada 9. februārī, *Krka* – 2007. gada 11. janvārī un *Lupin* – 2007. gada 5. februārī. Ar 2009. gada 6. maija lēmumu EPI Tehnisko sūdzību palāta atcēla EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumu un atcēla patentu 947. Pārskatīšanas pieteikums, ko *Servier* iesniedza par šo lēmumu, tika noraidīts 2010. gada 19. martā.
- 13 2004. gada 11. augustā *Niche* arī iesniedza EPI iebildumu attiecībā uz patentu 948, taču izstājās no procedūras 2005. gada 14. februārī.
- 14 2005. gada 13. aprīlī *Teva* ierosināja iebildumu procedūru pret patentu 873. Iebildumu nodaļa šo iebildumu noraidīja, jo *Teva* nebija pierādījusi šī patenta izgudrojuma līmeņa nepietiekamību. 2008. gada 22. decembrī *Teva* pārsūdzēja šo lēmumu, bet pēc tam 2012. gada 8. maijā pārsūdzību atsauca.

2. Tiesvedības valsts tiesās

- 15 Patenta 947 spēkā esamību ģenērisko zāļu sabiedrības turklāt apstrīdēja vairāku dalībvalstu tiesās, konkrēti Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē.

a) Tiesvedība starp “*Servier*”, no vienas puses, un “*Niche*” un “*Matrix*”, no otras puses

- 16 Apvienotajā Karalistē *Servier* 2004. gada 25. jūnijā *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta), Apvienotā Karaliste) cēla prasību pret *Niche* saistībā ar patenta pārkāpumu, atsaucoties uz saviem patentiem 339, 340 un 341, jo *Niche* Apvienotajā Karalistē bija iesniegusi tirdzniecības atļaujas (TA) pieteikumus saistībā ar perindopriļa ģenērisko versiju, kura bija izstrādāta partnerībā ar *Matrix Laboratories Ltd* (turpmāk tekstā – “*Matrix*”), pamatojoties uz 2001. gada 26. martā noslēgtu nolīgumu (turpmāk tekstā – “*Niche-Matrix* nolīgums”). 2004. gada 9. jūlijā *Niche* cēla pretprasību pret *Servier* par patenta 947 spēkā neesamību.
- 17 *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) tiesas sēde par apgalvotā pārkāpuma pamatotību visbeidzot tika noteikta 2005. gada 7. un 8. februārī, taču tā ilga tikai pusi dienas, jo *Servier* un *Niche* 2005. gada 8. februārī noslēdza izlīgumu, ar kuru tika izbeigta tiesvedība starp šīm abām pusēm.

- 18 *Niche* informēja *Matrix* par šīs tiesvedības norisi, un *Matrix* tajā piedalījās, *Niche* vārdā iesniedzot procesuālos rakstus *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)). Turklāt *Servier* 2005. gada 7. februārī nosūtīja *Matrix* oficiālu brīdinājumu, kurā *Matrix* tika pārņemts, ka tā pārkāpj patentus 339, 340 un 341, un tika draudēts, ka tiks celta prasība par patenta pārkāpumu.
- 19 2004. gada rudenī *Servier* turklāt sāka apsvērt *Niche* iegādi. Tālab *Servier* uzdeva veikt sākotnēju auditu, kura pirmais posms tika pabeigts 2005. gada 10. janvārī – datumā, kurā tā iesniedza sākotnējo nesaistošo piedāvājumu iegādāties *Niche* kapitālu par summu no 15 līdz 45 miljoniem sterliņu mārciņu (GBP). Pēc sākotnējā audita otrā posma, kas norisinājās 2005. gada 21. janvārī, *Servier* 2005. gada 31. janvārī mutiski informēja *Niche*, ka tā vairs nevēlas turpināt *Niche* iegādi.

b) Strīdi starp “Servier”, no vienas puses, un “Ivax” un “Teva”, no otras puses

- 20 Apvienotajā Karalistē 2005. gada 9. augustā *Ivax High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) lūdza patenta 947 atcelšanu. Tomēr 2005. gada oktobrī *Servier* un *Ivax* nolēma apturēt tiesvedību līdz galīgā lēmuma pieņemšanai iebildumu procedūrā EPI. Kā pretizpildījumu *Servier* apņēmas attiecībā pret *Ivax*, tās licences turētājiem un klientiem uz apturēšanas laiku Apvienotajā Karalistē necelt sūdzības, nelūgt peļņas atprasījumus vai citu finanšu kompensāciju kā vien saprātīgu atlīdzību par jebkādiem patenta 947 pārkāpumiem un necensties panākt ne noregulējumu ar rīkojumu, ne preču nodošanu. *Servier* arī apņēmas turpināt procedūru EPI ar pienācīgu rūpību un necensties panākt lūgumu izdot pagaidu rīkojumu saistībā ar prasību par pārkāpumu pēc procedūras EPI pabeigšanas.
- 21 Nīderlandē *Pharmachemie BV, Teva* meitasuzņēmums, 2007. gada 15. augustā *Rechtbank Den Haag* (Hāgas rajona tiesa, Nīderlande) cēla prasību ar lūgumu atcelt patentu 947, kā tas bija spēkā Nīderlandē, pamatojoties uz novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkumu un uz tā nereproducējamību. *Rechtbank Den Haag* (Hāgas rajona tiesa) šo lūgumu apmierināja 2008. gada 11. jūnijā. 2008. gada 7. oktobrī *Servier* cēla apelācijas sūdzību par šo spriedumu, bet pēc tam neiesniedza nevienu iebildumu.

c) Strīdi starp “Servier” un “Krka”

- 22 2006. gada 30. maijā *Servier* Ungārijā iesniedza lūgumu izdot pagaidu rīkojumu nolūkā, pamatojoties uz patenta 947 pārkāpumu, aizliegt *Krka* apgrozībā laistas perindoprila ģenēriskas versijas tirdzniecību. Šis lūgums tika noraidīts 2006. gada septembrī.
- 23 Apvienotajā Karalistē 2006. gada 28. jūlijā *Servier High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) cēla prasību pret *Krka* par patenta 340 pārkāpumu. 2006. gada 2. augustā tā arī cēla prasību pret *Krka* par patenta 947 pārkāpumu, kā arī iesniedza lūgumu izdot pagaidu rīkojumu. 2006. gada 1. septembrī *Krka* iesniedza pretprasību par patenta 947 atcelšanu un 2006. gada 8. septembrī – vēl vienu pretprasību par patenta 340 atcelšanu. 2006. gada 3. oktobrī *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) apmierināja *Servier* lūgumu izdot pagaidu rīkojumu un noraidīja saīsinātas tiesvedības pieteikumu (*motion of summary judgment*), ko *Krka* bija iesniegusi 2006. gada 1. septembrī nolūkā panākt patenta 947 atzīšanu par spēkā neesošu. 2006. gada 1. decembrī tiesvedībā esošā lieta tika izbeigta pēc izlīguma starp pusēm un pagaidu rīkojums tika atcelts.

d) Strīds starp “Servier” un “Lupin”

- 24 2006. gada 18. oktobrī *Lupin High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu tiesa)) cēla prasību par patenta 947, kā tas bija spēkā Apvienotajā Karalistē, spēkā neesamību un par to, lai tiktu konstatēts, ka ar perindoprila ģenērisko versiju, ko tā plānoja tirgot šajā valstī, nav noticis minētā patenta pārkāpums.

e) Strīdi starp “Servier” un “Apotex”

- 25 Apvienotajā Karalistē 2006. gada 1. augustā *Servier* cēla prasību *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu tiesa)) pret *Apotex Inc.*, atsaucoties uz patenta 947 pārkāpumu, jo pēdējā minētā 2006. gada 28. jūlijā bija laidusi klajā perindoprila ģenērisku versiju. *Apotex* iesniedza pretpasību par šī patenta atcelšanu. 2006. gada 8. augustā tika pasludināts pagaidu rīkojums, ar ko *Apotex* tika aizliegts importēt, piedāvāt tirdzniecībai vai tirgot perindoprilu. 2007. gada 6. jūlijā *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) nosprieda, ka patents 947 ir spēkā neesošs, pamatojoties uz novitātes un izgudrojuma limeņa trūkumu salīdzinājumā ar patentu 341. Līdz ar to rīkojums tika uzreiz atcelts un *Apotex* varēja atsākt tirgot savu perindoprila ģenērisko versiju Apvienotās Karalistes tirgū. 2008. gada 9. maijā *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apelācijas tiesa (Anglija un Velsa) (Civillietu departaments), Apvienotā Karaliste) noraidīja *Servier* iesniegto apelācijas sūdzību par *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) spriedumu.
- 26 2008. gada 9. oktobrī *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) piesprieda atlīdzināt *Apotex* zaudējumus 17,5 miljonu GBP apmērā sakarā ar apgrozījuma zudumu rīkojuma īstenošanas laikā. 2011. gada 29. martā *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) tomēr lūdza *Apotex* atmaksāt šo summu *Servier*, pamatojoties uz principu *ex turpi causa*, ņemot vērā to, ka spēkā esošs Kanādas patents aizsargāja perindoprila molekulu līdz 2018. gadam un *Apotex* ražoja un tirgoja savas zāles Kanādā. Tomēr ar 2012. gada 3. maija spriedumu *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apelācijas tiesa (Anglija un Velsa) (Civillietu departaments)) šo nolēmumu atcēla. 2014. gada 29. oktobrī *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) noraidīja *Servier* iesniegto apelācijas sūdzību par *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apelācijas tiesas (Anglija un Velsa) (Civillietu departaments)) spriedumu.
- 27 Nīderlandē *Katwijk Farma BV*, *Apotex* meitasuzņēmums, 2007. gada 13. novembrī cēla prasību *Rechtbank Den Haag* (Hāgas rajona tiesa) par patenta 947, kā tas bija spēkā Nīderlandē, atcelšanu. 2007. gada 7. decembrī *Servier* iesniedza lūgumu izdot pagaidu rīkojumu pret *Katwijk Farma*, bet *Rechtbank Den Haag* (Hāgas rajona tiesa) to 2008. gada 30. janvārī noraidīja. Pēc tam, kad *Rechtbank Den Haag* (Hāgas rajona tiesa) 2008. gada 11. jūnijā saistībā ar *Pharmachemie* ierosināto tiesvedību atcēla patentu 947 Nīderlandei, *Servier* un *Katwijk Farma* izstājās no notiekošajām tiesvedībām.

D. Par izlīgumiem ar patentiem saistītos strīdos

- 28 *Servier* noslēdza virkni izlīguma nolīgumu patentu jomā ar vairākām ģenērisko zāļu sabiedrībām, ar kurām tai bija strīdi saistībā ar patentiem. Tomēr tā nenoslēdza izlīgumu ar *Apotex*.

1. “Servier” noslēgtie nolīgumi ar “Niche” un “Unichem”, kā arī ar “Matrix”

- 29 2005. gada 8. februārī *Servier* noslēdza divus izlīguma nolīgumus – vienu ar *Niche* un tās mātesuzņēmumu *Unichem Laboratories Ltd* (turpmāk tekstā – “*Unichem*”) un otru ar *Matrix*. Tajā pašā dienā *Niche* noslēdza licences un piegādes līgumu ar *Biogaran, Laboratoires Servier* 100 % piederošu meitasuzņēmumu.
- 30 Starp *Servier*, no vienas puses, un *Niche* un *Unichem*, no otras puses, noslēgtais nolīgums (turpmāk tekstā – “*Niche* nolīgums”) attiecās uz visām valstīm, kurās pastāvēja patenti 339, 340, 341 un 947 (3. pants).
- 31 Ar *Niche* nolīgumu *Niche* un *Unichem* apņēmās neražot, nelikt ražot, neuzglabāt, neimportēt, nepiegādāt, nepiedāvāt piegādāt un neizmantot ģenērisko perindoprilu, kas ražots atbilstoši *Niche* izstrādātajai procedūrai un ko *Servier* uzskatīja par tādu, kas pārkāpj patentus 339, 340 un 341, kā tie bija spēkā Apvienotajā Karalistē, atbilstoši būtībā līdzīgai procedūrai vai jebkādai citai procedūrai, kas var pārkāpt patentus 339, 340 un 341 (turpmāk tekstā – “strīdīgā procedūra”) līdz šo patentu termiņu beigām vietējā līmenī (3. pants). Turpretī *Niche* nolīgumā bija noteikts, ka tās varēs brīvi tirgot atbilstoši strīdīgajai procedūrai ražotu perindoprilu, nepārkāpjot šos patentus, pēc minēto patentu termiņu beigām (4. un 6. pants). Turklāt *Niche* vajadzēja līdz patentu beigu termiņa datumam atcelt, izbeigt vai apturēt visus savus jau noslēgtos nolīgumus attiecībā uz perindoprilu, kas ražots atbilstoši strīdīgajai procedūrai, kā arī visus šī perindoprila TA pieteikumus (11. pants). Turklāt *Niche* un *Unichem* apņēmās neiesniegt nevienu atbilstoši strīdīgajai procedūrai ražota perindoprila TA pieteikumu un nepalīdzēt nevienai trešajai pusei iegūt šādu TA (10. pants). Visbeidzot, tām bija jāapņemas necelt nevienu prasību par spēkā neesamību vai prasību, lai tiktu konstatēts, ka nav patentu 339, 340, 341, 947, 689 un 948 pārkāpuma līdz to termiņu beigām, izņemot lai aizstāvētos saistībā ar prasību par patenta pārkāpumu (8. pants). Turklāt *Niche* piekrita atsaukt savus iebildumus EPI par patentiem 947 un 948 (7. pants).
- 32 Kā pretizpildījumu *Servier* apņēmās, pirmkārt, necelt prasības par pārkāpumu pret *Niche* vai tās klientiem un pret *Unichem*, pamatojoties uz patentiem 339, 340, 341 un 947, attiecībā uz jebkādiem apgalvotiem pārkāpumiem, kas būtu notikuši pirms *Niche* nolīguma noslēgšanas (5. pants), un, otrkārt, samaksāt *Niche* un *Unichem* summu 11,8 miljonu GBP apmērā divos maksājumos (13. pants). Šī summa bija domāta kā pretizpildījums par *Niche* un *Unichem* saistībām un par “būtiskajām izmaksām un iespējamām saistībām, kas varētu rasties *Niche* un *Unichem* saistībā ar šo sabiedrību atbilstoši [strīdīgajai] procedūrai ražota perindoprila izstrādes programmas izbeigšanu”.
- 33 Turklāt 2005. gada 8. februārī *Niche* noslēdza licences un piegādes līgumu ar *Biogaran* (turpmāk tekstā – “*Biogaran* nolīgums”) par, pirmkārt, visas tās informācijas un datu nodošanu, kas ir *Niche* rīcībā par trim medikamentiem un kas nepieciešami TA iegūšanai, un, otrkārt, par *Niche* Francijas TA attiecībā uz vienu no tiem nodošanu. Kā pretizpildījumu *Biogaran* bija jāsamaksā *Niche* summa 2,5 miljonu GBP apmērā, kas būtu neatmaksājama pat gadījumā, ja *Biogaran* TA neiegūtu. Turklāt *Biogaran* bija jāpasūta attiecīgie produkti no *Niche* pēc TA iegūšanas. Gadījumā, ja TA netiktu saņemta 18 mēnešu laikā pēc nolīguma stāšanās spēkā, tas tiktu automātiski izbeigts (14.4. pants) un nevienai no pusēm nebūtu tiesības uz kompensāciju (14.5. pants).
- 34 Starp *Servier* un *Matrix* noslēgtais nolīgums (turpmāk tekstā – “*Matrix* nolīgums”) attiecās uz visām valstīm, kurās pastāvēja patenti 339, 340, 341 un 947, izņemot vienu valsti, kas nav Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalsts (*Matrix* nolīguma 1. iedaļas 1. punkta xiii) apakšpunkts).
- 35 Ar *Matrix* nolīgumu *Matrix* apņēmās neražot, neuzdot ražot, neuzglabāt, neimportēt, nepiegādāt, nepiedāvāt piegādāt un neizmantot perindoprilu, kas ražots atbilstoši strīdīgajai procedūrai, līdz šo patentu termiņa beigām vietējā līmenī (1. un 2. pants). Turpretī nolīgumā bija noteikts, ka *Matrix* varēs brīvi tirgot atbilstoši strīdīgajai procedūrai ražotu perindoprilu, nepārkāpjot patentus, pēc minēto patentu termiņu beigām (4. pants). Turklāt *Matrix* vajadzēja līdz patentu beigu termiņa datumam

atcelt, izbeigt vai apturēt visus savus jau noslēgtos līgumus attiecībā uz perindoprilu, kas ražots atbilstoši strīdīgajai procedūrai, un attiecībā uz šī perindoprila TA pieteikumiem vēlākais līdz 2005. gada 30. jūnijam (7. un 8. pants). Turklāt tā apņēmās neiesniegt nevienu atbilstoši strīdīgajai procedūrai ražota perindoprila TA pieteikumu un nepalīdzēt nevienai trešajai pusei iegūt šādu TA (6. pants). Visbeidzot, *Matrix* apņēmās necelt nevienu prasību par spēkā neesamību vai prasību, lai tiktu konstatēts, ka nav patentu 339, 340, 341, 947, 689 un 948 pārkāpuma, līdz to termiņu beigām, izņemot lai aizstāvētos saistībā ar prasību par patenta pārkāpumu (5. pants).

- 36 Kā pretizpildījumu *Servier* apņēmās, pirmkārt, necelt prasības par pārkāpumu pret *Matrix*, pamatojoties uz patentiem 339, 340, 341 un 947, attiecībā uz jebkādiem apgalvotiem pārkāpumiem, kas būtu notikuši pirms *Matrix* nolīguma noslēgšanas (3. pants), un, otrkārt, samaksāt *Matrix* summu 11,8 miljonu GBP apmērā divos maksājumos (9. pants). Šī summa bija domāta kā pretizpildījums par *Matrix* saistībām un par “būtiskajām izmaksām un iespējamām saistībām, kas varētu rasties *Matrix* saistībā ar šīs sabiedrības atbilstoši [strīdīgajai] procedūrai ražota perindoprila izstrādes programmas izbeigšanu”.

2. Starp “*Servier*” un “*Teva*” noslēgtais nolīgums

- 37 2006. gada 13. jūnijā *Servier* un *Teva* noslēdza izlīguma un ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu (turpmāk tekstā – “*Teva* nolīgums”). Perindoprils, uz kuru attiecās *Teva* nolīgums, bija erbumīna perindoprils (1.12. pants).
- 38 Saskaņā ar izlīguma noteikumiem *Teva* apņēmās iznīcināt visu perindoprilu, kas bija tās īpašumā vai kontrolē un kas bija paredzēts tirdzniecībai Apvienotajā Karalistē (2.2. pants). Turklāt *Teva* bija jāapņemas Apvienotajā Karalistē neražot, neuzdot ražot, neuzglabāt, neimportēt, nepiegādāt, nepiedāvāt piegādāt un neizmantot ģenērisko perindoprilu, kas vai nu ražots atbilstoši tās izstrādātajai procedūrai, kuru *Servier* uzskatīja par tādu, kas pārkāpj patentus 947 un 339–341, kā tie atzīti par spēkā esošiem Apvienotajā Karalistē, vai pārkāpj šos patentus līdz *Teva* nolīguma izbeigšanai vai termiņa beigām, vai līdz minēto patentu termiņa beigām (2.3. pants). Turklāt *Teva* apņēmās neapstrīdēt iepriekš minētos patentus Apvienotajā Karalistē *Teva* nolīguma darbības laikā, ar precizējumu, ka tai nebija aizliegts ierosināt iebildumu procedūru EPI pret strīdīgajiem patentiem (2.4. pants).
- 39 Kā pretizpildījumu *Teva* saistībām *Servier* apņēmās atteikties no visām pretenzijām pret *Teva* attiecībā uz iespējamu strīdīgo patentu pārkāpumu Apvienotajā Karalistē pirms *Teva* nolīguma stāšanās spēkā (2.1. pants).
- 40 Saskaņā ar noteikumiem attiecībā uz ekskluzīvās pirkšanas pienākumu *Teva* apņēmās veikt iegādi vienīgi no *Servier* saistībā ar visām savām vajadzībām pēc ģenēriskā perindoprila, kas paredzēts izplatīšanai Apvienotajā Karalistē *Teva* nolīguma darbības laikā (3.1. un 1.14. pants). Gadījumā, ja *Servier* nenodrošinātu apgādi, *Teva* nebija nekādu tiesību celt pārsūdzību vai izbeigt [nolīgumu], bet gan tiesības saņemt fiksētu zaudējumu atlīdzību 500 000 GBP apmērā mēnesī (1.8. un 3.8.3. pants).
- 41 Saskaņā ar *Teva* nolīguma vispārīgajiem noteikumiem šis nolīgums bija noslēgts uz trim gadiem un bija atjaunojams vēl uz diviem gadiem (8.1. un 8.2. pants). Turklāt, parakstot *Teva* nolīgumu, *Servier* pret “atbilstošu rēķinu” bija jāsamaksā *Teva* summa 5 miljonu GBP apmērā kā “ieguldījums izmaksās, kas *Teva* radušās šī līguma noslēgšanas sagatavošanā, tostarp bez ierobežojumiem attiecībā uz izmaksām, kas saistītas ar tās pastāvošo piegādes līgumu attiecībā uz Apvienoto Karalisti izbeigšanu” (10. pants).
- 42 2007. gada 23. februārī *Servier* un *Teva* noslēdza *Teva* papildu nolīgumu (turpmāk tekstā – “*Teva* papildu nolīgums”), ar kuru tika apstiprināta ekskluzīvās pirkšanas pienākuma faktiskā īstenošana, nosakot datumu, kurā *Teva* varēs sākt izplatīt *Servier* piegādāto ģenērisko perindoprilu. Šo datumu vai

nu vajadzēja vienpusēji noteikt *Servier*, vai arī tam vajadzēja atbilst patenta 947 atcelšanas vai termiņa beigu datumam, vai arī tam vajadzēja būt datumam, kurā *Apotex* sāks izplatīt ģenērisko perindoprilu Apvienotajā Karalistē pēc tās strīda ar *Servier* atrisināšanas.

3. Starp “*Servier*” un “*Krka*” noslēgtie nolīgumi

- 43 2006. gada 27. oktobrī *Servier* un *Krka* noslēdza izlīguma nolīgumu un licences nolīgumu, ko papildināja papildu nolīgumu, kurš tika noslēgts 2006. gada 2. novembrī.
- 44 Ar *Krka* noslēgtajā izlīguma nolīgumā bija paredzēts, ka patents 947 attiecas arī uz attiecīgajiem valsts patentiem (B pielikums).
- 45 Saskaņā ar izlīguma nolīgumu, kas ar to bija noslēgts un kas bija spēkā līdz patenta 947 vai patenta 340 termiņa beigām vai atcelšanai, *Krka* apņēmas atteikties no jebkādām esošajām pretenzijām pret patentu 947 visā pasaulē un pret patentu 340 Apvienotajā Karalistē un nākotnē neapstrīdēt nevienu no šiem abiem patentiem visā pasaulē (I panta ii) punkts). Turklāt *Krka* un tās meitasuzņēmumiem bija aizliegts laist klajā vai tirgot perindoprila ģenērisko versiju, ar ko pārkāpj patentu 947, kamēr šis patents ir spēkā, valstī, kur tas joprojām ir spēkā, izņemot, ja ir saņemta *Servier* skaidri izteikta atļauja (V pants). Tāpat *Krka* nedrīkstēja piegādāt nevienai trešajai pusei perindoprila ģenērisko versiju, ar ko pārkāpj patentu 947, bez *Servier* skaidri izteiktas atļaujas (V panta 2. punkts). Kā pretizpildījums *Servier* bija pienākums visā pasaulē atsaukt visas tiesvedības pret *Krka*, kas pamatotas ar patentu 947 un 340 pārkāpumu, tostarp tās lūgumus izdot pagaidu rīkojumu (I panta i) punkts).
- 46 Saskaņā ar licences nolīgumu, kas noslēgts ar *Krka* uz termiņu, kurš atbilst patenta 947 spēkā esamībai (5. pants), *Servier* nodeva *Krka* “ekskluzīvu” un neatsaucamu patenta 947 licenci nolūkā izmantot, ražot, tirgot, pārdot, piedāvāt tirdzniecībai, veicināt un importēt savus pašas produktus, kas satur erbumīna sāls alfa kristālisko formu (2. pants), Čehijas Republikā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Polijā, Slovēnijā un Slovākijā (1. pants). Kā pretizpildījums *Krka* bija jāsamaksā *Servier* atlīdzība 3 % apmērā no sava pārdošanas apjoma neto summas šajās teritorijās (3. pants). *Servier* bija atļauts šajās pašās valstīs tieši vai netieši (proti, attiecībā uz vienu tās meitasuzņēmumu vai uz vienu trešo pusi valstī) izmantot patentu 947 (2. pants).
- 47 Turklāt 2007. gada 5. janvārī *Servier* un *Krka* noslēdza cesijas un licences nolīgumu.
- 48 Saskaņā ar cesijas un licences nolīgumu *Krka* nodeva *Servier* divus patentu pieteikumus – vienu par perindoprila sintēzes procedūru (WO 2005 113500) un otru par perindoprila preparātu sagatavošanu (WO 2005 094793) (1. pants). Ar šiem patentu pieteikumiem aizsargātā tehnoloģija tika izmantota *Krka* perindoprila ražošanā.
- 49 *Krka* apņēmas neapstrīdēt to patentu spēkā esamību, kas tiks piešķirti, pamatojoties uz aplūkojamajiem pieteikumiem (3. pants).
- 50 Pretizpildījumā par šo cesiju *Servier* samaksāja *Krka* summu 15 miljonu EUR apmērā par katru aplūkojamo pieteikumu (2. pants).
- 51 *Servier* nodeva *Krka* arī neekskluzīvu, neatsaucamu, nenododamu bezmaksas licenci bez tiesībām izsniegt apakšlicences (izņemot saviem meitasuzņēmumiem) attiecībā uz pieteikumiem vai patentiem, kas tiks piešķirti to rezultātā; uz šo licenci neattiecas ierobežojumi laikā, telpā vai tās izmantošanas veidā (4. pants).

4. Starp “Servier” un “Lupin” noslēgtais nolīgums

- 52 2007. gada 30. janvārī *Servier* noslēdza izlīguma nolīgumu ar *Lupin* (turpmāk tekstā – “*Lupin* nolīgums”).
- 53 Abas puses tādējādi nolēma izbeigt savas tiesvedības par perindoprilu (1.1., 1.2. un 1.4. pants).
- 54 Turklāt *Lupin* apņēmas nemēģināt, ne tieši, ne netieši, ne arī palīdzēt vai likt trešajai pusei atsaukt, atzīt par spēkā neesošu vai apstrīdēt patentu 947 vai jebkādu citu patentu, kas pieder *Servier* vai tās meitasuzņēmumiem un kas aizsargā perindoprilu, attiecībā uz visām valstīm, izņemot vienu valsti, kas nav EEZ dalībvalsts (1.3. pants). Turklāt *Lupin* un tās meitasuzņēmumi nedrīkstēja pārdot un piedāvāt tirdzniecībai nevienu farmaceitisku produktu, kas kā AFS satur “erbumīna perindoprilu [...] vai jebkādu tā sāli”, nevienā valstī, izņemot vienu valsti, kas nav EEZ dalībvalsts (1.6. pants). *Lupin* tomēr bija atļauts tirgot *Servier* piegādātus produktus vai savu pašas perindoprilu valstīs, kurās tika tirgota *Servier* atļauta perindoprila ģenēriska versija, vai gadījumā, ja beigtos termiņš visiem attiecīgajiem *Servier* patentiem, vai valstīs, kurās kāda trešā puse ir laidusi tirdzniecībā perindoprila ģenērisku versiju un kurās *Servier* nav iesniegusi nekādu lūgumu izdot rīkojumu nolūkā aizliegt tā tirdzniecību (1.6. un 4.1. pants).
- 55 Turklāt saistībā ar *Lupin* nolīgumu *Servier* un *Lupin* noslēdza arī intelektuālā īpašuma tiesību nodošanas nolīgumu un licences nolīgumu.
- 56 *Servier* ieguva trīs *Lupin* iesniegtus perindoprila paņēmiena patentu pieteikumus:
- pieteikumu W0 2004/075889 (EP1603558 B1) attiecībā uz jaunu perindoprila un tā sāļu sagatavošanas procedūru par 20 miljoniem EUR;
 - pieteikumu W0 2006/097941 (EP1861367 A) attiecībā uz jaunu, uzlabotu perindoprila attīrīšanas procedūru par 10 miljoniem EUR;
 - pieteikumu W0 2005/037788 (EP1675827 A 1) attiecībā uz jaunu “kristāliskā erbumīna” perindoprila sagatavošanas procedūru par 10 miljoniem EUR.
- 57 *Servier* arī nodeva *Lupin* licenci – neekskluzīvu, nenododamu, tādu, uz kuru nevar attiekties apakšlicence, bezmaksas, pastāvīgu un neatsaucamu – par šiem trim patentu pieteikumiem nolūkā ražot perindoprilu valstīs, uz kurām attiecās aplūkojamie pieteikumi (3.1. pants).
- 58 Visbeidzot, *Lupin* nolīgumā bija paredzēta piegādes līguma noslēgšana starp līgumslēdzējām pusēm četru nedēļu laikā, tomēr tas netika noslēgts.

E. Par nepieciešamo tehnoloģiju iegādi

- 59 2001. gada 3. septembrī prasītājas noslēdza nolīgumu ar *Rolabo, SL* par pēdējās minētās 2001. gada 24. jūlijā iesniegta patenta pieteikuma pārdošanu; pieteikums attiecās uz perindoprila AFS un perindoprila AFS ķīmiskajiem reģistrācijas dokumentiem par summu 10 miljoni ASV dolāru (USD).
- 60 2004. gada 9. novembrī prasītājas noslēdza nolīgumu ar *Azad Pharmaceutical Ingredients AG* (turpmāk tekstā – “*Azad*”) par tāda patenta pieteikuma nodošanu, ko pēdējā minētā bija iesniegusi par divām jaunām perindoprila polimorfām formām, delta un epsilons, un par saistīto zinātību attiecībā uz visu pasauli par summu 13 374 243 EUR.

- 61 2007. gada 15. oktobrī prasītājas ar *Sandoz AG* noslēdza vienošanās protokolu, kurā bija paredzēts, ka tās uzsāks *Sandoz* izstrādātas perindopriļa AFS tehnoloģijas iegādi, ja izrādīsies, ka šī tehnoloģija ir brīva no patentiem un tā ir dzīvotspējīgas konkurences avots rūpnieciskajā jomā, par summu, kas var pārsniegt 50 miljonus USD. Sarunas turpinājās līdz 2008. gada jūlijam, bet galu galā nekāds nolīgums netika noslēgts.

F. Par nozares apsekojumu

- 62 2008. gada 15. janvārī Eiropas Kopienu Komisija izlēma uzsākt izmeklēšanu attiecībā uz farmācijas nozari, pamatojoties uz Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101.] un [102.] pantā, (OV 2003, L 1, 1. lpp.) 17. pantu, lai noskaidrotu, pirmkārt, iemeslus, kāpēc minētajā nozarē ir samazinājušās inovācijas, ņemot vērā tirgū laisto jauno zāļu skaitu, un, otrkārt, iemeslus, kāpēc noteiktas ģenēriskās zāles tirgū ir laistas novēloti.
- 63 2008. gada 28. novembrī Komisija publicēja sākotnējo ziņojumu par savas izmeklēšanas rezultātiem, par kuru pēc tam tika veikta sabiedriska apspriešana. 2009. gada 8. jūlijā tā pieņēma paziņojumu, kurā bija izklāstīts tās izmeklēšanas ziņojuma attiecībā uz farmācijas nozari kopsavilkums. Komisija šajā ziņojumā tostarp norādīja, ka ir jāturpina uzraudzīt izlīgumus tiesvedībās patentu jomā, kuri noslēgti starp oriģinālo zāļu uzņēmumiem un ģenērisko zāļu uzņēmumiem, lai labāk izprastu, kā šie izlīgumi tiek izmantoti, un identificētu izlīgumus, kas kavē ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū par ļaunu patērētājiem Savienībā un var tikt uzskatīti par konkurences noteikumu pārkāpumiem. Komisija pēc tam sagatavoja sešus ikgadējus ziņojumus par izlīgumu patentu jomā uzraudzību.

G. Par administratīvo procedūru un apstrīdēto lēmumu

- 64 2008. gada 24. novembrī Komisija veica iepriekš nepieteiktas pārbaudes tostarp *Servier* telpās. 2009. gada janvārī Komisija vairākām sabiedrībām, tostarp *Servier*, nosūtīja informācijas pieprasījumus. 2009. gada 2. jūlijā Komisija pieņēma lēmumu uzsākt procedūru.
- 65 2009. gada augustā un pēc tam no 2009. gada decembra līdz 2012. gada maijam Komisija nosūtīja *Servier* vairākus informācijas pieprasījumus. Tā kā *Servier* atteicās atbildēt uz dažām 2011. gada 7. februāra un 11. aprīļa informācijas pieprasījumu daļām attiecībā uz *Biogaran* nolīgumu, Komisija pieņēma lēmumu, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punktu. *Servier* iesniedza pieprasīto informāciju 2011. gada 7. novembrī.
- 66 No 2009. gada līdz 2012. gadam *Servier* tika aicināta piedalīties vairākās situācijas novērtēšanas sanāksmēs.
- 67 2012. gada 27. jūlijā Komisija izdeva paziņojumu par iebildumiem, kas tika nosūtīts vairākām sabiedrībām, tostarp *Servier*, kura uz šo paziņojumu atbildēja 2013. gada 14. janvārī.
- 68 Pēc attiecīgo sabiedrību uzklaušanās 2013. gada 15., 16., 17. un 18. aprīlī tika rīkotas jaunas situācijas novērtēšanas sanāksmes un *Servier* tika nosūtīti jauni informācijas pieprasījumi.
- 69 2013. gada 18. decembrī Komisija piešķīra *Servier* piekļuvi savāktajiem vai pēc paziņojuma par iebildumiem plašāk izplatītajiem pierādījumiem un nosūtīja faktu izklāstu, uz kuru *Servier* atbildēja 2014. gada 31. janvārī. Uzklaušanās amatpersona savu nobeiguma ziņojumu sniedza 2014. gada 7. jūlijā.

- 70 2014. gada 9. jūlijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2014) 4955 *final* par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru (Lieta AT.39612 – Perindopriils (*Servier*) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), kas tika paziņots prasītājam 2014. gada 11. jūlijā.
- 71 Komisija uzskatīja, ka prasītājas bija pārkāpušas, pirmkārt, LESD 101. pantu, piedaloties piecos izlīguma nolīgumos patentu jomā, par to saņemdamas atlīdzību (apstrīdētā lēmuma 1.–5. pants), un, otrkārt, LESD 102. pantu, izstrādājot un, izmantojot tehnoloģiju iegādi un šos piecus izlīguma nolīgumus, īstenojot izslēgšanas stratēģiju attiecībā uz perindopriila preparātu tirgu Francijā, Nīderlandē, Polijā un Apvienotajā Karalistē un attiecībā uz perindopriila AFS tehnoloģijas tirgu (apstrīdētā lēmuma 6. pants).
- 72 Par LESD 101. panta pārkāpumiem Komisija piemēroja prasītājam šādus naudas sodus par kopējo summu 289 727 200 EUR (apstrīdētā lēmuma 7. panta 1.–5. punkts):
- attiecībā uz *Niche* nolīgumu: 131 532 600 EUR, solidāri ar *Biogaran*;
 - attiecībā uz *Matrix* nolīgumu: 79 121 700 EUR;
 - attiecībā uz *Teva* nolīgumu: 4 309 000 EUR;
 - attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti ar *Krka*: 37 661 800 EUR;
 - attiecībā uz *Lupin* nolīgumu: 37 102 100 EUR.
- 73 Par LESD 102. panta pārkāpumu Komisija piemēroja prasītājam naudas sodu 41 270 000 EUR apmērā (apstrīdētā lēmuma 7. panta 6. punkts).

II. Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

- 74 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2014. gada 21. septembrī, prasītājas cēla šo prasību.
- 75 Prasītāju prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- pilnībā vai daļēji atcelt apstrīdētā lēmuma 1.–8. pantu, ciktāl tie attiecas uz prasītājam;
 - pakārtoti, atcelt tām uzliktos naudas sodus vai ļoti būtiski samazināt to apmēru;
 - attiecināt uz tām jebkādu pilnīgu vai daļēju apstrīdētā lēmuma atcelšanu saistībā ar *Biogaran* un pārējo šī lēmuma adresātu celtajām prasībām;
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 76 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- prasību noraidīt;
 - piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 77 Ar dokumentu, kas tika iesniegts 2015. gada 2. februārī, *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA)* (turpmāk tekstā – “EFPIA” vai “persona, kas iestājusies lietā”) lūdza atļauju iestāties tiesvedībā prasītāju prasījumu atbalstam.

- 78 Prasītājas un Komisija lūdza attiecībā pret *EFPIA* ievērot konfidencialitāti saistībā ar vairākiem prasības pieteikumā, iebildumu rakstā, replikas rakstā, atbildes rakstā uz repliku, atbildē uz dažiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem, apsvērumos par šīm atbildēm un prasītāju apsvērumos par iestāšanās rakstu ietvertiem elementiem.
- 79 Ar Vispārējās tiesas otrās palātas priekšsēdētāja 2015. gada 14. oktobra rīkojumu *EFPIA* tika atļauts iestāties šajā lietā prasītāju prasījumu atbalstam. Tā kā *EFPIA* neapstrīdēja lūgumus ievērot konfidencialitāti, Vispārējā tiesa nelēma par to pamatotību.
- 80 Personas, kas iestājusies lietā, prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:
- atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz prasītājām;
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kuri radušies personai, kas iestājusies lietā.
- 81 Saistībā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 89. panta 3. punkta a) un d) apakšpunktā paredzētajiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem Komisija tika aicināta rakstveidā atbildēt uz jautājumiem, kā arī iesniegt dokumentus, kas saistīti it īpaši ar konsultēšanos ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju, ar naudas soda apmēra aprēķināšanu un ar datiem, kas attiecas uz nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Krka* un kuri tika atzīti par konfidenciāliem apstrīdētajā lēmumā. Tā iesniedza savas atbildes tai noteiktajā termiņā.
- 82 Tā kā Vispārējās tiesas palātu sastāvs tika mainīts, tiesnesis referents tika norīkots uz devīto palātu, kurai attiecīgi tika nodota šī lieta.
- 83 Pēc devītās palātas priekšlikuma Vispārējā tiesa atbilstoši Reglamenta 28. pantam nolēma nodot lietu paplašinātam iztiesāšanas sastāvam.
- 84 Pamatojoties uz tiesneša referenta priekšlikumu, Vispārējā tiesa nolēma uzsākt tiesvedības mutvārdu daļu un saistībā ar Reglamenta 89. panta 3. punkta a) apakšpunktā paredzētajiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem uzdeva lietas dalībniekiem rakstiskus jautājumus, lūdzot tām sniegt atbildes tiesas sēdē.
- 85 2017. gada 24. februārī Vispārējā tiesa aicināja lietas dalībniekus atbilstoši Reglamenta 89. panta 3. punkta e) apakšpunktam piedalīties neoficiālā sanāksmē ar Vispārējās tiesas devītās palātas paplašinātā sastāvā priekšsēdētāju un tiesnesi referentu nolūkā atgādināt tiesas sēdes norises kārtību, kā arī dažu datu konfidencialitāti. Prasītājas un Komisija piedalījās šajā sanāksmē, kas notika Vispārējā tiesā 2017. gada 3. maijā.
- 86 2017. gada 6.–9. jūnija tiesas sēdē tika uzklauti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem rakstveida un mutiskajiem jautājumiem.

III. Juridiskais pamatojums

A. Par pieņemamību

1. Par prasījumu trešās daļas pieņemamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- 89 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru prasības pieņemamības nosacījumi ir absolūts šķērslis tiesas procesam, uz ko Savienības tiesa var atsaukties pēc savas ierosmes un uz ko tai vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes jāatsaucas (spriedumi, 2002. gada 21. marts, *Joyson/Komisija*, T-231/99, EU:T:2002:84, 154. punkts, un 2005. gada 14. decembris, *Honeywell/Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 53. punkts). Līdz ar to, pat ja Komisija prasītāju prasījumu trešās daļas pieņemamību nav apstrīdējusi savos procesuālajos rakstos, bet vienīgi tiesas sēdē, atbildot uz Vispārējās tiesas jautājumu, Vispārējai tiesai tās pieņemamība ir jāizvērtē pēc savas ierosmes.
- 90 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. panta pirmajai daļai, kas tiesvedībai Vispārējā tiesā ir piemērojama saskaņā ar šo statūtu 53. panta pirmo daļu, un 1991. gada 2. maija Vispārējās tiesas Reglamenta, kas bija piemērojams prasības iesniegšanas brīdī, 44. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktam prasības pieteikumā ir jānorāda strīda priekšmets, prasījumi un norādīto pamatu izklāsta kopsavilkums. Šīs prasības mērķis ir gūt pietiekami skaidras un precīzas norādes, lai ļautu atbildētājam pusei nodrošināt pienācīgu aizstāvību un Savienības tiesai veikt pārbaudi, attiecīgā gadījumā bez citas informācijas pamatojumam (spriedumi, 1995. gada 29. jūnijs, *ICI/Komisija*, T-37/91, EU:T:1995:119, 42. punkts; 2000. gada 24. februāris, *ADT Projekt/Komisija*, T-145/98, EU:T:2000:54, 66. punkts, un 2004. gada 16. marts, *Danske Busvognmænd/Komisija*, T-157/01, EU:T:2004:76, 45. punkts). Tādējādi, kā Komisija norādīja tiesas sēdē, prasības pieteikumā veikta vispārēja atsaukšanās uz pamatiem un argumentiem, kuri minēti tādas prasības atbalstam, kas celta saistītā lietā, neatbilst šai prasībai (spriedums, 2011. gada 24. marts, *Legris Industries/Komisija*, T-376/06, nav publicēts, EU:T:2011:107, 32. punkts).
- 91 Tomēr ir jānorāda, ka Savienības tiesa varēja pieņemt, ka prasības pieteikumā skaidri nenorādītie pamati var būt uzskatāmi par tiesiski izvirzītiem, ņemot vērā atsauci uz pamatiem, kas izvirzīti citā lietā, gadījumā, ja prasītājs ir atsaucies uz saviem paša attiecīgajiem dokumentiem citā lietā (skat. spriedumu, 2005. gada 14. decembris, *Honeywell/Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 61. un 62. punkts un tajos minētā judikatūra). Šie gadījumi attiecās uz situācijām, kurās bija tie paši lietas dalībnieki, kā arī pārstāvji un advokāti, kas tos pārstāvēja. Turpretī Vispārējā tiesa uzskata, ka tad, ja tiktu pieņemti prasības pieteikumā skaidri nenorādītie pamati, ar pamatojumu, ka tos izvirzījusi trešā persona citā lietā, uz kuru izdarīta atsauce prasības pieteikumā, tas ļautu neievērot Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. panta un 1991. gada 2. maija Vispārējās tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta obligātās prasības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 14. decembris, *Honeywell/Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 63. un 64. punkts; 2012. gada 27. septembris, *Dura Vermeer Infra/Komisija*, T-352/06, nav publicēts, EU:T:2012:483, 25. un 26. punkts; 2012. gada 27. septembris, *Koninklijke BAM Groep/Komisija*, T-355/06, nav publicēts, EU:T:2012:486, 26. un 27. punkts, un 2012. gada 27. septembris, *Heijmans/Komisija*, T-360/06, nav publicēts, EU:T:2012:490, 25. un 26. punkts). Visbeidzot ir jāatgādina, ka katrs lietas dalībnieks pats ir atbildīgs par savu iesniegto procesuālo dokumentu saturu; šis noteikums ir nostiprināts 1991. gada 2. maija Reglamenta 43. panta 1. punktā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 29. jūnijs, *ICI/Komisija*, T-37/91, EU:T:1995:119, 46. punkts, un 2005. gada 14. decembris, *Honeywell/Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, 66. punkts). Šajā gadījumā nav noliedzams, ka prasītājas vēlas atsaukties uz iespējamu atcelšanu, ko panākušas trešās puses, un ka līdz ar to nepastāv ne lietas dalībnieku, ne to pārstāvju identiskums.
- 92 Turklāt ir jāatgādina, ka lēmums, kas konkurences jomā pieņemts attiecībā uz vairākiem uzņēmumiem, lai gan tas ir izstrādāts un publicēts vienota lēmuma formā, ir jāanalizē kā individuālu lēmumu sērija, ar ko attiecībā uz katru uzņēmumu adresātu tiek konstatēts tam inkriminējamais pārkāpums vai pārkāpumi un attiecīgajā gadījumā tam uzlikts naudas sods (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1999. gada 14. septembris, *Komisija/AssiDomän Kraft Products u.c.*, C-310/97 P, EU:C:1999:407, 49. punkts, un 2002. gada 15. oktobris, *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P, EU:C:2002:582, 100. punkts). Tiesa ir nospriedusi, ka tad, ja lēmuma adresāts nolemj celt prasību atcelt tiesību aktu, Savienības tiesai ir jāizskata tikai tie lēmuma apstākļi, kas attiecas uz šo adresātu, un apstākļi attiecībā uz citiem

adresātiem nav uzskatāmi par Savienības tiesas izskatāmās lietas priekšmetu (spriedumi, 1999. gada 14. septembris, Komisija/*AssiDomän Kraft Products* u.c., C-310/97 P, EU:C:1999:407, 53. punkts; 2011. gada 29. marts, *ArcelorMittal Luxembourg*/Komisija un Komisija/*ArcelorMittal Luxembourg* u.c., C-201/09 P un C-216/09 P, EU:C:2011:190, 142. punkts, un 2013. gada 11. jūlijs, *Team Relocations* u.c./Komisija, C-444/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:464, 66. punkts). Līdz ar to Tiesa uzskata, ka principā sprieduma atcelt tiesību aktu pamatojuma saistošais spēks nav attiecināms uz personām, kuras nav tiesvedības dalībnieces un attiecībā uz kurām spriedumā nevar tikt ietverts nekāds nolēmums (spriedums, 1999. gada 14. septembris, Komisija/*AssiDomän Kraft Products* u.c., C-310/97 P, EU:C:1999:407, 55. punkts). Tādējādi individuāla lēmuma atcelšanai ir *erga omnes* iedarbība un tā attiecas uz visām personām, bet no šīs atcelšanas, atšķirībā no vispārpiemērojama akta atcelšanas, ne visi gūst labumu (skat. spriedumu, 2015. gada 15. jūlijs, *Emesa-Trefilería* un *Industrias Galycas*/Komisija, T-406/10, EU:T:2015:499, 126. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 93 Tomēr Komisija piešķir šim principam raksturu ar 2013. gada 22. janvāra spriedumu Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43.–49. punkts), kurā tā uzskatīja, ka, ciktāl mātesuzņēmuma atbildība ir atvasināta vienīgi no tā meitasuzņēmuma atbildības un ciktāl mātesuzņēmums un meitasuzņēmums bija cēluši paralēlas prasības, kurām bija tāds pats priekšmets, Vispārējā tiesa nav spriedusi *ultra petita*, ņemot vērā iznākumu meitasuzņēmuma celtajai prasībai nolūkā atcelt stridīgo lēmumu par aplūkojamo laikposmu attiecībā uz mātesuzņēmumu, lai arī tas nebija apstrīdējis pārkāpuma esamību attiecībā uz visu tā meitasuzņēmuma apstrīdēto laikposmu. Tiesa tomēr uzskatīja, ka, lai varētu piemērot šādu risinājumu naudas sodam, kas uzlikts mātesuzņēmumam, kura atbildība ir atvasināta vienīgi no tā meitasuzņēmuma atbildības, ir nepieciešams, lai būtu izpildīti īpaši nosacījumi un it īpaši lai abas sabiedrības būtu izvirzījušas pamatus, “kuriem ir tas pats priekšmets”, un prasītājs mātesuzņēmums atsauca uz šādiem nosacījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Team Relocations*/Komisija, C-444/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:464, 66. punkts).
- 94 Tomēr Tiesa nav definējusi šo jēdzienu “tas pats priekšmets” un ir izstrādājusi savu pieeju jautājumam, vai tādiem īpašajiem nosacījumiem kā tie, kas aplūkoti 2013. gada 22. janvāra spriedumā Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), ir absolūts raksturs un tiesai tie ir jāskata pēc savas ierosmes. Tādējādi tā vispirms piemēroja šo risinājumu, kad abas sabiedrības bija apstrīdējušas pārkāpuma ilgumu un kad vismaz daļa apstrīdētā laikposma bija identiska (spriedums, 2013. gada 22. janvāris, Komisija/*Tomkins*, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 43. un 44. punkts). Tomēr tā arī apstiprināja Vispārējās tiesas spriedumu, kas bija pieņemts šādā veidā, kad meitasuzņēmums bija saņēmis tam uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu, pamatojoties uz to, ka nebija pareizi ņemta vērā tā sadarbība, pamatojoties uz iecietības programmu, uzskatot, ka attiecīgajā lietā mātesuzņēmums, pakārtoti, bija lūdzis samazināt tā meitasuzņēmumam solidāri ar to uzlikto naudas sodu un ka atsevišķi tā pamati “it īpaši bija tādi, kuru mērķis bija pamatot šāda samazinājuma piešķiršanu” (spriedums, 2013. gada 26. septembris, *Alliance One International*/Komisija, C-679/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:606, 103.–107. punkts). Visbeidzot 2015. gada 17. septembra spriedumā *Total*/Komisija (C-597/13 P, EU:C:2015:613, 31.–42. punkts) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu, kurā nebija ņemts vērā spriedumā attiecībā uz mātesuzņēmumu noteikts naudas soda samazinājums, kas tajā pašā dienā pieņemtā citā spriedumā bija piešķirts tā meitasuzņēmumam tās metodes dēļ, kuru Komisija izmantoja naudas soda apmēra aprēķināšanai, nosakot pārkāpuma ilgumam atbilstīgu reizināšanas koeficientu. Tomēr mātesuzņēmums nebija ne izvirzījis šādu pamatu (tas turpretī bija apstrīdējis pārkāpuma ilgumu), ne lūdzis Vispārējai tiesai iespēju saņemt tam uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu, ja tā meitasuzņēmums saņemtu šādu samazinājumu.
- 95 Šajā gadījumā *Biogaran*, *Servier* meitasuzņēmums, arī cēla prasību (lieta, kurā tika pieņemts šis dienas spriedums *Biogaran*/Komisija (T-677/14)) pret apstrīdētā lēmuma 1., 7. un 8. pantu. Tomēr, kā Komisija atgādināja tiesas sēdē, šīs lietas apstākļi atšķiras no tiem, kas pastāvēja lietā, kurā tika pieņemts 2013. gada 22. janvāra spriedums Komisija/*Tomkins* (C-286/11 P, EU:C:2013:29), un vēlākajā judikatūrā, it īpaši attiecībā uz to, ka prasītāju atbildība nebija atvasināta vienīgi no to meitasuzņēmuma *Biogaran* atbildības (apstrīdētā lēmuma 3006.–3013. apsvērums). Turklāt katrā ziņā, ņemot vērā to, ka

Biogaran celtā prasība lietā, kurā tika pieņemts šis dienas spriedums *Biogaran*/Komisija (T-677/14), tika noraidīta ar šo spriedumu, prasītāju lūgums, lai uz tām tiktu attiecināta atcelšana, kas bija pasludināta par labu *Biogaran*, nevar tikt apmierināts.

- 96 Prasītājas arī apgalvo, ka tām būtu jāsaņem iespējama atcelšana, ko saņēmis cits apstrīdētā lēmuma adresāts, “lai izvairītos no jebkādas atšķirīgas attieksmes juridiski un faktiski identiskās situācijās”. Gan vienlīdzīgas attieksmes princips, gan “vispārējais saskaņotības pienākums” prasot piemērot šo pieeju.
- 97 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka vienlīdzīgas attieksmes princips ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas ietverts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pantā un kas paredz, ka līdzīgas situācijas nevar aplūkot atšķirīgi un dažādas situācijas savukārt nevar aplūkot vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota (skat. spriedumu, 2010. gada 14. septembris, *Akzo Nobel Chemicals* un *Akros Chemicals*/Komisija u.c., C-550/07 P, EU:C:2010:512, 54. un 55. punkts un tajos minētā judikatūra). Lēmums, kas konkurences jomā ir pieņemts attiecībā uz vairākiem uzņēmumiem, lai gan tas ir izstrādāts un publicēts vienota lēmuma formā, ir jāanalizē kā individuālu lēmumu sērija, ar ko attiecībā uz katru uzņēmumu adresātu tiek konstatēts tam inkriminējamais pārkāpums vai pārkāpumi un attiecīgajā gadījumā tam uzlikts naudas sods (skat. iepriekš 92. punktu). Šie uzņēmumi tātad *a priori*, izņemot ja pastāv izņēmums, atrodas dažādās situācijās. Līdz ar to vienlīdzīgas attieksmes princips neļauj Savienības tiesai atkāpties no procesuālajām normām, kas nosaka prasījumu pieņemamību, un likt uzņēmumam, kurš ir ar konkurences tiesībām saistīts lēmuma adresāts, saņemt citam minētā lēmuma adresātam piešķirtu atcelšanu, pamatojoties vienīgi uz pēdējā minētā izvirzītiem pamatiem.
- 98 Turklāt Vispārējās tiesas pienākums pamatot savus spriedumus nevar sniegties tiktāl, ka tai būtu jāpamato savs rastais risinājums vienā lietā attiecībā uz tās citā lietā rasto risinājumu, lai arī tas attiektos uz to pašu lēmumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Team Relocations* /Komisija, C-444/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:464, 66. punkts).
- 99 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju prasījumu trešā daļa, ar ko tiek mēģināts panākt iespējamu atcelšanu, kuru saņēmuši citi apstrīdētā lēmuma adresāti, pamatojoties uz viņu izvirzītajiem pamatiem, ir nepieņemama. Pieņemot, ka šī prasījumu daļa būtu pieņemama, tā turklāt būtu jānoraida kā nepamatota, jo, kā izriet no 92.–98. punkta iepriekš tekstā, prasītājas nevar pamatot savā labā atsaukties uz risinājumu, kas rasts par labu citiem apstrīdētā lēmuma adresātiem.

2. Par dažu prasības pieteikuma pielikumu pieņemamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- 102 Galvenokārt Komisija apgalvo, ka prasības pieteikuma pielikumi A 2 un A 3 ir nepieņemami atbilstoši principam *iura novit curia*. Pielikumus, kas izmantojami vienīgi pārbaudes veikšanas un tehniskos nolūkos, nevarot izmantot tam, lai atsauktos uz Savienības tiesību jautājumu, kurš ietilpst vienīgi Vispārējās tiesas ekspertīzes jomā, vai lai šo jautājumu padziļinātu. Tā atsaucas uz 2011. gada 5. jūlija spriedumu *Edwin*/ITSB (C-263/09 P, EU:C:2011:452, 53. punkts) un 2013. gada 20. marta spriedumu *El Corte Inglés*/ITSB – *Chez Gerard* (*CLUB GOURMET*) (T-571/11, EU:T:2013:145, 35. punkts), saskaņā ar kuriem principu *iura novit curia* piemēro vienīgi Savienības tiesībām, nevis valsts tiesībām. Ir jāatgādina, ka šis princips nozīmē to, ka likuma jēgu nosaka vienīgi tiesa, nevis lietas dalībnieki. Judikatūrā šis princips tiek piemērots, lai uzsvērtu, ka, lai gan tiesai ir jāspriež tikai par lietas dalībnieku prasījumiem, atbilstoši kuriem tiek noteiktas strīda robežas, tai nav jāaprobežojas vienīgi ar šo lietas

dalībnieku savu prasījumu pamatojumam norādītajiem argumentiem, jo pretējā gadījumā atbilstošā situācijā tā būtu spiesta pamatot savu nolēmumu ar kļūdainiem juridiskiem apsvērumiem (rīkojumi, 2004. gada 27. septembris, *UER/M6* u.c., C-470/02 P, nav publicēts, EU:C:2004:565, 69. punkts; 2006. gada 13. jūnijs, *Mancini/Komisija*, C-172/05 P, EU:C:2006:393, 41. punkts; spriedumi, 2010. gada 21. septembris, *Zviedrija u.c./API* un *Komisija*, C-514/07 P, C-528/07 P un C-532/07 P, EU:C:2010:541, 65. punkts, un 2010. gada 8. jūlijs, *Komisija/Putterie-De-Beukelaer*, T-160/08 P, EU:T:2010:294, 65. punkts). Tāpat saskaņā ar šo principu likuma jēgas noteikšana neietilpst tā principa piemērošanas jomā, atbilstoši kuram lietas dalībnieki var brīvi noteikt strīda robežas, un līdz ar to Savienības tiesai lietas dalībniekiem nav jāizpauž interpretācija, ko tā ir paredzējusi sniegt, lai tie varētu paust savu nostāju šajā jautājumā (skat. spriedumu, 2009. gada 5. oktobris, *Komisija/Roodhuijzen*, T-58/08 P, EU:T:2009:385, 36. punkts un tajā minētā judikatūra), ja vien tiesa ir izpildījusi prasību ļaut lietas dalībniekiem iepazīties ar faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas noteiks tiesvedības iznākumu, un diskutēt par tiem (spriedums, 2009. gada 2. decembris, *Komisija/Īrija u.c.*, C-89/08 P, EU:C:2009:742, 56. punkts). Šis princips tomēr nevar nozīmēt to, ka prasības pieteikuma pielikumi, kas attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, būtu nepieņemami.

- 103 Iebilde par nepieņemamību, ko izvirzījusi Komisija, šķiet, turklāt ir pamatota ar to, ka abos aplūkojamajos pielikumos ir ietverti atzinumi, kurus par labu prasītājam ir snieguši sers F. Džeikobss [*Sir F. Jacobs*] un F. Makena [*F. Macken*], advokāti, kas ir vispārzināmi kā Eiropas Savienības Tiesas bijušie locekļi, un uz šo statusu prasītājas atsaucas. Kad Komisijai tiesas sēdē jautāja, vai, apstrīdot šādi iesniegtus juridiskus atzinumus, Komisija tiecās atsaukties uz to, ka šie divi bijušie Tiesas locekļi nav ievērojuši savas saistības, kas izriet no Eiropas Savienības Tiesas locekļu rīcības kodeksa (OV 2007, C 223, 1. lpp.), it īpaši no šī rīcības kodeksa 6. panta, kas attiecas uz locekļu saistībām pēc amata pienākumu pildīšanas beigām, Komisija atbildēja, ka tāds nav bijis tās nodoms. Vispārējā tiesa to atzīmēja tiesas sēdes protokolā.
- 104 Pakārtoti, Komisija apgalvo, ka saskaņā ar judikatūru prasības pieteikumam pievienots juridisks atzinums ir pieņemams, vienīgi lai pamatotu un papildinātu būtiskos elementus, kuriem ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā, ar nosacījumu, ka pievienoto dokumentu attiecīgās sadaļas ir norādītas un uz tām ir atsaucies prasības pieteikumā. Tomēr šajā gadījumā attiecībā uz dažiem pamatiem pielikumos A 2 un A 3 ietvertie teksti un argumenti veidojot prasītāju argumentācijas būtiskāko daļu, ja ne to visu.
- 105 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru, kas minēta iepriekš 90. punktā, atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. pantam un 1991. gada 2. maija Vispārējās tiesas Reglamenta, kas bija piemērojams prasības iesniegšanas brīdī, 44. panta 1. punkta c) apakšpunktam prasības pieteikumā ir jānorāda strīda priekšmets un norādīto pamatu izklāsta kopsavilkums un ka, lai prasība būtu pieņemama, ir nepieciešams, lai būtiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, uz kuriem balstīta prasība, vismaz kopsavilkuma veidā, bet loģiski un saprotami izrietētu no paša prasības pieteikuma teksta.
- 106 Kaut arī atsevišķos jautājumos prasības pieteikuma tekstu var pamatot un papildināt, atsaucoties uz konkrētiem tam pievienoto dokumentu fragmentiem, vispārējā atsauce uz citiem dokumentiem, pat ja tie ir pievienoti prasības pieteikumam, nevar atsvērt būtisko juridisko argumentu neesamību, kam atbilstoši iepriekš atgādinātajām normām ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā. Turklāt Vispārējai tiesai nav pienākuma pielikumos meklēt un identificēt pamatus un argumentus, ko tā varētu uzskatīt par tādiem, kuri veido prasības pamatojumu, jo pielikumi ir izmantojami vienīgi pārbaudes veikšanas un tehniskos nolūkos (skat. spriedumu, 2007. gada 17. septembris, *Microsoft/Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 94. punkts un tajā minētā judikatūra). Līdz ar to šajā gadījumā Vispārējā tiesa var ņemt vērā prasības pieteikuma pielikumus A 2 un A 3 tikai tiktāl, cik tie papildina vai pamato pamatus vai argumentus, kurus prasītājas ir tieši izklāstījušas [prasības pieteikuma] tekstā, un ciktāl Vispārējai tiesai ir iespējams precīzi noteikt, ko šajos pielikumos ietvertais pamato vai papildina minētajos pamatos vai argumentos (spriedums, 2007. gada 17. septembris, *Microsoft/Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 99. punkts).

- 107 Attiecībā konkrētāk uz prasības pieteikuma pielikumu A 2 ir jākonstatē, ka pretēji tam, ko apgalvo Komisija, prasītāju argumentācijas būtiskākā daļa ir minēta prasības pieteikuma tekstā un šajā pielikumā izklāstītie elementi vienīgi attiecībā uz specifiskiem jautājumiem pamato un papildina pamatus un argumentus, kuri minēti prasības pieteikuma tekstā un kuros Vispārējai tiesai ir viegli noteikt.
- 108 Tādējādi attiecībā uz prasības pieteikuma 103. punktu – prasītājas tajā konstatēja, ka ar apstrīdēto lēmumu ir atzīts, ka izlīgumiem starp konkurentiem ar patentiem saistītos strīdos parasti ir legītims mērķis un ka dažas dalībvalstis veicina izlīgumu izmantošanu. Prasības pieteikuma pielikuma A 2 24. punktā, uz kuru ir atsauce prasības pieteikuma 103. punktā, tāpat ir norādīts, ka izlīgumi strīdos atbilst nozīmīgām sabiedrības interesēm, ka daudzās valstu tiesību sistēmās tiek veicināts vai pat pieprasīts, lai vispirms tiktu meklēts izlīgums un tikai pēc tam var celt prasību tiesā, un ka apstrīdētais lēmums tajā, ka tas ierobežo tiesības panākt strīdā izlīgumu, esot pretrunā šai politikai un tā sekas esot tādas, ka lietu dalībniekiem un tiesām tiek uzlikti nevajadzīgi izdevumi. Tā kā prasītājas tādējādi prasības pieteikuma pielikuma A 2 24. punktā ir izvirzījušas argumentus, kuri vienīgi papildina un pamato faktus, kas ir tieši izklāstīti prasības pieteikuma tekstā, tie ir pieņemami.
- 109 Attiecībā uz prasības pieteikuma 29. un 818. punktu, par kuriem Komisija apgalvo, ka prasītājas ir vienīgi atsaukušās uz sera F. Džeikobsa atzinumu, ir jānorāda, ka prasības pieteikuma 816.–822. punktā prasītājas ir detalizēti izklāstījušas iemeslus, kuru dēļ Komisija, viņuprāt, nevarēja tām uzlikt naudas sodu, jo pēdējās minētās pieņemtā nostāja bijusi jauna un neparedzama, un ka prasības pieteikuma pielikuma A 2 70. un 76. punktā nav ietverti šajā ziņā jauni argumenti vai apsvērumi.
- 110 Attiecībā uz prasības pieteikuma 147. punktu, kurā prasītājas norāda, ka pieeja, ko tās iesaka izmantot tādu izlīguma nolīgumu noteikšanai, kuri ir pretrunā LESD 101. panta normām, saskaņot ar nostāju, kas ir izmantota *Supreme Court of the United States* 2013. gada 17. jūnija spriedumā *Federal Trade Commission* pret *Actavis* (570 U. S. (2013)), turpmāk tekstā – “spriedums *Actavis*”), ir jākonstatē, ka ar 153. zemsvītras piezīmi tas atsaucas uz pielikuma A 2 32. un 33. punktu. Šī pielikuma 32. punktā prasītājas vienīgi pamato šo argumentu, un šī pielikuma 33. punktā tās vienīgi apgalvo, ka sprieduma *Actavis* tvērumu nevar ierobežot vienīgi ar valsts kontekstu, uz kuru neattiecas Savienības tiesības, un ka pret *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa, ASV) skatpunktu ir jāizturas ar īpašu cieņu, ņemot vērā tās reputāciju un pieredzi konkurences tiesībās. Līdz ar to šie argumenti ir pieņemami.
- 111 Attiecībā uz prasības pieteikuma pielikumu A 3 ir jākonstatē – kā apgalvo Komisija –, ka, lai gan prasītājas prasības pieteikuma 11. punktā apgalvo, ka Komisijas attieksme nav neitrāla attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesībām, tās tomēr tikai atsaucas uz prasības pieteikuma pielikuma A 3 8., 15., 31., 34. un 41. punktu, kuros F. Makena iztīrā argumentus par to, ka ir nepieciešams nošķirt dažādas intelektuālā īpašuma jomas, par to, ka patentu monopola piešķiršana esot atļidzība par izgudrojuma atklāšanu sabiedrībai, un par to, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini lietojusi jēdzienu “tirgus izņēmums” un nepareizi interpretējusi EPK. Līdz ar to šie argumenti nav pieņemami, izņemot argumentu par to, ka patentu monopola piešķiršana ir atļidzība par izgudrojuma atklāšanu sabiedrībai. Prasības pieteikuma 67. punktā prasītājas ir netieši minējušas to, ka Komisija esot “pilnībā ignorējusi patentu būtisko aspektu, kas ir to publicēšana izgudrojumu izplatīšanas nolūkā”.
- 112 Tāpat prasības pieteikuma 68. punktā prasītājas apgalvo, ka Komisija ir tendenciozi citējusi *Court of Appeal (England & Wales) (Civil division)* (Apelācijas tiesa (Anglija un Velsa) (Civillietu departaments)) tiesneša paziņojumus, kas minēti 2008. gada 9. maija spriedumā, ar ko tika noraidīta *Servier* celtā prasība pret *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) spriedumu, un pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā profesora S. ziņojumu, kas šajā ziņā bija pievienots to atbildei uz paziņojumu par iebildumiem. Turklāt tās atsaucas uz prasības pieteikuma pielikuma A 3 113.–117. punktu. Šajos punktos F. Makena ne tikai papildina un iztīrā šos

argumentus, bet arī izvirza argumentus attiecībā uz to, ka Komisija esot nepareizi izmantojusi pierādījumus, kas tai būtu ļāvuši secināt patenta 947 spēkā neesamību. Tādējādi tā iztīrīja argumentus, ar kuriem tiecas apstrīdēt Komisijas izmantoto interpretāciju par prasītājas patenta lietu vadītājas paziņojumu, kas minēts apstrīdētā lēmuma 127. un 185. apsvērumā, par *Krka* juridiskā padomnieka paziņojumu, kas minēts šī lēmuma 883. apsvērumā, un par *Krka* pārdošanas direktora attiecībā uz Rietumeiropu paziņojumu, kas minēts šī paša lēmuma 895. punktā. Līdz ar to šie argumenti nav pieņemami.

- 113 Attiecībā uz prasības pieteikuma 76. punktu, kā uzsver Komisija, arī ir jākonstatē, ka, lai arī prasītājas prasības pieteikuma 79. zemsvītras piezīmē ir minējušas, ka brīdinājuma vēstuļu nosūtīšana bija leģitīma, tās tomēr ir tikai atsaukušās uz prasības pieteikuma pielikuma A 3 58.–67. punktu, lai izklāstītu iemeslus, kuri ļauj konstatēt, ka šāda sūtīšana ir leģitīma. Līdz ar to prasības pieteikuma pielikumā A 3 izklāstītie argumenti šajā ziņā nav pieņemami.
- 114 Prasības pieteikuma 103. punktā prasītājas vienīgi konstatēja, ka ar apstrīdēto lēmumu ir atzīts, ka izlīgumiem starp konkurentiem ar patentiem saistītos strīdos parasti ir leģitīms mērķis un ka dažas dalībvalstis veicina izlīgumu izmantošanu. Turpretī prasības pieteikuma pielikuma A 3 50.–54. punktā, uz kuriem ir atsauce prasības pieteikuma 103. punktā (113. zemsvītras piezīmē), Komisijai tiek pārmests, ka tā nav pietiekami izvērtējusi pasaulē izmantoto izlīguma praksi, kas bija detalizēti izklāstīta.
- 115 Attiecībā uz replikas raksta 46. punktu – prasītājas apgalvo, ka uzskats, saskaņā ar kuru būtu vēlams, lai katra strīda rezultātā tiktu pieņemts spriedums, esot “pretrunā aktuālajām pārdomām par tiesvedību”, atsaucoties uz prasības pieteikuma pielikuma A 3 112. punktu, kurā ir norādīts, ka Komisijas pieeja esot pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2008/52/EK (2008. gada 21. maijs) par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās (OV 2008, L 136, 3. lpp.). Tā kā šie argumenti nav tādi, kas vienīgi pamato vai papildina faktus, kuri ir tieši izklāstīti prasības pieteikuma tekstā, tie ir nepieņemami.
- 116 Visbeidzot, atsaucoties uz prasības pieteikuma pielikuma A 3 90. punktu, prasības pieteikuma 262. punktā prasītājas norādīja, ka sabiedrībai *Teva* bija noteicoši būt starp pirmajām ģenērisko zāļu sabiedrībām, kuras iegāja Apvienotās Karalistes tirgū. Tomēr pretēji tam, ko apgalvo Komisija, šajā prasības pieteikuma pielikuma A 3 punktā prasītājas vienīgi pamatoja un papildināja šo apgalvojumu, norādot iemeslus, kuru dēļ ģenērisko zāļu sabiedrībai ir interese ieiet tirgū tikai tādā gadījumā, ja tā var būt starp pirmajiem ienācējiem tajā. Līdz ar to prasības pieteikuma pielikumā A 3 izklāstītie argumenti šajā ziņā ir pieņemami.

B. Par lietas būtību

1. Par objektivitātes principa un tiesību uz labu pārvaldību pārkāpumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- 119 Iesākumā jānorāda, ka viena no Savienības tiesību sistēmā ietvertajām garantijām administratīvā procesā ir Pamattiesību hartas 41. pantā paredzētais labas pārvaldības princips, kas nosaka kompetentās iestādes pienākumu rūpīgi un objektīvi pārbaudīt visus apstākļus, kam ir nozīme attiecīgajā lietā (spriedumi, 2003. gada 30. septembris, *Atlantic Container Line* u.c./Komisija,

T-191/98 un no T-212/98 līdz T-214/98, EU:T:2003:245, 404. punkts, un 2012. gada 27. septembris, *Shell Petroleum u.c./Komisija*, T-343/06, EU:T:2012:478, 170. punkts). Šī objektivitātes prasība ietver, pirmkārt, subjektīvo objektivitāti tādā nozīmē, ka nevienam ieinteresētās struktūras darbiniekam, kas atbildīgs par lietu, nedrīkst pastāvēt aizspriedumi vai personīgs pieņēmums, un objektīvo objektivitāti, atbilstoši kurai attiecīgajai iestādei ir jāsniedz pietiekamas garantijas, lai varētu izslēgt jebkādas legītimas šaubas par tās neitralitāti (skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 155. punkts un tajā minētā judikatūra). Tāpat ir jāatgādina, ka Komisiju nevar kvalificēt kā “tiesu” Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī, (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. panta izpratnē un ka tādējādi tas ir Pamattiesību hartas 41. pants, nevis tās 47. pants, kas reglamentē administratīvo procesu, kurā Komisija izskata konkurences tiesību pārkāpumus (skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 154. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 120 Prasītājas atsauca uz diviem Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) spriedumiem. Pirmkārt, prasītājas min ECT 2008. gada 25. marta spriedumu *Vitan* pret Rumāniju (CE:ECHR:2008:0325JUD004208402) attiecībā uz nevainīguma prezumpciju, kas nostiprināta ar ECPAK 6. panta 2. punktu; šajā spriedumā ECT konstatēja šīs tiesību normas pārkāpumu, jo par kriminālizmeklēšanu pret prasītāju atbildīgais prokurors preses konferences laikā bija apstiprinājis, ka prasītājs ir tirgojies ar ietekmi, lai arī viņa vaina vēl nebija likumīgi pierādīta, un nebija “mīkstinājis savu sakāmo, ne arī centies to iekļaut tiesvedības, kas tika skatīta pret prasītāju, kontekstā” (70. un 71. punkts). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar ECT judikatūru nevainīguma prezumpciju var apdraudēt ne tikai tiesnesis un tiesa, bet arī citas valsts iestādes, ka ir jāuzsver nozīme valsts darbinieku vārdu izvēlei paziņojumos, kas izteikti pirms kādas personas atzišanas par vainīgu pārkāpumā, un ka ECPAK 6. panta 2. punkta piemērošanas nolūkos ir svarīga attiecīgo paziņojumu patiesā nozīme, nevis to gramatiskā forma (skat. ECT, 2011. gada 15. marts, *Begu* pret Rumāniju, CE:ECHR:2011:0315JUD002044802, 126. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr ECT atzīst, ka ECPAK 6. panta 2. punkts, ņemot vērā tās 10. pantu, ar kuru tiek aizsargāta vārda brīvība, neliedz iestādēm informēt sabiedrību par notiekošo kriminālizmeklēšanu, bet tas prasa, lai iestādes to darītu diskrēti un atturīgi, kā to prasa nevainīguma prezumpcijas ievērošana (ECT, 1995. gada 10. februāris, *Allenet de Ribemont* pret Franciju, CE:ECHR:1995:0210JUD001517589, 38. punkts).
- 121 Otrkārt, prasītājas min ECT 1999. gada 16. septembra spriedumu *Buscemi* pret Itāliju (CE:ECHR:1999:0916JUD002956995), kurā ECT konstatēja ECPAK 6. panta 1. punkta un ikvienas personas tiesību uz taisnīgu tiesu neatkarīgā un objektīvā tiesā pārkāpumu, jo tiesas priekšsēdētājs bija publiski lietojis izteicienus, kuros bija jaušams negatīvs prasītāja lietas vērtējums, pirms tiesas sēdes vadīšanas iestādē, kurā bija jāskata šī lieta (68. un 69. punkts). Šajā spriedumā ECT tostarp atgādināja, ka ar vislielāko diskrētumu tiesu iestādēm ir pienākums izturēties gadījumā, ja tām jāpieņem spriedums, lai nodrošinātu savu objektīvas tiesas tēlu, un ka šī diskrētuma dēļ tām nevajag izmantot presi, pat ne atbildot uz provokācijām (67. punkts). Tomēr ir jāatgādina, ka Savienības judikatūrā Komisiju nevar kvalificēt kā “tiesu” ECPAK 6. panta izpratnē (skat. iepriekš 119. punktu).
- 122 Turklāt prasītājas atsauca uz 2008. gada 8. jūlija spriedumu *Franchet* un *Byk*/Komisija (T-48/05, EU:T:2008:257, 210.–219. punkts), kurā Vispārējā tiesa saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību konstatēja, ka Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF) bija pārkāpis nevainīguma prezumpcijas un labas pārvaldības principus un savu konfidencialitātes pienākumu, provocējot to, ka presē izplatās delikāti notiekošās izmeklēšanas fakti, un norādot, ka prasītāji varētu būt radījuši “plašu [Savienības] līdzekļu piesavināšanās organizāciju” (216. punkts).
- 123 Vispārējā tiesa turklāt jau ir sniegusi precizējumus par objektivitātes un labas pārvaldības principa ievērošanas pienākumu, kas attiecas uz Komisiju konkurences tiesību lietās. Tādējādi 2002. gada 20. marta spriedumā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija (T-31/99, EU:T:2002:77, 99.–107. punkts) Vispārējā tiesa noraidīja pamatu attiecībā uz labas pārvaldības principa pārkāpumu gadījumā, kad kāds Komisijas ierēdnis, kas bija atbildīgs par lietu, kurā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, uzklaušanās laikā Komisijā bija par prasītāju izteicis nievājošu piezīmi saistībā ar tās reputāciju un uzdevis virkni

tendenciozu jautājumu par faktiem, kurus tā vairs neapstrīdēja, un kad šis pats ierēdnis konferences laikā par konkurences tiesībām, kura notika pirms Komisijas lēmuma pieņemšanas, bija izteicies, izmantojot citātu, kas diskreditēja prasītājas darbību. Atzinusi, ka šīs piezīmes apliecināja par lietu atbildīgās komandas locekļa nepārdomātu izturēšanos un izteikumus, un atgādinājusi, ka Komisijas Konkurences ģenerāldirektorāta (ĢD) ģenerāldirektors pēc konferencē izteiktajām piezīmēm bija atvainojies prasītājam, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šīs piezīmes nebija tādas, kas liktu rasties šaubām par rūpības un objektivitātes līmeni, ar kādu Komisija bija veikusi izmeklēšanu par aplūkojamo pārkāpumu, un ka par lietu atbildīgās komandas locekļa nožēlojamā rīcība vien nevarēja kaitēt Komisijas locekļu kolēģijas pieņemtā lēmuma tiesiskumam.

- 124 Attiecībā uz Komisijas izmeklēšanas un sodīšanas pilnvaru apvienošanu saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumiem Tiesa lēma, ka tā pati par sevi nav pretrunā ECPAK 6. pantam, kā to interpretējusi ECT (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, *Schindler Holding* u.c./Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 33. un 34. punkts), un Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas nav objektivitātes prasības pārkāpums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 27. jūnijs, *Bolloré*/Komisija, T-372/10, EU:T:2012:325, 65.–67. punkts). Tas, ka Komisijas struktūrvienībās netiek nodalītas izmeklēšanas un sodīšanas pilnvaras, vienlaikus uzliek īpašu atbildību šīs iestādes locekļiem, it īpaši par konkurenci atbildīgajam Komisijas loceklim, proti, izvairīties no jebkādiem pieņēmumiem izmeklēšanas un pārkāpumu procedūru veikšanas laikā, jo tiem ir pilnvara sodīt attiecīgos uzņēmumus minēto procedūru beigās.
- 125 Turklāt Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka Komisijas apstiprinājums savai apņēmībai, ka pret konkurenci vērsto aizliegto vienošanos dalībnieki procesuālu iemeslu dēļ neizvairīsies no Savienības tiesību sankcijām, nav objektivitātes principa pārkāpums, bet gan vienīgi skaidrs gribas apliecinājums, kurš pilnībā atbilst Komisijas uzdevumam, saskaņā ar kuru katrā individuālā gadījumā ir jānovērš konstatētie procesuālie pārkāpumi, lai nevājinātu Savienības konkurences tiesību efektivitāti (spriedums, 2012. gada 27. jūnijs, *Bolloré*/Komisija, T-372/10, EU:T:2012:325, 73. un 74. punkts).
- 126 Turklāt ir jāatgādina – lai noraidītu pamatu attiecībā uz tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu vai labas pārvaldības principa pārkāpumu Komisijas vai kāda tās darbinieka administratīvās procedūras laikā publiski paustu nostāju dēļ, Savienības tiesa jau ir pamatojusies uz to, ka lietas materiālos nekas nav ļāvis prezumēt, ka apstrīdētais lēmums nebūtu ticis pieņemts vai ka tam būtu cits saturs, ja šo izteikumu nebūtu bijis (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1975. gada 16. decembris, *Suiker Unie* u.c./Komisija, no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73, EU:C:1975:174, 91. punkts, un 1994. gada 7. jūlijs, *Dunlop Slazenger*/Komisija, T-43/92, EU:T:1994:79, 29. punkts). Saskaņā ar judikatūru vismaz norādes, kas varētu pamatot šādu secinājumu, ir jāsniedz prasītājam (spriedums, 2006. gada 15. marts, *BASF*/Komisija, T-15/02, EU:T:2006:74, 606. punkts).
- 127 Tāpat ir svarīgi atgādināt, ka Komisijas darbību nosaka koleģialitātes princips, kas izriet no LESD 250. panta un kas ir balstīts uz Komisijas locekļu vienlīdzību, piedaloties lēmuma pieņemšanā, un tostarp paredz, pirmkārt, ka lēmumi tiek kopīgi apspriesti un, otrkārt, ka visi kolēģijas locekļi ir kolektīvi atbildīgi politiskā ziņā par visiem pieņemtajiem lēmumiem. Tā tas ir it īpaši attiecībā uz tiesību aktiem, kuri skaidri kvalificēti kā lēmumi un kurus Komisija pieņem attiecībā uz uzņēmumiem jautājumā par konkurences tiesību normu ievērošanu, un kuru mērķis ir konstatēt šo noteikumu pārkāpumu, izdot rīkojumus attiecībā uz šiem uzņēmumiem un uzlikt tiem finansiālas sankcijas. Tā kā lēmuma rezolutīvā daļa un pamatojums ir nenodalāmi, vienīgi kolēģija saskaņā ar koleģialitātes principu var pieņemt vienlaikus vienu un otru (spriedums, 2012. gada 27. septembris, *Heijmans Infrastructuur*/Komisija, T-359/06, nav publicēts, EU:T:2012:489, 126. un 127. punkts). Turklāt valsts atbalsta jomā Vispārējā tiesa ir lēmusi, ka Komisijas locekļa, kurš atbild par konkurences jautājumiem, viedokļa paušanu par notiekošo procedūru, ņemot vērā to, ka tā ir tikai personiska un privāta, var piedēvēt tikai šim loceklim un tā neietekmē nostāju, kādu pieņems Komisijas kolēģijas locekļi procedūras beigās (spriedums, 1999. gada 8. jūlijs, *Vlaamse Televisie Maatschappij*/Komisija,

T-266/97, EU:T:1999:144, 49. un 54. punkts). Turklāt nevar pieņemt, ka Komisijas locekļu brīvi apsvērtu vērtējumu būtu ierobežojušas neiederīgas solidaritātes jūtas pret savu par konkurences lietām atbildīgo kolēģi (spriedums, 2006. gada 15. marts, *BASF/Komisija*, T-15/02, EU:T:2006:74, 610. punkts).

- 128 Saistībā ar objektīvo objektivitāti, kas attiecas uz to, ka iestādei ir jāsniedz pietiekamas garantijas, lai izslēgtu jebkādas leģitīmas šaubas, ir jānorāda, ka Komisija, kā tā precizēja tiesas sēdē, atbildot uz Vispārējās tiesas jautājumu, ir pieņēmusi vairākus iekšējus dokumentus, kas tai uzliek par pienākumu ievērot zināmus noteikumus, paužot savu nostāju publiski. It īpaši 2011. gadā pieņemtā Komisāru rīcības kodeksa (C(2011) 2904) 1.7. pantā ir paredzēts, ka saskaņā ar koleģialitātes principu Komisijas locekļi nesniedz nekādus komentārus, kas liktu apšaubīt Komisijas lēmumu, un arī atturas izpaust to, kas apspriests Komisijas sanāsmēs. Turklāt Komisijas Lēmuma 2000/633/EK, EOTK, Euratom (2000. gada 17. oktobris), ar ko groza tās iekšējo reglamentu (OV 2000, L 267, 63. lpp.), pielikuma “Labas administratīvās prakses kodekss, kas Komisijas darbiniekiem jāievēro attiecībās ar sabiedrību” normās ir norādīts, ka “Kvalitātes dienests aicina Komisiju un tās darbiniekus būt pieklājīgiem, objektīviem un taisnīgiem”, un tā 2. punktā attiecībā uz objektivitāti un taisnīgumu – ka “darbinieki vienmēr rīkojas objektīvi un taisnīgi, [Savienības] interesēs un sabiedrības labā” un ka “viņi rīkojas neatkarīgi saskaņā ar Komisijas noteikto politiku, un viņu rīcību nekādā gadījumā neietekmē personīgās un valsts intereses vai politiskais spiediens”. Tāpat Konkurences ĢD ētikas un integritātes kodekss, ko pieņēma 2010. gada 28. jūnijā, tā darbiniekiem attiecībā uz vārda brīvību iesaka atturēties no jebkādam diskusijām par lietu, kurā Komisija nav pieņēmusi oficiālu nostāju, un attiecībā uz saziņu ar plašsaziņas līdzekļiem atturēties runāt par lietu, kurā joprojām notiek izmeklēšana un attiecībā uz kuru Komisija nav pieņēmusi oficiālu nostāju.
- 129 Prasītājas apgalvo, ka ombuds jau ir konstatējis sliktas pārvaldības gadījumu saistībā ar to pašu par konkurenci atbildīgo Komisijas locekli, kurš pildīja pienākumus apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, tajā, ka viņš tāpat kā šajā lietā esot publiski paudis izteikumus, kas ļāvuši noprast, ka jau ir ticis izdarīts secinājums pirms izmeklēšanas beigām.
- 130 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ombuda secinājumi par “sliktas pārvaldības” esamību Savienības tiesām nav saistoši un var būt vienīgi vienkāršs norādījums uz to, ka attiecīgā iestāde ir pārkāpusi labas pārvaldības principu. Proti, ombuda, kuram nav tiesību pieņemt saistošus lēmumus, īstenotā procedūra ir Savienības pilsoņiem pieejams ārpustiesas līdzeklis, kas veido alternatīvu prasībai Savienības tiesā un kas atbilst īpašiem kritērijiem, un kam nav gluži tāds pats mērķis kā prasības celšanai tiesā (spriedums, 2007. gada 25. oktobris, *Komninou u.c./Komisija*, C-167/06 P, nav publicēts, EU:C:2007:633, 44. punkts). *A fortiori* – Savienības tiesību interpretācija, ko veicis ombuds, Savienības tiesām nav saistoša.
- 131 Šajā gadījumā saistībā ar subjektīvo objektivitāti, kas attiecas uz to, ka nevienam attiecīgās iestādes darbiniekam, kas atbildīgs par lietu, nedrīkst pastāvēt aizspriedumi vai personīgi pieņēmumi, prasītājas pārmet diviem Komisijas locekļiem, kuri secīgi bija atbildīgi par konkurenci, *N. Kroes* un *J. Almunia*, ka viņi trīs reizes bija publiski izteikušies par lietām, kas ar tiem saistīta, iznākumu administratīvās procedūras laikā. Kā prasītājas uzsvēra tiesas sēdē, šie divi Komisijas locekļi vēl pildīja pienākumus Komisijā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā, bija līdzdalīgi šajā pieņemšanā un bija tieši atbildīgi par lietas izmeklēšanu dažādos laikposmos. Turklāt apstrīdēto lēmumu ir parakstījis *J. Almunia*.
- 132 Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet, ka preses konferencē, kurā iepazīstināja ar izmeklēšanas ziņojuma attiecībā uz farmācijas nozari secinājumiem, *N. Kroes* norādīja, ka “diemžēl ziņojums apstiprina, ka farmācijas nozarē pastāv konkurences problēmas”, ka “šajā ziņā nozīmīgs faktors ir uzņēmumu prakse” un ka “it īpaši ziņojumā ir secināts, ka oriģinālo zāļu ražotāji aktīvi cenšas kavēt ģenērisko zāļu ienākšanu tirgos” (Konkurences ĢD mājaslapā publicētie vārdi). Prasītāju ieskatā, *N. Kroes* turklāt esot piebildusi, ka “kopumā var secināt, ka šajā karaļvalstī kaut kas ir sapuvis” (fragments no tiešsaistes laikraksta *EU Observer* mājaslapas). Atbildes rakstā uz repliku Komisija apgalvo, ka šos vārdus ir vienīgi atstāstījis žurnālists un ka rakstā ir apstiprināts, ka izteikums “sapuvis” attiecās uz nozares apsekojumu, nevis uz prasītājām. Tajā pašā preses konferencē tas pats par konkurenci atbildīgais

Komisijas loceklis atsevišķā sadaļā “Konkurences lietas un kontrole” pieminēja procedūras uzsākšanu pret prasītājām un dažām ģenērisko zāļu sabiedrībām, precizējot, ka “ir runa par apgalvotiem [LESD] normu pārkāpumiem attiecībā gan uz ierobežojošu uzņēmējdarbības praksi ([LESD 101.] pants), gan dominējoša stāvokļa tirgū ļaunprātīgu izmantošanu ([LESD 102.] pants)”, ka “saistībā ar šo lietu tiks pārbaudīti starp *Servier* un noteiktu skaitu ģenērisko zāļu sabiedrību noslēgtie nolīgumi” un ka “šie nolīgumi ir kavējuši perindopriļa – vadošo zāļu, kas ārstē sirds slimības un arteriālo hipertensiju, – ģenērisko konkurentu ienākšanu tirgū”. Par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis tāpat skaidri nošķīra nozares apsekojuma rezultātus no lēmuma par procedūras uzsākšanu attiecībā uz prasītājām. Attiecībā uz pēdējo minēto par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis vēl precizēja, ka ir runa par konkurences noteikumu iespējamiem pārkāpumiem. Tas vien, ka viņš nākamajā teikumā minēja, ka ar aplūkojamajiem nolīgumiem tika traucēta ģenērisko zāļu ienākšana tirgū, pats par sevi nevar likt domāt, ka viņš uzskatīja, ka ir runa par konkurences noteikumu pārkāpumu, ņemot vērā iepriekšējā teikumā atgādināto kontekstu. Par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis šajā preses konferencē tādējādi vienīgi informēja sabiedrību par notiekošo izmeklēšanu ar diskrētumu un atturību, ko prasa nevainīguma prezumpcijas ievērošana.

133 Otrkārt, 2012. gada 8. oktobrī uzrunā Eiropas Parlamentam, iepazīstinot ar Komisijas darbības konkurences jomā programmu 2013–2014, *J. Almunia* it īpaši minēja procedūru, kas attiecas uz strīdīgajiem nolīgumiem, norādot, ka “farmācijas nozarē [...] *Servier* pirms vasaras sākuma saņēma [Komisijas] iebildumus”, ka “viņam ir bažas, ka šīs sabiedrības ir ļaunprātīgi izmantojušas savus patentus, lai kavētu lētāku ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū” un ka viņš “cer, ka to lēmumu, kas tiks pieņemti – vislabāk 2013. gadā –, sekas būs tādas, kas izmainīs noteiktu nozares dalībnieku esošo praksi, kurā daudz ko var vēlēt citādu” (Konkurences ĢD mājaslapā publicētie vārdi). Norādot, ka Komisija prasītājām, kā arī citiem uzņēmumiem bija nosūtījusi paziņojumu par iebildumiem šajā un vēl citā lietā un ka lēmumi tiks pieņemti 2013. gadā, Komisijas loceklis tomēr izpildīja savu objektivitātes pienākumu un vienīgi informēja Parlamentu par notiekošo izmeklēšanu ar diskrētumu un atturību, ko prasa nevainīguma prezumpcijas ievērošana. Ir jāatgādina paziņojuma par iebildumiem kā iepriekšēja dokumenta raksturs, jo Savienības regulās definētā šā dokumenta funkcija ir informēt uzņēmumus par visiem nepieciešamajiem apstākļiem, lai tie pirms Komisijas galīgā lēmuma pieņemšanas varētu efektīvi īstenot savu aizstāvību (skat. spriedumu, 2012. gada 27. septembris, *Koninklijke Wegenbouw Stevin/Komisija*, T-357/06, EU:T:2012:488, 43. punkts un tajā minētā judikatūra). Lai gan atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktam Komisijai savs galīgais lēmums tādējādi ir jābalsta vienīgi uz iebildumiem, par kuriem lietas dalībniekiem ir bijusi iespēja izteikt savus apsvērumus, tai tomēr nav pienākuma pārņemt visus paziņojumā par iebildumiem minētos apstākļus, it īpaši tad, ja šie apstākļi tiktu uzskatīti par nepietiekamiem. Tāpat paziņojuma par iebildumiem būtība ir tāda, ka tas ir provizorisks un to var labot, Komisijai veicot vēlāku izvērtējumu, pamatojoties uz pušu iesniegtajiem apsvērumiem un citiem faktu konstatējumiem (spriedums, 2008. gada 10. jūlijs, *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America/Impala*, C-413/06 P, EU:C:2008:392, 63. punkts). Turklāt pēc paziņojuma par iebildumiem, ar kuru Komisija, veicot pirmo vērtējumu, secina, ka ir izdarīts pārkāpums, par konkurenci atbildīgā Komisijas locekļa atturības pienākums vairs noteikti nav vienlīdz stingrs un viņš publiskos paziņojumos, runājot par pagaidu novērtējumu, ar nepieciešamo piesardzību var minēt to, kas ir pārņemts uzņēmumam šajā procedūras stadijā.

134 Visbeidzot, treškārt, no lietas materiāliem izriet, ka 2013. gada 12. aprīlī *J. Almunia* uzrunā, kas tika sacīta ASV Advokātu kolēģijai Vašingtonā un atspoguļota presē, esot norādījis, ka “Komisija [...] tuvāko mēnešu laikā izteiksies par tādu nolīgumu tiesiskumu, kurus farmācijas sabiedrības noslēgušas nolūkā kavēt lētāko ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū” un ka “nozares apsekojuma rezultāti tiks pārveidoti par lēmumiem lietās [...] un *Servier*” (fragments no tīmekļa vietnes *MLex*). Ir jāuzsver, ka šajā rakstā Komisijas locekļa sacītais ir iekļauts vienīgi netieši. Turklāt, pieņemot, ka par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis patiešām būtu to sacījis, šos vārdus var interpretēt vienīgi kā tādas, kas nozīmē, ka pastāvēja iespēja, ka aplūkojamajā lietā tiks pieņemts lēmums (šajā nozīmē un pēc analogijas skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūlijs, *Vlaamse Televisie Maatschappij/Komisija*, T-266/97, EU:T:1999:144, 53. punkts). Līdz ar to par konkurenci atbildīgais Komisijas loceklis vienīgi informēja sabiedrību par notiekošo izmeklēšanu ar diskrētumu un atturību, ko prasa nevainīguma prezumpcijas ievērošana.

Katrā ziņā ir jāatgādina, ka šie vārdi bija vienīgi par konkurenci atbildīgā Komisijas locekļa viedokļa paušana par notiekošo procedūru, tos varēja piedēvēt tikai šim loceklim un tie neietekmēja nostāju, kādu Komisijas kolēģijas locekli pieņēma procedūras beigās (skat. iepriekš 127. punktu).

135 Līdz ar to nav jāpārbauda prasītāju arguments, saskaņā ar kuru apstrīdētais lēmums būtu bijis atšķirīgs, ja nebūtu bijis šo Komisijas locekļu paziņojumu.

136 Šī pamata atbalstam prasītājas turklāt par konkurenci atbildīgajam Komisijas loceklim un viņa birojam pārmet, ka tie nav bijuši klātesoši tiesas sēdes lielākajā daļā. Tomēr prasītāju tiesas sēdē uzsvērtais apstāklis, ka *J. Almunia* nav piedalījies to uzklaušanās Komisijā un ka viņu ir pārstāvējis viņa biroja loceklis, nav tāds, kas pierādītu, ka lēmums par sodu principā jau būtu pieņemts pirms šīs tiesas sēdes. Turklāt nevienā tiesību normā nav paredzēts, ka Komisijas locekļa vai kāda viņa biroja locekļa piedalšanās tiesas sēdē būtu obligāta. Savienības tiesa uzskata, ka ar labas pārvaldības principu nevar padarīt par pienākumu rīcību, ko par pienākumu nav uzskatījis likumdevējs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 27. septembris, *Koninklijke Wegenbouw Stevin*/Komisija, T-357/06, EU:T:2012:488, 242. punkts).

137 Turklāt prasītājas Komisijai pārmet, ka tā nav ievērojusi pierādījumu noteikumus un standartus, atsaucoties uz vairākiem apstrīdētā lēmuma apsvērumiem, ko tās apstrīd citos savos pamatos (faktu sagrozīšana, kļūda attiecībā uz juridisko kritēriju, kas piemērojams, lai kvalificētu pārkāpumu mērķa dēļ, potenciālas konkurences jēdziena pārmērīgi plaša interpretācija utt.). Replikas rakstā tās apgalvo, ka šie piemēri tiecas pierādīt, kā ir ietekmēta izmeklēšana. Kā apgalvo Komisija, šī prasītāju argumentācija tomēr ir cieši saistīta ar jautājumu, vai apstrīdētajā lēmumā veikto faktu konstatējumus pietiekami pamato iestādes iesniegtie pierādījumi un vai Komisija savā vērtējumā ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1991. gada 24. oktobris, *Atochem*/Komisija, T-3/89, EU:T:1991:58, 39. punkts). Šie argumenti līdz ar to tiks vērtēti vēlāk, skatot pamatus, kas attiecas uz lietas būtību. Katrā ziņā ir jānorāda, ka šie argumenti izriet no vienkāršiem apgalvojumiem un nav tādi, kas var pierādīt, ka Komisija faktiski būtu jau iepriekš izlēmusi par administratīvās procedūras iznākumu vai veikusi izmeklēšanu ar aizspriedumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2000. gada 6. jūlijs, *Volkswagen*/Komisija, T-62/98, EU:T:2000:180, 272. punkts).

138 Visbeidzot prasītājas apgalvo, ka tas, ka lieta nav tikusi izvērtēta Konkurences ĢD iekšējā darba grupā, ilustrējot apstrīdētā lēmuma neobjektivitāti un pamatojot tā atcelšanu nevainīguma prezumpcijas principa un Pamattiesību hartas 41. panta pārkāpuma dēļ. Tomēr ir jānorāda, ka neviena tiesību norma un neviena Komisijas iekšējā norma neuzliek tai par pienākumu rīkot visu lietu pārbaudi iekšējā darba grupā, un ir jāatgādina, ka ar labas pārvaldības principu nevar padarīt par pienākumu rīcību, ko par pienākumu nav uzskatījis likumdevējs (skat. iepriekš 136. punktu). Taisnība, ka 2004. gadā Konkurences ĢD tika ieviesta salīdzinošās izvērtēšanas sistēma. Tomēr no 2011. gada septembrī publicēta Komisijas dokumenta "Procedūra LESD 101. un 102. panta piemērošanai: galvenie dalībnieki un varas līdzsvars" izriet, ka Konkurences ĢD ģenerāldirektors, par konkurenci atbildīgajam Komisijas loceklim piekritot, lietās, kurās šī iekšējā darba grupa tiek rīkota, lemj, ka lēmums rīkot šādu darba grupu un šīs darba grupas sastāvs netiek izpausti publiski, un ka salīdzinošais vērtējums par lietu nekādi neiekļauj lietas dalībniekus vai citas trešās personas. Tātad nav prasīts, lai Konkurences ĢD rīkotu šādu papildu izvērtēšanu visās lietās, tādējādi Komisijai nevar pārņemt, ka tā nav rīkojusi šādu papildu izvērtēšanu šajā gadījumā.

139 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

2. Par to, ka nav notikusi faktiskā konsultēšanās ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- ¹⁴² Regulas Nr. 1/2003 14. pantā, kas ietilpst IV nodaļā par sadarbību starp Komisiju, no vienas puses, un dalībvalstu konkurences iestādēm un tiesām, no otras puses, 1. punktā ir paredzēts, ka “Komisija konsultējas ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas saskaņā ar [šīs pašas regulas] 7., 8., 9., 10., 23. pantu, 24. panta 2. punktu un 29. panta 1. punktu”. Regulas Nr. 1/2003 14. panta 2. punktā ir noteikts, ka “atsevišķu lietu apspriešanai padomdevēju komiteju veido no dalībvalstu konkurences iestāžu pārstāvjiem”. Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktā ir precizēts, ka padomdevēja komiteja sniedz rakstisku atzinumu par Komisijas pagaidu lēmuma projektu, un šīs pašas regulas 14. panta 5. punktā – ka “Komisija īpaši ņem vērā padomdevējas komitejas sniegto atzinumu” un “informē komiteju par to, kā tās atzinums ir ņemts vērā”. Turklāt “pēc viena vai vairāku dalībnieku pieprasījuma atzinumā norādītās pozīcijas pamato” (Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punkts). Komisijas paziņojuma par sadarbību konkurences iestāžu tīklā (OV 2004, C 101, 43. lpp.; turpmāk tekstā – “paziņojums par sadarbību konkurences iestāžu tīklā”) 58. punktā turklāt ir noteikts, ka “padomdevēja komiteja ir struktūra, kurā dažādu konkurences iestāžu eksperti vērtē noteiktas lietas, kā arī vispārīgus jautājumus, kas attiecas uz [Savienības] konkurences tiesībām”.
- ¹⁴³ Procesuāli Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktā ir paredzēts, ka konsultēšanās ar padomdevēju komiteju “var notikt sanāsmē, ko sasauc un vada Komisija, ne ātrāk par 14 dienām pēc tā paziņojuma nosūtīšanas, ar ko to sasauc, kopā ar lietas kopsavilkumu, norādēm uz svarīgākajiem dokumentiem un pagaidu lēmuma projektu”. Tomēr “gadījumā, kad Komisija nosūta paziņojumu, ar kuru sasauc sanāksmi un kurš sniedz sāku paziņošanas termiņu, nekā tas ir noteikts iepriekš, sanākme var notikt piedāvātajā datumā, ja nav nekādu iebildumu no nevienas dalībvalsts”. Tāpat paziņojuma par sadarbību konkurences iestāžu tīklā 66. punktā ir precizēts, ka “Padomes regulā ir paredzēta iespēja, ka dalībvalstis sniedz savu piekrišanu sāka termiņa noteikšanai starp paziņojuma nosūtīšanu un sanāksmi”. Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktā turklāt ir paredzēts, ka padomdevēja komiteja “var sniegt atzinumu, pat ja kādi dalībnieki nepiedalās un netiek pārstāvēti”. Visbeidzot Regulas Nr. 1/2003 14. panta 4. punktā ir noteikts, ka “konsultācijas var arī notikt rakstiski”, bet, “ja kāda dalībvalsts to pieprasa, Komisija sasauc sanāksmi”. Saskaņā ar šo tiesību normu “rakstiska procesa gadījumā Komisija nosaka termiņu ne mazāku par 14 dienām, kurās dalībvalstīm jāsniedz savi apsvērumi izplatīšanai visām pārējām dalībvalstīm”.
- ¹⁴⁴ 2008. gada 19. decembra dokumentā “Noteikumi par padomdevējas komitejas darba metodēm”, ko Komisija iesniedza 2015. gada 6. novembrī pēc kāda procesa organizatoriskā pasākuma, ir precizēti dažādie posmi pirms konsultēšanās ar padomdevēju komiteju, it īpaši posmi, kas ļauj valstu konkurences iestādēm iepazīties ar lietas materiāliem lietas izmeklēšanas gaitā.
- ¹⁴⁵ Pirmkārt, šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 2. punktu “Komisija dalībvalstu konkurences iestādēm pārsūta to svarīgāko dokumentu kopijas, ko tā savākusi, lai piemērotu [minētās regulas] 7., 8., 9. un 10. pantu un 29. panta 1. punktu” un “Komisija pēc dalībvalsts konkurences iestādes pieprasījuma tai sniedz citu to esošo dokumentu kopijas, kas vajadzīgi lietas izvērtēšanai”. Turklāt Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktā ir paredzēts, ka “lietas izskatīšanas uzsākšana, ko veic Komisija, lai pieņemtu lēmumu saskaņā ar III nodaļu, atbrīvo dalībvalstu konkurences iestādes no to kompetences piemērot [LESD 101. un 102. pantu]” un ka tad, “ja dalībvalsts konkurences iestāde jau darbojas lietā, Komisija uzsāk lietas izskatīšanu vienīgi pēc

konsultēšanās ar šo valsts konkurences iestādi”. Saskaņā ar šiem noteikumiem Komisija tūlīt pēc to paziņošanas attiecīgajam uzņēmumam vai to saņemšanas iesniedz valsts konkurences iestādēm sākotnējo lēmumu par procedūras uzsākšanu, minētajam uzņēmumam adresēto paziņojumu par iebildumiem, šī uzņēmuma atbildi uz šo dokumentu un pārējos svarīgākos lietas dokumentus (skat. noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 6. un 7. punktu).

- 146 Otrkārt, noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 33.–36. punktā ir paredzēts, ka visās lietās, kurās Komisija nosūta uzņēmumam paziņojumu par iebildumiem, Komisija 45 dienu laikā pēc paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas attiecīgajiem lietas dalībniekiem izraugās vienu valsts konkurences iestādi par lietas referenti (turpmāk tekstā – “VKI referente”) rindas kārtībā, kas atbilst Eiropas Savienības Padomes rotējošajām prezidentūrām, ja vien objektivitātes nodrošināšanai nav nepieciešams izraudzīties citu konkurences iestādi – tādā gadījumā Komisija, ar nosacījumu, ka pirmā valsts konkurences iestāde tam piekrīt, var izvēlēties nākamo iestādi rotējošo prezidentūru sarakstā (28., 33. un 34. punkts). VKI referente, kas ir atbildīga par to, lai sekmētu lietas izpratni pārējās valsts konkurences iestādēs un lai tās informētu par galvenajiem lietas izmeklēšanas posmiem, šim nolūkam strādā ciešā sadarbībā ar Komisiju (40. un 42. punkts). Noteikumi par padomdevējas komitejas darba metodēm arī iesaka VKI referentei izplatīt sarakstu ar galvenajiem lietas jautājumiem vismaz piecas dienas pirms padomdevējas komitejas sanāksmes (44. punkta i) apakšpunkts) un iepazīstināt ar lietu un tās problēmām padomdevējas komitejas sanāksmes sākumā (44. punkta ii) apakšpunkts).
- 147 Treškārt, saskaņā ar 11. panta 1. punktu Komisijas Regulā (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), “pirms apspriesties ar Regulas [...] Nr. 1/2003 14. panta 1. punktā minēto padomdevēju komiteju, Komisija tām pusēm, kurām tā adresējusi iebildumus, dod iespēju tikt uzklaušītām”. Regulas Nr. 773/2004 14. panta 3. punktā turklāt ir noteikts, ka “Komisija uzaicina dalībvalstu konkurences [iestādes] piedalīties [uzklaušanās] gaitā” un ka “tā var uzaicināt arī citu dalībvalstu [iestāžu] amatpersonas un ierēdņus”. Noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 12. punktā ir precizēts, ka valsts konkurences iestāžu līdzdalība uzklaušanās ir lietderīga padomdevējas komitejas efektīvai darbībai. Turpretī neviena norma neparedz, ka VKI referentei būtu īpaša loma uzklaušanās.
- 148 Saskaņā ar judikatūru attiecībā uz atbilstošajiem noteikumiem, kuri paredzēti Padomes Regulā Nr. 17 (1962. gada 6. februāris), pirmajā Regulā par [LESD 101.] un [102.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), kuru aizstāja ar Regulu Nr. 1/2003, konsultēšanās ar padomdevēju komiteju ir būtiska formalitāte, kuras pārkāpums ietekmē Komisijas galīgā lēmuma tiesiskumu, ja tiek pierādīts, ka apstākļi, ka netika ievēroti konsultēšanās noteikumi, liedza padomdevējai komitejai sniegt savu atzinumu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus. Tas, vai prasību, kuras izriet no konsultēšanās ar padomdevēju komiteju regulējošajiem noteikumiem, saturs un būtība ir vai nav būtiski, tādējādi ir jāvērtē katrā atsevišķajā gadījumā, ņemot vērā mērķi ļaut komitejai veikt tās padomdevējas funkcijas, pilnībā pārzinot lietas apstākļus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1991. gada 10. jūlijs, *RTE/Komisija*, T-69/89, EU:T:1991:39, 21. un 23. punkts, un 2000. gada 15. marts, *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95, EU:T:2000:77, 742. punkts).
- 149 Šajā ziņā attiecībā uz dokumentiem, kas ir jāiesniedz padomdevējai komitejai, ir ticis uzskatīts, ka, lai arī konsultēšanās iekļaujas sadarbībā starp Komisiju un dalībvalstīm un tai nav mērķa organizēt uz sacikstes principu balstītu procedūru attiecībā uz attiecīgajiem uzņēmumiem, padomdevējai komitejai it īpaši ir jābūt objektīvā veidā informētai par attiecīgo uzņēmumu skatpunktu un izklāstītajiem būtiskākajiem argumentiem to apsvērumos par visiem iebildumiem, ko Komisija pret tiem izvirzījusi izmeklēšanas beigās. Tādējādi it īpaši uzklaušanās protokols principā ir viens no būtiskākajiem dokumentiem Regulas Nr. 17 10. panta 5. punkta izpratnē un līdz ar to ir jāiesniedz padomdevējai komitejai tās sasaukšanas laikā. Tomēr uzklaušanās protokola iesniegšana ir būtiska formalitāte vienīgi tad, ja konkrētajā gadījumā tā izrādās nepieciešama, lai ļautu padomdevējai komitejai sniegt savu atzinumu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, proti, ja attiecībā uz ko būtisku to nav maldinājušas

neprecizitātes vai bezdarbība. Tā tas nav, ja uzklaušanās protokolā nav ietverti būtiski vērtējuma elementi, kas nebija ietverti attiecīgā uzņēmuma rakstveida atbildēs uz paziņojumu par iebildumiem, kuras bija pievienotas uzaicinājumam uz padomdevēju komiteju. Šādā gadījumā tas, ka Komisija, sasaucot padomdevēju komiteju, neiesniedza uzklaušanās protokolu, neietekmē attiecīgā uzņēmuma tiesības uz aizstāvību un nekādi neietekmē konsultēšanās procedūras iznākumu. Līdz ar to šāda bezdarbība nevar padarīt visu administratīvo procesu par spēkā neesošu un tādējādi likt apšaubīt galīgā lēmuma tiesiskumu (spriedums, 1991. gada 10. jūlijs, *RTE/Komisija*, T-69/89, EU:T:1991:39, 21.–23. punkts).

- 150 Turklāt tika nospriests – tas, ka Komisija nepaziņoja padomdevējai komitejai precīzu ierosinātā naudas soda apmēru, nebija konsultēšanās ar padomdevēju komiteju būtiskās formalitātes pārkāpums, jo tai bija iesniegti visi būtiskie elementi, kas nepieciešami atzinuma par naudas sodiem sagatavošanai. Padomdevēja komiteja ir jāinformē vienīgi par naudas soda uzlikšanai paredzētajiem kritērijiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2000. gada 15. marts, *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95, EU:T:2000:77, 747. un 748. punkts). Noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 23. punktā tādējādi ir atgādināts, ka ir nepieciešams nodrošināt komitejā notiekošo sarunu konfidencialitāti it īpaši attiecībā uz naudas soda apmēru. Šo pašu noteikumu 24. punktā ir paredzēts, ka attiecībā uz naudas soda noteikšanu Komisija padomdevējas komitejas sanāksmes laikā izdala dokumentu, kurā ir izskaidrota izmantotā aprēķina metode, precīzi atsaucoties uz Pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai”), ka padomdevējas komitejas locekļi var lūgt papildu laiku šī dokumenta izvērtēšanai un ka sanāksmes beigās tas tiek atdots Komisijai.
- 151 Šajā gadījumā, pirmkārt, prasītājas apgalvo, ka Komisija nav veikusi faktisku konsultēšanos ar padomdevēju komiteju, tādēļ ka tā nav iesniegusi daļu pagaidu lēmuma projekta attiecībā uz naudas sodiem un uzņēmumu atbildes uz paziņojumu par iebildumiem apstrīdētā lēmuma projekta iesniegšanas tās locekļiem īsā termiņa dēļ, valsts konkurences iestādēm iesniegtā lēmuma projekta kopsavilkumā ietvertu trūkumu dēļ un padomdevējas komitejas atzinuma nepietiekamā pamatojuma dēļ. Šie dažādie argumenti ir jāvērtē, ņemot vērā lietas materiālus un it īpaši faktiskos precizējumus, ko Komisija sniedza 2015. gada 6. novembrī, atbildot uz iepriekšminēto procesa organizatorisko pasākumu un tiesas sēdē.
- 152 No sava argumenta par to, ka netika iesniegta daļa pagaidu lēmuma projekta attiecībā uz naudas sodiem, prasītājas tiesas sēdē atteicās, un tas tika atzīmēts tiesas sēdes protokolā. Lai arī prasītājas tiesas sēdē tomēr apgalvoja, ka padomdevējas komitejas sanāksmju laikā valsts konkurences iestādes nebija saņēmušas paziņojumu par naudas soda apmēra aprēķina metodi, šī kritika nav pamatota ar faktiem, jo no lietas materiāliem izriet, ka 2014. gada 3. jūlijā, atgādinot par padomdevējas komitejas otrās sanāksmes sasaukšanu 2014. gada 7. jūlijā, Komisija nosūtīja valsts konkurences iestādēm 10. nodaļu, kura attiecas uz naudas sodiem un kurā ir ietverts skaidrojums par šīs metodes galvenajiem elementiem. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka iepriekš 2013. gada 23. jūlijā valsts konkurences iestādēm bija nosūtītas uzņēmumu atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, kā arī 2013. gada 19. decembrī – faktu izklāsts un 2014. gada 13. februārī – uzņēmumu atbildes uz šo dokumentu. Visbeidzot, 2014. gada 20. maijā, Komisija tām iesniedza faktu izklāstu par atbildības noteikšanu par pārkāpumiem, kā arī *Mylan*, *Niche* un *Unichem* atbildes uz to.
- 153 Attiecībā uz lēmuma projekta iesniegšanas termiņu no lietas materiāliem izriet, ka Komisija to dalībvalstu konkurences iestādēm nosūtīja trīs posmos: 1.–4. nodaļa tām tika nosūtīta 2014. gada 12. jūnijā kopā ar uzaicinājumu uz padomdevējas komitejas pirmo sanākumi 2014. gada 30. jūnijā, 5.–9. nodaļa tām tika nosūtīta 2014. gada 20. jūnijā kopā ar lēmuma projekta kopsavilkumu, un 10. nodaļa attiecībā uz naudas sodiem (izņemot šo naudas sodu precīzu apmēru) tām tika nosūtīta 2014. gada 3. jūlijā kopā ar atgādinājumu par 2014. gada 30. jūnijā nosūtīto uzaicinājumu uz padomdevējas komitejas 2014. gada 7. jūlija otro sanākumi, kurā bija jāskata viss lēmuma projekts. Šajā

ziņā ir jāuzsver – lai arī, kā apgalvo prasītājas, Konkurences ĢD rokasgrāmatas par procedūru konkurences politikas jomā noteikumu 109. lappuses 10. punktā ir norādīts, ka parasti tiek organizētas divas šīs komitejas sanāksmes, viena par lietas būtību, otra par naudas soda apmēru, tie tomēr nenosaka, ka šī organizācijas shēma ir jāievēro sistemātiski. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka šajā gadījumā Komisija 2014. gada 30. jūnijā nosūtītajā uzaicinājumā uz otro sanākumi, kā arī 2014. gada 3. jūlija elektroniskā pasta vēstulē skaidri norādīja, ka 2014. gada 7. jūlija sanāksmes dienas kārtība attiecas uz lietas apspriešanu kopumā.

- 154 Ir tiesa, ka šāda dokumentu pakāpeniska sūtīšana, kas atsevišķos gadījumos veikta, neievērojot četrpadsmit dienu termiņu, atklāj zināmu steigu, kura, iespējams, saistīta ar to, ka Komisija pēc uzaicinājuma uz 2014. gada 30. jūnija sanākumi nosūtīšanas bija paziņojusi valsts konkurences iestādēm, ka vēlas pieņemt lēmumu 2014. gada 9. jūlijā, un ka tā dēļ komitejas locekļiem nebija labākie apstākļi, lai pieņemtu nostāju. Tomēr ir jākonstatē, ka neviena valsts konkurences iestāde nav iesniegusi iebildumus par šo sanāksmju datumiem, lai arī saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktu šādi iebildumi būtu lieguši aplūkojamo sanāksmju norisi. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka 2009. gada 6. jūlijā Komisija valsts konkurences iestādēm iesniedza sākotnējo lēmumu par procedūras uzsākšanu, 2012. gada 31. jūlijā – attiecīgajiem uzņēmumiem adresēto paziņojumu par iebildumiem, 2013. gada 23. jūlijā – uzņēmumu atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, 2013. gada 19. decembrī – faktu izklāstu, 2014. gada 13. februārī – uzņēmumu atbildes uz šo dokumentu, un 2015. gada 20. maijā – faktu izklāstu par atbildības noteikšanu par pārkāpumiem, kā arī *Mylan*, *Niche* un *Unichem* atbildes uz to. Turklāt 2014. gada 25. jūnijā Komisija tām nosūtīja uzklaušanās amatpersonas izstrādātu uzklaušanās protokola projektu.
- 155 Līdz ar to, pat ja var nožēlot, ka – it īpaši ņemot vērā lēmuma projekta 5.–9. nodaļas garumu (ap 600 lappušu) un sarežģītību – Komisija tās nosūtīja dalībvalstu konkurences iestādēm tikai desmit dienas pirms padomdevējas komitejas pirmās sanāksmes norises, ņemot vērā visus iepriekš 153. un 154. punktā izklāstītos elementus, ir jākonstatē, ka padomdevējas komitejas locekļi bija pietiekami informēti par lietas materiālu būtību un lēmuma projekta saturu un līdz ar to komiteja varēja sniegt savu atzinumu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus.
- 156 Turklāt ir jāprecizē, ka pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, ne Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punkta noteikumi, ne paziņojuma par sadarbību konkurences iestāžu tiklā 66. punkta noteikumi neuzliek Komisijai par pienākumu saņemt dalībvalstu konkurences iestāžu iepriekšēju nepārprotamu piekrišanu, lai atkāptos no četrpadsmit dienu termiņa, kas paredzēts starp uzaicinājuma nosūtīšanu padomdevējas komitejas locekļiem un šīs padomes sanākumi. No Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punkta izriet, ka tad, ja Komisija nosūta paziņojumu, ar kuru sasauc sanākumi un kurš sniedz īsāku paziņošanas termiņu, nekā tas ir noteikts iepriekš, dalībvalstīm šajā ziņā ir jāpauž iespējamie iebildumi, bet, ja tādu nav, sanāksme notiek Komisijas noteiktajā datumā. Turklāt attiecībā uz apgalvoto labas pārvaldības principa neievērošanu ir jāatgādina, ka ar to nevar padarīt par pienākumu rīcību, ko par pienākumu nav uzskatījis likumdevējs (skat. iepriekš 136. punktu).
- 157 Attiecībā uz padomdevējas komitejas sniegto atzinumu ir jāatgādina, pirmkārt, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 14. panta 6. punktu tas netiek sistemātiski publicēts, jo judikatūrā pat tiek uzskatīts, ka tā neiesniegšana attiecīgajiem uzņēmumiem nav pretrunā tiesību uz aizstāvību ievērošanas principam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1983. gada 7. jūnijs, *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158, 35. un 36. punkts), un, otrkārt, ka Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punkta noteikumos ir paredzēts, ka šajā atzinumā norādītās pozīcijas pamato vienīgi pēc vismaz viena minētās komitejas dalībnieka pieprasījuma, un tā tas nav noticis šajā gadījumā. Turklāt Regulas Nr. 1/2003 27. panta 2. punktā ir paredzēts, ka pusēm, uz kurām attiecas Komisijas atbilstoši LESD 101. pantam veikta procedūra, nav piekļuves sarakstei starp Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm vai šo iestāžu sarakstei, tostarp dokumentiem, kas izstrādāti, piemērojot minētās regulas 11. un 14. pantu. Turklāt saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 28. panta 2. punktu Komisijas un dalībvalstu konkurences iestāžu ierēdņi un darbinieki neatklāj informāciju, ko tie ieguvuši vai iemainījuši atbilstoši minētajai regulai un kas ir tāda veida, uz kuru attiecas dienesta noslēpuma ievērošanas pienākums, un

ka šis pienākums arī attiecas uz visiem dalībvalstu pārstāvjiem un ekspertiem, kas saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 14. pantu apmeklē padomdevējas komitejas sanāksmes. Līdz ar to prasītājas nevar lietderīgi apgalvot, ka padomdevējas komitejas sniegtais atzinums bija nepietiekami pamatots. Turklāt, ņemot vērā piemērojamās tiesību normas, apstāklis, ka atzinums ir īss vai nav detalizēts, nenozīmē, ka padomdevējas komitejas rīcībā nebija visu elementu, kas tai ļautu pieņemt lēmumu, pārzinot lietas apstākļus, un nenozīmē arī to, ka minētā komiteja nav izteikusies, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, un tas tā ir, pat ja tā ir izteikusies kopsavilkuma veidā.

- 158 Visbeidzot prasītājas apgalvo, ka, ņemot vērā to, ka lēmuma projekta kopsavilkums, ko Komisija nosūtīja padomdevējas komitejas locekļiem, bija neobjektīvs un nepilnīgs, komiteja nevarēja pieņemt lēmumu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus. Tomēr ir jāatgādina, kā to apgalvo Komisija, ka šī kopsavilkuma mērķis nav minēt attiecīgā uzņēmuma aizstāvības argumentus, bet atvieglot apspriešanos padomdevējā komitejā par lēmuma projekta tekstu. Katrā ziņā šajā gadījumā no Komisijas atbildes uz procesa organizatorisko pasākumu izriet, ka kopsavilkumā, kas bija pavaddokuments lēmuma projektam, Komisija iepazīstināja ar pēdējā minētā galvenajiem punktiem, uzsverot savas analīzes delikātākos aspektus (kritērijus, kas ļauj noteikt konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, tirgus noteikšanu, LESD 102. panta piemērošanu). Vienīgi apstāklis, ka tā šajā kopsavilkumā nebija minējusi visas tiesvedības attiecībā uz patentu 947, izlīguma nolīgumu atsevišķu noteikumu apjoma interpretāciju, faktus, kas norisinājušies pēc tam, kad EPI atzina patentu 947 par spēkā neesošu, un atšķirības starp *Rolabo* tehnoloģijas un citas sabiedrības tehnoloģijas iegādi, nevar likt uzskatīt, ka padomdevēja komiteja, kuras rīcībā turklāt bija ievērojams daudzums dokumentu, kas attiecās uz šo lietu, un it īpaši prasītāju sniegtie argumenti to apsvērumos par paziņojumu par iebildumiem un par faktu izklāstu (skat. iepriekš 152. un 154. punktu), nevarēja sniegt savu atzinumu, pilnībā pārzinot lietas apstākļus.
- 159 Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka ar padomdevēju komiteju nebija notikusi pienācīga apspriešanās, jo tikai neliels skaits tās locekļu bija klātesoši tās sanāksmēs, un ka lietas VKI referente, kura tika iecelta novēloti, nebija klātesoša pušu uzklaušanās un padomdevējas komitejas otrajā sanāksmē.
- 160 Prasītājas pārmet Komisijai, ka tā neiecēla VKI referenti 45 dienu laikā pēc paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas un ka tā apzināti izvēlējās valsts konkurences iestādi, kas nebija bijusi klātesoša uzklaušanās.
- 161 Nav noliedzams – noteikumos par padomdevējas komitejas darba metodēm ir paredzēts, ka VKI referentes iecelšana principā notiek 45 dienu laikā pēc paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmumiem un saskaņā ar objektīvu kritēriju, proti, principā rindas kārtībā atbilstoši Padomes rotējošajām prezidentūrām (skat. iepriekš 146. punktu). Šajā gadījumā no lietas materiāliem izriet, ka VKI referentes izraudzīšanās procedūra sākās 2014. gada 7. maijā un ka *Bundeswettbewerbsbehörde* (Federālā konkurences iestāde, Austrija, turpmāk tekstā – “BWB”) iecelšana par VKI referenti notika 2014. gada 3. jūnijā, proti, pēc uzklaušanās, bet pirms padomdevējas komitejas sanāksmēm, un ka tā tika veikta saskaņā ar objektīvu kritēriju, proti, Padomes rotējošo prezidentūru kārtībā. Vienīgi 45 dienu termiņa VKI referentes iecelšanai neievērošanu, ko Komisija atzina tiesas sēdē, šajā gadījumā nevar uzskatīt par tādu, kas ir liegusi padomdevējai komitejai veikt savas funkcijas, pārzinot lietas apstākļus. VKI referentes loma valsts konkurences iestāžu lietas izpratnē un to informēšana ir īpaši nozīmīga tikai padomdevējas komitejas sanāksmju sagatavošanas posmā (skat. turpmāk tekstā 164. punktu), un šajā gadījumā VKI referente šajā procedūras posmā bija iecelta. Turklāt attiecībā uz BWB iecelšanu par VKI referenti ir jāuzsver, ka prasītājas nav iesniegušas nevienu pierādījumu, kas ļautu noteikt, ka tā būtu bijusi saistīta ar to, ka šī valsts konkurences iestāde nebija klātesoša uzklaušanās 2013. gada 15., 16., 17. un 18. aprīlī, kā arī ir jāuzsver, ka katrā ziņā tā tika veikta saskaņā ar pilnīgi objektīvu kritēriju, proti, Padomes rotējošo prezidentūru kārtībā.

- 162 Prasītājas arī apgalvo, ka padomdevēja komiteja neesot varējusi izteikties, pilnībā pārzinot lietas apstākļus, ņemot vērā to, ka VKI referente nebija piedalījusies ne pušu uzklaušīšanā 2013. gada 15., 16., 17. un 18. aprīlī, ne padomdevējas komitejas 2014. gada 7. jūlija sanāksmē. Komisija norāda, ka neviens dokuments neparedz VKI referentes obligātu līdzdalību uzklaušīšanā, un atgādina, ka uzklaušīšanā bija klātesošas astoņas dalībvalstis.
- 163 Ir jānorāda – lai arī noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 12. punktā ir precizēts, ka valsts konkurences iestāžu līdzdalība uzklaušīšanā ir lietderīga padomdevējas komitejas efektīvai darbībai, neviena tiesību norma turpretī nenosaka, ka VKI referentei ir pienākums piedalīties uzklaušīšanā, jo Regulas Nr. 773/2004 14. panta 3. punktā ir paredzēts vienīgi tas, ka dalībvalstu konkurences iestādes tiek uzaicinātas piedalīties uzklaušīšanā, turklāt visas valsts konkurences iestādes saņem uzklaušīšanas protokola kopiju. Turklāt var norādīt, kā apgalvo Komisija, ka valsts konkurences iestādes bija pienācīgi uzaicinātas piedalīties uzklaušīšanā un astoņas no tām faktiski bija tajā klātesošas (attiecībā uz gadījumu, kad valsts konkurences iestādes netika uzaicinātas uz uzklaušīšanu, skat. spriedumu, 2017. gada 21. septembris, *Feralpi/Komisija*, C-85/15 P, EU:C:2017:709, 38.–44. punkts). Turklāt ir jāatgādina, ka VKI referentes loma tajā, kā VKI izprot lietu, un to informēšana ir īpaši nozīmīga padomdevējā komitejā, nevis uzklaušīšanas stadijā. Tādējādi noteikumi par padomdevējas komitejas darba metodēm iesaka VKI referentei vismaz piecas dienas pirms padomdevējas komitejas pirmās sanāksmes izplatīt sarakstu ar galvenajiem lietas jautājumiem, it īpaši lai noskaidrotu, vai VKI var sniegt vispārēju piekrišanu lēmuma projektam, vai tām ir apsvērumi par atsevišķiem aspektiem un vai tās vēlas, lai atzinums tiktu publicēts (44. punkta i) apakšpunkts), un iepazīstināt ar lietu un tās problēmām padomdevējas komitejas pirmās sanāksmes sākumā (44. punkta ii) apakšpunkts). No lietas materiāliem izriet, ka *BWB* apspriedās ar Komisiju, lai noteiktu jautājumu sarakstu, kuru Komisija nosūtīja izvērtēšanai padomdevējas komitejas locekļiem, un ka tā piedalījās padomdevējas komitejas pirmajā sanāksmē, kurā tā iepazīstināja ar savu ziņojumu, un prasītājas nav apstrīdējušas, ka šajā gadījumā tā pilnībā pildīja savu VKI referentes lomu. Turklāt vienīgi ar to, ka Komisija iesniedza pārējām valsts konkurences iestādēm sarakstu ar galvenajiem lietas jautājumiem 2014. gada 26. jūnija rītā, proti, četras dienas pirms padomdevējas komitejas pirmās sanāksmes, kaut arī noteikumos par padomdevējas komitejas darba metodēm ir ieteikts piecu dienu termiņš, nepietiek, lai secinātu, ka padomdevēja komiteja nevarēja izteikties, pilnībā pārzinot lietas apstākļus. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisijai turklāt nebija pienākuma iecelt citu VKI referenti, jo noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 38. punktā ir paredzēta tikai iespēja vajadzības gadījumā aizvietot fizisku personu, kas pārstāv valsts konkurences iestādi, ar citu fizisku personu no šīs pašas iestādes. Līdz ar to apstāklis, ka *BWB* šajā gadījumā nepiedalījās uzklaušīšanā 2013. gada 15., 16., 17. un 18. aprīlī un, par nožēlu, padomdevējas komitejas 2015. gada 7. jūlija otrajā sanāksmē, neliedza padomdevējai komitejai izteikties, pilnībā pārzinot lietas apstākļus.
- 164 Attiecībā uz iebildumu par ierobežota dalībvalstu skaita klātbūtni padomdevējas komitejas sanāksmēs no lietas materiāliem izriet, ka 2014. gada 30. jūnija sanāksmē bija pārstāvētas tikai piecas valsts konkurences iestādes (Spānijas Karalistes, Itālijas Republikas, Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes konkurences iestādes) un ka 2014. gada 7. jūlija sanāksmē bija pārstāvētas tikai divas valsts konkurences iestādes (Vācijas Federatīvās Republikas un Somijas Republikas konkurences iestādes). No tā patiešām izriet, ka šajā gadījumā padomdevējas komitejas sniegtā atzinuma izstrādē piedalījās ierobežots dalībvalstu pārstāvju skaits, ņemot vērā to, ka saskaņā ar noteikumu par padomdevējas komitejas darba metodēm 20. un 21. punktu padomdevējas komitejas sniegtajā atzinumā tiek ņemti vērā vienīgi to locekļu komentāri un apsvērumi, kas ir bijuši klātesoši sanāksmē. Uzklaušīšanā tautā par dalībnieku nelielā skaita iemesliem un par iespējamu padomdevējas komitejas sanāksmju pārcelšanu, Komisija norādīja, ka tai bija zināms par vilcību streikiem un ka tā bija sazinājusies ar komitejas locekļiem, lai noskaidrotu, vai tiem ir īpaši komentāri, bet ka tā nebija plānojusi pārcelt sanāksmes.
- 165 Lai arī ir tiesa, ka šādos apstākļos Komisija būtu bijis lietderīgi pārcelt padomdevējas komitejas sanāksmes, tomēr no nelielā dalībvalstu pārstāvju skaita sanāksmēs nevar secināt, ka Komisija šajā gadījumā neizpildīja konsultēšanās ar padomdevēju komiteju būtisko formalitāti.

166 Vispirms ir jākonstatē, ka, pat ja tas var šķist neparasti un nesaderīgi ar zināmiem priekšstatiem par labu pārvaldību, nevienā tiesību normā nav paredzēts kvoruma noteikums padomdevējas komitejas atzinumu pieņemšanai. Turklāt Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktā ir skaidri paredzēts, ka padomdevēja komiteja “var sniegt atzinumu, pat ja kādi dalībnieki nepiedalās un netiek pārstāvēti”. Turpinot ir jāatgādina, ka Komisijai ir jāļauj dalībvalstu konkurences iestādēm piedalīties padomdevējā komitejā un ka šajā gadījumā tā veica visus nepieciešamos pasākumus šī mērķa sasniegšanai, jo tā tām nosūtīja uzaicinājumus uz padomdevējas komitejas sanāksmēm 2014. gada 30. jūnijā un 7. jūlijā, kā arī visus kopš procedūras uzsākšanas izstrādātos nepieciešamos dokumentus (skat. iepriekš 153. un 154. punktu), un ka netika celts neviens iebildums attiecībā uz šo sanāksmju datumiem (skat. iepriekš 154. punktu). Visbeidzot ir jāuzsver, ka padomdevēja komiteja var būt struktūra, kas sekmē Savienības tiesību konkurences noteikumu vienotu piemērošanu, kā tas ir paredzēts Regulas Nr. 1/2003 19. apsvērumā, vienīgi ar nosacījumu, ka dalībvalstu konkurences iestādes vēlas tajā efektīvi līdzdarboties, jo Komisijas rīcībā šajā ziņā nav nekādu iespēju to ietekmēt.

167 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

3. Par tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību, tiesību uz aizstāvību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

170 Ir jāatgādina, ka princips par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ir Savienības tiesību vispārējs princips, kas šodien ir izteikts Pamattiesību hartas 47. pantā (spriedums, 2011. gada 8. decembris, *Chalkor*/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 52. punkts). Šis princips ietver vairākus aspektus, tostarp tiesības uz aizstāvību, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, tiesības uz lietas izskatīšanu tiesās, kā arī tiesības uz konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību (spriedums, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 48. punkts). Pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas izriet no paša lietas taisnīgas izskatīšanas jēdziena, nozīmē, ka katrai pusei ir jānodrošina saprātīga iespēja izklāstīt savus prasījumus, tostarp iesniegt savus pierādījumus apstākļos, kas tai nerada acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar pretējo pusi (spriedumi, 2012. gada 6. novembris, *Otis* u.c., C-199/11, EU:C:2012:684, 71. punkts, un 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 31. punkts).

171 Prasītājas apgalvo, ka ierobežojumi, kuri uz tām tika attiecināti prasības pieteikuma iesniegšanā, tām radīja acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju nekā Komisijai, uz kuru neesot tikuši attiecināti nekādi laika vai apjoma ierobežojumi, izstrādājot apstrīdēto lēmumu. Tomēr ir jāatgādina, ka no ECT judikatūras attiecībā uz ECPAK 6. panta 1. punkta interpretāciju, uz kuru ir jāatsaucas saskaņā ar Pamattiesību hartas 52. panta 3. punktu, izriet, ka tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā nav absolūtas. Šo tiesību izmantošana ir pakļauta ierobežojumiem, proti, nosacījumiem attiecībā uz prasības pieņemamību (spriedums, 2013. gada 28. februāris, *Arango Jaramillo* u.c./EIB, pārskatīšana, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, 43. punkts). Lai gan ieinteresētajām pusēm ir jābūt gatavām uz to, ka tiks piemēroti prasības pieņemamības noteikumi, to piemērošana nedrīkst kavēt tās izmantot pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus (spriedums, 2013. gada 28. februāris, pārskatīšana, *Arango Jaramillo* u.c./EIB, C-334/12 RX-II, EU:C:2013:134, 43. punkts). ECT tādējādi uzskata, ka šie ierobežojumi nevar ierobežot individam doto iespēju vērsties tiesā tādā veidā vai tādā apmērā, ka tiktu apdraudēta tā tiesību uz lietas izskatīšanu tiesā pati būtība, un ka tie atbilst ECPAK 6. panta

1. punktam tikai tad, ja tiem ir leģitīms mērķis un pastāv saprātīgs samērīgums starp izmantotajiem līdzekļiem un izvirzīto mērķi (skat. ECT spriedumu, 2011. gada 6. decembris, *Anastasakis* pret Grieķiju, CE:ECHR:2011:1206JUD004195908, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

172 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Savienības regulējuma par procesuālajiem termiņiem precīza piemērošana ir jānodrošina saskaņā ar tiesiskās drošības prasību un nepieciešamību novērst jebkādu diskrimināciju vai patvaļīgu tiesvedību (skat. spriedumu, 1987. gada 15. janvāris, *Misset/Padome*, 152/85, EU:C:1987:10, 11. punkts un tajā minētā judikatūra, un rīkojums, 2007. gada 8. novembris, Beļģija/Komisija, C-242/07 P, EU:C:2007:672, 16. punkts un tajā minētā judikatūra) un tā nekādi neietekmē tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2002. gada 17. maijs, Vācija/Parlaments un Padome, C-406/01, EU:C:2002:304, 20. punkts). Kā apgalvo Komisija, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips nenosaka, lai administratīvā procesa ilgums un prasības par tiesību akta atcelšanu celšanas termiņš būtu identiski. Administratīvā procesa mērķis ir ļaut Komisijai veikt izmeklēšanu, lai noteiktu, vai ir jāpieņem lēmums, ar ko konstatē LESD 101. un 102. panta pārkāpumu, un uzņēmumiem – nodrošināt savu aizstāvību. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana prasa, lai attiecīgajam uzņēmumam administratīvā procesa laikā tiktu dota iespēja lietderīgā veidā darīt zināmu savu viedokli par apgalvoto faktu un apstākļu patiesumu un nozīmīgumu, kā arī par dokumentiem, kurus Komisija izmanto, lai pamatotu savu apgalvojumu par to, ka pastāv Līguma pārkāpums (spriedumi, 1983. gada 7. jūnijs, *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, no 100/80 līdz 103/80, EU:C:1983:158, 10. punkts, un 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 66. punkts). Šajā ziņā Regulā Nr. 1/2003 ir paredzēts, ka lietas dalībniekiem tiek nosūtīts paziņojums par iebildumiem, kurā skaidrā veidā jādara zināmi visi būtiskie fakti, uz kuriem Komisija balstās šajā procesa stadijā. Tomēr šīs norādes var tikt sniegtas kopsavilkuma veidā un lēmumam nav obligāti jābūt iebildumu izklāsta kopijai, jo paziņojums ir sagatavošanas stadijas dokuments, kurā ietvertajiem faktu un tiesību vērtējumiem ir tikai pagaidu raksturs. Šī iemesla dēļ Komisija var ņemt vērā un tai pat ir jāņem vērā no administratīvā procesa izrietošie apstākļi, it īpaši lai noraidītu iebildumus, kuru pamatojums izrādītos nepietiekams (spriedums, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland* u.c./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 67. punkts).

173 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka, lai arī atbilstoši LESD 263. panta sestajai daļai un 1991. gada 2. maija Reglamenta 102. panta 2. punktam prasītāju rīcībā apelācijas sūdzības iesniegšanai par apstrīdēto lēmumu bija divu mēnešu un desmit dienu ilgs termiņš, sākot no tā paziņošanas, un lai arī šī termiņa dēļ bija īpaši grūti izstrādāt prasības pieteikumu, ņemot vērā apstrīdētā lēmuma, kurš turklāt tika pieņemts vasarā, ļoti lielo apjomu, tomēr tām bija iespēja vairākkārt apspriesties ar Komisiju par lietu administratīvā procesa laikā. Proti, Komisija prasītājam nosūtīja informācijas pieprasījumus 2009. gada janvārī, 2009. gada augustā, pēc tam – laikā no 2009. gada decembra līdz 2012. gada maijam. Prasītājas turklāt bija aicinātas piedalīties vairākās situācijas novērtēšanas sanāksmēs laikā no 2009. gada līdz 2012. gadam. 2012. gada 27. jūlijā Komisija pieņēma paziņojumu par iebildumiem, uz kuru prasītājas atbildēja 2013. gada 14. janvārī. Pēc tam prasītājas tika uzklautas 2013. gada 15., 16., 17. un 18. aprīlī, tika rīkotas jaunas situācijas novērtēšanas sanāksmes un prasītājam tika nosūtīti jauni informācijas pieprasījumi. 2013. gada 18. decembrī Komisija piešķīra prasītājam piekļuvi savāktajiem vai pēc paziņojuma par iebildumiem plašāk izplatītajiem pierādījumiem un nosūtīja faktu izklāstu, uz kuru tās atbildēja 2014. gada 31. janvārī. Turklāt ir jāatgādina, ka tiesvedības Vispārējā tiesā rakstveida daļā prasītājam tika doti visi termiņa pagarinājumi, kurus tās lūdza, un tādējādi, neraugoties uz īpašajiem ierobežojumiem, ar kuriem tās saskārās prasības pieteikuma iesniegšanā, kopumā prasītājam šajā instancē nebija acīmredzami nelabvēlīgāka situācija nekā Komisijai.

174 Attiecībā uz prasības pieteikuma garumu ir jāatgādina, ka saskaņā ar ECT judikatūru regulējums attiecībā uz formalitātēm, kas jāievēro, ceļot prasību, tiecas nodrošināt pareizu tiesvedību un ka ieinteresētajām pusēm ir jābūt gatavām uz to, ka šie noteikumi tiks piemēroti (ECT, 2011. gada 6. decembris, *Anastasakis* pret Grieķiju, CE:ECHR:2011:1206JUD004195908, 24. punkts). Attiecībā uz tiesvedību Vispārējā tiesā ir jānorāda, ka saskaņā ar 15. punktu 2012. gada 24. janvāra Praktiskajos

norādījumos lietas dalībniekiem Vispārējā tiesā (OV 2012, L 68, 23. lpp.), kas bija spēkā prasības pieteikuma iesniegšanas dienā, prasības pieteikuma garums principā ir ierobežots līdz 50 lappusēm, bet to nosaka atkarībā no aplūkojamās lietas juridiskās vai faktiskās sarežģītības (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2014. gada 10. aprīlis, *Langguth Erben/ITSB*, C-412/13 P, nav publicēts, EU:C:2014:269, 63. punkts). Šajā gadījumā prasītājas atsaucās uz aplūkojamās lietas juridisko sarežģītību un Vispārējā tiesa tām ļāva iesniegt 186 lappušu garu prasības pieteikumu, kurš bija izstrādāts ar samazinātu rindstarpu un kuram 10 158 lappuses bija pievienotas pielikumā. Pat ja ir tiesa, ka apstrīdētais lēmums ir īpaši garš un attiecībā uz atsevišķiem aspektiem atkārtojas, tas, kā apgalvo Komisija, tomēr ir izskaidrojams ar prasītājām pārņemto pārkāpumu skaitu un to, ka tiem ir atsevišķas vienādas iezīmes, kā arī ar pierādījumu standartiem, kurus Savienības judikatūra pieprasa LESD 101. un 102. panta pārkāpumu jomā. Turklāt, kā atgādina Komisija, prasītājām bija iespēja atbildēt uz 755 lappušu garo paziņojumu par iebildumiem, sagatavojot vairāk nekā 600 lappušu garu dokumentu. Prasības pieteikuma garums un izvirzīto pamatu skaits turklāt pierāda, ka, lai arī, protams, tas prasija neapšaubāmi vērā ņemamas pūles, prasītājām bija laiks sagatavot savu argumentāciju. Līdz ar to tās nevar apgalvot, ka tām ir bijis jāsaskaras ar nepārvarāmām grūtībām, ceļot prasību Vispārējā tiesā, un ka tām ir bijusi acīmredzami nelabvēlīgāka situācija nekā Komisijai.

175 Attiecībā uz argumentu par atkārtojumiem un atsaucēm, ko Komisija esot izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, ir jāatgādina, ka atbilstoši LESD 296. panta noteikumiem Komisijai ir skaidri un nepārprotami jāizklāsta savi argumenti, lai ļautu ieinteresētajām personām noskaidrot veiktā pasākuma pamatojumu un kompetentajai tiesai īstenot savu pārbaudi. Šī prasība norādīt pamatojumu ir izvērtējama, ievērojot attiecīgās lietas apstākļus, it īpaši attiecīgā akta saturu, izvirzīto pamatu būtību un interesi saņemt skaidrojumus, kas var būt akta adresātiem vai citām personām, kuras tas skar tieši un individuāli. Netiek prasīts, lai pamatojumā tiktu uzskaitīti visi atbilstošie faktiskie un tiesiskie apstākļi, jo jautājums par to, vai akta pamatojums atbilst LESD 296. panta prasībām, ir jānovērtē, ņemot vērā ne tikai tā tekstu, bet arī tā kontekstu, kā arī visu juridisko noteikumu kopumu, kas regulē attiecīgo jomu (skat. spriedumu, 2012. gada 27. septembris, *Heijmans Infrastructuur/Komisija*, T-359/06, nav publicēts, EU:T:2012:489, 133. punkts un tajā minētā judikatūra). Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, vienīgi ar apstākli, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir vairākkārt minējusi tos pašus iekšējos dokumentus un veikusi ievērojamu skaitu atsauču uz citām apstrīdētā lēmuma daļām, nav pietiekami, lai pierādītu, ka apstrīdētais lēmums tām nebūtu ļāvis noskaidrot veiktā pasākuma pamatojumu vai būtu Vispārējai tiesai liedzis īstenot tās pārbaudi.

176 Attiecībā uz argumentu par skaidra juridiskā kritērija trūkumu prasītājas norādīja, ka tas atbilda citiem to prasības pamatiem. Tādējādi uz to tiks atbildēts, skatot attiecīgos pamatus.

177 Visbeidzot – nav pieņemami arī argumenti, ko prasītājas secina no ECT 1993. gada 27. oktobra sprieduma *Dombo Beheer B. V. pret Nīderlandi* (CE:ECHR:1993:1027JUD001444888), 2003. gada 15. jūlija sprieduma *Ernst* un citi pret Beļģiju (CE:ECHR:2003:0715JUD003340096) un 2006. gada 18. aprīļa sprieduma *Vezon* pret Franciju (CE:ECHR:2006:0418JUD006601801). Minēto lietu juridiskie un faktiskie apstākļi bija ļoti atšķirīgi no šīs lietas. Proti, lietā, kurā tika pieņemts ECT 1993. gada 27. oktobra spriedums *Dombo Beheer B. V. pret Nīderlandi* (CE:ECHR:1993:1027JUD001444888), kurā ECT konstatēja LESD 6. panta pārkāpumu, bija runa par strīdu starp divām privātpersonām, no kurām viena bija acīmredzami nelabvēlīgākā situācijā nekā otra, jo tā vienīgā varēja izmantot liecināšanu. Lietā, kurā tika pieņemts ECT 2003. gada 15. jūlija spriedums *Ernst* un citi pret Beļģiju (CE:ECHR:2003:0715JUD003340096), kurā ECT uzskatīja, ka nav noticis LESD 6. panta pārkāpums, bija runa par to, vai valsts var sniegt prasītājam tādu piekļuvi tiesai, kas ietver tikai ievada jautājumu par pieņemamību, tādēļ ka tās darbība bija vērsta pret tiesnesi, kuram bija tiesas privilēģijas. Visbeidzot – lietā, kurā tika pieņemts ECT 2006. gada 18. aprīļa spriedums *Vezon* pret Franciju (CE:ECHR:2006:0418JUD006601801), bija runa par tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu apdraudējumu tādas likumdevēja iesaistīšanās dēļ, ar kuru galīgi un atpakaļejošu spēku regulē valsts tiesās notiekošo tiesvedību būtību, lai arī tai nebija pietiekama vispārējo interešu apsvērumu pamatojuma.

178 No iepriekš minētā izriet, ka pamats katrā ziņā nav pamatots, pat pieņemot, ka tas būtu derīgs apstrīdētā lēmuma tiesiskuma apstrīdēšanas atbalstam.

4. Par faktu sagrozišanu

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

184 Komisija apstrīd šī pamata pieņemamību, pamatojoties uz 1991. gada 2. maija Reglamenta, kas ir piemērojams šajā lietā, 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta noteikumiem, saskaņā ar kuriem prasības pieteikumam ir jāietver strīda priekšmets un norādīto pamatu izklāsta kopsavilkums. Šiem elementiem ir jābūt pietiekami skaidriem un precīziem, lai ļautu atbildētājam sagatavot savu aizstāvību un Vispārējai tiesai lemt par prasību, vajadzības gadījumā bez papildu informācijas. Lai nodrošinātu tiesisko drošību un pareizu tiesvedību un lai prasība būtu pieņemama, ņemot vērā iepriekš atgādinātos noteikumus, pamata faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, ar kuriem prasība ir pamatota, vismaz kopsavilkuma veidā, bet loģiski un saprotami ir jāizriet no paša prasības pieteikuma teksta (rikojums, 1993. gada 28. aprīlis, *De Hoe*/Komisija, T-85/92, EU:T:1993:39, 20. punkts). Konkrētāk, Tiesa nosprieda, ka, pat ja ir jāpieņem, ka prasību celšanas pamatu izklāsts nav saistīts ar LESD 263. panta otrajā daļā paredzēto terminoloģiju un uzskaitījumu, var pietikt ar šo pamatu formulēšanu drīzāk pēc to būtības, nevis pēc to juridiskās kvalifikācijas, tomēr ar nosacījumu, ka no prasības pieteikuma skaidri izriet, uz kuru no Līgumā minētajiem pamatiem ir bijusi atsauce (spriedums, 1961. gada 15. decembris, *Fives Lille Cail* u.c./Augstā iestāde, 19/60, 21/60, 2/61 un 3/61, EU:C:1961:30, 588. lpp.).

185 Šajā gadījumā prasītājas būtībā Komisijai pārmet, ka dažus faktus tā nav formulējusi objektīvi un ir minējusi faktus, kas nav atbilstīgi pārkāpuma konstatēšanai. Lai arī tās šo pamatu kvalificē kā “tā faktiskā konteksta sagrozišanu, kurš ir pamatā darbībām, kas ir lēmuma priekšmets”, prasītājas nav precizējušas tiesību normu, kuras pārkāpums no Komisijas puses būtu tāds, kas pamatotu prasību, un norādes, ko tās savā prasības pieteikumā sniedz, nav pietiekami skaidras un precīzas, lai ļautu Komisijai atbildēt uz izvirzītajiem argumentiem un Vispārējai tiesai veikt savu pārbaudi. Argumenti, ko tās izklāsta, varētu attiekties uz pamatu par kļūdu faktos, kļūdu aktu juridiskajā kvalifikācijā, objektivitātes principa vai rūpības pienākuma pārkāpumu, pilnvaru nepareizu izmantošanu vai arī reputācijas aizskārumu, kas var pamatot prasības par zaudējumu atlīdzību celšanu.

186 Līdz ar to šī iemesla dēļ šis pamats ir jāatzīst par nepieņemamu.

187 Pakārtoti, Komisija apgalvo, ka šis pamats esot nepieņemams arī tādēļ, ka vienīgi prasītāju rīcība, kas apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā tika atzīta par tādu, kura pārkāpj LESD 101. un 102. pantu, ir tām nelabvēlīga un var tikt apstrīdēta, vērstoties tiesā.

188 Saskaņā ar judikatūru tikai lēmuma rezolutīvā daļa var radīt tiesiskas sekas un radīt kaitējumu, un vērtējums, kas izklāstīts lēmuma pamatojumā, pats par sevi nevar būt prasības atcelt tiesību aktu priekšmets. Šos vērtējumus var iesniegt Savienības tiesas veiktajai tiesiskuma pārbaudei tikai, ciktāl šie vērtējumi kā nelabvēlīga akta pamatojums ir nepieciešamais pamats šī tiesību akta rezolutīvajai daļai (rikojums, 2004. gada 28. janvāris, *Niederlande/Komisija*, C-164/02, EU:C:2004:54, 21. punkts, un spriedums, 1992. gada 17. septembris, *NBV* un *NVB/Komisija*, T-138/89, EU:T:1992:95, 31. punkts) un, konkrētāk, ja šis pamatojums var mainīt attiecīgā akta rezolutīvajā daļā pieņemtā lēmuma būtību (skat. spriedumu, 2007. gada 12. oktobris *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse/Komisija*, T-474/04, EU:T:2007:306, 73. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesību akta

pamatojuma saturs ir jāņem vērā, nosakot, kas ticis nospriests rezolutīvajā daļā (spriedumi, 1997. gada 15. maijs, *TWD/Komisija*, C-355/95 P, EU:C:1997:241, 21. punkts, un 2002. gada 20. novembris, *Lagardère un Canal+/Komisija*, T-251/00, EU:T:2002:278, 67. punkts).

- 189 Šajā gadījumā tādad ir jānosaka, vai prasītāju kritizētie elementi, kas minēti apstrīdētā lēmuma 4. punktā, ir nepieciešamais pamats pēdējā minētā rezolutīvajai daļai un vai šie vērtējumi var mainīt minētajā rezolutīvajā daļā pieņemtā lēmuma būtību.
- 190 Ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma 85. un 110. apsvērumā, kuros tiek iepazīstināts ar dažādiem prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstās stratēģijas elementiem (it īpaši “patenta oreola” noteikšanu, izmantojot “papīra” patentus, un pakāpenisku pāreju uz arginīna sāli), Komisija norādīja, ka, ņemot vērā to, ka attiecīgās prakses apraksts nebija vērtēts ne apstrīdētā lēmuma 5. punktā (izlīguma nolīgumu vērtējums, ņemot vērā LESD 101. pantu), ne 8. punktā (tehnoloģijas iegādes un izlīguma nolīgumu vērtējums, ņemot vērā LESD 102. pantu), tas neietekmēja tās tiesiskumu attiecībā uz konkurences tiesībām. Tāpat apstrīdētā lēmuma 2764. apsvērumā Komisija precizēja, ka nevienu no prasītāju vispārējās stratēģijas elementiem “nevar pēc būtības nosaukt par problemātisku attiecībā uz Savienības konkurences tiesībām”. Turklāt 2917. un 2960. apsvērumā Komisija atgādināja, ka “attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu šī lēmuma priekšmets ir LESD 102. panta vispārējs pārkāpums, kas ir virknes izlīguma nolīgumu patentu jomā apvienojums ar *Azad* tehnoloģijas iegādi”. Turklāt prasītājas pašas lūdza Vispārējai tiesai attiecībā pret personu, kas iestājusies lietā, darīt konfidencialas vairākas apstrīdētā lēmuma daļas, kas attiecas uz prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērsto stratēģiju, ar pamatojumu, ka šie fakti un to interpretācija neietilpst to iebildumu jomā, kurus Komisija pret tām izvirzījusi, un ka tad, ja tie tiktu atklāti sabiedrībai, tām tiktu nodarīts nopietns kaitējums, apdraudot nevainīguma prezumpciju un to reputāciju. Tā kā Komisija prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstās stratēģijas elementus nebija atzinusi par pārkāpumu, tie līdz ar to netika ņemti vērā, lai noteiktu apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā minētos pārkāpumus un lai noteiktu sodus par tiem.
- 191 Tomēr prasītājas apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 2766. apsvērumā, kas minēts apstrīdētā lēmuma 8. punktā, Komisija ir norādījusi, ka LESD 102. panta gadījumā sodītās prakses vērtējumā “tiks ņemti vērā visi faktiskie apstākļi, tostarp pārējā prakse, kura izriet no šīs stratēģijas un attiecībā uz kuru šajā lēmumā nav pierādīta izstumjoša iedarbība”. Turklāt apstrīdētā lēmuma 2772. apsvērumā Komisija norādīja, ka prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstā stratēģija, kas aprakstīta minētā lēmuma 4. punktā, un it īpaši patentu oreola radīšana bija “nozīmīgi faktiskie apstākļi, kas ļauj izskaidrot, piemēram, vērtējot *Servier* darbības pret konkurenci vērstās izslēgšanas ietekmi, kāpēc (potenciālās) konkurences līmenis apgādē ar ģenērisko perindoprilu bija īpaši ierobežots”.
- 192 Savā iebildumu rakstā Komisija apgalvo, ka, lai varētu vērtēt pārkāpumus to juridiskajā, ekonomiskajā un faktiskajā kontekstā, tai apstrīdētajā lēmumā bija jāizklāsta prakse, kas ietilpst prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstajā stratēģijā, bet kas nebija kvalificēta par LESD 101. un 102. panta pārkāpumu. Tiesas sēdē Komisija uzsvēra, ka šis apstrīdētā lēmuma 4. punkts ir svarīgs, lai saprastu *Servier* vispārējo stratēģiju attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrībām un šīs prakses ietekmi uz tirgu, nodalot šīs prakses faktisko kontekstu, ko it īpaši izskaidro minētais 4. punkts, un tās pārkāpuma raksturu. Šis nošķirums esot skaidri veikts apstrīdētā lēmuma 2766. apsvērumā.
- 193 Ir tiesa, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai novērtētu, vai nolīgumam starp uzņēmumiem ir pietiekama kaitējuma pakāpe, lai to atzītu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ir jāņem vērā it īpaši ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas (skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). Lai novērtētu aplūkojamo nolīgumu, tas ir jāskata ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā, kuru ņemot vērā puses šo nolīgumu slēdza, bet to nevar uzskatīt par iejaukšanos tiesību aktos un juridiskajās situācijās, kas nav Komisijā notiekošās procedūras priekšmets (spriedums, 1966. gada 13. jūlijs, *Consten un Grundig/Komisija*, 56/64 un 58/64, EU:C:1966:41, 497. lpp.). Vērtējot juridisko un ekonomisko kontekstu, ir jāņem vērā ietekmēto preču vai pakalpojumu iedaba, kā arī faktiskie

attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļi (skat. spriedumus, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 19. marts, *Dole Food un Dole Fresh Fruit Europe/Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117. punkts un tajā minētā judikatūra).

- ¹⁹⁴ Tāpat, pārbaudot dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma rīcību un lai identificētu šāda stāvokļa iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, Komisijai ir jāņem vērā visi ar šo rīcību saistītie atbilstošie faktiskie apstākļi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 15. marts, *British Airways/Komisija*, C-95/04 P, EU:C:2007:166, 67. punkts, un 2012. gada 27. marts, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 26. punkts). Šajā ziņā turklāt ir jānorāda, ka tad, ja Komisija izvērtē dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma rīcību – jo šāda pārbaude ir obligāta, lai izdarītu secinājumus par minētā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, – tai noteikti ir jāizvērtē minētā uzņēmuma īstenotā tirdzniecības stratēģija. Tā ietvaros ir normāli, ka Komisija atsaucas uz subjektīva rakstura faktoriem, proti, attiecīgās tirdzniecības stratēģijas virzītājspēkiem (spriedums, 2012. gada 19. aprīlis, *Tomra Systems u.c./Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 19. punkts).
- ¹⁹⁵ No 193. un 194. punkta iepriekš tekstā izriet, ka, lai arī Komisijai ir jāņem vērā konteksts, kurā norisinās uzņēmuma darbība, lai vērtētu tās saderību ar LESD 101. un 102. pantu, tomēr šī ņemšana vērā tai nevar likt secināt vai apstiprināt pārkāpuma konstatējumu tādas atsevišķas rīcības dēļ, kas atzīta par pretēju vai neatbilstošu konkurences tiesībām, lai arī pati šī rīcība nebūtu kvalificēta kā pārkāpums.
- ¹⁹⁶ Šajā gadījumā no apstrīdētā lēmuma izriet (skat. iepriekš 190. punktu), ka prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstās stratēģijas elementus, kas minēti apstrīdētā lēmuma 4. punktā un kas *Servier* darbības atklāj negatīvā gaismā, Komisija nebija kvalificējusi kā pārkāpumus un tie nebija ņemti vērā, kvalificējot kā pārkāpumu praksi, attiecībā uz kuru tā noteica naudas sodu. Ja Komisija tos patiešām būtu ņemusi vērā, kvalificējot kā pārkāpumu sodīto praksi, tai būtu jāpārņem, ka tā ir konstatējusi pārkāpumus, daļēji pamatojoties uz aizdomām vai apgalvojumiem, ko būtu radījusi cita rīcība, nevis tikai prakse, kuru tā bija nolēmusi sodīt. Šāda pieeja varētu novest pie tā, ka uzņēmuma prezumēta slikta reputācija, kas secināta no vienkāršiem apgalvojumiem vai skaidri nepierādītiem faktiem, tiktu analizēta kā vērtēšanas kritērijs pret konkurenci vērstai praksei, kura tam tiek pārņemta. Taisnīgums un objektivitāte, kam ir jābūt galvenajiem, Komisijai kvalificējot pārkāpumus un nosakot sodus par tiem, tāpat kā tiesības uz nevainīguma prezumpcijas ievērošanu principā izslēdz šādus pieņēmumus. Neskaidrība, ko Komisija saglabā attiecībā uz *Servier* attieksmes ļoti kritiskiem elementiem, kuri minēti apstrīdētā lēmuma 4. punktā un attiecībā uz kuriem tā vienlaikus apgalvo, ka tie ir būtiski tās analizē un ka tos nevar apstrīdēt tiesā, atklāj šaubas, ko var radīt šis apstrīdētā lēmuma pamatojums.
- ¹⁹⁷ Visbeidzot ir jāprecizē, ka, pat ja pieņem, ka prasītāju pret ģenēriskajām zālēm vērstās stratēģijas dažādie aspekti ir starp elementiem, kas veido ar apstrīdēto lēmumu konstatēto pārkāpumu kontekstu, šie vērtējumi tomēr nešķiet tādi, kas būtu varējuši grozīt apstrīdētā lēmuma rezolutīvās daļas būtību. Ir jāatgādina, ka konteksta ievērošana, apzinot pret konkurenci vērsto mērķi, nedrīkst maskēt to, ka faktiski nav apzināts pret konkurenci vērstais mērķis (ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumi lietā *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 44. punkts). Tāpat attiecībā uz LESD 102. pantu, lai arī Komisijai ir jāskata visi ar aplūkojamo rīcību saistītie faktiskie apstākļi kopumā, lai identificētu dominējošā stāvokļa iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, iespējama pret konkurenci vēsta nodoma pastāvēšana tomēr ir tikai viens no faktiskajiem apstākļiem, kurus var ņemt vērā, konstatējot šāda stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas faktu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 19. aprīlis, *Tomra Systems u.c./Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 18.–20. punkts).
- ¹⁹⁸ Līdz ar to šis pamats katrā ziņā ir jānoraida kā neefektīvs, jo tas ir vērstas pret apstrīdētā lēmuma pamatojumu, kas neattiecas uz prasītāju rīcību un praksi, kuras ir konkurences tiesību pārkāpums un sodītas ar minēto lēmumu. Tomēr ir jānorāda, ka daudzi faktiskie elementi, kurus prasītājas šajā pamatā ir kritizējušas (it īpaši alternatīvu tehnoloģiju iegāde un izlīgumi tiesvedībās patentu jomā), ir

tieši saistīti ar praksi, kuru Komisija ir kvalificējusi kā pārkāpumu, un tie ir atkārtoti arī citos pamatos, kā Komisija apgalvo savā iebildumu rakstā. Šie elementi, kas tādējādi var būt atbilstīgi, tiks vērtēti, analizējot minētos pamatus.

5. Par kļūdām tiesību piemērošanā attiecībā uz jēdziena “konkurences ierobežojums mērķa dēļ” definīciju

[..]

- 211 Ar šo pamatu prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, kvalificējot kā konkurences ierobežojumus mērķa dēļ izlīguma nolīgumus attiecībā uz strīdiem patentu jomā, un ka tā nav ievērojusi intelektuālā īpašuma tiesību, ko nosaka patenti, apjomu. Līdz ar to Vispārējai tiesai ir jānosaka, vai šādi izlīguma nolīgumi var būt konkurences ierobežojumi mērķa dēļ un ar kādiem nosacījumiem, vienlaikus pārbaudot, vai ir tā, ka Komisija savā analizē nav ievērojusi patentu apjomu.
- 212 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija analizēja veidu, kādā, pēc tās domām, izlīguma nolīgumi attiecībā uz strīdiem patentu jomā būtu jāvērtē, ņemot vērā LESD 101. panta 1. punkta noteikumus, un it īpaši iespēju kvalificēt šādus nolīgumus par ierobežojumiem mērķa dēļ (apstrīdētā lēmuma 1102.–1155. apsvērums).
- 213 Būtībā, lai arī Komisija kopumā atzina uzņēmumu tiesības atrisināt strīdu ar izlīgumu, tostarp attiecībā uz patentiem (apstrīdētā lēmuma 1118. apsvērums), tā uzskatīja, ka izlīguma nolīgumiem patentu jomā ir jāievēro Savienības konkurences tiesības un, konkrētāk, LESD 101. panta 1. punkta noteikumi (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1119., 1122. un 1123. apsvērumu).
- 214 Komisija arī ņēma vērā īpašo kontekstu, kas farmācijas nozarē nosaka konkurenci starp oriģinālo zāļu sabiedrībām un ģenērisko zāļu sabiedrībām. Tā it īpaši norādīja, ka nozīmīga šajā nozarē ir patentu apstrīdēšana (apstrīdētā lēmuma 1125.–1132. apsvērums).
- 215 Ņemot vērā šos faktus, Komisija uzskatīja, ka principā var būt pamatoti, ka puses slēdz izlīguma nolīgumu, ar ko izbeidz strīdu, un pat iekļauj šajā nolīgumā netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus (apstrīdētā lēmuma 1133. un 1136. apsvērums).
- 216 Tomēr Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā lietas īpašos apstākļus, tāds izlīguma nolīgums patentu jomā, ar kuru ģenērisko zāļu sabiedrība piekrīt tam, ka tiek ierobežota tās jauda un pamudinājumi sacensties ar tās konkurentiem apmaiņā pret līdzekļu nodošanu būtiskas naudas summas pārskaitījuma veidā vai cita būtiska pamudinājuma veidā, var būt konkurences ierobežojums mērķa dēļ, kas ir pretrunā LESD 101. pantam (apstrīdētā lēmuma 1134. apsvērums). Šādā gadījumā ģenērisko zāļu sabiedrības atteikšanās no saviem neatkarīgajiem centieniem ienākt tirgū izrietot nevis no tā, ka puses ir izvērtējušas patenta pamatotību, bet gan no oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošanas ģenērisko zāļu sabiedrībai (apstrīdētā lēmuma 1137. apsvērums) un līdz ar to izslēgšanas maksājuma, kas ir konkurences nopirkšana (apstrīdētā lēmuma 1140. apsvērums).
- 217 Tādējādi Komisija paziņoja – lai novērtētu, vai aplūkojamie izlīguma nolīgumi ir vai nav konkurences ierobežojumi mērķa dēļ, tā katrā gadījumā atsevišķi veiks ar katru no šiem nolīgumiem saistīto faktu analīzi. Šim nolūkam tā precizēja, ka tā it īpaši centīsies noteikt, pirmkārt, vai “ģenērisko zāļu sabiedrība un oriģinālo zāļu sabiedrība ir vismaz potenciāli konkurenti”, otrkārt, vai “ģenērisko zāļu sabiedrība ir piekritusi tāda nolīguma saistībām, kas uz nolīguma darbības laiku ierobežo tās neatkarīgos centienus ienākt vienā vai vairākos no lielākajiem [Savienības] tirgiem ar ģenēriskām zālēm”, un, treškārt, vai “nolīgums ir saistīts ar oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošanu, kas ir

būtisks pamudinājums, kurš jūtami samazina ģenērisko zāļu sabiedrības pamudinājumu uzturēt tās neatkarīgos centienus ienākt vienā vai vairākos [Savienības] tirgos ar ģenēriskām zālēm” (apstrīdētā lēmuma 1154. apsvērums).

- 218 Pēc tam Komisija piemēroja trīs iepriekš 217. punktā minētos kritērijus katram no aplūkojamajiem izlīguma nolīgumiem un attiecībā uz katru no šiem nolīgumiem secināja, ka šie trīs kritēriji bija izpildīti un ka līdz ar to minētie nolīgumi bija kvalificējami par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ.

a) Par izlīguma nolīgumu patentu jomā ierobežojuma mērķa dēļ raksturu

1) Par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ

- 219 LESD 101. panta 1. punktā ir noteikts, ka turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar iekšējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kuru “mērķis vai sekas” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kopš 1966. gada 30. jūnija sprieduma *LTM* (56/65, EU:C:1966:38, 359. lpp.) šo nosacījumu alternatīvais raksturs, uz ko norāda saikļa “vai” lietojums, liek vispirms ņemt vērā nolīguma mērķi, ievērojot ekonomisko kontekstu, kurā tas ir īstenojams. Tomēr gadījumā, kad nolīguma satura analīze neatklāj pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi, ir jāpārbauda tā sekas un, lai uz to attiektos aizliegums, jābūt izpildītam tādu apstākļu kopumam, no kuriem izriet, ka konkurence faktiski būtiski ir tikusi vai nu nepieļauta, vai arī ierobežota vai izkropļota (skat. spriedumus, 2015. gada 19. marts, *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 116. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 16. jūlijs, *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Turpretī nav nepieciešams pārbaudīt nolīguma attiecībā uz konkurenci radītās sekas, ja ir konstatēts tā pret konkurenci vērstais mērķis (skat. spriedumu, 2016. gada 20. janvāris, *Toshiba Corporation*/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 25. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatoti atgādināja, pirmkārt, ka nolīguma pret konkurenci vērstais mērķis un sekas ir alternatīvi, nevis kumulatīvi nosacījumi, vērtējot, vai uz nolīgumu attiecas LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums (1109. apsvērums), un, otrkārt, ka nav nepieciešams pierādīt rīcības konkrētās pret konkurenci vērstās sekas, ja jau ir pierādīts tās pret konkurenci vērstais mērķis (1112. apsvērums).
- 220 Konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinācijas veidiem, kas pēc savas būtības ietver pietiekamu kaitējuma pakāpi attiecībā uz pareizu normālas konkurences funkcionēšanu, lai varētu atzīt, ka to sekas nav jāpārbauda (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1966. gada 30. jūnijs, *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, 359. lpp.; 2014. gada 11. septembris, *CB*/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49., 50. un 58. punkts un tajos minētā judikatūra; 2015. gada 16. jūlijs, *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 31. punkts, un 2015. gada 26. novembris, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 20. punkts).
- 221 Saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai novērtētu, vai nolīgumam starp uzņēmumiem ir pietiekama kaitējuma pakāpe, lai to atzītu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ir jāņem vērā tā noteikumu saturs, mērķi, ko ar tiem paredzēts sasniegt, kā arī ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas (skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:484, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). Vērtējot juridisko un ekonomisko kontekstu, ir jāņem vērā arī ietekmēto preču vai pakalpojumu iedaba, kā arī faktiskie attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļi (skat. spriedumu, 2015. gada 19. marts, *Dole Food* un *Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 117. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr ir jāatgādina, ka faktiskie aplūkojamā tirgus darbības un struktūras apstākļi nevar likt Vispārējai tiesai vērtēt attiecīgās koordinācijas sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris *CB* /Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 72.–82. punkts), jo citādi zustu lietderīgā iedarbība LESD 101. panta 1. punkta noteikumos paredzētajam nošķīrumam.

- 222 Turklāt, kaut arī pušu nodoms nav nepieciešamais uzņēmumu saskaņotās darbības rakstura noteikšanas elements, valstu vai Savienības konkurences iestādēm vai tiesām nekas neliedz to ņemt vērā (skat. spriedumu, 2015. gada 19. marts, *Dole Food un Dole Fresh Fruit Europe/Komisija*, C-286/13 P, EU:C:2015:184, 118. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr ar to vien, ka ar nolīgumu tiek īstenoti arī leģitīmi mērķi, nav pietiekami, lai liegtu šo nolīgumu kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (spriedums, 2008. gada 20. novembris, *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 21. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumus, 1983. gada 8. novembris, *IAZ International Belgium u.c./Komisija*, no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82, EU:C:1983:310, 25. punkts, un 2006. gada 6. aprīlis, *General Motors/Komisija*, C-551/03 P, EU:C:2006:229, 64. punkts).
- 223 Prasītājas Komisijai pārmet, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka vienīgi ar to, ka nolīgumam varētu būt negatīva ietekme uz konkurenci, bija pietiekami, lai to kvalificētu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ. Ir tiesa, ka apstrīdētā lēmuma 1111. apsvērumā, citējot Tiesas judikatūru (spriedumi, 2009. gada 4. jūnijs, *T-Mobile Netherlands u.c.*, C-8/08, EU:C:2009:343, 31. punkts, un 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító u.c.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 35.–38. punkts), Tiesa norādīja, ka, “lai konstatētu pret konkurenci vērsto mērķi, pietiek ar to, lai nolīgums varētu radīt negatīvu ietekmi uz konkurenci” un ka “citiem vārdiem sakot, nolīgumam, ņemot vērā tā tiesisko un saimniecisko kontekstu, konkrētā gadījumā ir jāspēj nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū”.
- 224 Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā pareizi atgādināja judikatūru attiecībā uz konkurences ierobežojumu mērķa dēļ noteikšanu, kas minēta iepriekš 219.–222. punktā. No apstrīdētā lēmuma 1109., 1110., 1112.–1117. un 1211. apsvēruma izriet, ka Komisija ir atgādinājusi šo judikatūru, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, un ka Komisija to ir piemērojusi katra nolīguma analizē (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1369.–1375., 1475.–1481., 1622.–1627., 1763., 1804.–1810. un 1994.–2000. apsvērumu). Nav nozīmes tam, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav izmantojusi formulējumu “pietiekama kaitējuma pakāpe”, jo no minētā lēmuma izriet, ka tā ir pareizi sapratusi konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdzienu. It īpaši minētā lēmuma 1110. un 1113. apsvērumā tā norādīja, ka šie ierobežojumi “pēc savas dabas var kaitēt normālai konkurences darbībai”, ka, “lai novērtētu, vai nolīgums ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ, ir *inter alia* jāņem vērā tā noteikumu saturs, mērķi, ko ar to paredzēts sasniegt, kā arī ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas” un ka, “lai noteiktu šo kontekstu, ir atbilstoši arī ņemt vērā ietekmēto preču un pakalpojumu iedabu, kā arī faktiskos attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļus”. Tā arī pamatoti atgādināja, ka, “kaut arī pušu nodoms nav nepieciešamais elements, lai noteiktu nolīguma konkurences ierobežojuma mērķa dēļ raksturu, Komisijai vai Savienības tiesām nekas neliedz to ņemt vērā” (apstrīdētā lēmuma 1113. apsvērums).
- 225 Turpinot, ir jāuzsver, ka 31. punktā 2009. gada 4. jūnija spriedumā *T-Mobile Netherlands u.c.* (C-8/08, EU:C:2009:343), kas atgādināts 38. punktā 2013. gada 14. marta spriedumā *Allianz Hungária Biztosító u.c.* (C-32/11, EU:C:2013:160), Tiesa nevēlējās apstiprināt, ka nolīgums ar mazu kaitīgo ietekmi un tāds, kam līdz ar to var būt negatīva ietekme uz konkurenci, var būt konkurences ierobežojums mērķa dēļ, bet gan tikai to, ka, pirmkārt, nolīguma konkrētu seku attiecībā uz konkurenci noteikšana neattiecas uz konkurences ierobežojuma mērķa dēļ analīzi, un ka, otrkārt, vienīgi apstākļi, ka nolīgums nav īstenots, nevar liegt to kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ. 2009. gada 4. jūnija sprieduma *T-Mobile Netherlands u.c.* (C-8/08, EU:C:2009:343) 31. punkta interpretācija, it īpaši ņemot vērā tā 29. un 30. punktu, kā arī ģenerāladvokātes J. Kokotes [J. Kokott] secinājumu šajā lietā 46. punktu, uz kuru spriedums skaidri atsaucas, un šo secinājumu 47. punktu, ļauj to iekļaut nošķiruma starp konkurences ierobežojumiem seku dēļ un konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ kontekstā.
- 226 Līdz ar to ir jānoraida prasītāju argumenti, saskaņā ar kuriem Komisija apstrīdētā lēmuma 1111. apsvērumā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

- 227 Turklāt, atsaucoties uz 2014. gada 11. septembra spriedumu *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka pārkāpuma mērķa dēļ jēdziens esot jāinterpretē šauri, pretēji Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotajai pieejai.
- 228 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka 2014. gada 11. septembra spriedumā *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58. punkts) Tiesa apstiprināja, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziens var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu koordinācijas veidiem, kuru kaitējuma konkurencei līmenis ir pietiekams, lai varētu atzīt, ka nav jāpārbauda to sekas, un nevis tādiem nolīgumiem, attiecībā uz kuriem nekādi nav atzīts, ka tie sava rakstura dēļ vien kaitē normālai konkurences darbībai. Līdz ar to tā nosodīja Vispārējo tiesu par tās apgalvojumu, saskaņā ar kuru pārkāpuma mērķa dēļ jēdziens neesot jāinterpretē šauri. Tomēr Tiesa nelika apšaubīt judikatūru, saskaņā ar kuru tādi nolīgumu veidi, kas paredzēti LESD 101. panta 1. punkta a) līdz e) apakšpunktā, neveido izsmēlošu aizliegto vienošanos uzskaitījumu (spriedumi, 2008. gada 20. novembris, *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 23. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58. punkts), šim konstatējumam izrietot no formulējuma “jo īpaši” lietojuma LESD 101. panta 1. punktā (ģenerālvokātes V. Trstenjakas [V. Trstenjak] secinājumi lietā *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:467, 46. punkts).
- 229 Turpinājumā jānorāda, ka Komisija šajā gadījumā ir izmantojusi pieeju, kas atbilst 2014. gada 11. septembra spriedumam *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204), strīdīgos nolīgumus analizējot, ņemot vērā iepriekš 219.–222. punktā atgādinātos kritērijus (skat. iepriekš 224. punktu); šie kritēriji paši par sevi ir ierobežojoši, jo tie prasa pietiekamas kaitējuma pakāpes noteikšanu. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, Komisijas analīzi *a priori* nevajadzēja ierobežot šaurākai pieejai nekā tā, ko nosaka jēdziena “konkurences ierobežojums mērķa dēļ” kritēriji, bet tā nozīmēja konkurences ierobežojuma ar pietiekamu kaitējuma pakāpi noteikšanu vai, tādām neesot, strīdīgo nolīgumu konkrēto pret konkurenci vērsto seku analīzi.
- 230 Turklāt prasītājas apgalvo, ka precedenta neesamība liedzot jebkādu ierobežojuma mērķa dēļ kvalifikāciju, un uzskata, ka bijušais nodaļas vadītājs, kurš bija atbildīgs par lietu, esot publiski atzinis tās vēl nebijušo raksturu, tāpat kā to esot atzinusi pati Komisija apstrīdētajā lēmumā. Tomēr ir jāatgādina, ka prakse, kas minēta LESD 101. panta 1. punkta a) līdz e) apakšpunktā, neveido izsmēlošu aizliegto vienošanos uzskaitījumu (spriedums, 2008. gada 20. novembris, *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 23. punkts) un ka, pat ja gūtā pieredze nenoliedzami var apstiprināt noteiktu sadarbības veidu konkurencei neapšaubāmi kaitējošo raksturu (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. punkts), fakts, ka Komisija iepriekš nav uzskatījusi, ka noteikta veida nolīgums jau sava mērķa dēļ varētu būt konkurenci ierobežojošs, pats par sevi nav tāds, kas varētu liegt – pēc strīdīgo pasākumu individuāla un detalizēta vērtējuma – to izdarīt nākotnē (skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 438. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 231 Tāpat – pretēji prasītāju apgalvotajam – vienīgi apstākļi, ka ir nepieciešama individuāla pieeja katrā atsevišķā gadījumā, lai noteiktu konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, neliedz atstāt spēkā šādu kvalifikāciju. Judikatūrā nav prasīts, ka nolīgumam jau pirmajā mirklī un bez jebkādam šaubām ir jābūt pietiekami kaitējošam konkurencei, Komisijai vai Savienības tiesai neveicot tā satura, mērķa un ekonomiskā un juridiskā konteksta individuālu un konkrētu pārbaudi, lai to LESD 101. panta 1. punkta izpratnē varētu kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító u.c.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 51. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 775. punkts).
- 232 Prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, turklāt pārmet, ka apstrīdētā lēmuma pamatojums ir pretrunīgs, jo 2764. apsvērumā esot norādīts, ka izligumi patentu jomā paši par sevi neesot pret konkurenci vērsti, ņemot vērā LESD 102. pantu. Tomēr no strīdīgā teikuma apstrīdētā lēmuma

2764. apsvērumā skaidri izriet, ka Komisija atsaucās vienīgi uz praksi, kura apstrīdētajā lēmumā ir aprakstīta kā tāda, kas ir daļa no prasītāju vispārējās pret ģenēriskajām zālēm vērstās stratēģijas, bet apstrīdētajā lēmumā nav kvalificēta par konkurences tiesību pārkāpumu. Līdz ar to šis teikums neattiecas uz prasītāju noslēgtajiem izlīgumiem. Turklāt no apstrīdētā lēmuma un it īpaši tā 8.3. punkta izriet, ka Komisija uzskatīja, ka prasītāju noslēgtie izlīgumi bija ļaunprātīga rīcība, kas sekmē vispārēju, vienotu un turpinātu izslēgšanas stratēģiju, kas ir LESD 102. panta noteikumu pārkāpums. Līdz ar to apstrīdētā lēmuma pamatojums nav, kā tika apgalvots, pretrunīgs.

233 Pēc tam, kad ir atgādināti konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdziena piemērošanas nosacījumi un vērtēti prasītāju iebildumi, ar kuriem tika kritizēta šī jēdziena interpretācija, ir jānorāda, ka šajā gadījumā strīdīgie nolīgumi, pēc prasītāju domām, attiecas uz strīdu starp līgumslēdzējām pusēm atrisināšanu ar izlīgumu un tie tika noslēgti īpašajā patentu tiesību jomā, ņemot vērā to, ka aplūkojamie strīdi attiecas uz prasītāju patentiem. Tā kā, lai noteiktu, vai pastāv ierobežojums mērķa dēļ, ir jāvērtē aplūkojamā nolīguma saturs, tā mērķi un ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas (skat. iepriekš 221. punktu), šajā gadījumā ir jāanalizē patentu neapstrīdēšanas noteikumi un produktu, ar kuriem šie patenti tika pārkāpti, netirgošanas noteikumi, kas ir ietverti izlīgumos kopumā un it īpaši strīdīgajos nolīgumos, ņemot vērā to mērķi atrisināt ar izlīgumu strīdus patentu jomā un īpašo kontekstu, ko veido patenti, lai pārbaudītu, vai Komisija pamatoti un saskaņā ar juridiski atbilstīgiem kritērijiem kvalificēja šos nolīgumus par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ.

2) Par intelektuālā īpašuma tiesībām un it īpaši par patentiem

234 Patenta piešķiršanas īpašais mērķis ir tostarp nodrošināt īpašniekam, tādējādi atļūdzinot izgudrojuma radītāja centienus, ekskluzīvas tiesības izmantot izgudrojumu, lai ražotu un pirmais laistu tirgū rūpnieciskos produktus vai nu tieši, vai arī piešķirot licenci trešajām personām, kā arī tiesības iebilst pret jebkuru patenta pārkāpumu (spriedums, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm un de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9. punkts). Kad kompetentā iestāde ir patentu piešķirusi, tas parasti tiek uzskatīts par spēkā esošu un tā piederība uzņēmumam tiek uzskatīta par leģitīmu. Parastās sekas, ko rada šādu ekskluzīvu intelektuālā īpašuma tiesību piederība uzņēmumam, ir atturēt konkurentus no iekļūšanas tirgū, un tiem saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu ir pienākums ievērot šīs ekskluzīvās tiesības (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts).

235 No patenta, kas izsniegts atbilstoši dalībvalsts tiesību aktiem, izrietošu tiesību izmantošana tomēr pati par sevi nav ar Līgumu noteikto konkurences noteikumu pārkāpums (spriedums, 1968. gada 29. februāris, *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, 109. lpp.). Intelektuālā īpašuma jomā pastāvošajām tiesību normām pat ir būtiska nozīme, lai iekšējā tirgū saglabātu konkurenci bez traucējumiem (spriedums, 2013. gada 16. aprīlis, Spānija un Itālija/Padome, C-274/11 un C-295/11, EU:C:2013:240, 22. punkts). Pirmkārt, atļūdzinot par izgudrojuma radītāja centieniem, patenta tiesības palīdz veicināt inovācijām un ieguldījumiem labvēlīgu vidi, un, otrkārt, tās tiecas atklāt sabiedrībai izgudrojumu darbības noteikumus un tādējādi ļauj rasties citiem jaunievedumiem. 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 7. punktā, kura normas ir pilnībā atkārtotas 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 7. punktā, ir noteikts:

“[Nav] konflikta starp intelektuālā īpašuma tiesībām un Kopienas konkurences noteikumiem. Abiem tiesību kopumiem ir viens un tas pats pamatmērķis – veicināt patērētāju labklājību un resursu efektīvu sadali. Inovācija ir atvērtas un konkurētspējīgas tirgus ekonomikas būtiska un dinamiska sastāvdaļa. Intelektuālā īpašuma tiesības veicina dinamisku konkurenci, rosinot uzņēmumus ieguldīt jaunu vai uzlabotu produktu un procesu izstrādē. To veicina arī konkurence, piespiežot uzņēmumus nodarboties ar inovāciju. Tādējādi, lai veicinātu inovāciju un nodrošinātu tās konkurētspējīgu izmantošanu, ir vajadzīgas gan intelektuālā īpašuma tiesības, gan konkurence.”

- 236 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības uz īpašumu, kurās ietilpst tiesības uz intelektuālo īpašumu, ir Savienības tiesību vispārējs princips (spriedums, 2008. gada 29. janvāris, *Promusicae*, C-275/06, EU:C:2008:54, 62. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2005. gada 12. jūlijs, *Alliance for Natural Health* u.c., C-154/04 un C-155/04, EU:C:2005:449, 126. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 237 Tiesības uz intelektuālo īpašumu un it īpaši patentu tiesības tomēr nav uztveramas kā absolūtas prerogatīvas, bet gan ir jāņem vērā saistībā ar to funkciju sabiedrībā un ir jāsaskaņo ar citām pamattiesībām, un attiecībā uz tām var tikt noteikti ierobežojumi, lai atbilstu Savienības izvirzītajiem vispārējo interešu mērķiem, tomēr tā, lai attiecībā pret sasniedzamo mērķi nav nesamērīgas un nepieņemamas iejaukšanās, kas aizskartu pašu šādi garantēto tiesību būtību (skat. spriedumu, 2005. gada 12. jūlijs, *Alliance for Natural Health* u.c., C-154/04 un C-155/04, EU:C:2005:449, 126. punkts un tajā minētā judikatūra). Piemēram, tiesvedībā attiecībā uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 469/2009 (2009. gada 6. maijs) par papildu aizsardzības sertifikātu zālēm (OV 2009, L 152, 1. lpp.) interpretāciju Tiesa ir uzskatījusi, ka ir jālīdzsvaro farmaceitiskās rūpniecības, patentu īpašnieces, intereses ar sabiedrības veselības interesēm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 12. marts, *Actavis Group PTC un Actavis UK*, C-577/13, EU:C:2015:165, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 238 Tāpat ir jāatgādina, ka LES 3. panta 3. punktā ir precizēts, ka Savienība izveido iekšējo tirgu, kurš saskaņā ar 27. protokolu par iekšējo tirgu un konkurenci, kas ir pievienots Lisabonas līgumam (OV 2010, C 83, 309. lpp.) un kam saskaņā ar LES 51. pantu ir tāds pats [juridiskais] spēks kā Līgumiem, ietver sistēmu, kura nodrošina, ka konkurence netiek kropļota. LESD 101. un 102. pants pieder pie tādiem konkurences noteikumiem, kuri – kā tie, kas minēti LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā, – ir nepieciešami minētā iekšējā tirgus darbībai. Šo noteikumu mērķis tieši ir novērst konkurences izkropļošanu pretēji sabiedrības, individuālu uzņēmumu un patērētāju interesēm, līdz ar to labvēlīgi ietekmējot Savienības labklājību (spriedums, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 20.–22. punkts).
- 239 Lai arī Līgumos nekad nav tikusi skaidri noteikta tiesību uz intelektuālo īpašumu un konkurences tiesību samērošana, tomēr EK līguma 36. pantā, kura normas ir atkārtotas LESD 36. pantā, ir paredzēta tiesību uz intelektuālo īpašumu un preču brīvas aprites principa samērošana, norādot, ka Līguma noteikumi attiecībā uz kvantitatīvu ierobežojumu aizliegumu dalībvalstu starpā neliedz piemērot importa, eksporta vai tranzīta ierobežojumus, kas pamatoti it īpaši ar rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzību, vienlaikus precizējot, ka šie ierobežojumi nerada iespēju patvaļīgi diskriminēt vai slēpti ierobežot tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tiesa uzskata, ka ar EK līguma 36. pantu tādējādi ir bijusi vēlme nošķirt tādu tiesību pastāvēšanu, kuras dalībvalsts tiesību aktos ir noteiktas mākslas darbu un intelektuālā īpašuma aizsardzības jomā un kuras nevar ietekmēt Līguma noteikumi, un šo tiesību izmantošanu, kas varētu slēpti ierobežot tirdzniecību starp dalībvalstīm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1982. gada 6. oktobris, *Coditel* u.c., 262/81, EU:C:1982:334, 13. punkts).
- 240 Turklāt Savienības likumdevējam ir bijusi iespēja atgādināt šādas samērošanas nepieciešamību. Tādējādi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp.), kuras mērķis ir tuvināt valstu tiesību sistēmas, lai iekšējā tirgū nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni (10. apsvērums), un kura “jo īpaši nodrošina intelektuālā īpašuma tiesības saskaņā ar Pamattiesību hartas 17. panta 2. punktu” (32. apsvērums), ir precizēts, ka tā “neietekmē konkurences noteikumu piemērošanu un jo īpaši [LESD 101.] un [102]. panta noteikumu piemērošanu” un ka “šajā direktīvā paredzētie pasākumi nav izmantojami nepamatotai konkurences ierobežošanai pretrunā ar Līgumu” (12. apsvērums).
- 241 Tiesa ir izstrādājusi judikatūru attiecībā uz dažādiem intelektuālā īpašuma tiesību veidiem nolūkā saskaņot konkurences tiesības ar šo tiesību izmantošanu, neaizskarot to būtību, un tā izmantoja to pašu argumentāciju kā to, kas tai ļāva saskaņot šīs tiesības ar preču brīvu apriti. Tādējādi runa ir par to, ka Tiesa soda intelektuālā īpašuma tiesību neatbilstošu izmantošanu, nevis to leģitimitu

izmantošanu, ko tā nosaka, ņemot vērā to īpašo mērķi, un šo jēdzienu Tiesas judikatūrā lieto kā sinonīmu šo tiesību pašas būtības un šo tiesību īpašnieka būtiskāko prerogatīvu jēdzienam. Pēc Tiesas domām, uz to prerogatīvu īstenošanu, kuras ietilpst intelektuālā īpašuma tiesību īpašajā mērķī, attiecas šo tiesību esamība (šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta K. K. Gulmana [*C. C. Gulmann*] secinājumus lietā *RTE* un *ITP/Komisija*, C-241/91 P, EU:C:1994:210, 31. un 32. punkts un tajos minētā judikatūra). Tomēr Tiesa uzskata, ka arī tas, ka ekskluzīvo tiesību īpašnieks izmanto šīs tiesības, izņēmuma apstākļos var būt par pamatu rīcībai, kas ir pretrunā konkurences noteikumiem (spriedums, 1995. gada 6. aprīlis, *RTE* un *ITP/Komisija*, C-241/91 P un C-242/91 P, EU:C:1995:98, 50. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2007. gada 17. septembris, *Microsoft/Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 691. punkts).

242 Attiecībā uz patentiem Tiesa ir nospriedusi, ka nav izslēgts, ka LESD 101. panta noteikumus var piemērot intelektuālā īpašuma tiesībām, ja starp dalībvalstīm saskaņotas viena vai vairāku patentu izmantošanas rezultātā rastos situācija, uz kuru ir jāattiecinā nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi vai saskaņotas darbības LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 1968. gada 29. februāris, *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, 110. lpp.). 1974. gadā tā vēlreiz uzskatīja, ka, lai gan LESD 101. pants neskar dalībvalsts tiesību aktos atzīto tiesību saistībā ar rūpniecisko īpašumu pastāvēšanu, uz to īstenošanas apstākļiem tomēr var attiekties minētajā pantā paredzētie aizliegumi un tā tas var būt ikreiz, kad izrādās, ka šādu tiesību īstenošana ir kādas aizliegtas vienošanās mērķis, līdzeklis vai sekas (spriedums, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 39. un 40. punkts).

243 Ir jāatgādina – ņemot vērā to, ka Eiropas Savienības mērogā nebija notikusi šajā lietā piemērojamo patentu tiesību saskaņošana, valsts patentu iestādes vai EPI izsniegta patenta sniegtās aizsardzības apmēru var noteikt tikai saskaņā ar to regulējošajiem noteikumiem, uz kuriem neattiecas Savienības tiesības, bet gan valsts tiesības vai EPK (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1999. gada 16. septembris, *Farmitalia*, C-392/97, EU:C:1999:416, 26. punkts, un 2011. gada 24. novembris, *Medeva*, C-322/10, EU:C:2011:773, 22. un 23. punkts). Līdz ar to, ja saistībā ar prasību atcelt Komisijas lēmumu Savienības tiesai ir jāvērtē izlīguma nolīgums ar patentu saistītā strīdā, kuru regulē nevis Savienības tiesību, bet citi noteikumi, tai nav jānosaka minētā patenta apjoms vai jāizsakās par tā spēkā esamību. Turklāt ir jānorāda, ka šajā gadījumā, lai arī Komisija apstrīdētā lēmuma 113.–123. apsvērumā minēja prasītāju izveidotu “patentu oreola” un “papīra patentu” stratēģiju, tā tomēr neizteicās par strīdīgo patentu spēkā esamību nolīgumu noslēgšanas brīdī.

244 Lai arī ne Komisijai, ne Vispārējai tiesai nav jāizsakās par patenta spēkā esamību, patenta pastāvēšana tomēr ir jāņem vērā saistībā ar Savienības konkurences tiesību noteikumiem veiktajā analīzē. Tiesa jau ir norādījusi, ka, lai gan Komisijai nav jādefinē patenta apjoms, tomēr šī iestāde nevar neizmantot iniciatīvu gadījumā, kad patenta apjomam ir nozīme, vērtējot LESD 101. un 102. panta pārkāpumu, jo pat gadījumā, kad patenta faktiskais apjoms ir tiesvedības valsts tiesā priekšmets, Komisijai ir jāvar īstenot savas pilnvaras atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 normām, konstatējumi, ko Komisija var izdarīt, nekādi neietekmē vērtējumus, ko izdarīs valsts tiesas attiecībā uz to izskatīšanā esošiem strīdiem par patentu tiesībām, un Komisijas lēmumu pārbauda Savienības tiesa (spriedums, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International/Komisija*, 193/83, EU:C:1986:75, 26. un 27. punkts).

245 Visbeidzot ir jāuzsver, ka intelektuālā īpašuma tiesības aizsargā Pamattiesību hartā. Saskaņā ar 17. panta 1. punktu Pamattiesību hartā, kurai ar Lisabonas līgumu ir atzīts tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem, (LES 6. panta 1. punkts) “ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt”, “nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju” un “īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs”. Pamattiesību hartas 17. panta 2. punktā turklāt ir precizēts, ka “intelektuālais īpašums tiek aizsargāts”. Līdz ar to garantijas, kas ir paredzētas Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktā, attiecas arī uz intelektuālo īpašumu. Tiesa uzskata, ka tas, ka Pamattiesību hartā ir atzītas intelektuālā īpašuma tiesības, prasa uz pēdējām minētajām attiecināt

augstu aizsardzību un ka ir jālīdzsvaro, pirmkārt, vajadzība saglabāt brīvu konkurenci, kuras sakarā primārajās tiesībās, konkrēti, LESD 101. un 102. pantā, ir aizliegta dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un aizliegtas vienošanās, un, otrkārt, nepieciešamā intelektuālā īpašuma tiesību garantija, kas izriet no Pamattiesību hartas 17. panta 2. punkta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Huawei Technologies*, C-170/13, EU:C:2015:477, 42. un 58. punkts).

3) Par izlīgumiem ar patentiem saistītos strīdos

- ²⁴⁶ Iesākumā ir jāprecizē, ka turpmākie apsvērumi neattiecas uz tādu patentu gadījumiem, kas iegūti ar viltu, uz “fiktīviem” strīdiem vai nevienprātību, kura nav nonākusi līdz iztiesāšanas stadijai. Apstrīdētā lēmuma 1170. apsvērumā Komisija atzina, ka izlīguma nolīgumu noslēgšanas brīdī prasītājas un ģenērisko zāļu sabiedrības visas bija dalībnieces tiesvedībā valsts tiesā vai EPI attiecībā uz prasītāju atsevišķu patentu spēkā esamību vai uz ģenērisko zāļu sabiedrību izstrādātā produkta pārkāpjošo raksturu vai saistītas ar šādu tiesvedību.
- ²⁴⁷ Vispirms ir jānorāda, ka ir *a priori* leģitīmi, ja puses ar patentu saistītā strīdā noslēdz izlīguma nolīgumu, nevis turpina strīdu tiesā. Kā Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 1102. apsvērumā, uzņēmumi parasti drīkst atrisināt strīdus ar izlīgumu, tostarp patentu jomā, jo šie izlīgumi bieži ir izdevīgi abām strīda pusēm un ļauj veikt efektīvāku resursu izmantošanu nekā tad, ja strīds turpinātos līdz spriedumam. Prasītājai nav pienākuma turpināt tiesvedību, kuru tā ir brīvi uzsākusi tiesā. Ir jāpiebilst, ka strīdu izšķiršanas kārtība tiesā vēl papildus tam, ka tā rada izmaksas sabiedrībai, nevar tikt uzskatīta par privileģētu un ideālu konfliktu risināšanas ceļu. Tiesvedību skaita tiesās palielināšanās var liecināt par traucējumiem un nepilnībām, uz kuriem var attiecināt citus tiesiskās aizsardzības līdzekļus vai piemērotus profilakses pasākumus. Pieņemot, ka valstu patentu piešķiršanas sistēmas vai EPI patentu piešķiršanas sistēma saskaras ar šādām grūtībām, piemēram, pārāk brīvi piešķirot aizsardzību metodēm bez izgudrojuma rakstura, ar šīm problēmām nevar pamatot ne pienākumu, ne iedrošinājumu uzņēmumiem strīdus patentu jomā turpināt līdz atrisinājumam tiesas ceļā.
- ²⁴⁸ Tāpat 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 204. un 209. punktā, kas ir piemērojami vismaz nolīgumiem attiecībā uz tehnoloģiju licenču koncesiju, ir atzīta iespēja slēgt izlīguma nolīgumus un nolīgumus par pretenziju neizvirzīšanu, kuros ir iekļauta licenču koncesija, un ir norādīts, ka šāda izlīguma nolīguma un nolīguma par pretenziju neizvirzīšanu slēgšanas gadījumā neapstrīdēšanas noteikumi parasti tiek uzskatīti par tādiem, uz kuriem neattiecas LESD 101. panta 1. punkts. 235. punktā 2014. gada pamatnostādnes par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem, ar kurām tika aizstātas 2004. gada pamatnostādnes, arī ir noteikts, ka “izlīguma nolīgumi attiecībā uz tehnoloģiju strīdiem, tāpat kā daudzās citās komercietu strīdu jomās, principā ir leģitīms veids, kā rast abpusēji pieņemamu risinājumu leģitīmām juridiskām domstarpībām”. Šajā punktā turklāt ir precizēts, ka “pusēm var rasties vēlme atteikties no strīdu izšķiršanas procedūras vai tiesvedības, jo tās ir pārāk dārgas un laikietilpīgas un rezultāts ir neprognozējams” un ka “ar izlīgumiem var arī aiztaupīt tiesu un/vai kompetento administratīvo iestāžu darbu, kas jāiegulda lietas izskatīšanā, un tādējādi veicināt labklājību”.
- ²⁴⁹ Turklāt Komisija pati aizlietu vienošanos jomā izmanto administratīvo procesu, kas, no dažiem aspektiem raugoties, līdzinās izlīgumam. Izlīguma procedūras, kura tika ieviesta ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 622/2008 (2008. gada 30. jūnijs), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 773/2004 attiecībā uz izlīguma procedūras kārtību karteļu lietās (OV 2008, L 171, 3. lpp.), mērķis ir vienkāršot un paātrināt administratīvos procesus, kā arī samazināt prasību skaitu Savienības tiesās, lai tādējādi ļautu Komisijai izskatīt vairāk lietu, izmantojot vienus un tos pašus resursus (spriedums, 2015. gada 20. maijs, *Timab Industries* un *CFPR*/Komisija, T-456/10, EU:T:2015:296, 59. un 60. punkts).

250 Turklāt saskaņā ar judikatūru tas, ka ir iespējams apliecināt savas tiesības tiesas procesā, un pārbaude tiesā, ko tas ietver, ir izpausme vispārējam tiesību principam, kas ir pamatā dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām un kas ir nostiprināts ar ECPAK 6. un 13. pantu. Tā kā piekļuve tiesai ir pamattiesības un vispārējs princips, kas garantē tiesību ievērošanu, vienīgi galēja izņēmuma apstākļos vēršanās tiesā var radīt konkurences tiesību pārkāpumu (spriedums, 1998. gada 17. jūlijs, *ITT Promedia*/Komisija, T-111/96, EU:T:1998:183, 60. punkts). Kā Tiesa ir atgādinājusi, stingrākas intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības vajadzības dēļ īpašniekam principā nedrīkst liegt tiesības celt prasību tiesā, lai nodrošinātu savu ekskluzīvo tiesību faktisku ievērošanu (spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Huawei Technologies*, C-170/13, EU:C:2015:477, 58. punkts). Tāpat tas, ka uzņēmums izlemj atteikties no tiesas procesa, dodot priekšroku strīda atrisinājumam ārpus tiesas ceļā, ir vienīgi izpausme tai pašai brīvībai izvēlēties veidus, kā nodrošināt savu tiesību aizsardzību, un principā nevar būt konkurences tiesību pārkāpums.

251 Lai arī piekļuve tiesai ir fundamentālas tiesības, to tomēr nevar uzskatīt par pienākumu, lai arī tas veicinātu konkurenci starp tirgus dalībniekiem. Pirmkārt, ir jāatgādina, ka, neraugoties uz to, ka pastāv dažādas patentu piešķiršanas procedūras un sistēmas, kas bija spēkā dažādās Savienības dalībvalstīs un EPI šajā lietā aplūkojamo faktu norises laikā, kad kompetentā iestāde ir piešķirusi intelektuālā īpašuma tiesības, tās parasti tiek uzskatītas par spēkā esošām un to piederība uzņēmumam tiek uzskatīta par tiesisku (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts). Otrkārt, lai arī, protams, ir sabiedrības interesēs novērst jebkādu šķēršļu saimnieciskajai darbībai, kuri varētu izrietēt no kļūdaini izsniegta patenta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, EU:C:1986:75, 92. un 93. punkts), un lai arī parasti tiek atzīts, ka uz publiskā sektora budžetu, it īpaši to, kas paredzēts ar veselību saistīto izdevumu segšanai, attiecas būtiski ierobežojumi un ka konkurence, it īpaši tā, kas attiecas uz ģenērisko zāļu sabiedrību izstrādātajām ģenēriskajām zālēm, var efektīvi veicināt šī budžeta kontroli, tomēr ir jāatgādina, kā Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 1201. apsvērumā, ka jebkurš uzņēmums var brīvi izvēlēties, celt vai necelt prasību par oriģinālo zāļu patentiem, kuri pieder oriģinālo zāļu uzņēmumiem. Turklāt šāds lēmums celt vai necelt prasību vai atrisināt strīdu ar izlīgumu principā neliedz citiem uzņēmumiem pieņemt lēmumu minētos patentus apstrīdēt.

252 No visa iepriekš minētā izriet, ka, lai saskaņotu patentu tiesības un konkurences tiesības īpašajā kontekstā, kas ir izlīgumu noslēgšana starp pusēm ar patentiem saistītā strīdā, ir jāatrod līdzsvara punkts starp nepieciešamību ļaut uzņēmumiem izmantot izlīgumus, kuru skaita pieaugums ir sabiedrības interesēs, no vienas puses, un nepieciešamību novērst tādas izlīguma nolīgumu nepareizas izmantošanas risku, kas ir pretrunā konkurences tiesībām un novestu pie spēkā neesošu patentu saglabāšanas un, it īpaši zāļu nozarē, pie nepamatota sloga sabiedriskā sektora budžetam, no otras puses.

4) Par izlīguma nolīgumu patentu jomā un konkurences tiesību samērošanu

253 Ir jāatgādina, ka izlīgumu izmantošana tiesvedībā patentu jomā neatbrīvo puses no konkurences tiesību piemērošanas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1988. gada 27. septembris, *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 15. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 118. punkts; pēc analogijas skat. spriedumu, 1985. gada 30. janvāris, *BAT Cigaretten-Fabriken*/Komisija, 35/83, EU:C:1985:32, 33. punkts; skat. arī 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 204. punktu, kā arī 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 237. punktu).

254 Tādējādi Tiesa it īpaši ir nospriedusi, ka patenta neapstrīdēšanas noteikumam, tostarp tad, ja tas ir iekļauts nolīgumā, ar kuru tiecas izbeigt strīdu, kas tiek skatīts tiesā, ņemot vērā juridisko un ekonomisko kontekstu, var būt konkurenci ierobežojošs raksturs LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 1988. gada 27. septembris, *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 14. –16. punkts).

- 255 Līdz ar to ir jānosaka atbilstīgie elementi, kas ļauj secināt patenta neapstrīdēšanas noteikuma un, plašāk raugoties, izlīguma nolīguma patentu jomā konkurences ierobežojuma mērķa dēļ raksturu, ņemot vērā atgādinājumu, ka, lai noteiktu, vai pastāv ierobežojums mērķa dēļ, ir jāvērtē aplūkojamā nolīguma saturs, mērķi, ko ar to tiecas sasniegt, un ekonomiskais un juridiskais konteksts, kurā tas iekļaujas (skat. iepriekš 221. punktu).
- 256 Iesākumā ir jānorāda, ka izlīguma nolīgumam strīdā patentu jomā var nebūt nekādas negatīvas ietekmes uz konkurenci. Tā tas ir, piemēram, gadījumā, ja puses vienojas par to, ka attiecīgais patents nav spēkā, un šā iemesla dēļ paredz ģenērisko zāļu sabiedrības nekavējošu ienākšanu tirgū.
- 257 Šajā lietā aplūkojamie nolīgumi neietilpst minētajā kategorijā, jo tajos ir iekļauti noteikumi par patentu neapstrīdēšanu un produktu netirgošanu, kas jau paši pēc sava rakstura ir konkurenci ierobežojoši. Proti, neapstrīdēšanas noteikums apdraud sabiedrības intereses novērst jebkādu šķērsli saimnieciskai darbībai, kurš var izrietēt no kļūdaini izsniegta patenta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, EU:C:1986:75, 92. punkts), un netirgošanas noteikuma sekas ir viena no patenta īpašnieka konkurentiem izslēgšana no tirgus.
- 258 Šādu noteikumu iekļaušana gan var būt leģitīma, taču tikai tiktāl, cik tā ir pamatota ar to, ka puses atzīst attiecīgā patenta spēkā esamību (un līdz ar to – ka šo patentu pārkāpj attiecīgie ģenēriskie produkti).
- 259 Pirmkārt, netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi ir nepieciešami izlīgumā dažos ar patentiem saistītos strīdos. Ja pusēm strīdā būtu liegta iespēja izmantot šādus noteikumus, izlīgums zaudētu jebkādu interesi strīdos, kuros abas puses vienojas par patenta spēkā esamību. Turklāt šajā ziņā ir jāatgādina, ka 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 209. punktā Komisija norādīja, ka “[izlīguma] nolīgumiem ir raksturīgs, ka puses vienojas vēlāk neapstrīdēt intelektuālā īpašuma tiesības, uz kurām tie attiecas, jo šo nolīgumu pamatmērķis ir atrisināt esošos strīdus un/vai novērst turpmākus strīdus”. Lai sasniegtu šo mērķi, ir tikpat nepieciešami, lai puses vienojas, ka nevienam produktam, ar kuru patents tika pārkāpts, nevar laist tirdzniecībā.
- 260 Otrkārt, netirgošanas noteikumu iekļaušana daļēji vienīgi apstiprina iepriekš pastāvējušās tā patenta tiesiskās sekas, kura spēkā esamību puses tieši vai netieši atzīst. Parastās patenta sekas par labu tā īpašniekam ir tādas, ka tas liedz konkurentiem laist tirdzniecībā produktu, kas ir patenta priekšmets, vai produktu, kas iegūts ar patentētu paņēmieni (skat. iepriekš 234. punktu). Piekritot netirgošanas noteikumam, ģenērisko zāļu sabiedrība apņemas nelaist tirdzniecībā produktus, ar kuriem ir iespējams pārkāpt aplūkojamo patentu. Ja šis noteikums attiecas tikai uz strīdīgā patenta piemērošanas jomu, to var uzskatīt par tādu, kas būtībā atkārtoti šī patenta sekas, ciktāl šis noteikums pamatojas uz šī patenta atzīšanu par spēkā esošu. Attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumiem patentu nevar interpretēt kā tādu, kas garantē aizsardzību pret darbībām, kuru mērķis ir apstrīdēt patenta spēkā esamību (spriedums, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, EU:C:1986:75, 92. punkts). Šo noteikumu sekas līdz ar to nesakrīt ar patentu sekām. Tomēr, ja neapstrīdēšanas noteikums ir pieņemts saistībā ar izlīgumu faktiskā strīdā, kurā konkurentam jau ir bijusi iespēja apstrīdēt aplūkojamā patenta spēkā esamību, bet galu galā viņš šo spēkā esamību atzīst, tad šādā kontekstā šādu noteikumu nevar uzskatīt par tādu, kas apdraud sabiedrības intereses novērst jebkādu šķērsli saimnieciskai darbībai, kurš var izrietēt no kļūdaini izsniegta patenta (skat. iepriekš 257. punktu).
- 261 Komisija pati apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi, ka neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi parasti ir raksturīgi visiem izlīgumiem. Tādējādi tā uzskatīja, ka “ir maz ticams, ka ar tiesvedībā vai strīdā patentu jomā noslēgtu izlīgumu, pamatojoties uz katras puses veikto izvērtējumu attiecībā uz strīdu, kurā tā ir iesaistīta, tiek pārkāptas konkurences tiesības, pat ja nolīgumā būtu paredzēta prasība, ka ģenērisko zāļu sabiedrība neizmantos ar patentu aizsargāto izgudrojumu šīs aizsardzības laikā (piemēram, to nosakot ar netirgošanas noteikumu) un/vai neapstrīdēs aplūkojamo patentu tiesā (piemēram, to nosakot ar neapstrīdēšanas noteikumu)” (apstrīdētā lēmuma 1136. apsvērums).

- 262 Tādējādi vienīgi tas, ka izlīguma nolīgumos ir ietverti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuru apjoms aprobežojas ar aplūkojamā patenta apjomu, neraugoties uz to, ka šiem noteikumiem pašiem par sevi ir ierobežojošs raksturs (skat. iepriekš 257. punktu), neļauj secināt, ka ir noticis konkurences ierobežojums ar pietiekamu kaitējuma pakāpi, lai to varētu atzīt par ierobežojumu mērķa dēļ, ja šie nolīgumi pamatojas uz to, ka puses atzīst patenta spēkā esamību (un līdz ar to – ka šo patentu pārkāpj attiecīgie ģenēriskie produkti).
- 263 Tādu netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu esamība, kuru apjoms aprobežojas ar attiecīgā patenta apjomu, savukārt ir problemātiska, ja izrādās, ka šo noteikumu attiecināšana uz ģenērisko zāļu sabiedrību nav pamatota ar to, ka tā atzīst patenta spēkā esamību. Kā pamatoti norāda Komisija, “pat ja nolīgumā ietvertie ģenērisko zāļu sabiedrības komerciautonomijas ierobežojumi nepārsniedz patenta materiālās piemērošanas jomu, tie ir uzskatāmi par [LES] 101. panta pārkāpumu, ja šie ierobežojumi nevar tikt attaisnoti un neizriet no pušu novērtējuma par pašu ekskluzīvo tiesību pamatotību” (apstrīdētā lēmuma 1137. apsvērums).
- 264 Šajā ziņā ir jānorāda, ka “apgriezta maksājuma” esamība, t.i., oriģinālo zāļu sabiedrības maksājuma esamība ģenērisko zāļu sabiedrībai, izlīguma nolīguma kontekstā ir divtik aizdomīga. Proti, pirmām kārtām, ir jāatgādina, ka patenta mērķis ir sniegt atlīdzinājumu izgudrotājam par radošajām pūlēm, ļaujot viņam gūt taisnīgu peļņu no sava ieguldījuma (skat. iepriekš 234. punktu), un ka spēkā esošam patentam tādējādi principā ir jāatļauj veikt līdzekļu nodošanu tā īpašniekam – piemēram, izmantojot licences nolīgumu, – nevis otrādi. Otrām kārtām, apgriezta maksājuma pastāvēšana rada aizdomas par apstākli, ka izlīgums ir balstīts uz to, ka izlīguma puses atzīst attiecīgā patenta spēkā esamību.
- 265 Tomēr no apgriezta maksājuma esamības vien vēl nav secināms, ka pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Proti, nav izslēgts, ka atsevišķi apgriezti maksājumi, ja tie ir attiecīgajā tiesvedībā noslēgti izlīguma neatņemama daļa, ir attaisnoti (skat. iepriekš 277.–280. punktu). Savukārt, ja neattaisnots apgriezts maksājums ir saistīts ar izlīguma noslēgšanu, ir uzskatāms, ka ģenērisko zāļu sabiedrība ar šo maksājumu tiek mudināta ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, un ir jāsecina, ka pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Šajā gadījumā konkurences ierobežojumi, kurus rada netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, vairs nav saistīti ar patentu un izlīgumu, bet gan ir skaidrojami ar kādas priekšrocības sniegšanu nolūkā mudināt ģenērisko zāļu sabiedrību atteikties no konkurēšanas centieniem.
- 266 Ir jānorāda, ka, lai gan nedz Komisija, nedz Savienības tiesa nav kompetenta lemt par patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 243. un 244. punktu), tomēr šīs iestādes, darbojoties savas attiecīgās kompetences robežās un neņemot par pašu patenta spēkā esamību, var konstatēt tā neatbilstošu izmantošanu, kas nav saistīta ar tā specifisko mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1968. gada 29. februāris, *Parke, Davis and Co.*, 24/67, EU:C:1968:11, 109. un 110. lpp., un 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 7. un 8. punkts; pēc analogijas skat. arī spriedumus, 1995. gada 6. aprīlis, *RTE* un *ITP*/Komisija, C-241/91 P un C 242/91 P, EU:C:1995:98, 50. punkts, un 2011. gada 4. oktobris, *Football Association Premier League* u.c., C-403/08 un C-429/08, EU:C:2011:631, 104.–106. punkts).
- 267 Savukārt konkurenta pamudināšana pieņemt netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus šā sprieduma 265. punktā aprakstītajā nozīmē vai šīs pamudināšanas izraisītā šādu noteikumu ievērošana ir uzskatāmas par patenta neatbilstošu izmantošanu.
- 268 Kā Komisija pareizi ir norādījusi apstrīdētā lēmuma 1137. apsvērumā, “patentu tiesībās nav paredzētas tiesības maksāt saviem esošajiem vai potenciālajiem konkurentiem, lai tie paliktu ārpus tirgus vai atturētos no patenta apstrīdēšanas pirms ienākšanas tirgū”. Tāpat Komisija arī uzskata, ka “patentu īpašniekiem nav atļauts maksāt ģenērisko zāļu sabiedrībām, lai tās paliktu ārpus tirgus, un samazināt ar konkurenci saistītos riskus – neatkarīgi no tā, vai tas notiek patentu jomā noslēgtā izlīguma nolīguma ietvaros vai izmantojot citu līdzekli” (apstrīdētā lēmuma 1141. apsvērums). Visbeidzot, Komisija ir pamatoti piebildusi, ka “maksājumi potenciālajiem konkurentiem vai citāda veida to

mudināšana palikt ārpus tirgus nepieder nevienām no patentiem izrietošajām tiesībām un neatbilst nevienam līdzeklim, kas patentu tiesībās ir paredzēts, lai nodrošinātu patentu ievērošanu” (apstrīdētā lēmuma 1194. apsvērums).

- 269 Ja tiek konstatēta pamudinājuma pastāvēšana, puses vairs nevar atsaukties uz patenta spēkā esamības atzīšanu izlīguma ietvaros. Šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka patenta spēkā esamību ir apstiprinājis tiesa vai administratīva iestāde.
- 270 Tieši tāpēc ir jāuzskata, ka ar netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem radīto konkurences ierobežojumu patiesais iemesls ir pamudinājums, nevis tas, ka izlīguma puses atzīst patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 257. punktu); šie noteikumi – tā kā tiem šajā gadījumā nav nekāda leģitīma pamatojuma – normālai konkurences darbībai kaitē tik lielā mērā, ka var tikt kvalificēti kā konkurences ierobežojums mērķa dēļ.
- 271 Tāpēc pamudinājuma gadījumā attiecīgie nolīgumi ir jāuzskata par nolīgumiem par izslēgšanu no tirgus, kuros palicēji sniedz atlīdzinājumu tirgu pametušajiem. Tādējādi patiesībā šie nolīgumi ir uzskatāmi par konkurentu uzpirkšanu un līdz ar to ir jākvalificē kā konkurences ierobežojumi mērķa dēļ, kā tas izriet no 2008. gada 20. novembra sprieduma *Beef Industry Development Society un Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:643, 8. un 31.–34. punkts) un no ģenerālvokātes V. Trstenjakas secinājumiem lietā *Beef Industry Development Society un Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:467, 75. punkts), kuri ir minēti tostarp apstrīdētā lēmuma 1139. un 1140. apsvērumā. Turklāt konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galēja forma (spriedums, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 435. punkts), kam tādā kontekstā kā strīdīgo nolīgumu konteksts ir konstatējama vēl augstāka kaitējuma pakāpe, jo izslēgtās sabiedrības ir ģenērisko zāļu sabiedrības, kuru ienākšana tirgū principā ir labvēlīga konkurencei un palīdz īstenot vispārējās intereses nodrošināt lētāku veselības aprūpi. Visbeidzot, šo izslēgšanu strīdīgajos nolīgumos pastiprina tas, ka ģenērisko zāļu sabiedrībai nav iespējams apstrīdēt strīdīgo patentu.
- 272 No visa iepriekš minētā izriet, ka ar patentiem saistītos strīdos noslēgtu izlīgumu kontekstā konkurences ierobežojuma mērķa dēļ kvalifikācijai ir nepieciešams, lai izlīgumā būtu iekļauta gan pamudinoša priekšrocība attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību, gan korelatīvs ierobežojums attiecībā uz tās centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību. Ja šie abi nosacījumi ir izpildīti, ir jākonstatē konkurences ierobežojums mērķa dēļ, ņemot vērā to, cik lielā mērā šādi noslēgts nolīgums kaitē normālai konkurences darbībai.
- 273 Tādējādi tāda ar patentu jomu saistīta izlīguma nolīguma gadījumā, kurā ir ietverti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuru neapšaubāmi ierobežojošais raksturs (skat. iepriekš 257. punktu) nav ticis pamatoti apstrīdēts, pamudinājums, lai ģenērisko zāļu sabiedrība piekrist šiem noteikumiem, ļauj pamatot konstatējumu par ierobežojumu mērķa dēļ, un tas tā būtu pat gadījumā, ja pastāvētu faktiskš strīds, ja izlīgumā būtu ietverti tādi netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuru apjoms nepārsniegtu strīdīgā patenta apjomu un ja, ņemot vērā it īpaši administratīvo iestāžu vai kompetento tiesu iestāžu pieņemtos lēmumus, līgumslēdzējas puses tā pieņemšanas brīdī šo patentu varētu leģitīmi atzīt par spēkā esošu.
- 274 Apstrīdētajā lēmumā Komisija pamatoti pārbaudīja, vai aplūkojamajos nolīgumos bija paredzēta oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, kas būtu “būtisks” pamudinājums, proti, tāds, kas liktu pēdējai minētajai sabiedrībai piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, lai no šāda pamudinājuma esamības secinātu, ka pastāvēja konkurences ierobežojums mērķa dēļ.

- 275 Tā kā Komisija tādējādi izmantoja pamudinājuma kritēriju, lai nodalītu izlīguma nolīgumus, kas ir ierobežojumi mērķa dēļ, no nolīgumiem, kas nav šādi ierobežojumi – šis kritērijs turpmāk tekstā tiks saukts par “pamudinājumu” vai “pamudinošu priekšrocību” –, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tā savā lēmumā nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.
- 276 Šādu kļūdu tiesību piemērošanā nevar izsecināt arī no tā, ka, iespējams, nav ņemts vērā konteksts, kurā strīdīgie nolīgumi iekļaujas (attiecībā uz konteksta jēdzienu skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. punkts), jo arī no iepriekš minētās argumentācijas izriet, ka pamudinājuma kritērija pamatā ir strīdīgo nolīgumu satura analīze, ņemot vērā ne tikai to izvirzīto mērķi, kas ir strīdu patentu jomā atrisināšana ar izlīgumu, bet arī to īpašo kontekstu, ko farmācijas jomā raksturo patenti, kuri piešķir ekskluzīvas tiesības, kuri tiek prezumēti kā spēkā esoši un kuri attiecībā uz to īpašnieku parasti rada sekas, kas ir konkurentu atturēšana no iekļūšanas tirgū (skat. iepriekš 234. punktu). Konteksts, kurā strīdīgie nolīgumi tika noslēgti, vēl jo vairāk ir ņemts vērā šajā gadījumā, kad Komisija attiecībā uz katru nolīgumu centās pierādīt, ka attiecīgā ģenērisko zāļu sabiedrība bija *Servier* potenciāls konkurents, proti, tai bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū (skat. turpmāk tekstā 317. un nākamās punktus). Lai papildinātu atbildi par pamatu attiecībā uz kļūdu tiesību piemērošanā, ko Komisija esot pieļāvusi, konstatējot ierobežojuma mērķa dēļ esamību, un lai pēc tam ļautu vērtēt, vai attiecībā uz katru nolīgumu Komisija pieļāva kļūdu vērtējumā, vēl ir jāprecizē, kādos apstākļos ir konstatējama pamudinājuma esamība.

5) Par pamudinājumu

- 277 Lai noteiktu, vai apgriezts maksājums, proti, oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir vai nav pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, ir jāpārbauda, ņemot vērā tā būtību un pamatojumu, vai tas sedz ar izlīgumu strīdā saistītas izmaksas. Apstrīdētajā lēmumā Komisija tādējādi pamatoti pārbaudīja, vai līdzekļu nodošana atbilda izlīguma specifiskajām izmaksām, ko sedza ģenērisko zāļu sabiedrība (apstrīdētā lēmuma 1333. un nākamie, 1461. un nākamie, 1592. un nākamie, kā arī 1969. un nākamie apsvērumi).
- 278 Gadījumā, ja ar izlīguma nolīgumā, kurā ietverti konkurenci ierobežojoši noteikumi, paredzētu apgriezto maksājumu tiektos kompensēt ar izlīgumu strīdā saistītas izmaksas, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība, šo maksājumu principā nevarētu uzskatīt par pamudinošu. Ja šādas izmaksas ir raksturīgas izlīgumam, tas nozīmē, ka tās pašas par sevi ir pamatotas ar strīdīgo patentu atzīšanu par spēkā esošiem, ko tiecas apstiprināt ar šo izlīgumu, izbeidzot šīs spēkā esamības apstrīdēšanu un potenciālus minēto patentu pārkāpumus. Tādējādi nevar uzskatīt, ka šāds apgriezts maksājums rada aizdomas par apstākli, ka izlīgums ir balstīts uz to, ka nolīguma puses atzīst attiecīgā patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 264. un 265. punktu). Šādā gadījumā tomēr nav izslēgts pamudinājuma un konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamības konstatējums. Tomēr tad Komisijai ir jāpierāda, ka naudas summām, kas atbilst šīm ar izlīgumu saistītajām izmaksām, pat ja izlīguma puses tās ir noteikušas un precīzi atšifrējušas, ir pārmērīgs raksturs (šajā nozīmē skat. apstrīdētā lēmuma 1338., 1465., 1600. un 1973. apsvērumu). Šāds nesamērīgums izjauktu raksturīguma saikni starp attiecīgajām izmaksām un izlīgumu un līdz ar to liegtu no šo izmaksu kompensēšanas secināt, ka aplūkojamais izlīguma nolīgums ir pamatots ar strīdīgā patenta atzīšanu par spēkā esošu.
- 279 Var uzskatīt, kā prasītājas un Komisija atzina tiesas sēdē, ka izlīgumam strīdā raksturīgās izmaksas attiecas it īpaši uz strīda risināšanas izdevumiem, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība strīdā starp to un oriģinālo zāļu sabiedrību. Šīs izmaksas ir radušās vienīgi saistībā ar strīdiem par aplūkojamo patentu likumību vai pārkāpumiem, ko tieši tiek mēģināts izbeigt ar izlīgumu, pamatojoties uz nolīgumu, kurā atzīst patentu spēkā esamību. Šo izmaksu uzņemšanās tātad ir tieša saikne ar šādu izlīgumu. Līdz ar to, ja izlīguma puses ir noteikušas ģenērisko zāļu sabiedrības strīda risināšanas izdevumu summas, Komisija var konstatēt to pamudinošo raksturu vienīgi tad, ja pierāda to nesamērīgumu. Šajā ziņā par nesamērīgām ir jāuzskata summas, kas atbilstu strīda risināšanas izdevumiem, kuru objektīvi

nepieciešamo raksturu strīdīgās procedūras norisei, it īpaši ņemot vērā skatīto jautājumu juridisko un faktisko sarežģītību, kā arī ģenērisko zāļu sabiedrības ekonomisko interesi par šo strīdu, nevarētu pierādīt, pamatojoties uz precīziem un detalizētiem dokumentiem.

280 Turpretī atsevišķas izmaksas, ko piemēro ģenērisko zāļu sabiedrībām, ir *a priori* pārāk nesaistītas ar strīdu un tā noregulējumu, lai varētu tikt uzskatītas par tādām, kas attiecas uz izlīgumu ar patentu jomu saistītā strīdā. Piemēram, ir runa par izmaksām attiecībā uz tādu produktu ražošanu, ar kuriem pārkāpj patentu nosacījumus, kas atbilst šo produktu krājumu vērtībai, kā arī par pētniecības un attīstības izmaksām, kas rodas šo produktu izstrādē. Šādas izmaksas un izdevumi *a priori* rodas neatkarīgi no strīdu rašanās un to atrisinājuma un neizpaužas zaudējumos šī atrisinājuma dēļ, kā to apliecina it īpaši tas, ka bieži vien attiecīgie produkti, neraugoties uz aizliegumu tos laist tirdzniecībā, kas noteikts ar izlīguma nolīgumu, tiek pārdoti tirgos, uz kuriem neattiecas minētais nolīgums, un ka atbilstīgie pētījumi var tikt izmantoti citu produktu izstrādei. Tāpat ir ar summām, kas ģenērisko zāļu sabiedrībai ir jāmaksā trešajām pusēm sakarā ar ārpus strīda noslēgtām līgumiskām saistībām (piemēram, piegādes līgumiem). Šādas ar trešajām pusēm noslēgtu līgumu izbeigšanas izmaksas vai šo trešo pušu zaudējumu atlīdzināšanas izmaksas parasti tiek noteiktas ar aplūkojamajiem līgumiem vai ciešā saistībā ar šiem līgumiem, kurus turklāt attiecīgā ģenērisko zāļu sabiedrība ir noslēgusi neatkarīgi no jebkādiem strīdiem ar oriģinālo zāļu sabiedrību vai to atrisinājuma. Līdz ar to nolīguma pusēm, ja tās vēlas, lai šādu izdevumu maksājums netiktu atzīts par pamudinošu un par tādu, kas norāda uz konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ir jāpierāda, ka tie ir saistīti ar strīdu vai tā noregulējumu, un pēc tam jāpamato maksājuma apmērs. Tāpat tās tajā pašā nolūkā varētu pamatoties ar šo izdevumu, kas *a priori* nav saistīti ar izlīgumu strīdā, atmaksas summu, kura ir nebūtiska un tādējādi nepietiekama, lai tiktu uzskatīta par būtisku pamudinājumu piekrist ar izlīguma nolīgumu paredzētajiem konkurenci ierobežojošajiem noteikumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 360. punkts).

281 Noslēdzot analīzi par kļūdu tiesību piemērošanā, ko Komisija esot pieļāvusi, pieņemot konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamību, vēl ir jāvērtē prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, izvirzītie trīs papildu argumenti attiecībā uz akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērojamību aplūkojamajiem nolīgumiem, ASV tiesību ietekmi uz strīda risinājumu un divējādajām sekām, ko radot izlīguma nolīgumi patentu jomā.

6) Par akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērojamību izlīguma nolīgumiem

282 Prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, apgalvo, ka izlīguma nolīgumu patentu jomā leģitīmā mērķa dēļ Komisijai būtu vajadzējis veikt objektīvās nepieciešamības pārbaudi, kas ļautu panākt, ka nolīgumam nepiemēro LESD 101. panta 1. punktu, ja tas kalpo leģitīmam mērķim un ja konkurences ierobežojumi, ko tas nosaka, ir objektīvi nepieciešami un samērīgi.

283 Iesākumā ir jākonstatē, ka prasītājas nav atsaukušās uz akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērošanu administratīvajā procesā un ka apstrīdētajā lēmumā tā nav minēta.

284 No judikatūras izriet, ka tad, ja konkrētam darījumam vai darbībai to neitralitātes vai pozitīvas ietekmes uz konkurenci dēļ netiek piemērots LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizlieguma princips, minētais aizlieguma princips tāpat nav piemērojams viena vai vairāku šī darījuma vai darbības dalībnieku komerciālas autonomijas ierobežojumam, ja šis ierobežojums ir objektīvi nepieciešams minētā darījuma vai darbības īstenošanai un ir samērīgs ar šī darījuma vai darbības mērķiem (skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 89. punkts un tajā minētā judikatūra). Proti, ja šādu ierobežojumu, kas kvalificēts kā akcesorisks ierobežojums, nevar nodalīt no pamatdarījuma vai pamatdarbības, neapdraudot tās pastāvēšanu un mērķus, šā ierobežojuma saderība ar LESD 101. pantu ir jāpārbauda kopumā ar pamatdarījuma vai pamatdarbības, no kuras ierobežojums izriet, saderību, neraugoties uz to, ka, aplūkojot izolēti, varētu

šķīst, ka šādam ierobežojumam *prima facie* ir piemērojams LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizlieguma princips (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 90. punkts).

285 Komisija apgalvo, ka objektīvās nepieciešamības pārbaudes piemērošanas priekšnoteikums neesot izpildīts, jo izlīgumu ar patentu jomu saistītā strīdā principā nevar kvalificēt par darījumu, kuram nav pret konkurenci vērsta rakstura, tā neitralitātes vai pozitīvas ietekmes uz konkurenci dēļ. Taisnība – pastāvīgās judikatūras izriet, ka izlīgums strīdā neatbrīvo puses no konkurences noteikumu piemērošanas, jo LESD 101. panta 1. punktā nekādā veidā nav nošķirti nolīgumi, kuru mērķis ir izbeigt strīdu, un tie, kuriem ir citi mērķi (skat. iepriekš 253. punktu). Tomēr, kā pamatoti apgalvo prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, judikatūra neizslēdz to, ka izlīguma nolīgumam strīdā netiek piemērots LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizlieguma princips tā neitralitātes vai pozitīvas ietekmes uz konkurenci dēļ. Objektīvās nepieciešamības pārbaudes piemērošana šajā gadījumā prasa, lai pamatdarījumam vai pamatdarbībai nebūtu pret konkurenci vērsta rakstura to neitralitātes vai pozitīvas ietekmes uz konkurenci dēļ, bet tā nenosaka, ka pamatdarījumam vai pamatdarbībai pēc pašas to būtības un neatkarīgi no katra gadījuma apstākļiem jābūt tādiem, kuriem nav pret konkurenci vērsta rakstura. Judikatūrā turklāt ir atgādināts, ka pamatdarījuma vai pamatdarbības pārbaudi nevar veikt *in abstracto*, bet ka tā ir atkarīga no akcesoriskajiem noteikumiem un ierobežojumiem, kas raksturīgi katram attiecīgajam gadījumam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1986. gada 28. janvāris, *Pronuptia de Paris*, 161/84, EU:C:1986:41, 14. punkts; 1994. gada 15. decembris, *DLG*, C-250/92, EU:C:1994:413, 31. punkts, un 1995. gada 12. decembris, *Oude Luttikhuis* u.c., C-399/93, EU:C:1995:434, 12.–14. punkts). Turklāt ir jāatgādina, ka vairākas Savienības tiesību normas veicina izlīguma izmantošanu strīdos (skat. iepriekš 247.–250. punktu).

286 Komisija turklāt nevar atsaukties uz 1988. gada 27. septembra spriedumu *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448), lai principā noraidītu jebkādu iespēju piemērot akcesorisko ierobežojumu teoriju strīdu izšķiršanai ar izlīgumu. Lai arī no šī sprieduma izriet, ka Tiesa atteicās izmantot Komisijas piedāvāto argumentāciju, saskaņā ar kuru licences nolīgumā iekļautu patenta neapstrīdēšanas noteikumu uzskata par saderīgu ar LESD 101. panta 1. punktu, ja ir izpildīti atsevišķi nosacījumi, un precizēja, ka LESD 101. panta 1. punktā nekādā veidā nav nošķirti nolīgumi, kuru mērķis ir izbeigt strīdu, un tie, kuriem ir citi mērķi, tā tomēr neizslēdza, ka izlīguma nolīgumam, kurā ir ietverti neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi, ņemot vērā juridisko un ekonomisko kontekstu, var nebūt konkurenci ierobežojošs raksturs (spriedums, 1988. gada 27. septembris, *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 21. punkts). Šis spriedums turklāt tika pieņemts nevis izlīguma, bet licences nolīguma kontekstā.

287 Lai arī tādu izlīguma nolīgumu ar patentu jomu saistītā strīdā, kuram ir neitrāla vai pozitīva ietekme uz konkurenci, principā nevar izslēgt no akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērošanas jomas, tomēr ir jāpārbauda konkurences akcesoriskā ierobežojuma apjoms, attiecībā uz kuru ir nepieciešama divkārsa pārbaude. Ir jāpārbauda, no vienas puses, vai ierobežojums ir objektīvi nepieciešams pamatdarījuma vai pamatdarbības īstenošanai un, no otras puses, vai tas ir ar to samērīgs (spriedumi, 2001. gada 18. septembris, *M6* u.c./Komisija, T-112/99, EU:T:2001:215, 106. punkts, un 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 64. punkts).

288 Attiecībā uz pirmo nosacījumu – saskaņā ar judikatūru ir jāpārbauda, vai šī darījuma vai darbības īstenošana būtu neiespējama bez aplūkojamā ierobežojuma. Tādējādi to, ka attiecīgā ierobežojuma neesamības apstākļos minētais darījums vai minētā darbība būtu vienkārši kļuvuši grūtāk īstenojami vai pat mazāk izdevīgi, nevar uzskatīt par faktu, kas piešķirtu šim ierobežojumam objektīvi nepieciešamo raksturu, kurš ir vajadzīgs, lai to varētu kvalificēt kā akcesorisku. Izmantojot šādu interpretāciju, šis jēdziens tiktu paplašināts uz ierobežojumiem, kas nav obligāti nepieciešami pamatdarījuma vai pamatdarbības īstenošanai. Šāds rezultāts varētu apdraudēt LESD 101. panta 1. punktā paredzētā ierobežojuma lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 91. punkts).

- 289 Attiecībā uz neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem – tie ir raksturīgi tikai atsevišķiem izlīgumiem, proti, tiem, kas ir pamatoti ar aplūkojamā patenta vai aplūkojamo patentu spēkā esamības atzīšanu (skat. iepriekš 259. punktu). Tā kā šādi noteikumi atspoguļo to, ka katra puse atzīst patenta spēkā esamību, un tā kā to apjoms attiecas tikai uz aplūkojamo patentu, tie ir jāuzskata par tādiem, ar kuriem var izpildīt akcesorisko ierobežojumu teorijā paredzēto pirmo atkāpes nosacījumu.
- 290 Attiecībā uz otro nosacījumu ir jāatgādina, ka tad, ja ierobežojums ir objektīvi nepieciešams pamatdarījuma vai pamatdarbības īstenošanai, ir jāpārbauda arī, vai tā ilgums un materiālā, laika un ģeogrāfiskā piemērošanas joma nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs minētā darījuma vai minētās darbības īstenošanai. Ja ierobežojuma piemērošanas joma pārsniedz to, kas ir vajadzīgs pamatdarījuma vai pamatdarbības īstenošanai, tas ir jāpakļauj atsevišķai analīzei saistībā ar LESD 101. panta 3. punktu (spriedums, 2001. gada 18. septembris, *M6* u.c./Komisija, T-112/99, EU:T:2001:215, 113. punkts). Līdz ar to izlīguma nolīgumam, kura neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi nepārsniedza tā patenta ilgumu un piemērošanas jomu, kura spēkā esamība ar šo nolīgumu tiek atzīta, varētu piemērot akcesorisko ierobežojumu teoriju.
- 291 Tomēr šajā gadījumā Komisija pamatoti varēja nepārbaudīt, vai bija jāpiemēro akcesorisko ierobežojumu teorija, jo tā uzskatīja, ka neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi nebija pamatoti ar patenta spēkā esamības atzīšanu, bet gan ar oriģinālo zāļu laboratorijas veiktu līdzekļu nodošanu ģenērisko zāļu sabiedrībai, šai sabiedrībai radot pamudinājumu atteikties no konkurences spiediena attiecībā uz sabiedrību patenta īpašnieci. Tādā gadījumā izlīguma nolīgums rada konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ko nevar kvalificēt par darījumu, kuram nav pret konkurenci vērsta rakstura tā neitralitātes vai pozitīvas ietekmes uz konkurenci dēļ. Turklāt neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi var būt obligātais papildu elements vienīgi izlīguma nolīgumam, kas ir pamatots ar to, ka puses atzīst attiecīgā patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 289. punktu). Tomēr pamudinājuma gadījumā izlīgums nav pamatots ar tādu atzīšanu. Līdz ar to neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi nevar tikt uzskatīti par nepieciešamiem šādam izlīgumam.

7) Par izlīguma nolīgumu patentu jomā un ASV konkurences tiesību samērošanu

- 292 Prasītājas atsauca uz spriedumu *Actavis*, apgalvojot, ka *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa) esot noraidījusi Komisijas šajā gadījumā izmantoto pieeju. Komisija, kas šo spriedumu pieminēja apstrīdētajā lēmumā (1199. apsvērumā), tomēr apgalvo, ka ir izmantojusi to pašu pieeju, ko *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa), uzskatīdama, ka nepastāvēja prezumpcija par tādu izlīguma nolīgumu prettiesiskumu, kuros ietverta līdzekļu nodošana no oriģinālo zāļu laboratorijas ģenērisko zāļu sabiedrībai.
- 293 Spriedums *Actavis* attiecas uz izlīguma nolīgumiem, kas noslēgti farmācijas nozarē, kurā ģenērisko zāļu sabiedrības bija apņēmušās nelaist produkciju tirgū līdz agrākam datumam nekā oriģinālo zāļu sabiedrības patenta termiņa beigu datums (65 mēnešus pirms *Actavis* patenta termiņa beigu datuma) un reklamēt aplūkojamās zāles ārstiem, pretī saņemot nozīmīgus maksājumus (attiecībā uz *Actavis* – ikgadēju maksājumu 19 līdz 30 miljonu USD apmērā deviņus gadus).
- 294 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valstu prakse, pieņemot, ka tā visās dalībvalstīs ir kopīga, nav jāņem vērā Līguma konkurences noteikumu piemērošanā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1984. gada 17. janvāris, *VBVB* un *VBVB*/Komisija, 43/82 un 63/82, EU:C:1984:9, 40. punkts) un ka tā tas vēl jo vairāk ir gadījumā, kad ir runa par trešo valstu praksi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 28. februāris, *Compagnie générale maritime* u.c./Komisija, T-86/95, EU:T:2002:50, 341. punkts un tajā minētā judikatūra). Savienības konkurences tiesībās izmantotā pieeja attiecībā uz nošķirumu starp konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ un seku dēļ atšķiras no ASV pretmonopola tiesībām, kurās ir nošķirti konkurences ierobežojumi *per se*, kas attiecas uz gadījumiem, kuros pret konkurenci vērstās sekas ir tik acīmredzamas, ka ir nepieciešama vien ātra, acumirkīga pieeja (*quick look approach*), neņemot vērā kontekstu, un kas ir obligāti un neatgriezeniski aizliegti, un pārkāpumi,

kas ir jāpierāda atbilstoši saprātīguma noteikumam (“*rule of reason*”), proti, veicot pārbaudi, kurā tiek izsvērtas nolīguma konkurencei labvēlīgās un pret konkurenci vērstās sekas. Pirmkārt, Savienības tiesībās neviens konkurences ierobežojums netiek uzskatīts par obligāti un neatgriezeniski nelikumīgu, ņemot vērā to, ka konkurences ierobežojums mērķa dēļ principā var ietilpt LESD 101. panta 3. punktā paredzētajos izņēmumos. Otrkārt, kā tas ir atgādināts judikatūrā, saprātīguma noteikuma pastāvēšana Savienības konkurences tiesībās nav pieņemama (spriedums, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 65. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2003. gada 23. oktobris, *Van den Bergh Foods/Komisija*, T-65/98, EU:T:2003:281, 106. punkts). Turklāt atšķirības starp ASV un Savienībā pastāvošo tiesisko regulējumu attiecībā it īpaši uz patentiem farmācijas jomā, dara vēl jo sarežģītāku sprieduma *Actavis* tvēruma transponēšanu pēc analogijas attiecībā uz šo lietu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 513. punkts).

295 Līdz ar to prasītāju arguments attiecībā uz to, ka nav tikusi ņemta vērā *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa) nostāja, ir jānoraida kā neefektīvs.

8) Par izlīguma nolīgumu pēc būtības divējādajām sekām

296 Prasītājas uzskata, ka izlīguma nolīgumu sekas pēc būtības ir divējādas un līdz ar to uz tām nevar tikt attiecināta kvalifikācija par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

297 Tās apgalvo, pirmkārt, ka šādu nolīgumu iespējamās sekas ir divējādas attiecībā uz patentu apstrīdēšanu, ņemot vērā, ka pastāv paralēlas tiesvedības un ka procedūrās EPI tas, ka kāda puse atsauc savu iebildumu, neliedz procedūrai turpināties, jo tās argumentus pēc savas ierosmes var minēt EPI iebildumu nodaļa vai Apelācijas padome. Turklāt apstrīdētajā lēmumā neesot ņemts vērā tas, ka izlīguma nolīgumiem ir vienīgi divējādas sekas attiecībā uz turpmākajiem strīdiem, jo ģenērisko zāļu sabiedrības varot brīvi uzsākt vai neuzsākt dārgas tiesvedības un tās katrā ziņā varot būt nelietderīgas atsevišķās dalībvalstīs, ņemot vērā to, ka noris procedūra EPI.

298 Otrkārt, prasītājas uzskata, ka šo nolīgumu potenciālās sekas attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū arī ir divējādas atkarībā no nolīgumu noteikumiem un konteksta, kādā tie tiek noslēgti. Līdz ar to esot jāņem vērā pušu strīda un iespēju, ka to prasība tiks apmierināta, esamība, citu strīdu esamība un iespēja izstrādāt citas alternatīvas produkta formas. Turklāt šie nolīgumi varot atļaut ģenērisko zāļu ātrāku ienākšanu tirgū. Visbeidzot, Komisijai vajadzētu ņemt vērā ģenērisko zāļu sabiedrību spēju un nodomu īstenot ienākšanu tirgū riskējot.

299 Treškārt, prasītājas uzskata, ka Komisija nevar sodīt par izlīguma nolīgumiem patentu jomā, neizvērtējot to konkrētās sekas uz tirgu, kā to darījusi *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa) spriedumā *Actavis*.

300 Komisija norāda, ka šis arguments ir neefektīvs, jo, lai noteiktu, vai nolīgums rada konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, nav jāņem vērā tā sekas, un ka konkurences ierobežojums mērķa dēļ atsevišķos gadījumos vēlāku apstākļu dēļ pat var neradīt nekādas sekas. Līdz ar to ierobežojuma mērķa dēļ analīze neprasot, lai tiktu pierādīts, kādas hipotētiskas situācijas varētu rasties gadījumā, ja šo nolīgumu nebūtu.

301 Pakārtoti, attiecībā uz izlīguma nolīgumu ietekmi uz patentu apstrīdēšanu Komisija atgādina, ka šajā gadījumā prasītājas ir centušās noslēgt nolīgumus ar visiem saviem potenciālajiem konkurentiem un ka tikai divos no pieciem to noslēgtajiem nolīgumiem ir ietverts noteikums, kas ļauj ģenērisko zāļu sabiedrībām ienākt tirgū strīdīgā patenta atcelšanas gadījumā.

302 Komisija turklāt uzskata, ka tā apstrīdētajā lēmumā ir pārbaudījusi katras ģenērisko zāļu sabiedrības spēju un nodomu īstenot ienākšanu tirgū riskējot.

- 303 Visbeidzot, Komisija uzskata, ka apstrīdētajam lēmumam nav saistības ar *Supreme Court of the United States* (Amerikas Savienoto Valstu Augstākā tiesa) spriedumā *Actavis* izmantoto pieeju, ņemot vērā pastāvošās atšķirības starp Eiropā izmantoto jēdzienu “ierobežojums mērķa dēļ” un ASV izmantoto jēdzienu “ierobežojums *per se*”. Tā arī atgādina, ka Savienības judikatūrā ir noraidīta saprātīguma noteikuma pastāvēšana, jo nolīguma radītie ieguvumi attiecībā uz konkurenci ir jāpārbauda saistībā ar LESD 101. panta 3. punktu.
- 304 Pēc prasītāju domām, ir jāuzskata, ka Komisija un tiesa, vērtējot nolīguma ierobežojošo mērķi un it īpaši ņemot vērā tā ekonomisko un juridisko kontekstu, nevar pilnībā ignorēt minēto nolīgumu potenciālās sekas (ģenerālvokāta N. Vāla secinājumi lietā *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84. punkts). Ir jāatgādina, ka nolīgumi, kas ierobežo konkurenci mērķa dēļ, ir tie, kuriem ir pietiekams kaitējuma konkurencei līmenis, jo tie var radīt tik lielas pret konkurenci vērstas sekas, ka var uzskatīt par nelietderīgu pierādīt, ka tiem ir konkrēta ietekme uz tirgu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49. un 51. punkts un tajos minētā judikatūra). No tā izriet, ka par konkurenci ierobežojošiem mērķa dēļ ir uzskatāmi vienīgi nolīgumi, kuri, ņemot vērā kontekstu, kādā tie tiek noslēgti, rada divējādas iespējamās sekas tirgum (ģenerālvokāta N. Vāla secinājumi lietā *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 56. punkts).
- 305 Tomēr šajā gadījumā, ciktāl prasītājas savu apgalvojumu attiecībā uz strīdīgo nolīgumu iespējamām divējādajām sekām atbalstam galvenokārt izvirza argumentus, kas attiecas uz katru no šiem nolīgumiem un to kontekstu, uz aplūkojamajiem apgalvojumiem ir jāatbild saistībā ar atbildi uz kritiku, kas vēsta pret katra nolīguma kvalifikāciju par ierobežojumu mērķa dēļ, un tas tā vēl jo vairāk ir tādēļ, kā atbilstoši uzsver Komisija, ka vērtējums par to, vai pastāv ierobežojums mērķa dēļ, ir jāveic attiecībā uz katru nolīgumu kā vienotu veselumu, nenošķirot neapstrīdēšanas noteikumu ierobežojošā rakstura analīzi no netirgošanas noteikumu ierobežojošā rakstura analīzes.
- 306 Tādējādi atbildē, kas sniegta attiecībā uz pamatiem, kuros tiek kritizēta katra strīdīgā nolīguma vērtēšana, tiks vērtēts jautājums, vai Komisija pamatoti pieņēma šāda ierobežojuma esamību, neraugoties uz apgalvotajām potenciālajām konkurenci veicinošajām sekām, kas izrietot it īpaši no minēto nolīgumu noslēgšanas konteksta, ja ir precizēts, ka tiks ņemtas vērā vienīgi tās, uz kurām attiecas konkurences ierobežojumu mērķa dēļ analīze (skat. turpmāk tekstā 525., 644. un 989. punktu).
- 307 Turklāt, kā izriet no 293.–295. punkta iepriekš tekstā, prasītājas nevar lietderīgi atsaukties uz spriedumu *Actavis*.

b) Par Komisijas pieņemtajiem kritērijiem, ar kādiem izlīguma nolīgumi kvalificējami par ierobežojumu mērķa dēļ

- 308 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāvērtē prasītāju argumenti, kas attiecas konkrēti uz katru no trim Komisijas pieņemtajiem galvenajiem kritērijiem, kuri izmantojami aplūkojamo izlīguma nolīgumu kvalifikācijai par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ, un tie ir: pirmkārt, ģenērisko zāļu sabiedrību potenciālā konkurenta statuss, otrkārt, šo sabiedrību apņemšanās ierobežot centienus laist tirgū ģenērisko produktu un, treškārt, oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, radot pēdējai minētajai būtisku pamudinājumu ierobežot centienus ienākt tirgū (apstrīdētā lēmuma 1154. apsvērums).

1) Par kritēriju attiecībā uz potenciālo konkurenci

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) *Vispārējās tiesas vērtējums*

- 316 Prasītājas būtībā pārmet Komisijai, ka tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pieņemot kļūdainus kritērijus, pēc kuriem ģenēriskās zāļu sabiedrības, kas ar prasītājam noslēgušas strīdīgos nolīgumus, kvalificēamas par potenciāliem konkurentiem. Tās kritizē arī Komisijas veikto vērtējumu par to, kādi ir šķēršļi šai potenciālajai konkurencei, kura izrietot no to patentiem.

– *Par potenciālās konkurences vērtējuma kritērijiem*

Par potenciāla konkurenta jēdziena definīciju

- 317 Prasītājas Komisijai pārmet, ka tā, lai konstatētu potenciālu konkurenci starp strīdīgo nolīgumu pusēm, ir pārbaudījusi vienīgi nepārvaramu šķēršļu neesamību ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanai tirgū un nav vērtējusi, vai minētajām sabiedrībām bija reālas un konkrētas iespējas tajā ienākt (skat. iepriekš 309. punktu).
- 318 No prasītāju minētās judikatūras faktiski izriet, ka uzņēmums ir potenciāls konkurents, ja pastāv reālas un konkrētas iespējas, ka tas ienāk aplūkojamajā tirgū un konkurē ar uzņēmumiem, kas tajā veic uzņēmējdarbību. Pierādot iepriekšminēto, nevar pamatoties uz vienkāršu hipotēzi, bet tas ir jāpamato vai nu ar faktiem, vai konkrētā tirgus struktūru analīzi. Tādējādi uzņēmumu nevar kvalificēt kā potenciālu konkurentu, ja tā ienākšana tirgū neatbilst dzīvotspējīgai ekonomiskai stratēģijai (spriedums, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 86. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service/Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 166. un 167. punkts un tajos minētā judikatūra). No tā obligāti izriet – lai gan uzņēmuma nodomam ienākt tirgū var būt nozīme, lai noteiktu, vai to var uzskatīt par potenciālu konkurentu šajā tirgū, tomēr būtiskais faktors, ar kuru ir jāpamato šī kvalifikācija, ir – vai tam ir spēja ienākt šajā tirgū (spriedums, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service/Komisija*, T-461/07, EU:T:2011:181, 168. punkts, un 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 87. punkts).
- 319 Citā kontekstā arī ir ticis nopriests, ka uzņēmums ir potenciāls konkurents, ja nepastāv nepārvarami šķēršļi tā ienākšanai tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 21. maijs, *Toshiba/Komisija*, T-519/09, nav publicēts, EU:T:2014:263, 230. punkts, apstiprināts ar spriedumu, 2016. gada 20. janvāris, *Toshiba Corporation/Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 28., 29., 32. un 34. punkts, un 2016. gada 28. jūnijs, *Portugal Telecom/Komisija*, T-208/13, EU:T:2016:368, 181. punkts).
- 320 Tādējādi no judikatūras izriet, ka, ņemot vērā aplūkojamo kontekstu un pārkāpjošo rīcību, sliekšnis, kuru sasniedzot var runāt par potenciālas konkurences esamību, var būt atšķirīgs. Tas, ka tiek vērtēti vienīgi nepārvarami šķēršļi ienākšanai tirgū, nozīmē, ka jebkura, pat teorētiska, iespēja ienākt tirgū ir pietiekama, lai noteiktu potenciālas konkurences esamību, lai gan reālu un konkrētu iespēju ienākt tirgū analīze nosaka, ka potenciālas konkurences esamība tiek atzīta vienīgi gadījumā, ja pastāv tādas reālistiskas iespējas ienākšanai tirgū, kas būtu varējušas atspoguļoties faktos, ja nebūtu ierobežojoša akta.
- 321 Tomēr tas, ka tiek pārbaudīts, vai noteikti šķēršļi ienākšanai tirgū – šajā gadījumā galvenokārt patenti un prasība iegūt TA – ir nepārvarami, neliek apšaubīt vērtējumu par ģenērisko zāļu sabiedrību reālajām un konkrētajām iespējām ienākt tirgū, kas pamatots ar vērtējumu par šo sabiedrību spēju un nodomu tirgū ienākt, un neliecina par nesaskaņotību attiecībā uz šo vērtējumu. Kā Komisija ir atbilstoši uzsvērusi apstrīdētajā lēmumā (1666. zemsvītras piezīme) un tiesas sēdē, šī nepārvaramu šķēršļu neesamības pārbaude “palīdzēja noskaidrot, vai, neraugoties uz ģenērisko zāļu sabiedrību vispārējo spēju un pierādīto nodomu ienākt tirgū, pastāvēja objektīvi iemesli, kas ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū darīja neiespējamu,” un tādējādi papildināt analīzi, kuras pamatā bija reālu un konkrētu iespēju kritērijs. Pastāvot nepārvaramiem šķēršļiem ienākšanai tirgū, nevar uzskatīt, ka tirgus dalībniekam ir reālas un konkrētas iespējas tajā ienākt. Līdz ar to, ja tirgum ir raksturīgi šķēršļi

ienākšanai tajā, to nepārvaramā rakstura objektīvs vērtējums lietderīgi papildina reālu un konkrētu iespēju vērtējumu, pamatojoties uz aplūkojamās sabiedrības spējas un nodoma ienākt tirgū individuāliem kritērijiem.

- 322 Līdz ar to no apstrīdētajā lēmumā vairākkārt veiktas atsaukšanās uz nepārvaramiem šķēršļiem (skat. it īpaši 1125. un 1181. apsvērumu) nevar secināt, kā to dara prasītājas, ka Komisija ir pieņēmusi potenciālās konkurences definīciju, kas ir pamatota ar šo vienu kritēriju.
- 323 Tas tā vēl jo vairāk ir tādēļ, ka Komisija kopā ar 2014. gada 21. maija spriedumu *Toshiba/Komisija* (T-519/09, nav publicēts, EU:T:2014:263), kurā ir piemērots nepārvaramu šķēršļu kritērijs (skat. iepriekš 319. punktu), ir minējusi 1998. gada 15. septembra spriedumu *European Night Services u.c./Komisija* (T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94, EU:T:1998:198) un 2011. gada 14. aprīļa spriedumu *Visa Europe un Visa International Service/Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181), kuros ir pieņemts reālu un konkrētu iespēju kritērijs, tos turklāt minot sava pārskata par potenciālu konkurentu noteikšanas noteikumiem ievadā (apstrīdētā lēmuma 1156. un 1157. apsvērumi), kā arī vairākus citus spriedumus, kuros ir atgādināta un piemērota šī potenciālās konkurences definīcija, tostarp 2012. gada 29. jūnija spriedumu *E.ON Ruhrgas un E.ON/Komisija* (T-360/09, EU:T:2012:332) (skat. iepriekš 318. punktu). Tā turklāt skaidri norāda, ka spēja ienākt tirgū, kas raksturo reālu un konkrētu iespēju kritēriju (skat. iepriekš 318. punktu), “ir būtisks aspekts potenciālās konkurences pierādīšanā” (apstrīdētā lēmuma 1163. apsvērumi). Visbeidzot un it īpaši – analizējot katras aplūkojamās ģenērisko zāļu sabiedrības potenciālā konkurenta statusu, Komisija no vairākiem konkrētiem un katru no šīm sabiedrībām saistītiem datiem attiecībā it īpaši uz to ražošanas jaudu un produktu krājumiem, tirdzniecības līgumiem, TA iegūšanai veiktajiem pasākumiem un to tiesvedībām tiesā pret *Servier* secināja, ka tām visām bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū (skat. iepriekš 432.–438., 579.–585. un 718.–722. punktu). Šāda detalizēta analīze, ņemot vērā katra apgalvotā potenciālā konkurenta specifiskos datus, ir raksturīga to reālo un konkrēto iespēju ienākt tirgū vērtējumam un atšķiras no pārbaudes, kurā tiek skatīti vienīgi nepārvaramie šķēršļi ienākšanai konkrētajā tirgū, kas var likt konstatēt potenciālās konkurences pastāvēšanu vienīgi tāpēc, ka kāds tirgus dalībnieks ir ienācis aplūkojamajā tirgū.
- 324 Šos konstatējumus neliek apšaubīt prasītāju apgalvojumi, saskaņā ar kuriem Komisija esot galvenokārt balstījusies uz ģenērisko zāļu sabiedrību nodomu ienākt tirgū un uz nereālistisku pieņēmumu kopumu (skat. iepriekš 309. punktu), jo no replikas raksta teksta izriet, ka prasītājas ar saviem apgalvojumiem apstrīd nevis pieņemto kritēriju, bet gan reālu un konkrētu iespēju kritērija izmantošanu šajā gadījumā, kas ir vērtēta turpmāk tekstā saistībā ar atbildi uz iebildumiem attiecībā uz katra stridīgā nolīguma vērtējumu.
- 325 No tā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvoja prasītājas, Komisija potenciālo konkurenci aplūkojamajā tirgū vērtēja, pamatojoties uz reālu un konkrētu iespēju kritēriju.
- 326 Turklāt var norādīt, ka pretēji tam, ko apgalvoja Komisija atbildes rakstā uz repliku, atsaucoties uz 2016. gada 20. janvāra spriedumu *Toshiba Corporation/Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26) (skat. iepriekš 312. punktu), tā šajā gadījumā nevarēja pārbaudīt vienīgi nepārvaramu šķēršļu neesamību ienākšanai tirgū, lai no tā secinātu potenciālās konkurences esamību minētajā tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 99.–101. punkts).
- 327 No 2016. gada 20. janvāra sprieduma *Toshiba Corporation/Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26) 28., 29., 32. un 34. punkta gan izriet, ka attiecībā uz nolīgumiem par tirgu sadali analīze par ekonomisko un juridisko kontekstu, kādā rīcība iekļaujas, var būt tāda, kura ietver tikai to, kas absolūti nepieciešams, lai konstatētu, ka pastāv konkurences ierobežojums mērķa dēļ, un it īpaši pārbauda, ka šķēršļus ienākšanai aplūkojamajā tirgū nevarēja kvalificēt kā nepārvaramus (šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2016. gada 28. jūnijs, *Portugal Telecom/Komisija*, T-208/13, EU:T:2016:368, 177. un 181. punkts).

- 328 Tomēr vispirms ir jānorāda, ka no 2016. gada 20. janvāra sprieduma *Toshiba Corporation/Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26), to skatot kopā ar ģenerālvokāta M. Vatelē [*M. Wathelet*] secinājumiem lietā *Toshiba Corporation/Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2015:427, 69., 70., 89. un 90. punkts), izriet, ka ekonomiskā un juridiskā konteksta analīzes ierobežošana, kas tajā noteikta, izriet no atsevišķu ierobežojumu mērķa dēļ īpaši acīmredzamā rakstura, kas, it īpaši tādēļ, ka aplūkojamie nolīgumi nav ne nestandarta, ne sarežģīti, neprasa padziļinātu ekonomiskā un juridiskā konteksta analīzi, lai noteiktu, ka tie pēc savas dabas ir pietiekami kaitējoši.
- 329 Šajā gadījumā, ņemot vērā to, ka strīdīgie nolīgumi ir noslēgti kā izlīgumi attiecībā uz patentiem, minēto nolīgumu pārkāpuma raksturs un it īpaši tas, ka tie rada konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, varēja nebūt acīmredzams ārējam novērotājam. Šajā ziņā skaidrību vieš tas, ka Komisija ir analizējusi vienlaikus gan to pret konkurenci vērsto mērķi, gan sekas. To apstiprina arī tas, ka Komisija strīdīgos nolīgumus ir kvalificējusi par ierobežojumiem mērķa dēļ 2008. gada 20. novembra sprieduma *Beef Industry Development Society un Barry Brothers* (C-209/07, EU:C:2008:643) izpratnē, un šajā stadijā nav vajadzības izteikties par šo kvalifikāciju. Lai arī no minētā sprieduma 34. punkta izriet, ka nolīgumi par izslēgšanu no tirgus “acīmredzami” konfliktē ar Līguma noteikumu par konkurenci pamatā esošo domu, Tiesa nav lēmusi, ka šajā lietā aplūkojamie nolīgumi ārējam novērotājam acīmredzami bija nolīgumi par izslēgšanu no tirgus un tādējādi ierobežojumi mērķa dēļ, attiecībā uz kuriem nav nepieciešama detalizēta to ekonomiskā un juridiskā konteksta analīze. Turpretī tā veica šādu šī konteksta, kā arī aplūkojamo nolīgumu noteikumu un mērķu analīzi, lai tādējādi secinātu, ka tie bija nolīgumi par izslēgšanu un līdz ar to “acīmredzami” tādi nolīgumi, kas ierobežo konkurenci mērķa dēļ (spriedums, 2008. gada 20. novembris, *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 31.–40. punkts).
- 330 Turpinājumā ir jāuzsver, ka lietā, kurā tika pieņemts 2016. gada 20. janvāra spriedums *Toshiba Corporation/Komisija* (C-373/14 P, EU:C:2016:26), ražotāju, kuri bija piedalījušies strīdīgajās darbībās, ražošanas un tirdzniecības spēja nebija apstrīdēta un konkrētajā tirgū nebija nekāda monopola. Šajā gadījumā ir apstrīdēta tieši ģenērisko zāļu sabiedrību spēja ražot un tirgot strīdīgo produktu, ņemot vērā it īpaši ekskluzīvās tiesības, ko nosaka prasītāju patenti (skat. iepriekš 234. un turpmāk tekstā 357. punktu). Līdz ar to no šī sprieduma nevar secināt, ka nolīguma konkurenci ierobežojoša rakstura mērķa dēļ noteikšanai – vispārīgi un it īpaši tādos apstākļos kā šajā lietā – nav nepieciešama nolīguma pušu reālu un konkrētu iespēju ienākt aplūkojamajā tirgū pārbaude.
- 331 No visa iepriekš minētā izriet, ka iebildums par potenciālās konkurences kļūdainas definīcijas piemērošanu ir jānoraida.

Par pietiekami ātras ienākšanas kritēriju

- 332 Pamatojoties uz 2003. gada 3. aprīļa spriedumu *BaByliss/Komisija* (T-114/02, EU:T:2003:100) un 2011. gada 14. aprīļa spriedumu *Visa Europe un Visa International Service/Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181), Komisija apstrīdētajā lēmumā uzskatīja, ka būtiskais elements, lai sabiedrību kvalificētu par potenciālu konkurentu, ir tas, ka tā pietiekami ātri spēj ienākt tirgū, lai radītu spiedienu uz minētā tirgus dalībniekiem. Tā uzsvēra – lai arī kavēšanās var liecināt par tādām grūtībām ienākt tirgū, kas saistītas ar izmaksām un laiku, un lai arī ienākšana tirgū var būt komerciāli mazāk pievilcīga, ņemot vērā šo kavēšanos, tā pati par sevi nelika apšaubīt spēju ienākt tirgū vai pret *Servier* vai pārējām ģenērisko zāļu sabiedrībām īstenoto spiedienu. Šajā gadījumā, atsaucoties uz laika norādēm, kas dotas atbrīvojumu regulējumos un pamatnostādnēs – it īpaši pamatnostādnēs par [LESD] 101. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem (OV 2011, C 11, 1. lpp., turpmāk tekstā – “2011. gada pamatnostādnes par horizontālās sadarbības nolīgumiem”), kurās ir paredzēts laikposms, kas nepārsniedz trīs gadus, – kā arī uz indikatīviem un reāliem tiesvedību, TA saņemšanas un AFS izstrādes ilgumiem, Komisija secināja, ka prasītāju un ģenērisko zāļu sabiedrību apgalvotā kavēšanās nešķita pietiekami ilga, lai ģenērisko zāļu sabiedrība sāncense neizdarītu konkurences spiedienu (apstrīdētā lēmuma 1158., 1159., 1182. apsvērums un 1669. zemsvītras piezīme; skat. arī šī paša lēmuma 1125., 1126. un 1296. apsvērumu).

- 333 Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, šī Komisijas veiktā potenciālās konkurences analīze no laika aspekta atbilst piemērojamajiem principiem.
- 334 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai tirgus dalībnieks būtu kvalificējams par potenciālu konkurentu, tā potenciālajai ienākšanai tirgū ir jānotiek pietiekami ātri, lai konkurētu un tādējādi izdarītu konkurences spiedienu uz tirgus dalībniekiem (spriedums, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, T-461/07, EU:T:2011:181, 189. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 114. punkts).
- 335 Šajā judikatūrā ir ņemtas vērā pamatnostādnes par [LESD 101.] panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem (OV 2001, C 3, 2. lpp., turpmāk tekstā – “2001. gada pamatnostādnes par horizontālās sadarbības nolīgumiem”) (skat. arī 2011. gada pamatnostādnes par horizontālās sadarbības nolīgumiem), kurās, pamatojoties uz citām pamatnostādnēm, kā arī uz grupu atbrīvojumu regulējumiem, ne tikai ir apstiprināta pietiekami ātras ienākšanas prasība, bet arī ir norādīts, ka pietiekami ātras ienākšanas indikatīvs ilgums var būt tāds, kas atkarībā no gadījuma nepārsniedz vienu vai trīs gadus.
- 336 Tomēr, kā ir precizēts gan šajās pamatnostādnēs (2001. gada pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem 9. zemsvītras piezīme un 2011. gada pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem 3. zemsvītras piezīme), gan judikatūrā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, T-461/07, EU:T:2011:181, 171. un 189. punkts), šie termiņi ir sniegti vienīgi kā piemērs un “pietiekami ātras” ienākšanas jēdziens ir atkarīgs no izskatāmās lietas faktiem, kā arī no juridiskā un ekonomiskā konteksta, kurā tā iekļaujas, un tie būs jāņem vērā, nosakot, vai ārpus tirgus esošs uzņēmums izdara konkurences spiedienu uz uzņēmumiem, kas pašreiz darbojas šajā tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija, T-461/07, EU:T:2011:181, 169. punkts).
- 337 Šajā gadījumā, pirmkārt, Komisija ņēma vērā attiecīgo šī gadījuma ekonomisko un juridisko situāciju, vērtējot katra ienākšanai tirgū nepieciešamā posma ilgumu. Ir jāuzsver, ka tieši farmācijas nozares īpašo iezīmju un it īpaši dažādo posmu, kas jāšķērso, kā arī patentu pastāvēšanas dēļ bieži vien ģenērisko zāļu sabiedrības pirms patentu beigu termiņa veic darbības nolūkā ienākt tirgū, lai nepieciešamie posmi būtu šķērsoti vēlākais šajā termiņa beigu brīdī. Šīs darbības tādā gadījumā var radīt konkurences spiedienu uz oriģinālo zāļu sabiedrību, pirms – pat ilgi pirms – patentu beigu termiņa un ģenērisko zāļu sabiedrību faktiskas ienākšanas tirgū (skat. turpmāk tekstā 356. punktu; šajā nozīmē skat. arī spriedumus, 2012. gada 6. decembris, *AstraZeneca*/Komisija, C-457/10 P, EU:C:2012:770, 108. punkts; 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 163. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Sun Pharmaceutical Industries* un *Ranbaxy (UK)*/Komisija, T-460/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:453, 77.–79. punkts).
- 338 Kā pamatoti apgalvo prasītājas (skat. iepriekš 311. punktu), no tā tomēr nevar secināt, ka ģenērisko zāļu sabiedrība uzskatāma par vienu no to potenciālajiem konkurentiem, kolīdz tā sāk izstrādāt perindoprila ģenērisku versiju un tikai šī iemesla dēļ. Taisnība, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 1125. apsvērumā apstiprināja, ka ģenērisko zāļu sabiedrību potenciālā konkurence sākas, tiklīdz sabiedrības, kuras vēlas laist klajā ģenēriskas zāles, uzsāk izstrādāt ekonomiski dzīvotspējīgu tehnoloģiju izstrādi AFS un gatava produkta ražošanai. Tomēr no nākamajām šī apsvēruma norādēm, kurās ir atsauce uz katras aplūkojamās ģenērisko zāļu sabiedrības potenciālā konkurenta statusa turpmāko analīzi, kā arī it īpaši no šīs analīzes un apstrīdētā lēmuma vispārīgajiem apsvērumiem attiecībā uz pietiekami ātras ienākšanas kritēriju (skat. iepriekš 332. punktu) izriet, ka Komisija nevēlējās konkurences spiediena sākumu saistīt ar datumu, kurā uzsākta ģenērisko zāļu izstrāde, bet gan vēlējās apliecināt, ka konkurences spiediens ir iespējams, sākot no šī izstrādes sākuma, pieņemot, ka būtu izpildīti šāda spiediena nosacījumi. Katrā ziņā, pat ja 1125. apsvērumu tiktu interpretēts kā tāds, kas nosaka, ka potenciālās konkurences sākums ir ģenērisko zāļu izstrādes uzsākšanas datums, šī vērtējuma kritika būtu jānoraida kā neefektīva, jo, izdarot secinājumus par aplūkojamo sabiedrību potenciālā konkurenta statusu, Komisija nepamatojās uz šo apsvērumu. Kā Komisija atbilstoši uzsver, ģenērisko zāļu

potenciālā konkurenta statusa vērtēšanas datumā, proti, strīdīgo nolīgumu noslēgšanas brīdī, tā bija uzskatījusi, ka visas šīs sabiedrības bija sasniegušas sava perindoprila izstrādes beigu posmu, un nebija izteikusies par to iepriekšējo potenciālā konkurenta statusu brīdī, kad tās bija uzsākušas šo izstrādi (skat. iepriekš 315. punktu).

339 Ir taisnība, ka tāpat Komisija apstrīdētā lēmuma 1840. zemspējas piezīmē zem tā 1296. apsvēruma atgādināja trīs gadu termiņu, kas minēts 2011. gada pamatnostādnēs par horizontālās sadarbības nolīgumiem, bet šajā gadījumā no tā neizsecināja nekādu izšķirošu ietekmi, un tādējādi iebildumi, ar kuriem tai tiek pārņemts, ka tiek ņemts vērā šis termiņš it īpaši attiecībā uz perindoprila izstrādei nepieciešamo laiku (apstrīdētā sprieduma 3137. apsvērums), ir jānoraida kā neefektīvi.

340 Otrkārt, Komisija balstījās uz ideju par konkurences spiedienu, kas raksturīgs potenciālajai konkurencei, uzskatot, ka kavēšanās ienākšanas tirgū procesā, ko, iespējams, piedzīvoja ģenēriskās sabiedrības, pati par sevi nebija pietiekama, lai izslēgtu šo sabiedrību potenciālā konkurenta statusu, jo tās turpināja īstenot šādu spiedienu ar savu spēju ienākt tirgū, un šajā nozīmē Komisija minēja 2003. gada 3. aprīļa spriedumu *BaByliss/Komisija* (T-114/02, EU:T:2003:100). Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisija pamatoti balstījās uz iepriekš minēto spriedumu, jo, pat ja Vispārējā tiesa šajā spriedumā izteicās par ļoti atšķirīgu kontekstu nekā šajā lietā aplūkojamais, tomēr tā nepauda viedokli par to, kā *BaByliss* potenciālā konkurenta statusu ietekmēja vairākkārtēja tās ienākšanas tirgū atlikšana; šī ietekme tieši tika analizēta apstrīdētajā lēmumā. Vispārējā tiesa šajā ziņā lēma, un prasītājas turklāt to neapstrīd, ka ienākšanas tirgū vairākkārtēja atlikšana nelika apšaubīt *BaByliss* potenciālā konkurenta statusu, pamatojoties uz vairākiem elementiem, kas apliecina konkurences spiedienu, kurš izrietēja no tās spējas ienākt tirgū (spriedums, 2003. gada 3. aprīlis, *BaByliss/Komisija*, T-114/02, EU:T:2003:100, 102.–106. punkts). Tādējādi no tā arī izriet, ka, ciktāl ģenērisko zāļu sabiedrību interese pirmajām ienākt tirgū var ietekmēt tikai to nodomu tirgū ienākt, ņemot vērā gaidāmās peļņas apmēru, nevis pati par sevi ietekmēt to spēju tajā ienākt, Komisija pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, apstrīdētā lēmuma 1182. apsvērumā pamatoti noraidīja šīs ģenērisko zāļu sabiedrību intereses atbilstību apgalvotās kavēšanās vērtējumam. Spēja ienākt tirgū ir jāvērtē, ņemot vērā dzīvotspējīgas ekonomiskās stratēģijas kritēriju (skat. iepriekš 318. punktu), proti, tai ir jāatbilst vienkārši rentabīlai ienākšanai tirgū, nevis visrentablākajai no iespējamajām ienākšanām tirgū, ciktāl aplūkojamā ģenērisko zāļu sabiedrība būtu pirmā, kas ienāk tirgū, un tādējādi vienīgā, kas zināmu laiku tajā konkurētu ar oriģinālo zāļu sabiedrību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma/Komisija*, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 124. punkts).

341 No tā izriet, ka visi iebildumi pret Komisijas veikto potenciālās konkurences laika vērtējumu ir jānoraida.

Par esošo tirgus dalībnieku uztveres kritēriju

342 Pamatojoties uz 2011. gada 12. jūlija spriedumu *Hitachi* u.c./Komisija (T-112/07, EU:T:2011:342) un 2014. gada 21. maija spriedumu *Toshiba/Komisija* (T-519/09, nav publicēts, EU:T:2014:263), Komisija apstrīdētajā lēmumā uzskatīja, ka tirgū jau esoša dalībnieka uztverei ir nozīme potenciālās konkurences vērtējumā. Komisijas ieskatā, ja šāds tirgus dalībnieks, kuram ir pieredze, uztver konkurences draudus no ģenērisko zāļu sabiedrību puses, šādi draudi var radīt konkurences spiedienu uz tā rīcību tirgū un ir atbilstīgi, lai izvērtētu potenciālo konkurenci. Atsaucoties uz 2011. gada 14. aprīļa spriedumu *Visa Europe* un *Visa International Service/Komisija* (T-461/07, EU:T:2011:181), tā precizēja, ka potenciālo konkurenci varēja veidot ārpus tirgus esoša uzņēmuma esamība vien un ka šī esamība varēja radīt konkurences spiedienu, ko noteica iespēja ienākt tirgū (1160.–1162. apsvērums). Komisija no tā secināja, ka, lai atbildētu uz jautājumu, vai ģenērisko zāļu sabiedrības radīja konkurences spiedienu *Servier*, būtu jāņem vērā arī esošā tirgus dalībnieka *Servier* un pārējo ģenērisko zāļu sabiedrību, konkurentu, uztvere (1163. apsvērums). Šajā gadījumā tā uzskatīja, ka ģenērisko zāļu sabiedrības tika uztvertas kā potenciāli konkurenti gan no *Servier*, gan no pašu konkurējošo ģenērisko zāļu sabiedrību puses (1183. apsvērums).

- 343 Uzreiz var norādīt, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā esoša tirgus dalībnieka uztveres kritēriju izmantoja kā vienu no kritērijiem, nosakot ģenērisko zāļu sabiedrību potenciāla konkurenta statusu, kā to apstiprina vārds “arī”, kas atgādināts iepriekš 342. punktā, kā arī pārējo potenciālās konkurences vērtējuma kritēriju pārbaude attiecībā uz katru no minētajām sabiedrībām (skat. turpmāk tekstā 432.–438., 579.–585. un 718.–722. punktu).
- 344 Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, esoša tirgus dalībnieka uztveres kritērija kā viena no potenciālās konkurences vērtējuma kritērijiem izmantošana atbilst šajā gadījumā piemērojamajai judikatūrai, kā uz to atsaucas prasītājas.
- 345 Pretēji prasītāju apgalvotajam Vispārējā tiesa ir skaidri ņēmusi vērā esoša tirgus dalībnieka uztveres kritēriju 2011. gada 12. jūlija spriedumā *Hitachi* u.c./Komisija (T-112/07, EU:T:2011:342), nosakot potenciālās konkurences esamību. No šī sprieduma 90., 226. un 319. punkta, kas atgādināti apstrīdētā lēmuma 1160. apsvērumā, tādējādi izriet, ka ne tikai aplūkojamie starp Eiropas ražotājiem un Japānas ražotājiem noslēgtie nolīgumi bija nozīmīga norāde par to, ka pirmie otros uztvēra par ticamiem potenciāliem konkurentiem, bet arī uzrādīja iespēju Japānas ražotājiem ienākt Eiropas tirgū (šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2014. gada 21. maijs, *Toshiba*/Komisija, T-519/09, nav publicēts, EU:T:2014:263, 231. punkts). Protams, Vispārējā tiesa veica arī objektīvu potenciālās konkurences analīzi, vērtējot it īpaši Japānas ražotāju spēju ienākt Eiropas tirgū (spriedums, 2011. gada 12. jūlijs, *Hitachi* u.c./Komisija, T-112/07, EU:T:2011:342, 157. un 160. punkts), kā to turklāt Komisija norādīja apstrīdētā lēmuma 1160. apsvērumā. Tomēr šī objektīvā analīze vienīgi pierāda, ka esoša tirgus dalībnieka uztveres subjektīvais kritērijs ir tikai viens no kritērijiem, vērtējot potenciālās konkurences esamību.
- 346 2012. gada 29. jūnija spriedumā *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija (T-360/09, EU:T:2012:332, 115. punkts), ko min prasītājas, Vispārējā tiesa nosprieda, ka tikai ar nolīguma esamību un līdz ar to nolīguma pušu uztveri nevarēja būt pietiekami, lai pierādītu potenciālās konkurences esamību nolīguma parakstīšanas datumā, vai tā obligāti nenozīmēja šīs konkurences esamību. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, ar šo spriedumu tādējādi tika atzīts nevis tas, ka esoša tirgus dalībnieka uztveres kritērijam nav nozīmes, bet vienīgi tas, ka ar šī tirgus dalībnieka uztveri vien nepietiek, lai noteiktu potenciālās konkurences esamību, ja nav neviena cita elementa, kas ļautu veikt šādu pierādījumu.
- 347 No tā izriet, ka saskaņā ar judikatūru esoša tirgus dalībnieka uztveres kritērijs ir atbilstīgs, bet ne pietiekams, lai novērtētu potenciālās konkurences esamību. Kā pareizi uzsver prasītājas, ņemot vērā esošu tirgus dalībnieku uztveres subjektīvo un tādējādi atkarībā no aplūkojamajiem tirgus dalībniekiem, to zināšanām par tirgu, kā arī to attiecībām ar potenciālajiem konkurentiem mainīgo raksturu, šo tirgus dalībnieku – pat pieredzējušu – uztvere pati par sevi nevar ļaut uzskatīt, ka cits konkrēts tirgus dalībnieks ir viens no to potenciālajiem konkurentiem. Turpretī šī uztvere var apstiprināt tirgus dalībnieka spēju ienākt tirgū un tādējādi veicināt tā kvalifikāciju par potenciālu konkurentu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 103. un 104. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Sun Pharmaceutical Industries* un *Ranbaxy (UK)*/Komisija, T-460/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:453, 88. punkts).
- 348 Prasītāju argumenti, kas vērsti pret to, ka Komisija ir ņēmusi vērā esošo tirgus dalībnieku uztveri, nosakot potenciālās konkurences esamību, līdz ar to ir jānoraida.

– *Par šķēršļiem potenciālajai konkurencei, ko veido prasītāju patenti*

- 349 Prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, Komisijai pārmet, ka tā ir kvalificējusi ģenērisko zāļu sabiedrības par potenciāliem *Servier* konkurentiem, neraugoties uz to, kādus šķēršļus to ienākšanai tirgū veidoja patenti, kuru īpašniece *Servier* bija.

- 350 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka puses, pamatojoties it īpaši uz 2010. gada 1. jūlija spriedumu *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts), bija kļūdaini apgalvojušas, ka ienākšana tirgū bija neiespējama, jo patenta esamība izslēdza jebkādu konkurences iespēju, un no tā bija kļūdaini secinājušas, ka *Servier* patenti radīja “vienpusēju bloķēšanu” 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem izpratnē; turklāt šīs pamatnostādnes šajā gadījumā neesot piemērojamas (1167. un 1168. apsvērums, kā arī 1638. zemsvītras piezīme).
- 351 Komisija piebilda, ka katrā ziņā ģenērisko zāļu sabiedrībām bija iespēja, pirmām kārtām, apstrīdēt *Servier* patentu spēkā esamību. Šajā ziņā tā atgādināja 1986. gada 25. februāra spriedumu *Windsurfing International/Komisija* (193/83, EU:C:1986:75, 92. punkts), saskaņā ar kuru ir sabiedrības interesēs novērst, it īpaši ar darbībām, ar ko apstrīd patentu spēkā esamību, jebkādas šķēršļus saimnieciskajai darbībai, kuri varētu izrietēt no kļūdaini izsniegtā patenta, kā arī 2012. gada 6. decembra spriedumu *AstraZeneca/Komisija* (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 108. punkts), ar kuru esot apstiprināts, ka potenciālā konkurence varēja pastāvēt pat pirms molekulas patenta termiņa beigām (apstrīdētā lēmuma 1132., 1165. un 1169. apsvērums, kā arī 1640. zemsvītras piezīme). Komisija piebilda – tam, ka *Servier* bija atsaukusies vai grāsijās atsaukties uz tās patentu pārkāpumiem, neesot bijis nozīmes, nosakot, vai šie patenti varēja bloķēt ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū, uzsverot pārkāpumu prezumpcijas neesamību un tāda tiesas nolēmuma neesamību, ar kuru būtu konstatēts šāds pārkāpums attiecīgajā laikposmā (apstrīdētā lēmuma 1169.–1171. apsvērums). Tā precizēja, ka attiecībā uz *Servier* patentu spēkā neesamības vai pārkāpumu iespēju tā pamatošoties uz pušu pašu, kā arī trešo pušu veiktajiem vērtējumiem, kā tie izklāstīti dokumentos, kas izstrādāti pirms strīdīgo nolīgumu noslēgšanas vai vienlaikus ar to (apstrīdētā lēmuma 1172. apsvērums).
- 352 Komisija uzskatīja, ka, otrām kārtām, ģenērisko zāļu sabiedrībām bija arī iespēja izmantot alternatīvus ceļus, lai ienāktu tirgos, attiecībā uz kuriem notika tiesvedības (1175. apsvērums). No vienas puses, ģenērisko zāļu sabiedrības varēja laist klajā perindoprilu riskējot, proti, riskējot, ka oriģinālo zāļu sabiedrība ceļ prasību par pārkāpumu. Šajā ziņā Komisija uzsvēra, ka, ņemot vērā ražošanas paņēmiena patentu iesniegšanas praksi pēc molekulas patenta termiņa beigām, gandrīz visi pārdošanas darījumi pēc šim termiņa beigām bija veikti riskējot un ka *Apotex* ienākšana tirgū riskējot 2006. gadā beidzās ar spriedumu par patenta 947 spēkā neesamību un zaudējumu atlīdzināšanu no *Servier* puses (apstrīdētā lēmuma 1176. un 1177. apsvērums). No otras puses, ģenērisko zāļu sabiedrības esot varējušas pielāgot savus ražošanas procesus – vai nu tieši, vai mainot AFS piegādātāju –, lai izvairītos no apgalvojumiem par pārkāpumu. Lai arī attiecīgā gadījumā šīs izmaiņas radīja vilcināšanos tiesību aktu pieņemšanas jomā, pēc Komisijas domām, tās bija alternatīvs dzīvotspējīgs ceļš, kā ienākt tirgū (apstrīdētā lēmuma 1178. apsvērums).
- 353 Apstrīdētā lēmuma 1179. apsvērumā Komisija secināja:
- “[...] izlīguma nolīgumi tika noslēgti apstākļos, kuros molekulas patenta termiņš bija beidzies un kuros visām pusēm, ģenērisko zāļu sabiedrībām, bija tieša vai netieša saistība ar prasību celšanu tiesā vai tiesvedībām attiecībā uz vienu vai vairākiem atlikušajiem *Servier* patentiem vai nu aizstāvības veidā saistībā ar prasībām par pārkāpumu, vai saistībā ar prasībām vai pretprasībām ar mērķi atzīt minētos patentus par spēkā neesošiem. Ģenērisko zāļu sabiedrības varēja izvēlēties arī citus ar patentu tiesībām saistītus pasākumus kā iespējamus ceļus ienākšanai tirgū. Komisija detalizēti pārbaudīs, vai ģenērisko zāļu sabiedrības, cenšoties pārvarēt ar patentiem saistītos šķēršļus un laist apgrozībā savu ģenērisko perindoprilu, radīja konkurences spiedienu attiecībā uz *Servier*, neraugoties uz tās patentiem. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka visi nolīgumi, uz kuriem attiecas šis lēmums, tika noslēgti brīdī, kad valdīja neskaidrība attiecībā uz to, vai kāds no patentiem bija pārkāpts un, it īpaši, vai patents 947 varēja tikt atzīts par spēkā neesošu. Līdz ar to *Servier* patentu esamība vien – un atsaukšanās uz tiem – neliedza pastāvēt potenciālai vai reālai konkurencei.”

354 Prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, būtībā apgalvo, ka šī Komisijas analīze abstrahējas no patenta, kas ir atzīts vai prezumēts par spēkā esošu, sekām, kā tās paredzētas dokumentos un atzītas judikatūrā. Tās turklāt pārmet tai, ka tā nav ievērojusi 2004. gada un 2014. gada pamatnostādnes par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem, kā arī noteiktus apsvērumus, ko tā ir iesniegusi, vērtējot *Servier* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu apstrīdētajā lēmumā un citos lēmumos.

Par *Servier* patentu, kas atzīti vai prezumēti par spēkā esošiem, seku neievērošanu

355 Pēc prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, domām, patents, kas prezumēts kā spēkā esošs, vismaz sākot no paziņojuma par spēkā esamību un līdz tā termiņa beigām, veido likumā noteiktu aizliegumu ienākt tirgū, liedzot jebkādu potenciālu konkurenci.

356 Tomēr no 108. punkta 2012. gada 6. decembra spriedumā *AstraZeneca*/Komisija (C-457/10 P, EU:C:2012:770), ko Komisija min apstrīdētajā lēmumā (skat. iepriekš 351. punktu), izriet, ka potenciāla konkurence tirgū var pastāvēt pat pirms patenta termiņa beigām. Konkrētāk, Tiesa ir lēmusi, ka papildu aizsardzības sertifikāti, kas tiecas paildzināt patenta sekas, radīja būtisku izslēgšanu pēc patenta termiņu beigām, un, iespējams, arī mainīja tirgus struktūru, apdraudot potenciālo konkurenci pat pirms šim termiņa beigām; šis konstatējums par potenciālu konkurenci pirms patenta termiņa beigām bija izdarīts neatkarīgi no tā, ka aplūkojamie papildu aizsardzības sertifikāti bija saņemti krāpnieciskā un nelikumīgā veidā (spriedums, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 164. punkts). Tādējādi ekskluzīvās tiesības, ko nosaka patents, pašas par sevi neliedz attīstīties potenciālai konkurencei aplūkojamajā ekskluzīvo tiesību laikposmā.

357 Lai arī, kā uzsver prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, parasti šādu ekskluzīvu tiesību sekas ir konkurentu atturēšana no iekļūšanas tirgū, jo pēdējiem minētajiem ir jāievēro šīs ekskluzīvās tiesības saskaņā ar publisko tiesisko regulējumu (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts; skat. arī iepriekš 234. punktu), šī konkurences izslēgšana attiecas uz reāliem konkurentiem, kuri tirgo patentus pārkāpjošus produktus. Ar patentu tā īpašniekam tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības izmantot izgudrojumu nolūkā ražot un pirmajam laist apgrozībā rūpnieciskos produktus, kā arī tiesības iebilst pret jebkuru patenta pārkāpumu (spriedumi, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9. punkts, un 2015. gada 16. jūlijs, *Huawei Technologies*, C-170/13, EU:C:2015:477, 46. punkts; skat. arī iepriekš 234. punktu), bet tas pats par sevi neliedz tirgus dalībniekiem veikt nepieciešamos pasākumus, lai varētu ienākt aplūkojamajā tirgū, patenta termiņam beidzoties, un tādējādi radīt konkurences spiedienu uz patenta īpašnieku, un tas raksturo potenciālas konkurences esamību pirms šim termiņa beigām. Tas arī neliedz tirgus dalībniekiem veikt darbības, kas nepieciešamas patentus nepārkāpjoša produkta ražošanai un tirdzniecībai un kas ļauj tos uzskatīt par reāliem patenta īpašnieka konkurentiem, sākot no to ienākšanas tirgū, un attiecīgā gadījumā par potenciāliem konkurentiem līdz šai ienākšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 164. punkts).

358 Tas tā vēl jo vairāk ir farmācijas nozarē, kurā tiesiskais regulējums par to, kā tiek piešķirtas TA, kas nepieciešamas, lai zāles varētu laist tirgū, ļauj kompetentajām iestādēm piešķirt TA ģenēriskām zālēm, pat ja atsauces zāles aizsargā patents. No Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, izriet, ka TA pieteikumiem attiecībā uz ģenēriskajām zālēm var piemērot saīsinātu procedūru, pamatojoties uz oriģinālo zāļu TA pieteikumā paziņotajiem testu un izpētes rezultātiem, un ka ar šiem rezultātiem saistītie dati var tikt izmantoti un līdz ar to ļauj piešķirt TA pirms oriģinālo zāļu patenta termiņa beigām (Direktīvas 2001/83 10. pants; skat. arī apstrīdētā lēmuma 74. un 75. apsvērumu). Tādējādi pašā tiesiskajā regulējumā par zāļu tirdzniecību ir paredzēts, ka ģenērisko zāļu sabiedrība var ienākt tirgū, pateicoties likumīgi saņemtai TA, vai vismaz uzsākt TA saņemšanas procedūru laikā, kad oriģinālās zāles ir aizsargātas ar patentu. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, tāpat tas ir noteikts valstu tiesību aktos, ar kuriem transponē Direktīvu 2001/83, jo no Komisijas veiktā 2009. gada 8. jūlija farmācijas nozares apsekojuma galīgā ziņojuma, uz kuru tās

pamatojas, izriet, ka Slovākijas iestādes grozīja savus tiesību aktus šajā ziņā un Ungārijas iestādes prasa vienīgi “paziņojumu par patentu”, ar kuru ģenērisko zāļu sabiedrība apņemas netirgot patentu pārkāpjošas zāles pirms aplūkojamā patenta termiņa beigām. Prasītāju uzsvērtais apstāklis, ka *Servier* iekšējā elektroniskā pasta vēstulē ir norādīts, ka, “šķiet, ka [dažu ģenērisko zāļu sabiedrību] perindoprila lietas materiālus ir bloķējušas [Slovākijas regulatīvās iestādes], jo patents 947 ir spēkā”, nevar likt apšaubīt šo konstatējumu.

- 359 Turklāt patentu aizsardzības sistēma tiek saprasta tādējādi, ka, lai arī tiek prezumēts, ka patenti ir spēkā esoši, sākot no to reģistrācijas (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts), šī spēkā esamības prezumpcija *ipso facto* nenozīmē visu tirgū laisto produktu pārkāpjošo raksturu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 121. un 122. punkts). Kā Komisija pamatoti uzsver apstrīdētajā lēmumā (skat. iepriekš 351. punktu), un prasītājas to īpaši neapstrīd, nepastāv pārkāpuma prezumpcija, jo šāds pārkāpums ir jākonstatē tiesai. Kā izriet no 1986. gada 25. februāra sprieduma *Windsurfing International*/Komisija (193/83, EU:C:1986:75, 52. punkts), ja privāts komersants, patenta īpašnieks, kompetentās iestādes vērtējumu varētu aizstāt ar savu paša vērtējumu par savu patenta tiesību pārkāpuma esamību, tas šo vērtējumu varētu izmantot, lai paplašinātu savu patentaizsardzību (skat. arī apstrīdētā lēmuma 1171. apsvērumu un 1642. zemsvītras piezīmi). Līdz ar to tirgus dalībniekam ir iespējams uzņemties risku laist tirgū produktu, tostarp tādu, ar ko potenciāli pārkāpj spēkā esošu patentu, un šī ienākšana tirgū vai produkta laišana tirgū riskējot (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 75. un 1176. apsvērumu) var vainagoties panākumiem, ja patenta īpašnieks atteiktos celt prasību par pārkāpumu vai ja – gadījumā, ja šāda prasība tiktu celta, – tā tiktu noraidīta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 128. un 165. punkts). Šajā ziņā ir jāprecizē, ka šī iespēja ienākt tirgū riskējot palīdz pierādīt, ka patenti nerada nepārvaramus šķēršļus ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanai tirgū, bet tā pati par sevi nenozīmē, ka šīm sabiedrībām ir reālas un konkrētas iespējas tirgū ienākt, jo šīs iespējas ir atkarīgas no to spējas un nodoma izmantot šādu ienākšanu riskējot.
- 360 Pretēji tam, ko apgalvo persona, kas iestājusies lietā, šī Komisijas pieeja neapgāž patentu spēkā esamības prezumpciju, pieļaujot potenciālas konkurences esamību, ja vien tiesa ir apstiprinājusi patenta spēkā esamību un tiesa ir konstatējusi spēkā esošā patenta pārkāpumu. Persona, kas iestājusies lietā, pamatojas uz kļūdainu apstrīdētā lēmuma interpretāciju, jo Komisija tajā būtībā un pamatoti uzskatīja (skat. iepriekš 357.–359. punktu) nevis to, ka patentu prezumē par spēkā neesošu līdz tiesas lēmuma par tā spēkā esamību un pārkāpumu pieņemšanai, bet gan to, ka līdz šāda lēmuma pieņemšanai prezumpcija par patenta spēkā esamību neliedz ienākšanu tirgū riskējot (apstrīdētā lēmuma 1171. un 1176. apsvērumi).
- 361 Ir jāuzsver, ka šī pati pārkāpuma prezumpcijas neesamība tiek piemērota gadījumā, kad kompetentā iestāde paziņo par aplūkojamā patenta spēkā esamību. Tā kā patents pats par sevi neliedz konkurentu faktisku vai potenciālu ienākšanu tirgū, paziņojums par minētā patenta spēkā esamību, ja tas netiek izdarīts kopā ar paziņojumu par pārkāpumu, arī neizslēdz šādu konkurenci. Tādējādi pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, ar faktu, ka EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumā bija paziņota patenta 947 spēkā esamība, pašu par sevi vien nepietiek, lai kavētu potenciālas konkurences attīstību.
- 362 Šos apsvērumus neliek apšaubīt personas, kas iestājusies lietā, minētā judikatūra.
- 363 Pirmkārt, 1998. gada 15. septembra spriedums *European Night Services* u.c./Komisija (T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94, EU:T:1998:198) un 2012. gada 29. jūnija spriedums *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija (T-360/09, EU:T:2012:332) neattiecas uz intelektuālā īpašuma tiesībām, bet uz ekskluzīvām tiesībām, kas juridiski vai faktiski kavēja aplūkojamo pakalpojumu sniegšanu, kā arī piekļuvi infrastruktūrai. Turklāt, pat ja pieņem, ka “faktisks teritoriāls monopols”, kas minēts 2012. gada 29. jūnija spriedumā *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija (T-360/09, EU:T:2012:332, 102. punkts), līdzinās ekskluzīvajām tiesībām, ko nosaka patenti (skat. iepriekš 234. punktu), no šī sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa potenciālas konkurences esamību secināja nevis vienīgi no šī

monopola esamības, bet no tā, ka Komisija nebija juridiski pietiekami pierādījusi, ka pastāv reālas un konkrētas iespējas citam gāzes piegādātājam ienākt Vācijas gāzes tirgū, neraugoties uz minēto monopolu, pat pieņemot, ka ar šādu monopolu pašu par sevi nepietiek, lai izslēgtu potenciālas konkurences esamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON* /Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 103.–107. punkts).

364 Otrkārt, lai arī 1979. gada 31. maija spriedums *Hugin Kassaregister* un *Hugin Cash Registers*/Komisija (22/78, EU:C:1979:138) un 1994. gada 6. oktobra spriedums *Tetra Pak*/Komisija (T-83/91, EU:T:1994:246) attiecas uz intelektuālā īpašuma tiesībām un it īpaši, runājot par otro, uz patentiem, no tiem tomēr nevar secināt, ka patenti un pārējās aplūkojamās intelektuālā īpašuma tiesības būtu tādi nepārvarami šķēršļi ienākšanai tirgū, kas izslēdz potenciālas konkurences esamību. 1979. gada 31. maija spriedumā *Hugin Kassaregister* un *Hugin Cash Registers*/Komisija (22/78, EU:C:1979:138, 9. punkts) Tiesa monopola esamību, kā to turklāt atzina prasītāja, un tādējādi faktiskas konkurences neesamību minētās puses ražoto kases aparātu rezerves daļu tirgū secināja no “komerciālu iemeslu” kopuma, starp kuriem bija – bet ne vienīgie, kā turklāt skaidrāk izriet no tiesas sēdes ziņojuma šajā lietā (1885. lpp.), – Apvienotās Karalistes tiesību akti par dizainparaugiem un autora tiesības. Protams, arī 1994. gada 6. oktobra spriedumā *Tetra Pak*/Komisija (T-83/91, EU:T:1994:246, 110. punkts) Vispārējā tiesa uzskatīja, ka daudzie aplūkojamie patenti radīja šķērslī jaunu konkurentu ienākšanai aseptisko mašīnu tirgū. Tomēr no tā nevar secināt, ka patenti paši par sevi tika uzskatīti par nepārvaramiem šķēršļiem ienākšanai attiecīgajā tirgū, ņemot vērā aplūkamo patentu daudzveidību, ko uzsvēra Vispārējā tiesa, tehnoloģisku šķēršļu esamību, kas arī tika ņemta vērā, secinot šķēršļu esamību, un it īpaši tāda konkurenta esamību, kuram piederēja 10 % aplūkojamā tirgus.

365 Iepriekš minētos apsvērumus neliek apšaubīt arī Direktīvas 2004/48 9. panta 1. punkts, kuru arī min persona, kas iestājusies lietā, un kurā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, ka tiesu iestādes var attiecībā uz iespējamo pārkāpēju izdot iepriekšēju izpildrakstu, lai novērstu iespējamus intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumus vai lai uz pagaidu laiku aizliegtu iespējamo tiesību pārkāpumu turpināšanu.

366 Šādi rīkojumi par pagaidu noregulējumu vai pagaidu rīkojumi gan kavē iespējama pārkāpēja ienākšanu tirgū un līdz ar to reālas konkurences radīšanu šajā tirgū laikposmā, kuru nosaka minētie rīkojumi. Tomēr, ņemot vērā šo pagaidu raksturu un tā kā nav lēmuma, ar kuru galīgi lemtu par pārkāpuma esamību, lai konstatētu šādu pārkāpumu un veiktu nepieciešamos korigējošos pasākumus, šie rīkojumi par pagaidu noregulējumu vai rīkojumi ir vienīgi pagaidu šķēršļi, nevis nepārvarami šķēršļi, kas kavē veikt darbības ar mērķi tirgot, kā apgalvots, patentu pārkāpjošu produktu, un līdz ar to kavē potenciālas konkurences attīstību.

367 Ņemot vērā ierobežoto analīzes laiku, kas ir kompetentās iestādes rīcībā lēmuma pieņemšanai, un Direktīvas 2004/48 9. panta 3. punkta nosacījumus rīkojuma par pagaidu pasākumu izdošanai, it īpaši ar pietiekamu pārliecību, ka ir pārkāptas intelektuālā īpašuma tiesības, šādu pagaidu lēmumu pieņemšana pamatojas vienīgi uz tādu *prima facie* vērtējumu, noteikti virspusēju, par apgalvoto pārkāpumu, kas būs jāapstiprina vai, attiecīgā gadījumā, jāatspēko pēc padziļinātāka to nosacījumu vērtējuma, kuri noteikti pārkāpuma esamības konstatēšanai. Turklāt minētajām ģenērisko zāļu sabiedrībām ir iespēja kavēt nelabvēlīga lēmuma pieņemšanu, ne tikai sniedzot pretējus argumentus procedūrā pēc būtības, bet arī vienlaikus apstrīdot aplūkojamā patenta spēkā esamību, iesniedzot pretpasību par patenta spēkā neesamību. Tādējādi rīkojuma vai pagaidu rīkojuma pieņemšana un *a fortiori* tikai risks, ka šādu rīkojumu var pieņemt, ņemot vērā it īpaši šādu pagaidu lēmumu pieņemšanu attiecībā uz citām ģenērisko zāļu sabiedrībām, paši par sevi neļauj izslēgt tādas ģenērisko zāļu sabiedrības potenciāla konkurenta statusu, uz kuru faktiski vai potenciāli attiecas šāda veida lēmums.

368 Turklāt spriedumam pēc būtības, ar kuru tiku konstatēts pārkāpums, pašam par sevi ir pagaidu raksturs, kamēr nav izmantotas visas pārsūdzības iespējas. Pretēji tam, ko apgalvo persona, kas iestājusies lietā, Komisija apstrīdētā lēmuma 1132. un 1169. apsvērumā pamatoti uzskatīja, ka patentu

apstrīdēšana un lēmumi attiecībā uz šiem patentiem ir “konkurences izpausme” patentu jomā. Ņemot vērā pārkāpuma risku, kuram ir pakļautas visas ģenērisko zāļu sabiedrības, un to, ka privāti tirgus dalībnieki nav kompetenti spriest par pārkāpuma esamību, kā minēts iepriekš (skat. iepriekš 359. punktu), prasības celšana ir viens no ģenērisko zāļu sabiedrībām pieejamajiem veidiem, kā samazināt šo risku un ienākt tirgū, saņemot vai nu paziņojumu par pārkāpuma neesamību, vai potenciāli pārkāptā patenta atzīšanu par spēkā neesošu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 122. punkts). No tā arī izriet – kamēr ģenērisko zāļu sabiedrībai ir pieejamas strīdu izšķiršanas iespējas, lai apstrīdētu attiecīgos patentus un to pārkāpumus un tādējādi gūtu piekļuvi tirgum, var uzskatīt, ka minētie patenti principā nav nepārvarami šķēršļi šai piekļuvei.

Par 2004. gada un 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem neievērošanu

369 Nevar uzskatīt, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nebūtu ievērojusi 2004. gada un 2014. gada pamatnostādnes par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem, pat pieņemot, ka tās būtu piemērojamas šajā lietā.

370 Pirmkārt, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, lēmumi, ar kuriem konstatē aplūkojamo patentu spēkā esamību, it īpaši EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, neapliecina no patentiem izrietošu “bloķēšanas situāciju”, kas 2004. gada un 2014. gada pamatnostādņēs par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem tiek uzskatīta par tādu, kura kavē potenciālas konkurences attīstību. 2004. gada pamatnostādņēs par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem (32. punkts), tāpat kā 2014. gada pamatnostādņēs (32. punkts) bloķēšanas situācijas ir definētas kā tādas situācijas, kurās tirgus dalībnieks nevar ienākt tirgū, nepārkāpjot cita tirgus dalībnieka intelektuālā īpašuma tiesības. Ir jāatgādina, ka lēmumi, ar kuriem konstatē patenta spēkā esamību, paši par sevi nekavē ienākšanu tirgū riskējot un ka to varētu kavēt vienīgi lēmums, ar kuru konstatē attiecīgo intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu, proti, aplūkojamā patenta pārkāpumu (skat. iepriekš 359. un 361. punktu). Tādējādi “tiesu lēmumi”, kas minēti 2004. gada pamatnostādņēs par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem (32. punkts), un “galīg[i] tiesas spriedum[i]”, kas minēti 2014. gada pamatnostādņēs (33. punkts), kā tādi, kuri droši pierāda bloķēšanas situācijas esamību, nozīmē nevis lēmumus, ar kuriem konstatē patenta spēkā esamību, bet gan lēmumus, ar kuriem konstatē šī patenta pārkāpumu.

371 Otrkārt, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisija nav atstājusi bez ievēribas arī 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem ieteikumus par potenciālās konkurences analīzi, nepastāvot ar tiesas lēmumu noteiktai bloķēšanas situācijai. Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 31. punktu tirgus dalībnieku “var uzskatīt par potenciālu konkurentu produktu tirgū, ja iespējams, ka, nepastāvot nolīgumam, tas neliela, taču pastāvīga produktu cenu kāpuma gadījumā būtu veicis vajadzīgos papildu ieguldījumus, lai ieietu konkrētajā tirgū” un “iespējamā ienākšana tirgū ir jāvērtē reālistiski, t.i., pamatojoties uz konkrētu gadījuma faktiem”. Turklāt saskaņā ar šo pašu pamatnostādņu 33. punktu:

“Ja nav skaidrības, piemēram, galīga tiesas lēmuma veidā, ka bloķējoša situācija pastāv, pusēm, lai noteiktu, vai tās ir potenciāli konkurenti, būs jābalstās uz visiem tobrīd pieejamajiem pierādījumiem, tostarp arī uz iespējamību, ka intelektuālā īpašuma tiesības ir pārkāptas, un lai noteiktu, vai pastāv reālas iespējas rast efektīvus risinājumus, neizmantojot esošās intelektuālā īpašuma tiesības. Pat ja nevar izslēgt, ka pastāv bloķējoša situācija, ievērojamie ieguldījumi, kas jau ir veikti, vai plāni, kas veicina ieiešanu konkrētā tirgū, var būt pamatā pieņemumam, ka puses ir vismaz potenciāli konkurenti. [...]”

372 Kā izriet no 323. un 325. punkta iepriekš tekstā, Komisija šajā gadījumā piemēroja reālu un konkrētu iespēju kritēriju, lai noteiktu aplūkojamo ģenērisko zāļu sabiedrību potenciālu konkurentu statusu, un tādējādi atbilstoši 2014. gada pamatnostādņēm par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem pamatojās nevis uz neiespējamības ienākt tirgū neesamību, bet uz iespēju tajā ienākt, kas ir vērtēta, pamatojoties uz reālistiskiem iemesliem un pieejamajiem datiem attiecībā it īpaši uz pušu tiesvedību situāciju, stāvokli to produktu izstrādē un veiktajiem pasākumiem TA saņemšanai (skat. arī turpmāk tekstā

432.–438., 579.–585. un 718.–722. punktu). Turklāt, pat ja prasītāju argumenti būtu jāinterpretē kā tādi, ar kuriem tiek mēģināts apšaubīt Komisijas konstatējumu par ģenērisko zāļu sabiedrību iespēju ienākt tirgū, tie tiks vērtēti turpmāk, analizējot iebildumus, ar kuriem tiek apstrīdēts katras šīs sabiedrības potenciālā konkurenta statuss.

- 373 Tāpat ir jāpiebilst, ka pretēji tam, ko apgalvo persona, kas iestājusies lietā, tieši no šīs analīzes par ģenērisko zāļu sabiedrību iespējām ienākt tirgū, kas prasīta 2004. un 2014. gada pamatnostādnēs par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem un ko Komisija veica, izriet, ka potenciāla konkurenta esamība *ipso facto* netiek secināta no noteiktas bloķēšanas situācijas neesamības, bet gan, lai to pierādītu, ir nepieciešama patiesa analīze, kas var novest pie tā, ka sabiedrībai netiek atzīts potenciāla konkurenta statuss, neraugoties uz to, ka nepastāv no patentiem izrietoša bloķēšanas situācija.

Par pretrunu apstrīdētajā lēmumā

- 374 Pēc prasītāju domām, Komisijas nostāja esot pretrunā tās apstrīdētajā lēmumā veiktajiem vērtējumiem attiecībā uz *Servier* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Konkrēti, tās Komisijai pārmet, ka tā ir pretrunīgi atzinusi *Servier* patentu izslēgšanas spēju apstrīdētā lēmuma daļā, kas veltīta *Servier* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgajai izmantošanai (2572., 2857. un 2972. apsvērums), un noraidījusi ģenērisko zāļu sabiedrību izslēgšanas no tirgus risku šo patentu rezultātā apstrīdētā lēmuma daļā attiecībā uz LESD 101. pantu.
- 375 Šo apgalvojumu par pretrunu šajā posmā var noraidīt, un nav vajadzības izteikties par Komisijas atbilstīgo tirgu definīciju tās veiktajā analīzē par strīdīgo nolīgumu konkurenci ierobežojošajām sekām un *Servier* dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.
- 376 Pirmkārt, ir jānorāda – lai arī Komisija patiešām apstrīdētajā lēmumā (2857. un 2972. apsvērums) secināja faktiski dzīvotspējīga konkurences tirgū avota neesamību, dzīvotspējas jēdziens, kas šajos apsvērumos lietots aplūkojamā tirgus, proti, tehnoloģijas perindoprila AFS izstrādei augšupējā tirgus, definēšanai un tam, lai noteiktu dominējoša stāvokļa esamību šajā tirgū nolūkā piemērot LESD 102. pantu, atšķiras no jēdziena, kas lietots nolūkā noteikt ienākšanas tirgū ekonomiski dzīvotspējīgo raksturu, piemērojot LESD 101. pantu. Tas jāsaprot plašāk kā tāds, kas attiecas uz “ekonomisku un regulatīvu dzīvotspēju”, un šī regulatīvā dzīvotspēja ir jāinterpretē šauri kā tāda, kas ir izslēgta, ja tirgū ir patents, kas liedz uzskatīt, ka aplūkojamo tehnoloģiju var aizvietot tehnoloģija, uz kuru attiecas patents (apstrīdētā lēmuma 3386. zemsvītras piezīme; skat. arī apstrīdētā lēmuma 2748. un 2754. apsvērumu). Vēl var norādīt, lai noraidītu Komisijas apstrīdētā lēmuma 2857. un 2972. apsvērumā veikto vērtējumu atbilstību šajā gadījumā, ka tie attiecas uz reālas un faktiskas konkurences aplūkojamajā tirgū esamību, nevis uz potenciālu konkurentu perspektīvām ienākt tirgū.
- 377 Turklāt un otrkārt, ir jānorāda, ka pārējos prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, minētajos apstrīdētā lēmuma fragmentos (2571. un 2572. apsvērums), kas attiecas uz galaprodukta tirgus definīciju un dominējoša stāvokļa šajā tirgū noteikšanu, Komisija būtībā uzskatīja, ka *Servier* patenti bija būtiski, bet ne absolūti šķēršļi ienākšanai tirgū atbilstīgi tās vērtējumam par potenciālo konkurenci šajā tirgū.

Par pretrunu starp apstrīdēto lēmumu un citiem Komisijas lēmumiem

- 378 Pēc prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, domām, Komisijas nostāja esot pretrunā noteiktiem tās iepriekš pieņemtajiem lēmumiem (Komisijas Lēmums 94/770/EK (1994. gada 6. oktobris) par [LESD 101.] panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (lieta IV/34.776 – *Pasteur Merieux/Merck*) un Komisijas Lēmums C(2013) 8535 *final* (2013. gada 26. novembris) par Regulas Nr. 139/2004 6. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/M.6944 – *Thermo Fisher Scientific/Life Technologies*)). Lai arī šajos citos lēmumos Komisija no patentu vai tiesvedību patentu jomā esamības esot secinājusi, ka nepastāv ģenērisko zāļu sabiedrību spēcīgs konkurences spiediens, apstrīdētajā

lēmumā, neraugoties uz tādu pašu tiesvedību esamību, kas var novest pie ģenērisko zāļu sabiedrību izslēgšanas no tirgus, tā esot uzskatījusi, ka pēdējās minētās ir *Servier* potenciāli konkurenti, kas var izdarīt spēcīgu konkurences spiedienu attiecībā uz *Servier* perindoprilu.

- 379 Šajā ziņā ir jāuzskata, ka apstrīdētais lēmums katrā ziņā nav pretrunā prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, minētajiem Komisijas lēmumiem. Vispirms ir jāatgādina, ka, ciktāl patenti principā nav nepārvarami šķēršļi konkurenta ienākšanai tirgū, bet var šādus šķēršļus radīt saskaņā ar tiesvedības patentu jomā iznākumu un ietekmēt reālas un konkrētas iespējas tirgū ienākt (skat. iepriekš 359.–368. punktu un turpmāk tekstā 442.–453., 589.–597. un 726.–735. punktu), nav izslēgts, ka Komisija atsevišķos savos lēmumos, tostarp tajos divos, kas minēti iepriekš, varēja pamatoties uz patentu esamību, lai no tā secinātu potenciālas konkurences neesamību. Turpinājumā ir jānorāda, ka šajos divos lēmumos Komisija pieņēma, ka pastāv šķēršļi ienākšanai tirgū vai ka nepastāv potenciāla konkurence, pamatojoties ne tikai uz patentu vai tiesvedību patentu jomā esamību, bet arī uz citiem aspektiem, piemēram, grūtībām TA saņemšanā, nepieciešamo ieguldījumu apmēru vai pastāvošajām tirdzniecības attiecībām, un tādējādi nevar secināt, ka patentu vai tiesvedību patentu jomā esamība kā tāda kavē potenciālās konkurences attīstību.
- 380 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija nepieļāva kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka *Servier* patenti šajā gadījumā nebija nepārvarami šķēršļi ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanai tirgū. Strīdīgo nolēmumu noslēgšanas datumā nevienā galīgajā lēmumā, kas pieņemts attiecībā uz prasību par pārkāpumu, nebija konstatēts minēto sabiedrību produktu pārkāpošais raksturs.
- 381 Līdz ar to atliek noteikt, vai Komisija arī pareizi uzskatīja, ka ģenērisko zāļu sabiedrībām, ņemot vērā katras no tām raksturierzīmes, bija reālas un konkrētas iespējas ienākt aplūkojamajā tirgū, un, lai to izdarītu, atliek atbildēt uz argumentiem, ar kuriem tiek apstrīdēta šādu iespēju esamība un kuri izvirzīti saistībā ar katru no strīdīgajiem nolīgumiem. Šajā posmā ir jāprecizē, ka šī pārbaude par iebildumiem attiecībā uz Komisijas vērtējumu par ģenērisko zāļu sabiedrību reālām un konkrētām iespējām ienākt tirgū ir jāveic, ņemot vērā šādus četrus principus un apsvērumus.
- 382 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka no judikatūras attiecībā uz reālu un konkrētu iespēju ienākšanai tirgū noteikšanu (skat. iepriekš 318. punktu) izriet, ka būtiskais elements, uz kuru ir jāpamatojas potenciāla konkurenta kvalifikācijai, ir uzņēmuma spēja ienākt minētajā tirgū un ka tā nodomam ienākt šajā tirgū, lai arī tas ir atbilstīgs, vērtējot, vai šo uzņēmumu var uzskatīt par potenciālu konkurentu, ir papildinošs raksturs. Konkrētāk, nodoms ienākt tirgū ne ir obligāts, lai tiktu atzīta potenciāla konkurence minētajā tirgū (spriedums, 2011. gada 14. aprīlis, *Visa Europe* un *Visa International Service* /Komisija, T-461/07, EU:T:2011:181, 169. punkts), ne var to likt apstrīdēt, tomēr, ja šo nodomu nosaka, tas var apstiprināt spēju ienākt tirgū un tādējādi veicināt konkrēta tirgus dalībnieka kvalifikāciju par potenciālu konkurentu.
- 383 No tā arī izriet, ka kritērijs attiecībā uz ienākšanas tirgū atbilstību dzīvotspējīgai ekonomiskajai stratēģijai, kas prasīta minētajā judikatūrā, nav autonomš kritērijs, kurš atšķiras no galvenā kritērija, kas ir spēja ienākt tirgū, un papildu kritērija, kas ir nodoms tajā ienākt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma*/Komisija, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 81. punkts). Pirmām kārtām, tas aplūkojamajos spriedumos ir minēts kā ienākšanas tirgū iespēju reālā un konkrētā rakstura paskaidrojums un atrodas pirms tur minētā galvenā kritērija, kas ir spēja ienākt tirgū, un papildu kritērija, kas ir nodoms tajā ienākt, kuri ir nosaukti par “no tā nepieciešami izriet[ošiem]”. Otrām kārtām, šajos pašos spriedumos tas netiek vērtēts atsevišķi un neatkarīgi no ienākšanas tirgū spējas un nodoma pārbaudes, jo no tā, ka uzņēmumam ir gan spēja ienākt tirgū, ņemot vērā tā ražošanas un tirdzniecības līdzekļus, kā arī finanšu resursus, gan nodoms tajā ienākt, ņemot vērā it īpaši peļņas un rentabilitātes apsvērumus, var saprātīgi secināt, ka šī ienākšana atbilst attiecīgā uzņēmuma dzīvotspējīgai ekonomiskajai stratēģijai.

- 384 Otrkārt, kā Komisija pamatoti uzskatīja apstrīdētajā lēmumā (1172. apsvērums; skat. arī iepriekš 351. punktu), pušu pašu veiktos vērtējumus attiecībā uz iespējām atzīt prasītāju patentu spēkā neesamību vai to pārkāpumu var ņemt vērā, lai noteiktu, vai ģenērisko zāļu sabiedrībām bija reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 141. punkts). Tā kā nav kompetentās iestādes lēmuma par *Servier* patentu pārkāpumu un spēkā esamību, pušu pašu veiktie vērtējumi attiecībā uz iespējām atzīt šos patentus par spēkā neesošiem vai atzīt to pārkāpumus var dot norādi par šo pušu – it īpaši strīdīgiem – nodomiem. Konkrēti, ja šos vērtējumus veikušas ģenērisko zāļu sabiedrības, tie, ņemot vērā šo sabiedrību attiecīgo patentu subjektīvo uztveri, var palīdzēt noteikt to nodomu ienākt tirgū, bet paši par sevi tie nevar noteikt šo sabiedrību spēju tirgū ienākt, ņemot vērā to, ka vienīgi valsts tiesas un EPI ir kompetentas noteikt patentu pārkāpumu un spēkā esamību (skat. iepriekš 243. un 359. punktu). Tā kā nodoms tiek uzskatīts par atbilstīgu kritēriju reālu un konkrētu ienākšanas tirgū iespēju noteikšanai (skat. iepriekš 382. punktu), no tā izriet, ka pušu subjektīvos vērtējumus var pamatoti ņemt vērā, šādas iespējas nosakot. Tomēr ir jāprecizē, ka, ciktāl nodomam ienākt tirgū, lai arī tas ir atbilstīgs, vērtējot, vai sabiedrību var uzskatīt par potenciālu konkurentu, ir vienīgi papildu raksturs, arī šiem vērtējumiem ir vienīgi papildu raksturs, nosakot minētās sabiedrības potenciāla konkurenta statusu. Turklāt tiem ir jātiek pretnostatītiem citiem elementiem, kas arī var apliecināt sabiedrības nodomus saistībā ar ienākšanu tirgū.
- 385 Treškārt, to, vai pastāv reālas un konkrētas iespējas ienākt tirgū, vērtē strīdīgo nolīgumu noslēgšanas datumā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 138., 139. un 203. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Sun Pharmaceutical Industries un Ranbaxy (UK)/Komisija*, T-460/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:453, 94. un 95. punkts). Lai noteiktu, vai šādi nolīgumi ierobežo konkurenci LESD 101. panta izpratnē, ir jānosaka, kāda bija faktiskā un potenciālā konkurence aplūkojamajā tirgū brīdī, kad tie tika noslēgti. No tā izriet, ka nav jāņem vērā argumenti un dokumenti attiecībā uz datiem pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, jo šie dati atspoguļo šo nolīgumu īstenošanu, nevis konkurences situāciju tirgū to noslēgšanas brīdī.
- 386 Ceturtkārt, reālu un konkrētu konkurenta iespēju ienākt tirgū pierādīšanas pienākums, kā arī, plašāk raugoties, pārkāpuma pierādīšanas pienākums (Regulas Nr. 1/2003 2. pants) attiecas uz Komisiju (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 105. punkts). Tomēr, ciktāl būtiskākie dati, kas ļauj noteikt ģenērisko zāļu sabiedrību spēju un nodomu ienākt tirgū un tādējādi to reālās un konkrētās iespējas tajā ienākt, ir minēto sabiedrību iekšējie dati, kurus pēdējām minētajām ir vieglāk apkopot, ir jāuzskata – tā kā nav pretēju pierādījumu attiecībā uz tehniskām, normatīvām, komercdarbības vai finanšu grūtībām, Komisija ir pietiekami noteikusi šādu iespēju esamību attiecīgās lietas apstākļos, ja tā ir apkopojusi savstarpēji atbilstošu norāžu kopumu, kas apliecina vismaz mēģinājumus ražot un laist tirdzniecībā aplūkojamo produktu pietiekami īsā laikā, lai izdarītu spiedienu uz esošu tirgus dalībnieku. No šādiem mēģinājumiem var secināt, ka aplūkojamajai sabiedrībai bija ne vien spēja, bet arī nodoms uzņemties risku ienākt tirgū (šajā nozīmē skat. 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 33. punktu; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Arrow Group un Arrow Generics/Komisija*, T-467/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:450, 81. punkts).

2) *Par kritēriju attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību apņemšanos ierobežot to neatkarīgos centienus ienākt tirgū*

i) *Lietas dalībnieku argumenti*

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

- 391 Vispirms ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav atsevišķi vērtējusi neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu vispārējo likumību. No apstrīdētā lēmuma 1154. apsvēruma izriet – lai noteiktu, vai aplūkojamie nolīgumi ir konkurences ierobežojumi mērķa dēļ, Komisija ne tikai vērtēja, vai tajos ir ietverti neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi, bet arī analizēja, vai izlīguma puses bija potenciāli konkurenti un vai neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu pamatā bija oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, radot šai sabiedrībai pamudinājumu atteikties no konkurences spiediena izdarīšanas uz sabiedrību patenta īpašnieci. Līdz ar to prasītājas un persona, kas iestājusies lietā, nevar Komisijai pārmest, ka tā uzskatīja, ka ar izlīgumā ietvertiem neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem vien pietiek, lai noteiktu pret konkurenci vērstu raksturu.
- 392 Turpinājumā, runājot par prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, argumentiem par neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu obligātu esamību visos izlīgumos, ir jāatsaucas uz apsvērumiem, kas minēti iepriekš 258.–275. punktā – tajos ir aprakstīti apstākļi, kas ļauj Komisijai konstatēt ierobežojumu mērķa dēļ, pastāvot šādiem noteikumiem.
- 393 Prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, argumenti par akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērošanu šajā gadījumā ir jānoraida, atsaucoties uz 291. punktu iepriekš tekstā.
- 394 Attiecībā uz prasītāju argumentu, saskaņā ar kuru Komisija jau esot uzskatījusi par neproblemātisku nolīgumu, saskaņā ar kuru ģenērisko zāļu sabiedrībai bija pienākums pamest tirgu, gaidot risinājumu paralēlā tiesvedībā, preti saņemot atlīdzinājumu gadījumā, ja risinājums tiesvedībā būtu tai nelabvēlīgs, ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru vienlīdzīgas attieksmes princips, kas ir vispārējs Savienības tiesību princips, nosaka, ka salīdzināmas situācijas nevar aplūkot atšķirīgi un atšķirīgas situācijas savukārt nevar aplūkot vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota (spriedumi, 1984. gada 13. decembris, *Sermide*, 106/83, EU:C:1984:394, 28. punkts, un 1998. gada 14. maijs, *BPB de Eendracht /Komisija*, T-311/94, EU:T:1998:93, 309. punkts).
- 395 Tomēr ir jāuzsver, ka tad, ja uzņēmums ar savu rīcību ir pārkāpis LESD 101. panta 1. punktu, tas nevar izvairīties no paredzētā soda tādēļ, ka citam uzņēmumam naudas sods nav uzlikts. Pat pieņemot, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka *Lundbeck-Neolab* nolīgumi atbilst LESD 101. panta 1. punktam, vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana ir jāsaista ar tiesiskuma principu, ka neviens savā labā nevar atsaukties uz prettiesisku darbību, kas ir izdarīta trešās personas labā (spriedumi, 1993. gada 31. marts, *Ahlström Osakeyhtiö u.c./Komisija*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 un no C-125/85 līdz C-129/85, EU:C:1993:120, 197. punkts, un 1994. gada 14. jūlijs, *Parker Pen/Komisija*, T-77/92, EU:T:1994:85, 86. punkts).
- 396 Katrā ziņā pastāv būtiskas atšķirības starp strīdīgajiem nolīgumiem un *Lundbeck-Neolab* nolīgumiem, kurus Komisija kvalificēja kā neproblemātiskus attiecībā uz konkurences tiesībām Lēmumā C(2013) 3803 *final* (2013. gada 19. jūnijs) par [LESD] 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (lieta AT/39226 – *Lundbeck*). No šī lēmuma 164. apsvēruma izriet, ka 2002. gada oktobrī *Neolab* bija ienākusi Apvienotās Karalistes citaloprama tirgū, ka 2002. gada novembrī *Lundbeck* bija cēlusi prasību par vienu no tās patentiem pārkāpumu un ka *Neolab* bija cēlusi pretprasību par patenta spēkā neesamību. Ar brīvprātīgu rīkojumu (“*voluntary injunction*”), kas pieņemts tiesvedībā valsts tiesā, *Neolab* ar pirmo nolīgumu bija apņēmusies netirgot savas ģenēriskās zāles līdz sprieduma pasludināšanai paralēlā tiesvedībā starp *Lundbeck* un sabiedrību *Lagap* par to pašu patentu vai ne ilgāk kā līdz 2003. gada 30. novembrim. Kā pretizpildījumu *Lundbeck* bija apņēmusies atlīdzināt *Neolab* zaudējumus gadījumā, ja aplūkojamais patents tiktu atzīts par spēkā neesošu. Tā kā 2003. gada 13. oktobrī *Lundbeck* tomēr noslēdza izlīgumu ar *Lagap*, *Lundbeck* un *Neolab* tika atbrīvotas no savām saistībām un *Neolab* atsāka savu ģenērisko zāļu tirdzniecību 2003. gada 30. oktobrī. 2003. gada 22. decembrī *Neolab* un *Lundbeck* ar otru nolīgumu noslēdza izlīgumu, paredzot, ka *Lundbeck* atlīdzina *Neolab* zaudējumus, lai kompensētu neiespējamību tirgot

ģenēriskās zāles laikposmā, uz kuru attiecās brīvprātīgais rīkojums, kā arī to, ka abas nolīguma puses atsakās turpināt tiesvedību par strīdīgā patenta pārkāpumu un tā spēkā neesamību līdz 2004. gada 31. martam.

397 Attiecībā uz pirmo nolīgumu – tas atšķirās no šajā lietā aplūkojamajiem nolīgumiem, jo tas tika noslēgts pēc ģenērisko zāļu sabiedrības pirmās ienākšanas tirgū, – šķita, ka aplūkojamais ierobežojums izriet no tiesvedībā pieņemta norikojuma, tā priekšmets bija tikai viena netirgošanas apņemšanās attiecībā uz ierobežotu laikposmu, proti, līdz atrisinājumam tiesvedībā, kurai ir tas pats priekšmets, un tajā oriģinālo zāļu sabiedrības veikta zaudējumu atlīdzināšana bija paredzēta tikai gadījumā, ja patents tiktu atzīts par spēkā neesošu.

398 Attiecībā uz otru nolīgumu – lai arī tajā bija paredzēts oriģinālo zāļu sabiedrības veikts maksājums ģenērisko zāļu sabiedrībai, arī šis nolīgums tomēr atšķirās no strīdīgajiem nolīgumiem ar to, ka ģenērisko zāļu sabiedrība jau bija ienākusi tirgū tā noslēgšanas brīdī un tas nelika apstrīdēt šo klātesamību tirgū. Turklāt oriģinālo zāļu sabiedrības maksājums ģenērisko zāļu sabiedrībai tiecās vienīgi kompensēt neiespējamību tirgot ģenēriskās zāles laikposmā, uz kuru attiecās brīvprātīgais rīkojums, un tādējādi novērst to, ka *Neolab*, pamatojoties uz minēto, ceļ prasību par zaudējumu atlīdzību.

399 Visbeidzot, attiecībā uz prasītāju argumentu, saskaņā ar kuru Komisijai būtu vajadzējis noteikt, ka ir nepieciešams turpināt tiesvedību un ka tā ir pietiekama konkurences saglabāšanai, lai uzskatītu, ka tās pārtraukšana ir konkurences ierobežojums, turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar konkurences ierobežojuma mērķa dēļ definīciju (skat. iepriekš 220. un turpmākos punktus) Komisijai nav pienākuma ne novērtēt konkurences pakāpi, ko varētu ietekmēt strīdīgais nolīgums, ne noteikt, ka tiesvedības turpināšana būtu nepieciešama konkurences saglabāšanai.

3) Par kritēriju attiecībā uz līdzekļu nodošanu par labu ģenērisko zāļu sabiedrībām

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

406 Iesākumā ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav uzskatījusi, ka vienīgi ar oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošanu ģenērisko zāļu sabiedrībai pašu par sevi būtu pietiekami, lai pierādītu pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi. No apstrīdētā lēmuma 1154. apsvēruma izriet – lai noteiktu, vai aplūkojamie nolīgumi ir konkurences ierobežojumi mērķa dēļ, Komisija vērtēja, vai izlīguma puses ir potenciāli konkurenti, vai nolīgumos ir ietverti neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi un vai oriģinālo zāļu sabiedrība bija saņēmusi ģenērisko zāļu sabiedrības netirgošanas un neapstrīdēšanas apņemšanos, pretī saņemot līdzekļu nodošanu (skat. arī 265.–272. punktu iepriekš tekstā).

407 Turklāt no 265.–273. punkta iepriekš tekstā izriet, ka, pastāvot tādām izlīguma nolīgumam patentu jomā, kurš noslēgts starp diviem potenciāliem konkurentiem un kurā ir ietverti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, pamudinājums, lai ģenērisko zāļu sabiedrība piekrist šiem noteikumiem pats par sevi vien pamato ierobežojuma mērķa dēļ konstatējumu.

408 Prasītāju un personas, kas iestājusies lietā, argumenti neliek apšaubīt šo konstatējumu.

409 Pirmkārt, attiecībā uz argumentu, saskaņā ar kuru oriģinālo zāļu ražotājiem izlīgumos esot bijis jāpiekrist būtiskākiem kompromisiem nekā ģenērisko zāļu sabiedrībām būtiskāku tiesvedības risku dēļ, kas tiem varētu rasties, ir jākonstatē, kā uzsver Komisija, ka prasītājas nav iesniegušas nevienu

elementu šī apgalvojuma atbalstam, bet vienīgi atsaukušās uz savu atbildi uz paziņojumu par iebildumiem. Turklāt, pat pieņemot, ka būtu noteikta būtiskāka riska esamība oriģinālo zāļu sabiedrībai, ar šādu risku nevarētu pamatot apgrieztu līdzekļu nodošanu, kas rada ģenērisko zāļu sabiedrībai pamudinājumu atteikties no centieniem ienākt tirgū.

- 410 Attiecībā uz personas, kas iestājusies lietā, argumentiem, saskaņā ar kuriem valsts zāļu cenu noteikšanas sistēmas esot nelabvēlīgas oriģinālo zāļu ražotājiem un valsts jurisdikcijas mehānismi neļaujot efektīvi novērst ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū riskējot, ir jāatgādina – pieņemot, ka šie apstākļi tiktu pierādīti –, ka tie nevar pamatot nolīgumu, kura mērķis ir vērsts pret konkurenci. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nav pieņemami, ka uzņēmumi cenšas mazināt to tiesisko normu ietekmi, kuras tie uzskata par pārāk nelabvēlīgām, noslēdzot vienošanās ar mērķi koriģēt šo nelabvēlīgo ietekmi, aizbildinoties, ka šie noteikumi radot tiem nelabvēlīgu līdzsvara trūkumu (skat. spriedumu, 2005. gada 27. jūlijs, *Brasserie nationale* u.c./Komisija, no T-49/02 līdz T-51/02, EU:T:2005:298, 81. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2002. gada 15. oktobris, *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P, EU:C:2002:582, 487. un 488. punkts).
- 411 Attiecībā uz prasītāju argumentiem, saskaņā ar kuriem Komisijai būtu vajadzējis ņemt vērā izlīguma pušu komerciālos apsvērumus un peļņas izredzes, lai novērtētu līdzekļu nodošanas pamudinošo raksturu, no 277. punkta iepriekš tekstā izriet, ka, lai noteiktu, vai oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai ir vai nav pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, Komisija pamatoti pārbaudīja, vai līdzekļu nodošana atbilda izlīguma specifiskajām izmaksām, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība. Tādējādi atbilstīgais kritērijs pastāv tajā, ka ir jānosaka ar izlīgumu saistītās izmaksas, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība, nevis jāņem vērā izlīguma pušu komerciālie apsvērumi.
- 412 Attiecībā uz visiem argumentiem, kas minēti trīs iepriekšējos punktos, ir jāpiebilst, ka fakts, ka pret konkurenci vērstu darbību veikšana varētu izrādīties visrentablākais vai vismazāk riskanta risinājums uzņēmumam, nekādā veidā neizslēdz LESD 101. panta piemērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 8. jūlijs, *Corus UK*/Komisija, T-48/00, EU:T:2004:219, 73. punkts, un 2004. gada 8. jūlijs, *Dalmine*/Komisija, T-50/00, EU:T:2004:220, 211. punkts), it īpaši tad, ja runa ir par maksājumiem par labu faktiskiem vai potenciāliem konkurentiem, lai tie atturētos no tirgus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 379. un 380. punkts).
- 413 Otrkārt, prasītājas nevar Komisijai pārnest, ka tā ir atkāpusies no trim apstrīdētā lēmuma 1154. apsvērumā atgādinātajiem kritērijiem, kvalificējot kā likumīgus nolīgumus par ģenērisko zāļu sabiedrību priekšlaicīgu ienākšanu tirgū, lai arī tajos bija ietverts būtisks pamudinājums. No apstrīdētā lēmuma 1138., 1200. un 1203. apsvēruma izriet, ka Komisija vienīgi norādīja, ka izlīguma nolīgums, ar kuru atļauj ģenērisko zāļu sabiedrības ienākšanu tirgū pirms strīdīgā patenta termiņa beigām, var būt konkurencei labvēlīgs un līdz ar to leģitīms nolīgums. Ja puses tādā nolīgumā vienojas par ģenērisko zāļu sabiedrības priekšlaicīgas ienākšanas tirgū datumu, tās tomēr neparedz, ka oriģinālo zāļu sabiedrība piešķir ģenērisko zāļu sabiedrībai pamudinājumu, lai pēdējā minētā aizkavētu savu zāļu laišanu tirgū.
- 414 Turklāt prasītājas nevar Komisijai pārnest, ka tā nav pārbaudījusi 57 izlīguma nolīgumus, kuri minēti tās ikgadējos uzraudzības dokumentos un kuros ir ietverta līdzekļu nodošana. Pirmām kārtām, ir jāatgādina, ka tad, ja uzņēmums ar savu rīcību ir pārkāpis LESD 101. panta 1. punktu, tas nevar izvairīties no paredzētā soda tādēļ, ka citam uzņēmumam naudas sods nav uzlikts, jo vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana ir jāsaista ar tiesiskuma principu, ka neviens savā labā nevar atsaukties uz prettiesisku darbību, kas ir izdarīta trešās personas labā (skat. iepriekš 395. punktu). Otrām kārtām, izlīguma nolīgumu patentu jomā nevar uzskatīt par nelikumīgu tikai tādēļ, ka tajā ir ietverta oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai; šo pieeju Komisija nav izmantojusi apstrīdētajā lēmumā, kurā tā pamatoti vērtēja, vai izlīguma puses ir potenciāli konkurenti,

vai nolīgumos ir ietverti neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi un vai oriģinālo zāļu sabiedrība bija saņēmusi ģenērisko zāļu sabiedrības netirgošanas un neapstrīdēšanas apņemšanos, preti saņemot līdzekļu nodošanu (skat. iepriekš 406. punktu).

- 415 Treškārt, prasītājas Komisijai pārmet, ka tā ir izmantojusi plašu nozīmīgas līdzekļu nodošanas definīciju, ņemot vērā aksesoriškos nolīgumus, kas noslēgti atbilstīgi tirgus apstākļiem. Tomēr, kā Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 1190. apsvērumā, oriģinālo zāļu sabiedrības pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem var notikt aksesoriška nolīguma veidā papildus izlīguma nolīgumam. Lai arī aksesorišie nolīgumi ir parasti tirdzniecības nolīgumi, kas varētu pastāvēt autonomi, Komisija šajā gadījumā pamatoti vērtēja, vai noteiktos aksesorišajos nolīgumos, kas bija izlīguma daļa aplūkojamajās tiesvedībās, bija ietverta patenta īpašnieka līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai.
- 416 Ceturtkārt, prasītājas Komisijai pārmet, ka tā ir ņēmusi vērā ģenērisko zāļu sabiedrības pamudinājumus turpināt tiesvedību, vienīgi analizējot potenciālo konkurenci, nevis vērtējot līdzekļu nodošanu. Tomēr no 277. punkta iepriekš tekstā izriet – lai noteiktu, vai oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai ir vai nav pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, Komisija pamatoti pārbaudīja, vai līdzekļu nodošana atbilda izlīguma specifiskajām izmaksām, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība. Tādējādi atbilstīgais kritērijs pastāv tajā, ka ir jānosaka ar izlīgumu saistītās izmaksas, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība, nevis iespējamajā informācijas asimetrijā, kas pastāv starp pusēm, vai to attiecīgajās komerciālajās interesēs.
- 417 Visbeidzot prasītājas Komisijai pārmet, ka tā nav ņēmusi vērā dažus noteikumus starp *Teva*, *Krka* un *Lupin* noslēgtajos nolīgumos, kuri varēja paātrināt ģenērisko zāļu ražotāju ienākšanu tirgū. Šis arguments tiks vērtēts, skatot pamatus par aplūkojamajiem nolīgumiem.
- 418 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija ir pareizi definējusi trīs kritērijus, kas izmantoti izlīguma nolīgumu patentu jomā kvalifikācijai par ierobežojumiem mērķa dēļ, un līdz ar to nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz konkurences ierobežojuma mērķa dēļ jēdzienu.

6. Par nolīgumiem, kas noslēgti ar “Niche” un ar “Matrix”

a) Par “Niche” un “Matrix” potenciāla konkurenta statusu

[..]

b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Niche” un “Matrix” nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

- 525 Attiecībā uz kļūdām tiesību piemērošanā, kuras, kā apgalvots, Komisija esot pieļāvusi, kvalificējot *Niche* un *Matrix* nolīgumus par ierobežojumiem mērķa dēļ, nepārbaudot, vai tie bija tādi, kuri “tik lielā mērā var” radīt negatīvas sekas, lai arī to iespējamās sekas esot bijušas divējādas (skat. iepriekš 503. punktu), ir jāatsaucas uz 223.–226., 304.–306. un 418. punktu iepriekš tekstā. Attiecībā uz potenciālajām divējādajām sekām, ko min prasītājas, pamatojoties uz grūtībām patentu jomā, kā arī uz tehniskajām, normatīvajām un finanšu grūtībām, ar kurām *Niche* un *Matrix* saskārās, ir jāpiebilst, ka Komisija tās

pamatoti uzskatīja par tādām, kas neradīja šķēršļus *Niche* un *Matrix* reālajām un konkrētajām iespējām konkurēt ar prasītājām (skat. iepriekš 501. punktu), un tādējādi tās neļauj secināt, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumi radīja potenciālas divējādas sekas.

526 Attiecībā uz minētajām kļūdām vērtējumā ir jāpārbauda prasītāju argumenti par to, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumos, pirmkārt, ir iekļauta pamudinoša priekšrocība attiecībā uz *Niche* un *Matrix* un, otrkārt, korelatīvs ierobežojums attiecībā uz to centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību, jo tad, ja šie nosacījumi ir izpildīti, ir jākonstatē ierobežojuma esamība mērķa dēļ (skat. iepriekš 272. punktu). Šajā ziņā ir jāprecizē, ka prasītājas neapstrīd to, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumos ir netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuriem pašiem par sevi ir konkurenci ierobežojošs raksturs (skat. iepriekš 257. punktu), bet apgalvo, ka šiem noteikumiem šajā gadījumā neesot pietiekama kaitējuma pakāpe, un apstrīd to, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumos paredzētās līdzekļu nodošanas var uzskatīt par pamudinošām līdzekļu nodošanām.

i) Par pamudinošas līdzekļu nodošanas neesamību

527 Iesākumā ir jāatgādina, ka vienīgi oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai neļauj secināt ierobežojuma mērķa dēļ esamību. Vienīgi gadījumā, ja izlīguma noslēgšanā tiek izmantots neattaisnots apgriezts maksājums, proti, ģenērisko zāļu sabiedrība ar minēto maksājumu tiek mudināta ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, ir jāsecina, ka pastāv šāds ierobežojums. Šajā gadījumā konkurences ierobežojumi, kurus rada netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, vairs nav saistīti ar patentu un izlīgumu, bet gan ir skaidrojami ar pamudinājumu (skat. iepriekš 265. punktu).

528 Lai noteiktu, vai apgriezts maksājums, proti, oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir vai nav pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, ir jāpārbauda, ņemot vērā tā būtību un pamatojumu, vai tas sedz ar izlīgumu strīdā saistītas izmaksas (skat. iepriekš 277. punktu). Apstrīdētajā lēmumā Komisija tādējādi pamatoti pārbaudīja, vai *Niche* un *Matrix* nolīgumos paredzētā līdzekļu nodošana atbilda izlīguma specifiskajām izmaksām, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība (apstrīdētā lēmuma 1333.–1337. un 1461.–1464. apsvērumi).

529 Gadījumā, ja ar izlīguma nolīgumā, kurā ietverti konkurenci ierobežojoši noteikumi, paredzētu apgriezto maksājumu tiektos kompensēt ar izlīgumu saistītas izmaksas, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība, šo maksājumu principā nevarētu uzskatīt par pamudinošu. Šādā gadījumā tomēr nav izslēgts, ka tiek konstatēta pamudinājuma un konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamība. Tomēr tad Komisijai ir jāpierāda, ka naudas summām, kas atbilst šim ar izlīgumu saistītajām izmaksām, pat ja izlīguma puses tās ir noteikušas un precīzi atšifrējušas, ir pārmērīgs raksturs (skat. iepriekš 278. punktu).

530 Izlīgumam raksturīgās izmaksas attiecas it īpaši uz strīda risināšanas izdevumiem, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība strīdā starp to un oriģinālo zāļu sabiedrību. Šo izmaksu segšanai tāpat ir tieša saikne ar šādu izlīgumu. Līdz ar to, ja izlīguma puses ir noteikušas ģenērisko zāļu sabiedrības strīda risināšanas izdevumu summas, Komisija var konstatēt to pamudinošo raksturu vienīgi tad, ja pierāda to nesamērīgumu (skat. iepriekš 279. punktu).

531 Turpretī atsevišķas izmaksas, ko piemēro ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir *a priori* pārāk nesaistītas ar strīdu un tā noregulējumu, lai varētu tikt uzskatītas par tādām, kas attiecas uz izlīgumu ar patentu jomu saistītā strīdā. Piemēram, ir runa par tādu produktu ražošanas izmaksām, ar kuriem pārkāpj patentu nosacījumus, kas atbilst šo produktu krājumu vērtībai, kā arī par pētniecības un attīstības izmaksām, kas rodas šo produktu izstrādē. Tas pats attiecas uz summām, kas ģenērisko zāļu sabiedrībai ir jāmaksā trešajām pusēm saistībā ar ārpus strīda noslēgtiem nolīgumiem (piemēram, piegādes līgumiem). Līdz ar to nolīguma pusēm, ja tās vēlas, lai šādu izdevumu maksājums netiktu

atzīts par pamudinošu un par tādu, kas norāda uz konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ir jāpierāda, ka tie ir raksturīgi strīdam vai tā noregulējumam, un pēc tam jāpamato maksājuma apmērs. Tāpat tās tajā pašā nolūkā varētu pamatoties ar šo izdevumu, kas *a priori* nav raksturīgi izlīgumam strīdā, atmaksas summu, kura ir nebūtiska un tādējādi nepietiekama, lai būtu būtisks pamudinājums piekrist ar izlīguma nolīgumu paredzētajiem konkurenci ierobežojošajiem noteikumiem (skat. iepriekš 280. punktu).

- 532 Šajā gadījumā attiecībā uz *Niche* nolīgumu, kā Komisija to pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 1322. apsvērumā, pamudinājuma esamība skaidri izriet no paša nolīguma teksta, kura 13. pantā ir noteikts, ka “pretizpildījumā par [nolīgumā paredzētajām] saistībām un būtiskajām izmaksām un iespējamām saistībām, kas varētu rasties *Niche* un *Unichem* saistībā ar šo sabiedrību ražota perindoprila, izmantojot [strīdīgo] procedūru, izstrādes programmas izbeigšanu, *Servier* samaksās *Niche* un *Unichem* [...] summu 11,8 miljonu GBP apmērā”. Minētās saistības ir neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi, ar kuriem saistītais maksājums tādējādi ir skaidri paredzēts šajā pantā.
- 533 Turklāt šo *Niche* nolīguma teksta interpretāciju neliek apstrīdēt prasītāju apgalvojums, saskaņā ar kuru izteikums “pretizpildījumā par” ir standarta formulējums Anglijas tiesībās, ar kuru tiecas norādīt jebkura nolīguma spēkā esamībai nepieciešamo savstarpību. Pat ja vajadzētu secināt, ka šis izteikums norāda uz formulējumu, kas saistīts ar stilu un kam nav jāpievērš uzmanība, tomēr šis formulējums, pašu prasītāju ieskatā, norāda uz savstarpību un tādējādi to, ka *Niche* nolīguma 13. pantā paredzētā summa tiek maksāta apmaiņā pret *Niche* ar minēto nolīgumu noteiktajiem pienākumiem.
- 534 Šo *Niche* nolīguma interpretāciju par spēkā neesošu nepadara ne apgalvotā asimetrija starp oriģinālo zāļu sabiedrībai radītajiem riskiem un tiem, ar kuriem saskaras ģenērisko zāļu sabiedrība, ne *Niche* sarunu vedēja apgalvotie talanti. Tiesa, šāda risku asimetrija, kā arī ģenērisko zāļu sabiedrības sarunu vedēja talanti daļēji ļauj izskaidrot iemeslus, kuru dēļ oriģinālo zāļu sabiedrībai var būt jāveic nozīmīgi apgrieztie maksājumi ģenērisko zāļu sabiedrībai. Tomēr nozīmīga maksājuma piešķiršana tieši tiecas novērst jebkādos riskus, pat vismazākos, ka ģenērisko zāļu sabiedrības varētu ienākt tirgū, un tādējādi apstiprina, ka pastāv šo sabiedrību neiesaistīšanās nopirkšana no oriģinālo zāļu sabiedrību puses. Turklāt ir jāatgādina, ka fakts, ka pret konkurenci vērstu darbību veikšana varētu izrādīties visrentablākais vai vismazāk riskantais risinājums uzņēmumam vai ka ar to tiecas izlabot tam nelabvēlīgu līdzsvara trūkumu, nekādā veidā neizslēdz LESD 101. panta piemērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 8. jūlijs, *Corus UK*/Komisija, T-48/00, EU:T:2004:219, 73. punkts; 2004. gada 8. jūlijs, *Dalmine*/Komisija, T-50/00, EU:T:2004:220, 211. punkts, un 2005. gada 27. jūlijs, *Brasserie nationale* u.c./Komisija, no T-49/02 līdz T-51/02, EU:T:2005:298, 81. punkts), it īpaši, ja ir runa par maksājumiem reāliem vai potenciāliem konkurentiem, lai tie atturētos no tirgus (spriedums, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 379. un 380. punkts).
- 535 Šajā gadījumā turklāt nav nozīmes tam, ka minētajā *Niche* nolīguma pantā ir noteikts, nenorādot proporciju, ka maksājums 11,8 miljonu GBP apmērā tiek veikts pretizpildījumā ne tikai par neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, bet arī citām izmaksām, jo šī otra kompensācija neliek apstrīdēt konstatējumu, saskaņā ar kuru attiecīgos ierobežojošos noteikumus prasītājas nopirka, un tādējādi to, ka pastāvēja pamudinājums, lai *Niche* piekrist šiem noteikumiem.
- 536 Ar šīm citām izmaksām, kas *Niche* nolīgumā aprakstītas kā “būtiskas izmaksas un iespējamās saistības, kas varētu rasties *Niche* un *Unichem* saistībā ar šo sabiedrību ražota perindoprila, izmantojot [strīdīgo] procedūru, izstrādes programmas izbeigšanu”, *Niche* administratīvā procesa laikā (apstrīdētā lēmuma 1326. apsvērumā), kā arī pašas prasītājas savos procesuālajos rakstos iepazīstināja kā ar tādām, kuras atbilst *Niche* perindoprila izstrādes izmaksām un atlidzinājumam, kas jāmaksā *Niche* klientiem par tās līgumsaistību attiecībā pret tiem pārkāpumu. Šādi izdevumi *a priori* neattiecas uz izlīgumu ar patentu jomu saistītā strīdā (skat. iepriekš 531. punktu), un prasītājas nepierāda, ka tie attiektos uz šajā gadījumā noslēgto izlīguma nolīgumu.

- 537 Konkrēti, pat ja – kā būtībā apgalvo prasītājas – *Niche* klientiem maksājamās kompensācijas nebūtu jāmaksā, ja *Niche* būtu turpinājusi tiesvedību ar prasītājām, šajā gadījumā šādas kompensācijas ir pārāk nesaistītas ar tiesvedību un tās atrisinājumu, lai varētu tikt uzskatītas par šim izlīgumam raksturīgām izmaksām, jo šādas kompensācijas, prasītāju ieskatā, bija noteiktas “projekta brīvprātīgas izbeigšanas” gadījumā, ietverot līgumu ar klientiem izbeigšanu, un *Niche* nolīgums atstāja *Niche* iespēju neizbeigt līgumiskās attiecības ar tās klientiem, bet tās tikai apturēt (*Niche* nolīguma 11. pants). Prasītājas tiesas sēdē turklāt atzina, ka esot bijis iespējams, ka aplūkojamās kompensācijas *Niche* klientiem jāmaksā neatkarīgi no *Niche* nolīguma. Turklāt var norādīt, ka prasītāju iesniegtie elementi šo kompensāciju summas, kuru Komisija apstrīdētajā lēmumā novērtēja 1,3 miljonu GBP apmērā (1335. apsvērums), apstrīdēšanai, to nepierāda, jo tie apliecina vai nu zemākas summas par šo, vai tikai augstāku summu prasījumus.
- 538 Attiecībā uz “juridiskajiem izdevumiem”, kas minēti apstrīdētajā lēmumā (1334. apsvērums), *Niche* administratīvajā procesā ar tiem iepazīstināja kā ar tādiem, kuri attiecas uz juridisko konsultāciju izdevumiem, kas ietverti izstrādes izmaksās (apstrīdētā lēmuma 601. apsvērums), attiecībā uz kurām ir jāatgādina, ka tās neattiecas uz izlīgumu (skat. iepriekš 531. punktu), lai arī prasītājas tās apraksta kā “izdevumus par advokāta pakalpojumiem un patentiem”, kas var būt strīda risināšanas izdevumi, kuri raksturīgi izlīgumam (skat. iepriekš 530. punktu). Tomēr, pat pieņemot, ka summa 1,1 miliona GBP apmērā, kas, kā apgalvots, ir “izdevumi par advokāta pakalpojumiem un patentiem”, atbilstu strīda risināšanas izdevumiem, kuru atmaksu principā var leģitīmi paredzēt izlīgumā, šī summa nevar tikt iekļauta šajā gadījumā noslēgtam izlīguma līgumam raksturīgajos izdevumos. No prasītāju argumentācijas un iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka aplūkojamie izdevumi attiecas uz laikposmu, kas beidzās 2003. gada beigās, proti, pirms tika uzsāktas tiesvedības starp *Niche* un prasītājām (skat. iepriekš 11., 13. un 16. punktu), kuras tika izbeigtas ar *Niche* nolīgumu.
- 539 Pakārtoti, var piebilst – pat ja šī summa 1,1 miliona GBP apmērā būtu jāpieskaita izstrādes izmaksām un *Niche* klientiem izmaksājamajām kompensācijām, ko Komisija apstrīdētajā lēmumā (1336. apsvērums) novērtējusi attiecīgi 1,2 un 1,3 miljonu GBP apmērā, un prasītājas šīs summas nebūtu pamatoti apstrīdējušas (skat. it īpaši 537. punktu iepriekš tekstā), iegūtā kopējā summa (3,6 miljoni GBP) būtu daudz mazāka par 11,8 miljoniem GBP.
- 540 No tā izriet, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā (1348. apsvērums) pamatoti pieņēma, ka *Niche* nolīgumā ir ietverts pamudinājums *Niche* ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, kas paredzēti minētajā nolīgumā, turklāt, kā apgalvo prasītājas (skat. iepriekš 513. punktu), nav nepieciešamības pārbaudīt, vai šiem noteikumiem būtu mazāka konkurenci ierobežojoša ietekme, ja nebūtu šī pamudinošā maksājuma. Lai konstatētu pamudinājumu ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, ir nepieciešama vienīgi šādu noteikumu esamība, neatkarīgi no to vairāk vai mazāk ierobežojošās ietekmes, un analīze par izdevumiem, kas tiek segti ar aplūkojamo līdzekļu nodošanu (skat. iepriekš 528.–531. punktu).
- 541 No tā arī izriet, ka ir jānoraida kā neefektīvs iebildums par kļūdu vērtējumā, ko Komisija esot pieļāvusi, apstiprinot, ka *Niche* samaksātā summa, piemērojot *Niche* nolīgumu, atbilda pārdošanas apjoma prognozei vairāk nekā desmit gadiem un bruto peļņas prognozei vairāk nekā divdesmit gadiem (skat. iepriekš 514. punktu). Pieņemot, ka Komisija būtu pieļāvusi šādu kļūdu, tā nebūtu ietekmējusi prasītāju veiktās līdzekļu nodošanas *Niche* kvalifikāciju par pamudinājumu, jo no 536.–538. punkta iepriekš tekstā izriet, ka šī līdzekļu nodošana nesedza ar izlīgumu strīdā saistītās izmaksas, un turklāt nekādi nav apgalvots, ne *a fortiori* pierādīts, ka šīs nodošanas summa būtu nenozīmīga un tādējādi nepietiekama, lai raksturotu pamudinājumu.
- 542 Turklāt attiecībā uz papildu pamudinājumu, kas izrietot no *Niche* samaksātās summas, piemērojot *Biogaran* nolīgumu (apstrīdētā nolīguma 1349.–1354. apsvērums), ir jāuzskata, kā būs sīkāk aprakstīts turpmāk tekstā 798.–810. punktā, – apstākļi, ka tirdzniecības nolīgums, kura priekšmets parasti nav izlīgums strīdā un ar kura starpniecību notiek oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir saistīts ar izlīguma nolīgumu, kurā ir ietverti konkurenci ierobežojoši noteikumi, ir

nopietna norāde uz to, ka pastāv “apgriezts maksājums”, proti, līdzekļu nodošana, kam neatbilst nekāds patiess pretizpildījums, kurš izriet no šī akcesoriskā tirdzniecības nolīguma (skat. turpmāk tekstā 804. punktu), un šis maksājums tādējādi arī ir pamudinoša priekšrocība, ja tā priekšmets nav izlīguma nolīgumam raksturīgu izmaksu kompensācija. Pastāvot Komisijas izvirzītajām norādēm vai pierādījumiem, kas var apstiprināt šādu nopietnu norādi un tādējādi pierādīt apgrieztā maksājuma esamību, nolīguma puses var izklāstīt savu versiju par faktiem, pamatojot savus apgalvojumus ar pierādījumiem, kurus tās spēj sniegt un kuri ļauj secināt, ka komerciālo nolīgumu, lai gan tas ir saistīts ar izlīgumu, attaisno citi iemesli, nevis konkurenta izslēgšana ar apgrieztā maksājuma palīdzību.

543 Šajā gadījumā Komisija iesniedza vairākus elementus, kas atklāj, ka pastāv saikne starp *Niche* nolīgumu un *Biogaran* nolīgumu, kā arī to, ka nav atbilstības starp *Biogaran* nolīgumā paredzēto līdzekļu nodošanu un *Niche* ar minēto nolīgumu uzliktajām saistībām. Pirmām kārtām, tā ņēma vērā faktu, ka nolīgumi tika apspriesti vienā laikposmā un tika noslēgti starp tiem pašiem uzņēmumiem tajā pašā datumā, kā arī apstākli, ka abos nolīgumos bija paredzēta maksājuma sadalīšana divās daļās un katrs no šiem maksājumiem bija paredzēts tajos pašos datos. Otrām kārtām, lai arī prasītājas apgalvoja, ka nepastāv nekāda saikne starp abiem nolīgumiem, *Niche* norādīja, ka prasītājas tai bija piedāvājušas *Biogaran* nolīgumu, lai tai dotu “visu kompensāciju, kas nolīgta kā pretizpildījums par vispārējā izlīguma nolīguma noslēgšanu”. Turklāt elektroniskā pasta vēstulī, ko *Biogaran* padome 2005. gada 4. februārī nosūtīja *Niche*, norādot, ka, “ņemot vērā attiecīgo summu, mums šķiet nepieciešams gūt papildu tiesības uz citiem produktiem un zināmu brīvību produktu piedāvājuma jomā”, Komisija interpretēja kā tādu, kas nozīmē, ka *Niche* labā nododamā summa bija jau noteikta, pirms puses vienojās par produktu, uz kuriem attiecas *Biogaran* nolīgums, piemērošanas jomu. Komisija arī uzskatīja, ka *Biogaran* nolīguma noteikumos un it īpaši tā 14.4. un 14.5. pantā bija paredzēta tā automātiska izbeigšana gadījumā, ja TA netiktu saņemta 18 mēnešu laikā, un *Biogaran* būtu iespēji pieprasīt jebkādu kompensāciju no *Niche*, atšķirībā no noteikumiem, kas ietverti citos *Biogaran* noslēgtos nolīgumos attiecībā uz produktu reģistrācijas lietu iegādi. Visbeidzot Komisija norādīja, ka, izņemot vienu produktu, *Biogaran* nebija saņēmusi TA, pamatojoties uz *Niche* nodotajām lietām, un ka tās ar *Biogaran* nolīgumu saistītais apgrozījums sasniedza summu no 100 000 līdz 200 000 EUR.

544 Prasītājas nav izvirzījušas nevienu argumentu, kas liktu apstrīdēt šo analīzi, izņemot vienu iebildumu par to, ka nav ņemta vērā *Biogaran* interese noslēgt *Biogaran* nolīgumu. Papildus tam, ka šādu interesi nevar uzskatīt par pietiekamu, lai pamatotu *Biogaran* nolīgumā paredzētās līdzekļu nodošanas summu, var norādīt, ka no apstrīdētā lēmuma 1351. apsvēruma izriet vairāki konstatējumi, kas liek apšaubīt šādas *Biogaran* intereses esamību. Saskaņā ar šiem konstatējumiem, kurus prasītājas nav apstrīdējušas, summa, ko *Biogaran* vajadzēja samaksāt *Niche*, tika noteikta, pirms *Niche* un *Biogaran* vienojās par produktiem, uz kuriem attiecas *Biogaran* nolīgums; pēdējo minēto puses varēja izbeigt 18 mēnešu laikā, un nevienai no pusēm nebūtu tiesību uz kompensāciju un nebūtu paredzēta nekāda atmaksa *Biogaran* gadījumā, ja nodotās TA zināmā termiņā netiktu saņemtas. Līdz ar to Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka *Biogaran* nolīgums bija papildu pamudinājums *Niche* pieņemt *Niche* nolīgumā ietvertos ierobežojošos noteikumus.

545 Turklāt attiecībā uz prasītāju prasījumiem par apstrīdētā lēmuma jebkādu atcelšanu vai tā naudas soda apmēra jebkādu samazināšanu, ko *Biogaran* varētu saņemt lietā T-677/14, ir jāatsaucas uz 89.–99. punktu iepriekš tekstā.

546 Attiecībā uz *Matrix* nolīgumu ir jānorāda, ka tā 9. pants ir līdzīgs *Niche* nolīguma 13. pantam un ka argumenti, ar kuriem kritizēti Komisijas vērtējumi attiecībā uz *Matrix* nolīgumu, tāpat kā vērtējumi attiecībā uz *Niche* nolīgumu līdz ar to ir jānoraida to pašu iemeslu dēļ. Attiecībā uz argumentu, kas īpaši vērsts pret Komisijas veikto *Matrix* nolīguma analīzi, saskaņā ar kuru arī uz *Matrix* attiektos *Niche* klientiem izmaksājamās kompensācijas ar *Niche* kopējas atbildības dēļ, ir jāatgādina, ka šādas izdevumus nevar uzskatīt par izmaksām, kuras ir raksturīgas izlīgumam strīdā (skat. iepriekš 531. punktu), un līdz ar to ar tiem nevar pamatot *Matrix* nolīgumā paredzēto līdzekļu nodošanu, un

tas tā vēl jo vairāk ir tādēļ, ka ne prasītājas, ne *Matrix* nav spējušas pierādīt, ka summa 11,8 miljonu GBP apmērā atbilda šādiem izdevumiem vai citām izlīgumam strīdā raksturīgām izmaksām.

547 No tā izriet, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā (skat. it īpaši 1452., 1453., 1463., 1464. un 1467. apsvērumu) ir arī pamatoti pieņēmusi, ka *Matrix* nolīgumā ir ietverts *Matrix* pamudinājums ievērot ar minēto nolīgumu paredzētos netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus.

ii) Par neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu pietiekami kaitējoša rakstura neesamību

548 Ir jāatgādina, ka prasītājas neapstrīd neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu esamību *Niche* un *Matrix* nolīgumos.

549 Saskaņā ar *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietvertajiem neapstrīdēšanas noteikumiem šīm abām sabiedrībām vajadzēja apņemties necelt nevienu prasību par spēkā neesamību vai prasību, lai tiktu konstatēts, ka nav patentu 339, 340, 341, 689, 947 un 948 pārkāpuma, turklāt *Niche* vajadzēja atsaukt savus iebildumus EPI par patentiem 947 un 948 (*Niche* nolīguma 7. un 8. pants un *Matrix* nolīguma 5. pants). Saskaņā ar *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietvertajiem netirgošanas noteikumiem šīm abām sabiedrībām vajadzēja apņemties neražot, neuzglabāt, neimportēt, nepiegādāt, nepiedāvāt piegādāt un neizmantot, kā arī neveikt nekādas darbības, kas var pārkāpt patentus 339–341 saistībā ar perindoprilu (*Niche* nolīguma 3. pants un *Matrix* nolīguma 1. pants). Tām arī vajadzēja apņemties nepieprasīt TA attiecībā uz perindoprilu (*Niche* nolīguma 10. pants un *Matrix* nolīguma 6. pants), un tām bija jāizbeidz vai jāaptur ar trešajām pusēm noslēgtie līgumi attiecībā uz perindoprilu (*Niche* nolīguma 11. pants un *Matrix* nolīguma 7. pants).

550 Tomēr prasītājas apstrīd *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietverto neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu pietiekami kaitējošo vai sensitīvo raksturu.

551 Šajā ziņā tās apgalvo, pirmkārt, ka neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi esot raksturīgi izlīguma nolīgumiem.

552 Lai arī neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi patiešām ir nepieciešami izlīgumam dažos ar patentiem saistītos strīdos (skat. iepriekš 259. punktu), ir jāatgādina, ka šādi noteikumi zaudē leģitimitāti un tie pietiekami kaitē normālas konkurences darbībai, ja ar minētajiem noteikumiem radīto konkurences ierobežojumu patiesais iemesls ir pamudinājums, kā konstatēts šajā gadījumā, nevis tas, ka izlīguma puses atzīst aplūkojamo patentu spēkā esamību (skat. iepriekš 270. punktu).

553 Tāpat, atbildot uz prasītāju argumentu, saskaņā ar kuru iespējas uzvarēt tiesvedībā zaudēšana, ko ietver neapstrīdēšanas noteikums, nav pietiekama, lai nolīgumu, ar kuru tiecas panākt izlīgumu faktiskā tiesvedībā, kvalificētu par ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 505. punktu), ir arī jāuzsver, ka, lai arī neapstrīdēšanas noteikums neliedz ienākšanu tirgū pašu par sevi, tas liek šķēršļus it īpaši tam, lai tiktu uzsāktas darbības, ar kurām tiecas “pavērt ceļu” saistībā ar ienākšanu tirgū riskējot, un tādējādi tiktu izmantots kāds no līdzekļiem, ar ko tiecas atļaut šādu ienākšanu tirgū (skat. arī iepriekš 257. punktu). Tāpat ir jāatgādina, ka Komisija šajā gadījumā kvalificēja par ierobežojumu mērķa dēļ nevis tikai *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietvertos neapstrīdēšanas noteikumus, bet šos nolīgumus kopumā, jo tajos ir ietverti gan neapstrīdēšanas noteikumi, gan netirgošanas noteikumi un pamudinājums ievērot šādus noteikumus (apstrīdētā lēmuma 1375. un 1481. apsvērumi).

554 Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietvertajiem neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem neesot pietiekama kaitējuma pakāpe, ciktāl to sekas izrietot no aplūkojamo patentu esamības, nevis no šo nolīgumu nosacījumiem.

- 555 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka pamudinājums, lai ģenērisko zāļu sabiedrība piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, ļauj pamatot konstatējumu par ierobežojumu mērķa dēļ, un tas tā ir pat gadījumā, ja izlīgumā būtu ietverti noteikumi, kuru apjoms nepārsniegtu strīdīgā patenta apjomu (skat. iepriekš 273. punktu). Tādējādi, pat ja, kā apgalvo prasītājas, netirgošanas noteikumi neliegtu *Niche* un *Matrix* laist tirgū patentus nepārkāpjošu produktu un aprobežotos vienīgi ar sekām, ko rada lēmums par rīkojumu par aplūkojamo patentu pārkāpumu, vai pat, pateicoties arī saistībā ar līdzekļu nodošanu saņemtajai summai, tām ļautu kopā ar partneriem uzsākt jaunu patentus nepārkāpjoša perindopriļa izstrādes projektu (skat. iepriekš 506. punktu), tomēr *Niche* un *Matrix* nolīgumi būtu ierobežojumi mērķa dēļ.
- 556 Treškārt, prasītājas apstrīd neapstrīdēšanas noteikumu pietiekami kaitējošo raksturu, apgalvojot, ka tie attiecās tikai uz vienu no sabiedrībām, kas cēla iebildumu EPI pret patentu 947, un tiem nebija ietekmes uz citām ģenērisko zāļu sabiedrībām, jo strīds attiecās tikai uz pārkāpumu.
- 557 Ir jāuzskata, ka, pat ja šādi apgalvojumi par to, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumi radīja sekas vienīgi ģenērisko zāļu sabiedrībām, šo nolīgumu dalībniecēm, izrādītos patiesi, tie nevarētu likt apšaubīt minēto sabiedrību izslēgšanu no tirgus, kas ietverta netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumos, pretizpildījumā par to saņemot pamudinošu līdzekļu nodošanu, un tādējādi attiecīgo nolīgumu pietiekamu kaitējuma pakāpi, līdz ar to padarot šo sabiedrību konkrēto centienu pārbaudi lieku.
- 558 No tā izriet, ka Komisija nav kļūdaini uzskatījusi, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumi bija konkurences ierobežojumi mērķa dēļ.
- 559 Šo secinājumu neliek apšaubīt apgalvotās kļūdas vērtējumā, ko Komisija esot pieļāvusi, iepazīstinot ar *Niche* un *Matrix* nolīgumu ekonomisko un juridisko kontekstu un ņemot vērā pušu subjektīvos nodomus.
- 560 Prasītāju apgalvojumi par *Niche* un *Matrix* nolīgumu pušu pret konkurenci vērstu nodomu neesamību un leģitīmu mērķu īstenošanu, kas it īpaši esot novedusi pie tā, ka *Niche* uzņēmumies iniciatīvu un uzrunājusi prasītājas, nevar likt apšaubīt ne pamudinošas priekšrocības esamību, ne nolīgumos ietverto netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu konkurenci ierobežojošo raksturu. Līdz ar to, pat pieņemot, ka aplūkojamie argumenti būtu pamatoti ar pierādītiem faktiem, tie jebkurā gadījumā nevarētu likt atzīt par spēkā neesošu to, ka Komisija *Niche* un *Matrix* nolīgumus ir kvalificējusi par ierobežojumiem mērķa dēļ.
- 561 Ir arī jāpiebilst, ka pušu nodoms nav nepieciešamais elements kāda veida uzņēmumu saskaņotas darbības ierobežojošā rakstura noteikšanai (skat. iepriekš 222. punktu).
- 562 Turklāt, pastāvot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kuru neapšaubāmi ierobežojošais raksturs nav ticis pamatoti apstrīdēts, ņemot vērā pamudinājuma esamības konstatējumu, Komisija pamatoti varēja skatīt *Niche* un *Matrix* nolīgumus kā nolīgumus par izslēgšanu no tirgus, ar kuriem līdz ar to tiek īstenots pret konkurenci vērsts mērķis. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar to vien, ka ar nolīgumu tiek īstenoti arī leģitīmi mērķi, nav pietiekami, lai liegtu šo nolīgumu kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 222. punktu).
- 563 Attiecībā uz apgalvotajām kļūdām vērtējumā, ko Komisija esot pieļāvusi, ņemot vērā *Niche* un *Matrix* nolīgumu ekonomisko un juridisko kontekstu, ir jākonstatē, ka prasītājas šajā ziņā atkārtu savus argumentus, ar kuriem kritizē *Niche* un *Matrix* spēju un nodomu ienākt tirgū, ņemot vērā it īpaši prasītāju patentus un ar minētajiem patentiem saistītos strīdus, kā arī *Niche* normatīvās un finanšu grūtības (skat. iepriekš 507. un 519. punktu). Tā kā šie argumenti tika vērtēti un noraidīti, skatot pamatu, ar ko apstrīdēja *Niche* un *Matrix* potenciāla konkurenta statusu (skat. iepriekš 432.–501. punktu), ar tiem nevar apstrīdēt *Niche* un *Matrix* nolīgumu ierobežojumu mērķa dēļ raksturu.

564 No iepriekš minētā izriet, ka pamats par kļūdu tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ ir jānoraida kopumā.

c) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Niche” un “Matrix” nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem seku dēļ

565 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi dažādas kļūdas tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem seku dēļ.

566 Ir jāatgādina, ka, ciktāl noteikti lēmuma pamati paši par sevi ir juridiski pietiekami šī lēmuma pamatošanai, kļūdas citos šī lēmuma pamatos nekādi neietekmē tā rezolutīvo daļu. Turklāt, ja Komisijas lēmuma rezolutīvā daļa balstās uz vairākiem pamatojuma pilāriem un ar katru no tiem pietiek, lai pamatotu lēmuma rezolutīvo daļu, šis akts Vispārējai tiesai principā ir jāatceļ tikai tad, ja visi šie pilāri ir prettiesiski. Tādā gadījumā ar kļūdu vai citu nelikumību, kas ietekmē tikai vienu no pamatojuma pilāriem, nepietiek, lai pamatotu apskatāmā lēmuma atcelšanu, ja šai kļūdai nevarēja būt izšķiroša ietekme uz iestādes, šī lēmuma autores, pieņemto rezolutīvo daļu (skat. spriedumu, 2005. gada 14. decembris, *General Electric*/Komisija, T-210/01, EU:T:2005:456, 42. un 43. punkts un tajos minētā judikatūra).

567 Kā norādīts iepriekš 219. punktā, lai novērtētu, vai nolīgums ir aizliegts ar LESD 101. panta 1. punktu, tā konkrēto seku vērā ņemšana ir lieka tad, ja ir redzams, ka šī nolīguma mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū.

568 Līdz ar to, ja Komisija pārkāpuma konstatējumu pamato gan ar ierobežojuma mērķa dēļ esamību, gan ar ierobežojuma seku dēļ esamību, kļūdai, nosakot, ka ierobežojuma seku dēļ esamības pamatojums ir prettiesisks, katrā ziņā nav izšķirošas ietekmes uz Komisijas pieņemto rezolutīvo daļu tās lēmumā, ciktāl pamatojums attiecībā uz ierobežojuma mērķa dēļ esamību, kas pats par sevi var pamatot pārkāpuma konstatējumu, nav prettiesisks.

569 Šajā gadījumā no pamata par kļūdu tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ pārbaudes izriet, ka prasītājas nav pierādījušas, ka Komisija būtu pieļāvusi kļūdu, apstrīdētajā lēmumā secinādamat, ka aplūkojamo nolīgumu mērķis bija nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū LESD 101. panta 1. punkta izpratnē.

570 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida kā neefektīvs.

7. Par nolīgumu, kas noslēgts ar “Teva”

a) Par “Teva” potenciāla konkurenta statusu

[..]

b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Teva” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

643 Ir jāpārbauda prasītāju argumenti par to, ka *Teva* nolīgumā ir iekļauta, pirmkārt, pamudinoša priekšrocība attiecībā uz *Teva* un, otrkārt, korelatīvs ierobežojums attiecībā uz pēdējās minētās centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību, jo tad, ja šie nosacījumi ir izpildīti, ir jākonstatē ierobežojuma mērķa dēļ esamība (skat. iepriekš 272. punktu). Šajā gadījumā, ciktāl pamudinošas priekšrocības esamības noteikšana daļēji ir atkarīga no dažu *Teva* nolīguma noteikumu ierobežojošā rakstura noteikšanas, iebildumi, kas vērsti pret nolīguma noteikumu vērtējumu, tiks pārbaudīti vispirms, pirms tiem iebildumiem, ar kuriem kritizē ar minēto nolīgumu paredzētās līdzekļu nodošanas vērtējumu. Pakārtoti izvirzītais iebildums attiecībā uz prasītājam saistībā ar *Teva* nolīgumu pārmestā pārkāpuma ilgumu tiks vērtēts pēdējais.

i) Par to, ka nav tikuši ierobežoti ģenērisko zāļu sabiedrības centieni konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību

644 Iesākumā ir jānoraida prasītāju apgalvojumi par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā, ko Komisija esot pieļāvusi, kvalificējot *Teva* nolīgumu par ierobežojumu mērķa dēļ, lai gan tā potenciālās sekas esot bijušas konkurenci veicinošas un tā ierobežojošās sekas – tikai hipotētiskas (skat. iepriekš 634. punktu). Protams, ir jāatgādina, ka Komisija un tiesa, vērtējot nolīguma ierobežojošo mērķi un it īpaši ņemot vērā tā ekonomisko un juridisko kontekstu, nevar pilnībā ignorēt šī nolīguma potenciālās sekas (skat. iepriekš 304. punktā minēto judikatūru). Tomēr no judikatūras arī izriet, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ konstatējums, it īpaši izmantojot aplūkojamā nolīguma ekonomiskā un juridiskā konteksta pārbaudi, nevar likt vērtēt šī nolīguma sekas, jo citādi zustu lietderīgā iedarbība LESD 101. panta 1. punktā paredzētajam nošķīrumam starp konkurenci ierobežojošu mērķi un sekām (skat. iepriekš 221. punktu). Lai pārbaudītu nolīguma īpašo spēju radīt konkurenci ierobežojošas sekas, kas raksturo nolīgumus, kuriem ir pret konkurenci vērsts mērķis, analizējot nolīguma potenciālās sekas, ir jāņem vērā tikai tās, kuras izriet no minētā nolīguma parakstīšanas datumā objektīvi prognozējamajiem datiem (šajā nozīmē skat. ģenerālvokāta N. Vāla secinājumus lietā *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 80.–82. punkts). Šajā gadījumā apgalvotās potenciālās sekas, vai tās būtu konkurenci neierobežojošas vai konkurenci veicinošas, ir pamatotas ar hipotētiskiem un tādējādi *Teva* nolīguma noslēgšanas dienā neprognozējamajiem datiem, tādēļ kā EPI lēmums par patenta 947 spēkā esamību vai citu ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšana Apvienotās Karalistes tirgū, kurus nevar ņemt vērā, analizējot konkurenci ierobežojošu mērķi (skat. arī turpmāk tekstā 667. un 668. punktu).

645 Turpinot – attiecībā uz apgalvojumiem par *Teva* nolīgumā ietverto noteikumu neapšaubāmi pret konkurenci vērsta rakstura neesamību, ir jāatgādina, pirmkārt, ka tas, ka neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi ir raksturīgi izlīgumiem, nenozīmē, ka izlīguma nolīgumus, kuros ir ietverti šādi noteikumi, nevar kvalificēt par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ (skat. iepriekš 273. punktu). Var piebilst, ka, lai arī prasītājas apgalvo, ka *Teva* nolīgumam ir piemērojama akcesorisko ierobežojumu teorija, jo tā neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi esot nepieciešami aplūkojamajam izlīgumam un samērīgi ar to, jau ir ticis uzskatīts, ka šī nepieciešamības un samērīguma saikne var tikt izbeigta gadījumā, ja tiek konstatēts pamudinājums ievērot šādus noteikumus (skat. iepriekš 291. punktu). Tādējādi šī teorija varētu tikt piemērota *Teva* nolīgumam tikai tad, ja ar minēto nolīgumu paredzētā līdzekļu nodošana nebūtu pamudinoša (skat. turpmāk tekstā 679.–699. punktu).

646 Otrkārt, ir jāuzskata, ka prasītāju izvirzītie argumenti neļauj apšaubīt *Teva* nolīgumā ietvertā neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošo raksturu.

647 Saskaņā ar šo noteikumu *Teva* apņēmas neapstrīdēt patentus 947 un 339–341 Apvienotajā Karalistē *Teva* nolīguma darbības laikā, un tika precizēts, ka tai nebija aizliegts ierosināt iebildumu procedūru EPI pret strīdīgajiem patentiem (*Teva* nolīguma 2.4. pants).

- 648 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka šim neapstrīdēšanas noteikumam bija divas galvenās sekas: pirmām kārtām, ka tas liedza *Teva* pierādīt, ka produkts, ko tā vēlējas laist tirdzniecībā, nepārkāpj patentus, un, otrām kārtām, ka tas lika šķēršļus objektīvai juridiskai pārbaudei par prasītāju patentu spēkā esamību Apvienotajā Karalistē (1546. apsvērums).
- 649 Vispirms ir jānorāda, ka prasītājas neapstrīd šīs pirmās *Teva* nolīgumā ietvertā neapstrīdēšanas noteikuma sekas, bet apgalvo, ka šādas sekas esot raksturīgas visiem neapstrīdēšanas noteikumiem, kas ietverti izlīgumā (skat. iepriekš 625. punktu). Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar to, ka šāds noteikums ir raksturīgs izlīgumam, pašu par sevi nepietiek, lai izslēgtu pret konkurenci vērsta mērķa esamību (skat. iepriekš 273. un 645. punktu).
- 650 Turpinot – ir jāuzskata, ka šajā gadījumā nav nozīmes tam, ka neapstrīdēšanas noteikums attiecas tikai uz tiesvedībām Apvienotajā Karalistē un neietver procedūras EPI, jo *Teva* nolīguma teritoriālā piemērošanas joma aptver tikai Apvienoto Karalisti, kurā jebkāda patenta 947 un paņēmiena patentu apstrīdēšana ir aizliegta. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka nolīgumu var kvalificēt par ierobežojumu mērķa dēļ, pat ja tā teritoriālā piemērošanas joma aptver tikai vienu dalībvalsti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 24. septembris, *Erste Group Bank* u.c./Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P un C-137/07 P, EU:C:2009:576, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 651 Turklāt, pat ja, kā apgalvo prasītājas, neapstrīdēšanas noteikums nevarētu ietekmēt patenta 947 atcelšanas procedūru, ko Apvienotajā Karalistē uzsāka *Teva* meitasuzņēmums un kas tika apturēta, gaidot galīgo lēmumu iebildumu procedūrā EPI, kura *Teva* nolīgumā nav minēta, tomēr šis noteikums vismaz kavē citu šī patenta spēkā neesamības prasību celšanu visā *Teva* nolīguma darbības laikā, un saskaņā ar minētā nolīguma 2.4. pantu šis aizliegums attiecas gan uz *Teva UK Ltd*, gan uz tās meitasuzņēmumiem un gan uz tās tiešajām prasībām, gan jebkādu palīdzību trešajai personai nolūkā atzīt prasītāju patentus par spēkā neesošiem. Līdz ar to šajā gadījumā nav nozīmes *Teva* aktīvajai līdzdalībai iebildumu procedūrā EPI, it īpaši ar paziņojumu par Apvienotās Karalistes tiesu lēmumiem attiecībā uz prasītāju apgalvoto patenta 947 spēkā esamību (skat. iepriekš 635. punktu).
- 652 Turklāt Komisijai nevar pārņemt, ka tā nav pierādījusi, ka pastāvēja nopietns pamatojums prasītāju paņēmiena patentu spēkā esamības apstrīdēšanai (skat. iepriekš 635. punktu). Šāds pierādījums nav prasīts, lai noteiktu neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošo raksturu, kas ir atkarīgs no tā, ka tiek atņemtas reālas un konkrētas iespējas uzveikt ar patentiem saistītus šķēršļus, attiecībā uz kurām, lai tās tiktu pierādītas, nav obligāti nepieciešami pierādījumi par prasības par attiecīgo patentu spēkā neesamību iespējamu apmierināšanu (skat. iepriekš 368. punktu).
- 653 Visbeidzot, nav nozīmes prasītāju apgalvojumam, saskaņā ar kuru neapstrīdēšanas noteikums nekādi neliedza trešajām pusēm apstrīdēt to patentus (skat. iepriekš 635. punktu). Šāds apgalvojums attiecībā uz *Teva* nolīguma potenciālo seku radīšanu vienīgi šai ģenērisko zāļu sabiedrībai pats par sevi neliek apšaubīt *Teva* nolīgumā ietvertā neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošo raksturu (skat. arī iepriekš 556. un 557. punktu).
- 654 Treškārt, ir jāuzskata, ka ekskluzīvās tirdzniecības noteikumu Komisija pamatoti kvalificēja kā konkurenci ierobežojošu.
- 655 Šajā noteikumā, kā tas paredzēts *Teva* nolīguma 3. pantā, ir noteikts:

“3. Ekskluzīvās tirdzniecības pienākums

3.1. Visā šī Līguma laikā viss Perindoprils, kas *Teva* pašai vai tās Meitasuzņēmumiem būs nepieciešams, lai to piegādātu vai nodrošinātu tā pieejamību Apvienotajā Karalistē, *Teva* būs jāpērk vienīgi no *Servier* vai tās Meitasuzņēmumiem.

[..]

3.3. *Teva* nedrīkstēs aktīvi tirgot vai veicināt Produktu klientiem ārpus Apvienotās Karalistes, un tai būs jānodrošina, lai Meitasuzņēmumi rīkojas tāpat.

3.4. Ja *Servier* vai tās Meitasuzņēmumi saņems *Teva* apstiprinātus pasūtījumus par zemāk norādītajiem Produkta daudzumiem, iesniegtus Pasūtījuma Datumos vai iepriekš, *Servier* vai tās Meitasuzņēmumiem būs jāpiegādā *Teva* šādi Produkta daudzumi pirms šādiem datumiem:

3.4.1. 150 000 (viens simts piecdesmit tūkstoši) iepakojumu ar 30 2 mg tabletēm līdz 2006. gada 1. augustam un nākamajos mēnešos 75 000 (septiņdesmit pieci tūkstoši) šādu iepakojumu mēnesī;

3.4.2. 240 000 (divi simti četrdesmit tūkstoši) iepakojumu ar 30 4 mg tabletēm līdz 2006. gada 1. augustam un nākamajos mēnešos 120 000 (viens simts divdesmit tūkstoši) šādu iepakojumu mēnesī;

3.4.3. 80 000 (astoņdesmit tūkstoši) iepakojumu ar 30 8 mg tabletēm līdz 2007. gada 1. janvārim (vai jebkuram datumam, par kuru puses var vienoties) un nākamajos mēnešos 40 000 (četrdesmit tūkstoši) šādu iepakojumu mēnesī.

[..]

3.8. Ja kādā no mēnešiem šī Līguma laikā:

3.8.1. *Servier* ir saņēmusi no *Teva* apstiprinātus Produkta pasūtījumus piegādei Apvienotajā Karalistē šī mēneša laikā un šie apstiprinātie pasūtījumi ir tikuši iesniegti atbilstošos Pasūtījuma Datumos vai iepriekš, un

3.8.2. *Servier* un tās Meitasuzņēmumi nākamo desmit Darbadienu laikā pēc atbilstošā piegādes datuma nav pilnā apjomā piegādājusī *Teva* produktu, ko tā pasūtījusi atbilstoši 3.4. un 3.8.1. noteikumam attiecībā uz piegādi šajā mēnesī,

3.8.3. Saskaņā ar 3.9. noteikumu *Servier* būs jāmaksā *Teva* Fiksēta Zaudējumu Atlīdzība attiecībā uz šo mēnesi, un *Teva* un tās Meitasuzņēmumiem nebūs nekādu citu tiesību vai prasību (tostarp nekādu izbeigšanas tiesību) sakarā ar *Servier* nepietiekami veikto Produkta piegādi *Teva*.

[..]”

⁶⁵⁶ Jāatgādina arī, ka saskaņā ar *Teva* nolīguma 2.3. pantā paredzēto netirgošanas noteikumu pēdējai minētajai bija jāapņemas Apvienotajā Karalistē neražot, neuzdot ražot, neuzglabāt, neimportēt, nepiegādāt, nepiedāvāt piegādāt un neizmantojot ģenērisko perindoprilu, kas vai nu ražots atbilstoši tās izstrādātajam paņēmienam, kuru *Servier* uzskatīja par tādu, kas pārkāpj patentus 947 un 339–341, vai nu pārkāpj šos patentus, līdz *Teva* nolīguma izbeigšanai vai termiņa beigām vai līdz minēto patentu termiņa beigām.

⁶⁵⁷ Apstrīdētā lēmuma 1552.–1555. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka, ciktāl *Teva* nolīgumā ietvertais netirgošanas noteikums (2.3. pants) un ekskluzīvās tirdzniecības noteikums (3.1. pants) ietekmēja *Teva* konkurences spēju vai tās brīvību pilnīgi neatkarīgi izvēlēties Apvienotās Karalistes tirgum paredzētā perindoprila avotus, šie noteikumi tiks analizēti kā viens un tas pats nekonkurēšanas pienākums. Tā precizēja, ka nebija nozīmes perindoprila iespējamo alternatīvo avotu statusam attiecībā uz patentu (pārkāpjošs vai nepārkāpjošs), ņemot vērā to, ka vienīgās iespējas, ko *Teva* sniedz ekskluzīvās tirdzniecības noteikums, bija vai nu ekskluzīvi tirgot *Servier* produktu, vai saņemt kompensācijas naudas summu par piegādes neizpildi (fiksētu zaudējumu atlīdzību 500 000 GBP apmērā mēnesī).

⁶⁵⁸ Ir jāuzskata, ka prasītāju apgalvojumi pret šo Komisijas vērtējumu ir pamatoti ar *Teva* nolīgumā ietvertā ekskluzīvās tirdzniecības noteikuma kļūdainu interpretāciju.

- 659 No *Teva* nolīguma izriet alternatīva starp piegādi un zaudējumu atlīdzības maksājumu piegādes neesamības gadījumā, jo līdzās piegādes pienākumam, kas gan kā tāds bija minēts *Teva* nolīguma 3.4. pantā, bija skaidri paredzēta piegādes neesamības iespēja, kuru nebija iespējams apstrīdēt tiesā, attiecībā uz kuru *Teva* nevarēja prasīt [nolīguma] izbeigšanu un uz kuru pat nebija attiecināti citi nosacījumi – it īpaši laika ierobežojums –, bet vienīgi kompensācijas maksājums (*Teva* nolīguma 3.8.2., 3.8.3. un 8.3. pants).
- 660 Ir jāprecizē, ka *Teva* nolīguma 3.8.3. pantā paredzētajam apstrīdēšanas un līguma izbeigšanas aizliegumam piegādes neizpildes gadījumā (turpmāk tekstā – “neizbeigšanas noteikums”) ir noteicošā loma šajā ekskluzīvās tirdzniecības noteikuma interpretācijā, jo tas sodu par tiesas vai līgumisko attiecību izbeigšanās noteiktu līgumisku saistību neizpildi aizvieto ar iepriekš noteiktu finanšu kompensāciju un tādējādi rada alternatīvu starp piegādi un kompensāciju. Šajā ziņā nav nozīmes tam, vai šī kompensācija izriet no piegādes pienākuma neievērošanas vai *Servier* dotas iespējas neveikt piegādi *Teva*.
- 661 Jebkurā gadījumā no tā izriet, kā Komisija pamatoti uzskatīja apstrīdētajā lēmumā (1559. apsvērums), iespēja neveikt piegādi, attiecībā uz kuru *Servier* ir atstāta pilnīga rīcības brīvība, liedzot *Teva* ienākt tirgū un liedzot arī pielīdzināt attiecīgos noteikumus tādiem noteikumiem, kas parasti raksturīgi piegādes nolīgumam.
- 662 Turpreti *Teva* bija noteikts ekskluzīvās tirdzniecības pienākums, ko Komisija ir pamatoti kvalificējusi kā “absolūtu” (apstrīdētā lēmuma 1588. apsvērums), ciktāl *Teva* no tā nevarēja atbrīvoties, lai, iespējams, veiktu iegādi no citiem perindoprila – patentu pārkāpjoša vai nepārkāpjoša – piegādātājiem un laistu tirgū šo perindoprilu, un tā tas ir pat gadījumā, ja *Servier* neveic piegādi, jo nolīguma izbeigšana šī iemesla dēļ bija izslēgta atbilstoši neizbeigšanas noteikumam. Kā Komisija pamatoti norādīja apstrīdētā lēmuma 1557. apsvērumā, neizbeigšanas noteikums kopā ar ekskluzīvās tirdzniecības noteikumu noteica *Teva* pienākumu veikt ģenēriskā perindoprila iegādi tikai no *Servier* un tādējādi tai liedza veikt iegādi no citiem piegādātājiem, tostarp tiem, kas nepārkāpa *Servier* patentus.
- 663 No tā izriet, ka ekskluzīvās tirdzniecības un neizbeigšanas noteikumi ne tikai daļēji saplūst ar *Teva* nolīguma 2.3. pantā paredzēto netirgošanas pienākumu tādējādi, ka tie aizliedz iegādāties un līdz ar to tirgot trešo pušu ražotu perindoprilu, kurš pārkāpj strīdīgos patentus, bet arī paplašina šo pienākumu, pārsniedzot strīdīgos patentus, tādējādi, ka tie aizliedz iegādāties un tirgot trešo pušu ražotu perindoprilu, ar kuru netiek pārkāpti strīdīgie patenti.
- 664 No tā izriet, ka *Teva* nolīguma ekskluzīvās tirdzniecības un neizbeigšanas noteikumi paši par sevi īpašā mērā ir tādi, kas var kavēt piegādi *Teva* un līdz ar to izslēgt tās ienākšanu tirgū ar trešās puses produktu, tāpat kā šo ienākšanu tirgū gan attiecībā uz prasītāju produktiem, gan trešo pušu ražotiem produktiem turklāt liedz jau nolīguma 2.3. pantā paredzētais netirgošanas noteikums, kura konkurenci ierobežojošo raksturu prasītājas neapstrīd.
- 665 Bez tam ir jāuzskata, ka ekskluzīvās tirdzniecības noteikuma – turklāt tāpat kā netirgošanas noteikuma – attiecināšana tikai uz erbumīna perindoprilu nevar likt apstrīdēt to ierobežojošo raksturu (skat. iepriekš 626. punktu).
- 666 Prasītājas uzsver, ka šie noteikumi attiecās tikai uz erbumīna perindoprilu, un neapstrīd, ka produkts, kuru *Teva* plānoja tirgot *Teva* nolīguma noslēgšanas brīdī, bija erbumīna perindoprils. Tādējādi netirgošanas un ekskluzīvās tirdzniecības noteikumi liedza *Teva* laist tirgū erbumīna perindoprilu, ko tā plānoja tirgot, *Teva* nolīguma laikā. Līdz ar to, pat ja laikposmā, uz kuru attiecas *Teva* nolīgums, *Teva* varētu laist tirgū perindoprilu, kurš sastāv no kāda cita sāls, nevis erbumīna, tomēr šis nolīgums liedza *Teva* konkurēt ar prasītājam attiecībā uz erbumīna perindoprilu un šajā ziņā ierobežoja konkurenci. Turklāt var norādīt, ka prasītāju iesniegtie pierādījumi *Teva* ienākšanai Apvienotās Karalistes tirgū ar kādu citu sāli, nevis erbumīnu, attiecas uz vēlākiem datiem nekā *Teva* nolīguma termiņa beigas.

- 667 Šajā gadījumā turklāt nav nozīmes prasītāju apgalvojumiem par ekskluzīvās tirdzniecības noteikuma potenciālajām divējādajām sekām (skat. iepriekš 636. punktu). Ir jāatgādina, ka šādas potenciālās sekas, kuras šajā gadījumā ir pamatotas ar *Teva* nolīguma noslēgšanas dienā neprognozējamiem apstākļiem, nevar ņemt vērā, analizējot konkurenci ierobežojošu mērķi (skat. iepriekš 644. punktu). Var piebilst, ka katrā ziņā, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, nevar uzskatīt, ka *Teva* nolīguma apgalvotās potenciālās sekas bija konkurenci neierobežojošas vai pat konkurenci veicinošas.
- 668 Gadījumā, ja EPI patentu 947 būtu atzinusi par spēkā neesošu, *Teva* nolīgums šai sabiedrībai būtu liedzis laist tirgū pašas ražoto vai *Krka* produktu atbilstoši netirgošanas noteikumam, kurš būtu palicis spēkā – kā to apliecina atsauce uz patentu “termiņa beigām” *Teva* nolīguma 2.3. pantā atšķirībā no jēdziena “atcelšana”, kas lietots *Teva* papildu nolīguma II pantā, – lai arī šī atzīšana par spēkā neesošu būtu ļāvusi laist tirgū ģenērisko produktus, ar kuriem tiek potenciāli pārkāpts šis patents. Turklāt, pat pieņemot, ka prasītājas šādā gadījumā būtu apgādājušas *Teva* ar ģenērisko perindoprilu, kā tās apgalvo (skat. iepriekš 616. punktu), tas, ka *Teva* laistu tirgū prasītāju ģenērisko perindoprilu, nebūtu radījis konkurences situāciju attiecībā uz pēdējām minētajām, un *Teva* turklāt nebūtu vienīgā un tādējādi pirmā, kas ienāktu tirgū, ņemot vērā iepriekš minēto citu ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū. Tāpat gadījumā, ja EPI būtu apstiprinājusi patenta 947 spēkā esamību, *Teva* joprojām būtu liegts iegādāties ģenērisko perindoprilu, tostarp patentus nepārkāpjošu, no citiem uzņēmumiem, nevis prasītājām, un tās veiktā iegāde no prasītājām, kas tādā gadījumā būtu vēl jo vairāk hipotētiska, kā tās pašas atzīst (skat. iepriekš 636. punktu), arī nebūtu ļāvusi ienākšanu tirgū konkurences situācijā ar prasītājām. Attiecībā uz pēdējo ir jāpiebilst – apstākli, ka Komisija ir fiksējusi pārkāpuma beigas datumā, kad *Teva* laida Apvienotās Karalistes tirgū prasītāju produktu, nevar interpretēt kā tādu, kas apliecina, ka Komisija atzīst faktu, ka 2007. gada jūlijā *Teva* būtu ienākusi tirgū konkurences situācijā ar prasītājām. Komisija pati apstrīdētajā lēmumā norādīja (2125. un 3133. apsvērums), ka pārkāpuma beigu fiksēšana 2007. gada 6. jūlijā izskaidrojama ar piesardzības apsvērumiem un vēlmi izmantot līgumslēdzējām pusēm labvēlīgu datumu.
- 669 To pašu iemeslu dēļ šajā gadījumā nav nozīmes arī prasītāju apgalvojumiem par to nodomu veikt piegādi *Teva* gadījumā, ja EPI patentu 947 atzītu par spēkā neesošu, un par *Teva* mērķi ātrāk ienākt tirgū vai pat būt pirmajai ģenērisko zāļu sabiedrībai Apvienotās Karalistes tirgū.
- 670 Visbeidzot, Komisijai nevar pārnest (skat. iepriekš 624. punktu), ka tā, vienīgi lai pamatotu savu analīzi, ir balstījusies uz *Teva* nolīguma interpretāciju, ko veikusi *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) savā 2008. gada 9. oktobra spriedumā (apstrīdētā lēmuma 1572. un 1573. apsvērums).
- 671 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav kļūdaini vērtējusi *Teva* nolīgumā iekļautos ekskluzīvās tirdzniecības un neizbeigšanas noteikumus, uzskatot, ka šos abus noteikumus kopā ar *Teva* nolīguma 2.3. pantā paredzēto netirgošanas noteikumu vajadzēja analizēt kopumā kā vienu “nekonkurēšanas pienākumu” (apstrīdētā lēmuma 1552. apsvērums) un tādējādi kā vispārēju netirgošanas noteikumu, kas *Teva* ir jāpilda.
- 672 No tā izriet, ka pretēji tam, ko būtībā apgalvo prasītājas, šie noteikumi neatbilst ne noteikumiem, kuri parasti ietverti piegādes nolīgumā, ne ekskluzīvās tirdzniecības nolīguma noteikumiem (skat. arī iepriekš 661. un 662. punktu), un līdz ar to tos nevar analizēt tāpat kā tādus noteikumus, kas ietverti izlīguma akcesoriskā nolīgumā, jo šādi nolīgumi atbilst parastiem tirdzniecības nolīgumiem (skat. turpmāk tekstā 798.–808. punktu).
- 673 No tā arī izriet, ka ir jānoraida prasītāju argumenti, kas pamatoti ar piegādes nolīgumiem vai parastiem ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumiem.

- 674 Konkrēti, prasītāju apgalvotajam faktam, saskaņā ar kuru šādi nolīgumi ir ierasta prakse farmācijas nozarē, šajā gadījumā nav nozīmes, jo *Teva* nolīgumā ietvertais ekskluzīvās tirdzniecības noteikums neatbilst prasītāju minētajiem ierastajiem noteikumiem. Ir jāpiebilst, ka katrā ziņā privātu uzņēmumu prakse, pat ja to ir pieļāvusi vai apstiprinājusi dalībvalsts kompetentā iestāde, nav jāņem vērā Līguma konkurences noteikumu piemērošanā (spriedums, 1984. gada 17. janvāris, *VBVB* un *VBBB*/Komisija, 43/82 un 63/82, EU:C:1984:9, 40. punkts).
- 675 Tāpat nav nozīmes Regulai Nr. 2790/1999, un tā tas ir jo vairāk tādēļ, ka saskaņā ar šīs regulas 2. panta 4. punktu to nepiemēro ekskluzīvo tiesību nolīgumiem, ko noslēguši konkurējoši uzņēmumi kā šajā gadījumā aplūkojamie, kas abi divi tiecās tirgot perindoprilu ar savu nosaukumu. Tika uzskatīts, ka *Teva* bija prasītāju potenciāls konkurents (skat. iepriekš 614. punktu), un šo statusu neliek apšaubīt secinājums par ierasti noslēgtu nolīgumu starp uzņēmumiem, kuri darbojas atšķirīgos ražošanas vai izplatīšanas ķēdes līmeņos.
- 676 Attiecībā uz Komisijas vērtējumu par *Servier-Generics* nolīgumu, kas tika noslēgts nepilnu gadu pēc *Teva* nolīguma, ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 745. apsvērumā konstatēja – un prasītājas to neapstrīdēja –, ka šajā nolīgumā ietvertajā ekskluzīvās tirdzniecības noteikumā nebija paredzēts nekāds maksājums vai kompensācija prasītāju piegādes neizpildes gadījumā. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka šis noteikums arī nebija paredzēts kopā ar neizbeigšanas noteikumu un netirgošanas noteikumu konkurējošā, *Generics* izstrādātā perindoprila neesamības gadījumā, un tādējādi vērtējumus attiecībā uz šo nolīgumu nevar piemērot *Teva* nolīgumam.
- 677 Ciktāl Komisija skaidri atklāja *Teva* nolīgumā ietvertā ekskluzīvās tirdzniecības noteikuma specifiskos un problemātiskos aspektus šajā gadījumā (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1553.–1574. apsvērumu), no apstrīdētā lēmuma nevar secināt, ka Komisija principā aizliedza jebkādu vienlaicīgu ekskluzīvas izplatīšanas nolīguma un izlīguma nolīguma noslēgšanu.
- 678 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka *Teva* nolīgums ierobežoja *Teva* centienus konkurēt ar prasītājām.

ii) Par pamudinošas priekšrocības neesamību

- 679 Komisija apstrīdētajā lēmumā uzskatīja, ka sākotnējā summa 5 miljonu GBP apmērā (turpmāk tekstā – “sākotnējā summa”) un fiksētā zaudējumu atlīdzība 500 000 GBP apmērā mēnesī par kopējo summu 5,5 miljoni GBP attiecībā uz vienpadsmit *Servier* piegādes neizpildes mēnešiem (turpmāk tekstā – “galīgā fiksētā zaudējumu atlīdzība”) bija būtiska naudas summa – 10,5 miljonu GBP apmērā –, kas bija būtisks pamudinājums, lai *Teva* nekonkurētu ar prasītājām (1622. apsvērumš).
- 680 Lai noteiktu, vai apgriezts maksājums, proti, oriģinālo zāļu sabiedrības veikta līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir vai nav pamudinājums piekrist neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumiem, ir jāpārbauda, vai šis maksājums, ņemot vērā tā būtību un pamatojumu, sedz izlīgumam strīdā raksturīgās izmaksas. Apstrīdētajā lēmumā Komisija tādējādi pamatoti pārbaudīja, vai līdzekļu nodošana atbilda izlīguma specifiskajām izmaksām, ko sedza ģenērisko zāļu sabiedrība (apstrīdētā lēmuma 1592.–1599. apsvērumš).
- 681 Gadījumā, ja ar izlīguma nolīgumā, kurā ietverti konkurenci ierobežojoši noteikumi, paredzētu apgriezto maksājumu tiektos kompensēt izlīgumu raksturīgās izmaksas, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība, šo maksājumu principā nevarētu uzskatīt par pamudinošu. Šādā gadījumā tomēr nav izslēgts, ka tiek konstatēta pamudinājuma un konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamība. Tomēr tad Komisijai ir jāpierāda, ka naudas summām, kas atbilst šim izlīgumam raksturīgajām izmaksām, pat ja šī izlīguma puses tās ir noteikušas un precīzi atšifrējušas, ir pārmērīgs raksturs (skat. iepriekš 278. punktu).

682 Izlīgumam raksturīgās izmaksas attiecas it īpaši uz strīda risināšanas izdevumiem, ko sedz ģenērisko zāļu sabiedrība strīdā starp to un oriģinālo zāļu sabiedrību. Šo izmaksu segšanai tādā ir tieša saikne ar šādu izlīgumu. Līdz ar to, ja izlīguma puses ir noteikušas ģenērisko zāļu sabiedrības strīda risināšanas izdevumu summas, Komisija var konstatēt to pamudinošo raksturu vienīgi tad, ja pierāda to nesamērīgumu (skat. iepriekš 279. punktu).

683 Turpretī dažas izmaksas, ko piemēro ģenērisko zāļu sabiedrībai, ir *a priori* pārāk nesaistītas ar strīdu un tā noregulējumu, lai varētu tikt uzskatītas par tādām, kas raksturīgas izlīgumam ar patentu jomu saistītā strīdā. Piemēram, ir runa par tādu produktu ražošanas izmaksām, ar kuriem pārkāpj patentu nosacījumus, kas atbilst šo produktu krājumu vērtībai, kā arī par pētniecības un attīstības izmaksām, kas rodas šo produktu izstrādē. Tas pats attiecas uz summām, kas ģenērisko zāļu sabiedrībai ir jāmaksā trešajām pusēm saistībā ar ārpus strīda noslēgtiem nolīgumiem (piemēram, piegādes līgumiem). Līdz ar to nolīguma pusēm, ja tās vēlas, lai šādu izdevumu maksājums netiktu atzīts par pamudinošu un par tādu, kas norāda uz konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ir jāpierāda, ka tie ir raksturīgi strīdam vai tā noregulējumam, un pēc tam jāpamato maksājuma apmērs. Tajā pašā nolūkā tās arī varētu pamatoties uz šo izdevumu, kas *a priori* nav saistīti ar izlīgumu strīdā, atmaksas summu, kura ir nebūtiska un tādējādi nepietiekama, lai būtu būtisks pamudinājums piekrist ar izlīguma nolīgumu paredzētajiem konkurenci ierobežojošajiem noteikumiem (skat. iepriekš 280. punktu).

– Par galīgo fiksēto zaudējumu atlīdzību

684 Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisija pamatoti uzskatīja, ka galīgā fiksētā zaudējumu atlīdzība bija maksājums *Teva*, pretī saņemot tās apņemšanos nekonkurēt ar *Servier* (apstrīdētā lēmuma 1588. apsvērums), un līdz ar to pamudinājums piekrist netirgošanas pienākumam. Ņemot vērā to, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka *Teva* nolīgumā iekļautie ekskluzīvās tirdzniecības un neizbeigšanas noteikumi atbilda tam, ka tika noteikts netirgošanas pienākums, kas *Teva* izslēdza no tirgus (skat. iepriekš 671. punktu), un ņemot vērā to, ka *Teva* nolīguma 1.8. un 3.8.3. pantā bija paredzēts fiksētas zaudējumu atlīdzības maksājums 500 000 GBP apmērā mēnesī produkta nepiegādāšanas – un tādējādi izslēgšanas no tirgus konkrētas izpausmes – gadījumā fiksētā zaudējumu atlīdzība neapšaubāmi ir kompensācija par *Teva* neienākšanu tirgū.

685 Šajā ziņā nav nozīmes prasītāju argumentam, saskaņā ar kuru fiksētā zaudējumu atlīdzība esot klasisks līgumisks instruments Anglijas tiesībās un atspoguļojot to, ko varētu noteikt tiesa par piegādes pienākuma neievērošanu. Šajā lietā pamudinājuma esamība ir izsecināma no tā, ka maksājums ir veikts nevis kā kompensācija par izmaksām, kas raksturīgas izlīgumam, vai izpildot parastu piegādes nolīgumu, bet gan kā kompensācija par neienākšanu tirgū, kā tā paredzēta ar iepriekš minētajiem noteikumiem, neatkarīgi no juridiskā instrumenta, kas izmantots šīs kompensācijas īstenošanai, un no fakta, ka šī kompensācija atbilst atlīdzībai, ko būtu noteikusi tiesa (skat. iepriekš 680. un 681. punktu).

686 Tāpat galīgās fiksētās zaudējumu atlīdzības pamudinošo raksturu nevar likt apšaubīt prasītāju veiktais salīdzinājums ar Komisijas vērtējumu attiecībā uz *Lundbeck-Neolab* nolīgumiem (skat. iepriekš 394.–398. punktu).

– Par sākotnējo summu

687 Attiecībā uz *Teva* nolīguma 10.1. pantā paredzēto sākotnējo summu ir jāuzskata, ka prasītāju izvirzītie argumenti neļauj apšaubīt Komisijas konstatējumu par pamudinājuma esamību.

688 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka *Teva* nolīguma 10.1. pantā ir noteikts:

“Atbilstoša *Teva* rēķina saņemšanas gadījumā *Servier* būs jāsamaksā *Teva* vai jāliek samaksāt kādam no saviem meitasuzņēmumiem 5 000 000 [GBP] desmit darbadienu laikā pēc *Teva* rēķina saņemšanas. Šo rēķinu var iesniegt, sākot ar šī [nolīguma] parakstīšanu, un tas tūlītēji būs spēkā, joprojām ar

nosacījumu, ka *Servier* rīcībā būs 10 darbadienas maksājuma veikšanai. Šis maksājums būs ieguldījums *Teva* izmaksās šī [nolīguma] noslēgšanas sagatavošanai, tostarp – bet ne tikai – izmaksās par tās esošo piegādes nolīgumu Apvienotajā Karalistē izbeigšanu.”

- 689 Apstrīdētajā lēmumā Komisija iesākumā konstatēja, ka *Teva ex post* nebija paziņojusi nevienu precīzu skaitli attiecībā uz dažādajām izmaksām, kas būtu kompensētas ar sākotnējo summu, izņemot tiesas izdevumus, kuri bija aprēķināti vismaz 100 000 EUR apmērā par tiesvedību starp *Ivax* un *Servier* Apvienotajā Karalistē (1594. un 1597. apsvērums). Tā tomēr veica tādu pārējo izdevumu aprēķinu, kas, pēc tās domām, varēja attiekties uz *Teva* nolīguma 10.1. pantu, tostarp tika vērtēti izdevumi, kas atbilda *Teva* iznīcināmo perindoprila krājumu vērtībai un perindoprila izstrādes izmaksām, un no tā secināja, ka šie izdevumi kopumā veidoja mazāk nekā 40 % no sākotnējās summas (apstrīdētā lēmuma 1596.–1599. apsvērums).
- 690 No tā izriet, ka Komisija uzskatīja – pat ja dažus izdevumus, uz kuriem attiecās *Teva* nolīguma 10.1. pants, varēja uzskatīt par raksturīgiem izlīgumam strīdā starp prasītājam un *Teva*, pēdējā minētā aplūkojamais izdevums nebija ne izteikusi skaitļos, ne *a fortiori* noteikusi to summu, izņemot tiesvedības izdevumus, kas bija izteikti skaitļos, bet aptuveni un nenosakot to summu. Komisija apstrīdētajā lēmumā atsaucas uz faktu, ka *Teva* vienīgi “minēja” (797. apsvērums) vai “paziņoja” (1597. apsvērums) summu, kas “mazāka par 100 000 EUR”, kā šos tiesvedības izdevumus, un, atbildot uz tiesas sēdē uzdotu jautājumu, apstiprināja, ka *Teva* savam skaitliskajam vērtējumam nebija sniegusi nekādu pamatojumu.
- 691 Prasītājas nedz izvirza kādu argumentu, nedz *a fortiori* sniedz kādu elementu, piemēram, nolīguma 10.1. pantā minēto “atbilstošo rēķinu”, kas varētu likt apšaubīt šo Komisijas analīzi.
- 692 Prasītājas tikai, pirmkārt, atsaucas uz “krājumu iznīcināšanu”, norādot to vērtību. Tomēr iznīcināmo krājumu vērtības kompensāciju *a priori* nevar kvalificēt kā izlīgumam raksturīgus izdevumus (skat. iepriekš 280. un 683. punktu).
- 693 Katrā ziņā prasītājas nenosaka minēto krājumu vērtību. Pirmām kārtām, summa euro, ko tās min, neatbilst sterliņu mārciņās noteiktajai summai, kas minēta apstrīdētajā lēmumā (1596. apsvērums), ņemot vērā Komisijas izmantoto valūtas maiņas kursu (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 4109. zemsvītras piezīmi). Otrām kārtām, prasītājas sava apgalvojuma atbalstam it īpaši nesniedz nevienu citu pierādījumu, izņemot pašu izteikumus un *Teva* izteikumus, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, kā arī *Teva* dokumentu, kurā nav minēti šādi skaitliskie dati. Tādējādi, pat ja būtu jāuzskata, ka šajā gadījumā, ņemot vērā to, ka *Teva* iznīcināmo produktu krājumu vērtības maksājums bija raksturīgs *Teva* nolīgumam, jo šī iznīcināšana bija paredzēta minētajā nolīgumā (2.2. pants), neesot pamatojumam attiecībā uz tā summu, nevar izvairīties no tā, ka šis maksājums tiek kvalificēts par pamudinošu maksājumu (skat. iepriekš 683. punktu).
- 694 Otrkārt, prasītājas min summu 1 miljona GBP apmērā, attiecībā uz kuru *Teva* plānoja, ka tā būs jāmaksā vienam no tās tirdzniecības partneriem sakarā ar aplūkojamo tirdzniecības partnerattiecību izbeigšanu. Papildus tam, ka summas, kas ģenērisko zāļu sabiedrībai bija jāmaksā trešajām pusēm sakarā ar esošo līgumu izbeigšanu, *a priori* nav izlīgumam raksturīgi izdevumi (skat. iepriekš 683. punktu), var norādīt, ka apgalvotā summa nekādi neizriet no aplūkojamā līguma, kurš pievienots prasības pieteikuma pielikumā.
- 695 Lai arī prasītājas, treškārt, apgalvo, ka sākotnējā summa atbilda zaudējumu atlīdzināšanai, kas tām būtu jāmaksā *Teva* kļūdaini izdota rīkojuma gadījumā un no kā maksāšanas tām esot izdevies izvairīties, pateicoties *Teva* nolīgumam, ir jānorāda, ka ar šo apgalvojumu prasītājas būtībā cenšas pierādīt sākotnējās summas pamatotību, salīdzinot šo summu ar tādu cita veida izdevumu summu, kas nav paredzēti nolīguma 10.1. pantā. Šajā noteikumā, lai arī tas ir formulēts neierobežojošā veidā, ir minētas vienīgi “*Teva* segtās izmaksas” un nav ietvertas izmaksas, kas būtu attiecināmas uz prasītājam vai no kā prasītājas būtu izvairījušās. Savā apgalvojumā prasītājas arī jauc sākotnējās summas pamatotību

attiecībā uz izlīgumu, kas ir vienīgā, par ko ir runa šajā lietā, ar šīs summas samērīgumu, kura novērtēšanai piedāvātais salīdzinājums attiecīgā gadījumā varētu būt atbilstīgs. Ir jāatgādina, ka ir runa par diviem atsevišķiem vērtējumiem, kas Komisijai ir secīgi jāveic. Tādējādi, vērtējot tāda ar patentu jomu saistīta izlīguma ierobežojošo raksturu, kurā ir ietverta līdzekļu nodošana, Komisijai ir jāpārbauda, pirmām kārtām, vai izdevumi, ko sedz līdzekļu nodošana, ir pamatoti attiecībā uz izlīgumu un, it īpaši, vai līdzekļu nodošana atbilst to izdevumu noteiktajai summai, kas pēc to dabas var tikt uzskatīti par izlīgumam raksturīgiem, pēc tam, otrām kārtām, ja tā uzskata šos izdevumus par pamatotiem, ir jāpārbauda, vai to summa nav nesamērīga, ņemot vērā it īpaši attiecīgo izdevumu veidu (skat. iepriekš 681. un 682. punktu).

696 Turpinot – ir jāuzskata, ka, pat pieņemot, ka apgalvotais salīdzinājums varētu būt atbilstīgs, lai pārbaudītu, vai sākotnējā summa bija pamatota attiecībā uz izlīgumu, prasītājas nesniedz nevienu, kā apgalvots, novērsto izmaksu aprēķinu. Tās tikai min būtisku zaudējumu atlīdzību gadījumā, ja procesā pēc būtības, kas sekotu tām par labu pasludinātam rīkojumam, iznākums būtu nelabvēlīgs.

697 Visbeidzot – ciktāl prasītājas, ceturtkārt, apgalvo, ka ar sākotnējo summu tika mēģināts “nodrošināt” ekskluzīvās tirdzniecības noteikumu (skat. iepriekš 628. punktu), no tā ir jāsecina, ka tās uzskata šo summu par minētā noteikuma kompensāciju un tādējādi būtībā atzīst tās pamudinošo raksturu, jo šis noteikums tika interpretēts kā tāds, ar kuru *Teva* tiek noteikts netirgošanas pienākums (skat. iepriekš 684. un 685. punktu).

698 No tā izriet, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā (1608. un 1622. apsvērums) pamatoti pieņēma, ka *Teva* nolīgumā ir ietverts pamudinājums *Teva* ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, kas paredzēti minētajā nolīgumā, turklāt nav nepieciešams pārbaudīt, kā apgalvo prasītājas (skat. iepriekš 628. punktu), vai šiem noteikumiem būtu mazāka konkurenci ierobežojoša ietekme, ja nebūtu šī pamudinošā maksājuma. Lai konstatētu pamudinājumu ievērot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, ir nepieciešama vienīgi šādu noteikumu esamība, neatkarīgi no to vairāk vai mazāk ierobežojošās ietekmes, un analīze par izmaksām, kas tiek segtas ar aplūkojamo līdzekļu nodošanu (skat. iepriekš 680. un 681. punktu).

699 Šī pamudinājuma esamību nevar likt apstrīdēt prasītāju apgalvojums, saskaņā ar kuru Komisija esot kļūdaini “saplūdinājusi” sākotnējo summu un galīgo fiksēto zaudējumu atlīdzību, no tā secinot “līdzekļu nodošanu par neto summu 10,5 miljonu GBP apmērā”. Ir gan tiesa, kā pamatoti norāda prasītājas, ka atšķirībā no *Teva* nolīguma 10.1. pantā noteiktās sākotnējās summas, galīgās fiksētās zaudējumu atlīdzības summa izriet no *Teva* nolīguma īstenošanas, it īpaši no prasītāju neveiktās piegādes *Teva*, nevis – attiecībā uz summu 5,5 miljoni GBP – no nolīguma attiecīgā noteikuma, ar kuru bija paredzēta tikai ikmēneša zaudējumu atlīdzības summa 500 000 GBP apmērā. Tomēr, lai arī no tā var secināt, ka summa 10,5 miljonu GBP apmērā atbilst līdzekļu nodošanas summai, kas faktiski tika samaksāta *Teva*, nevis līdzekļu nodošanas summai, kas izriet vienīgi no *Teva* nolīguma noteikumiem, to pašu iemeslu dēļ kā iemesli, kas lika secināt sākotnējās summas un ikmēneša zaudējumu atlīdzības 500 000 GBP apmērā pamudinošo raksturu, šī faktiskā līdzekļu nodošana visas summas apmērā ir pamudinājums.

700 No tā izriet, ka, ņemot vērā iepriekš minēto (skat. it īpaši 265.–271. punktu iepriekš tekstā), Komisija, konstatējot šo pamudinājumu, kura divas sastāvdaļas bija paredzētas *Teva* nolīgumā, pamatoti secināja, ka šim nolīgumam jau no paša sākuma bija konkurenci ierobežojošs mērķis.

701 Šo secinājumu neliek apšaubīt *Teva* nolīguma mērķa un minētā nolīguma pušu nodomu apgalvotā sagrozīšana.

702 Prasītāju apgalvojums par *Teva* nolīguma pušu pret konkurenci vērstu nodomu neesamību un leģitīmu mērķu īstenošanu, tostarp it īpaši *Teva* priekšlaicīgas ienākšanas mērķa – proti, mērķa ienākt Apvienotās Karalistes tirgū kā pirmajai ģenērisko zāļu sabiedrībai – īstenošanu, nevar likt apšaubīt ne pamudinošas priekšrocības esamību, ne *Teva* nolīguma netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu

konkurenci ierobežojošo raksturu (skat. arī iepriekš 669. punktu). Līdz ar to, pat pieņemot, ka aplūkojamie argumenti ir pamatoti ar pierādītiem faktiem, tie jebkurā gadījumā nevarētu atspēkot Komisijas pieņemto *Teva* nolīguma kvalifikāciju par ierobežojumu mērķa dēļ.

703 Ir arī jāpiebilst, ka pušu nodoms nav nepieciešamais elements uzņēmumu saskaņotās darbības veida ierobežojošā rakstura noteikšanai (skat. iepriekš 222. punktu).

704 Turklāt, pastāvot netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kuru neapšaubāmi ierobežojošais raksturs nav ticis pamatoti apstrīdēts, ņemot vērā pamudinājuma esamības konstatējumu, Komisija pamatoti varēja skatīt *Teva* nolīgumus kā nolīgumus par izslēgšanu no tirgus, ar kuriem līdz ar to tiek īstenots pret konkurenci vērsts mērķis. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar to vien, ka ar nolīgumu tiek īstenoti arī legītimī mērķi, nav pietiekami, lai liegtu šo nolīgumu kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 222. punktu).

iii) Par pakārtoti izvirzīto iebildumu attiecībā uz pārkāpuma ilgumu

705 Prasītājas Komisijai pārmet, ka tā uzskatīja, ka tām saistībā ar *Teva* nolīgumu pārmestais pārkāpums ir sācies šī nolīguma noslēgšanas datumā (2006. gada 13. jūnijā), nevis datumā, kad *Teva* saņēma TA Apvienotajā Karalistē (2006. gada 12. decembrī) (skat. iepriekš 641. punktu).

706 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, pirmkārt, konkurences apstākļu un šai konkurencei radīto ierobežojumu pārbaude balstās ne tikai uz konkurenci, kas pastāv starp tirgū esošajiem uzņēmumiem, bet arī uz potenciālo konkurenci starp šiem noteiktajiem uzņēmumiem un citiem uzņēmumiem, kas vēl nav ienākuši tirgū (skat. spriedumu, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*, T-360/09, EU:T:2012:332, 85. punkts un tajā minētā judikatūra), un ka, otrkārt, Komisija pamatoti uzskatīja, ka *Teva* bija prasītāju potenciāls konkurents *Teva* nolīguma noslēgšanas datumā (skat. iepriekš 614. punktu), pat ja tā šajā datumā nebija saņēmusi TA (skat. iepriekš 478. un 599. punktu). No tā izriet, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka konkurence tika ierobežota, sākot ar *Teva* nolīguma noslēgšanu 2006. gada 13. jūnijā, un ka prasītājam saistībā ar šo nolīgumu pārmestais pārkāpums sākās šajā datumā.

707 Līdz ar to iebildums, ar ko tiek kritizēts Komisijas vērtējums attiecībā uz pārkāpuma, kurš pieņemts saistībā ar *Teva* nolīgumu, ilgumu, ir jānoraida, tāpat kā pamats attiecībā uz kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā, kvalificējot *Teva* nolīgumu par ierobežojumu mērķa dēļ.

c) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Teva” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ

708 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi dažādas kļūdas tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz *Teva* nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ.

709 *Mutatis mutandis* piemērojot iepriekš 566.–570. punktā izklāstītos apsvērumus, šis pamats ir jānoraida kā neefektīvs.

8. Par nolīgumu, kas noslēgts ar “Lupin”

a) Par “Lupin” potenciāla konkurenta statusu

[..]

b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīguma, kas noslēgts ar “Lupin”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

787 Attiecībā uz pamatu par pašu pārkāpuma konstatējumu vispirms ir jāvērtē prasītāju argumenti, ar ko tiek mēģināts apšaubīt abus nosacījumus, kuri ļauj konstatēt ierobežojumu mērķa dēļ, proti, pamudinošu priekšrocību attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību un tās centienu konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību korelatīvu ierobežojumu. Turpinājumā būs jāvērtē, vai Komisija pamatoti varēja secināt pārkāpuma esamību. Visbeidzot būs jāpārlicinās, vai Komisija nav pieļāvusi kļūdu, nosakot šī pārkāpuma materiāltiesiskās robežas.

788 Pamats attiecībā uz pārkāpuma ilgumu, ko prasītājas min pakārtoti, tiks vērtēts kā pēdējais.

i) Par pamudinošas priekšrocības neesamību

789 No Regulas Nr. 1/2003 2. panta, kā arī pastāvīgās judikatūras izriet, ka konkurences tiesību jomā gadījumā, ja pastāv strīds par pārkāpuma esamību, Komisijai ir jāsniedz tās konstatētā pārkāpuma pierādījumi un ir jāiesniedz tādi pierādījumi, kas juridiski pietiekami apliecina pārkāpumu veidojošo faktu esamību (spriedumi, 1998. gada 17. decembris, *Baustahlgewebe*/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 58. punkts, un 1999. gada 8. jūlijs, Komisija/*Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 86. punkts; skat. arī spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, EU:T:2013:188, 91. punkts un tajā minētā judikatūra).

790 Šajā kontekstā, ja tiesai rodas šaubas, tās ir jāinterpretē par labu lēmuma, ar ko konstatēts pārkāpums, adresātam. Tādēļ tiesa nevar secināt, it īpaši prasības atcelt lēmumu par naudas soda uzlikšanu procesā, ka Komisija attiecīgo pārkāpumu ir konstatējusi juridiski pietiekamā veidā, ja tiesai par šo jautājumu vēl saglabājas šaubas (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, EU:T:2013:188, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

791 Proti, ir jāņem vērā nevainīguma prezumpcija, kas izriet tostarp no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta. Ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī ar to saistīto sankciju raksturu un smagumu, nevainīguma prezumpcija ir piemērojama arī attiecībā uz tiem uzņēmumiem piemērojamiem procesiem par konkurences tiesību normu pārkāpšanu, kuru sekas var būt naudas sodu vai kavējuma naudas uzlikšana (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, EU:T:2013:188, 93. punkts un tajā minētā judikatūra).

792 Tāpat ir jāņem vērā nemazsvarīgais reputācijai nodarītais kaitējums, ko fiziskai vai juridiskai personai rada secinājums par to, ka tā ir bijusi iesaistīta konkurences tiesību normu pārkāpumā (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, EU:T:2013:188, 95. punkts un tajā minētā judikatūra).

793 Līdz ar to ir nepieciešams, ka Komisija iesniedz precīzus un saskaņotus pierādījumus, lai konstatētu pārkāpuma pastāvēšanu un lai gūtu drošu pārliecību, ka apgalvotie pārkāpumi rada ievērojamus konkurences ierobežojumus LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC*/Komisija, T-442/08, EU:T:2013:188, 96. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 794 Ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam par katru pārkāpuma aspektu nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem. Pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot, var atbilst šai prasībai (skat. spriedumu, 2013. gada 12. aprīlis, *CISAC/Komisija*, T-442/08, EU:T:2013:188, 97. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 795 Pret konkurenci vērstu darbību vai nolīguma pastāvēšana dažreiz pat ir jāsecina no noteiktām sakritībām vai norādēm, kuras, skatot tās kopsakarā un nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam, var būt pierādījums par konkurences noteikumu pārkāpumu (spriedums, 2004. gada 7. janvāris, *Aalborg Portland u.c./Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 57. punkts).
- 796 Piemēram, ja rīcības paralēlismu pašu par sevi nevar identificēt ar saskaņotu darbību, tas tomēr var būt būtiska norāde uz to, ja tā rezultātā rodas tādi konkurences apstākļi, kas neatbilst parastajiem tirgus apstākļiem (spriedums, 1972. gada 14. jūlijs, *Farbenfabriken Bayer/Komisija*, 51/69, EU:C:1972:72, 25. punkts).
- 797 Tāpat akcesoriska nolīguma esamība, saskaņā ar Komisijas apstrīdētā lēmuma 1190. apsvērumā izmantoto izteikumu, attiecībā uz izlīgumu strīdā patentu jomā var būt nopietna norāde uz to, ka pastāv pamudinājums un līdz ar to konkurences ierobežojums mērķa dēļ (skat. iepriekš 265.–273. punktu).
- 798 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka akcesorisks nolīgums ir ierasts tirdzniecības nolīgums, kas “saistīts” ar izlīguma nolīgumu, kurā ir ietverti noteikumi, kam pašiem par sevi ir ierobežojošs raksturs (skat. iepriekš 257. punktu). Šāda saistība pastāv tostarp tad, ja šie abi nolīgumi ir noslēgti vienā un tajā pašā dienā, ja tie ir juridiski saistīti, jo viena nolīguma saistošais raksturs ir pakārtots otra nolīguma noslēgšanai, vai arī ja, ņemot vērā kontekstu, kurā tie ir noslēgti, Komisija var konstatēt, ka tie ir nenodalāmi. Var piebilst, ka, jo lielāks ir nolīgumu noslēgšanas tuvums laikā, jo vieglāk Komisijai būs pierādīt šo nedalāmību.
- 799 Vēl ir jānorāda, ka fakts, ka izlīgums un akcesoriskais nolīgums ir noslēgti vienā un tajā pašā dienā vai ka pastāv līgumiska saite starp tiem, īpaši norāda uz faktu, ka šie nolīgumi iekļaujas vienā un tajā pašā līgumiskajā kopumā. Proti, ja šie nolīgumi nav noslēgti vienā dienā (un ja nav līgumiskas saiknes to starpā), viena no sarunu pusēm piešķirtu otrai pusei to, ko tā vēlas, neiegūstot nekādu drošību par faktu, ka tā saņems gaidāmo pretizpildījumu. Šī juridiskā un laika saikne starp abiem nolīgumiem ir arī netiešs pierādījums, ka tie ir tikuši apspriesti kopīgās sarunās.
- 800 Akcesoriskais nolīgums ir ierasts tirdzniecības nolīgums, kas varētu pastāvēt neatkarīgi no izlīguma strīdā. Tāpat izlīguma noslēgšana nelielā vienlaicīgi noslēgt tirdzniecības nolīgumu. Līdz ar to saistība starp abiem nolīgumiem nav obligāta. Turklāt to nevar attaisnot ar izlīgumu strīdā, jo akcesoriskā nolīguma priekšmets nav panākt šādu izlīgumu, bet gan veikt komercdarījumu.
- 801 Turklāt akcesoriskais nolīgums paredz finansiālu vai nefinansiālu līdzekļu nodošanu starp pusēm. Tas var tostarp ietvert patenta īpašnieka līdzekļu nodošanu ģenērisko zāļu sabiedrībai.
- 802 Līdz ar to pastāv risks, ka tirdzniecības nolīguma sasaiste ar izlīguma nolīgumu, kurā ir iekļauti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuri paši pēc sava rakstura ir konkurenci ierobežojoši (skat. iepriekš 257. punktu), patiesībā ir vērsti uz to, lai tāda komercdarījuma piesegā, kam attiecīgā gadījumā ir sarežģītas līgumiskas konstrukcijas forma, pamudinātu ģenērisko zāļu sabiedrību – izmantojot akcesoriskajā nolīgumā paredzēto līdzekļu nodošanu – pakļauties šiem noteikumiem.

- 803 Tādējādi apstāklis, ka tirdzniecības nolīgums, kura priekšmets parasti nav izlīgums strīdā (skat. iepriekš 800. punktu) un uz kura pamata notiek oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, šā sprieduma 798. punktā izklāstītajos apstākļos, un kurš ir saistīts ar strīdā noslēgtu izlīguma nolīgumu, kurā ir iekļauti konkurenci ierobežojoši noteikumi, ir uzskatāms par nopietnu netiešu pierādījumu, ka pastāv apgriezts maksājums (skat. iepriekš 264. punktu).
- 804 Tomēr iepriekšējā punktā minētais nopietnais netiešais pierādījums nav pietiekams, un Komisijai tādējādi tas ir jāapstiprina, sniedzot citus saskanīgus pierādījumus, kas ļauj secināt, ka pastāv apgriezts maksājums. Šāds maksājums specifiskajā akcesorisko nolīgumu kontekstā atbilst oriģinālo zāļu sabiedrības veiktā maksājuma daļai, kura pārsniedz darījuma priekšmeta “parasto” vērtību (vai – attiecīgā gadījumā – darījuma priekšmeta “parastās” vērtības daļai, kura pārsniedz ģenērisko zāļu sabiedrības veikto maksājumu).
- 805 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Komisija, pamatojamās uz dažādām norādēm, it īpaši faktu, ka *Lupin* nesniedza nekādu garantiju tam, ka patents tiks piešķirts, ka tas būs spēkā esošs vai ka pieteiktie produkti vai ražošanas paņēmieni nebūs patentus pārkāpoši (*Lupin* nolīguma 2.2. panta a) punkts), apstrīdētajā lēmumā divas reizes norādīja, ka *Lupin* tehnoloģijas iegāde nebija tikusi apspriesta “atbilstoši tirgus apstākļiem” (1950. un 1952. apsvērumi).
- 806 Ir jānorāda, ka jēdziens “parasti konkurences apstākļi”, kam līdzinās jēdziens “parasti tirgus apstākļi”, lai gan tas netiek izmantots aizliegto vienošanos jomā, konkurences tiesībām nav svešs, jo tas tiek izmantots – lai arī visnotaļ savdabīgajā – valsts atbalsta jomā, lai noteiktu, vai valsts ir rīkojusies kā privāts ieguldītājs (spriedums, 2010. gada 2. septembris, Komisija/*Scott*, C-290/07 P, EU:C:2010:480, 68. punkts), proti, vai attiecīgajiem uzņēmumiem piešķirtā priekšrocība ir parasta atlīdzība par pretizpildījumu, ko saņēmusi valsts. Tādējādi šo jēdzienu pēc analogijas var uzskatīt par atbilstošu atsaucies parametru, kad ir jānosaka, vai divi uzņēmumi, kas ir veikuši komercdarījumu, to ir darījuši, pamatojoties uz apsvērumiem, kuri attiecas tikai uz darījuma priekšmeta ekonomisko vērtību, piemēram, uz tā rentabilitātes perspektīvām, un tāpēc to ir darījuši parastos tirgus apstākļos.
- 807 Ja Komisija ir iesniegusi netiešus pierādījumus vai pierādījumus, kas tai ļauj uzskatīt, ka akcesoriskais nolīgums nav noslēgts parastos tirgus apstākļos, nolīguma puses var izklāstīt savu versiju par faktiem, pamatojot savus apgalvojumus ar pierādījumiem, kurus tās spēj sniegt un kuri ļauj secināt, ka tirdzniecības nolīgumu, lai gan tas ir saistīts ar izlīgumu, attaisno citi iemesli, nevis konkurenta izslēgšana ar apgriezta maksājuma palīdzību. Tādējādi nolīgumu puses var apgalvot, ka akcesoriskais nolīgums ir noslēgts tirgus apstākļos, norādot uz atbilstošiem pierādījumiem, kas attiecas, piemēram, uz nozarē pastāvošajām rūpnieciskajām vai komerciālajām paražām vai lietas īpašajiem apstākļiem.
- 808 Ņemot vērā visu tās rīcībā esošo informāciju un – attiecīgā gadījumā – to, ka nolīgumu puses nav sniegušas skaidrojumu vai ticamu skaidrojumu, Komisija visaptveroša vērtējuma noslēgumā var pamatoti secināt, ka akcesoriskais nolīgums nav noslēgts parastos tirgus apstākļos, t.i., ka oriģinālo zāļu sabiedrības veiktā maksājuma vērtība pārsniedz darījuma priekšmeta vērtību (vai ka ģenērisko zāļu sabiedrībai nodotā priekšmeta vērtība ir lielāka nekā tās veiktais maksājums). Līdz ar to Komisija var secināt, ka pastāv apgriezts maksājums (skat. iepriekš 804. punktu).
- 809 Savukārt apgriezts maksājums, ja tā mērķis nav kompensēt izlīgumam raksturīgas izmaksas, tādējādi var tikt uzskatīts par pamudinošu priekšrocību (skat. iepriekš 265. un 278.–280. punktu). Tas tā ir no akcesoriska nolīguma izrietoša maksājuma gadījumā, kura priekšmets nav izlīgums strīdā, bet gan komercdarījuma veikšana (skat. iepriekš 800. punktu).
- 810 Tomēr nolīgumu puses var arī atsaukties uz to, ka attiecīgā priekšrocība esot nenozīmīga, jo nav pietiekami liela, lai to varētu uzskatīt par būtisku pamudinājumu piekrist izlīguma nolīgumā paredzētajiem konkurenci ierobežojošajiem noteikumiem (skat. iepriekš 280. punktu).
- 811 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāvērtē šīs lietas īpašie apstākļi.

- 812 Ir jānorāda, ka *Servier* un *Lupin* tajā pašā dienā noslēdza tādu izlīguma nolīgumu strīdā, kurā ir ietverti neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumi, un tehnoloģijas cesijas nolīgumu, ar kuru *Servier* iegādājās no *Lupin* trīs pēdējās minētās iesniegtus patentu pieteikumus. Turklāt šie abi nolīgumi tika noslēgti vienota nolīguma veidā. Saikne starp abiem nolīgumiem tād ir acīmredzama.
- 813 Turklāt uz cesijas nolīguma pamata notika *Servier* līdzekļu nodošana *Lupin*.
- 814 No 812. un 813. punkta iepriekš tekstā izriet, ka cesijas nolīgums ir akcesorisks nolīgums, uz kura pamata notiek oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai. Tā ir nopietna norāde uz to, ka aplūkojamā līdzekļu nodošana nav vienīgi pretizpildījums par darījuma priekšmetu saistībā ar akcesorisko nolīgumu, bet ietver arī apgrieztu maksājumu (tajā šī izteikuma izpratnē, ko lieto akcesorisko nolīgumu jomā).
- 815 Turklāt nav strīda, ka saistībā ar cesijas nolīgumu *Servier* samaksāja *Lupin* summu 40 miljonu EUR apmērā, kas pēc absolūtās vērtības ir nozīmīga summa, kā Komisija ir pamatoti norādījusi apstrīdētā lēmuma 1871. un 1947. apsvērumā.
- 816 Šāda summa pārsniedza pirmo divu līdz trīs tirdzniecības gadu peļņu, ko *Lupin* varēja gaidīt no savas neatkarīgās ienākšanas tirgū, kā to pamatoti konstatēja Komisija apstrīdētā lēmuma 1974. apsvērumā.
- 817 Tāpat nav strīda, ka aplūkojamā summa bija lielāka par citas salīdzināmas ģenērisko zāļu sabiedrības veiktajiem ieguldījumiem nolūkā izstrādāt savu pašas perindoprilu, kā Komisija uzsvēra apstrīdētā lēmuma 1962. apsvērumā. Šāda Komisijas izmantota norāde pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, ir īpaši atbilstīga.
- 818 Ir jāpiebilst, ka *Lupin* nenodeva patentus, bet tikai patentu pieteikumus. Turklāt *Lupin* nolīgumā bija skaidri paredzēts, ka *Lupin* nesniedza nekādu garantiju tam, ka patents tiks piešķirts, ka tas būs spēkā esošs vai ka pieteiktie produkti vai ražošanas paņēmieni nebūs patentus pārkāpjoši (*Lupin* nolīguma 2.2. panta a) punkts).
- 819 Visbeidzot, nav strīda, ka, lai arī savās atbildēs uz paziņojumu par iebildumiem *Servier* un *Lupin* abas noliedza to, ka izlīgums bija atkarīgs no patentu pieteikumu nodošanas nosacījumiem, *Lupin* iepriekš bija norādījusi, ka šo pieteikumu nodošana bija neatņemama izlīguma sarunu sastāvdaļa. Tā saņemtos maksājumus bija aprakstījusi arī kā “izlīguma maksājumus” vai “izlīguma summas” (apstrīdētā lēmuma 1937. apsvērumā).
- 820 Turpretī prasītājas nesniedz nevienu precīzu elementu, kas ļautu noteikt, ka *Lupin* patentu pieteikumu iegādi par summu 40 miljonu EUR apmērā varēja saprātīgi uzskatīt par rentablu ieguldījumu (turpinot iepriekš 806. punktā uzsāktu analogiju ar jēdzienu “privāts ieguldītājs tirgus ekonomikā”, skat. 2000. gada 12. decembra sprieduma *Alitalia*/Komisija, T-296/97, EU:T:2000:289, 84. punktu, kurā ir norādīts, ka privātā ieguldītāja rīcību tirgus ekonomikā vada ienesīguma izredzes) vai vismaz tādu, kas var nodrošināt šo pieteikumu ieguvējam ienākumus, kuri var atsvērt lielās izmaksas.
- 821 Prasītājas gan atsaucas, lai arī ne detalizēti, uz tādu darījumu esamību, kuri, pēc to domām, esot salīdzināmi ar cesijas nolīgumu, kas tika noslēgts ar *Lupin*. Tomēr ir runa par nolīgumiem, kuros prasītājas bija puses un uz kuriem līdz ar to tikai pakārtoti var atsaukties nolūkā pierādīt, ka darījums ir veikts parastos tirgus apstākļos. Turklāt atsevišķus no šiem darījumiem Komisija ir kvalificējusi par konkurences tiesību pārkāpumiem. Visbeidzot – prasītājas nepierāda, ka saistībā ar šiem dažādajiem darījumiem nodotā tehnoloģija bija līdzvērtīga cesijas nolīgumā aplūkojamajai tehnoloģijai.
- 822 Ir taisnība, ka prasītājas šajā ziņā atsaucas arī uz kādas personas atzinumu, kura sevi raksturo kā konsultantu intelektuālā īpašuma jomā. Tomēr šī persona pati precizē, ka tā savu atzinumu izstrādāja *Servier* labā. Tas noteikti samazina šāda atzinuma pierādījuma raksturu. It īpaši šī atzinuma secinājums (“Es tād uzskatītu pirkumus par tādiem, kas ietilpst sabiedrības parastās prakses robežās”) un

elementi, uz kuriem šis secinājums ir pamatots, ir pārāk vispārēji, lai ļautu noteikt, ka aplūkojamā līdzekļu nodošana būtu atbildusi darījumam, kas veikts parastos tirgus apstākļos. Darījumi, kas tika izmantoti kā atsauce, turklāt ir tādi, kuros *Servier* ir bijusi līdzdalīga un kurus, vismaz dažus no tiem, Komisija ir kvalificējusi kā konkurences tiesību pārkāpumus.

823 Turklāt, pat pieņemot, ka tiktu pierādīts, kā apgalvo prasītājas, ka *Servier* patentu un ražošanas nodaļas vai citi *Servier* dienesti uzskatīja *Lupin* tehnoloģiju par “interesantu”, tas tomēr neļautu pierādīt, ka aplūkojamā līdzekļu nodošana atbilda darījumam, kas veikts parastos tirgus apstākļos.

824 Tāpat, pat pieņemot, ka tiktu pierādīts, ka “cena tika pārrunāta, sākot no sākotnējiem prasījumiem, līdz abām pusēm pieņemam līmenim”, tas tomēr neļautu pierādīt, ka aplūkojamā līdzekļu nodošana atbilda darījumam, kas veikts parastos tirgus apstākļos.

825 Tādējādi prasītāju sniegtie elementi, pat ņemti vērā kumulatīvi, neļauj secināt, ka aplūkojamā līdzekļu nodošana atbilda darījumam, kas veikts parastos tirgus apstākļos.

826 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Komisija, pamatojoties it īpaši uz iepriekš 795. punktā minēto judikatūru (apstrīdētā lēmuma 1940. apsvērums), uzskatīja, ka “ne *Servier*, ne *Lupin* nevarēja iesniegt ticamu to faktoru aprakstu, kas noteica, kā tika nonākts pie galīgās summas 40 miljonu EUR apmērā” (1955. apsvērums). Tā arī apstrīdētā lēmuma 1944. apsvērumā norādīja, ka tai bija “pamats izdarīt noteiktus secinājumus par situāciju, kurā potenciālus attaisnojošus pierādījumus bija iespējams gūt vienīgi no pašām pusēm” un ka “puses nav spējušas sniegt šādus pierādījumus, neraugoties uz vairākiem informācijas pieprasījumiem”. Apstrīdētā lēmuma 1964. apsvērumā tā piebilda, ka “*Servier* nespēja iesniegt tā laika dokumentus, kas varētu viest skaidrību par saistībā ar *Lupin* tehnoloģijas iegādi paredzamo ietaupījumu summu”. Visbeidzot, ņemot vērā it īpaši “pierādījumu neesamību” attiecībā uz to, ka *Servier* nebija komerciāli ieinteresēta *Lupin* pārņemtajā tehnoloģijā, tā secināja, ka līdzekļu nodošana, kas izrietēja no cesijas nolīguma, bija būtisks pamudinājums (apstrīdētā lēmuma 1978. apsvērums).

827 Ņemot vērā visus Vispārējā tiesā izklāstītos apstākļus, ir jāsecina, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi tāda apgriezta maksājuma esamību, kurš nebija raksturīgs izlīgumam aplūkojamajā strīdā (skat. iepriekš 809. punktu), un līdz ar to pamudinājuma esamību.

828 Visbeidzot, ņemot vērā iepriekš 815.–827. punktā izklāstītos apsvērumus, ir jānorāda, ka nav pierādīts nenozīmīgais raksturs aplūkojamajai priekšrocībai, kuras summa esot bijusi nepietiekama, lai to uzskatītu par būtisku pamudinājumu piekrist izlīguma nolīgumā paredzētajiem konkurenci ierobežojošajiem noteikumiem (skat. iepriekš 810. punktu).

ii) Par to, ka nav tikuši ierobežoti ģenērisko zāļu sabiedrības centieni konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību

829 Šajā gadījumā *Lupin* nolīgumā ir ietverti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, kuriem, kā tika norādīts iepriekš 257. punktā, pašiem par sevi ir konkurenci ierobežojošs raksturs.

830 Prasītājas tomēr apgalvo, ka *Lupin* nolīgumā ietvertajiem netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem nebija konkurenci ierobežojoša rakstura, ņemot vērā ierobežojumus, kas šim ierobežojošajam raksturam tika noteikti ar citiem nolīguma noteikumiem. Ir jāpārbauda šāda apgalvojuma pamatotība.

831 Iesākumā ir jānorāda, ka produkti, uz kuriem attiecas nolīgums, ir definēti tā A apsvērumā, kurā ir atsauce uz “zālēm, kuras kā aktīvo vielu satur terc-butilamīna perindoprilu (sauktu arī par erbumīna perindoprilu) un jebkādu tā sāli (“Produkti”)”.

- 832 Lai arī *Lupin* nolīguma A apsvērumā ir atsauce uz notiekošiem strīdiem, kas Savienības līmenī, kā izriet no tā paša nolīguma B un D apsvērumiem, attiecas tikai uz patentu 947, nešķiet, ka šāds noteikums, ņemot vērā tā formulējumu, attiecas tikai uz zālēm, kas satur alfa formas erbumīna perindoprilu, proti, zālēm, uz kurām attiecas patents 947, bet gan ka tas attiecas uz visām zālēm, kuras satur erbumīnu, lai kāda būtu tā forma.
- 833 Turklāt izteikums “jebkādu tā sāli” ir neskaidrs. Pirmkārt, no gramatiskā viedokļa, vārds “tā” skaidrāk atsaucas uz terc-butilamīna perindoprilu, proti, erbumīnu, nekā uz perindoprilu kopumā, jo pēdējais minētais kā tāds attiecīgajā teikuma locekļi nav minēts. Otrkārt, nav apstrīdēts, ka erbumīns ir sāls, līdz ar to vārdam “tā” nevajadzētu atsaukties uz erbumīnu, bet, vispārīgāk, uz perindoprilu kopumā.
- 834 Līdz ar to, ņemot vērā nolīguma noteikumu formulējumu, ir grūti noteikt, vai produkti, uz kuriem šis nolīgums attiecas, var būt tikai erbumīna alfa forma vai ietver arī citas erbumīna formas vai pat citus perindoprila sāļus.
- 835 Tātad šajā neskaidrības kontekstā ir jāpārlicinās, ka netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu apjoms nav tik ļoti ierobežots, ka šie noteikumi zaudētu savu ierobežojošo raksturu.
- 836 Pirmām kārtām, neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošais raksturs ir acīmredzams, jo *Lupin* nolīguma 1.3. pantā ir noteikts:
- “Pēc šī Nolīguma parakstīšanas datuma *Lupin* nemēģinās, ne tieši, ne netieši, atsaukt, atzīt par spēkā neesošiem vai jebkāda citā veidā apstrīdēt Patentus vai jebkādu citu patentu, kas pieder *Servier* vai tās meitasuzņēmumiem un kas aizsargā Produktus, attiecībā uz visām valstīm, izņemot [vienu valsti, kas nav EEZ dalībvalsts], ne arī palīdzēs vai liks to darīt kādai trešajai pusei.”
- 837 Turklāt no atsevišķajiem pieņemtajiem apzīmējumiem “Patenti” un “*Servier* Patenti”, kas pieņemti attiecīgi *Lupin* nolīguma D apsvērumā un 1.3. pantā, izriet, ka šis pants tiek piemērots ne tikai patentiem, kas minēti B līdz D apsvērumā (tostarp patentam 947) un par ko norisinājās noteiktas tiesvedības starp *Lupin* un *Servier*, bet arī – vismaz potenciāli – uz tādu patentu kopumu, kuri nav minēti pēc nosaukuma un kuri aizsargā produktus, uz ko attiecas nolīgums.
- 838 Otrām kārtām, attiecībā uz netirgošanas noteikuma apjomu – *Lupin* nolīguma 1.6. pantā *Lupin* ir noteikts aizliegums tirgot produktus, uz kuriem attiecas nolīgums.
- 839 Tomēr no *Lupin* nolīguma 1.6. panta noteikumiem izriet, ka tad, ja minētā nolīguma 4.1. pantā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, *Lupin* drīkst tirgot vai piedāvāt tirdzniecībai *Servier* piegādātus vai tās pašas produktus. 4.1. pantā ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem *Servier* ir jāpārdod savi produkti *Lupin*. Atbilstoši šim noteikumam pastāv trīs iespējas.
- 840 Saskaņā ar pirmo iespēju *Lupin* var ienākt vienā no valstu tirgiem, uz kuriem attiecas nolīgums, ja kāda trešā puse tirgo *Servier* produktus šajā tirgū. Saskaņā ar otro iespēju *Lupin* var ienākt šādā tirgū, ja *Servier* patenta pieteikums tiek noraidīts vai ja tā patentam beidzas termiņš, to atzīst par spēkā neesošu vai atceļ. Visbeidzot, saskaņā ar trešo iespēju *Lupin* var ienākt šādā tirgū, ja tajā tiek tirgotas ģenēriskas zāles, ko neražo *Servier*, – izņemot, ja *Servier* ir iesniegusi lūgumu izdot rīkojumu, kas nav ticis noraidīts, – un ja šīs ģenēriskās zāles netiek tirgotas, pārkāpjot rīkojumu, kas piemērojams šajā tirgū.
- 841 Tādējādi būtībā *Lupin* ienākšana tirgū it īpaši ar tās pašas produktiem (skat. iepriekš 839. punktu) ir iespējama divos gadījumos.
- 842 Pirmkārt, *Lupin* ienākšana tirgū ir iespējama, ja *Servier* atļauj tirgot savus produktus trešajai pusei, atsakās iesniegt patenta pieteikumu vai atsakās iesniegt lūgumu izdot rīkojumu, proti, apstākļos, kas ir atkarīgi no *Servier* rīcības brīvības, attiecībā uz kuru *Lupin* nav nekādas ietekmes. Šajā pirmajā

gadījumā nevar uzskatīt, ka *Lupin* nolīguma 4.1. pantā paredzēto nosacījumu piemērošana liek apšaubīt netirgošanas noteikuma raksturu, kas pats par sevi ir ierobežojošs (skat. iepriekš 257. punktu), un *a fortiori* ka šo nosacījumu piemērošana veicina *Lupin* ienākšanu tirgū.

843 Otrkārt, *Lupin* ienākšana tirgū ir iespējama, ja *Servier* patenti tai neļauj iebilst pret šādu ienākšanu. Šajā gadījumā ar *Lupin* nolīguma 4.1. pantu netiek atļauta tāda *Lupin* ienākšana tirgū, kas būtu priekšlaicīga attiecībā pret joprojām spēkā esoša vai saistoša patenta sekām. Tas aprobežojas vienīgi ar spēkā esoša vai saistoša patenta neesamības sekām, tādējādi izvairoties no tā, ka netirgošanas noteikumam nebūtu nekādas saiknes ar šādu patentu un ka tādā gadījumā tam acīmredzami būtu pietiekama kaitējuma pakāpe normālai konkurences darbībai, lai tā iekļaušanu varētu kvalificēt par ierobežojumu mērķa dēļ (skat. turpmāk tekstā 877. punktu). Šajā otrajā gadījumā tāpat nevar uzskatīt, ka 4.1. pantā paredzēto nosacījumu piemērošana liek apšaubīt netirgošanas noteikuma raksturu, kas pats par sevi ir ierobežojošs (skat. iepriekš 257. punktu), un *a fortiori* ka šo nosacījumu piemērošana veicina *Lupin* ienākšanu tirgū.

844 Netirgošanas noteikuma ierobežojošais raksturs tāpat ir jākonstatē, neraugoties uz *Lupin* nolīguma 4.1. panta noteikumiem.

845 Iepriekš minēto secinājumu nevar atspēkot pārējie prasītāju izvirzītie argumenti.

846 Pirmkārt, prasītājas apgalvo, ka ar nolīgumu tika atļauta *Lupin* priekšlaicīga ienākšana tirgū, proti, ienākšana tirgū pirms patenta 947 spēkā esamības termiņa paredzamā beigu datuma. Šāda priekšlaicīga ienākšana samazinātu vai pat neitralizētu netirgošanas noteikuma konkurenci ierobežojošo raksturu.

847 Ir jānorāda – pat ja šāda interpretācija nav acīmredzama, ņemot vērā *Lupin* nolīguma 1.6. panta formulējuma sarežģītību, – ka varētu pieņemt, ka šis pants, to lasot kopā ar tā paša nolīguma 4.1. panta c) punktu, atļauj *Lupin* laist tirgū savus pašas produktus, ja ģenēriskais “produkts”, kuru nav ražojusi *Servier*, ir laists tirgū, nepārkāpjot rīkojumu (un turklāt tā, ka netiek izskatīts *Servier* iesniegts lūgums izdot rīkojumu).

848 Jēdziens “produkts”, kā tas minēts *Lupin* nolīguma 4.1. panta c) punktā, ņemot vērā to, ka tas sākas ar lielo burtu, ir jāsaprot tajā nozīmē, par kādu puses ir vienojušās šī nolīguma A apsvērumā, jo tajā šis jēdziens parādās ar lielo burtu (skat. iepriekš 831. punktu).

849 Ņemot vērā *Lupin* nolīguma A apsvērumu, ar kuru, šķiet, ir izdarīta atsauce uz erbumīnu saturošiem produktiem, lai kāda būtu tā forma (skat. iepriekš 832. punktu), šī nolīguma 4.1. panta c) punktu, ja tajā ir atsauce uz produktiem, kas netiek tirgoti, pārkāpjot rīkojumu, varētu interpretēt kā tādu, kas attiecas uz produktiem, kuri satur citas formas, nevis alfa formas erbumīnu. Tādējādi nolīgumu varētu interpretēt kā tādu, ar ko tiek atļauta *Lupin* ienākšana tirgū pēc tam, kad trešā puse ir eventuāli laidusi tirgū ģenērisko perindoprilu, kas satur ne alfa formas erbumīnu.

850 Turklāt *Lupin* nolīguma A apsvēruma neviennozīmīgais formulējums rada arī neskaidrību attiecībā uz to, ka tā paša nolīguma 4.1. panta c) punktu, ja tajā ir atsauce uz produktiem, kas netiek tirgoti, pārkāpjot rīkojumu, varētu interpretēt kā tādu, kas attiecas arī uz produktiem, kuri nesatur erbumīnu (skat. iepriekš 833. punktu). Tad tas varētu likt secināt, ka ar nolīgumu tika atļauta *Lupin* ienākšana tirgū pēc tam, kad trešā puse ir eventuāli laidusi tirgū jebkādu ģenērisko perindoprilu sāls formā, tostarp, ja runa ir par citu sāli, nevis erbumīnu.

851 Līdz ar to varētu secināt, ka ar nolīgumu bija paredzēta *Lupin* pašas produktu laišana tirgū, šai ienākšanai esot priekšlaicīgai salīdzinājumā ar patenta 947 spēkā esamības paredzamo ilgumu, jo jebkurš gadījums, kurā trešā puse ir laidusi tirgū produktus, kas nesatur alfa formas erbumīnu, ņemot vērā to, ka tas nevarētu pārkāpt rīkojumu, kura nolūks ir aizsargāt šo patentu, savukārt atļautu *Lupin* ienākšanu tirgū ar saviem pašas produktiem.

852 Tomēr, ņemot vērā neskaidrības, kas attiecas uz *Lupin* nolīguma 1.6. un 4.1. panta apjomu un kas izklāstītas iepriekš 846.–850. punktā, *Lupin* varēja būt bažas, ka netirgošanas noteikums paliek piemērojams pēc tam, kad trešā puse ir laidusi tirgū ģenērisko perindoprilu ne alfa erbumīna formā vai ne erbumīna ģenērisko perindoprilu. Šādas šaubas varēja to atturēt no ienākšanas tirgū. Tam klāt nāk papildu neskaidrība attiecībā uz faktu, ka, pat pieņemot, ka tiktu izmantota plaša jēdziena “produkts” interpretācija (saskaņā ar kuru šajā jēdzienā būtu ietverti visi perindoprila sāļi), *Servier* tomēr varētu iesniegt lūgumu izdot rīkojumu, tostarp attiecībā uz produktu, kurš acīmredzami nepārkāpj nevienu no tās patentiem, it īpaši patentu 947, no kā izrietoši tiktu liegta *Lupin* nolīguma 4.1. panta c) punkta piemērošana līdz brīdim, kad šāds lūgums tiktu noraidīts.

853 Šajā ziņā turklāt var norādīt, ka attiecībā uz Francijas tirgu puses apmainījās vairākām vēstulēm par to, vai *Sandoz* ienākšana tirgū savukārt atļauj *Lupin* ienākšanu tajā. 2009. gada 17. marta vēstulē *Lupin* tādējādi jautāja *Servier*, vai tā iebilst pret tās ienākšanu Francijas tirgū. 2009. gada 31. marta vēstulē *Servier* vienīgi norādīja, ka *Sandoz* produkts nepārkāpj nevienu no tās patentiem. Pēc šīs atbildes *Lupin* bija spiesta 2009. gada 3. aprīļa vēstulē lūgt *Servier* precizējumus. Tā tostarp rakstīja šādi:

“*Lupin* nedomā, ka *Servier* būtu kāds pamatots iemesls iebilst tam, ka *Lupin* tirgo savu uz erbumīna perindoprila bāzes ražoto produktu Francijā tās vietējam/vietējiem partnerim/partneriem, ne arī tam, ka šis/šie Francijas partneris/partneri pārdod tālāk šo produktu. Jūsu 2009. gada 31. marta vēstule skaidri nenorāda, vai *Servier* nepiekrīt kādam no šiem punktiem. Ja *Servier* nepiekrīt, lūdzam iesniegt pilnīgu tās nostājas skaidrojumu līdz 2009. gada 9. aprīļa darbadienas beigām.”

854 Tādējādi pati šo *Lupin* vēstuli esamība un pēdējās no tām saturs atklāj šīs neskaidrības attiecībā uz tās iespēju ienākt Francijas tirgū, nepārkāpjot nolīgumu.

855 Līdz ar to ir jākonstatē netirgošanas noteikuma ierobežojošais raksturs, lai kāda būtu *Lupin* nolīguma A apsvērumā izmantotā interpretācija, un tas tā vēl jo vairāk ir tādēļ, ka neskaidrības, kas izriet no nolīguma sarežģītības vai tā neskaidrā formulējuma, nedrīkst ļaut pusēm atbrīvoties no atbildības attiecībā uz konkurences tiesībām.

856 Pat pieņemot, ka tiktu izmantota iepriekš 851. punktā izklāstītā nolīguma interpretācija, 849. un 850. punkta beigās minēto notikumu, proti, apstākļa, ka trešā puse laiž tirgū ģenēriskas zāles, hipotētiskais raksturs liedz secināt netirgošanas noteikuma ierobežojošā rakstura neitralizēšanu un līdz ar to pārkāpuma neesamību šajā ziņā. Ir jānošķir, pirmām kārtām, jautājums par pašu pārkāpuma esamību, ko nevar likt apstrīdēt tikai kādu nākotnes notikumu rašanās iespējamība, un, otrām kārtām, jautājums par pārkāpuma ilgumu, kas var būt atkarīgs no šo notikumu faktiskās rašanās.

857 Turklāt *Lupin* priekšlaicīgā ienākšana tirgū katrā ziņā ir atkarīga no tā, ka trešā puse laiž tirgū ģenērisku produktu, proti, no apstākļa, kas vienlaikus nav saistīts ar līgumslēdzējam pusēm un kam ir gadījuma raksturs. Šī ienākšana tāpat neizriet no skaidras to izvēles, uz kuru tās varētu atsaukties, lai pierādītu tās saistošā nolīguma un it īpaši šajā nolīgumā ietvertā netirgošanas noteikuma konkurenci ierobežojošā rakstura neesamību.

858 Otrkārt, ir tiesa, ka *Lupin* nolīguma 4.2. pantā ir paredzēts, ka nākotnē puses noslēgs piegādes nolīgumu. Tomēr šāda nolīguma īstenošana ir atkarīga no apstākļa, ka ir izpildīts kāds no *Lupin* nolīguma 4.1. pantā paredzētajiem nosacījumiem. Ciktāl, kā tika teikts, šī pēdējā minētā panta īstenošana neļauj secināt netirgošanas noteikuma ierobežojošā rakstura neesamību, tas pats attiecas uz 4.2. pantā minēto piegādes nolīgumu.

859 Turklāt var norādīt, ka puses nekādu piegādes nolīgumu nenoslēdza. *Lupin* nolīgumā turklāt nebija paredzēts, ka apstākļi, ka piegādes nolīgums netiek noslēgts, radīs pusēm tādas būtiskas juridiskās sekas kā, piemēram, *Lupin* nolīguma kopumā vai tajā ietverto netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu izbeigšana. Tādējādi, pat pieņemot, ka piegādes nolīgumu var uzskatīt par tādu, kas var veicināt tādas ģenērisko zāļu sabiedrības ienākšanu tirgū, kura būtu potenciāls konkurents oriģinālo

zāļu sabiedrībai, šajā gadījumā *Lupin* nolīgumu, kurā bija vienīgi paredzēts piegādes nolīguma princips, šo principu nepapildinot ar pasākumiem vai sodiem, kas varētu nodrošināt tā īstenošanu, nevarētu uzskatīt par tādu, kas veicina *Lupin* ienākšanu tirgū.

860 Taisnība, no *Lupin* nolīguma 4.2. panta izriet, ka bija paredzēts, ka piegādes nolīgums ļaus piemērot *Lupin* nolīguma 4.1. pantu, kurā bija paredzēta *Servier* “stingri noteikta” apņemšanās piegādāt *Lupin* “produktus” nolīguma izpratnē. Tomēr iepriekš 859. punktā izklāstītie apsvērumi liek relativizēt *Servier* apņemšanās saistošo raksturu.

861 Treškārt, lai arī prasītājas apgalvo, ka *Lupin* nolīguma 1.3. panta interpretācijai, saskaņā ar kuru neapstrīdēšanas noteikums ir piemērojams plašāk nekā tikai attiecībā uz patentu 947, ņemot vērā tā paša nolīguma 1.7. pantu, ir jāliek uzskatīt, ka *Lupin* bija bezmaksas licence attiecībā uz visiem šiem patentiem, šāds apgalvojums ir kļūdainš, ņemot vērā šī pēdējā minētā noteikuma formulējumu, kā prasītājas to ir iztulkojušas tiesvedības valodā un kurā ir teikts:

“Lai izvairītos no jebkādiem pārpratumiem, šis nolīgums nepiešķir *Lupin* nekādas tiesības vai licenci, nevienā jurisdikcijā, attiecībā uz *Servier* Patentiem, ņemot vērā to, ka ne *Servier*, ne tās meitasuzņēmumi, licences turētāji un/vai uzņēmumi, kuriem ir tiesības uz *Servier* Patentiem, neīstenos savas ar 1.6. pantu piešķirtās tiesības uz *Servier* patentiem attiecībā uz to, kā *Lupin* īsteno savas tiesības pārdot *Lupin/Lupin (Europe) Limited* ražotos Produktus.”

862 Šis noteikuma formulējums ir neskaidrs, ņemot vērā vismaz šķietamu pretnostatījumu starp teikuma pirmo daļu (šis nolīgums nepiešķir *Lupin* nekādas tiesības vai licenci, nevienā jurisdikcijā, attiecībā uz *Servier* Patentiem) un sekojošo daļu (ņemot vērā to, ka ne *Servier*, ne tās meitasuzņēmumi, licences turētāji un/vai uzņēmumi, kuriem ir tiesības uz *Servier* Patentiem, neīstenos savas ar 1.6. pantu piešķirtās tiesības uz *Servier* patentiem attiecībā uz to, kā *Lupin* īsteno savas tiesības pārdot *Lupin/Lupin (Europe) Limited* ražotos Produktus). Turklāt teikuma pirmās daļas nepieciešamība nešķiet acīmredzama, jo neviens nolīguma noteikums nevarēja likt domāt, ka *Lupin* bija licence attiecībā uz citām tiesībām nekā tiesības, kas saistītas ar tehnoloģiju, kuru tā nodeva *Servier*. Panta izpratni turklāt vēl vairāk sarežģī tas, ka tajā ir atsauce uz *Lupin* nolīguma 1.6. pantu, kurā pašā ir atsauce uz minētā nolīguma 4.1. pantu, ar ko tiek paredzēti nosacījumi, ar kādiem *Lupin* drīkst laist tirgū savus pašas produktus. Tādējādi, ņemot vērā 1.7. panta formulējumu, tas varēja radīt šaubas, kuras varēja *Lupin* atturēt no ienākšanas tirgū.

863 It īpaši apstākļi, ka *Servier* neizmanto savas tiesības patentu jomā pret *Lupin*, ir atkarīgs no tā, ka ir izpildīts kāds no *Lupin* nolīguma 4.1. pantā (uz kuru ir atsauce minētā nolīguma 1.6. pantā) paredzētajiem nosacījumiem. Ciktāl, kā tika norādīts iepriekš 844. un 855. punktā, 4.1. panta īstenošana neļauj secināt netirgošanas noteikuma ierobežojošā rakstura neesamību, tas pats attiecas uz tā paša nolīguma 1.7. panta īstenošanu, tostarp tad, ja vārdu savienojumu “*Servier* Patenti” saprot plašā nozīmē, proti, iekļaujot patentus, kas attiecas ne tikai uz erbumīna alfa formu, bet arī citām erbumīna formām un pat uz citiem perindoprila sāļiem.

864 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija varēja pamatoti secināt, ka *Lupin* centieni konkurēt ar *Servier* tika ierobežoti.

iii) Par pārkāpuma neesamību

865 Ņemot vērā iepriekš 789.–864. punktā izklāstītos apsvērumus, var norādīt, ka Komisija pamatoti konstatēja gan pamudinošas priekšrocības esamību, gan korelatīva ierobežojuma esamību attiecībā uz *Lupin* centieniem konkurēt ar *Servier*.

- 866 Kā tika norādīts iepriekš 272. punktā, ar patentiem saistītos strīdos noslēgtu izlīgumu kontekstā konkurences ierobežojuma mērķa dēļ kvalifikācijai ir nepieciešams, lai izlīgumā būtu iekļauta gan pamudinoša priekšrocība attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību, gan korelatīvs ierobežojums attiecībā uz tās centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību. Ja šie abi nosacījumi ir izpildīti, ir jākonstatē pamudinājums.
- 867 Tāda ar patentu jomu saistīta izlīguma nolīguma gadījumā, kas ietver netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus, kuru neapšaubāmi ierobežojošais raksturs nav ticis pamatoti apstrīdēts, pamudinājums, lai ģenērisko zāļu sabiedrība piekrist šiem noteikumiem, ļauj pamatot konstatējumu par ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 273. punktu).
- 868 Šajā gadījumā būtiska pamudinājuma konstatējums (skat. iepriekš 828. punktu) ļāva Komisijai secināt konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamību.
- 869 Līdz ar to pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatoti varēja secināt ierobežojuma mērķa dēļ esamību.
- 870 Tomēr prasītājas, pamatojoties uz netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu apjomu, būtībā kritizē Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotās pārkāpuma materiāltiesiskās robežas.
- 871 Kā tika norādīts iepriekš 834. punktā, ņemot vērā *Lupin* nolīguma noteikumu formulējumu, ir grūti noteikt, vai produkti, uz kuriem šis nolīgums attiecas, ir produkti tikai erbumīna alfa formā vai ietver arī citas erbumīna formas vai pat citus perindoprila sāļus.
- 872 Netirgošanas noteikuma apjoms ir atkarīgs no izmantotās jēdziena “produkti” definīcijas, jo gan *Lupin* nolīguma 1.6. pantā, gan šī nolīguma 4.1. pantā, uz kuru ir atsauce 1.6. pantā, ir minēts šis jēdziens.
- 873 Turklāt attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikuma apjomu – tas tika piemērots ne tikai *Lupin* nolīguma B līdz D apsvērumā minētajiem patentiem (ietverot patentu 947), bet arī tādu patentu kopumam, kuri nebija noteikti un kuru robežas bija atkarīgas no jēdziena “produkti”, kā tas bija paredzēts nolīgumā (skat. iepriekš 836. punktu).
- 874 Kā Komisija pamatoti norādīja apstrīdētajā lēmumā (1912. apsvēruma), nolīguma formulējums radīja neskaidrību attiecībā uz netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu piemērošanas jomu.
- 875 Tādējādi *Lupin* nolīguma formulējums radīja šaubas attiecībā uz to, ka netirgošanas noteikumu var piemērot visām erbumīna formām un pat citiem perindoprila sāļiem, ne tikai erbumīnam, un ka neapstrīdēšanas noteikumu var piemērot citiem patentiem, ne tikai patentam 947, it īpaši patentiem, kas attiecas uz produktiem, kuri nesatur erbumīnu. Šādas šaubas varēja atturēt *Lupin*, pirmkārt, no ienākšanas tirgū, tostarp no tā, lai laistu tirgū produktus, kas satur citas formas, nevis alfa formas erbumīnu, un pat citus perindoprila sāļus, nevis erbumīnu, un, otrkārt, no patentu, kuri attiecas uz perindoprilu, kas satur citas formas, nevis alfa formas erbumīnu, un pat citus perindoprila sāļus, nevis erbumīnu, apstrīdēšanas.
- 876 Tāpat ir jāņem vērā fakts, ka nolīgumā, kuru Komisija pamatoti uzskatīja par tādu, kas pārkāpj konkurences tiesības saistībā ar netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem attiecībā uz patentu 947 un produktiem, uz kuriem šis patents attiecas (skat. iepriekš 869. punktu), parādās aplūkojamās redakcionālās neskaidrības. Visbeidzot – nav strīda, ka nolīguma pušu rīcībā bija pietiekami līdzekļi, lai saņemtu tādu profesionālu palīdzību, kuri, lai arī viņu rīcībā tam bija maz laika, varēja novērst šādas neskaidrības. Attiecībā uz iepriekš minētajiem apsvērumiem Komisija pamatoti varēja secināt, ka netirgošanas noteikuma piemērošanas jomā ietilpa produkti, kas nesatur erbumīnu un kas *a fortiori* satur citas tā formas, nevis alfa formu, un ka neapstrīdēšanas noteikuma piemērošanas jomā ietilpa ne tikai patents 947, bet visi patenti, kas attiecas uz šiem produktiem (apstrīdētā lēmuma 1912. un 1918. apsvēruma).

- 877 Šajā ziņā ir jānorāda, ka tas, ka pastāv netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, ņemot vērā, ka to apjoms ir plašāks nekā viena atsevišķi noteikta patenta piemērošanas joma un produkti, uz kuriem šis patents attiecas, acīmredzami pietiekami kaitē normālai konkurences darbībai, lai šo noteikumu iekļaušanu varētu kvalificēt par ierobežojumu mērķa dēļ, un nav pat nepieciešams papildus pierādīt pamudinājuma esamību. Šie noteikumi līdz ar to nekādi nevar būt leģitīmi izlīgumā strīdā, kas attiecas uz noteiktu patentu, un to ierobežojošās sekas nesakrīt ar šī patenta sekām (skat. iepriekš 257.–261. punktu).
- 878 Pat pieņemot, ka Komisija būtu kļūdaini konstatējusi, ka aplūkojamais pārkāpums attiecās uz citām erbumīna formām, nevis alfa formu, kuru aizsargā patents 947, vai pat citiem sāļiem, nevis erbumīnu, šāda kļūda, ņemot vērā šī konstatējuma ierobežoto un nebūtisko nozīmi Komisijas argumentācijā, nevarētu likt apšaubīt Komisijas secinājumu attiecībā uz tādu konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, kas izriet no *Lupin* nolīguma. Komisijas argumentācija galvenokārt ir balstīta uz pamudinājuma esamību, kas, pat ja izlīguma nolīguma ierobežojošo noteikumu apjoms attiecas tikai uz šī patenta piemērošanas jomu, ļauj secināt neatbilstošu patenta izmantošanu (skat. iepriekš 253.–274. punktu).
- 879 No visa iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida prasītāju pamats gan attiecībā uz ierobežojuma mērķa dēļ esamību, gan attiecībā uz Komisijas šī ierobežojuma noteiktajām robežām.
- 880 Iepriekš minēto secinājumu nevar atspēkot pārējie prasītāju izvirzītie argumenti.
- 881 Pirmkārt, attiecībā uz elementiem, ar kuriem tiek mēģināts pierādīt, ka prasītāju, kā arī *Lupin* nodomi bija leģitīmi, ir jāatgādina, pirmām kārtām, ka ar patentiem saistītos strīdos noslēgtu izlīgumu kontekstā konkurences ierobežojuma mērķa dēļ kvalifikācijai ir nepieciešams, lai izlīgumā būtu iekļauta gan pamudinoša priekšrocība attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību, gan korelatīvs ierobežojums attiecībā uz tās centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību. Ja šie abi nosacījumi ir izpildīti, ir jākonstatē konkurences ierobežojums mērķa dēļ (skat. iepriekš 272. punktu). Otrām kārtām, ar to vien, ka ar nolīgumu tiek īstenoti arī leģitīmi mērķi, nav pietiekami, lai liegtu šo nolīgumu kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 222. punktu).
- 882 No tā izriet, ka prasītāju šajā pamatā minētie argumenti, saskaņā ar ko iemesli, kuru dēļ tās un *Lupin* noslēdza *Lupin* nolīgumu, bija leģitīmi, nevar atspēkot šī nolīguma kvalifikāciju par ierobežojumu mērķa dēļ, ko Komisija pamatoti izmantoja un kas tika iepriekš tekstā apstiprināta (skat. 869. un 879. punktu). Līdz ar to šie argumenti ir jānoraida.
- 883 Tas tā ir it īpaši, pirmām kārtām, attiecībā uz argumentu, saskaņā ar kuru *Lupin* vairs nebija intereses turpināt tiesvedību, otrām kārtām, attiecībā uz argumentu, kas pamatots ar to, ka *Lupin* bija klātesoša izlīguma sākumā, un, trešām kārtām, attiecībā uz argumentu, kas pamatots ar to, ka *Servier* nebija ieinteresēta aizstāvēt savu konkurences situāciju attiecībā pret *Lupin*, ja tā nerīkojās tāpat attiecībā pret *Apotex*.
- 884 Otrkārt, lai arī prasītājas apgalvo, ka neapstrīdēšanas noteikumam nevarēja būt konkurenci ierobežojošu seku, it īpaši paralēlu tiesvedību dēļ un tādēļ, ka *Lupin* nebija nodoma uzsākt jaunas tiesvedības, tomēr, ciktāl *Lupin* nolīgumam ir pietiekama kaitējuma pakāpe, lai to kvalificētu par ierobežojumu mērķa dēļ, konkrēto šī nolīguma un it īpaši tajā ietvertā neapstrīdēšanas noteikuma seku vērtējums nav nepieciešams (skat. iepriekš 219. punktu).
- 885 Šo pašu iemeslu dēļ ir jānoraida prasītāju arguments, saskaņā ar kuru netirgošanas noteikumam, tostarp, ciktāl tā apjoms pārsniedza patenta 947 apjomu, nevarēja būt konkurenci ierobežojošas sekas it īpaši tādēļ, ka *Lupin* nebija reālu un konkrētu iespēju pirmajai laist tirgū patentus nepārkāpjošu produktu.

886 Treškārt, ņemot vērā, ka prasītājas apgalvoja, ka netirgošanas noteikuma ierobežojošās sekas bija hipotētiskas, varēja uzskatīt, ka tās faktiski apstrīd potenciālas konkurences esamību. Tomēr iepriekš tekstā tika konstatēts, ka *Lupin* bija *Servier* potenciāls konkurents.

887 Ceturtkārt, ir jāatgādina, ka tad, ja tiek konstatēta pamudinājuma esamība, puses vairs nevar atsaukties uz patenta spēkā esamības atzīšanu izlīguma ietvaros. Šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka patenta spēkā esamību ir apstiprinājusi tiesa vai administratīva iestāde (skat. iepriekš 269. punktu). Prasītājas nevar pamatoti atsaukties uz scenāriju, turklāt hipotētisku, saskaņā ar kuru patenta 947 spēkā esamību esot apstiprinājušas gan Apvienotās Karalistes tiesas, gan EPI.

888 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

iv) Par pamatu, ko “Servier” min pakārtoti un kas attiecas uz kļūdu pārkāpuma ilguma noteikšanā

889 Pirmkārt, prasītājas apgalvo, ka Komisija nedrīkstēja uzskatīt, ka pārkāpuma laikposms sākās, pirms *Lupin* saņēma TA.

890 Ar šādu argumentu prasītājas faktiski apstrīd potenciālās konkurences esamību. Tomēr iepriekš 751. punktā tika konstatēts, ka brīdī, kad nolīgums tika noslēgts, *Lupin* bija *Servier* potenciāls konkurents.

891 Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka Komisijai būtu vajadzējis – kā tā darīja attiecībā uz Francijas tirgu – secināt, ka Beļģijā, Čehijas Republikā, Īrijā un Ungārijā pārkāpums tika izbeigts brīdī, kad *Sandoz* laida šo valstu tirgos ģenērisko perindoprilu, kas nepārkāpa patentu 947, proti, attiecīgi 2008. gada jūnijā, 2008. gada jūlijā, 2008. gada decembrī un 2009. gada janvārī.

892 Tātad ir jānosaka, vai Komisija kļūdaini secināja, ka pārkāpums attiecīgajās dalībvalstīs turpinājās pēc iepriekš 891. punktā minētajiem datumiem.

893 Iesākumā jāprecizē, ka ģenēriskās zāles, kuras *Sandoz* laida tirgū, ir erbumīna perindoprila forma, ko veido “amorfs (ne kristālisks) sāls, kurā tātad nav ietverti ar patentu 947 aizsargātie alfa kristāli” (apstrīdētā lēmuma 212. apsvērums).

894 Tāpat ir jāatgādina (skat. iepriekš 847. punktu), ka, pat ja šāda interpretācija nav acīmredzama, ņemot vērā *Lupin* nolīguma 1.6. panta formulējuma sarežģītību, varētu pieņemt, ka šis pants, to lasot kopā ar tā paša nolīguma 4.1. panta c) punktu, ļauj *Lupin* laist tirgū savus pašas produktus, ja ģenērisks “produkts”, kuru nav ražojusi *Servier*, ir laists tirgū, nepārkāpjot rīkojumu, un ja nav noraidīts *Servier* iesniegts lūgums izdot rīkojumu.

895 Jēdziens “produkts”, kā tas minēts *Lupin* nolīguma 4.1. panta c) punktā, ņemot vērā to, ka tas sākas ar lielo burtu, ir jāsaprot tajā nozīmē, par kādu puses ir vienojušās šī nolīguma A apsvērumā.

896 Produktu noteikšana *Lupin* nolīguma A apsvērumā ir īpaši delikāta (skat. iepriekš 832. un 833. punktu), un tas tātad rada grūtības nolīguma 4.1. panta c) punkta piemērošanā (skat. iepriekš 849. un 850. punktu).

897 Līdz ar to pastāvēja neskaidrība attiecībā uz *Lupin* nolīguma 4.1. panta c) punkta piemērošanas jomas noteikšanu un tātad arī attiecībā uz iespēju piemērot šī nolīguma 1.6. pantā ietverto netirgošanas noteikumu (skat. iepriekš 852. punktu), it īpaši gadījumā, ja tirgū tiek laists produkts – kā *Sandoz* produkts –, kurš ietver ne alfa formas erbumīnu.

- 898 Ņemot vērā neskaidrības, kas attiecas uz *Lupin* nolīguma 1.6. un 4.1. panta apjomu un kas izklāstītas iepriekš 894.–897. punktā, *Lupin* varēja būt bažas, ka netirgošanas noteikums ir jāturpina piemērot pēc tam, kad trešā puse ir laidusi tirgū ģenērisko perindoprilu ne alfa erbumīna formā vai ne erbumīna ģenērisko perindoprilu. Šādas šaubas to varēja atturēt no ienākšanas tirgū.
- 899 Šīs bažas varēja pastiprināt tas, ka jebkurā gadījumā *Servier* tomēr varētu iesniegt lūgumu izdot rīkojumu, tostarp attiecībā uz produktu, kurš acīmredzami nepārkāpj nevienu no tās patentiem, it īpaši patentu 947, no kā izrietoši tiktu liegta *Lupin* nolīguma 4.1. panta c) punkta piemērošana līdz brīdim, kad šāds lūgums tiktu noraidīts (skat. iepriekš 852. punktu).
- 900 Šajā ziņā *Lupin* vēstules atklāj neskaidrības attiecībā uz tās iespēju ienākt Francijas tirgū, nepārkāpjot nolīgumu (skat. iepriekš 853. punktu), un līdz ar to attiecībā uz netirgošanas noteikuma īstenošanu, ko tā joprojām turpināja, vismaz līdz šo vēstulu apmaiņai, kas, šķiet, beidzās ne agrāk kā 2009. gada aprīļa sākumā, proti, tikai nedaudz vairāk kā mēnesi pirms 2009. gada 6. maija – datuma, ko Komisija izmantoja, konstatējot pārkāpuma beigas attiecībā uz Beļģiju, Čehijas Republiku, Īriju un Ungāriju. Arī *Servier* vēstule, kas minēta iepriekš 853. punktā, neļauj secināt, ka tā skaidri un acīmredzami uzskatīja, ka *Lupin* drīkst ienākt tirgū.
- 901 *A fortiori* attiecībā uz četriem iepriekš 900. punktā minētajiem tirgiem prasītājas nenorāda nevienu elementu, kas ļautu pierādīt, ka pirms 2009. gada 6. maija *Servier* un *Lupin* bija ņēmušas vērā *Sandoz* attiecīgās ienākšanas šajos tirgos un ka, neraugoties uz neskaidrībām saistībā ar nolīguma nepārprotamību, tās uzskatīja, ka netirgošanas noteikums vairs nav spēkā.
- 902 Apstāklis, ka, ņemot vērā neskaidrības saistībā ar nolīguma nepārprotamību, netirgošanas noteikums palika spēkā, tādējādi norādot, ka tiek saglabāta pušu gribas sakritība – iespējams, esot pretrunā noteikuma piemērošanas nosacījumu interpretācijai, ko *a posteriori* varētu izmantot it īpaši tiesa, kas izskata līgumisku strīdu –, bija pietiekams, lai ļautu Komisijai konstatēt, ka *Servier* un *Lupin* gribas sakritība un tātad pārkāpums turpinājās, neraugoties uz *Sandoz* ienākšanu tirgū.
- 903 Katrā ziņā, pat pieņemot, ka nolīgums formāli vairs nebija spēkā, sākot ar *Sandoz* ienākšanu tirgū, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus (skat. iepriekš 900. un 901. punktu), ir jāsecina, ka *Servier* un *Lupin* turpināja piemērot netirgošanas noteikumu pēc *Sandoz* secīgās ienākšanas četros aplūkojamajos tirgos.
- 904 Ir tiesa, ka attiecībā uz konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ kā šajā gadījumā ir lieki ņemt vērā to konkrētās sekas tirgū, lai noteiktu pārkāpuma esamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūlijs, Komisija/*Anic Participazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 98. un 99. punkts) un tātad tā ilgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 19. marts, *Archer Daniels Midland*/Komisija, C-510/06 P, EU:C:2009:166, 113., 114. un 140. punkts). Tas pats attiecas uz nolīguma īstenošanas ņemšanu vērā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 252. punkts).
- 905 Tomēr pārkāpuma turpināšanu var konstatēt, pārsniedzot laikposmu, kurā formāli nolīgums ir spēkā, ja attiecīgie uzņēmumi ir turpinājuši veikt aizliegtas darbības (spriedumi, 2011. gada 16. jūnijs, *Solvay Solexis*/Komisija, T-195/06, nav publicēts, EU:T:2011:280, 124. punkts, un 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 251. punkts).
- 906 Tā tas ir šajā gadījumā (skat. iepriekš 903. punktu).
- 907 No iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida šis pamats, ko *Servier* ir izvirzījusi pakārtoti.

c) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Lupin” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ

- 908 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi dažādas kļūdas tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz *Lupin* nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ.
- 909 Piemērojot *mutatis mutandis* iepriekš 566.–570. punktā izklāstītos apsvērumus, šis pamats ir jānoraida kā neefektīvs.

9. Par nolīgumiem, kas noslēgti ar “Krka”

a) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīgumu, kas noslēgti ar “Krka”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ

- 910 Prasītājas apstrīd, pirmkārt, izlīguma nolīguma un licences nolīguma un, otrkārt, cesijas nolīguma kvalifikāciju par ierobežojumu mērķa dēļ.

1) Par izlīguma nolīgumu un licences nolīgumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

- 943 Izņemot iepriekš 797.–803. punktā izklāstītos apsvērumus attiecībā uz aksesorišķiem nolīgumiem, ierasta tirdzniecības nolīguma sasaiste ar izlīgumu, kurā ir iekļauti netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, nav nopietns netiešs pierādījums, ka pastāv apgriezts maksājums, ja aplūkojamais tirdzniecības nolīgums ir licences nolīgums attiecībā uz strīdīgo patentu.
- 944 Šādu izņēmumu izskaidro tas, ka, lai gan ir taisnība, ka licences nolīguma, kas attiecas uz patentu, mērķis ir nevis izlīgums, bet gan atļauja izmantot šo patentu, tomēr atšķirībā no situācijas attiecībā uz pārējiem tirdzniecības nolīgumiem (skat. iepriekš 800. punktu) var būt pamatoti, ka šis licences nolīgums tiek sasaistīts ar izlīguma nolīgumu strīdā attiecībā uz patentu, kas ir licences priekšmets.
- 945 Principā strīda patentu jomā pamatā ir ģenērisko zāļu sabiedrības vēlme ienākt tirgū, kam pretrunā ir patenta īpašnieka vēlme aizsargāt tiesības, ko tas no šī patenta gūst. Šādas ienākšanas atļaušana, noslēdzot licences nolīgumu, tādā gadījumā izrādās īpaši piemērots veids, kā izbeigt strīdu, jo tas ļauj apmierināt abu strīda pušu prasījumus.
- 946 Turklāt tiek atzīts, ka licences nolīguma izmantošana ir atbilstīgs līdzeklis strīda izbeigšanai. Tas izriet no 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 204. punkta, saskaņā ar kuru “licencēšana var kalpot kā līdzeklis strīdu atrisināšanai”. Šis punkts ir atkārtots 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 205. punktā.
- 947 Sasaistīt licences nolīgumu ar izlīguma nolīgumu ir vēl jo pamatotāk tādēļ, ka netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu esamība izlīguma nolīgumā ir leģitīma tikai tad, ja šis nolīgums balstās uz to, ka puses atzīst patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 258.–261. punktu). Licences nolīguma noslēgšana, kam attiecībā uz jebkuru licenciātu ir jēga vienīgi tad, ja licence faktiski tiek izmantota, arī ir balstīta uz to, ka puses atzīst patenta spēkā esamību. Šajā ziņā licences nolīgums tātad apstiprina izlīguma nolīguma leģitimitāti, un tas pilnībā pamato to, ka pirmais nolīgums ir ar otro saistīts.

- 948 Ņemot vērā to, ka izrādās pamatoti sasaistīt izlīguma nolīgumu ar patentu saistītā strīdā ar licences nolīgumu attiecībā uz šo pašu patentu, šāda sasaistīšana pretēji tam, kā tas ir ar pārējiem akcesoriskajiem nolīgumiem, nav nopietns netiešs pierādījums, ka pastāv apgriezts maksājums (ši izteikuma akcesorisko nolīgumu jomā izpratnē, skat. iepriekš 804. punktu).
- 949 Līdz ar to Komisijai ir jāpamatojas uz citiem netiešiem pierādījumiem nekā tikai licences nolīguma un izlīguma nolīguma sasaistīšana, lai pierādītu, ka licences nolīgums nav ticis noslēgts parastos tirgus apstākļos un ka faktiski tas slēpj apgrieztu maksājumu, ar kuru pamudina ģenērisko zāļu sabiedrību piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem (skat. iepriekš 803.–808. punktu).
- 950 Ir jānorāda, ka apgriezta maksājuma konstatējums ir vēl jo grūtāk saskatāms attiecībā uz licences nolīgumu, ciktāl saskaņā ar šādu nolīgumu nenosaka oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu pārskaitījumu ģenērisko zāļu sabiedrībai, bet gan ģenērisko zāļu sabiedrības līdzekļu pārskaitījumu oriģinālo zāļu sabiedrībai. Tādējādi licences nolīgumu jomā licenciāts maksā atlīdzību patenta īpašniekam.
- 951 Tomēr pastāv oriģinālo zāļu sabiedrības līdzekļu nodošana ģenērisko zāļu sabiedrībai, ņemot vērā to, ka patenta īpašniekam samaksātā atlīdzība ir pretizpildījums par labumu, ko ģenērisko zāļu sabiedrība gūst no licences nolīguma, proti, par atļauju izmantot patentu, lai ienāktu tirgū neriskējot.
- 952 Tātad Komisijai ir jāpierāda, ka šis pretizpildījums ir neatbilstoši zems, proti, tik lielā mērā, ka to nevar pamatot ar apsvērumiem, kuri attiecas tikai uz labuma, kas ir līguma priekšmets, ekonomisko vērtību (skat. iepriekš 806. punktu), un ka licences nolīgumā tādējādi ir ietverts apgriežtais maksājums par labu ģenērisko zāļu sabiedrībai.
- 953 Lai pierādītu pietiekamu kaitējuma pakāpi izlīguma nolīguma kvalifikācijai par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, tam, ka netiek secināts, ka aplūkojamais darījums ir noticis parastos tirgus apstākļos, ir vēl jo acīmredzamāk jāizriet no tā, ka šajā nolīgumā ietverto netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu konkurenci ierobežojošo raksturu vājina licences nolīgums.
- 954 Netirgošanas noteikums, vismaz daļēji, ir zaudējis iedarbību. Ar licences nolīgumu ne tikai daļēji neitralizē šī noteikuma sekas, ņemot vērā to, ka tas veicina ģenērisko zāļu ienākšanu tirgū, novēršot ar patentu saistīto tiesvedības risku.
- 955 Attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumu – lai arī tā ierobežojošās sekas joprojām pastāv, tās ierobežo fakts, ka licence ļauj ienākt tirgū bez tiesvedības riska. Lai arī ģenērisko zāļu sabiedrībai ir būtiski varēt apstrīdēt patenta spēkā esamību, ja tā ienāk tirgū riskējot, tas tā ir mazākā mērā, ja oriģinālo zāļu sabiedrība tai ir ļāvusi ienākt šajā tirgū, pateicoties licences nolīgumam.
- 956 Šajā analīzes stadijā ir jāatgādina, ka ar patentiem saistītos strīdos noslēgtu izlīgumu kontekstā konkurences ierobežojuma mērķa dēļ kvalifikācijai ir nepieciešams, lai izlīgumā būtu iekļauta gan pamudinoša priekšrocība attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību, gan korelatīvs ierobežojums attiecībā uz tās centieniem konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību (skat. iepriekš 272. punktu). No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka, pastāvot licences nolīgumam, šie abi elementi ir vājināti vai pat nav spēkā, un tādējādi pietiekamu kaitējuma pakāpi normālai konkurences darbībai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 49. un 50. punkts un tajos minētā judikatūra) nav viegli konstatēt.
- 957 Ir jāpiebilst, ka iepriekš 943. punktā minētais izņēmums nav pretrunā ne tam, ka licences nolīguma un neapstrīdēšanas noteikuma sasaistīšana ir viens no ierobežojumiem, kas izslēgti no Komisijas Regulas (EK) Nr. 772/2004 (2004. gada 27. aprīlis) par [LESD 101. panta 3. punkta] piemērošanu tehnoloģijas nodošanas nolīgumu kategorijām (OV 2004, L 123, 11. lpp.) 2. pantā paredzētā atbrīvojuma, ne Tiesas judikatūrai, kas uzsākta 1986. gada 25. februāra spriedumā *Windsurfing International/Komisija* (193/83, EU:C:1986:75, 89. un 92. punkts) un precizēta 1988. gada 27. septembra spriedumā *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448).

- 958 Pirmkārt, saskaņā ar Regulas Nr. 772/2004 5. pantu licences nolīguma un neapstrīdēšanas noteikuma sasaistīšana ir viens no ierobežojumiem, kas izslēgti no šīs pašas regulas 2. pantā paredzētā atbrīvojuma. Tomēr saskaņā ar minētās regulas 2. un 5. pantu šo atbrīvojumu un šo atbrīvojuma liegšanu piemēro tikai, ciktāl aplūkojamajos nolīgumos ir ietverti konkurences ierobežojumi, uz kuriem attiecas LESD 101. panta 1. punkts. Turpinot – tas, ka licences nolīguma un neapstrīdēšanas noteikuma sasaistīšana ir viens no ierobežojumiem, kas izslēgti no Regulas Nr. 772/2004 2. pantā paredzētā atbrīvojuma, katrā ziņā neļauj secināt, ka šāda sasaistīšana ir konkurences ierobežojums LESD 101. panta 1. punkta izpratnē un it īpaši ierobežojums mērķa dēļ.
- 959 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi – lai arī LESD 101. panta 3. punkta piemērošana noteiktam nolīgumam prasa, lai iepriekš tiktu atzīts, ka šis nolīgums atbilst ar LESD 101. panta 1. punktu noteiktajam aizliegumam, 3. punktā paredzētā iespēja to piemērot pa kategorijām nenozīmē, ka noteiktā nolīgumā, kas atbilst šīm kategorijām, līdz ar to noteikti būtu izpildīti 1. punkta nosacījumi. Tādējādi atbrīvojuma pa kategorijām piemērošanā nedrīkst būt ietverti nekādi iepriekšpieņēmumi, pat ne netieši, ne pret vienu individuāli skatītu nolīgumu (spriedums, 1966. gada 13. jūlijs, Itālija/Padome un Komisija, 32/65, EU:C:1966:42, 590. lpp.).
- 960 Otrkārt, ir taisnība, ka Tiesa ir lēmusi, ka licences nolīguma noteikums, ar ko nosaka pienākumu neapstrīdēt patenta spēkā esamību, nav saderīgs ar LESD 101. panta 1. punktu. Tā ir piebildusi, ka šāds noteikums acīmredzami neatbilst patenta īpašajam mērķim, ko nevar interpretēt kā tādu, ar ko garantē aizsardzību arī pret tādām darbībām, ar kurām tiecas apstrīdēt patenta spēkā esamību, ņemot vērā, ka sabiedrības interesēs ir novērst jebkādus šķēršļus saimnieciskajai darbībai, kuri varētu izrietēt no kļūdaini izsniegta patenta (spriedums, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, EU:C:1986:75, 89. un 92. punkts).
- 961 Tomēr divus gadus vēlāk pieņemtā spriedumā lietā attiecībā uz izlīgumu strīdā Tiesa precizēja savu 1986. gada 25. februāra spriedumā *Windsurfing International*/Komisija (193/83, EU:C:1986:75) izmantoto nostāju, šoreiz lemjot vienīgi, ka neapstrīdēšanas noteikumam, ņemot vērā juridisko un ekonomisko kontekstu, var būt konkurenci ierobežojošs raksturs LESD 101. panta 1. punkta izpratnē (spriedums, 1988. gada 27. septembris, *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1988:448, 16. punkts). Turklāt, lai arī šajā pašā spriedumā tā noraidīja Komisijas priekšlikumu, saskaņā ar kuru neapstrīdēšanas noteikuma iekļaušana vairs neietilpst LESD 101. panta 1. punktā paredzētajā aizliegumā, ja ar aplūkojamo nolīgumu tiecas izbeigt strīdu, kas tiek skatīts tiesā, tā tomēr neizdarīja secinājumu, ka uz visiem izlīguma nolīgumiem, kuros ir ietverts šāds noteikums, attiektos LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums.
- 962 Ir tiesa, ka saistībā ar licences nolīgumu, kā izriet no 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 112. punkta, licenciāti “parasti vislabāk var noteikt, vai intelektuālā īpašuma tiesības ir derīgas,” un tāpēc to apstrīdēt. Šis iemesls pamato to, ka licences nolīguma un neapstrīdēšanas noteikuma sasaistīšana principā ir aizliegta (ģenerālvokāta M. Darmona [*M. Darmon*] secinājumi lietā *Bayer un Maschinenfabrik Hennecke*, 65/86, EU:C:1987:336, 8. punkts). Tomēr, ja licences nolīgums ir noslēgts saistībā ar izlīgumu faktiskā tiesvedībā starp attiecīgajām pusēm, licenciātam jau ir bijusi iespēja apstrīdēt aplūkojamā patenta spēkā esamību, un tādā gadījumā, ja tas galu galā bez pamudinājuma piekrīt neapstrīdēšanas noteikumam (kā arī netirgošanas noteikumam), tas nozīmē, ka tas uzskata patentu par spēkā esošu. Šajā īpašajā izlīguma kontekstā, saskaņā ar kuru puses galu galā vienojas, ka atzīst patenta spēkā esamību, iemesls, kura dēļ licences nolīguma un neapstrīdēšanas noteikuma sasaistīšana ir aizliegta, vairs nešķiet atbilstīgs, ar nosacījumu, ka izlīguma nolīgums ir pamatots ar to, ka nolīguma puses atzīst attiecīgā patenta spēkā esamību, nevis ar licenciāta pamudinājumu piekrist neapstrīdēšanas noteikumam (kā arī netirgošanas noteikumam).
- 963 No iepriekš minētā izriet, ka, pastāvot faktiskai tiesvedībai starp attiecīgajām pusēm un licences nolīgumam, kas, izrādās, ir tieši saistīts ar izlīgumu šajā strīdā, šī nolīguma un izlīguma nolīguma sasaistīšana nav nopietns netiešs pierādījums, ka pastāv apgriezts maksājums. Tādā gadījumā Komisija

to, ka licences nolīgums nav darījums, kas veikts parastos tirgus apstākļos, un tādējādi slēpj apgrieztu maksājumu (ši izteikuma akcesorisko nolīgumu jomā izpratnē, skat. iepriekš 804. punktu), var pierādīt, pamatojoties uz citiem netiešiem pierādījumiem.

- 964 Nemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jānosaka, vai Komisija šajā gadījumā varēja pamatoti secināt, ka uz *Servier* un *Krka* noslēgtajiem izlīguma un licences nolīgumiem var attiekties kvalifikācija par ierobežojumiem mērķa dēļ.
- 965 Pirmām kārtām, ir jāpārbauda, vai pastāvēja faktiskas tiesvedības un vai izrādījās, ka licences nolīgumam ir pietiekami tieša saikne ar šo strīdu izlīgumu, lai tā sasaistīšana ar izlīguma nolīgumu būtu pamatota.
- 966 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka starp *Servier* un *Krka* nolīguma parakstīšanas brīdī norisinājās faktiskas tiesvedības un ka šīs tiesvedības tika izbeigtas pēc tam, kad tika noslēgts izlīguma nolīgums, kura I panta i) un ii) punktā ir paredzēts, ka gan vienai, gan otrai pusei ir jāizstājas no starp tām notiekošajām tiesvedībām.
- 967 Desmit ģenērisko zāļu sabiedrības, tostarp *Krka*, 2004. gadā bija iesniegušas iebildumu EPI pret patentu 947 nolūkā panākt tā pilnīgu atcelšanu, atsaucoties uz novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkumu un izgudrojuma apraksta nepietiekamību. 2006. gada 27. jūlijā EPI Iebildumu nodaļa apstiprināja šī patenta spēkā esamību pēc *Servier* sākotnējo patenta pretenziju nelieliem grozījumiem. Septiņas sabiedrības pēc tam šo EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumu pārsūdzēja. *Krka* izstājās no iebildumu procedūras 2007. gada 11. janvārī saskaņā ar izlīguma nolīgumu, kas bija noslēgts ar *Servier*.
- 968 Tāpat Apvienotajā Karalistē 2006. gada 28. jūlijā *Servier High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) bija cēlusi prasību pret *Krka* par patenta 340 pārkāpumu. 2006. gada 2. augustā tā arī bija cēlusi prasību pret *Krka* par patenta 947 pārkāpumu, kā arī bija iesniegusi lūgumu izdot pagaidu rīkojumu. 2006. gada 1. septembrī *Krka* bija iesniegusi pretprasību par patenta 947 atcelšanu un 2006. gada 8. septembrī vēl vienu pretprasību par patenta 340 atcelšanu. 2006. gada 3. oktobrī *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) apmierināja *Servier* lūgumu izdot pagaidu rīkojumu un noraidīja pieteikumu, ko *Krka* bija iesniegusi 2006. gada 1. septembrī. 2006. gada 1. decembrī tiesvedībā esošā lieta tika izbeigta saskaņā ar pušu noslēgto izlīguma nolīgumu un pagaidu rīkojums tika atcelts.
- 969 Otrkārt, gan izlīguma nolīgumam, gan licences nolīgumam bija saikne ar aplūkojamajām tiesvedībām. Izlīguma nolīgums un it īpaši tajā ietvertie netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi attiecās vienīgi uz to patentu piemērošanas jomu, kas bija starp *Servier* un *Krka* pastāvošo tiesvedību priekšmets. Savukārt licences nolīgums attiecās uz patentu 947, un tāad arī tam bija tieša saikne ar šīm tiesvedībām.
- 970 Treškārt, brīdī, kad tika noslēgti izlīguma un licences nolīgumi, savstarpēji atbilstoši netieši pierādījumi ļāva pusēm domāt, ka patents 947 ir spēkā esošs (skat. iepriekš 967. un 968. punktu).
- 971 Ceturtkārt, lai arī starp *Servier* un *Krka* jau bija notikusi saziņa, pirms tika pieņemts EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, ar kuru apstiprināja patenta 947 spēkā esamību (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 837. apsvērumu), tās rezultātā nebija noslēgts nolīgums (apstrīdētā lēmuma 856.–859. apsvērumi) un tikai pēc šī lēmuma pieņemšanas tika sāktas jaunas sarunas (apstrīdētā lēmuma 898. apsvērumi). EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, ar ko apstiprināja patenta 947 spēkā esamību, tāad bija vismaz viens no apstākļiem, kas lika noslēgt izlīguma un licences nolīgumus.

- 972 Tādējādi, ņemot vērā izlīguma nolīguma un licences nolīguma noteikumu apjomu, kā arī kontekstu, kādā nolīgumi tika noslēgti, ir jākonstatē, ka šo abu nolīgumu sasaistīšana bija pamatota un tāād nav nopietns netiešs pierādījums, ka pastāv *Servier* veikts apgriezts maksājums *Krka*, pamatojoties uz licences nolīgumu (skat. iepriekš 948. punktu).
- 973 Šajos apstākļos ir jāpārbauda, otrām kārtām, vai šajā gadījumā Komisija, pamatojoties uz citiem netiešiem vai tiešiem pierādījumiem nekā tikai licences nolīguma un izlīguma nolīguma sasaistīšana, ir pierādījusi, ka licences nolīgums nav noslēgts parastos tirgus apstākļos (skat. iepriekš 949. un 963. punktu).
- 974 Šajā ziņā ir jānorāda, ka nav strīda, ka atšķirībā no pārējo nolīgumu gadījuma, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets, ne izlīguma nolīgumā, ne licences nolīgumā nebija noteikts *Servier* līdzekļu pārskaitījums *Krka*.
- 975 Licences nolīgumā pat bija paredzēts, ka *Krka* maksās *Servier* atlīdzību 3 % apmērā no sava pārdošanas apjoma neto summas.
- 976 Protams, atlīdzība ir pretizpildījums par labumu, ko ģenērisko zāļu sabiedrība gūst no licences nolīguma, proti, par atļauju izmantot patentu, lai ienāktu tirgū neriskējot. Tomēr Komisijai bija jāpierāda, ka šis pretizpildījums bija neatbilstoši zems un ka tādējādi licences nolīgums noteica apgrieztu maksājumu par labu *Krka*.
- 977 Lai arī Komisija apstrīdētajā lēmumā sniedza zināmu skaitu netiešu pierādījumu, kas ļauj secināt, ka licences nolīgums bija labvēlīgs *Krka* komerciālajām interesēm (1738.–1744. un it īpaši 1739. apsvērums), tomēr tā nepierādīja, ka 3 % atlīdzības līmenis būtu bijis neatbilstoši zems, proti, tik lielā mērā, ka to nevar pamatot ar apsvērumiem, kuri attiecas tikai uz patentu, kas ir licences priekšmets, ekonomisko vērtību (skat. iepriekš 952. punktu).
- 978 Attiecībā uz Komisijas apgalvoto apstākli, ka atlīdzības likme bija daudz zemāka salīdzinājumā ar *Servier* 2007. gada uzņēmējdarbības rezultātiem Čehijas Republikā, Ungārijā un Polijā, ne vienmēr ir neatbilstoši, ka pamatdarbības pārpalikuma, kas ir kādas darbības bruto peļņa, likme būtiski pārsniedz licences nolīgumā noteiktās atlīdzības likmi, kura attiecas tikai uz maksu par tiesībām izmantot patentu.
- 979 Tā paša iemesla dēļ var noraidīt arī Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru atlīdzība esot bijusi tikai neliela daļa no *Krka* peļņas normas. *A fortiori* attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību – tai nebūtu nekādas intereses noslēgt licences nolīgumu, ja atlīdzības summa tai neļautu iegūt pietiekami būtisku peļņas normu.
- 980 Visbeidzot, nešķiet neatbilstoši, ka atlīdzības likme par *Krka* izmantotu patentu tiek aprēķināta, pamatojoties uz *Krka* produkta pārdošanas cenu, nevis *Servier* produkta pārdošanas cenu.
- 981 Visi šie elementi, pat skatīti kopumā, ļauj pierādīt vienīgi to, ka sabiedrībai *Krka* piešķirtās licences cenai ir tās komerciālajām interesēm labvēlīgs raksturs, bet ar tiem nepietiek, lai pierādītu, ka aplūkojamais darījums nebūtu noticis parastos tirgus apstākļos, vēl jo vairāk tādēļ, ka licences nolīgumā bija paredzēts, ka *Servier* varēs turpināt tirgot savu produktu septiņās dalībvalstīs, kurās piemēroja licenci – vai nu tieši, vai ar kāda ar to saistīta uzņēmuma starpniecību, vai arī ar tikai vienas trešās puses dalībvalsti starpniecību. Piešķirtā licence tāād nebija ekskluzīva, un tas ierobežoja tās sabiedrībai *Krka* labvēlīgo raksturu, ciktāl pastāvēja risks, ka *Krka* produkts varēja nonākt konkurences apstākļos ar citu ģenērisku produktu, vai nu to tirgotu vai ražotu *Servier*, vai kāda trešā persona.
- 982 Ir jāpiebilst, ka tiesas sēdē Komisija pati norādīja, ka tā neapstrīd, ka atlīdzība bija saderīga ar tirgus praksi. Apstrīdētajā lēmumā norādot, gan pakārtoti, ka “vairāk par zemo atlīdzību līmeni tieši fakts, ka viena licence tika izsniegta pret apņemšanos neienākt noteiktā skaitā citu atsevišķu tirgu vai tajos

neapstrīdēt *Servier* patentus, ir centrālais analīzē” (2354. zemsvītras piezīme), Komisija jau parādīja, ka tā – kļūdaini – piešķīra vien pakārtotu nozīmi apstāklim, ka darījums varēja būt noslēgts parastos tirgus apstākļos.

- 983 No iepriekš 977.–982. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija nav pierādījusi, ka licences nolīgumā paredzētā atlīdzības likme 3 % būtu bijusi neatbilstoši zema, proti, tik lielā mērā, ka to nevarētu pamatot ar apsvērumiem, kuri attiecas tikai uz patenta, kas ir licences priekšmets, ekonomisko vērtību. Komisija tāpat nav pierādījusi, ka licences nolīgums nav darījums, kas veikts parastos tirgus apstākļos.
- 984 Līdz ar to Komisija nav pierādījusi pašu apgrieztā maksājuma esamību, kas izrietētu no licences piešķiršanas par neatbilstoši zemu cenu (skat. iepriekš 803. punktu) un kas, ņemot vērā, ka tās mērķis nav kompensēt ar izlīguma nolīgumu saistītas izmaksas (skat. iepriekš 809. punktu), būtu pamudinājums.
- 985 No tā izriet, ka Komisija šajā gadījumā nevarēja pamatoti konstatēt tāda konkurences ierobežojuma esamību, kura kaitējuma pakāpe būtu pietiekama, lai to varētu atzīt par ierobežojumu mērķa dēļ.
- 986 Iepriekš minēto apsvērumu neatspēko pārējie Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotie elementi.
- 987 Pirmkārt, pat pieņemot, ka licences nolīgums būtu pamudinošs, jo tas būtu ļāvis aplūkojamajās septiņās valstīs – proti, tajā tirgus daļā, attiecībā uz kuru Komisija nekonstatēja pārkāpumu, – izveidot *Servier* un *Krka* labvēlīgu duopolu, kā Komisija norāda apstrīdētajā lēmumā (skat. it īpaši 1728., 1734. un 1742. apsvērumu), šāds duopols neizrietēja no paša nolīguma, bet no *Servier* un *Krka* pēc tā noslēgšanas izdarītajām izvēlēm, proti, – *Servier* gadījumā – izvēles nepiešķirt licenci citai ģenērisko zāļu sabiedrībai vai pašai netirgot sava perindoprila ģenērisku versiju par zemu cenu (apstrīdētā lēmuma 1727. apsvērums) un – *Krka* gadījumā – izvēles neuzsākt agresīvu cenu politiku (apstrīdētā lēmuma 1744. apsvērums).
- 988 Komisijas konstatētais konkurences ierobežojums mērķa dēļ, it īpaši pamudinājums, kas ir viens no šī ierobežojuma nosacījumiem (skat. iepriekš 272. punktu), attiecas uz izlīguma un licences nolīgumiem, ko noslēgušas *Servier* un *Krka*, nevis uz darbībām, kas ir veiktas pēc šo nolīgumu noslēgšanas un kas tajos nav noteiktas.
- 989 Pieņemot, ka aplūkojamo duopolu var uzlūkot kā nolīgumu īstenošanu, būtu jāatgādina, ka Komisija un Savienības tiesa, vērtējot nolīguma ierobežojošo mērķi un it īpaši ņemot vērā tā ekonomisko un juridisko kontekstu, nevar pilnībā ignorēt šī nolīguma potenciālās sekas (skat. iepriekš 304. punktā minēto judikatūru). Tomēr no judikatūras arī izriet, ka konkurences ierobežojuma mērķa dēļ pierādījums, it īpaši izmantojot aplūkojamā nolīguma ekonomiskā un juridiskā konteksta vērtējumu, nevar likt vērtēt šī nolīguma sekas, jo citādi zustu lietderīgā iedarbība LESD 101. panta 1. punktā paredzētajam nošķirumam starp konkurenci ierobežojošu mērķi un sekām (skat. iepriekš 221. punktu). Lai pārbaudītu nolīguma īpašo spēju radīt konkurenci ierobežojošas sekas, kas raksturo nolīgumus, kuriem ir pret konkurenci vērsts mērķis, analizējot nolīguma potenciālās sekas, tādējādi ir jāņem vērā tikai tās, kuras izriet no minētā nolīguma parakstīšanas datumā objektīvi prognozējamajiem datiem (šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta N. Vāla secinājumus lietā *ING Pensii*, C-172/14, EU:C:2015:272, 84. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 80.–82. punkts).
- 990 Šajā gadījumā apgalvotās potenciālās sekas, proti, Komisijas apgalvotais duopols, ir pamatotas ar hipotētiskiem apstākļiem un tāpat nav objektīvi prognozējamās nolīguma noslēgšanas datumā.

- 991 Katrā ziņā, atsaucoties uz aptieku krājumu palielināšanās praksi un uz sūdzību Polijas iestādēm, kurā apgalvota nelojālas konkurences esamība, Komisija apstrīdētā lēmuma 1725. apsvērumā norādīja, ka “*Servier* attieksmi pret *Krka* septiņos tirgos, uz kuriem attiecās licence, bija grūti vērtēt kā sadarbības attieksmi”. Turklāt, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 1728. apsvēruma, Komisijas aprakstītais duopols starp *Servier* un *Krka* neizslēdza zināmu konkurences līmeni starp šiem uzņēmumiem.
- 992 Otrkārt, Komisijas ieskatā, licences nolīgums šajā gadījumā bija pamudinošs, jo tas *Krka* ļāva noteiktos tirgos ienākt bez riska pret tās izslēgšanu no citiem tirgiem. No šāda viedokļa raugoties, ja netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu piemērošanas joma ir plašāka nekā licences nolīguma piemērošanas joma un tādējādi starp šiem diviem nolīgumiem pastāv nobīde vai “asimetrija”, saskaņā ar jēdzienu, ko Komisija lietojusi apstrīdētā lēmuma 1706. un 1736. apsvērumā, tādā gadījumā esot iespējams secināt, ka pastāv pamudinājums, ņemot vērā to, ka licences nolīguma mērķis, ļaujot ģenērisko zāļu sabiedrībai bez riska ienākt noteiktās tirgus daļās, faktiski esot pamudināt šo sabiedrību piekrist izstāties no pārējām tirgus daļām par labu oriģinālo zāļu sabiedrībai.
- 993 Šādai argumentācijai nevar piekrist.
- 994 Vispirms Komisijas piedāvātā pieeja, saskaņā ar kuru vienīgi secinājums – pat ja tas veikts parastos tirgus apstākļos –, ka licences nolīgums, kas sasaistīts ar izlīguma nolīgumu, kurā ir ietverti ierobežojoši noteikumi, varētu būt pamudinājums, novestu pie paradoksāla risinājuma, jo šajā gadījumā, jo plašāka būtu licences nolīguma piemērošanas joma, jo lielāks būtu pamudinājums un vieglāk būtu secināt, ka pastāv ierobežojums mērķa dēļ, izņemot ja licences nolīgumam būtu tieši identiska piemērošanas joma kā izlīguma nolīgumam.
- 995 Tomēr, jo plašāka ir licences nolīguma piemērošanas joma, it īpaši salīdzinājumā ar izlīguma nolīguma, ar kuru tas ir saistīts, piemērošanas jomu, jo vairāk šis nolīgums veicina konkurenci, ņemot vērā to, kādas konkurenci veicinošas sekas ir licencei, kas iedrošina ģenērisko zāļu sabiedrību ienākt tirgū un ierobežo izlīguma nolīgumā ietverto netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu konkurenci ierobežojošo raksturu (skat. iepriekš 954. un 955. punktu).
- 996 Šajā ziņā var pieminēt, ka ģenerāladvokāts N. Vāls savos secinājumos lietā *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, 55. punkts) norādīja, ka formālo pieeju, kas liktu identificēt ierobežojumu mērķa dēļ, var izmantot vienīgi tad, ja ir īstenota rīcība, attiecībā uz kuru var secināt, ka konkurencei nelabvēlīgās sekas ir pārākas par konkurenci veicinošajām sekām.
- 997 Turklāt Komisijas apgalvojums, kas liek noteikt patenta īpašniekam pienākumu noslēgt licences nolīgumu attiecībā uz visu teritoriju, kurā tiek īstenoti izlīguma nolīguma ierobežojošie noteikumi, ir tāds, ar kuru netiek ievērotas patenta īpašnieka intelektuālā īpašuma tiesības un it īpaši rīcības brīvība, kas tam ir attiecībā uz licences piešķiršanu (attiecībā uz gadījumu, kad patenta īpašnieks atrodas dominējošā stāvoklī, skat. spriedumu, 2007. gada 17. septembris, *Microsoft/Komisija*, T-201/04, EU:T:2007:289, 331. punkts). Ar šo apgalvojumu arī nav ievērota rīcības brīvība, kas ir jānodrošina strīda pusēm, lai to labticīgi atrisinātu ar izlīgumu.
- 998 Turklāt secinājums, ka licences nolīgums ir “asimetrisks” ģenērisko zāļu sabiedrībai, kas neatzīst aplūkojamā patenta spēkā esamību, noteikti nenožīmē pietiekamu priekšrocību, lai tā piekristu netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem. Lai priekšrocību, kas izriet no šāda nolīguma noslēgšanas, varētu uzskatīt par pamudinošu, tai būtu jāparedz šai sabiedrībai kompensācija par noteiktiem paredzamās peļņas zaudējumiem, kas izrietēs no piekrišanas izlīgumam, kurā ietverti noteikumi, kas tai liedz ienākt noteiktās tirgus ģeogrāfiskajās daļās. Sabiedrībai, kura nopietni netic patenta spēkā esamībai un spēj ienākt visā tirgū, uz ko attiecas netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi, licence, kuras ģeogrāfiskais apjoms ir šaurāks nekā minēto noteikumu piemērošanas joma, nav ekonomiski pieņemams risinājums, kas varētu likt tam piekrist. Tiesa gan, licence minētajai sabiedrībai daļēji atver tirgu, uz kuru attiecas patents, dodot tai iespēju šajā tirgus daļā gūt plānoto peļņu, bet, ņemot vērā to, ka nav noteikts, ka šīs licences atlīdzības likme attiecībā uz minēto tirgus

daļu būtu neatbilstoši zema, minētā licence tātad nedod šai sabiedrībai kompensāciju par to, kas attiecas uz pārējām tirgus daļām, kurās tā varētu gūt peļņu patenta atcelšanas gadījumā un kurās tagad tai ir liegts ienākt.

- 999 Šajā gadījumā peļņa, ko *Krka* cerēja gūt 18 līdz 20 tirgos, attiecībā uz kuriem licences nolīgums netika piemērots, ir ievērojama. Komisija apstrīdētajā lēmumā norāda, ka Rietumeiropas tirgu peļņa aptuveni atbilda trīs lielāko tirgu peļņai no septiņiem tirgiem, uz kuriem attiecās licences nolīgums (2348. zemsvītras piezīme). Lai arī ir jāņem vērā tas, ka licence likvidē jebkādu pārkāpuma turpinājuma risku un ka peļņa, ko *Krka* varēja gūt, pateicoties licences nolīgumam, tādējādi bija drošāka, nozīmīgums, kādu tā varēja piešķirt šādam riskam, lielā mērā bija atkarīgs no tā, cik pārliecināta tā bija par patenta spēkā esamību. Tas, ka *Krka* atzina patenta 947 spēkā esamību, tātad bija izšķirošais elements, lai pieņemtu lēmumu, kura dēļ tā tādējādi deva priekšroku tādai ienākšanai tirgū, kas attiecas tikai uz aplūkojamajiem septiņiem tirgiem, bet ko sargā licence, nevis tādai plašākai ienākšanai dalībvalstu tirgos kopumā, kura ir pakļauta nozīmīgam pārkāpuma riskam, ņemot vērā spēku, ko *Krka* minētajam patentam piedēvēja.
- 1000 Treškārt, attiecībā uz pārējiem elementiem, kas it kā pierādot licences nolīguma pamudinošo raksturu attiecībā uz *Krka*, vispirms ir jānorāda, ka tas, ka pēdējā minētā vērtēja lēmuma neslēgt nolīgumus iespējas izmaksas vairāk nekā desmit miljonu euro “zaudētas peļņas” apmērā trīs gadu laikā (apstrīdētā lēmuma 1738. apsvērums), drīzāk ir papildu netiešs pierādījums tam, ka tā uzskatīja patentu 947 par spēkā esošu. Aplūkojamā peļņa atbilstu tai, kas plānota saistībā ar ienākšanu vai palikšanu septiņos tirgos, uz kuriem attiecas licences nolīgums. Tādējādi, šķiet, *Krka* uzskatīja, ka, nepastāvot nolīgumam ar *Servier*, ienākšana šajos tirgos riskējot vai palikšana tajos bija maz ticama, pat izslēgta, un šis apstāklis apstiprina to, ka tā uzskatīja patentu 947 par spēkā esošu.
- 1001 Turpinot, lai arī no apstrīdētā lēmuma 1740. apsvēruma, kurā ir atsauce uz tā 913. apsvērumu, izriet, ka 18 līdz 20 pārējiem tirgiem, “*Krka* ieskatā, parasti bija mazāks nozīmīgums”, plānotā peļņa šajos tirgos bija ievērojama (skat. iepriekš 999. punktu).
- 1002 Tādējādi iepriekš 1000. un 1001. punktā izklāstītie elementi neļauj pierādīt licences nolīguma pamudinošo raksturu attiecībā uz *Krka*.
- 1003 Ceturtkārt, Komisijas apstrīdētajā lēmumā izdarītais konstatējums, saskaņā ar kuru izlīguma un licences nolīgumi esot noteikuši tirgus sadali starp *Servier* un *Krka* (skat. apstrīdētā lēmuma 5.5.3. punkta virsrakstu, kā arī it īpaši tā 1745. apsvērumu), nav pamatots.
- 1004 Attiecībā uz septiņiem tirgiem, uz kuriem attiecas licences nolīgums, lai arī Komisija neizdara secinājumu par pārkāpumu šajā iekšējā tirgus daļā, tomēr tā ņem vērā *Servier* un *Krka* rīcību šajos septiņos tirgos, it īpaši licences nolīguma noslēgšanu, ko Komisija kvalificējusi par pamudinājumu, lai pierādītu tirgus sadales esamību, kuras pamatā ir nošķirums starp 18 līdz 20 pārējām dalībvalstīm, no vienas puses, un šīm septiņām dalībvalstīm, no otras puses.
- 1005 Tomēr *Servier* nebija izslēgta no to septiņu dalībvalstu tirgus, kurā tā konkurēja ar *Krka* (skat. iepriekš 991. punktu).
- 1006 Līdz ar to nebija tādas tirgus daļas, kura saskaņā ar nolīgumiem būtu rezervēta *Krka*. Tādējādi nevar secināt, ka pastāvēja tirgus sadale, ar to saprotot ciešu sadalījumu starp nolīguma pusēm attiecībā uz šo iekšējā tirgus daļu.
- 1007 Turklāt ir jānorāda, ka šajās septiņās dalībvalstīs licences nolīgums sekmēja ģenērisko zāļu sabiedrības, kura konkurēja ar oriģinālo zāļu sabiedrību, ienākšanu vai palikšanu tirgū. Tātad tam bija konkurenci veicinošas sekas salīdzinājumā ar iepriekšējo situāciju, kurā ģenērisko zāļu sabiedrība varēja palikt vai ienākt tirgū, vienīgi riskējot, un tas tā bija vēl jo vairāk tādēļ, ka galvenajam aplūkojamajam patentam,

proti, patentam 947, kompetentās iestādes bija tikko apstiprinājušas spēkā esamību (skat. iepriekš 970. punktu) un pastāvēja risks, kuru *Krka* uzskatīja par nozīmīgu, ka tās produkts ir patentu pārkāpjošs.

1008 Ir jāpiebilst, ka apstāklis, ka nolīgumu noslēgšanas brīdī patenta 947 attiecīgo valstu ekvivalenti atsevišķos no septiņiem tirgiem *Servier* vēl nebija piešķirti, savukārt *Krka* savu produktu jau tirgoja (apstrīdētā lēmuma 1755. apsvērums), neļauj secināt, ka licences nolīgumam nebija labvēlīgu seku uz konkurenci. Lai arī ir tiesa, ka *Krka* jau būtu varējusi ienākt šajos tirgos pirms licences nolīguma noslēgšanas tā, ka tai nedraudētu tūlītējs risks, ka tiks celta prasība par patenta pārkāpumu, un lai arī līdz ar to licencei nebija izšķiroša nozīme attiecībā uz šo ienākšanu aplūkojamajos tirgos, tomēr šī licence *Krka* ļāva tajos palikt, neuzņemoties risku, ka pret to tiek celta šāda prasība.

1009 Iepriekš 1007. un 1008. punktā konstatētās licences nolīguma labvēlīgās sekas uz konkurenci apstiprina konstatējumu, ka nepastāvēja tirgus sadale attiecībā uz septiņām dalībvalstīm, uz kurām attiecās licences nolīgums.

1010 Licences nolīguma labvēlīgās sekas uz konkurenci ir apstiprinātas arī fragmentā no *Krka* atbildes uz informācijas pieprasījumu, kas minēta apstrīdētā lēmuma 913. apsvērumā. Šajā fragmentā it īpaši ir teikts:

“Licences saņemšana un iebildumu atsaukšana šajā brīdī tika uzskatīta par labāko iespēju attiecībā uz *Krka* – iespēju uzreiz tirgot perindoprilu *Krka* lielākajos tirgos Centrāleiropā un Austrumeiropā, proti, sākot ar 2006. gadu.

Saskaņā ar visiem pārējiem scenārijiem produkta laišana tirgū bija iespējama, ātrākais, divus gadus pēc 2006. gada jūlija un pat vēl pēc šī laikposma produkta laišana tirgū nebija garantēta (risks, ka patents 947 paliek spēkā, ne alfa formas izstrādes riski).”

1011 Iepriekš 1010. punktā minētais fragments apstiprina konstatējumu, saskaņā ar kuru *Krka* uzskatīja, ka nekāda palikšana un nekāda tūlītēja ienākšana septiņu dalībvalstu tirgos, uz kuriem attiecās licences nolīgums, neesot šim nolīgumam, nebija iespējama patenta 947 dēļ (skat. iepriekš 999. un 1000. punktu).

1012 Attiecībā uz 18 līdz 20 pārējiem tirgiem, proti, vienīgo tirgus daļu, attiecībā uz kuru Komisija konstatēja pārkāpuma esamību, ir jānorāda, ka, tā kā nav pierādīts, ka pastāvēja pārkāpums (skat. iepriekš 984. punktu), netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumi ir jāuzskata par tādiem, kas izriet no leģitīma izlīguma nolīguma patentu jomā, kuram ir piesaistīts licences nolīgums (skat. iepriekš 963. punktu). Šādu līgumisko kopumu, kas pamatots ar patenta spēkā esamības atzīšanu, līdz ar to nevar kvalificēt kā nolīgumu par izslēgšanu no tirgus.

1013 Tātad nebija tādas tirgus daļas, kas būtu nelikumīgi tikusi rezervēta *Servier*.

1014 Tirgus sadale, ar kuru Komisija arī pamatoja konstatējumu par ierobežojumu mērķa dēļ, tātad nav pierādīta.

1015 Piektkārt, Komisija nav pierādījusi, ka *Servier* vai *Krka* bija nodoms noslēgt tirgus sadales nolīgumu vai nolīgumu par izslēgšanu no tirgus vai arī ka *Servier* bija nodoms pamudināt *Krka* atteikties no konkurences ar to, vai ka *Krka* bija nodoms, preti saņemot pamudinošu priekšrocību, atteikties no konkurences spiediena izdarīšanas uz *Servier*.

1016 Iesākumā ir jāatgādina, ka parasti darbības, ko ietver pret konkurenci vērstā prakse un nolīgumi, notiek slepeni, sanāksmes notiek slepus un ar tām saistītā dokumentācija ir ierobežota līdz minimumam. No tā izriet, ka, pat ja Komisija atklāj pierādījumus, kas tieši apliecina prettiesisku saziņu starp tirgus dalībniekiem, tie parasti ir fragmentāri un izkaisīti un tādēļ noteiktas ziņas bieži vien jārekonstruē,

izmantojot dedukciju (spriedums, 2007. gada 25. janvāris, *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel* /Komisija, C-403/04 P un C-405/04 P, EU:C:2007:52, 51. punkts). Tomēr ir jānorāda, ka šajā lietā aplūkojamie noligumi ir īsti līgumi, kam turklāt bija plaša publicitāte (apstrīdētā lēmuma 915. apsvērums). Tā kā Komisijai bija brīvi pieejams viss aplūkojamo nolīgumu saturs, tikko minētās judikatūras piemērošana nav acīmredzama. Tādējādi secinājumi, kas izdarīti no elektroniskā pasta vēstuļu vai citu dokumentu daļējiem fragmentiem, ar kuriem it kā pierādot pušu nodoms, nevar brīvi likt apstrīdēt secinājumu, kas esot pamatots ar pašu nolīgumu saturu, proti, ar saistošajām juridiskajām saiknēm, kuras puses bija nolēmušas savstarpēji izveidot.

- 1017 Vēl ir jāuzsver, ka šajā gadījumā dokumenti, kas izstrādāti pēc EPI 2006. gada 27. jūlija lēmuma vai pat pēc 2006. gada 3. oktobra pagaidu rīkojuma, kurš tika pasludināts Apvienotajā Karalistē pret *Krka*, var vislabāk atklāt to, kādi varēja būt pušu nodomi, noslēdzot izlīguma un licences nolīgumus. Šie divi notikumi būtiski grozīja kontekstu, kādā nolīgumi tika noslēgti, it īpaši tajā, kas attiecas uz to, kā *Krka* – bet arī *Servier* – varēja uztvert patenta 947 spēkā esamību.
- 1018 Attiecībā uz *Krka* dokumenti, uz kuriem pamatojas Komisija, lai noteiktu *Krka* nodoms (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 849.–854. un 1758.–1760. apsvērums, kā arī apsvērumus, uz kuriem pēdējos minētajos ir atsauce), attiecas uz laikposmiem pirms šiem diviem notikumiem.
- 1019 Minētie fragmenti katrā ziņā ir pārāk fragmentāri vai pārprotami, lai ļautu noteikt, pretēji tam, kas vairākkārt ir ticis konstatēts (skat. it īpaši iepriekš 999., 1000. un 1011. punktu), ka *Krka* neatzina patenta 947 spēkā esamību un *a fortiori* ka izlīguma un licences nolīgumu noslēgšanas brīdī tai bija nodoms noslēgt tirgus sadales nolīgumu vai nolīgumu par izslēgšanu no tirgus.
- 1020 Attiecībā uz *Servier* vienīgais tāda dokumenta fragments, kurš izstrādāts pēc abiem iepriekš minētajiem notikumiem, par kuru tiek uzskatīts, ka tas atklāj tās pret konkurenci vērstos nodoms, un uz kuru ir atsauce apstrīdētā lēmuma daļā, kas veltīta šiem nodomiem (1761. un 1762. apsvērums), ir šāds: “četri iegūti gadi = liels panākums”.
- 1021 Šis fragments ir minēts *Servier* augstākās vadības sanāksmes protokolā, kurā ir atsauce uz *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) 2007. gada 6. jūlija spriedumu, saskaņā ar kuru patents 947 bija spēkā neesošs, pamatojoties uz novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkumu salīdzinājumā ar patentu 341.
- 1022 Pat pieņemot, ka no šī fragmenta var secināt, ka *Servier* vadība pēc šī sprieduma bija uzskatījusi, ka patentam 947 vajadzēja tai ļaut iegūt papildu četrus aizsardzības gadus, tas neļauj secināt, ka 2006. gada 27. oktobrī, brīdī, kad tika parakstīti izlīguma un licences nolīgumi, *Servier* bija nodoms parakstīt tirgus sadales nolīgumu vai nolīgumu par izslēgšanu no tirgus, un *a fortiori* neļauj pierādīt, ka izlīguma un licences nolīgumi bija konkurences ierobežojumi mērķa dēļ.
- 1023 Turklāt citas ģenērisko zāļu sabiedrības norāde, saskaņā ar kuru “šķietot, ka, *Servier* ieskatā, šī izlīguma pamatojums ir to galveno tirgu aizsardzība, kuros novēro, ka dominē aizstāšana vai [starptautisks nepatentēts nosaukums] izrakstīšana” (apstrīdētā lēmuma 1730. apsvērums), pat ja to ņem vērā kopā ar pārējiem Komisijas minētajiem netiesajiem pierādījumiem, neļauj secināt, ka *Servier* bija nodoms noslēgt ar *Krka* tirgus sadales nolīgumu vai nolīgumu par izslēgšanu no tirgus.
- 1024 Visbeidzot, Komisijas apstrīdētajā lēmumā vairākkārt veiktā atsauce uz dokumentu “*Coversyl*: aizsardzība pret ģenēriskajām zālēm” nav pārliecinoša. Šis dokuments ir izstrādāts pirms EPI 2006. gada 27. jūlija lēmuma un 2006. gada 3. oktobra pagaidu rīkojuma, kas tika pasludināts Apvienotajā Karalistē pret *Krka*, un tas ievērojami ierobežo tā atbilstību (skat. iepriekš 1017. punktu). Turklāt no paša apstrīdētā lēmuma izriet, ka šajā dokumentā nav skaidri aprakstīta stratēģija attiecībā uz *Krka*, bet ka “no dokumenta rakstura un struktūras”, kā arī no “konteksta, kādā ir izdarīta atsauce

uz *Krka*”, vienīgi izriet, ka pret to tika “plānota” aizstāvība (2386. zemspītras piezīme). Visbeidzot, no apstrīdētajā lēmumā minētajiem šī dokumenta fragmentiem neizriet, ka *Servier* būtu izteikusi šaubas par patenta 947 spēkā esamību.

1025 Katrā ziņā, lai liktu apstrīdēt secinājumu, ko Vispārējā tiesa izdarījusi iepriekš 985. punktā, un pierādītu, ka ar aplūkojamajiem nolīgumiem – pretēji secinājumam, ko liek izdarīt to satura un konteksta, kādā tie tikuši noslēgti, analīze, – tika mēģināts nopirkt konkurentu, lai to izslēgtu no tirgus, Komisijai, ņemot vērā it īpaši iepriekš 1016. punktā minētos apsvērumus, būtu vajadzējis sniegt atbilstīgu un saskanīgu netiešo pierādījumu kopumu. Tomēr Komisija šādus netiešos pierādījumus sniegt nespēja.

1026 Sestkārt, apstāklis, ka *Krka* turpināja apstrīdēt *Servier* patentus un tirgot savu produktu, lai arī EPI Iebildumu nodaļa bija apstiprinājusi patenta 947 spēkā esamību, nav izšķirošs elements, lai secinātu, ka pastāvēja konkurences ierobežojums mērķa dēļ, jo to, ka *Krka* turpināja šādu konkurences spiedienu uz *Servier*, varēja izskaidrot ar *Krka* vēlmi, neraugoties uz tās paredzētajiem tiesvedības riskiem, nostiprināt savu pozīciju sarunās, ko tā varēja sākt ar *Servier* nolūkā noslēgt izlīguma nolīgumu.

1027 Turklāt tas, ka turpinājās *Servier* patenta apstrīdēšana, neradīja *Krka* jaunus pārkāpuma riskus. Tas vienīgi palielināja tās strīda risināšanas izdevumus. Attiecībā uz to, ka *Krka* turpināja sava produkta tirdzniecību, tā aprobežojās ar pieciem Centrāleiropas un Austrumeiropas tirgiem, jo Komisija apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi, ka *Krka* “visbeidzot vairs neplānoja ienākt riskējot Francijas, Apvienotās Karalistes un citos Rietumeiropas tirgos pēc Iebildumu [nodaļas] lēmuma” (1693. apsvērums). Turklāt piecos no septiņiem tirgiem, uz kuriem attiecās licence, patenta 947 ekvivalenti vēl nebija piešķirti (apstrīdētā lēmuma 1755. apsvērums). Tādējādi *Krka* riski vismaz atsevišķos no tirgiem, kuros tā palika, bija ierobežoti.

1028 Ņemot vērā iepriekš 1026. un 1027. punktā izklāstītos elementus, apstāklis, ka *Krka* turpināja apstrīdēt *Servier* patentus un tirgot savu produktu, lai arī EPI Iebildumu nodaļa bija apstiprinājusi patenta 947 spēkā esamību, pretēji tam, ko apgalvo Komisija, neļauj secināt, ka EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumam nebija izšķirošas ietekmes uz to, kā *Krka* uztvēra patentu 947, un līdz ar to uz tās vēlāk veikto izvēli piekrist izlīgumam ar *Servier*.

1029 Septītkārt, lai arī Komisija sniedz zināmu skaitu elementu, kas ļauj secināt, ka izlīguma un licences nolīgumi bija starp *Servier* un *Krka* notikušu tirdzniecības sarunu priekšmets, *Krka* cenšoties pēc iespējas palielināt priekšrocības, ko tā varēja gūt no nolīgumiem, un pat padarot licences nolīgumu par nosacījumu, lai tā pieņemtu netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumus (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 913. un 1746.–1748. apsvērumu), šie elementi, pat ja tos skata kopā ar visiem pārējiem elementiem, uz kuriem Komisija atsaucas, neļauj pierādīt, ka licences nolīgums nebūtu bijis darījums, kas veikts parastos tirgus apstākļos, proti, ka licences nolīgumā paredzētā atlīdzības likme 3 % nebūtu izvēlēta, pamatojoties uz komerciāliem apsvērumiem, bet gan lai pamudinātu *Krka* piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kas ietverti izlīguma nolīgumā.

1030 Turklāt ir jāatgādina, ka licences nolīguma noslēgšana, kam attiecībā uz jebkuru licenciātu ir jēga vienīgi tad, ja licence faktiski tiek izmantota, balstās uz to, ka puses atzīst patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 947. punktu). Tādējādi ar to, ka ģenērisko zāļu sabiedrība cenšas noslēgt tādu licences nolīgumu, kas būtu vislabvēlīgākais tās komerciālajām interesēm, nepietiek, lai pierādītu, ka šī sabiedrība nebūtu noslēgusi aplūkojamo nolīgumu, pamatojoties uz to, ka tā atzīst patenta spēkā esamību.

1031 Vēl ir jāpiebilst, ka *Krka* labvēlīgs nolīgums tai ļāva ienākt tirgus daļās, kurās tā bija visstiprākajā pozīcijā un kurās tā visātrāk varēja laist tirdzniecībā savu produktu vai turpināt tā tirdzniecību, un tas ir konkurencei labvēlīgi. Tādējādi tādas ģenērisko zāļu sabiedrības kā *Krka*, kas cenšas saņemt no

oriģinālo zāļu sabiedrības licenci, kura būtu vislabvēlīgākā tās komerciālajām interesēm, intereses pārklājas ar patērētāja interesēm – pateicoties licences nolīgumam, patērētājs sagaidīs ģenērisko zāļu sabiedrības ātru ienākšanu tirgū vai palikšanu tajā.

¹⁰³² No visa iepriekš minētā izriet, ka iepriekš 985. punktā izklāstītais secinājums ir jāapstiprina, jo aplūkojamajiem izlīguma un licences nolīgumiem nav pietiekama kaitējuma konkurencei pakāpe, lai Komisija būtu varējusi pamatoti uzskatīt, ka tie bija ierobežojumi mērķa dēļ. Līdz ar to minētais pamats ir pamatots.

2) Par cesijas nolīgumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

¹⁰⁴¹ Iesākumā jāatgādina, uz kādiem izšķirošiem iemesliem Komisija apstrīdētajā lēmumā ir balstījusies, lai izdarītu secinājumu, saskaņā ar kuru cesijas nolīgumu varēja kvalificēt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

¹⁰⁴² Vispirms Komisija konstatēja, pirmām kārtām, ka saistībā ar cesijas nolīgumu *Krka* bija nodevusi *Servier* divus patentu pieteikumus, vienu attiecībā uz perindoprila sintēzes procedūru (WO 2005 113500) un otru attiecībā uz perindoprila preparātu sagatavošanu (WO 2005 094793), un, otrām kārtām, ka tehnoloģija, uz kuru attiecās šie patentu pieteikumi, tika izmantota *Krka* perindoprila ražošanā (apstrīdētā lēmuma 1770. apsvērums).

¹⁰⁴³ Pamatojoties uz šo konstatējumu, Komisija savā analizē tiecās pierādīt, ka cesijas nolīgums stiprināja *Servier* un *Krka* konkurences situāciju, kura izrietēja no tirgus sadales, ko, tās ieskatā, noteica izlīguma un licences nolīgumi (apstrīdētā lēmuma 1766. un 1804. apsvērums).

¹⁰⁴⁴ Attiecībā, pirmkārt, uz *Servier* Komisija norādīja, ka *Krka* tehnoloģijas nodošana notika specifiskos tirgus apstākļos, kuros pastāvēja ļoti nedaudz alternatīvu AFS tehnoloģiju avotu, kas būtu potenciāli dzīvotspējīgi un neatkarīgi no *Servier* (apstrīdētā lēmuma 1766. un 1772. apsvērums). Komisijas ieskatā, *Krka* tehnoloģija, kas ļāva izpildīt Eiropas farmakopejas prasības (apstrīdētā lēmuma 1766., 1770. un 1793. apsvērums), bija “pamatelements ienākšanai tirgū” (apstrīdētā lēmuma 1803. apsvērums).

¹⁰⁴⁵ Apstrīdētā lēmuma 1772. apsvērumā Komisija norādīja:

“Atņemot *Krka* iespēju piešķirt licences bez ierobežojumiem vai nodot savu tehnoloģiju trešajām pusēm, proti, citām ģenērisko zāļu sabiedrībām, *Servier* faktiski slēdza trešajām pusēm piekļuvi iespējamam konkurences avotam, pamatojoties uz *Krka* tehnoloģiju. Šāda tehnoloģija, piemēram, būtu varējusi būt platforma jauniem patentu apstrīdēšanas gadījumiem. Kopā ar *Krka* izlīguma nolīgumu cesijas un licences nolīgums tādējādi sniedza *Servier* absolūtu aizsardzību pret jebkādu esošu potenciālo konkurenci saistībā ar *Krka* tehnoloģiju.”

¹⁰⁴⁶ Tādējādi, Komisijas ieskatā, iegādājoties *Krka* tehnoloģiju, *Servier* bija droša, ka pēdējā minētā vairs nevarēja nodot tehnoloģiju, kas būtu varējusi izrādīties noderīga citām ģenērisko zāļu sabiedrībām. Komisija no tā secināja, ka cesijas nolīgums ļāva *Servier* pastiprināt aizsardzību, kas tai jau bija, pateicoties netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kuri ietverti izlīguma nolīgumā (apstrīdētā lēmuma 1805. un 1806. apsvērums).

- 1047 Attiecībā, otrkārt, uz *Krka* Komisija uzskatīja, ka pēdējā minētā ne tikai “apzinājās, ka tas, ka *Servier* iegādājās perindoprila tehnoloģiju, varēja novest pie konkurējošo ģenērisko zāļu sabiedrību izstumšanas” (apstrīdētā lēmuma 1800. apsvērums), bet ka tā it īpaši guva labumu no licences, kas tai bija nodota saistībā ar cesijas nolīgumu.
- 1048 Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu Komisija norādīja, ka *Krka* varēja turpināt izmantot savu tehnoloģiju septiņu dalībvalstu tirgos, kuros tā varēja tirgot savu produktu, pateicoties licences nolīgumam (apstrīdētā lēmuma 1806. apsvērums). Komisijas ieskatā, *Krka* tehnoloģija bija noderīga, tostarp pašai *Krka*, tādas perindoprila AFS ražošanai, kam bija pietiekami augsta tīrības pakāpe, lai atbilstu Eiropas farmakopejas prasībām. Tādējādi *Krka* labvēlīgā pozīcija, kāda tai jau bija attiecīgajos septiņos tirgos, pateicoties licences nolīgumam, esot tikusi saglabāta ar cesijas nolīgumu.
- 1049 Komisija secināja, ka cesijas nolīguma mērķis bija stiprināt tirgus sadali, kas bija ieviesta ar izlīguma un licences nolīgumiem (apstrīdētā lēmuma 1803. un 1810. apsvērums).
- 1050 Komisija piebilda, ka izlīguma un licences nolīgumu noslēgšana un cesijas nolīguma noslēgšana bija tāda vienota un turpināta pārkāpuma daļa, kas ierobežoja konkurenci, sadalot Savienības perindoprila tirgu. Šajā ziņā Komisija pamatojās it īpaši uz to, ka šiem nolīgumiem bija viens un tas pats mērķis sadalīt tirgu starp *Servier* un *Krka* (apstrīdētā lēmuma 1811. apsvērums).
- 1051 Komisija pabeidza apstrīdētā lēmuma daļu, kas bija veltīta ierobežojuma mērķa dēļ analīzei attiecībā uz dažādajiem starp *Servier* un *Krka* noslēgtajiem nolīgumiem, norādot, ka šo nolīgumu “mērķis bija [...] sadalīt tirgus, novēršot vai ierobežojot ģenērisko zāļu radīto konkurenci starp *Krka* un *Servier* un pret šīm sabiedrībām” (1812. apsvērums).
- 1052 Visbeidzot ir jāuzsver, ka Komisija uzskatīja, ka ar cesijas nolīgumu tika ieviests tikai “papildu” izkropļojums, kā norāda apstrīdētā lēmuma 5.5.3.4. punkta virsraksts.
- 1053 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Komisijas konstatējums par ierobežojumu mērķa dēļ attiecībā uz cesijas nolīgumu, kā pamatoti norāda prasītājas, balstās uz iepriekš veikto konstatējumu par tirgus sadales esamību, kas izrietēja no izlīguma un licences nolīgumiem.
- 1054 Tomēr, kā tika teikts iepriekš 1014. punktā, šis iepriekš veiktais konstatējums ir kļūdains.
- 1055 Līdz ar to Komisijas konstatējums par ierobežojumu mērķa dēļ attiecībā uz cesijas nolīgumu arī ir jāatzīst par spēkā neesošu.
- 1056 Ir jāpiebilst, ka cesijas nolīgums nav izlīguma nolīgumam akcesorisks nolīgums iepriekš 797.–803. punktā izklāstīto apsvērumu izpratnē.
- 1057 Šis cesijas nolīgums netika noslēgts tajā pašā dienā kā izlīguma nolīgums, starp šiem abiem nolīgumiem nepastāv līgumiska saikne un Komisija nav pierādījusi, ka tie ir nenodalāmi (skat. iepriekš 798. punktu).
- 1058 Komisija pat precizēja, ka nav nekādas saiknes starp, pirmām kārtām, maksājumu 30 miljonu EUR apmērā, ko *Servier* veica *Krka* saistībā ar cesijas nolīgumu, un, otrām kārtām, izlīguma nolīgumu tādā nozīmē, ka šis pārskaitījums nebija pamudinājums, lai *Krka* piekristu netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kas ietverti izlīguma nolīgumā. Tas izriet it īpaši no šiem apstrīdētā lēmuma fragmentiem:

“(1678) Divus mēnešus vēlāk *Servier* iegādājās no *Krka* patentu pieteikumus attiecībā uz konkurējošām perindoprila ražošanas tehnoloģijām par 30 miljoniem EUR. *Krka* uzskatīja, ka *Servier* baidījās no tā, ka šī tehnoloģija varētu tikt nodota vai licencēta citiem konkurentiem. Lai arī daži elementi liek domāt par

saiknes pastāvēšanu starp izlīguma nolīgumu un *Servier* veikto maksājumu 30 miljonu [EUR] apmērā, šajā lēmumā šajā ziņā netiek izdarīts nekāds secinājums un šo nolīgumu analīzes pamatā nav šādas saiknes esamības.

[..]

(2419. piezīme) *Servier* noliedz, ka būtu bijusi saikne starp maksājumu par patent[u] pieteikumiem un izlīguma nolīgumu (*Servier* atbilde uz paziņojumu par iebildumiem, 1084. punkts, ID 10114, 363. lpp.). Kā acīmredzami izriet no 5.5.3.3.3. [punkta], *Krka* izlīguma nolīguma vērtējumā maksājums 30 miljonu [EUR] apmērā netika uzskatīts par pamudinājumu, lai *Krka* piekristu izlīguma nolīguma ierobežojošajiem nosacījumiem, un kā tāds, kam nav izšķirošas nozīmes, tajā ir atstāts atvērts jautājums par to, vai pastāvēja saikne starp izlīgumu un cesijas un licences nolīgumu. [..]”

1059 Tādējādi cesijas nolīgums nemaina to, ka nav pierādīts pamudinājums (skat. iepriekš 984. punktu), kas, Komisijas ieskatā, izrietēja no licences nolīguma un ļāva tai secināt, ka izlīguma nolīguma mērķis faktiski bija izslēgt *Servier* konkurentu.

1060 No visa iepriekš minētā izriet, ka attiecībā uz cesijas nolīgumu Komisija kļūdaini secināja, ka pastāvēja konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Šis pamats tātad ir pamatots.

b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīgumu, kas noslēgti ar “Krka”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

1075 Ir jāvērtē kopā kļūda vērtējumā un kļūda tiesību piemērošanā attiecībā uz konstatējumu par ierobežojuma seku dēļ esamību.

1076 Šajā ziņā Tiesa vairākkārt ir spriedusi, ka, lai novērtētu, vai nolīguma izraisīto konkurences nosacījumu grozījumu [konkurences izkropļojumu] dēļ tas ir uzskatāms par aizliegtu, konkurences nosacījumi ir jāpārbauda reālā situācijā, kurā tie rodas bez apstrīdētā nolīguma ietekmes (spriedumi, 1966. gada 30. jūnijs, *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, 359. un 360. lpp., un 2006. gada 6. aprīlis, *General Motors* /Komisija, C-551/03 P, EU:C:2006:229, 72. punkts; skat. arī spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 161. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi runa ir par to, ka, salīdzinot konkurenci, kāda tā bija, pastāvēt nolīgumam, un to, kāda tā būtu bez šī nolīguma, tiek secināts, ka, šo nolīgumu piemērojot, konkurences situācija ir pasliktinājusies.

1077 Iesākumā jāprecizē, uz kādas pieejas balstoties, Komisija apstrīdētajā lēmumā veica konkurences ierobežojuma seku dēļ vērtējumu attiecībā it īpaši uz iepriekš 1076. punktā minēto šī vērtējuma salīdzinošo posmu.

i) Par Komisijas izmantoto pieeju

1078 Vispirms ir jāatgādina daži vispārīgi apsvērumi, kuri piemērojami visiem starp *Servier* un ģenērisko zāļu sabiedrībām noslēgtajiem nolīgumiem un kuri ir apšaubīti apstrīdētajā lēmumā, un kurus Komisija ir izklāstījusi apstrīdētā lēmuma 5.1.7. punktā “Vērtējums par izlīguma nolīgumiem patentu jomā pret apgrieztu maksājumu kā ierobežojumu seku dēļ Līguma 101. panta 1. punkta izpratnē”.

- 1079 Komisija it īpaši norādīja, ka konkurences nosacījumu pārbaudei attiecīgajā tirgū “ir jābūt pamatotai ne tikai ar esošo konkurenci starp uzņēmumiem, kuri jau ir klātesoši konkrētajā tirgū, bet arī ar potenciālo konkurenci” (apstrīdētā lēmuma 1215. apsvērums).
- 1080 Apstrīdētā lēmuma 1219. apsvērumā Komisija atgādināja, ka saskaņā ar Komisijas Pamatnostādnēm par [LESD 101.] panta 3. punkta piemērošanu (OV 2004, C 101, 97. lpp.) ir jāņem vērā nolīguma “faktiskās vai potenciālās sekas”, savukārt nolīgumam tikai jābūt tādām, “kas var radīt pret konkurenci vērstas sekas”. Šajā ziņā tā atsaucās uz minēto pamatnostādņu 24. punktu, kas ir pamatots ar 1998. gada 28. maija spriedumu *Deere/Komisija* (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 77. punkts).
- 1081 Turpinājumā Komisija izklāstīja savu metodi. Tā norādīja, ka tā pierādis nolīgumu ierobežojošās sekas, pierādot, pirmām kārtām, ka ar katru no tiem bija izraisīta potenciāla konkurenta izslēgšana, un, otrām kārtām, ka pat viena konkurenta izslēgšana “var radīt sekas konkurences struktūrā” (apstrīdētā lēmuma 1219. apsvērums).
- 1082 Komisija tālād uzskatīja, ka konstatējums par potenciāla konkurenta izslēgšanu tai ļāva pēc tam vienīgi pierādīt pret konkurenci vērstas sekas, kas “varēja” rasties, proti, “potenciālās” sekas attiecībā uz konkurenci (skat. iepriekš 1080. punktu).
- 1083 Apstrīdētā lēmuma 1220. apsvērumā Komisija precizēja:
- “Ierobežojošo seku vērtējumam ir jābūt pamatotam ar faktiem izlīguma noslēgšanas brīdī, ņemot vērā veidu, kā nolīgums faktiski ir ticis īstenots. Dažas puses nepiekrīt un apgalvo, ka vērtējumā esot jāņem vērā visi vēlākie faktiskie apstākļi un ka to nevarot pamatot galvenokārt ar situāciju, kas pastāv nolīguma noslēgšanas brīdī. [...] Ja tiek aplūkota potenciālas konkurences izslēgšana, tam, ka tiek skatīts tas, kas faktiski notika, var būt maza saistība ar to, kas, iespējams, būtu noticis nolīguma neesamības gadījumā, tas ir konkurences vērtējuma pamata jautājums. Tas tā vēl jo vairāk ir tad, ja nolīgums ievērojami groza vienas vai abu pušu pamudinājumus turpināt konkurenci.”
- 1084 Šī apsvēruma pirmajos divos teikumos, kuru formulējums ir visai neskaidrs, Komisija ir pieļāvusi, ka tā attiecībā uz katru nolīgumu nebalstīsies uz vēlākajiem faktiskajiem apstākļiem, kas pastāvēja pēc tā noslēgšanas, bet gan, vismaz attiecībā uz būtiskāko, balstīsies uz faktiem, kas pastāvēja šīs noslēgšanas brīdī. Lai pamatotu šo pieeju, tā turpinājumā atsaucas uz jēdzienu “potenciālā konkurence”, norādot, ka, ņemot vērā to, ka tika aplūkota potenciālas konkurences izslēgšana, tas, ka tiktu ņemti vērā daži faktiski notikumi, it īpaši tādi, kas norisinājās pēc nolīguma parakstīšanas, būtu mazāk atbilstīgi, lai atklātos viena no iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma daļām, proti, tas, kāda būtu konkurence, nolīgumam neesot.
- 1085 Šo pieeju apstiprina fragments no apstrīdētā lēmuma 1264. apsvēruma, kurā Komisija uzskata, ka tad, ja tiek aplūkota potenciāla konkurenta izslēgšana, ir jāanalizē nolīgumu “potenciālās turpmākās sekas”.
- 1086 Apstrīdētā lēmuma apsvērums, kas minēts iepriekš 1085. punktā, ir atrodams apstrīdētā lēmuma punktā “Valdošā tirgus struktūra izlīguma nolīgumu noslēgšanas brīdī”, kurš galvenokārt veltīts aprakstam par to, kā, noslēdzot dažādos strīdīgos nolīgumus, notiek pakāpeniska *Servier* potenciālo konkurentu izslēgšana (apstrīdētā lēmuma 1244.–1269. apsvērums).
- 1087 Tiesa gan, šajā punktā Komisija min dažus notikumus, kas faktiski norisinājās nolīgumu īstenošanas laikā un kas ļauj secināt konkurences spiediena turpināšanos no divu tādu ģenērisko zāļu sabiedrību puses, kuras nebija parakstījušas nolīgumu ar *Servier*. Tādējādi Komisija konstatē, ka patents 947 Apvienotajā Karalistē tika atzīts par spēkā neesošu tāpēc, ka viena no šīm abām sabiedrībām, *Apotex*, turpināja tiesvedību, ko tā bija uzsākusi šajā valstī.

- 1088 Tomēr Komisija apstiprina, ka joprojām pastāvēja liela “iespēja”, ka pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas ar dažādām ģenērisko zāļu sabiedrībām *Servier* centīsies rast vienošanos ar *Apotex*, kā arī ar otru sabiedrību, kura varēja to apdraudēt (1268. apsvērums), lai arī datumā, kurā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, tā varēja konstatēt, ka šādi nolīgumi nebija noslēgti.
- 1089 Komisijas apgalvojums, kas minēts iepriekš 1088. punktā, apstiprina – lai atklātu, kāda būtu konkurence, nolīgumam neesot (viena no iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma daļām), tā pamatojās uz hipotētisku pieeju, kurā daļēji netiek ņemta vērā to faktisko notikumu gaita, kuri norisinājās it īpaši pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas.
- 1090 Šī premisa, saskaņā ar kuru tāda nolīguma gadījumā, ar ko tiek izslēgts potenciāls konkurents, Komisija varētu pierādīt vienīgi šī nolīguma potenciālās sekas, proti, tās, kuras nolīgums “varētu” radīt, Komisijai ļauj aprakstu par to, kāda būtu konkurence, nolīgumam neesot, pamatot drīzāk ar hipotētiskiem pieņēmumiem vai “iespējām”, nevis ar notikumu faktisko gaitu, kāda tā bija novērojama Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī.
- 1091 Šajā ziņā Komisija sava iebildumu raksta 152. punktā norādīja:
- “[...] *Servier* apgalvo, ka Komisija neesot ņēmusi vērā pareizu hipotētisko situāciju. Komisija noraida šo kritiku. Notikumiem, kas norāda, vai potenciāls konkurents galu galā kļūst par faktisku konkurentu, vai arī tam neizdodas ienākt tirgū, ir tikai ierobežota nozīme, jo potenciāla konkurenta izslēgšanai nolīguma datumā kontekstā, kurā nav faktisku konkurentu un kurā potenciālo konkurentu skaits ir ļoti ierobežots, pašai par sevi ir konkurenci ierobežojošas sekas, kas ietilpst LESD 101. panta piemērošanas jomā. Būtiskākais ir jautājums, vai ģenērisko zāļu sabiedrība izpilda nosacījumus, lai to uzskatītu par potenciālu konkurentu. Sabiedrība var aiziet no tirgus vai arī tajā tā arī neienākt ļoti dažādu iemeslu dēļ, bet tas neatceļ faktu, ka nolīguma noslēgšanas datumā tā radīja pietiekami nopietnu apdraudējumu.”
- 1092 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā to, ka tā bija pierādījusi, ka nolīgums izslēdza potenciālu konkurentu, lai noteiktu, kāda būtu bijusi konkurence, neesot šim nolīgumam, nebija vajadzīgs pamatoties uz faktiskajiem notikumiem, kas norisinājās it īpaši pēc nolīguma noslēgšanas. Gluži pretēji, pamatojoties uz savu ierasto praksi tajā, kā tiek ņemtas vērā nolīguma potenciālās sekas, saskaņā ar kuru pietiek pierādīt, ka šis nolīgums “var” radīt pret konkurenci vērstas sekas (skat. iepriekš 1080. un 1085. punktu), Komisija uzskatīja, ka tā savu aprakstu par konkurenci nolīguma neesamības gadījumā var pamatot ar hipotētiskiem pieņēmumiem vai “iespējām”.
- 1093 Kad Komisijas vispārējā pieeja ir izklāstīta, ir jānosaka, vai īpašajā kontekstā, ko veido analīze par to, kādas sekas konkurencei radīja starp *Servier* un *Krka* noslēgtie nolīgumi, tā rīkojās atbilstoši šai vispārīgajai pieejai.
- 1094 Apstrīdētā lēmuma 1813. un 1814. apsvērumā, proti, pirmajos apsvērumos punktā, kas veltīts ierobežojumam seku dēļ attiecībā uz nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Krka*, Komisija norādīja, ka tās šajā punktā sacītā mērķis bija noteikt, vai aplūkojamie nolīgumi “var radīt konkurenci ierobežojošas sekas”. Tāpat nosaukumā secinājumam punktā, kas veltīts ierobežojumam seku dēļ attiecībā uz nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Krka*, Komisija norāda, ka šie nolīgumi “var radīt konkurenci ierobežojošas sekas”. Visbeidzot savā iebildumu rakstā Komisija apstiprināja, ka “lēmumā tika pārbaudīts, vai nolīgumi varēja radīt pret konkurenci vērstas sekas” (135. punkts).
- 1095 No Komisijas izmantotā formulējuma, kas minēts iepriekš 1094. punktā, izriet, ka tās rīcības pamatā ir nolīgumu potenciālo seku konstatējums (skat. iepriekš 1080. punktu).
- 1096 Turklāt, veicot iepriekš 1076. punktā minēto salīdzinājumu, Komisija balstījās uz faktu, ka nolīguma neesamības gadījumā *Krka* būtu turpinājusi radīt “konkurences draudu” *Servier* (apstrīdētā lēmuma 1828. un 1830. apsvērums).

- 1097 Veicot pirmo analīzi, šis “konkurences drauds”, kuru esot izbeiguši nolīgumi, sava hipotētiskā rakstura dēļ ir atsaucē drīzāk uz potenciālām sekām uz konkurenci nekā uz faktiskām sekām.
- 1098 “Konkurences drauda” izslēgšana, kas minēta iepriekš 1096. un 1097. punktā, Komisijas ieskatā, ir būtisks elements, lai pierādītu, ka konkurences situācija tirgū esot pasliktinājusies izlīguma nolīguma dēļ (skat. iepriekš 1076. punktu).
- 1099 Taisnība, ka, turpinot saistībā ar *Servier* tirgus spēju, ko Komisija konstatēja iepriekš (apstrīdētā lēmuma 1817.–1819. apsvērums), tā daļu apstrīdētā lēmuma velta aplūkojamā tirgus struktūrai, ko raksturo konkurences avotu trūkums vai retums (1835.–1846. apsvērums).
- 1100 Tomēr iepriekš veiktais konstatējums par “konkurences drauda” pastāvēšanu nolīguma neesamības gadījumā ir izdarīts apstrīdētā lēmuma iepriekšējā daļā (1825.–1834. apsvērums), kas ir tirgus struktūras analīzei nepieciešamais sākuma punkts.
- 1101 Komisija aplūkojamās tirgus struktūras analīzi noslēdz, norādot, ka pastāvēja liela iespēja, ka esošie konkurences avoti, kas tika identificēti ar *Krka* noslēgto nolīgumu parakstīšanas brīdī, tiek izslēgti no konkurences ar turpmāku nolīgumu vai citu līdzekli, tomēr neprecizējot, vai tas tā notika ar *Krka* noslēgto nolīgumu piemērošanas laikposmā (apstrīdētā lēmuma 1846. apsvērums).
- 1102 Iepriekš 1101. punktā minētais elements apstiprina vēl pirms tam 1092. punktā izklāstīto. Tādējādi Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā to, ka tā bija pierādījusi, ka izlīguma nolīgums izslēdza *Krka* un ka šī sabiedrība bija vismaz potenciāls *Servier* konkurents, lai parādītu, kāda būtu konkurence nolīguma neesamības gadījumā (viena no iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma daļām), Komisijai nebija jāņem vērā notikumu faktiskā gaita, kāda tā bija novērojama tās lēmuma pieņemšanas brīdī. Gluži pretēji, pamatojoties uz savu ierasto praksi tajā, kā tiek ņemtas vērā nolīguma potenciālās sekas, saskaņā ar kuru pietiek pierādīt, ka šis nolīgums “var” radīt pret konkurenci vērstas sekas, Komisija uzskatīja, ka tā savu aprakstu par konkurenci nolīguma neesamības gadījumā var pamatot ar hipotētiskiem pieņēmumiem vai “iespējām”.
- 1103 Līdz ar to Komisija veica starp *Servier* un *Krka* noslēgto nolīgumu analīzi saskaņā ar vispārīgajām pamatnostādnēm, ko tā bija noteikusi, lai vērtētu dažādos izlīguma nolīgumus, kas apstrīdētajā lēmumā skatīti kā pārkāpjoši.
- 1104 Kad ir atgādināta Komisijas pieeja attiecībā uz ierobežojumu seku dēļ vērtējuma salīdzinošo posmu, kas minēts iepriekš 1076. punktā, ir jānosaka, vai Komisija pamatoti varēja secināt, ka pastāv konkurences ierobežojums seku dēļ attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti starp *Servier* un *Krka*.
- 1105 Pirms šāda vērtējuma veikšanas ir jāatgādina attiecīgā judikatūra.
- 1106 It īpaši ņemot vērā Komisijas izmantoto pieeju un būtisko nozīmi, kāda tās argumentācijā ir daudzajām atsaucēm uz nolīgumu “potenciālajām sekām” un uz to, ka tiem “varēja būt ierobežojošas sekas”, ir jāatgādina jau iepriekš daļēji 1080. punktā minētā un tiesas sēdē atgādinātā judikatūra, saskaņā ar kuru ir jāņem vērā nolīguma, saskaņotas darbības vai uzņēmumu apvienības lēmuma potenciālās sekas, nosakot, vai šādi pasākumi ietilpst LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

ii) Par šajā lietā atbilstīgo judikatūru

- 1107 Lai arī saistībā ar lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa bieži ir atgādinājusi principu, saskaņā ar kuru LESD 101. panta 1. punkts neierobežo nolīguma vai darbības vērtējumu tādējādi, ka būtu jāņem vērā vienīgi pašreizējās sekas, bet gan tajā ir jāņem vērā arī aplūkojamā nolīguma vai darbības potenciālā ietekme uz konkurenci iekšējā tirgū (spriedumi, 1999. gada 21. janvāris, *Bagnasco* u.c., C-215/96 un C-216/96, EU:C:1999:12, 34. punkts; 2006. gada 23. novembris, *Asnef-Equifax* un

Administración del Estado, C-238/05, EU:C:2006:734, 50. punkts; 2013. gada 28. februāris, *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, EU:C:2013:127, 71. punkts, un 2015. gada 26. novembris, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 30. punkts), tai reti ir bijusi izdevība pašai pārbaudīt, vai darbība vai nolīgums rada potenciālas sekas, kas ļauj secināt konkurences ierobežojuma pastāvēšanu.

- 1108 To, ka ir jāņem vērā nolīguma potenciālās sekas, Tiesa pirmo reizi apsvēra 1987. gada 17. novembra spriedumā *British American Tobacco* un *Reynolds Industries*/Komisija (142/84 un 156/84, EU:C:1987:490). Lietā, kurā tika pieņemts šis spriedums, Komisija bija noraidījusi sūdzību un konstatējusi, ka ar nolīgumiem, kas ar šo sūdzību bija nodoti tās pārbaudei, netika pārkāpti Līguma noteikumi konkurences jomā (spriedums, 1987. gada 17. novembris, *British American Tobacco* un *Reynolds Industries*/Komisija, 142/84 un 156/84, EU:C:1987:490, 1. punkts). Šajā saistībā Tiesa precizēja, ka tad, ja Komisija konstatē, ka nolīgumā nav ievērotas konkurences tiesības, tai ir jāņem vērā ne tikai sekas, ko šī nolīguma noteikumi rada Komisijas veiktās pārbaudes brīdī, bet arī sekas, ko tie varētu radīt nākotnē, ņemot vērā vēl neizmantotās iespējas, kuras tie nolīguma pusēm paver. Piemēram, attiecīgajā lietā nolīgums par dalību konkurējoša uzņēmuma kapitālā sniedza uzņēmumam, kurš veica ieguldījumus, iespēju vēlākā laikposmā nostiprināt savu pozīciju, iegūstot faktisku kontroli pār otro uzņēmumu, kas varēja radīt sekas attiecībā uz pārbaudīto konkurences situāciju (spriedums, 1987. gada 17. novembris, *British American Tobacco* un *Reynolds Industries*/Komisija, 142/84 un 156/84, EU:C:1987:490, 37., 39., 54., 57. un 58. punkts).
- 1109 Tādējādi saskaņā ar iepriekš 1108. punktā minēto spriedumu Komisijai, vērtējot nolīguma sekas, ir jāņem vērā ne tikai to noteikumu faktiskās sekas, kas jau ir īstenoti brīdī, kad Komisija pieņem lēmumu, bet arī to noteikumu potenciālās sekas, kas vēl nav īstenoti.
- 1110 Vēlāk Tiesa 1998. gada 28. maija spriedumā *Deere*/Komisija (C-7/95 P, EU:C:1998:256) pieņēma to, ka tiek ņemtas vērā nolīguma potenciālas sekas. Lietā, kurā tika pieņemts šis spriedums, bija runa par Komisijas lēmumu, atbildot uz paziņojumu par nolīgumu, ar kuru atbilstoši Regulas Nr. 17 2. pantam tika mēģināts panākt negatīvu apstiprinājumu, ar ko Komisija pēc ieinteresēto uzņēmumu lūguma varēja konstatēt, ka tai nebija pamata iesaistīties attiecībā uz nolīgumu. Savā lēmumā Komisija bija konstatējusi, ka tai iesniegtais nolīgums bija konkurences ierobežojums seku dēļ.
- 1111 Minētajā lietā vispirms Vispārējā tiesa un tad Tiesa apstiprināja šo konstatējumu, kura pamatā bija potenciālu seku esamība.
- 1112 Prasītāja, apgalvodama, ka Komisijas vērtējumā bija jāņem vērā vienīgi informācijas apmaiņas faktiskās sekas, atsaucās uz to, ka nolīgumā paredzētā informācijas apmaiņas sistēma tika piemērota vairākus gadus pirms paziņojuma par lūgumu sniegt negatīvu apstiprinājumu. Tomēr Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šāds arguments nav atbilstīgs, ņemot vērā, ka ar Līgumu ir aizliegtas gan faktiskas, gan potenciālas nolīgumu sekas (spriedums, 1994. gada 27. oktobris, *Deere*/Komisija, T-35/92, EU:T:1994:259, 59. un 61. punkts).
- 1113 Tomēr ir jāprecizē, ka arguments par to, ka aplūkojamie nolīgumi vai darbības esot tikuši īstenoti, ir neefektīvs.
- 1114 Pirmkārt, attiecīgās lietas apstākļi bija īpaši, jo ar nolīgumu, attiecībā uz kuru tika lūgts negatīvs apstiprinājums, bija aizstāts iepriekšējs nolīgums, kas nebija paziņots Komisijai. Tādējādi Komisijai bija jāizsakās par šī jaunā nolīguma, nevis iepriekšējā nolīguma atbilstību konkurences noteikumiem. Līdz ar to nav skaidrs, ka Komisija attiecībā uz šo jauno nolīgumu būtu varējusi izdarīt galīgus secinājumus no iepriekšējā nolīguma piemērošanas, neraugoties uz abu nolīgumu līdzību. Jaunais nolīgums bija piemērots tikai dažus mēnešus pirms tam, kad dalībnieki nolēma to apturēt. Komisijas rīcībā tādējādi nebija vajadzīgās iespējas atkāpties laikā, lai pārbaudītu nolīguma faktiskās sekas uz konkurenci (spriedums, 1994. gada 27. oktobris, *Deere*/Komisija, T-35/92, EU:T:1994:259, 2. un 4. punkts).

- 1115 Otrkārt, Vispārējā tiesa, vērtējot nolīguma potenciālās sekas uz konkurenci, 2006. gada 27. septembra spriedumā *GlaxoSmithKline Services/Komisija* (T-168/01, EU:T:2006:265, 163. punkts) norādīja, ka tas, ka aplūkojamā nolīguma piemērošana bija apturēta tikai dažus mēnešus pēc tā stāšanās spēkā un tas notika pirms attiecīgajā lietā apstrīdētā Komisijas lēmuma pieņemšanas, šai tiesai lika interpretēt Komisijas veikto nolīguma pārbaudi kā pārbaudi, kas ir galvenokārt veltīta tā potenciālajām sekām.
- 1116 Tādējādi Vispārējā tiesa šajā spriedumā noteica tiešu saikni starp aplūkojamā nolīguma nepiemērošanu un Komisijas veikto pārbaudi par tā potenciālajām sekām.
- 1117 Treškārt, 2016. gada 30. jūnija spriedumā *CB/Komisija* (T-491/07 RENV, nav publicēts, EU:T:2016:379, 243., 247., 248. un 250. punkts) Vispārējā tiesa vērtēja uzņēmumu apvienības lēmuma potenciālās sekas uz konkurenci, ņemot vērā, kādas sekas aplūkojamajiem pasākumiem būtu, ja tie tiktu piemēroti; tas vēl reizi nosaka saikni starp apvienības lēmuma potenciālo seku pārbaudi un faktu, ka tas vēl nebija piemērots. Ir jāuzsver, ka aplūkojamajā lēmumā (Lēmums C(2007) 5060, galīgā redakcija (2007. gada 17. oktobris) par [LESD 101.] panta piemērošanas procedūru (COMP/D 1/38606 - *Groupeement des cartes bancaires "CB"*) Komisija bija nošķīrusi analīzi par potenciālajām sekām, proti, tām, ko pasākumi radītu, ja to apturēšana tiktu atcelta (261. un nākamie apsvērumi), un analīzi par sekām, kas bija radītas laikposmā, kurā aplūkojamie pasākumi tika piemēroti (310. un nākamie apsvērumi).
- 1118 Ir jāprecizē, ka lietās, kurās tika pieņemts 2006. gada 27. septembra spriedums *GlaxoSmithKline Services/Komisija* (T-168/01, EU:T:2006:265) un 2016. gada 30. jūnija spriedums *CB/Komisija* (T-491/07 RENV, nav publicēts, EU:T:2016:379), Komisija nenoteica sankcijas attiecīgajiem uzņēmumiem, bet lika tiem nekavējoties pārtraukt aplūkojamo pārkāpumu.
- 1119 Ir arī jāpiebilst, ka iepriekš 1118. punktā minētajās lietās Komisijā bija vērsušies attiecīgie uzņēmumi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 27. septembris, *GlaxoSmithKline Services/Komisija*, T-168/01, EU:T:2006:265, 10. punkts, un 2016. gada 30. jūnijs, *CB/Komisija*, T-491/07 RENV, nav publicēts, EU:T:2016:379, 8. punkts).
- 1120 Tādējādi lielākajā daļā gadījumu, kad Savienības tiesas nolīgumam, saskaņotai darbībai vai uzņēmumu apvienības lēmumam piemēroja judikatūru, saskaņā ar kuru ierobežojuma seku dēļ konstatējums var izrietēt no šo pasākumu potenciālajām sekām, runa nebija par Komisijas lēmumu, kura mērķis būtu sodīt tādu rīcību pagātnē, kas uzskatāma par pārkāpumu seku dēļ, bet gan par Komisijas lēmumu, kura mērķis bija novērst šādas rīcības rašanos, ņemot vērā sekas, ko aplūkojamie pasākumi varētu radīt, ja tie tiktu piemēroti. Tā tas bija arī lietā, kurā tika pieņemts 1987. gada 17. novembra spriedums *British American Tobacco un Reynolds Industries/Komisija* (142/84 un 156/84, EU:C:1987:490), jo Komisija minētajā lietā noraidīja sūdzību, pārbaudot sekas, ko varētu radīt nolīguma noteikums, ja tajā paredzētā iespēja tiktu īstenota.
- 1121 Tādējādi aizliegtu vienošanos jomā nav precedenta, kurā Tiesa vai Vispārējā tiesa būtu pieņēmusi, ka Komisija var pamatoties vienīgi uz aplūkojamā pasākuma potenciālajām sekām, lai konstatētu, ka ticis pieļauts pārkāpums, un, balstoties uz šādu konstatējumu, uzliktu naudas sodu šī pārkāpuma izdarītājiem.
- 1122 Gadījumā, kad nolīguma noteikumi ir tikuši īstenoti un to sekas uz konkurenci var tikt novērtētas, ņemot vērā atbilstīgo faktisko attīstību, proti, to, kas notikusi pēc nolīguma noslēgšanas un pirms tam, kad Komisija ir izteikusi savu viedokli, būtu paradoksāli ļaut Komisijai vienīgi pierādīt pret konkurenci vērstās sekas, kuras šie noteikumi varētu radīt, un šim nolūkam veikt iepriekš 1076. punktā minēto salīdzinājumu, neņemot vērā šo attīstību (skat. iepriekš 1084., 1092. un 1102. punktu).
- 1123 Tāpat šķistu paradoksāli ļaut Komisijai, lai secinātu, ka ir izdarīts pārkāpums, kas izpaužas kā konkurences ierobežojums seku dēļ (un to var sodīt ar naudas sodu), pamatoties vienīgi uz to, ka īstenoti nolīguma noteikumi varētu radīt pret konkurenci vērstas sekas, nevis uz to, ka tie ir radījuši šādas sekas, lai arī Tiesa ir lēmusi, ka atbrīvojums no pienākuma pierādīt nolīguma pret konkurenci

vērstas sekas var izrietēt vienīgi no kvalifikācijas par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ, ko drīkstētu attiecināt tikai uz nolīgumiem, kurus var uzskatīt par tik ļoti kaitējošiem, it īpaši cenām, preču un pakalpojumu daudzumam vai kvalitātei, ka LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā nav jāpierāda to konkrētā ietekme tirgū (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *CB/Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. punkts). Ja Komisijai, lai pierādītu, ka nolīgumiem, kas tikuši īstenoti, ir bijušas pret konkurenci vērstas sekas, būtu iespējams pamatoties tikai uz sekām, kādas tie varētu radīt, ar LESD 101. panta 1. punktu noteiktais nošķirums starp konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ un seku dēļ zaudētu nozīmi.

- 1124 No iepriekš minētā izriet – ņemot vērā to, ka aplūkojamie nolīgumi bija īstenoti un ka ar apstrīdēto lēmumu Komisija konstatēja, ka ir izdarīts pārkāpums, kas tai ļāva uzlikt naudas sodu nolīguma pusēm, iepriekš 1107.–1120. punktā atgādinātā judikatūra par to, kā ierobežojumu seku dēļ jomā ņem vērā nolīgumu potenciālās sekas, nav piemērojama.
- 1125 Turklāt ir jānorāda, ka iepriekš 1124. punktā minētā judikatūra ir jānošķir no judikatūras attiecībā uz to, kā ņem vērā konkurences ierobežojuma sekas uz konkurenci, tostarp tad, ja tā ir tikai potenciāla.
- 1126 Šajā ziņā 1997. gada 12. jūnija spriedumā *Tiercé Ladbroke/Komisija* (T-504/93, EU:T:1997:84, 157.–160. punkts), kas ir minēts apstrīdētā lēmuma 1217. apsvērumā, Vispārējā tiesa vērtēja likumību Komisijas lēmumam, ar kuru tā bija noraidījusi sūdzību, pamatojoties it īpaši uz to, ka, nepastāvot faktiskai konkurencei aplūkojamajā tirgū, strīdīgais nolīgums neietilpa Līguma 85. panta 1. punkta, kas kļuvis par LESD 101. panta 1. punktu, piemērošanas jomā. Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nebija ar vajadzīgo rūpību pārbaudījusi visus faktiskos un tiesiskos apstākļus, ko prasītāja tai bija darījusi zināmus, jo nolīgums varēja ierobežot potenciālo konkurenci. Līdz ar to šī tiesa šajā daļā atcēla tās pārbaudei nodoto lēmumu.
- 1127 No šāda precedenta attiecībā uz sūdzības noraidīšanu nevar secināt, ka tāpēc vien, ka nolīgums “var” ierobežot potenciālo konkurenci, obligāti ir jākonstatē konkurences ierobežojums seku dēļ, bet drīzāk – ka Komisija nevar uzreiz noraidīt ierobežojuma seku dēļ iespēju, ja nolīgums var ierobežot vienīgi potenciālo konkurenci, nevis faktisko konkurenci.
- 1128 Tādējādi, ja Komisija pieņem lēmumu, ar kuru tā konstatē, ka ir noticis LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums, kas tai ļauj, pamatojoties uz šo konstatējumu, uzlikt naudas sodu šī pārkāpuma izdarītājiem, tas vien, ka Komisija ir pierādījusi, ka pastāv potenciāla konkurence un potenciālā konkurenta rīcības brīvības ierobežojums vai pat šī konkurenta izslēgšana, to neatbrīvo no vajadzības parādīt analīzi par faktiskajām aplūkojamā pasākuma sekām uz konkurenci, ja iepriekš 1107.–1120. punktā minētā judikatūra nav piemērojama.
- 1129 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka nolīguma pret konkurenci vērstu seku konstatējums prasa, lai būtu apkopoti fakti, kas pierāda, ka konkurence “faktiski” ir tikusi nepieļauta, ierobežota vai izkropļota (spriedums, 1966. gada 30. jūnijs, *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, 359. un 360. lpp.).
- 1130 Tādējādi, lai pierādītu nolīguma pret konkurenci vērstās sekas, Komisijai attiecībā pret realitātes prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras, ir pienākums, veicot iepriekš 1076. punktā minēto salīdzinājumu, ņemt vērā attiecīgo faktisko apstākļu kopumu, it īpaši tos, kas pastāvējuši pēc nolīguma noslēgšanas un norisinājušies pirms Komisijas lēmuma pieņemšanas.
- 1131 Šajā ziņā, Tiesas ieskatā, novērtējot starp uzņēmumiem noslēgta nolīguma sekas saistībā ar LESD 101. pantu, obligāti ir jāievēro konkrētie apstākļi, kuros aplūkojamais nolīgums iekļaujas, it īpaši ekonomiskais un tiesiskais konteksts, kurā darbojas attiecīgie uzņēmumi, attiecīgo preču vai pakalpojumu raksturs, kā arī attiecīgā tirgus vai tirgu faktiskie darbības un struktūras nosacījumi (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 165. punkts).

- 1132 No tā izriet, ka scenārijam, kas ir ņemts vērā, balstoties uz pieņēmumu, ka attiecīgais nolīgums nepastāv, saskaņā ar Tiesas izmantoto izteikumu “ir jābūt reālistiskam” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 166. punkts).
- 1133 Tiesa precizēja, ka, vērtējot nolīguma konkurenci ierobežojošās sekas, ir jāņem vērā varbūtējie notikumi, kas rastos tirgū šī nolīguma neesamības gadījumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 167.–169. punkts).
- 1134 Turklāt šādas iespējamības un realitātes prasības piemērošana, aprakstot to, kāda būtu bijusi konkurence nolīguma neesamības gadījumā (viena no iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma daļām), ir atbilstīga Komisijas vairākās vadlīnijās izmantotajai pieejai, kas tai prasa noteikt tās vērtēto pasākumu ierobežojošo seku pietiekami ticamo raksturu.
- 1135 Tādējādi, pirmkārt, Pamatnostādņu par [LESD 101.] panta 3. punkta piemērošanu 24. punktā, uz kuru Komisija atsaucas apstrīdētā lēmuma 1219. apsvērumā, ir paredzēts, ka, “ja līgumam ir ierobežojoša ietekme, tas ietekmē pašreizējo vai iespējamo konkurenci tādā mērā, ka attiecīgajā tirgū, visticamāk, ir paredzama negatīva ietekme uz cenām, ražīgumu, jauninājumiem vai ražojumu un pakalpojumu dažādību vai kvalitāti”.
- 1136 Otrkārt, 2001. gada pamatnostādņu par horizontālās sadarbības nolīgumiem 19. punktā ir norādīts, ka daudzu horizontālās sadarbības nolīgumu mērķis nav ierobežot konkurenci un ka līdz ar to ir nepieciešams analizēt katra nolīguma sekas. Ir piebilsts, ka saistībā ar šo analīzi nepietiek ar to, ka nolīgums ierobežo konkurenci starp pusēm, bet ir arī nepieciešams, lai šis nolīgums varētu ietekmēt konkurenci tirgū tādā mērā, ka ir paredzama negatīva ietekme uz cenām, ražīgumu, jauninājumiem vai ražojumu un pakalpojumu dažādību vai kvalitāti.
- 1137 Treškārt, Komisija apstiprināja, ka tā tika turpinājusi šādu pieeju 2011. gada pamatnostādnēs par horizontālās sadarbības nolīgumiem. Šo pamatnostādņu 28. punktā, uz kuru Komisija atsaucas apstrīdētā lēmuma 1733. zemsvītras piezīmē, tā tādējādi norāda, ka konkurenci ierobežojošās sekas aplūkojamā tirgus iekšienē var rasties, ja ir iespējams ar saprātīgu iespējamības pakāpi paredzēt, ka nolīgums pusēm dod iespēju izdevīgi paaugstināt cenas vai samazināt izlaidi, jauninājumus, produktu kvalitāti vai daudzveidību.
- 1138 Turklāt pašā apstrīdētajā lēmumā (1218. apsvēruma) Komisija atgādināja, ka konkurenci ierobežojošās sekas ir jāpierāda ar pietiekamu iespējamības pakāpi.
- 1139 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jānosaka, vai šajā gadījumā, neraugoties uz hipotētisko pieeju, ko Komisija pieņēma attiecībā uz konkurences ierobežojumu seku dēļ vērtējuma salīdzinošo posmu (skat. iepriekš 1076.–1102. punktu), tā ir pierādījusi starp *Servier* un *Krka* noslēgto nolīgumu ierobežojošo seku pietiekamu faktiskumu un iespējamību.

iii) Par kļūdu vērtējumā

- 1140 Komisija analizēja starp *Servier* un *Krka* noslēgtajā izlīguma nolīgumā ietverto netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu sekas, kā arī *Krka* tehnoloģijas licencēšanas *Servier* sekas, attiecībā uz katru no šiem trim pasākumiem pārbaudot, kāda būtu bijusi konkurence šī pasākuma neesamības gadījumā (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 1825.–1829. apsvērumu).
- 1141 Attiecībā uz katru no trim pasākumiem ir jānosaka, vai Komisija varēja pamatoti secināt, ka pastāvēja konkurences ierobežojums seku dēļ.

– Par izlīguma nolīgumā minēto netirgošanas noteikumu

- 1142 Ir jāatgādina, ka, lai novērtētu, vai nolīguma izraisīto konkurences izkropļojumu dēļ tas ir uzskatāms par aizliegtu, konkurence ir jāpārbauda faktiskā situācijā, kādā tā būtu bez apstrīdētā nolīguma ietekmes (skat. iepriekš 1076. punktu).
- 1143 Šajā gadījumā netirgošanas noteikuma piemērošanas jomu ierobežo tas, kāda piemērošanas joma ir patentam 947, kas ir starp *Servier* un *Krka* pastāvošo strīdu priekšmets.
- 1144 Konkurences faktisko situāciju izlīguma nolīguma neesamības gadījumā noteica ģenērisko zāļu sabiedrību, tostarp *Krka*, centieni ienākt tirgū, pastāvot šķēršļiem, kas saistīti ar *Servier* patentiem, tostarp patentu 947, un strīdi patentu jomā starp šīm sabiedrībām un *Servier*.
- 1145 Kā tika teikts iepriekš 234. punktā, patenta piešķiršanas īpašais mērķis ir tostarp nodrošināt īpašniekam, tādējādi atlīdzinot izgudrojuma radītāja centienus, ekskluzīvas tiesības izmantot izgudrojumu, lai ražotu un pirmajam laistu tirgū rūpnieciskos produktus vai nu tieši, vai arī piešķirot licenci trešajām personām, kā arī tiesības iebilst pret jebkuru patenta pārkāpumu (spriedums, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 9. punkts). Kad kompetentā iestāde ir patentu piešķirusi, tas parasti tiek uzskatīts par spēkā esošu un tā piederība uzņēmumam tiek uzskatīta par leģitīmu. Parastās sekas, ko rada šādu ekskluzīvu intelektuālā īpašuma tiesību piederība uzņēmumam, ir atturēt konkurentus no iekļūšanas tirgū, un tiem saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu ir pienākums ievērot šīs ekskluzīvās tiesības (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 362. punkts).
- 1146 Ir tiesa, ka ģenērisko zāļu sabiedrības ienākšana tirgū riskējot pati par sevi nav prettiesiska (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 122. punkts). Tomēr šāda ienākšana ir vēl jo mazāk iespējama, ja ģenērisko zāļu sabiedrība atzīst patenta spēkā esamību vai uzskata, ka tās iespējas saņemt tā atzīšanu par spēkā neesošu ir nelielas.
- 1147 Tas, vai aplūkojamais patents tiek vai netiek atzīts par spēkā esošu, vai tas, kā ģenērisko zāļu sabiedrība uztver šī patenta spēku, tātad ir izšķirīgi, kad ir jānosaka tās iespējamā rīcība attiecībā uz ienākšanu tirgū riskējot.
- 1148 Komisija apstrīdētā lēmuma daļā, kura veltīta *Krka* rīcības pārbaudei (1825.–1834. apsvērumi), nav pienācīgi ņēmusi vērā to, kādas sekas patents 947 un tā atzīšana par spēkā esošu no *Krka* puses būtu varējuši radīt uz vērtējumu iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma vajadzībām par tās iespējamo rīcību nolīguma neesamības gadījumā.
- 1149 Notikumi, kas ir izšķiroši, lai vērtētu to, kā *Krka* varēja vērtēt patenta 947 spēkā esamību vai savas iespējas saņemt tā atzīšanu par spēkā neesošu, piemēram, EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, ar ko apstiprināja patenta spēkā esamību, un pagaidu rīkojums, ko attiecībā pret *Krka* pasludināja Apvienotās Karalistes tiesa, šajā apstrīdētā lēmuma daļā nav minēti, lai arī tie tomēr notika pat pirms izlīguma nolīguma starp *Servier* un *Krka* noslēgšanas.
- 1150 Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 1828.–1834. apsvērumā izklāstītajā analizē attiecībā uz *Krka* iespējamo rīcību nolīguma neesamības gadījumā neatgādina šajā kontekstā būtisku apstākli, ka vairāki elementi lietas materiālos apstiprināja konstatējumu, ka *Krka* produkts varēja būt tāds, kas pārkāpj patentu 947.
- 1151 Tas apstiprina, ka Komisijas hipotētiskā pieeja (skat. iepriekš 1077.–1103. punktu) tai nelika neņemt vērā tikai notikumus, kas risinājās pēc nolīgumu noslēgšanas, bet arī, vispārīgāk raugoties, faktisko notikumu norisi, kā tā bija novērojama līdz Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdim.

- 1152 Komisijas nevēlēšanās ņemt vērā it īpaši patenta 947 sekas ir skaidrojama ar to, ka savā analizē par ierobežojumu mērķa dēļ tā uzskatīja, ka starp *Servier* un *Krka* noslēgtā izlīguma nolīguma pamatā faktiski bija pamudinājums pēdējai minētajai piekrist šī nolīguma ierobežojošajiem noteikumiem, nevis patenta 947 spēkā esamības patiesa atzīšana. No šāda viedokļa raugoties, Komisijas ieskatā, *Krka* nekādi nevarēja atsaukties uz patenta 947 spēkā esamības atzīšanu, jo šī atzīšana bija nepatiesa jau pašā tās principā.
- 1153 Tomēr Komisijas veikto konstatējumu par pamudinājumu un ierobežojumu mērķa dēļ Vispārējā tiesa atzina par spēkā neesošu attiecībā uz izlīguma un licences nolīgumiem, kas noslēgti starp *Servier* un *Krka*, kā rezultātā ir no jauna jāņem vērā tas, kā *Krka* uztvēra patenta 947 spēku, un tas, ka tā šo patentu atzina par spēkā esošu.
- 1154 Ir jāatgādina, ka brīdī, kad tika noslēgti izlīguma un licences nolīgumi, savstarpēji atbilstoši netieši pierādījumi ļāva pusēm domāt, ka patents 947 ir spēkā esošs (skat. iepriekš 967. un 968. punktu). Apvienotajā Karalistē, proti, vienā no trim valstīm (kopā ar Franciju un Nīderlandi), kurās Komisija analizēja un konstatēja ierobežojumu seku dēļ, *Krka*, kā arī *Apotex*, vēl viena sabiedrība, kas ir *Servier* konkurente, pat bija pagaidu rīkojuma priekšmets.
- 1155 Lai arī lūgums izdot pagaidu rīkojumu nolūkā aizliegt tirgot *Krka* tirgū laistu perindoprila ģenērisko versiju patenta 947 pārkāpuma dēļ – lūgums, ko *Servier* bija iesniegusi Ungārijā, – 2006. gada septembrī tika noraidīts, bija runa par tiesvedību, kura pretēji tām, kas minētas iepriekš 1154. punktā, neattiecas uz kādu no valstīm, kurās Komisija bija konstatējusi ierobežojumu seku dēļ.
- 1156 Turklāt, lai arī starp *Servier* un *Krka* jau bija notikusi saziņa, pirms tika pieņemts EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, ar kuru apstiprināja patenta 947 spēkā esamību (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 837. apsvērumu), tās rezultātā netika noslēgts nolīgums (apstrīdētā lēmuma 856.–859. apsvērumi) un tikai pēc šī lēmuma pieņemšanas tika sāktas jaunas sarunas (apstrīdētā lēmuma 898. apsvērumi). EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, ar kuru apstiprināja patenta 947 spēkā esamību, tātad bija vismaz viens no apstākļiem, kas lika noslēgt izlīguma un licences nolīgumus, un tas ir vēl viens papildu netiešs pierādījums tam, ka šo nolīgumu pamatā bija tas, ka puses atzina patenta spēkā esamību (skat. iepriekš 971. punktu).
- 1157 Vēl ir jāpiebilst saskaņā ar to, kas tika teikts iepriekš (skat. iepriekš 947. punktu), ka licences nolīguma noslēgšana, kam attiecībā uz jebkuru licenciātu ir jēga vienīgi tad, ja licence faktiski tiek izmantota, balstās uz to, ka puses atzīst patenta spēkā esamību. Tādējādi pati licences nolīguma noslēgšana, ko pastiprina vairāki netieši pierādījumi (skat. iepriekš 999. un 1001. punktu), apstiprina, ka *Krka* galu galā atzina patenta 947 spēkā esamību.
- 1158 Pat no lietas materiāliem izriet, ka *Krka*, šķiet, uzskatīja – tā kā nav ar *Servier* noslēgta licences nolīguma, ienākšana riskējot 18 līdz 20 aplūkojamajos tirgos bija maz ticama, pat izslēgta (skat. iepriekš 1001. un 1012. punktu).
- 1159 Visbeidzot Komisija apstrīdētajā lēmumā norādīja (1693. apsvērumi), ka *Krka* “galu galā vairs neplānoja ienākt riskējot Francijas, Apvienotās Karalistes un citos Rietumeiropas tirgos pēc Iebildumu [nodaļas] lēmuma”.
- 1160 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos elementus, ir jāsecina, ka nav pierādīts, ka nolīguma neesamības gadījumā *Krka*, iespējams, būtu ienākusi riskējot 18 līdz 20 aplūkojamajos dalībvalstu tirgos, it īpaši Francijas, Nīderlandes un Apvienotās Karalistes tirgū.
- 1161 Tikko minēto secinājumu neliek apšaubīt pārējie lietas materiālos iekļautie elementi, kas varētu būt atbilstīgi, lai pierādītu, ka *Krka* būtu ienākusi tirgū, nepastāvot nolīgumam ar *Servier*. Šie elementi galvenokārt ir minēti apstrīdētā lēmuma daļā, kuru Komisija ir veltījusi tam, lai pierādītu, ka *Krka* bija *Servier* potenciāls konkurents.

- 1162 Pirmkārt, ir jāatgādina (skat. iepriekš 1026. punktu) – apstākli, ka *Krka* turpināja apstrīdēt *Servier* patentus un tirgot savu produktu, lai arī EPI lēbīdumu nodaļa bija apstiprinājusi patenta 947 spēkā esamību, acīmredzami var izskaidrot ar *Krka* vēlmi nostiprināt savu pozīciju sarunās, ko tā varēja sākt ar *Servier* nolūkā noslēgt izlīguma nolīgumu.
- 1163 Turklāt tas, ka *Krka* turpināja apstrīdēt *Servier* patentus, tai nerādīja jaunus pārkāpuma riskus. Tas vienīgi palielināja tās strīda risināšanas izdevumus. Attiecībā uz to, ka *Krka* turpināja sava produkta tirdzniecību, tā aprobežojās ar pieciem Centrāleiropas un Austrumeiropas tirgiem, attiecībā uz kuriem Komisija nav pieņēmusi ierobežojuma seku dēļ esamību. Turklāt piecos no septiņiem tirgiem, uz kuriem attiecās licence, patenta 947 ekvivalenti vēl nebija piešķirti (apstrīdētā lēmuma 1755. apsvēruma). Tādējādi *Krka* riski vismaz atsevišķos no tirgiem, kuros tā palika, bija ierobežoti (skat. iepriekš 1027. punktu).
- 1164 Tas, ka *Krka* turpināja apstrīdēt *Servier* patentu un turpināja tirgot savu produktu, tātad neļauj secināt, ka *Krka* neatzina patenta 947 spēkā esamību, un līdz ar to, iespējams, būtu ienākusi riskējot 18 līdz 20 aplūkojamajos dalībvalstu tirgos vai vismaz trijos no tirgiem, kurus Komisija izmantojusi konstatējumā par ierobežojumu seku dēļ.
- 1165 Otrkārt, lai arī *Krka* pārstāvju komentāri pēc EPI 2006. gada 27. jūlija lēmuma liecināja par to pārsteigumu un neapmierinātību (apstrīdētā lēmuma 1688. apsvēruma), šie komentāri neļāva pierādīt, ka, neraugoties uz šo lēmumu, *Krka*, iespējams, būtu ienākusi trijos valstu tirgos, attiecībā uz kuriem Komisija pieņēma pārkāpuma seku dēļ esamību.
- 1166 Treškārt, vienu apstrīdētā lēmuma punktu Komisija velta *Krka* “nodomam ienākt” tirgū. Šis ļoti īsais punkts sastāv tikai no viena diezgan īsa apsvēruma – 1699. apsvēruma. Šajā apsvērumā Komisija norāda, ka “pat” pēc EPI 2006. gada 27. jūlija lēmuma “šķīta”, ka *Krka* vēlējās atbalstīt tās partneru ienākšanu tirgū riskējot un turpināja iesaistīties sava produkta piegādē “gadījumā, ja ar patentu saistītie šķēršļi tiktu pārvarēti”. Šajā apsvērumā vēl ir piebilsts, ka viens no *Krka* tirdzniecības partneriem uzstāja, lai tā piegādā savu produktu, “ja patents 947 tiktu atcelts”, un ka daži *Krka* partneri ienāca tirgū ar šo produktu, “kad patents 947 tika atzīts par spēkā neesošu [aplūkojamajos] tirgos”.
- 1167 Iepriekš 1166. punktā minētie fragmenti apstiprina ne tik daudz *Krka* nodomu ienākt trijos valstu tirgos, attiecībā uz kuriem Komisija konstatēja ierobežojumu seku dēļ, kā to, cik nozīmīgs pēc tam, kad tika pieņemts EPI 2006. gada 27. jūlija lēmums, gan *Krka*, gan tās tirdzniecības partneriem kļuva “ar patentu saistītais šķērslis”, kas bija patents 947.
- 1168 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos elementus, nav pierādīts, ka izlīguma un licences nolīgumu neesamības gadījumā *Krka*, iespējams, būtu ienākusi trijos valstu tirgos, attiecībā uz kuriem Komisija konstatēja ierobežojumu seku dēļ.
- 1169 Komisija apstrīdētajā lēmumā nav arī pierādījusi, ka šo nolīgumu neesamības gadījumā *Krka*, iespējams, būtu ienākusi aplūkojamajos tirgos pirms pārkāpuma beigu datuma, proti, 2007. gada 6. jūlija Apvienotajā Karalistē, 2007. gada 12. decembra Nīderlandē un 2009. gada 16. septembra Francijā.
- 1170 Faktiski Komisija savas pieņemtās hipotētiskās pieejas dēļ (skat. iepriekš 1079.–1103. punktu) pievērsa maz uzmanības notikumu faktiskajai norisei – it īpaši notikumiem, kas norisinājās pēc nolīgumu noslēgšanas, – un līdz ar to *Krka* patenta 947 spēkā esamības uztveres iespējamajām izmaiņām, kas varēja izrietēt no šiem notikumiem.
- 1171 Attiecībā uz to pārkāpumu veidojošo elementu pārbaudi, kuri neietilpst Vispārējās tiesas neierobežotās kompetences īstenošanas jomā, bet gan likumības pārbaudes jomā, tai nav Komisijas pamatojums jāaizstāj ar pašai savējo (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73. un 75.–77. punkts).

- 1172 Līdz ar to Vispārējai tiesai nav pienākuma, ņemot vērā elementus lietas materiālos, pirmo reizi pārbaudīt, vai konkurences ierobežojums seku dēļ būtu varējis atklāties laikposmā pēc nolīgumu noslēgšanas, tādēļ ka mazinājās patenta 947 spēkā esamības atzišana no *Krka* puses.
- 1173 Katrā ziņā lietas materiāli neļauj secināt, ka laikposmā starp nolīgumu noslēgšanu un pārkāpuma beigām *Krka* nolīgumu neesamības gadījumā, iespējams, būtu ienākusi attiecīgajos triju valstu tirgos.
- 1174 Turklāt ir jāuzsver, ka to, ka notiktu *Krka* iespējamā ienākšana tirgū nolīgumu neesamības gadījumā, neapgalvo pat Komisija. Apstrīdētā lēmumā punktā “Iespējamā rīcība *Krka* nolīgumu neesamības gadījumā” Komisija nepamatojas – vismaz ne tieši – uz hipotētisku pieņēmumu par *Krka* priekšlaicīgu ienākšanu attiecīgajos trijos tirgos nolīguma neesamības gadījumā, bet vienīgi uz hipotētisku pieņēmumu par “konkurences drauda” turpināšanos šajos tirgos (skat. iepriekš 1096. punktu).
- 1175 Tādējādi, Komisijas ieskatā, “*Krka* būtu turpinājusi radīt konkurences draudu kā potenciāls ģenērisko zāļu tirgotājs, kas laiž perindoprilu tirgū Apvienotajā Karalistē, Francijā un Nīderlandē” (apstrīdētā lēmuma 1825. apsvērums). Komisija precizē, ka *Krka* būtu varējusi tostarp tupināt radīt draudus, būdama vietējo izplatīšanas partneru piegādātājs (apstrīdētā lēmuma 1828. apsvērums).
- 1176 Tāpat Komisija norāda, ka nolīguma puses, nepastāvot pamudinājumam, būtu varējušas noslēgt mazāk ierobežojošu nolīgumu, ļaujot *Krka* priekšlaicīgu ienākšanu tirgū vai tai piešķirot licenci attiecībā uz Savienības teritoriju kopumā (apstrīdētā lēmuma 1831. apsvērums).
- 1177 Komisija pabeidz, norādot, ka “nolīgumos ietvertu ierobežojumu neesamības gadījumā [...] *Krka* paliktu būtisks *Servier* potenciāls konkurents” (apstrīdētā lēmuma 1834. apsvērums).
- 1178 Ir jākonstatē, ka, pieminot vienīgi “konkurences draudu”, ko *Krka* būtu varējusi turpināt attiecībā uz *Servier*, un, turklāt ņemot vērā, ka, pirmām kārtām, tikai “drauds” nerada acīmredzamas konkurenci veicinošas sekas atšķirībā no ģenērisko zāļu sabiedrības ienākšanas tirgū, un, otrām kārtām, šī “drauda” radītās sekas šajā gadījumā ļoti vājināja patenta 947 esamība un kompetento iestāžu veiktā tā spēkā esamības apstiprināšana (skat. iepriekš 1142.–1169. punktu), Komisija nav pierādījusi, ka konkurence, neesot izlīguma nolīgumam, iespējams, būtu bijusi atvērtāka.
- 1179 Šajā ziņā var norādīt, ka Komisijai būtu vajadzējis precizēt, kādas būtu bijušas iespējamās sekas, it īpaši attiecībā uz ražojumu cenām, ražīgumu, kvalitāti vai dažādību vai jauninājumiem (skat. iepriekš 1135.–1137. punktu), šim “konkurences draudam”, ko *Krka* būtu turpinājusi izdarīt attiecībā uz *Servier* izlīguma nolīguma neesamības gadījumā, ko tā būtu varējusi izdarīt, piemēram, pierādot, ka saistībā ar drauda neesamību *Servier* būtu samazinājusi savus pētniecības un attīstības izdevumus.
- 1180 Ir jāuzsver, ka, pat ja Komisijas veiktā analīze par *Servier* tirgus spēju, kā arī aplūkojamā tirgus struktūru, ko raksturoja konkurences avotu trūkums vai retums, varētu ļaut pamatot nolīguma, ar ko liedz potenciāla konkurenta ienākšanu tirgū, ierobežojošās sekas, ar to nepietiek, lai darītu iespējamās un konkrētas tāda nolīguma ierobežojošās sekas, kuram kaitē “konkurences drauds”.
- 1181 Lai kāda būtu tirgus struktūra, netirgošanas noteikuma pret konkurenci vērstās sekas paliek ļoti hipotētiskas, ja ir iespējams, ņemot vērā notikumu faktisko gaitu, kāda tā bija novērojama Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī, ka, pat ja šāda noteikuma nebūtu, attiecīgā potenciālā konkurenta rīcība būtu varējusi būt līdzīga tai, kāda tā bija, noteikumam pastāvot, proti, ka šajā gadījumā *Krka* būtu palikusi ārpus trim tirgiem, attiecībā uz kuriem Komisija pieņēma ierobežojuma seku dēļ esamību.
- 1182 Turklāt attiecībā uz hipotēzi, saskaņā ar kuru, gadījumā, ja nebūtu starp *Servier* un *Krka* noslēgto izlīguma un licences nolīgumu un it īpaši pamudinājuma, kuru, Komisijas ieskatā, tie ietver, būtu noslēgts cits nolīgums, kas ļautu *Krka* priekšlaicīgu ienākšanu tirgū vai tai piešķirtu licenci attiecībā uz Savienības teritoriju kopumā (skat. iepriekš 1176. punktu, kā arī apstrīdētā lēmuma 1142. apsvērumu),

tās iespējamība nekādi nav tikusi pamatota, vēl jo mazāk tādēļ, kā izriet no vērtējuma pamatam attiecībā uz konkurences ierobežojuma mērķa dēļ neesamību, ka Komisija nav pierādījusi pamudinājuma esamību.

1183 Visbeidzot ir jāuzsver, ka konkrētie apstākļi, kuros iekļaujas starp *Servier* un *Krka* noslēgtie izlīguma un licences nolīgumi un kuros raksturo tāda patenta esamība, attiecībā uz ko EPI bija apstiprinājusi spēkā esamību (skat. iepriekš 1144. punktu), atšķiras no tās lietas apstākļiem, kurā tika pieņemts 2011. gada 14. aprīļa spriedums *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija (T-461/07, EU:T:2011:181, 187. un 191. punkts), ko Komisija minēja it īpaši apstrīdētā lēmuma 1219. apsvērumā. Nevarēdama salīdzināt konteksta elementus ar tiem, kas saistīti ar patentu un tā spēkā esamības atzīšanu un kas nupat tika minēti (it īpaši 1145.–1159. punktā), un kas ir izšķiroši šajā lietā, Vispārējā tiesa, pamatojoties vienīgi uz apstākli, ka strīdīgā pasākuma dēļ izslēgšanas noteikumam pakļautais uzņēmums bija potenciāls konkurents, šajā spriedumā bija uzskatījusi, ka Komisija varēja pamatoti secināt, ka šis uzņēmums būtu ienācis tirgū izslēgšanas noteikuma neesamības gadījumā.

1184 Vēl ir jānorāda, ka 2011. gada 14. aprīļa spriedumā *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija (T-461/07, EU:T:2011:181) Vispārējā tiesa neapstiprināja Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, saskaņā ar kuru, ja vien pastāv potenciāla konkurenta izslēgšana, tā var neņemt vērā faktisko notikumu norisi, kā tā bija novērojama Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī.

1185 Turklāt šāda prakse, ja tā tiktu apstiprināta, dažos gadījumos varētu novest pie nekonsekventa rezultāta, piemēram, gadījumā, kurā vienīgais esošais potenciālais konkurents, kurš tiek ar nolīgumu izslēgts, līdz ar šī nolīguma īstenošanu izzustu, piemēram, sakarā ar likvidācijas procesu, šim apstāklim acīmredzami neitralizējot nolīguma izstumšanas sekas, izņemot, ja tās iedomājas hipotētiski, nevis faktiski, kā to prasa judikatūra (skat. iepriekš 1129. un 1132. punktu).

1186 Līdz ar to šajā gadījumā nevar secināt, ka pastāv konkurences ierobežojums seku dēļ, atsaucoties uz 2011. gada 14. aprīļa spriedumu *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija (T-461/07, EU:T:2011:181).

1187 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi izlīguma nolīgumā ietvertā netirgošanas noteikuma konkurenci ierobežojošās sekas.

– Par izlīguma nolīgumā minēto neapstrīdēšanas noteikumu

1188 Iesākumā ir jānorāda, ka apstrīdētā lēmuma punktā “Iespējamā rīcība *Krka* nolīgumu neesamības gadījumā” Komisija nemin nevienu elementu attiecībā uz *Krka* iespējamo rīcību saistībā ar patentu 340, attiecībā uz kuru izlīguma nolīgumā arī pastāv neapstrīdēšanas noteikums.

1189 Līdz ar to attiecībā uz ierobežojuma seku dēļ analīzes posmu, kas izpaudās kā salīdzinājums starp konkurenci nolīgumu gadījumā un konkurenci nolīgumu neesamības gadījumā (skat. iepriekš 1076. punktu), Komisija savu analīzi attiecināja tikai uz patentu 947.

1190 To, ka netika ņemts vērā patents 340, var skaidrot tādējādi, ka, Komisijas ieskatā, šim patentam ir vien niecīga nozīme aizsardzībā, ko tas var sniegt *Servier* pret ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū (apstrīdētā lēmuma 114. apsvēruma).

1191 Turklāt tajā pašā apstrīdētā lēmuma punktā “Iespējamā rīcība *Krka* nolīgumu neesamības gadījumā” Komisija norāda, ka “šķiet ticami, ka, nepastāvot neapstrīdēšanas pienākumam, *Krka* turpinātu apstrīdēt patenta 947 spēkā esamību Apvienotās Karalistes tiesās un EPI” (apstrīdētā lēmuma 1827. apsvēruma).

- 1192 Tādējādi Komisija savu konstatējumu par ierobežojumu seku dēļ pamatoja ar to, ka, nepastāvot neapstrīdēšanas noteikumam, *Krka* būtu turpinājusi procedūras, kurās tā bija dalībniece Apvienotās Karalistes tiesās un EPI.
- 1193 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka neapstrīdēšanas noteikums pats par sevi ir konkurenci ierobežojošs tiktāl, cik tas apdraud sabiedrības intereses novērst jebkādu šķērsli saimnieciskai darbībai, kurš var izrietēt no kļūdaini izsniegta patenta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1986. gada 25. februāris, *Windsurfing International*/Komisija, 193/83, EU:C:1986:75, 92. punkts).
- 1194 Tādējādi ir jānosaka, vai neapstrīdēšanas noteikuma piemērošana un, konkrētāk, *Krka* izstāšanās no procedūrām, kurās tā bija iesaistīta, radīja sekas attiecībā uz patenta 947 izbeigšanu.
- 1195 Jāatgādina, ka nolīgumu noslēgšanas brīdī *Krka* un *Servier* bija lietas dalībnieces divās procedūrās un izlīguma nolīgums bija tas, kura dēļ *Krka* šīs procedūras neturpināja.
- 1196 Tādējādi Apvienotajā Karalistē 2006. gada 2. augustā *Servier High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) bija cēlusi prasību pret *Krka* par patenta 947 pārkāpumu. Tā arī bija iesniegusi lūgumu izdot pagaidu rīkojumu. 2006. gada 1. septembrī *Krka* bija iesniegusi pretprasību par patenta 947 atcelšanu. 2006. gada 3. oktobrī *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) bija apmierinājusi *Servier* lūgumu izdot pagaidu rīkojumu un noraidījusi saīsinātas tiesvedības pieteikumu (*motion of summary judgment*), ko *Krka* bija iesniegusi 2006. gada 1. septembrī nolūkā panākt patenta 947 atzīšanu par spēkā neesošu. 2006. gada 1. decembrī tiesvedībā esošā lieta tika izbeigta pēc izlīguma starp pusēm un pagaidu rīkojums tika atcelts.
- 1197 Attiecībā uz strīdu EPI desmit ģenērisko zāļu sabiedrības, tostarp *Krka*, 2004. gadā bija iesniegušas iebildumu EPI pret patentu 947 nolūkā panākt tā pilnīgu atcelšanu, atsaucoties uz novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkumu un izgudrojuma apraksta nepietiekamību. 2006. gada 27. jūlijā EPI iebildumu nodaļa bija apstiprinājusi šī patenta spēkā esamību pēc *Servier* sākotnējo patenta pretenziju nelieliem grozījumiem. Septiņas sabiedrības bija pārsūdzējušas šo iebildumu nodaļas lēmumu. *Krka* izstājās no iebildumu procedūras 2007. gada 11. janvārī saskaņā ar izlīguma nolīgumu, ko lietas dalībnieces bija noslēgušas.
- 1198 Tomēr ir jāatgādina, ka Apvienotajā Karalistē 2006. gada 1. augustā *Servier High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) bija arī cēlusi prasību pret sabiedrību *Apotex*, atsaucoties uz patenta 947 pārkāpumu, jo pēdējā minētā 2006. gada 28. jūlijā bija laidusi klajā perindoprila ģenērisku versiju. *Apotex* bija iesniegusi pretprasību par šī patenta atcelšanu. 2006. gada 8. augustā bija pasludināts pagaidu rīkojums, ar ko *Apotex* tika aizliegts importēt, piedāvāt tirdzniecībai vai tirgot perindoprilu.
- 1199 Pamatojoties uz *Apotex* iesniegto pretprasību, *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)) 2007. gada 6. jūlijā nosprieda, ka patents 947 ir spēkā neesošs novitātes un izgudrojuma līmeņa trūkuma dēļ salīdzinājumā ar patentu 341. Līdz ar to rīkojums tika tūlītēji atcelts un *Apotex* varēja atsākt tirgot savu perindoprila ģenērisko versiju Apvienotās Karalistes tirgū.
- 1200 Komisija uzskatīja, ka pārkāpums saistībā ar *Servier* un *Krka* noslēgtajiem nolīgumiem Apvienotajā Karalistē bija beidzies šajā datumā.
- 1201 Turklāt attiecībā uz strīdu EPI, pamatojoties uz tostarp *Krka* uzsākto procedūru, EPI Tehnisko sūdzību palāta ar 2009. gada 6. maija lēmumu atcēla EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumu un atcēla patentu 947.

- 1202 Komisija uzskatīja, ka pārkāpums attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti starp *Servier* un *Krka*, ciktāl tas vēl turpinājās dažās Eiropas valstīs, tika izbeigts šajā datumā.
- 1203 Ņemot vērā to, ka procedūru attiecībā uz patentu 947 norise turpinājās pēc tam, kad *Krka* izstājās no procedūrām, kurās tā bija dalībniece, kā aprakstīts iepriekš, nevar uzskatīt, ka starp pusēm noslēgtā izlīguma nolīguma neesamības gadījumā tas, ka *Krka* būtu procedūras turpinājusi, būtu varbūtēji vai pat ticami ļāvis notikt ātrākai vai pilnīgai šī patenta atzīšanai par spēkā neesošu.
- 1204 Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pierādījusi un pat ne apgalvojusi, ka patenta 947 atzīšana par spēkā neesošu būtu bijusi ātrāka vai pilnīgāka, ja *Krka* nebūtu piekritusi izlīguma nolīgumā minētajam neapstrīdēšanas noteikumam.
- 1205 Apstākļi, ka “*Krka* iepriekš uzskatīja, ka tās argumenti ar patentu saistītajā strīdā bija starp pārliecinošākajiem un ka tie bija īpašs drauds patentam 947” vai ka Apvienotās Karalistes tiesas, neraugoties uz to, ka tās bija noraidījušas *Krka* iesniegto saīsinātas tiesvedības pieteikumu, bija uzskatījušas, ka tai bija “stabils pamats” patenta 947 spēkā esamības apstrīdēšanai (apstrīdētā lēmuma 1827. apsvērums), neļauj secināt, ka *Krka* līdzdalība aplūkojamajās procedūrās būtu novedusi pie ātrākas vai pilnīgākas patenta spēkā neesamības atzīšanas.
- 1206 Tas, ka tiek pieņemts, kā to izdarīja Komisija apstrīdētā lēmuma 1712. apsvērumā, ka “spēcīga sāncensība izslēgšana var ietekmēt strīda/iebilduma beigu iznākumu”, neļauj secināt neapstrīdēšanas noteikuma, kas attiecās uz *Krka*, seku iespējamību vai pat ticamību.
- 1207 Komisijai vajadzēja pietiekami precīzi un pamatoti pierādīt, kādā veidā *Krka* argumenti vai tās īpašā pozīcija strīdā, ja tā būtu turpinājusi procedūras, kuras tā bija uzsākusi, būtu varējuši izšķirīgi ietekmēt nevis strīdu iznākumu, jo divi no šiem strīdiem – proti, tas, kurš norisinājās EPI un kurš turpinājās pēc tam, kad *Krka* no tā atteicās, un strīds starp *Servier* un *Apotex High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (Patentu palāta)), – katrā ziņā noveda pie patenta 947 atzīšanas par spēkā neesošu, bet termiņu, kādā šī atzīšana par spēkā neesošu notika, un tās apjomu.
- 1208 Turklāt attiecībā uz to pārkāpumu veidojošo elementu pārbaudi, kuri neietilpst Vispārējās tiesas neierobežotās kompetences īstenošanas jomā, bet gan likumības pārbaudes jomā, tai nav Komisijas pamatojums jāaizstāj ar savējo pamatojumu (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73. un 75.–77. punkts).
- 1209 Līdz ar to Vispārējai tiesai nav pienākuma pirmo reizi pārbaudīt, ņemot vērā citus elementus lietas materiālos, nevis elementus, kurus izmantoja Komisija, lai noteiktu neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošās sekas, vai tas, ka *Krka* turpinātu savu līdzdalību notiekošajās tiesvedībās, būtu novedis pie ātrākas vai pilnīgākas patenta 947 atzīšanas par spēkā neesošu.
- 1210 Vēl ir jāpiebilst – lai kāda būtu aplūkojamā tirgus struktūra, tostarp, ja to, kā tas ir šajā gadījumā, pēc Komisijas domām, raksturo konkurences avotu trūkums vai retums, neapstrīdēšanas noteikuma pret konkurenci vērstās sekas paliek ļoti hipotētiskas, ja ir iespējams, ņemot vērā notikumu faktisko gaitu, kāda tā bija novērojama Komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī, ka, pat ja šāda noteikuma nebūtu, aplūkojamais patents, proti, šajā lietā patents 947, būtu ticis atzīts par spēkā neesošu tajā pašā brīdī un tajā pašā mērā (skat. iepriekš 1181. punktu).
- 1211 Turklāt pretēji tam, kas, šķiet, izriet no apstrīdētā lēmuma 1712. apsvēruma, Komisija nav pierādījusi, ka tiesvedība starp *Servier* un *Krka* Apvienotās Karalistes tiesās būtu varējusi novest pie tā, ka tiktu pierādīts, ka *Krka* tehnoloģija nebija patenta pārkāpjoša. *Krka* un *Apotex* tiesvedības bija saistītas ar prasībām par pārkāpumu, kuras bija cēlušas *Servier*, un pretprasībām par patenta 947 atcelšanu, kuras atbildot bija cēlušas šīs abas ģenērisko zāļu sabiedrības. Tātad šīs tiesvedības bija līdzīgas. Ar

patenta 947 atzīšanu par spēkā neesošu bija izbeigta visa tiesvedība attiecībā uz *Apotex*, un tātad nebija jānosaka, vai tās tehnoloģija bija patentu pārkāpjoša. Ir ticams, ņemot vērā tiesvedību līdzību un to, ka Komisija nav sniegusi pretējus elementus, ka tā tas būtu bijis arī *Krka* gadījumā.

1212 *A fortiori* nav pierādīts, ka procedūras EPI rezultāts būtu varējis būt tāds, ka tiktu noteikts, ka *Krka* tehnoloģija bija patentu nepārkāpjoša, jo šī procedūra attiecās vienīgi uz patentu 947 spēkā esamību.

1213 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi izlīguma nolīgumā ietvertā neapstrīdēšanas noteikuma konkurenci ierobežojošās sekas.

– Par “*Krka*” tehnoloģijas licencēšanu

1214 Attiecībā uz cesijas nolīgumu, ar kuru *Krka* pārdeva savu tehnoloģiju *Servier*, Komisija vienīgi konstatēja, ka, nepastāvot šim nolīgumam, “*Krka*” būtu varējusi turpināt brīvi nodot vai licencēt savas tiesības uz tehnoloģiju attiecībā uz perindoprilu” (apstrīdētā lēmuma 1829. apsvērums), kas – tad, ja runa ir tikai par labuma nodošanu, kurai pievienots licences nolīgums, nevis par izstumšanas pasākumu, kāds var būt netirgošanas noteikums, – nav pietiekami, lai pierādītu iespējamās sekas it īpaši attiecībā uz ražojumu cenām, ražīgumu, kvalitāti vai dažādību vai jauninājumiem (skat. iepriekš 1135.–1137. punktu). Pret konkurenci vērstu seku esamība ir vēl jo mazāk pierādīta tādēļ, ka *Krka* tehnoloģija neļāva apiet patentu 947, un, ņemot vērā nopietnos netiešos pierādījumus, kas varēja ļaut domāt, ka šis patents bija spēkā esošs, tas dara maz ticamu iespēju, ka ģenērisko zāļu sabiedrības, *Servier* konkurentes, cesijas nolīgumam neesot, būtu centušās iegādāties *Krka* tehnoloģiju.

1215 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi *Krka* tehnoloģijas licencēšanas konkurenci ierobežojošās sekas.

1216 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi konkurenci ierobežojošās sekas, kas izriet no izlīguma nolīguma vai cesijas nolīguma un kas būtu pietiekami faktiskas un iespējamās, lai Komisija varētu konstatēt ierobežojuma seku dēļ esamību. Ir jāpiebilst, ka šādas ierobežojošās sekas nav vieglāk konstatējamas, ja abus nolīgumus skata kopā.

1217 Līdz ar to ir jāapmierina iebildums attiecībā uz kļūdu vērtējumā, un tas pats par sevi ļauj atzīt par pamatotu visu prasītāju izvirzīto pamatu attiecībā uz to, ka Komisija kļūdaini secināja tāda ierobežojuma seku dēļ esamību, kas izriet no nolīgumiem, kuri noslēgti starp *Servier* un *Krka*.

1218 Vēl ir jānosaka, vai Komisija turklāt savā lēmumā ir pieļāvusi arī kļūdu tiesību piemērošanā.

iv) Par kļūdu tiesību piemērošanā

1219 Kā tika teikts (skat. iepriekš 1092. un 1102. punktu), Komisija uzskatīja, ka, ņemot vērā to, ka tā bija pierādījusi, ka izlīguma nolīgums izslēdza potenciālu *Servier* konkurentu, lai parādītu, kāda būtu konkurence nolīguma neesamības gadījumā (viena no iepriekš 1076. punktā minētā salīdzinājuma daļām), Komisijai nebija jāņem vērā notikumu faktiskā gaita, kāda tā bija novērojama tās lēmuma pieņemšanas brīdī. Gluži pretēji, pamatojoties uz savu ierasto praksi tajā, kā tiek ņemtas vērā nolīguma potenciālās sekas, saskaņā ar kuru pietiek pierādīt, ka šis nolīgums “var” radīt pret konkurenci vērstas sekas (skat. iepriekš 1080. un 1085. punktu), Komisija uzskatīja, ka tā savu aprakstu par konkurenci nolīguma neesamības gadījumā var pamatot ar hipotētiskiem pieņēmumiem vai iespējām.

1220 Kā izriet no iepriekš minētās pārbaudes par iebildumu attiecībā uz kļūdu vērtējumā, daži no notikumiem, ko Komisija neņēma vērā, bija ne tikai atbilstīgi, bet arī izšķiroši, lai veiktu iepriekš 1076. punktā minēto salīdzinājumu.

- 1221 Tādējādi attiecībā uz netirgošanas noteikumu, lai arī Komisija ņēma vērā EPI 2006. gada 27. jūlija lēmumu un Apvienotās Karalistes tiesu izdotos rīkojumus pret *Krka* un *Apotex* nolūkā noteikt *Krka* potenciāla konkurenta statusu, tā pienācīgi neņēma vērā šos notikumus, lai noteiktu, vai pēdējā minētā, iespējams, būtu ienākusi tirgū nolīguma neesamības gadījumā, šajā ziņā aprobežojoties vienīgi ar norādi, ka nolīguma neesamības gadījumā “konkurences drauds” no *Krka* puses būtu turpinājies.
- 1222 Attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumu Komisija nav ņēmusi vērā to procedūru rezultātu, kuras pret patentu 947 bija uzsākušas citas ģenērisko zāļu sabiedrības un kuras turpinājās, neraugoties uz faktu, ka *Krka* pārtrauca jebkādu apstrīdēšanu.
- 1223 Visbeidzot attiecībā uz tirgus struktūru, transversālu jautājumu, kas skar gan netirgošanas noteikumu, gan neapstrīdēšanas noteikumu, Komisija vienīgi noteica, kādi bija konkurences avoti, kas identificēti brīdī, kad tika noslēgts pēdējais no apstrīdētajā lēmumā minētajiem izlīguma nolīgumiem, un norādīja, ka pastāvēja “liela iespēja”, ka šie avoti tiek izslēgti no konkurences ar kādu nolīgumu vai citu līdzekli, neņemot vērā faktu, ka šāda iespēja pārkāpuma laikā neistenojās (apstrīdētā lēmuma 1846. apsvērums).
- 1224 Šāda argumentācija skaidri izriet no apstrīdētā lēmuma 2445. zemsvītras piezīmes, kurā Komisija, lai noteiktu neapstrīdēšanas noteikuma ierobežojošās sekas, pamatojas uz faktu, ka bija palicis maz sabiedrību, *Servier* konkurentu, kas varētu turpināt notiekošās procedūras vai uzsākt jaunas, un ka “bija ticams, ka *Servier* cenšas panākt kompromisu ar šīm sabiedrībām”, kas būtu izbeidzis jebkādu iespēju, ka tiktu turpināta vai uzsākta procedūra pret patentu 947. Lai arī ir tiesa, ka *Servier* vērsās pie šīm sabiedrībām, tai neizdevās panākt ar tām kompromisu, it īpaši ar vienu no tām, kura galu galā panāca patenta 947 atcelšanu tieši tajā brīdī, kad *Krka* tika piemērots neapstrīdēšanas noteikums.
- 1225 Komisijas veiktās pārbaudes ierobežoto raksturu nevarēja pamatot, ņemot vērā Savienības tiesu judikatūru. Judikatūra attiecībā uz to, kā tiek ņemtas vērā nolīgumu potenciālās sekas, kura vērtēta iepriekš 1107.–1120. punktā, šajā gadījumā nebija piemērojama (skat. iepriekš 1124. punktu).
- 1226 Iepriekš 1183.–1186. punktā norādīto iemeslu dēļ tas pats attiecās uz tāda risinājuma attiecināmību, kas bija pieņemts nolīgumu, ar kuriem izslēdz potenciālu konkurenci, jomā 2011. gada 14. aprīļa spriedumā *Visa Europe* un *Visa International Service*/Komisija (T-461/07, EU:T:2011:181) (skat. iepriekš 1183.–1186. punktu).
- 1227 Līdz ar to ir jāsecina, ka Komisija veica nepilnīgu pārbaudi attiecībā uz situāciju, kas tai bija jāvērtē, lai noteiktu, vai starp *Servier* un *Krka* noslēgtie nolīgumi bija konkurenci ierobežojoši seku dēļ, Komisijas pārbaudes nepilnīgajam raksturam atklājot kļūdainu Savienības tiesu judikatūras piemērošanu un līdz ar to, kā to pamatoti apgalvo prasītājas, kļūdu tiesību piemērošanā.
- 1228 Turklāt saskaņā ar Komisijas izmantoto pieeju tai pietiek konstatēt potenciāla konkurenta izslēgšanu, lai apstākļos, ko nosaka tirgus struktūra, kuru raksturo konkurences avotu neesamība vai retums un oriģinālo zāļu sabiedrības tirgus spēja, varētu secināt konkurences ierobežojumu seku dēļ.
- 1229 Šāda pieeja, ja tā būtu pieļaujama, tādās lietās kā šī, kas attiecas uz ierobežojošiem noteikumiem, kuri saistīti ar izlīguma nolīgumu zāļu patentu jomā, ļautu Komisijai konstatēt konkurences ierobežojumu seku dēļ, galvenokārt tikai pārlicinoties par to, ka ir izpildīti divi no trim nosacījumiem, kas prasīti ierobežojuma mērķa dēļ secināšanai, proti, potenciālas konkurences esamība un konkurenci ierobežojošu noteikumu esamība.
- 1230 Tā kā pierādījums tam, ka ir izpildīts trešais nosacījums, proti, pamudinājuma esamība, kā izriet no ierobežojumam mērķa dēļ veltītā pamata pārbaudes, ir īpaši delikāts, tas Komisijas uzdevumu ļoti atvieglotu.

- ¹²³¹ Tomēr, ņemot vērā pastiprinātās prasības attiecībā uz pierādījumiem, kas saistīti uz konkurences ierobežojumu seku dēļ pierādīšanu (skat. iepriekš 1123. un 1128.–1139. punktu), šāds risinājums, kas ir pretrunā ar Līgumu ieviestajam nošķīrumam starp konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ un konkurences ierobežojumiem seku dēļ, nav pieņemams.
- ¹²³² No iepriekš minētā izriet, ka ir jāapmierina iebildums attiecībā uz kļūdu tiesību piemērošanā, kas pats par sevi ļauj atzīt par pamatotu visu prasītāju izvirzīto pamatu attiecībā uz to, ka Komisija kļūdaini secināja tāda ierobežojuma seku dēļ esamību, kas izriet no nolīgumiem, kuri noslēgti starp *Servier* un *Krka*.
- ¹²³³ Tā kā arī pamats attiecībā uz ierobežojuma mērķa dēļ neesamību ir atzīts par pamatotu, ir jāsecina, ka Komisija kļūdaini konstatēja pārkāpuma atbilstoši LESD 101. panta 1. punktam esamību attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti starp *Servier* un *Krka*.
- ¹²³⁴ Līdz ar to, neesot vajadzībai pārbaudīt pārējos prasītāju saistībā ar šo pamatu, kā arī ar pamatu attiecībā uz *Krka* potenciāla konkurenta statusu izvirzītos iebildumus, ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 4. pants, ciktāl Komisija ar šo pantu konstatēja *Servier* līdzdalību pārkāpumā atbilstoši LESD 101. panta 1. punktam attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti starp *Servier* un *Krka*.

10. Par pamatu attiecībā uz jēdziena “konkurences ierobežojums seku dēļ” definīciju

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- ¹²⁴⁷ Iepriekš 566.–570., 743. un 909. punktā jau minēto iemeslu dēļ attiecībā uz citiem pamatiem, kas izvirzīti pret tāda ierobežojuma seku dēļ konstatējumu, kurš izriet no nolīgumiem, ko *Servier* noslēdza ar *Niche* un *Unichem*, *Matrix*, *Teva* un *Lupin*, šis pamats ir jānoraida kā neefektīvs.

11. Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem

a) Par piecu nolīgumu kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

- ¹²⁵⁴ No apstrīdētā lēmuma izriet, un prasītājas to nav apstrīdējušas, ka pēdējās minētās noslēdza atsevišķus nolīgumus, parakstītos dažādos datumos (izņemot nolīgumus, kas noslēgti ar *Niche* un ar *Matrix*), ar dažādām pusēm, dažādos ekonomiskajos un juridiskajos kontekstos un tādos, kuriem ir dažādas piemērošanas jomas. Tomēr prasītājas apgalvo, ka, neraugoties uz šīm atšķirībām, šo nolīgumu noslēgšana esot vienots pārkāpums sakarā ar attiecīgā produkta identiskumu, zināmu nolīgumu telpas un laika konteksta identiskumu, nolīgumu īstenošanas metodes un kārtības identiskumu un fiziskās personas, kura no to puses bija iesaistīta nolīgumu noslēgšanā, identiskumu.

- 1255 Iesākumā jānorāda, ka šis pamats, ar kuru kritizē vienota pārkāpuma neatzišanu šajā gadījumā, ir izvirzīts pakārtoti (skat. iepriekš 1248. punktu), gadījumā, ja pamati attiecībā uz kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā, kvalificējot strīdīgo nolīgumu ierobežojumus mērķa un seku dēļ, būtu noraidīti. Tādējādi, ņemot vērā to, ka pamati, kas vērsti pret prasītāju ar *Krka* noslēgto nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu, ir apmierināti, šis pamats tiks vērtēts tikai tiktāl, cik tas apstrīd prasītāju ar *Niche*, *Matrix*, *Teva* un *Lupin* noslēgto nolīgumu kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem.
- 1256 Attiecībā uz pamata iedarbīgumu Komisija būtībā apgalvo, ka tas ir jānoraida kā neefektīvs, jo prasītājas katrā ziņā nav pierādījušas, ka naudas sods noteikti būtu bijis mazāks, ja tā būtu uzskatījusi, ka aplūkojamie nolīgumi ir vienots pārkāpums.
- 1257 Vispirms ir jāatgādina, ka izvirzītā pamata iedarbīgums vai neiedarbīgums atsaucas uz tā spēju, pieņemot, ka tas ir pamatots, būt par iemeslu atcelšanai, ko vēlas panākt prasītājs, un nevis uz to, ka prasītājam var būt interese celt šādu prasību vai izvirzīt noteiktu pamatu, jo šie jautājumi ietilpst attiecīgi prasības un pamata pieņemamības jomā (spriedums, 2000. gada 21. septembris, *EFMA /Padome*, C-46/98 P, EU:C:2000:474, 38. punkts).
- 1258 Turpinot, it īpaši ciktāl Komisija pierāda savu leģitīmo interesi konstatēt attiecīgo faktu, tai ir pilnvaras pieņemt lēmumu, ar ko konstatē pārkāpumu, nepapildinot šo lēmumu ar naudas sodu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 6. oktobris, *Sumitomo Chemical* un *Sumika Fine Chemicals*/Komisija, T-22/02 un T-23/02, EU:T:2005:349, 31. punkts, un 2006. gada 16. novembris, *Peróxidos Orgánicos* /Komisija, T-120/04, EU:T:2006:350, 18. punkts), lēmuma, ar kuru konstatē uzņēmuma līdzdalību pārkāpumā, tiesiskumam neesot atkarīgam no šim uzņēmumam uzliktā naudas soda tiesiskuma. Tādēļ pamati, kas attiecas uz sankciju piemērošanu, pēc definīcijas var attiekties vienīgi uz naudas sodu uzlikšanu, nevis uz paša pārkāpuma konstatēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 27. jūnijs, *Bolloré*/Komisija, T-372/10, EU:T:2012:325, 81. punkts). Turpretī pamati, kas attiecas uz paša pārkāpuma konstatēšanu, principā var izraisīt ne tikai tā lēmuma atcelšanu, ar kuru konstatē uzņēmuma līdzdalību pārkāpumā, bet līdz ar to arī šim uzņēmumam uzliktā naudas soda atcelšanu.
- 1259 Šajā gadījumā no tā izriet, ka tad, ja Vispārējā tiesa uzskatītu, ka Komisija bija kļūdaini noteikusi atsevišķus pārkāpumus atbilstoši katram no strīdīgajiem nolīgumiem tā vietā, lai noteiktu vienotu pārkāpumu, apstrīdētais lēmums būtu jāatceļ, ciktāl ar to attiecībā uz prasītājam konstatē atsevišķus pārkāpumus un līdz ar to ciktāl tām tiek uzlikti naudas sodi par šiem pārkāpumiem, un tas tā ir neatkarīgi no tā, vai šai atcelšanai būtu prasītājam labvēlīga ietekme uz to atsevišķo naudas sodu kopējo apmēru, kuri tām bija uzlikti un kuri attiecīgā gadījumā būtu jāpārrēķina, ja tām ar jaunu lēmumu tiktu uzlikts vienots naudas sods. Ir jāatgādina, ka Vispārējās tiesas neierobežotā kompetence, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 31. pantu, attiecas vienīgi uz tās vērtējumu par Komisijas uzlikto naudas sodu, izņemot jebkurus citus grozījumus pārkāpumu veidojošajās daļās, ko Komisija likumīgi ir konstatējusi, Vispārējās tiesas izskatīšanā nonākušajā lēmumā (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 77. punkts).
- 1260 Pakārtoti – katrā ziņā ir jāuzskata, ka tad, ja Vispārējā tiesa uzskatītu, ka Komisija ir kļūdaini noteikusi atsevišķus pārkāpumus vienota pārkāpuma vietā, tas ietekmētu naudas soda apmēru.
- 1261 Jāatgādina, ka tam, vai atsevišķas prettiesiskas darbības tiek kvalificētas kā viens pārkāpums vai vairāki, principā ir zināma ietekme uz piemērojamo sodu, jo, konstatējot, ka ir izdarīti vairāki atsevišķi pārkāpumi, var uzlikt vairākus atsevišķus naudas sodus, katru no tiem nosakot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzētajās robežās, proti, ievērojot ierobežojumu 10 % apmērā no apgrozījuma iepriekšējā finanšu gadā pirms lēmuma pieņemšanas. Līdz ar to Komisija var vienā lēmumā konstatēt divus atsevišķus pārkāpumus un uzlikt divus naudas sodus, kuru kopējais apmērs pārsniedz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzēto ierobežojumu 10 % apmērā, ja vien katra atsevišķā naudas soda apmērs nepārsniedz minēto ierobežojumu. Iepriekš minētā ierobežojuma 10 % apmērā piemērošanā nav nozīmes tam, ka sods par atšķirīgiem Savienības konkurences noteikumu

pārkāpumiem tiek noteikts vienas procedūras laikā vai dažādās procedūrās, kas ir nošķirtas laikā, jo maksimālā robeža 10 % apmērā tiek piemērota katram LESD 101. panta pārkāpumam (skat. spriedumu, 2014. gada 6. februāris, *AC-Treuhand*/Komisija, T-27/10, EU:T:2014:59, 230.–232. punkts un tajos minētā judikatūra). Šajā gadījumā tomēr ir jākonstatē, kā prasītājas atzīst prasības pieteikumā, ka tām par LESD 101. panta un 102. panta pārkāpumiem uzliktā naudas soda kopējais apmērs ir zemāks par ierobežojumu 10 % apmērā no apgrozījuma iepriekšējā finanšu gadā pirms lēmuma pieņemšanas, kas noteikts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā. Līdz ar to prasītājas nevar Komisijai pārnest, ka tā nolēma uzlikt tām atsevišķus naudas sodus, lai ar šiem naudas sodiem, tos skatot kopā, varētu pārsniegt šo 10 % ierobežojumu.

¹²⁶² Tomēr no apstrīdētā lēmuma 3120., 3121. un 3128. apsvēruma izriet, ka, ņemot vērā to, ka Komisija prasītājām uzlika atsevišķus naudas sodus par katru LESD 101. panta pārkāpumu, tā šīm summām piemēroja mazinošu korekcijas koeficientu, lai izvairītos no potenciāli nesamērīga rezultāta sakarā ar vairāku naudas sodu paralēlu uzlikšanu. Komisija, tādēļ ka tā nolēma uzlikt prasītājām vairākus atsevišķus naudas sodus, piemēroja samazinājumu vidēji par 54,5 % no prasītāju pārdošanas apjoma vērtības, kas bija ņemta vērā, nosakot katra naudas soda apmēru un kas atspoguļo attiecīgo pārkāpumu laika un ģeogrāfiskās pārklāšanās pakāpi. Katrā ziņā Komisijai, lai pierādītu, ka pamats ir neefektīvs, līdz ar to būtu jānosaka, ka prasītājām uzliktais naudas sods būtu bijis tikpat augsts viena pārkāpuma gadījumā, kas šķiet maz ticams.

¹²⁶³ Līdz ar to pamats ir jāvērtē pēc būtības.

¹²⁶⁴ Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai LESD 101. panta 1. punkta pārkāpums var izrietēt ne tikai no atsevišķas darbības, bet arī no virknes darbību vai turpinātas rīcības, pat ja viens vai vairāki šīs darbību virknes vai turpinātas rīcības elementi paši, aplūkojot atsevišķi, var būt minētās normas pārkāpums. Ja dažādas darbības ietilpst “kopējā plānā” to identiskā mērķa dēļ, kas izkropļo konkurenci kopējā tirgū, Komisijai ir tiesības uzlikt atbildību par šīm darbībām atkarībā no dalības attiecīgajā pārkāpumā kopumā (spriedumi, 2012. gada 6. decembris, *Komisija/Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 41. punkts, un 2015. gada 24. jūnijs, *Fresh Del Monte Produce*/Komisija un *Komisija/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P un C-294/13 P, EU:C:2015:416, 156. punkts).

¹²⁶⁵ Uzņēmums, kas ir piedalījies šādā vienotā un sarežģītā pārkāpumā, veicot patstāvīgas darbības, kuras atbilst priekšstatam par nolīgumu vai saskaņotām darbībām, kas vērstas pret konkurenci LESD 101. panta 1. punkta izpratnē un kas veicina pārkāpuma īstenošanu kopumā, var tādējādi arī būt atbildīgs par darbībām, kuras veikuši citi uzņēmumi saistībā ar šo pārkāpumu, par visu pārkāpumā piedalīšanās laiku. Tas tā ir tad, ja ir konstatēts, ka minētais uzņēmums ar savu paša rīcību ir vēlējies dot ieguldījumu kopējiem mērķiem, ko ir vēlējušies īstenot visi dalībnieki, un ka tas ir zinājis par citu uzņēmumu iecerēto vai veikto pārkāpjošo rīcību, īstenojot šos pašus mērķus, vai ka tas varēja to saprātīgi paredzēt un bija gatavs uzņemties par to risku (spriedumi, 2012. gada 6. decembris, *Komisija/Verhuizingen Coppens*, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 42. un 60. punkts, un 2015. gada 24. jūnijs, *Fresh Del Monte Produce*/Komisija un *Komisija/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P un C-294/13 P, EU:C:2015:416, 157. punkts).

¹²⁶⁶ Tādējādi saskaņā ar Tiesas judikatūru jēdziena “vienots pārkāpums” piemērošana ar dažiem nosacījumiem ļauj uzlikt atbildību par visu pārkāpjošo rīcību visiem līdzdalībniekiem vienā vai citā darbībā, kas veidoja šo darbības kopumu. Tomēr tas ir iespējams tikai gadījumā, ja it īpaši ir nosakāms visiem dalībniekiem kopējs mērķis.

¹²⁶⁷ Kopēja mērķa, galamērķa vai nolūka nepieciešamība izriet ne tikai no iepriekš 1264. un 1265. punktā minētajiem spriedumiem, bet arī no iepriekšējās judikatūras.

¹²⁶⁸ Tādējādi 1999. gada 8. jūlija spriedumā *Komisija/Anic Participazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 82. un 83. punkts) Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas argumentāciju, saskaņā ar kuru, pirmkārt, konstatētie nolīgumi un saskaņotās darbības, ņemot vērā to mērķu atbilstību, iekļāvās sistēmās, ko

raksturoja periodiskas sanāksmes cenu un kvotu mērķu noteikšanai, kuras savukārt atbilda attiecīgo uzņēmumu atkārtotiem centieniem sasniegt vienīgi ekonomisku mērķi, proti, cenu attīstības kropļošanu, un, otrkārt, būtu neloģiski, ja šīs ilgstošās darbības, ko raksturo viens vienīgs mērķis, tiktu sadalītas un tādējādi apskatītas kā vairāki patstāvīgi pārkāpumi, lai gan runa tomēr ir par vienotu pārkāpumu, kas pakāpeniski īstenojās, izmantojot gan vienošanās, gan saskaņotas darbības.

1269 Tāpat 2004. gada 7. janvāra spriedumā *Aalborg Portland* u.c./Komisija (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P, EU:C:2004:6, 258. un 259. punkts) Tiesa lēma, ka tad, ja dažādas darbības ietilpst “kopējā plānā” to identiskā mērķa dēļ, kas izkropļo konkurenci iekšējā tirgū, Komisijai ir tiesības uzlikt atbildību par šīm darbībām atkarībā no dalības attiecīgajā pārkāpumā kopumā. Šajā ziņā tā precizēja, ka būtu neloģiski vairākās atsevišķās darbībās sīkāk dalīt nolīgumu, ko raksturo virkne centieni sasniegt vienu saimniecisko mērķi, proti, pašmāju tirgu ievērošanu.

1270 Turklāt ir jāuzsver, ka kopēja mērķa esamība ir raksturīga jēdzienam “kopējs plāns”, uz kuru Tiesas judikatūra atsaucas, jo šāds plāns nevarētu pastāvēt bez kopēja mērķa, kuram pievienojas visi dalībnieki.

1271 Visbeidzot jānorāda, ka papildinātības saiknes starp nolīgumiem vai saskaņotām darbībām var būt objektīvi liecinājumi par to, ka pastāv kopējais plāns, ar ko tiek mēģināts sasniegt vienotu pret konkurenci vērstu mērķi. Šādas saiknes pastāv, ja ar minētajiem nolīgumiem vai saskaņotajām darbībām ir paredzēts tikt galā ar vienu vai vairākām normālas konkurences sekām un ja tie ar savu mijiedarbību sekmē vienota pret konkurenci vērsta mērķa sasniegšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 28. aprīlis, *Amann & Söhne* un *Cousin Filterie*/Komisija, T-446/05, EU:T:2010:165, 92. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2013. gada 16. septembris, *Masco* u.c./Komisija, T-378/10, EU:T:2013:469, 22., 23. un 32. punkts un tajos minētā judikatūra). Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāvērtē šīs lietas ipašie apstākļi.

1272 Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka prasītājas bija puses atsevišķos izlīguma nolīgumos, kas katrs bija noslēgts ar vienu vai vairākām dažādām ģenērisko zāļu sabiedrībām atkarībā no nolīguma, un, kā izriet no to pamatu vērtējuma, kuri attiecas specifiski uz katru no šiem nolīgumiem, tie bija, paši par sevi un skatīti atsevišķi, LESD 101. panta pārkāpums.

1273 Šādā kontekstā, ņemot vērā judikatūru, kas tika atgādināta, Komisija varētu uzskatīt, ka aplūkojamie izlīguma nolīgumi bija vienots un turpināts LESD 101. panta pārkāpums, vienīgi tad, ja tā varētu pierādīt it īpaši to, ka šie nolīgumi ietilpa kopējā plānā.

1274 Līdz ar to, lai konstatētu vienotu pārkāpumu, bija nepieciešams, lai *Servier* un visas attiecīgās ģenērisko zāļu sabiedrības būtu noslēgušas strīdīgos nolīgumus, tiecoties sasniegt vismaz vienu kopēju mērķi.

1275 Tomēr prasītājas neapgalvo, vismaz ne skaidri, ka būtu pastāvējis šāds mērķis, ko tās precīzi identificētu.

1276 Šāda mērķa esamība turklāt neizriet arī no lietas materiāliem.

1277 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka kopēja vai vienota mērķa jēdzienu nevar noteikt ar vispārīgu norādi uz konkurences izkropļošanu tirgū saistībā ar pārkāpumu, jo konkurences ierobežošana gan kā priekšmets, gan kā sekas ir nedalāms elements jebkādam darbībām, kas ietilpst LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas jomā. Šāda vienota mērķa jēdziena definīcija varētu liegt vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienam tā nozīmi, ciktāl tā sekas būtu tādas, ka vairākas darbības, kas skar vienu ekonomisku nozari un ir aizliegtas ar LESD 101. panta 1. punktu, būtu sistemātiski jā kvalificē kā elementi, kas veido vienotu pārkāpumu (skat. spriedumu, 2010. gada 28. aprīlis, *Amann & Söhne* un *Cousin Filterie*/Komisija, T-446/05, EU:T:2010:165, 92. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 1278 Tomēr no lietas materiāliem neizriet, ka pastāvēja *Servier* un ģenērisko zāļu sabiedrību kopējs mērķis, ko varētu definēt precīzāk, nekā tikai vispārīgi norādot uz konkurences izkropļojumu pārkāpuma skartajā tirgū.
- 1279 Turklāt ģenērisko zāļu sabiedrības nebija noslēgušas izlīguma nolīgumus, kas tām uzliktu savstarpējas saistības, bet vienīgi tādus izlīguma nolīgumus, kas katru no tām saistīja ar *Servier*. Izņemot *Matrix* nolīgumu, tādējādi noslēgtie nolīgumi turklāt sekoja it īpaši valsts mēroga strīdiem, kas specifiski attiecās uz katru no ģenērisko zāļu sabiedrībām, kas šajos strīdos tiesājās ar *Servier*, tajā neesot iesaistītām pārējām ģenērisko zāļu sabiedrībām. Visbeidzot – šiem dažādos laikos noslēgtajiem nolīgumiem bija dažāds saturs, *Niche* un *Matrix* nolīgumos esot paredzētam tikai apgrieztajam maksājumam, *Teva* nolīgumā esot paredzētam ekskluzīvās tirdzniecības noteikumam un *Lupin* nolīgumam esot saistītam ar tāda nolīguma noslēgšanu, ar kuru paredzēta *Lupin* patentu pieteikumu nodošana *Servier*.
- 1280 Ir jāpiebilst, ka katra no šiem nolīgumiem spēkā stāšanās nebija atkarīga no pārējo nolīgumu spēkā stāšanās un nevienā nolīgumu noteikumā nebija paredzēta vai netika noteikta dažādo ģenērisko zāļu sabiedrību rīcības saskaņošana. Turklāt no lietas materiāliem neizriet, ka šīs sabiedrības jebkādā veidā būtu saskaņojušas centienus ierobežot konkurenci. Nepastāvot šādām saiknēm starp nolīgumiem vai pierādījumiem, ka nolīgumu noslēgšanas brīdī pastāvēja ģenērisko zāļu sabiedrību veikta saskaņošana, vienīgā saskaņošana, kas izriet no lietas materiāliem, ir tā, ko veica *Servier* dažādo nolīgumu noslēgšanai.
- 1281 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, nevar secināt, ka aplūkojamās ģenērisko zāļu sabiedrības piedalījās kopējā plānā. Gluži pretēji, ir jākonstatē, ka tās, kā pamatoti uzsver Komisija savā iebildumu rakstā, vienīgi izmantoja iespēju, ko katrai no tām piedāvāja ar *Servier* noslēgta nolīguma iecere. Katra no ģenērisko zāļu sabiedrībām tādējādi piedalījās autonomā nolīgumā par izslēgšanu no tirgus, neiesaistoties tādu nolīgumu kopumā, kuriem būtu kopējs mērķis.
- 1282 Tā kā nebija *Servier* un katras no ģenērisko zāļu sabiedrībām kopēja mērķa un tāvad kopēja plāna, Komisija pamatoti neizdarīja secinājumu, ka aplūkojamie izlīguma nolīgumi ir vienots pārkāpums.
- 1283 Iepriekš minēto secinājumu nevar atspēkot pārējie prasītāju izvirzītie argumenti.
- 1284 Pirmkārt, lai arī prasītājas bija puses visos aplūkojamajos izlīguma nolīgumos un Komisija varēja uzskatīt, ka dažas ģenērisko zāļu sabiedrības bija informētas par apstākli, ka prasītājas bija noslēgušas citus izlīguma nolīgumus ar ģenērisko zāļu sabiedrībām, tomēr tikai ar to, ka ir zināma cita pret konkurenci vērsta rīcība, nepietiek, lai konstatētu vienota pārkāpuma esamību. Pat ja šādas zināšanas ir prasītais nosacījums, lai atzītu, ka sabiedrība ir atbildīga par citu sabiedrību rīcību vienotā pārkāpumā (skat. iepriekš 1265. punktu), tās pašas par sevi neļauj pierādīt kopēja subjektīva elementa esamību un it īpaši visiem dalībniekiem kopēja mērķa izvirzīšanu, bet vienīgi tas var pierādīt vienota pārkāpuma esamību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 12. decembris, *BASF* un *UCB*/Komisija, T-101/05 un T-111/05, EU:T:2007:380, 205. punkts, un 2010. gada 28. aprīlis, *Amann & Söhne* un *Cousin Filterie*/Komisija, T-446/05, EU:T:2010:165, 108. punkts).
- 1285 Otrkārt, prasītājas Komisijai pārmet, ka tā apstrīdētā lēmuma 3120. apsvērumā ir minējusi trīs lēmumu pieņemšanas precedentus, kuri nav atbilstīgi vai uz kuriem nevar atsaukties, jo daži no attiecīgajiem lēmumiem nebija publicēti. Tomēr katrā ziņā ir jāatgādina, ka objektīvu iemeslu dēļ Komisija var ierosināt atsevišķas procedūras, konstatēt vairākus atsevišķus pārkāpumus un noteikt vairākus atsevišķus naudas sodus (skat. spriedumu, 2010. gada 28. aprīlis, *Amann & Söhne* un *Cousin Filterie* /Komisija, T-446/05, EU:T:2010:165, 93. punkts un tajā minētā judikatūra). Līdz ar to šajā gadījumā apstāklis, ka Komisija ir vai nav minējusi atbilstošus precedentus, kas ir vai nav tikuši publicēti, nevar atņemt tiesiskumu apstrīdētajam lēmumam, jo Komisijai katrā lietā ir jāpārbauda, vai objektīvi iemesli ļauj konstatēt vienota pārkāpuma esamību. Tāpat var piebilst, pakārtoti, ka šajā gadījumā Komisija kritizētos precedentus pieminēja vienīgi kā piemērus gadījumiem, kad par atsevišķiem pārkāpumiem ir

noteikti atsevišķi naudas sodi, iepriekš atgādinājusi, ka no Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta izriet un pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai atbilst tas, ka par katru pārkāpumu ir jānosaka atsevišķs naudas sods.

1286 Treškārt, prasītājas Komisijai pārmet, ka tās analīzes pamatojums ir pretrunīgs. To ieskatā, Komisija nevarēja noraidīt izlīguma nolīgumu kvalifikāciju par vienotu pārkāpumu atbilstoši LESD 101. pantam, jo apstrīdētā lēmuma daļā attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu tā uzskatīja, ka šie paši nolīgumi bija viens LESD 102. panta pārkāpums.

1287 Tomēr šādai argumentācijai nevar piekrist.

1288 Vienota pārkāpuma jēdziens LESD 101. panta izpratnē attiecas uz vairāku uzņēmumu divpusējām vai daudzpusējām darbībām, savukārt viena uzņēmuma dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas jēdziens attiecas uz šī uzņēmuma daudzpusējām darbībām, kā tās Komisija konstatējusi apstrīdētā lēmuma daļā attiecībā uz LESD 102. panta piemērošanu. Tā kā šie abi jēdzieni ir atšķirīgi un pamatojas uz dažādiem kritērijiem, vienota pārkāpuma LESD 101. panta izpratnē esamības konstatējums nevar izrietēt no tā, ka attiecībā uz vienu no uzņēmumiem, kas ir šī pārkāpuma dalībnieki, turklāt ir atzīta dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. *A fortiori* tas pats attiecas uz tādiem gadījumiem kā šis, kad kvalifikācija par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ir daļēji pamatota ar to, ka ir ņemta vērā rīcība, kas nav tikusi vērtēta saistībā ar LESD 101. pantu, proti, tas, ka prasītājas veica *Azad* tehnoloģijas iegādi.

1289 Turklāt ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma daļā attiecībā uz LESD 102. panta piemērošanu nekonstatēja, ka prasītājas, īstenojot savu konkurentu izstumšanas stratēģiju, izmantojot izlīguma nolīgumu noslēgšanu un *Azad* tehnoloģijas iegādi, būtu centušās sasniegt kopēju mērķi ar ģenērisko zāļu sabiedrībām, kas ir nepieciešamais nosacījums, lai atzītu vienotu pārkāpumu LESD 101. panta izpratnē. Turklāt prasītājas neapgalvo, ka Komisija būtu izdarījusi šādu konstatējumu. Līdz ar to tās nevar derīgi pamatoties uz šo apstrīdētā lēmuma daļu, lai secinātu, ka Komisijai vajadzēja uzskatīt, ka izlīguma nolīgumi bija vienots pārkāpums.

1290 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

b) Par nolīgumu, kas noslēgti ar “Niche” un ar “Matrix”, kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

1293 No apstrīdētā lēmuma 5. punkta un 3120. apsvēruma izriet – Komisija uzskatīja, ka abi nolīgumi, ko prasītājas (un *Biogaran*) bija noslēgušas ar *Niche* (izlīguma nolīgums un licences un piegādes līgums), kā arī izlīguma nolīgums, kurš bija noslēgts ar *Matrix*, bija divi atsevišķi LESD 101. panta pārkāpumi. Prasītājas apgalvo, ka šie nolīgumi ir vienots pārkāpums.

1294 Komisija apgalvo, ka pamats ir jānoraida kā neefektīvs, jo katrā ziņā prasītājas nav pierādījušas, ka naudas sods noteikti būtu bijis mazāks, ja Komisija būtu uzskatījusi, ka nolīgumi, kas noslēgti ar *Niche* un ar *Matrix*, bija vienots pārkāpums. Tomēr no 1256.–1263. punkta iepriekš tekstā izriet, ka gadījumā, ja šis pamats būtu pamatots, apstrīdētais lēmums būtu jāatceļ un naudas sods jāpārreķina. Līdz ar to šis pamats, tāpat kā pamats, ar kuru vispārīgi kritizēta prasītāju noslēgto dažādo nolīgumu kvalifikācija par atsevišķiem pārkāpumiem, ir jāuzskata par efektīvu.

- 1295 Attiecībā uz šī pamata pamatotību ir jāatgādina – lai konstatētu vienota pārkāpuma esamību, Komisijai ir jāpierāda, ka attiecīgie nolīgumi iekļaujas kopējā plānā, ko attiecīgie uzņēmumi apzināti isteno, lai sasniegtu vienotu pret konkurenci vērstu mērķi, un šajā ziņā tai ir jāpārbauda visi faktiskie apstākļi, kas varētu pierādīt vai likt apšaubīt minētā kopējā plāna pastāvēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 16. septembris, *Masco* u.c./Komisija, T-378/10, EU:T:2013:469, 22. un 23. punkts; skat. arī iepriekš 1264.–1269. punktu).
- 1296 Šajā lietā no prasītāju izvirzītajiem argumentiem gan var secināt, ka, noslēdzot aplūkojamos nolīgumus, tās vadīja “viena un tā pati motivācija”, kā to atbilstīgi norādījusi Komisija apstrīdētā lēmuma 1472. apsvērumā, un ka šajā ziņā tām bija identisks mērķis, proti, galīgi atrisināt notiekošo strīdu un izvairīties no jebkādam tiesvedībām nākotnē attiecībā uz *Niche/Matrix* produktu, kā arī izslēgt šo produktu kā potenciālas konkurences avotu, izmantojot maksājumu. It īpaši par to, ka, noslēdzot nolīgumus ar *Niche* un ar *Matrix*, prasītājam bija šāds viens un tas pats mērķis, faktiski liecina tas, ka šie nolīgumi tika parakstīti vienā dienā un vienā vietā un tos parakstīja tas pats prasītāju pārstāvis, tas, ka šo nolīgumu piemērošanas joma laikā un ģeogrāfiskā piemērošanas joma bija identiska, tas, ka nolīgumi attiecās it īpaši uz to pašu produktu, nosakot *Niche* un *Matrix* līdzīgus pienākumus, un visbeidzot tas – kas nav ticis apstrīdēts –, ka prasītāju interesēs bija noslēgt nolīgumus ar abām attiecīgajā kopējā perindopriļa izstrādes projektā iesaistītajām pusēm (šajā nozīmē skat. apstrīdētā lēmuma 2940. apsvērumu).
- 1297 Tomēr šādi faktiskie apstākļi neļauj noteikt, ka *Niche* un *Matrix* kopā bija viens un tas pats mērķis, kas liecinātu par kopēju plānu, noslēdzot aplūkojamos nolīgumus, nedz *a fortiori* to, ka šis plāns tām bija kopā ar prasītājam.
- 1298 Principā nolīgumu noslēgšana vienā dienā un vienā vietā liecina par saikni, kas starp tām pastāv, un par *Servier* – abu nolīgumu parakstītājas puses – kopējo mērķi, tomēr pati par sevi neļauj pierādīt, ka pārējām parakstītājām – *Niche* un *Matrix* – bija kopējs mērķis. Tāpat tas, ka *Niche* un *Matrix* pārstāvēja viens advokāts – kas izskaidro arī divus līdzekļu nodošanas pārskaitījumus uz to pašu kontu, proti, uz kopējā pārstāvja kontu –, liecina par to, ka šīm sabiedrībām nebija interešu konflikta, tomēr pats par sevi neļauj pierādīt kopīgas intereses, un tas tā vēl jo vairāk ir tāpēc, ka attiecīgais pārstāvis bija *Niche* pārstāvis, kurš pārstāvēja *Matrix* vienīgi attiecībā uz *Matrix* nolīguma parakstīšanu (apstrīdētā lēmuma 575. un 576. apsvērumi). Turklāt, lai arī ar abiem nolīgumiem faktiski ir aizliegta *Niche/Matrix* produkta tirdzniecība, ir jānorāda, ka *Niche* nolīgums vispārīgi attiecas uz visiem patentus potenciāli pārkāpjošiem produktiem, ko varētu izstrādāt *Niche* – viena vai kopā ar citiem partneriem –, tāpat kā *Matrix* nolīgums vispārīgi attiecas uz visiem patentus potenciāli pārkāpjošiem produktiem, ko varētu izstrādāt *Matrix* – viena vai kopā ar citiem partneriem (saskaņā ar “process” definīciju, kas izmantota katrā no nolīgumiem), kas turklāt relativizē līdzību starp nolīgumu noteikumiem. Šajā ziņā ir jāpiebilst, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumu noteikumi turklāt nav pilnīgi identiski, ņemot vērā it īpaši atšķirīgos strīdus starp *Servier* un *Niche*, no vienas puses, un *Servier* un *Matrix*, no otras puses. Tādējādi vienīgi *Niche* nolīgumā ir ietverti noteikumi, ar kuriem paredzēts izbeigt tiesvedības Apvienotās Karalistes tiesās un EPI (*Niche* nolīguma 2. un 7. pants), jo *Matrix* nebija tieši iesaistīta nevienā no šīm tiesvedībām (skat. arī *Niche* nolīguma 9. pantu, kuram arī nav ekvivalenta *Matrix* nolīgumā).
- 1299 *Niche* un *Matrix* kopēja plāna esamību neļauj pierādīt arī to apgalvotā aizliegtā vienošanās par to nolīgumu istenošanu, kurus tās noslēdza ar prasītājam. Šāda aizliegta vienošanās nav uzskatāma par pietiekami pierādītu tāpēc vien, ka ir norāde uz mutisku vienošanos par iesaistīšanos *Niche* klientu zaudējumu atlīdzībā un uz tādu lūgumu sniegt rakstisku apliecinājumu par šo vienošanos, ko *Niche* adresējusi *Matrix*. To pat atspēko nolīgumu konkrētā istenošana, jo tā tostarp nozīmēja *Niche-Matrix* nolīguma vienpusēju apturēšanu no *Matrix* puses.
- 1300 Tāpat no sarunām par aplūkojamajiem nolīgumiem neizriet, ka *Niche* un *Matrix* būtu bijis viens un tas pats mērķis, noslēdzot minētos nolīgumus. Vairāki neapstrīdēti fakti lietas materiālos un apstrīdētajā lēmumā (apstrīdētā lēmuma 574.–577. apsvērumi) norāda uz to, ka tas, ka *Matrix* noslēdza nolīgumu

ar *Servier*, vairāk atspoguļo tās vēlmi izmantot prasītāju sniegto iespēju (skat. arī iepriekš 1281. punktu) nekā tāda kopēja plāna esamību ar tās partneri *Niche*, kas būtu vērsts uz šo abu sabiedrību kopējā perindoprila izstrādes projekta izbeigšanu. It īpaši, pirmām kārtām, *Matrix* tika informēta par sarunu starp *Niche* un prasītājām pastāvēšanu vien divas dienas pirms tās pašas nolīguma noslēgšanas ar prasītājām, kā arī tā tika īsi informēta par situāciju šajās sarunās vien iepriekšējā dienā. Otrām kārtām, no apstrīdētā lēmuma 577. apsvēruma var secināt, ka *Matrix* līdzdalība sarunās galvenokārt attiecās uz līdzekļu nodošanas summu.

1301 Visbeidzot var norādīt, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumu kvalifikācija par vienotu pārkāpumu liktu iekļaut šajā pārkāpumā starp *Niche* un *Biogaran* noslēgto nolīgumu, ko Komisija atzina – un prasītājas to neapstrīdēja – par tādu, kas ir līdzdalīgs pārkāpumā, ko tām pārmet saistībā ar *Niche* nolīgumu (skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma 3006. apsvērums). Tomēr nevar uzskatīt, ka šāds nolīgums, par kuru *Biogaran* un *Niche* veica sarunas bez *Matrix* ziņas, kuram nav saistības ar *Niche/Matrix* produktu un kuram ir atšķirīgs mērķis nekā *Matrix* nolīgumam (licences un piegādes nolīgums attiecībā uz citām zālēm), ir līdzdalīgs plānā, kas varētu būt kopējs *Niche* un *Matrix* un *a fortiori* šīm abām sabiedrībām un prasītājām.

1302 Līdz ar to ir jāuzskata, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā vai kļūdu vērtējumā, kvalificējot par atsevišķiem pārkāpumiem nolīgumus, kurus prasītājas (un *Biogaran*) noslēgušas attiecīgi ar *Niche* un ar *Matrix*. Tāpat no tā izriet, ka prasītājas nevar Komisijai pārmet, ka tā tām ir divas reizes piemērojusi sodu par tiem pašiem nodarījumiem. Tā kā Komisija konstatēja divu atsevišķu pārkāpumu esamību, tai bija pamats noteikt prasītājām divus atsevišķus naudas sodus. Turpretī *Matrix* nolīguma noslēgšanas īpašie apstākļi un šī nolīguma specifiskais apjoms, kā būs izklāstīts turpmāk 1692.–1699. punktā, nosaka, ka šīs raksturiezīmes ir pienācīgi jāņem vērā, vērtējot saistībā ar šo nolīgumu uzliktā naudas soda samērīgumu, ņemot vērā *Niche* nolīgumam noteikto naudas sodu.

1303 No iepriekš minētā izriet, ka šis pamats, kā arī pamati attiecībā uz kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā saistībā ir kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem ir jānoraida kopumā.

12. Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz konkrētā galaproduktu tirgus noteikšanu

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

1367 Prasītājas, kuras atbalsta persona, kas iestājusies lietā, būtībā izvirza trīs iebildumus.

1368 Vispirms ar pirmo iebildumu prasītājas Komisijai pārmet, ka tā nav ņēmusi vērā farmācijas nozares īpatnības tajā, ka tā savu konkrētā tirgus analīzi esot pamatojusi galvenokārt ar zāļu cenām, nevis ar ārstēšanas aizstājamību. Šis iebildums ir pamatots ar divām daļām, no kurām pirmā attiecas uz to, ka Komisija neesot ņēmusi vērā visus ekonomiskā konteksta elementus, bet otrā – uz to, ka Komisija esot piešķirusi pārāk lielu nozīmi cenas faktoram.

1369 Turpinot – ar savu otro iebildumu tās apstrīd Komisijas apgalvojumu, saskaņā ar kuru AKEI, no terapeitiskā viedokļa raugoties, nav pietiekami aizstājami. Tās apstrīd nošķirumu starp perindoprilu un pārējiem AKEI attiecībā uz iedarbīgumu un blakusparādībām, ārstu “inertuma” fenomenu attiecībā uz jauniem pacientiem, pacientu, kuri saņem pastāvīgu ārstēšanu, vāju gatavību pārmaiņām un Komisijas veikto analīzi par veicināšanas pasākumiem.

- 1370 Visbeidzot – ar trešo pamatu prasītājas pakārtoti apstrīd metodoloģiskos trūkumus Komisijas veiktajā dabisku notikumu ekonometriskajā analizē, ar kuru tika mēģināts pierādīt, ka AKEI neizdarīja būtisku konkurences spiedienu attiecībā uz perindoprilu.
- 1371 Pirms tiek vērtēts katrs no trim iebildumiem vispirms dažos ievada apsvērumos ir jāatgādina, pirmkārt, Savienības tiesas pārbaudes apjoms konkurences tiesībās un, otrkārt, analīzes elementi, kas izriet no judikatūras par produktu konkrētā tirgus noteikšanu, it īpaši farmācijas nozarē, ņemot vērā arī pušu atbildes uz Vispārējās tiesas jautājumiem par ārstēšanas aizstājamības un ar cenām saistīto faktoru attiecīgo nozīmi šajā analizē.

1) Ievada apsvērumi

i) Par Savienības tiesas pārbaudes apjomu

- 1372 Ir jāatgādina, ka Savienības tiesībās ir paredzēta kārtība, kādā Komisijas lēmumi par LESD 102. panta piemērošanas procedūrām ir pārbaudāmi tiesā (skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica un Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 42. punkts un tajā minētā judikatūra). Šī pārbaudes tiesā sistēma sastāv no LESD 263. pantā noteiktās iestāžu tiesību aktu likumības pārbaudes, ko saskaņā ar LESD 261. pantu var papildināt ar neierobežotu kompetenci attiecībā uz sankcijām, kuras paredzētas regulās (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 71. punkts).
- 1373 Kā Tiesai ir bijusi iespēja precizēt – LESD 263. pantā paredzētās likumības pārbaudes tvērums attiecas uz visiem Komisijas lēmumiem par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru, kur Vispārējā tiesa prasītāju izvirzīto pamatu gaismā nodrošina padziļinātu pārbaudi – kā tiesību, tā faktu – un ņemot vērā visu to iesniegto informāciju neatkarīgi no tā, vai tā attiecas uz laiku pirms vai pēc pieņemtā lēmuma, vai tā jau ir tikusi iesniegta iepriekš administratīvajā procedūrā vai pirmoreiz tiesvedībā lietā, ko izskata Vispārējā tiesa, ja šai informācijai ir nozīme Komisijas lēmuma tiesiskuma pārbaudē (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72. punkts).
- 1374 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai gan Savienības tiesa vispārīgi īsteno pilnīgu kontroli pār to, vai ir izpildīti konkurences tiesību normu piemērošanas nosacījumi, tās veiktā Komisijas izdarīto sarežģīto ekonomisko vērtējumu kontrole ietver vienīgi pārbaudi par to, vai ir ievēroti procesuālie noteikumi un noteikumi par pamatojuma norādīšanu, kā arī vai fakti ir saturiski pareizi, vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā un vai nav nepareizi izmantotas pilnvaras (spriedumi, 1985. gada 11. jūlijs, *Remia* u.c./Komisija, 42/84, EU:C:1985:327, 34. punkts; 1987. gada 17. novembris, *British American Tobacco* un *Reynolds Industries*/Komisija, 142/84 un 156/84, EU:C:1987:490, 62. punkts, un 2008. gada 10. aprīlis, *Deutsche Telekom*/Komisija, T-271/03, EU:T:2008:101, 185. punkts).
- 1375 Tiesa uzskatīja, ka, lai arī jomās, kurās ir jāveic sarežģīti ekonomiski vērtējumi, tautsaimniecības jautājumos Komisijai ir plaša rīcības brīvība, tas vēl nenozīmē, ka Savienības tiesai ir jāatturas pārbaudīt, kā Komisija interpretē ekonomiska rakstura informāciju. Savienības tiesai ir ne vien jāpārbauda izvirzīto pierādījumu faktiskā precizitāte, uzticamība un konsekvence, bet arī jākontrolē, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, izvērtējot sarežģītu situāciju, un to, vai tie pamato no tiem izdarītos secinājumus (spriedumi, 2005. gada 15. februāris, Komisija/*Tetra Laval*, C-12/03 P, EU:C:2005:87, 39. punkts; 2011. gada 8. decembris, *Chalkor*/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 54. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54. punkts). Kad Komisija, lai kvalificētu praksi, ņemot vērā LESD 102. pantu, pievērš reālu uzmanību ekonomiskajai analīzei par atlaižu spēju izstumt no tirgus vienlīdz

efektīvu konkurentu (“*as efficient competitor test*”, turpmāk tekstā – “*AEC tests*”), Savienības tiesai ir jāpārbauda visi sodītā uzņēmuma argumenti attiecībā uz šo pārbaudi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 141.–144. punkts).

¹³⁷⁶ Turklāt jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru konkurences tiesību jomā gadījumā, ja pastāv strīds par pārkāpuma esamību, Komisijai ir jāsniedz tās konstatēto pārkāpumu pierādījumi un ir jāiesniedz tādi pierādījumi, kas juridiski pietiekami pierāda pārkāpumu veidojošo faktu esamību. Ja tiesai ir šaubas, tās ir jāinterpretē par labu uzņēmumam, kuram ir adresēts lēmums, ar ko ir konstatēts pārkāpums (spriedumi, 2012. gada 22. novembris, *E.ON Energie/Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71. un 72. punkts, un 2017. gada 16. februāris, *Hansen & Rosenthal un H&R Wax Company Vertrieb/Komisija*, C-90/15 P, nav publicēts, EU:C:2017:123, 17. un 18. punkts).

¹³⁷⁷ Iestādei, kas norāda uz konkurences normu pārkāpumu, par to ir jāsniedz pierādījumi, un uzņēmumam, kas apgalvojuma par šo noteikumu pārkāpumu atspēkošanai izvirza kādu pamatu aizstāvībai, ir jāsniedz pierādījumi, ka ir izpildīti šī noteikuma, ar kuru tiek pamatots šis aizstāvības pamats, piemērošanas nosacījumi, līdz ar ko minētajai iestādei tādējādi nāktos atsaukties uz citiem pierādījumiem. Turklāt, pat ja pierādīšanas pienākums atbilstoši šiem principiem ir Komisijai vai attiecīgajam uzņēmumam, viena lietas dalībnieka norādītie faktiskie apstākļi var likt otram lietas dalībniekam sniegt skaidrojumu vai pamatojumu, ko neizdarot var secināt, ka noteikumi par pierādīšanas pienākumu ir izpildīti (skat. spriedumu, 2010. gada 17. jūnijs, *Lafarge/Komisija*, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 29. un 30. punkts un tajos minētā judikatūra).

¹³⁷⁸ Tādējādi, ja Komisija pamatojas uz pierādījumiem, kas principā ir pietiekami, lai pierādītu pārkāpuma esamību, attiecīgajam uzņēmumam nepietiek ar norādi uz iespēju, ka pastāv apstāklis, kas varētu ietekmēt minēto pierādījumu pierādījuma spēku, lai Komisija uzņemtos pienākumu pierādīt, ka šis apstāklis nav varējis ietekmēt pierādījumu pierādījuma spēku. Tieši pretēji, izņemot gadījumus, kad attiecīgais uzņēmums šādu pierādījumu nevar sniegt pašas Komisijas rīcības dēļ, attiecīgajam uzņēmumam juridiski pietiekami ir jāpierāda, pirmkārt, apstākļa, uz ko tas norāda, esamība un, otrkārt, ka ar šo apstākli tiek apstrīdēts pierādījumu, uz ko balstās Komisija, pierādījuma spēks (spriedums, 2012. gada 22. novembris, *E.ON Energie/Komisija*, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 76. punkts).

¹³⁷⁹ Visbeidzot jāatgādina, ka jebkurā gadījumā Tiesa un Vispārējā tiesa, veicot LESD 263. pantā paredzēto tiesiskuma pārbaudi, nevar apstrīdēt akta autora pamatojumu aizstāt ar savu pamatojumu (spriedumi, 2000. gada 27. janvāris, *DIR International Film u.c./Komisija*, C-164/98 P, EU:C:2000:48, 38. punkts; 2013. gada 24. janvāris, *Frucona Košice/Komisija*, C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89. punkts, un 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España u.c./Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 73. punkts). Tā kā apstrīdētā lēmuma tiesiskuma pārbaude attiecas uz šajā lēmumā minētajiem pamatiem, tiesa ne pēc savas ierosmes, ne pēc iestādes lūguma nevar pievienot citus pamatus nekā tos, kurus iestāde ir izmantojusi minētajā lēmumā.

ii) Par produktu konkrētā tirgus noteikšanu farmācijas nozarē

¹³⁸⁰ Pirmkārt, aplūkojamo tirgu nosaka tāpēc, lai noteiktu robežas, kuru iekšienē ir jāvērtē jautājums par to, vai attiecīgais uzņēmums lielā mērā spēj rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un patērētājiem (spriedums, 1983. gada 9. novembris, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija*, 322/81, EU:C:1983:313, 37. punkts).

¹³⁸¹ No pastāvīgās judikatūras izriet – lai pārbaudītu uzņēmuma iespējami dominējošo stāvokli noteiktā tirgū, konkurences iespējas ir jānovērtē, ņemot vērā tirgu, kurā tiek pārdotas visas preces, kas atkarībā no to īpašībām ir īpaši piemērotas, lai apmierinātu pastāvīgas vajadzības, un tikai nelielā mērā ir savstarpēji aizstājamas ar citām precēm (spriedumi, 1983. gada 9. novembris, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija*, 322/81, EU:C:1983:313, 37. punkts, un 1997. gada 21. oktobris, *Deutsche Bahn/Komisija*, T-229/94, EU:T:1997:155, 54. punkts). Komisija nevar pārbaudīt vienīgi

- aplūkojamo preču un pakalpojumu objektīvās īpašības. Ir jāņem vērā arī konkurences apstākļi un pieprasījuma un piedāvājuma struktūra tirgū, lai novērtētu, vai attiecīgais uzņēmums spēj radīt šķēršļus efektīvas konkurences saglabāšanai un lielā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un patērētājiem (spriedumi, 1983. gada 9. novembris, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija, 322/81, EU:C:1983:313, 37. punkts, un 2003. gada 17. decembris, *British Airways*/Komisija, T-219/99, EU:T:2003:343, 91. punkts).
- 1382 Turklāt, kā izriet no paziņojuma par konkrētā tirgus noteikšanu 7. punkta, aplūkojamo produktu tirgus tādējādi aptver visas preces vai pakalpojumus, ko patērētāji uzskata par aizstājamiem to īpašību, cenu un paredzamā lietojuma dēļ.
- 1383 Kā turklāt ir precizēts paziņojuma par konkrētā tirgus noteikšanu 25. punktā, tirgus noteikšana izriet no norāžu kopuma, kas ļauj novērtēt, cik tālu aizstāšana ir iespējama. Tirgus robežas ir jānosaka, pārbaudot empīriskus faktus un izmantojot visu informāciju, kas noderīga konkrētā gadījuma novērtējumam.
- 1384 Paziņojuma par konkrētā tirgus noteikšanu 15.–19. punktā Komisija norāda, ka tirgus definīcijas piemērošana ir vērsta uz cenām darbības un praktisku iemeslu dēļ un, konkrētāk, uz pieprasījuma aizstāšanu, kas izriet no nelielām, pastāvīgām relatīvo cenu izmaiņām. Komisija norāda, ka tā grasās vērtēt pieprasījuma aizstājamību, izmantojot teorētisku pieeju, kas ietver pieņēmumu par produkta, kura konkrētais tirgus tiek definēts, cenas nelielu, bet pastāvīgu pieaugumu 5–10 % robežās, kā arī vērtējumu, vai hipotētiskais konkrētā produkta monopolists varētu šo hipotētisko pieaugumu piemērot rentablā veidā. Saskaņā ar šo ekonomisko testu, kas ir atspoguļots paziņojuma par konkrētā tirgus noteikšanu 17. punktā, ja aizstāšana būtu pietiekama, lai cenu paaugstinājums kļūtu neizdevīgs pārdošanas apjomu samazināšanās dēļ, aizstājotie produkti ir uzskatāmi par tādiem, kas īsteno būtisku konkurences spiedienu uz attiecīgo produktu.
- 1385 Otrkārt, ir jānorāda, ka konkurences attiecības farmācijas nozarē atbilst mehānismiem, kas atšķiras no tiem, kuri regulē parasti tirgū notiekošo konkurences mijiedarbību, kas nav tik sīki reglamentēta (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 183. punkts). Kā tas turklāt aprakstīts Komisijas 2009. gada 8. jūlija paziņojumā “Farmācijas nozares izmeklēšanas ziņojuma kopsavilkums”, farmācijas nozare ir “netipiska” tajā izpratnē, ka recepšu zāļu pieprasījumu nosaka zāļu izrakstītājs, nevis galapatērētājs (pacients). Tāpat ārsti zāļu izrakstīšanas izvēlē galvenokārt pamatojas uz zāļu ārstniecisko iedarbību. Līdz ar to, tā kā ar cenu nesaistītie faktori, tādi kā ārstnieciskais lietojums, nosaka ārstu izvēli, tie tādējādi arī līdzās ar cenu pamatotajiem rādītājiem ir nozīmīgs apstāklis tirgus noteikšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 187. punkts).
- 1386 No judikatūras arī izriet, ka specifiskās iezīmes, kas raksturo konkurences mehānismus farmācijas nozarē, nepadara ar cenu saistītos faktorus par nenozīmīgiem konkurences spiediena novērtēšanā, tomēr šie faktori ir jānovērtē to īpašajā kontekstā (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 183. punkts).
- 1387 Procedūras ietvaros, kas uzsākta saistībā ar dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu farmācijas nozarē, Komisija konkrētā tirgus noteikšanas nolūkā var pamatot savu vērtējumu tostarp ar attiecīgā farmaceitiskā produkta lielāku iedarbīgumu, tā un citu farmaceitisko produktu atšķirīgo ārstniecisko lietojumu, asimetriskās aizstāšanas tendenci, kas raksturo šī produkta pārdošanas apjoma pieaugumu un citu produktu pārdošanas apjoma attiecīgu samazināšanos vai stagnāciju, un cenu rādītājiem, kas izriet no spēkā esošā tiesiskā regulējuma konteksta (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca*/Komisija, T-321/05, EU:T:2010:266, 61., 153., 182., 183., 203. un 219.–222. punkts).
- 1388 Saistībā ar ārstniecisko lietojumu konkrētā tirgus noteikšanas nolūkā ir jāņem vērā atšķirīgais un līdzīgais farmaceitisko produktu un produktu kategoriju lietojumā. Komisija var pamatoti uzskatīt, ka divu farmaceitisko produktu, kas paredzēti vienu un to pašu slimību ārstēšanai, atšķirīgais

ārstnieciskais lietojums ir elements, kas pamato secinājumu, ka konkrēto tirgu veido tikai viens no šiem produktiem (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 153. punkts).

1389 Vispārējā tiesa aicināja puses tiesas sēdē izteikties par to, kāda šajā gadījumā ir ārstēšanas aizstājamības aspektu un cenas aspektu attiecīgā nozīme konkrētā tirgus noteikšanā farmācijas nozarē, it īpaši ņemot vērā 2010. gada 1. jūlija spriedumu *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266).

1390 Kā Komisija pamatoti uzsvēra tiesas sēdē, apstākļi, ka konkurences spiediens, izmantojot cenas, farmācijas nozarē lielā mērā ir samazināts saistībā ar nozīmi, kādu zāļu izrakstītāji piešķir to zāļu ārstnieciskajiem aspektiem, kuras paredzētas tās pašas patoloģijas ārstēšanai, un tiesiskajam regulējumam par cenām un zāļu kompensēšanas kārtību ar sociālā nodrošinājuma sistēmas starpniecību, ir nozīmīgs elements konkrētā tirgus analizē, kas var pamatot maza tirgus noteikšanu.

1391 Fakts, ka šī samazināšana daļēji izriet no tiesiskā regulējuma, nevar grozīt šo konstatējumu. Apstākļi, ka konkurences spiediena neesamības vai tā nenozīmīgā rakstura iemesls ir tiesiskais regulējums, kurā ir noteikti nosacījumi un veids, kādā notiek konkurences mijiedarbība starp produktiem, neietekmē nozīmi, kas saistībā ar tirgus noteikšanu ir jāpiešķir konstatējumam, ka konkurences spiediena nav vai ka tas ir nenozīmīgs. Kad ir noskaidrots, ka kādu produktu grupa nav būtiski pakļauta citu produktu konkurences spiedieniem tādējādi, ka šo grupu var uzskatīt par tādu, kas veido konkrēto produktu tirgu, to faktoru, kas pasargā šo grupu no jebkāda būtiska konkurences spiediena, veidam vai raksturam ir vienīgi ierobežota nozīme tāpēc, ka šādu konkurences spiedienu neesamības konstatējums ļauj secināt, ka uzņēmums, kas atrodas dominējošā stāvoklī šādi definētā tirgū, varētu ietekmēt patērētāju intereses šajā tirgū, ar ļaunprātīgu rīcību radot šķērsli efektīvas konkurences uzturēšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 97., 174. un 175. punkts).

1392 Lai arī farmācijas nozares tiesiskais regulējums bieži vājina konkurences spiedienu ar aizstājamu zāļu cenām, tomēr tajā ir iekļauti mehānismi, kas šādu spiedienu uzsver, atvieglojot tirdzniecības atļauju izsniegšanu ģenēriskajām zālēm, atļaujot šo zāļu cenu noteikšanu daudz zemākā līmenī nekā atsauces oriģinālajām zālēm un ļoti mudinot, pat piespiežot ārstus, kas izraksta zāles, un farmaceitus oriģinālās zāles aizvietot ar zāļu ģenērisko versiju. Tādējādi ir viegli identificēt konkurences spiedienu uz oriģinālo zāļu cenu un pārdošanas apjomu, kas izriet no to ģenēriskās versijas ienākšanas tirgū. Šajā lietā, piemēram, nav strīda, ka ģenēriskā perindoprila ienākšana Apvienotās Karalistes tirgū bija par pamatu perindoprila cenas samazinājumam 90 % apmērā. Šī aizstāšana, ja tiesiskajā regulējumā tā ir paredzēta, tomēr var notikt vienīgi starp atsauces oriģinālajām zālēm un to ģenērisko versiju un nevar tikt piemērota starp atšķirīgām molekulām, tostarp gadījumā, ja attiecīgās zāles ietilpst tajā pašā terapeitiskajā grupā un tām ir tas pats iedarbības veids.

1393 Tomēr, lai arī konkrētā tirgus noteikšanā farmācijas nozarē ir pienācīgi jāņem vērā ar cenām saistīta konkurences spiediena relatīvais vājums, it īpaši attiecībā uz tiesisko regulējumu, tajā tāpat ir jāņem vērā vēl kāds būtisks aspekts konkurences mijiedarbības vērtējumā – aspekts, kas ir specifisks šai nozarei un kas ir zāļu izrakstītāju veikta ārstēšanas veida izvēle, ko viņi neizdara, ņemot vērā galvenokārt pieejamo zāļu cenu un pat ne klasisko kvalitātes–cenas attiecības vērtējumu attiecībā uz zālēm, bet gan pamatojoties uz savu uztveri par šo zāļu priekšrocībām un trūkumiem ārstnieciskajā ziņā (attiecībā uz konkrētā tirgus noteikšanu nolūkā piemērot LESD 101. panta 1. punktu pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 23. janvāris, *F. Hoffmann-La Roche u.c., C-179/16*, EU:C:2018:25, 65. punkts).

1394 Zāles, kas izsniegtas ar ārsta recepti, nav tādi paši produkti kā citi, ar kuriem notiek brīva aprīte tirgū starp pārdevējiem un patērētājiem un kuru cena ir noteikta piedāvājuma un pieprasījuma likņu tikšanās punktā, bet gan tādi produkti, kuriem pacienti piekļūst ar veselības aprūpes speciālistu, tādu kā ārsti un farmaceiti, starpniecību, un viņu finansiālā uzturēšana attiecībā uz būtiskāko tās daļu ir kolektīva.

Kārtība, kas nosaka zāļu cenu, un nosacījumi zāļu kompensēšanai ar sociālā nodrošinājuma sistēmas starpniecību atspoguļo šo produktu īpašo raksturu, tāpat kā noteikumi, kas ierobežo reklāmu, kuras priekšmets tie var būt, vai kas nosaka to tirdzniecību aptiekās farmaceitu atbildībā.

1395 Zāļu izvēles brīvība starp tirgū pieejamajām oriģinālajām zālēm vai starp oriģinālajām zālēm un citu molekulu ģenēriskajām versijām, un uzmanība, ko zāļu izrakstītāji primāri pievērš ārstnieciskajiem aspektiem, attiecīgā gadījumā ļauj rasties būtiskam ar kvalitāti, nevis ar tarifiem saistītam konkurences spiedienam ārpus cenu spiediena ierastajiem mehānismiem. Šāds spiediens tikpat labi var pastāvēt gan gadījumā, ja vienu zāļu ārstnieciskās īpašības izrādās neapšaubāmi pārākas nekā pārējām zālēm, kas pieejamas tās pašas patoloģijas ārstēšanai, gan gadījumā, ja zāļu izrakstītāji pieejamās zāles atzīst vai uztver par līdzvērtīgām.

1396 Ja kādas zāles izrādās būtiski pārākas par citām ārstnieciskā ziņā vai pat ir vienīgais ārstnieciskais risinājums, ko iesaka zinātniskās aprindas, ir iespējams, ka zāļu izrakstītāji tās izvēlēties, vienalga, kāda ir to cena, pat ja šī cena ir būtiski augstāka nekā pārējām pieejamajām zālēm. Pārējo zāļu zemajai cenai, kam klasiskā tirgū tomēr būtu jābūt lielam konkurences spiedienam, tādā gadījumā nav izšķirīgas ietekmes. Cenu starpībai starp šiem produktiem ir vēl jo mazāka nozīme tādēļ, ka zāļu kompensācijas apjoms atvieglo izvēlēto ārstēšanas veida finansiālo slogu pacientam. No tā izriet, ka zāļu sabiedrība, kuras zāles vairs netiek labvēlīgi atzītas vai uztvertas no praktizējošo ārstu puses un kura censtos samazināt šo zāļu cenu cerībā saglabāt savas tirgus daļas, negūtu panākumus. Citiem vārdiem sakot, zāles, kuru pārākums ir atzīts, var, pat ja tās būtu dārgākas, izdarīt būtisku konkurences spiedienu uz citām zālēm, kas pieejamas tās pašas patoloģijas ārstēšanai. Tādējādi lietā, kurā pieņemts 2010. gada 1. jūlija spriedums *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266), gan Komisija, gan Vispārējā tiesa konstatēja, ka protonu sūkņu inhibitoru (PSI) ārstnieciskais pārākums pār anti-H2 tiem ļāva pakāpeniski izstumt pēdējos minētos no tirgus, neraugoties uz PSI daudz augstāko cenu. Un otrādi – zāles, kas nespēj vai vairs nespēj ārstnieciskā ziņā konkurēt ar ļoti pieprasītajām zālēm, var vairs neizdarīt konkurences spiedienu uz tām. Šādi elementi var pamatot to, ka šīm zālēm vienām pašām ir tirgus, kurā ietilpst tikai to molekula gan šo zāļu oriģinālajā, gan ģenēriskajā versijā.

1397 Ja tās pašas slimības ārstēšanai zāļu izrakstītājiem ir izvēle starp zālēm, no kurām nevienas nav atzītas vai uztvertas kā pārākas par pārējām, it īpaši tādēļ, ka to iedarbības veids ir identisks, vai tādēļ, ka to terapeitiskais labums vai nevēlamā iedarbība vai blakusparādības neļauj tās nošķirt, šo zāļu konkurences analīze arī balstās lielākoties uz kvalitātes salīdzinājumu. Praktizējošā ārsta izvēli parasti nenosaka vispirms šo ārstēšanas veidu attiecīgās izmaksas, bet gan to ārstnieciskās diferenciācijas līmenis, atbilstība pacientu profilam, ārsta zināšanas par dažādajām zālēm vai arī viņa personiskā vai pacientu pieredze. Principā nav skaidras korelācijas starp zāļu cenu līmeni un to terapeitisko nozīmi – zāles nav labākas tādēļ, ka ir dārgākas par saviem konkurentiem, un nav sliktākas par konkurentiem, ja cena ir zemāka. Jaunāku zāļu augstāka cena turklāt nav noteikti saistīta ar šo zāļu sniegtu terapeitisku inovāciju, it īpaši ja tās ietilpst tajā pašā terapeitiskajā grupā kā citas zāles un ja tām ir tāds pats iedarbības veids kā pēdējām minētajām, un šī cena var tikt skaidrota it īpaši ar augstāku pētniecības vai ražošanas izmaksu vai lielāku veicināšanas pasākumu izdevumu amortizāciju nekā senākām zālēm.

1398 Ir tiesa, kā Komisija uzsvēra tiesas sēdē, ka starp zālēm, kas tiek atzītas vai uztvertas kā pilnīgi līdzvērtīgas, cenu svārstības var būt nozīmīgas. Zāļu cenas būtisks samazinājums, it īpaši saistībā ar to ģenēriskās versijas ienākšanu tirgū, var pamatot to, ka šīm zālēm ārsti dod priekšroku un ka šo zāļu izrakstīšanu to ģenēriskajā versijā veicina sociālā nodrošinājuma sistēmas pārvaldītāji un regulatīvās iestādes. Tāpat citu zāļu, kas atzītas vai uzskatītas par līdzvērtīgām vai aizstājamām, ģenēriskās versijas ienākšana tirgū var apdraudēt attiecīgo oriģinālo zāļu pozīciju tirgū. Tādā gadījumā var rasties konkurences spiediens cenas dēļ un attiecīgo zāļu cenas saglabāšana var būt norāde par minēto zāļu konkurences spiediena vājumu.

1399 Tomēr, kā pamatoti apgalvoja prasītājas tiesas sēdē, vienīgi no zāļu cenas tirgū saglabāšanas nevar secināt, ka attiecībā uz tām netiek izdarīts būtisks konkurences spiediens no to zāļu puses, kas uztvertas vai atzītas par līdzvērtīgām vai aizstājamām to oriģinālajā vai ģenēriskajā versijā.

1400 Tā kā ārsti var brīvi izvēlēties zāles citu iemeslu, nevis to izmaksu dēļ, ir iespējamās lielas atšķirības šo zāļu lietošanas biežumā, ārstu paustajā uzticībā un tajā, kā ārsti uztver šo zāļu labumu konkrētajā brīdī, kad jāizdara izvēle par zāļu izrakstīšanu. Līdz ar to ārstu pieņemtie lēmumi var likt ievērojami mainīties attiecīgajām dažādo pieejamo zāļu tirgus daļām un darīt zāļu sabiedrības atkarīgas no zāļu izrakstītāju izvēlēm, kā jebkurš kādas preces ražotājs ir atkarīgs no patērētājiem situācijā, kurā preces ir viegli aizstājamas.

1401 Šī iemesla dēļ sabiedrības, kuras ražo šīs zāles un kuras turklāt savā tirdzniecības stratēģijā pievērš maz vērības sava produkta cenai, bieži veic nozīmīgus sava produkta veicināšanas pasākumus, lai palielinātu zāļu izrakstītāju lojalitāti vai iemantotu jaunus izrakstītājus, vai nu īstenojot zinātniskos pētījumus, ko tās finansē un kas veicina šo ražotāju zāļu atšķiršanu to konkurentu zāļu vidū, vai veicot visdažādākos tiešos veicināšanas pasākumus ārstiem, kas izraksta zāles. Šie veicināšanas pasākumi veido ievērojamu daļu no attiecīgo produktu apgrozījuma, dažreiz tuvu pie 30 %, kas atšķir farmācijas nozari no citām nozarēm, kurās veicināšanas pasākumiem nav tāda pati intensitāte. Kā apgalvoja prasītājas, šādi pasākumi var būt norāde uz faktiskas konkurences situācijas esamību starp attiecīgajiem uzņēmumiem.

1402 Šādā situācijā, pastāvot zālēm, kas atzītas vai uztvertas kā līdzvērtīgas vai aizstājamas, tirgus analizē ir jāpievērš īpaša uzmanība elementiem, kuri ļauj noteikt, ka pastāv ar kvalitāti saistīts jeb ar tarifiem nesaistīts konkurences spiediens, kas izpaužas it īpaši ar centieniem iegūt jaunus zāļu izrakstītājus attiecībā uz ārstēšanas sākotnējo izvēli, ar pacientu, kuri saņem pastāvīgu ārstēšanu, novirzīšanu pie citām konkurējošām zālēm, un ar intensitāti, ar kādu tiek reklamētas kādas zāles, pastāvot līdzvērtīgām vai lētākām alternatīvām.

1403 Ja nav konstatējami elementi, kuri norāda uz konkurences spiedienu, kas nav saistīts ar tarifiem, kā tie, kas minēti iepriekš 1402. punktā, it īpaši spēcīga ārstu inertuma dēļ attiecībā uz viņu izvēli, izrakstot zāles, kas rada lojalitātes sekas, kuras izraisa tirgus bloķēšanu, attiecīgās zāles var būt pasargātas no faktiskā konkurences spiediena tik ilgi, kamēr tirgū neienāk to ģenēriskā versija, vēl jo vairāk tādēļ, ka tiesiskais regulējums vājina no cenām izrietošu konkurences aspektu nozīmi. Līdz ar to var būt pamatoti, ka konkrētais tirgus tiek noteikts šāda medikamenta molekulas līmenī gan tā oriģinālajā, gan ģenēriskajā versijā.

1404 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka šajā lietā, atbildot uz prasītāju un Komisijas argumentiem, būs jāvērtē, vai attiecīgajā laikposmā, kā apgalvo prasītājas, pastāvēja zāles, kuras atzina vai uztvēra kā līdzvērtīgas perindoprilam un ar kurām šī iemesla dēļ perindoprils bija viegli aizstājams, vai arī perindoprils starp konkurentiem bija kļuvis pietiekami atšķirīgs savu terapeitisko rezultātu dēļ, un jānosaka tādu elementu esamība, kuri norāda uz konkurences spiedienu, kas nav saistīts ar tarifiem un kas pastāvēja attiecībā uz perindoprilu no citu zāļu puses, jo tā var pamatot plašāka tirgus, nevis šo vienīgo zāļu tirgus noteikšanu, neraugoties uz perindoprila pieprasījuma relatīvo neelastību attiecībā uz cenu, kā to uzsvērusi Komisija.

1405 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, kas izklāstīti iepriekš 1380.–1404. punktā, ir jāvērtē trīs galvenie iebildumi, kurus prasītājas izvirzījušas, tiecoties apstrīdēt Komisijas apstrīdētajā lēmumā veikto analīzi par konkrēto produkta tirgu.

2) Par pirmā iebilduma pirmo daļu attiecībā uz to, ka nav ņemti vērā visi ekonomiskā konteksta elementi

1406 Pirmajā iebildumā prasītājas būtībā apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi pamatprincipu, saskaņā ar kuru zāļu tirgus ir jānosaka, ņemto vērā visu ekonomisko kontekstu. Komisija esot pārmērīgi pamatojusies uz cenu, nepietiekami ņemot vērā aplūkojamo zāļu terapeitiskās iedarbības aizstājamību.

- 1407 Konkrētāk, ar šī iebilduma pirmo daļu prasītājas Komisijai pārmet, ka tā nav ņēmusi vērā visus konteksta elementus, nosakot tirgu. Ar iebilduma otro daļu prasītājas uzskata, ka Komisija esot piešķirusi pārāk lielu nozīmi cenas faktoram.
- 1408 Uzreiz ir jāvērtē iebilduma pirmās daļas pamatotība attiecībā uz to, ka Komisija neesot ņēmusi vērā visus ekonomiskā konteksta elementus konkrētā tirgus noteikšanā. Turpretī, lai varētu novērtēt attiecīgo nozīmi, kādu Komisija piešķirusi cenas faktoram, Vispārējā tiesa vērtēs iebilduma otro daļu pēc tam, kad būs novērtēts apstrīdētā lēmuma tiesiskums attiecībā uz visiem ar tarifiem nesaistītajiem faktoriem, kas var ietekmēt konkrētā tirgus noteikšanu.
- 1409 Līdz ar to šajā gadījumā ir jāvērtē, vai Komisija ņēma vērā visu ekonomisko kontekstu, it īpaši pārējos faktorus, nevis cenu, nosakot produktu konkrēto tirgu.
- 1410 Iesākumā, kā izriet no iepriekš 1380.–1404. punktā izklāstītajiem apsvērumiem, farmācijas nozare ir “netipiska” nozare, kuras specifiskās iezīmes prasa, lai tirgus tiktu noteikts, izmantojot pieeju, kas balstīta uz daudziem kritērijiem, it īpaši zāļu ārstniecisko lietojumu.
- 1411 Vispirms attiecībā uz aplūkojamo zāļu ārstnieciskā lietojuma ņemšanu vērā ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 2432.–2459. apsvērumā ir konstatējusi, ka perindoprils ietilpst to AKEI grupā, kas minēti PVO klasifikācijas ATC 3 līmenī. Tomēr, ņemot vērā Komisijas izmantotos pierādījumus, pēdējā minētā uzskatīja, ka zāles, kas ietilpst AKEI grupā, nav viendabīgi produkti, jo, Komisijas ieskatā, attiecībā uz perindoprilu ir zinātniski atzītas dažas raksturiezīmes, kas to atšķir no citiem AKEI.
- 1412 Tāpat Komisija ir ņēmusi vērā, kā izriet it īpaši no apstrīdētā lēmuma 2496.–2513. apsvēruma, kas veltīti [pacientu] lietoto zāļu maiņas shēmām, ārstu un pieaugušas “uzticīgo” perindoprila izrakstītāju grupas “inertuma” mehānisma esamību, kas var ierobežot konkurences spiedienu attiecībā uz jauniem pacientiem, kā arī pacientu, kas tiek ārstēti ar perindoprilu, vāju gatavību mainīt zāles.
- 1413 Turklāt Komisija savā konkrētā tirgus analizē ir minējusi *Servier* veiktos veicināšanas pasākumus, it īpaši novērtējot, ka veicināšanas pasākumu izdevumu nemainīgums liecinot par spēcīga konkurences spiediena neesamību.
- 1414 Visbeidzot, veicot analīzi par dabiskiem ar tarifiem saistītiem notikumiem, Komisija uzskatīja, ka spiediens, ko īstenoja perindoprila ģenēriskās zāles, bija jāuzlūko kā ļoti nozīmīgs konkrētā tirgus analizē un ka apstākļi, ka ģenērisko zāļu īstenotais spiediens bija lielāks par jebkādu citu potenciālu spiedienu, dabiski radīja konkrētā tirgus ierobežojumu tikai līdz perindoprila molekulai (apstrīdētā lēmuma 2546. apsvērums). Turklāt attiecībā uz tiesiskā regulējuma ietekmi Komisija norādīja, ka tiesiskais regulējums ļoti ierobežoja *Servier* pakļautību cenu spiedienam, tādējādi ļaujot *Servier* rīkoties, esot brīvai no jebkāda konkurences spiediena (apstrīdētā lēmuma 2527. apsvērums).
- 1415 Līdz ar to no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija, nosakot konkrēto tirgu, nav aprobežojusies vienīgi ar cenas faktoru. It īpaši perindoprila ārstnieciskais lietojums tika uzskatīts par atbilstīgu elementu tirgus analizē. Tādējādi, lai arī, kā izriet no iepriekš 1380.–1404. punktā skaidrotās analīzes, prasītājas pamatoti norāda, ka konkrētā tirgus noteikšanā ir jāņem vērā zāļu ārstnieciskās īpašības, tās nevar pamatoti apgalvot, ka Komisija šajā gadījumā nav ņēmusi vērā visu ekonomisko kontekstu, it īpaši zāļu ārstniecisko lietojumu.
- 1416 Komisija tāpat nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, ko prasītājas tai šajā ziņā pārmet.
- 1417 Tādējādi pirmā iebilduma pirmā daļa ir jānoraida.

3) Par otro iebildumu attiecībā uz to, ka Komisija nav ņēmusi vērā AKEI ārstēšanas aizstājamību

¹⁴¹⁸ Ar otro iebildumu prasītājas būtībā apgalvo, ka Komisija nav ņēmusi vērā ārstēšanas aizstājamību AKEI starpā. Tās apgalvo, pirmkārt, ka Komisija kļūdaini uzskatīja, ka perindoprils atšķiras no citiem AKEI ar īpašām raksturierzīmēm, otrkārt, ka AKEI starpā pastāvēja liela konkurence attiecībā uz jauniem pacientiem, treškārt, ka Komisija par zemu novērtēja pacientu, kas tiek ārstēti ar perindoprilu, gatavību mainīt zāles un, visbeidzot, ka veicināšanas pasākumi ir viena no būtiskākajām konkurences dimensijām aplūkojamajā tirgū.

i) Par nošķirumu starp perindoprilu un pārējiem AKEI iedarbīguma un blakusparādību ziņā

¹⁴¹⁹ Apstrīdētajā lēmumā, it īpaši tā 2449., 2499. un 2519. apsvērumā, Komisija būtībā uzskatīja, ka AKE inhibitori ir neviendabīgu zāļu grupa ārstnieciskā ziņā, ka šī neviendabība var būt saistīta ar iedarbīguma un panesamības grūtībām individuālā līmenī un ka perindoprila ārstnieciskais lietojums ir atšķirīgs nekā pārējiem AKEI. Tā norādīja, ka, lai arī AKEI veido zāļu grupu PVO izmantotās ATC klasifikācijas sistēmas trešā līmeņa izpratnē, tomēr būtu nepareizi uzskatīt AKE inhibitorus par vienkāršu viendabīgu grupu. Tās ieskatā, attiecībā uz perindoprilu bija zinātniski atzītas dažas raksturierzīmes, kas to atšķīra no citiem AKEI. Šo apsvērumu pamatojumam Komisija balstījās it īpaši uz medicīniska rakstura ieteikumiem, zinātnisku pētījumu kopumu, *Servier* iekšējiem dokumentiem un perindoprila izrakstītāju aptauju.

¹⁴²⁰ Prasītājas apstrīd Komisijas vērtējumu, saskaņā ar kuru pārējie AKEI ārstnieciskā ziņā nevar aizstāt perindoprilu, ņemot vērā it īpaši tā īpašās raksturierzīmes iedarbīguma un blakusparādību ziņā. Tās uzsver, ka AKEI ietilpst viendabīgā grupā, kuras ietvaros nepastāv neviena būtiska atšķirība, kas pamatotu to, ka viena pati perindoprila molekula veidotu atsevišķu tirgu.

¹⁴²¹ Ir jāpārbauda visi atbilstīgie elementi, kas ļauj novērtēt, vai ārsti, kas izrakstīja perindoprilu, to uztvēra kā tādu, ko ārstnieciskā ziņā var aizstāt pārējie AKEI. Šajā gadījumā tiks secīgi ņemta vērā pamatinformācija par šīm apstrīdētajā lēmumā minētajām zālēm, ATC klasifikācijas sistēma, medicīniska rakstura ieteikumi, medicīniskie pētījumi, dažu Apvienotās Karalistes vietējo iestāžu īstenotā politika, *Servier* iekšējie dokumenti, Komisijas veikta perindoprila izrakstītāju aptauja un citu AKEI ražotāju atbildes uz Komisijas uzdotajiem jautājumiem.

¹⁴²² Pirmkārt, apstrīdētā lēmuma 2143.–2164. apsvērumā iesākumā ir izklāstīta pamatinformācija par perindoprilu attiecībā it īpaši uz šo zāļu iedarbības veidu, galvenajām indikācijām, kontrindikācijām un blakusparādībām.

¹⁴²³ Ir jānorāda, ka no šī pamatinformācijas par perindoprilu apraksta neizriet neviens elements, kas norādītu uz diferenciāciju starp perindoprilu un pārējiem AKEI.

¹⁴²⁴ Ir tiesa, ka attiecībā uz blakusparādībām apstrīdētā lēmuma 2149. apsvērumā ir norādīts, ka saskaņā ar medicīnisko literatūru perindoprils parasti tiek labi panests, tā nevēlamās iedarbības profils ir tāds pats kā pārējiem AKEI un ka *Servier* savos iekšējos dokumentos slavēja savas zāles par to augsto panesamības un atbilstības līmeni. Tomēr ir jāuzsver, ka no Komisijas apstrīdētā lēmuma 2149. apsvērumā minētās medicīniskās literatūras paša teksta izriet, ka perindoprila nevēlamās iedarbības profils ir līdzīgs kā pārējiem AKEI. Iebildumu rakstā tomēr Komisija skaidri atzīst, ka AKEI ir līdzīgas blakusparādības, kas nav minēts apstrīdētajā lēmumā.

¹⁴²⁵ Tātad no apstrīdētajā lēmumā minētā pamatinformācijas par perindoprilu pārskata izriet, ka AKEI iedarbības veids, galvenās indikācijas, kontrindikācijas un blakusparādības ir līdzīgas.

- ¹⁴²⁶ Otrkārt, *ATC* klasifikācijas sistēma, ko konkurences iestādes ņem vērā vērtējumā par ārstēšanas aizstājamību starp zālēm un konkrētā tirgus noteikšanā, farmaceitiskos produktus iedala piecos dažādos līmeņos un grupās atbilstoši orgāniem, uz kuriem tie iedarbojas, un atbilstoši to ķīmiskajām, farmakoloģiskajām un ārstnieciskajām īpašībām. Trešajā *ATC* līmenī farmaceitiskie produkti ir grupēti pēc to ārstnieciskajām indikācijām, ceturtajā tiek ņemts vērā iedarbības veids, un piektajā ir definētas šaurākas klases, kurās ietvertas atsevišķas aktīvās vielas.
- ¹⁴²⁷ No Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses farmācijas nozarē tirgus noteikšanas jomā izriet, ka analīze parasti tiek veikta, pamatojoties uz trešo līmeni. Tomēr arī pārējie *ATC* klasifikācijas līmeņi var tikt ņemti vērā, ja izrādās, ka pastāv pietiekami liels konkurences spiediens attiecībā uz citiem *ATC* līmeņiem, un līdz ar to nešķiet, ka trešais līmenis ļauj veikt pareizu tirgus noteikšanu (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 154. punkts).
- ¹⁴²⁸ Šajā gadījumā Komisija savā analīzē neaprobežojās ar trešo *ATC* klasifikācijas līmeni, bet noteica konkrēto tirgu šīs klasifikācijas piektajā līmenī, proti, ar perindoprilu molekulu, kas ir *Coversyl* aktīvā viela. Lai arī fakts, ka konkrētais tirgus tiek noteikts *ATC* klasifikācijas piektajā līmenī, pats par sevi nav kritizējams, ir jākonstatē, ka visi AKEI, kuru skaits kopumā ir sešpadsmit, gan *ATC* klasifikācijas trešajā līmenī, kas atbilst ārstnieciskajām indikācijām, gan šīs klasifikācijas ceturtajā līmenī, kas atbilst iedarbības veidam, ir iekļauti vienā grupā ar nosaukumu “angiotensīna [AKEI], vieni”.
- ¹⁴²⁹ Tādējādi *ATC* klasifikācijas sistēma neļauj noteikt nekādu nošķirumu starp perindoprilu un pārējiem AKEI ārstnieciskā lietojuma ziņā. Tā apstiprina – un turklāt tas nav apstrīdēts –, ka AKEI nav savstarpēji atšķirīgi indikāciju un iedarbības veida ziņā.
- ¹⁴³⁰ Treškārt, kā pamatoti uzsver Komisija apstrīdētā lēmuma 2172. apsvērumā, analīzē par dažādu antihipertensīvo zāļu attiecībām tiek ņemti vērā atbilstīgi medicīniska rakstura ieteikumi.
- ¹⁴³¹ Medicīniska rakstura ieteikumi tiecas sniegt praktizējošajiem ārstiem līdzsvarotu informāciju, lai tiem palīdzētu pieņemt lēmumus to ikdienas praksē. Tā balstās visos pieejamajos avotos par zinātniskajiem pierādījumiem, tostarp lielajiem kliniskajiem pētījumiem un to metaanalīzi. Tā sniedz kopsavilkumu par pieejamajām medicīniskajām zināšanām pārbaudītajā laikposmā.
- ¹⁴³² Apstrīdētajā lēmumā Komisija analizēja 1999. gada PVO un Starptautiskās hipertensijas biedrības kopīgos ieteikumus, 2003. un 2007. gada Eiropas hipertensijas biedrības un Eiropas kardioloģijas biedrības ieteikumus, 1999. un 2004. gada Lielbritānijas hipertensijas biedrības ieteikumus un 2004. un 2006. gada *National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE)*, Valsts veselības un kliniskās izcilības institūts, Apvienotā Karaliste) ieteikumus.
- ¹⁴³³ 1999. gada PVO un Starptautiskās hipertensijas biedrības kopīgajos ieteikumos par AKEI ir minētas tās pašas galvenās un papildu indikācijas un tās pašas galvenās un papildu kontrindikācijas. Apstrīdētajā lēmumā nav norādīts neviens diferenciācijas elements starp AKEI šajos ieteikumos.
- ¹⁴³⁴ 2003. un 2007. gada Eiropas hipertensijas biedrības un Eiropas kardioloģijas biedrības ieteikumus, kurus valsts līmenī apstiprināja kardioloģijas biedrības, it īpaši Francijā, Nīderlandē un Polijā, vispārēji analīzē visu AKEI īpašības, iedarbību un indikācijas, un tajos nav ietverti ieteikumi īpaši par kādu vienu šīs grupas zāļu molekulu. Tajos nav ietverts nekāds AKEI grupas zāļu apakšiedalījums atšķirībā, piemēram, no zālēm, kas ietilpst kalcija kanālu blokatoru un diurētisko līdzekļu grupā. Šajos ieteikumos ir ieteikts mainīt zāļu grupu, ja zāles nav iedarbīgas vai netiek panestas.
- ¹⁴³⁵ Eiropas hipertensijas biedrības un Eiropas kardioloģijas biedrības ieteikumos, tiesa, ir norādīts, ka pat vienas zāļu grupas dažādi produkti atšķiras atkarībā no blakusparādību veidiem un biežuma. Tomēr šis apsvēruma neattiecas īpaši uz AKEI grupu, un tam nav pievienots neviens precizējums par attiecīgajām

zālēm un aplūkojamo blakusparādību raksturu. Turpinot – vienīgā ieteikumu atsauce uz vienas zāļu grupas dažādu produktu izraisītu blakusparādību atšķirībām neļauj noteikt konkrētas atšķirības esamību starp perindoprilu un pārējiem AKEI blakusparādību ziņā.

1436 Komisija apstrīdētā lēmuma 2181. apsvērumā arī apgalvo, ka saskaņā ar Eiropas hipertensijas biedrības un Eiropas kardioloģijas biedrības ieteikumiem zāļu hipertensijas ārstēšanai izvēles pamatā ir jābūt konkrētajam pacientam, kam esot ievērojama nozīme konkrētā tirgus izvērtējumā. Bet apstāklis, ka šajos ieteikumos ir minēts, ka indivīdi ir atšķirīgi savā uzņēmībā pret vienām vai citām blakus parādībām, neļauj secināt, ka starp AKEI pastāvētu atšķirība blakusparādību ziņā. No tā izriet, ka Eiropas ieteikumos hipertensijas ārstēšanas izdevumu segšanai nav ietverts neviens elements, kas ļauj nošķirt perindoprilu no pārējiem AKEI ārstnieciskā lietojuma ziņā.

1437 1999. un 2004. gada Lielbritānijas hipertensijas biedrības ieteikumos ir minēta indikāciju, kontrindikāciju un blakusparādību, it īpaši klepus, esamība, un tās ir kopējas visām AKEI grupas zālēm. 2004. un 2006. gada *NICE* ieteikumos ir ietverti ieteikumi zālēm, kas izrakstāmas kā pirmās un kā otrās, bet šajā ziņā nav izdarīts nekāds nošķirums starp AKEI.

1438 Tādējādi apstrīdētajā lēmumā analizētie medicīniska rakstura ieteikumi, kuri sniedz praktizējošajiem ārstiem līdzsvarotu informāciju, kas balstīta visos pieejamajos avotos par zinātniskajiem pierādījumiem, tostarp lielajiem klīniskajiem pētījumiem un to metaanalīzi, nenosaka nevienu atšķirību starp AKEI grupas zālēm. Šie ieteikumi, tāpat kā *ATC* klasifikācija apstiprina AKEI grupas viendabību ārstnieciskā lietojuma ziņā.

1439 Ceturtkārt, apstrīdētajā lēmumā Komisija ir skatījusi medicīniskos pētījumus par perindoprilu, gan tādus, kas bija pieejami pārbaudītā laikposma sākumā, gan tādus, kas publicēti 2000. gados.

1440 Attiecībā uz medicīniskajiem pētījumiem par perindoprilu, kas bija pieejami 2000. gadu sākumā, apstrīdētais lēmums ir balstīts uz diviem rakstiem, kuri publicēti 2001. gadā.

1441 Pirmajā rakstā it īpaši ir minēts fakts, ka perindoprils ir labi panesams AKEI, kas pacientiem, kuriem ir viegla līdz vidēja hipertensija, klīniskās reakcijas ziņā ir būtiski labāks nekā kaptoprils un vienlīdz iedarbīgs kā pārējie AKEI. Otrajā rakstā ir norādīts, ka perindoprila spēja samazināt asinsspiedienu tā terapeitiskajā grupā ir salīdzināma ar pārējo antihipertensīvo vielu attiecīgo spēju vai labāka par to un ka pirmās devas radīta hipotensija, ko izraisa asinsspiediena nopietna samazināšanās, perindoprila gadījumā notiek retāk, nekā lietojot pārējos AKEI, un tā ir priekšrocība zināmām pacientu kategorijām.

1442 Apstrīdētajā lēmumā no tā ir secināts, ka šo rakstu publicēšanas datumā jau pastāvēja nozīmīgs zinātnisku norāžu kopums, saskaņā ar kuru perindoprils bija uzskatāms par vadošo AKEI. Tomēr jākonstatē, ka, lai arī šajos abos rakstos patiešām tiek uzskatīts, ka perindoprils ir iedarbīgs vai labāks par pārējiem ārstēšanas veidiem attiecībā uz asinsspiediena pazemināšanu, perindoprila pārākums šajā ziņā ir apgalvots vienīgi vienā no abiem rakstiem un attiecībā uz tikai vienu no sešpadsmit AKEI – kaptoprilu. Turklāt šie raksti neļauj apgalvot, ka attiecībā uz asinsspiediena pazemināšanu perindoprils pozitīvā ziņā atšķiras no pārējiem AKEI, it īpaši tādām zālēm kā ramiprils, lisinaprils vai enalaprils, ko *Servier* uzskata par perindoprila konkurentiem.

1443 Turklāt, lai arī otrajā rakstā ir apstiprināts, ka perindoprils pozitīvi atšķiras no pārējiem AKEI attiecībā uz pirmās devas radīto hipotensiju, ko izraisa asinsspiediena nopietna samazināšanās, tajā nav minēta nozīme, kāda piešķirama šim perindoprila pārākumam, un nav vērtētas pārējo AKEI iespējamās terapeitiskās priekšrocības salīdzinājumā ar perindoprilu.

1444 Runājot par medicīniskajiem pētījumiem, kas publicēti 2000. gados, proti, laikposmā, uz kuru attiecas pārbaude, Komisija apstrīdētā lēmuma 2208. apsvērumā norāda, ka tā analizēja galvenos pētījumus, kuros ietverta perindoprila lietošana un uz kuriem ir atsauces *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos.

- 1445 Tādējādi pētījumi *Progress* (publicēts 2001. gadā), *Europa* (publicēts 2003. gadā), *ASCOT-BPLA* (publicēts 2005. gadā), *Preami* un *CAFE* (publicēti 2006. gadā), *Advance* (publicēts 2007. gadā) un *HYVET* (publicēts 2008. gadā) rāda, ka attiecībā uz perindoprilu, vai tas būtu piesaistīts citām zālēm vai ne, pastāvēja zinātniski pierādījumi par tā iedarbīgumu insulta risku samazināšanā, profilaksē pret galvenajiem sirds un asinsvadu darbības riskiem, kas var izraisīt koronārās slimības, un kreisā kambara funkcijas izmaiņu pakāpeniskā samazināšanā.
- 1446 Tomēr nevienā no iepriekš 1445. punktā minētajiem medicīniskajiem pētījumiem nav salīdzināts perindoprila iedarbīgums ar pārējo AKEI iedarbīgumu un nav apstiprināts, ka perindoprils ir relatīvi iedarbīgāks nekā pārējie AKEI. Šajos apstākļos Komisijas analizētie pētījumi neļauj uzskatīt, ka perindoprils atšķirtos no pārējiem AKEI iedarbīguma ziņā.
- 1447 Turklāt apstrīdētajā lēmumā nav analizēti visi pētījumi, kuros ietverta perindoprila lietošana 2000. gados, it īpaši viens no šiem pētījumiem, kas nav šīm zālēm labvēlīgs. Pētījumu *PEP-CHF* (publicēts 2006. gadā), kura mērķis bija pierādīt perindoprila iedarbīgumu sirds mazspējas ārstēšanā, Komisija nav analizējusi. Saskaņā ar profesora V. ziņojumu, kas bija veikts pēc *Servier* lūguma un ko *Servier* iesniedza saistībā ar saviem apsvērumiem, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, rezultāti šim pētījumam, kurš tika pārtraukts, bet kura rezultāti tomēr tika publicēti, nepierādīja nekādu perindoprila iedarbīgumu sirds mazspējas jomā. Šis medicīniskais pētījums liek relativizēt zinātniskos iedarbīguma pierādījumus, kas pastāvēja attiecībā uz perindoprilu pārbaudītajā laikposmā.
- 1448 Turklāt apstrīdētajā lēmumā netika analizēti medicīniskie pētījumi, kuri publicēti 2000. gados un kuros ietverta pārējo AKEI lietošana, lai arī šie pētījumi bija minēti *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos. Komisija nevērtēja medicīniskos pētījumus par ramiprilu (*ASCOT-BPLA*, *HOPE*), enalaprilu (*SOLVD* un *ANBP2*) un trandolaprilu (*TRACE*), kas minēti apstrīdētā lēmuma 2234. apsvērumā. Pētījums *Cochrane*, uz kuru *Servier* atsaucās savos apsvērumos, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, un kurā ir analizēts četrpadsmit AKEI iedarbīgums antihipertensīvā iedarbīguma ziņā, apstrīdētajā lēmumā nav minēts.
- 1449 Tas, ka Komisija nav analizējusi pētījumus, kuros ietverts pārējo AKEI lietojums, pakārtoti, ir šķērslis tam, lai apstrīdētajā lēmumā minētos medicīniskos pētījumus uzskatītu par tādiem, kas pierāda īpašu perindoprila iedarbīgumu starp citiem AKEI.
- 1450 Starp šiem pētījumiem Komisija nav analizējusi pētījumu *HOPE* (publicēts 2000. gadā), lai arī tas ir vairākkārt minēts *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos un saskaņā ar *Servier* vadības plāniem ir nozīmīgs pētījums, kas ļāva ramiprilam saņemt jaunu indikāciju, veicinot būtiskus komerciālos panākumus, un ko *Sanofi-Aventis* izmantoja paziņojumā, norādot uz ramiprila spēju glābt dzīvību. Pretēji tam, ko apgalvo Komisija, pētījuma *HOPE* saturs apstrīdētajā lēmumā nav analizēts, jo tā 2493. apsvērumā ir vienīgi norādīts, ka šī pētījuma potenciālā interpretācija ir ļoti atkarīga no veida, kā pētījumi tiek paziņoti zāļu izrakstītājiem ar ražotāju veicināšanas pasākumu starpniecību, un šāds apsvēruma nav šī pētījuma satura analīze.
- 1451 Medicīniskais pētījums *Cochrane* (publicēts 2009. gadā) ir metaanalīze, kurā vērtēts AKEI relatīvais iedarbīgums asinsspiediena pazemināšanā, pamatojoties uz 92 iepriekš veiktiem pētījumiem, kuros ietverti četrpadsmit AKEI. Jānorāda, ka spēja samazināt asinsspiedienu acīmredzot ir būtisks elements AKEI relatīvā iedarbīguma novērtējumā. Pētījumā *Cochrane*, kā pamatoti uzsver prasītājas, ir secināts, ka neviens no AKEI nav izrādījies labāks vai sliktāks par pārējiem antihipertensīvā iedarbīguma ziņā. Lai arī pētījums *Cochrane* tika publicēts pārbaudītā laikposma beigās, tas tomēr ir atbilstīgs AKEI relatīvā iedarbīguma novērtēšanai, ciktāl tas pamatojas uz daudziem iepriekš veiktiem pētījumiem, tostarp tiem, kurus Komisija apstrīdētajā lēmumā nav analizējusi.
- 1452 Komisija apgalvo, ka pētījuma *Cochrane* secinājums ir tāds, ka nav izslēdzams, ka pastāv atšķirība starp vienām vai vairākām aplūkojamajām zālēm tajā, kas attiecas uz to spēju pazemināt asinsspiedienu, un, lai analizētu, vai šādas atšķirības pastāv vai nepastāv starp dažādām zālēm, būtu nepieciešamas

salīdzinošas izpētes par dažādiem AKEI ar līdzvērtīgām asinsspiediena samazināšanas devām. Šis arguments ir jānoraida, jo apsvēruma par pētījumu attiecībā uz neskaidrību saistībā ar AKEI spējas pazemināt asinsspiedienu atšķirībām ir minēts pētījuma daļā “Diskusija” un nav viens no tā secinājumiem. Atbilstīgais pētījuma daļas “Diskusija” punkts beidzas ar konstatējumu, ka ir ļoti iespējams, ka gandrīz maksimālā asinsspiediena pazemināšanas iedarbība dažādiem AKEI ir tāda pati.

1453 Komisija turklāt norāda, ka pētījumā *Cochrane* nav varēts pareizi analizēt blakusparādību jautājumu, pamatojoties uz datiem, kas bija tā autoru rīcībā. Bet katrā ziņā šis apstāklis neietekmē pētījuma secinājumu par būtiskas atšķirības neesamību starp AKEI asinsspiediena pazemināšanas ziņā. Turklāt attiecībā uz Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru pētījums atklāj atšķirības starp AKEI devas–iedarbīguma attiecības, dažādu devu pieejamības un iedarbīguma iestāšanās laika ziņā, ir jānorāda, ka pētījumā nav uzsvērtas būtiskas atšķirības starp AKEI ārstnieciskā ziņā un ka tajā, gluži pretēji, ir secināts, ka tas, ja tiks izrakstīts lētākais AKEI ar mazāko devu, ļaus panākt būtiskus ietaupījumus.

1454 Tādējādi Komisijas argumentācija neļauj apšaubīt vienu no pētījuma *Cochrane* būtiskākajiem secinājumiem, kurš skaidri minēts tā secinājumos un kopsavilkumā un saskaņā ar kuru neviens AKEI nav izrādījies labāks vai sliktāks par pārējiem antihipertensīvā iedarbīguma ziņā.

1455 Perindoprila diferenciācijas attiecībā pret pārējiem AKEI neesamība it īpaši iedarbīguma ziņā ir apstiprināta profesora V. ziņojumā, kas izstrādāts pēc *Servier* lūguma, un Komisija to nav apstrīdējusi. Šajā ziņojumā, kurā vērtēti tādu medicīnisko pētījumu rezultāti, kuros bija ietverta perindoprila lietošana, kā arī tādu 1980., 1990. un 2000. gadu medicīnisko pētījumu rezultāti, kuros bija ietverta citu AKEI lietošana, it īpaši pētījuma *SAVE* attiecībā uz kaptoprilu, pētījumu *AIRE* un *HOPE* attiecībā uz ramiprilu, pētījumu *Consensus* un *SOLVD* attiecībā uz enalaprilu rezultāti, ir norādīts, ka, izņemot kaptoprilu un – daudz mazākā mērā – enalaprilu, visi AKEI ar vienu lietošanas reizi dienā ir piemēroti divu galveno šīs grupas indikāciju, proti, arteriālās hipertensijas un sirds mazspējas, gadījumā. Ziņojumā tāpat kā pētījumā *Cochrane* ir uzsvērts, ka medicīniskie pētījumi nav uzrādījuši nevienu atšķirību starp dažādiem AKEI antihipertensīvā iedarbīguma ziņā. Tajā norādīts, ka sirds mazspējas jomā šīs terapeitiskās grupas labvēlīgā ietekme saskaņā ar pieejamajiem pētījumiem attiecībā uz kaptoprilu, enalaprilu, ramiprilu, hinaprilu un lisinoprilu ir raksturīga visiem AKEI. Lai arī attiecībā uz perindoprilu ir iedarbīguma pierādījumi sirds un asinsvadu slimību profilakses jomā, turpretī attiecībā uz to nav šādu pierādījumu sirds mazspējas jomā.

1456 Profesora V. ziņojumā ir secināts, ka attiecībā uz katru no piecām terapeitiskajām grupām, ko izmanto arteriālās hipertensijas ārstēšanā, it īpaši AKEI, ārstnieciskā iedarbība ir attiecināma uz grupas iedarbību, nevis izrakstīto molekulu individuālajām īpašībām. Saskaņā ar šo ziņojumu ramiprils ir otrās paaudzes AKEI, attiecībā uz kuru ir pieejams visvairāk datu, kas pamatoti ar zinātniskiem, randomizētos kliniskajos pētījumos gūtiem pierādījumiem, un kurš, pamatojoties uz savām lieliskajām farmakoloģiskajām īpašībām un augstas kvalitātes pierādījumiem it īpaši sirds mazspējas jomā, ir neapstrīdams antihipertensīvo zāļu tirgus līderis. Saskaņā ar šo ziņojumu perindoprils ir tāds pats AKEI kā pārējie – ne vispēcīgākais, ne arī tāds, kuram būtu vislabākās farmakoloģiskās īpašības. Attiecībā uz perindoprilu ir iespējams gūt datus, kas pamatoti ar pierādījumiem sirds un asinsvadu slimību profilakses jomā, lai arī iegūtie rezultāti noteikti neparāda, ka novērotā iedarbība ir attiecināma uz perindoprilu. Turpretī nav iespējams gūt ar pierādījumiem pamatotus datus sirds mazspējas un diabētiskās nefropātijas jomā.

1457 No iepriekš minētā izriet, ka publicētie medicīniskie pētījumi neatklāj, ka perindoprils atšķiras no pārējiem AKEI ārstnieciskā ziņā, it īpaši iedarbīguma ziņā. Turklāt medicīnisko pētījumu analīze rāda, ka, lai arī attiecībā uz perindoprilu ir pieejami iedarbīguma pierādījumi, tādi ir pieejami arī attiecībā uz citiem AKEI, piemēram, enalaprilu, lisinoprilu vai ramiprilu, turklāt attiecībā uz pēdējo minēto ir vairāk iedarbīguma pierādījumu sirds mazspējas jomā.

- ¹⁴⁵⁸ Piektkārt, prasītājas apgalvo, ka Apvienotās Karalistes vietējo kompetento iestāžu īstenotā politika veselības jomā apstiprina faktu, ka ārstnieciskā ziņā ir iespējams aizstāt perindoprilu ar citiem AKEI. Savas argumentācijas atbalstam tās iesniedz vairākus pielikumus attiecībā uz *PCT* īstenoto politiku.
- ¹⁴⁵⁹ Šajā ziņā Komisija norāda, pirmām kārtām, ka prasītāju sniegtais pielikums C 29, kas attiecas uz Skotijas un Ziemeļīrijas *PCT*, ir jānoraida kā nepieņemams un, otrām kārtām, ka ar to, ka prasītājas izmanto pielikumu A 286, A 287 un C 29 kopumu attiecībā uz Apvienotās Karalistes vietējo kompetento iestāžu īstenoto politiku, tiek pārkāpts Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 76. pants.
- ¹⁴⁶⁰ Saskaņā ar Reglamenta 85. panta 2. punktu replikas rakstā un atbildes rakstā uz repliku puses savas argumentācijas atbalstam var sniegt papildu pierādījumus vai izteikt pierādījumu piedāvājumus ar nosacījumu, ka kavēšanās šo ziņu iesniegšanā ir attaisnota. Tomēr no judikatūras izriet, ka uz pierādījumu atspēkojumiem un uz pierādījumu papildinājumiem, kas iesniegti, atbildot uz pretējās puses iebildumu rakstā ietvertajiem pierādījumu atspēkojumiem, neattiecas minētajā normā paredzētais noteikums par noilguma termiņu. Būtībā šis noteikums attiecas uz jaunu pierādījumu iesniegšanu, un tas ir interpretējams, ņemot vērā minētā reglamenta 92. panta 7. punktu, kurā ir nepārprotami paredzēts, ka iespējams iesniegt pierādījumu atspēkojumus un papildināt iepriekš iesniegtos pierādījumus (spriedumi, 1998. gada 17. decembris, *Baustahlgewebe*/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, 71. un 72. punkts, un 2006. gada 5. decembris, *Westfalen Gassen Nederland*/Komisija, T-303/02, EU:T:2006:374, 189. punkts).
- ¹⁴⁶¹ Šajā gadījumā prasītāju pielikumā C 29 iesniegtos pierādījumus, kas attiecas uz Skotijas un Ziemeļīrijas *PCT*, nevar atzīt par nepieņemamiem, tādēļ ka tie sniegti replikas rakstā, pārkāpjot Reglamenta 85. panta 2. punktu. Kā prasītājas norāda replikas raksta 417. punktā, pielikumā C 29 minētie elementi ir atbilde uz kritiku, kas minēta Komisijas iebildumu rakstā par *PCT* īstenotās politikas individuālo raksturu un vienīgi teorētisko ietekmi. Līdz ar to Reglamenta 85. panta 2. punktā paredzētais noteikums par noilguma termiņu uz minēto pierādījumu iesniegšanu neattiecas un tādēļ attiecīgie pierādījumi ir pieņemami.
- ¹⁴⁶² Turpinot, saistībā ar 2014. gada 21. septembrī iesniegtajam prasības pieteikumam pievienoto pielikumu A 286 un A 287 attiecībā uz Apvienotās Karalistes iestāžu ieviestajiem ieteikumiem un politikas virzieniem izmantošanu ir jākonstatē, ka to izmantošana atbilst Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. pantam un Vispārējās tiesas 1991. gada 2. maija Reglamenta 44. panta 1. punktam, kas tajā laikā bija piemērojams. Tāpat 2015. gada 29. jūlijā iesniegtajam replikas rakstam pievienotā pielikuma C 29 attiecībā uz Skotijas un Ziemeļīrijas *PCT* izdotajiem dokumentiem izmantošana atbilst Eiropas Savienības Tiesas statūtu 21. pantam un Vispārējās tiesas Reglamenta 76. pantam. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai prasība būtu pieņemama, tās pamatā esošajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem jāizriet – vismaz kopsavilkuma veidā un tomēr saskaņoti un saprotami – no paša prasības pieteikuma teksta. Šāda Tiesas statūtu 21. panta un Vispārējās tiesas 1991. gada 2. maija Reglamenta 44. panta 1. punkta interpretācija arī paredz nosacījumus, ar kādiem ir pieņemams replikas raksts, kas paredzēts, lai papildinātu prasības pieteikumu (spriedums, 2007. gada 17. septembris, *Microsoft*/Komisija, T-201/04, EU:T:2007:289, 94. un 95. punkts un tajos minētā judikatūra). Šajā lietā, lai arī pielikumi A 286, A 287 un C 29 ir apjomīgi un ietver virkni dokumentu, prasītājas prasības pieteikuma un vēlāk replikas raksta tekstā norāda tajos minētos faktiskos un juridiskos argumentus. Iesniedzot šos pielikumus, kuros ir dokumenti no Apvienotās Karalistes *PCT*, tostarp Skotijas un Ziemeļīrijas *PCT*, prasītājas pamato savu argumentāciju, ar ko tiecas pierādīt, ka *PCT* pauda viedokli par perindoprila un pārējo AKEI terapeitisko līdzvērtību un mudināja ģimenes ārstus aizstāt perindoprilu ar citiem AKEI, kā arī pauda to, ka šai politikai, kas nebija individuāla rakstura, bija faktiska ietekme uz pieprasījumu vietējā līmenī.
- ¹⁴⁶³ Komisijai tādā nav pamata apgalvot, ka prasītāju iesniegtie pielikumi A 286, A 287 un C 29 ir jāizslēdz no debatēm.

- 1464 Turklāt no lietas materiāliem, it īpaši no apstrīdētā lēmuma 2280. apsvēruma, izriet, ka dažas *PCT* kopš 2005. gada skaidri uzskatīja, ka perindoprils nav iedarbīgāks par kādu citu AKEI, un ar cenu saistītu iemeslu dēļ ieteica lietot citus AKEI, nevis perindoprilu, pat aizvietot perindoprilu ar citu AKEI, it īpaši ar lisinoprilu vai ramiprilu. Komisija kļūdaini apgalvo, ka prasītāju iesniegtie dokumenti, kas saistīti ar *PCT*, pauž individuālus apsvērumus un pārdomas. Šo kompetento iestāžu īstenoto politiku, ko turklāt nosaka vērā ņemams skaits Apvienotās Karalistes reģionos izvietotas *PCT*, nevar uzskatīt par vienkāršām individuālām pārdomām. Lai kāda būtu *PCT* iniciatīvu konkrētā ietekme, šo iestāžu vērtējumi par iespējām aizvietot perindoprilu ar citiem AKEI tiecas apstrīdēt Komisijas analīzi par AKEI grupas neviendabību.
- 1465 Līdz ar to Apvienotās Karalistes vietējo kompetento iestāžu īstenotā politika veselības jomā apstiprina faktu, ka ārstnieciskā ziņā perindoprils neatšķiras no pārējiem AKEI.
- 1466 Sestkārt, Komisija kļūdaini izmantoja *Servier* iekšējos dokumentus, lai pierādītu īpašu perindoprila ārstniecisko īpašību esamību salīdzinājumā ar pārējiem AKEI.
- 1467 Iesākumā jāatgādina, ka atbilstoši pierādījumu jomā vispārīgi piemērojamiem noteikumiem dokumenta ticamība un līdz ar to pierādījuma spēks ir atkarīgs no tā izcelsmes, tā sagatavošanas apstākļiem, tā adresāta un tā satura saprātīgā rakstura un ticamības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1991. gada 24. oktobris, *Atochem*/Komisija, T-3/89, EU:T:1991:58, 31.–38. punkts, un 1999. gada 11. marts, *Ensidesa*/Komisija, T-157/94, EU:T:1999:54, 312. punkts; tiesneša B. Vesterdorfa [*B. Vesterdorf*], pildot ģenerāladvokāta pienākumus, secinājumi lietā *Rhône-Poulenc*/Komisija, T-1/89, EU:T:1991:38).
- 1468 Šajā gadījumā *Servier* iekšējie dokumenti, ņemot vērā to, ka tajos ir ietverti tādi AKEI ārstnieciskā lietojuma vērtējumi, kuru mērķis ir veicināt perindoprila izplatīšanu, atšķirībā no medicīniskajiem ieteikumiem nav līdzsvarots zinātniskas informācijas kopsavilkums. To pamatā atšķirībā no medicīniskajiem pētījumiem arī nav tāda metodoloģija, kuras mērķis būtu nodrošināt iegūto rezultātu uzticamību. Šo iekšējo dokumentu fragmenti līdz ar to ir jāanalizē, ņemot vērā apstākli, ka dažiem no šiem dokumentiem ir veicināšanas mērķis.
- 1469 Tādējādi no iekšējās stratēģijas dokumentiem izriet, ka *Servier* ar perindoprila īpašībām iepazīstināja tam labvēlīgā gaismā ārstiem paredzētu reklamējošu vēstījumu ietvaros. Dokumentos, kuros apkopoti *Servier* veicināšanas pasākumi, ir uzsvērti perindoprila pozitīvie rezultāti un, pamatojoties uz zinātniskiem pētījumiem, pat ir minēts unikālais iedarbības veids, iespēja pozitīvā ziņā atšķirt perindoprilu no tā konkurentiem, pat perindoprila pārākums attiecībā pret citiem AKEI tādās jomās kā tā koncentrācijas izmaiņu plazmā rādītājs, iedarbīgums attiecībā uz asinsspiediena pazemināšanu, apvienojuma sinerģija ar diurētiķi vai sirds un asinsvadu aizsardzība.
- 1470 Tomēr, kā tika teikts iepriekš, šo vēstījumu saturs ir jāanalizē, ņemot vērā to veicināšanas mērķi. Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka Komisija neapstrīd prasītāju apgalvojumu, saskaņā ar kuru uz visiem AKEI tiek norādīts kā uz vislabākajiem to attiecīgajos veicināšanas vēstījumos. Turklāt *Servier* iekšējās stratēģijas dokumenti, kā arī lietas materiālos ietvertie citu AKEI vadības plāni, laišanas tirgū plāni un veicināšanas vēstījumi rāda, ka arī citu AKEI, tādu kā ramiprils, lisinoprils vai trandolaprils, veicināšanas kampaņas tāpat ir ļoti cildinošas, iepazīstinot ar šo zāļu ārstnieciskajām īpašībām. Citu AKEI veicināšanas kampaņās šīs zāles bieži aprakstītas kā vadošās zāles, kā unikālas zāles starp pārējiem AKEI un atzītas kā atsauces zāles vai labākā izvēle. Šajās komunikācijas kampaņās tiek uzsvērtas aplūkojamo zāļu apgalvotās priekšrocības AKEI grupā attiecībā uz indikācijām, iedarbīgumu vai panesamību. Dažreiz tajās ir ietverti tieši salīdzinājumi ar perindoprilu un attiecībā uz dažām no šīm zālēm ir norādīts šo zāļu pārākums salīdzinājumā ar perindoprilu. Šajos apstākļos to vēstījumu saturs, kuru mērķis ir reklamēt perindoprilu un kuri ietverti *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos, neļauj uzskatīt, ka šīs zāles atšķiras no pārējiem AKEI ārstnieciskā ziņā.

- ¹⁴⁷¹ Turklāt *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos, ja tos skata kopumā, neatklājas perindoprila ārstnieciskais pārākums salīdzinājumā ar citiem AKEI. No šiem dokumentiem izriet, ka citiem AKEI, tādiem kā ramiprils, lisinoprils un enalaprils, ir priekšrocības attiecībā uz indikāciju un iedarbīguma pierādījumiem, pateicoties tādiem pētījumiem kā *TRACE*, *AIRE* vai *HOPE*. It īpaši ramiprils tiek minēts kā zāles, attiecībā uz kurām pastāv iedarbīguma pierādījumi sirds mazspējas jomā pacientiem ar augstu sirds un asinsvadu slimību risku un diabēta slimniekiem.
- ¹⁴⁷² Visbeidzot Komisija tostarp apstrīdētā lēmuma 2224.–2236. apsvērumā norāda, ka saskaņā ar *Servier* iekšējiem dokumentiem veicināšanas kampaņu mērķis ir bijis it īpaši norādīt perindoprila atšķirības no pārējiem AKEI. Tomēr no šiem pašiem dokumentiem izriet, ka komunikācijas kampaņas, no ārstu viedokļa raugoties, nav ļāvušas pietiekami norādīt perindoprila atšķirības no citiem AKEI. Šajos dokumentos ir minēts, piemēram, 2007. gada jūlijā sadarbībā ar ģimenes ārstiem un kardiologiem veikts kvalitatīvs pētījums, saskaņā ar kuru perindopriils un ramiprils bija uztverti kā līdzīgas zāles. 2009.–2010. gada vadības plānā pārbaudītā laikposma beigās ir uzsvērts diferenciācijas trūkums attiecībā uz ramiprilu. Attiecībā uz Nīderlandi 2006.–2007., 2007.–2008. un 2008.–2009. gada vadības plānos ir norādīts, ka daudzi ģimenes ārsti uzskatīja lisinoprilu par līdzvērtīgu perindoprilam.
- ¹⁴⁷³ Līdz ar to *Servier* iekšējie dokumenti nepierāda, ka perindopriils savu īpašo ārstniecisko īpašību dēļ būtu atzīts par atšķirīgu no pārējiem AKEI. Lai arī uzņēmums, tāpat kā citi uzņēmumi, kas tirgo AKEI, ir mēģinājis veicināt perindoprilu un pozitīvā veidā parādīt tā atšķirības, izmantojot cildinošu komunikāciju, saskaņā ar šiem pašiem dokumentiem šī stratēģija nav ļāvusi pietiekami parādīt perindoprila atšķirības salīdzinājumā ar pārējiem AKEI.
- ¹⁴⁷⁴ Septītkārt, Komisija ir pamatojusi savu vērtējumu par perindoprila ārstēšanas aizstājamību ar zāļu izrakstītāju aptauju.
- ¹⁴⁷⁵ Nosakot aptaujas anketas saņēmējus, Komisija pamatojās uz *Servier* iesniegtu perindoprila izrakstītāju sarakstu, kurā vajadzēja būt ietvertiem it īpaši visiem kardiologiem un ģimenes ārstiem, ar kuriem *Servier* bija profesionālās un komerciālās attiecībās. Lai arī dažos sarakstos bija ietverti gandrīz visi parakstītāji, tā tas nebija attiecībā uz Francijas un Apvienotās Karalistes ģimenes ārstu sarakstu. Šajos apstākļos, kā uzsver *Servier*, pastāv atlases neobjektivitāte attiecībā uz šīm divām adresātu kategorijām. Ir jākonstatē, ka šī neobjektivitāte varēja ietekmēt aptaujas rezultātus attiecībā uz šīm divām kategorijām, jo ir iespējams, ka ārsti, kuri bija profesionālās attiecībās ar *Servier*, vairāk nekā citi izrakstītāji deva priekšroku perindoprila izrakstīšanai savā profesionālajā praksē.
- ¹⁴⁷⁶ Turklāt dažu aptaujas rezultātu pārskats neatbilst jautājumiem, kas tika uzdoti ārstiem, zāļu izrakstītājiem. Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 2392. apsvērumā iepazīstināja ar to, cik procentiem respondentu perindopriils bija pirmās vai otrās izvēles iecienītākās zāles (sākotnējas) smagas hipertensijas, hronisku sirds išēmisko slimību un sirds mazspējas gadījumos. Tomēr prasītājas uzsver – un tas netiek apstrīdēts –, ka pašā aptaujā nav minēts neviens “iecenītākais” ārstēšanas veids, bet gan uzdots jautājums, kādu sirds un asinsvadu slimību gadījumā perindopriils tiek izrakstīts kā “pirmais/otrais ārstēšanas veids, ko izvēlas salīdzinājumā ar citiem ārstēšanas veidiem”. Pozitīva atbilde uz šo jautājumu nenozīmē, ka perindopriils tiek izrakstīts, dodot tam priekšroku salīdzinājumā ar pārējiem AKEI, un neļauj noskaidrot, kādā proporcijā perindopriils tiek izrakstīts kā pirmais arteriālās hipertensijas ārstēšanas veids. Tāpat pozitīva atbilde uz jautājumiem par perindoprila īpašo iedarbīgumu zināmu kategoriju pacientiem un par tā retākām blakusparādībām zināmu kategoriju pacientiem, ņemot vērā jautājumu formulējumu, noteikti nenozīmē, ka ārsta, kurš izraksta zāles, ieskatā perindopriils atšķirās no citiem AKEI.
- ¹⁴⁷⁷ Turklāt no šīs aptaujas rezultātiem izriet, ka 51 % respondentu uzskata, ka attiecībā uz 81 līdz 100 % pacientu, kuri uzsāka ārstēšanos ar perindoprilu, bija līdzvērtīgas zāles. No tā izriet, ka lielākajai daļai aptaujāto ārstu, no terapeitiskā viedokļa raugoties, bija iespējams aizvietot perindoprilu ar kādām citām zālēm attiecībā uz lielāko daļu pacientu, kas uzsāka ārstēšanos. Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 2454. apsvērumā atzīst, ka vairākums respondentu uzskatīja citas zāles par līdzvērtīgām

ārstnieciskām alternatīvām perindoprilam. Komisija arī norāda, ka praktizējošie ārsti visbiežāk kā alternatīvu minēja ramiprilu Francijā, Polijā un Apvienotajā Karalistē un enalaprilu un lisinoprilu Nīderlandē.

1478 No iepriekš minētā izriet, ka Komisijas veiktā aptauja neapstiprina apgalvojumu par perindoprila diferenciāciju attiecībā pret citiem AKEI.

1479 Astotkārt, no atbildēm uz jautājumiem, kurus Komisija uzdeva citu AKEI ražotājiem un kuri analizēti apstrīdētā lēmuma 2255. un nākamajos apsvērumos, izriet, ka *AstraZeneca*, kas ražo lisinoprilu, uzskatīja perindoprilu par vienu no pieciem AKEI, kas var aizvietot tās lisinoprilu līdz tā patenta beigu datumam. Tāpat *Merck Sharp & Dohme (MSD)*, kas ražo enalaprilu un lisinoprilu, atzina, ka *Servier* ir viens no uzņēmumiem, kas ar to konkurē hipertensijas ārstēšanas jomā, un ka tās produkts, perindoprils, ir viens no ārstēšanas veidiem, ko var izmantot kā alternatīvu tās antihipertensīvajiem ārstēšanas veidiem. Turklāt, lai arī *Sanofi-Aventis* uzskata, kā Komisija minējusi apstrīdētajā lēmumā, ka perindoprils un ramiprils nav “savstarpēji aizvietojami”, tas teikts attiecībā, pirmkārt, uz jūtami nozīmīgāku pacientu daļu, kuri var izmantot ramiprilu, ņemot vērā tā plašākās indikācijas jomā, kas attiecas uz mirstības no sirds un asinsvadu slimībām samazināšanu, un, otrkārt, uz ramiprila iesākumā plašāko devu gammu. Lai arī šie elementi, pieņemot, ka tie tiek pierādīti, var ierobežot iespējas aizstāt ramiprilu ar perindoprilu, tie katrā ziņā nevar ierobežot iespējas aizstāt perindoprilu ar ramiprilu. Tie tāpat neliedz uzskatīt ramiprilu par zālēm, ar ko var aizstāt perindoprilu ārstnieciskā ziņā.

1480 No iepriekš minētā izriet, ka oriģinālo zāļu ražotāju atbildes uz Komisijas uzdotajiem jautājumiem tiecas apstiprināt, ka perindoprilu ārstnieciskā ziņā var aizstāt ar pārējiem AKEI.

1481 Ņemot vērā visus lietas materiālus, ir jāsecina, ka ārstnieciskā ziņā nepastāv būtiskas atšķirības starp perindoprilu un pārējiem AKEI, tostarp iedarbīguma un blakusparādību ziņā. Lietas materiālos nav ietverti objektīvi zinātniski pierādījumi perindoprila ārstnieciskam pārākumam attiecībā pret pārējiem AKEI. Ir ļoti izplatīts zāļu izrakstītāju uzskats, ka AKEI ir savstarpēji aizstājami, un pastāv daudz medikamentu, kurus ārsti uzskata par ārstniecības ziņā līdzvērtīgiem perindoprilam. Līdz ar to Komisija ir kļūdaini uzskatījusi, ka AKEI grupa ir neviendabīga un ka perindoprilam šajā zāļu grupā ir īpašas ārstnieciskas īpašības.

1482 Līdz ar to ir jāpiekrīt prasītāju argumentācijai, saskaņā ar kuru Komisija ir pieļāvusi kļūdu analizē par AKEI ārstēšanas aizstājamību.

ii) Par ārstu “inertuma” fenomenu attiecībā uz jauniem pacientiem

1483 No apstrīdētā lēmuma 2388. apsvēruma, 2511. un nākamajiem apsvērumiem, kā arī 2539. un nākamajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija uzskatīja perindoprilu par “pārbaudītu produktu”, kam attiecībā uz jauniem pacientiem ir ierobežots konkurences spiediens saistībā ar labi zināmo ārstu “inertuma” fenomenu. Pat ja ārstiem ir pieejami vairāki ārstēšanas veidi, viņi drīzāk izrakstot jaunajiem pacientiem tādas zāles, kas iepriekš ir izrādījušās iedarbīgas.

1484 Komisijas ieskatā, jau pirms pārbaudītā laikposma bija izveidojusies plaša tādu pacientu bāze, kas pastāvīgi lietoja perindoprilu. Ārstu “inertuma” fenomens, kas ierobežo pieejamo ārstēšanas veidu aizvietojamību, esot bijis mehānisms, kas ļāva nodrošināt perindoprila klientu bāzi. Tas, ka pastāvēja pieaugoša ārstu grupa, kas uzticīgi izrakstīja perindoprilu, izskaidrojot ar perindoprilu ārstēto pacientu bāzes pastāvīgo pieaugumu.

1485 Prasītājas apstrīd šo Komisijas vērtējumu, norādot, ka būtībā starp AKEI ražotājiem bija cieša konkurence attiecībā uz jaunajiem pacientiem un ka nepastāvēja nozīmīgs ārstu “inertums”, bet vienīgi zāļu izrakstītājus neietekmēja cenas.

- 1486 Iesākumā jānorāda, ka ārstu “inertuma” fenomens, ko Komisija definē kā “dabisku” tieksmi jauniešiem pacientiem izrakstīt zāles, kuras ir devušas labus rezultātus iepriekšējiem pacientiem, atbilstoši tam, ko pati Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 2540. apsvērumā, ir apstāklis, kas var būt mainīgs laikā un kas ir atkarīgs no patoloģijas veida. Ir runa par empīrisku jautājumu, kas ir uzmanīgi jāpārbauda katrā gadījumā atsevišķi.
- 1487 Kā Vispārējā tiesa ir nospriedusi lietā, kurā pieņemts 2010. gada 1. jūlija spriedums *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266), zāļu izrakstīšanas praksei raksturīgā “inertuma” cēlonis var būt tostarp ārstu tradicionāli piesardzīgā attieksme pret jaunu produktu, par kura īpašībām viņiem vēl ir zināms maz, un, konkrētāk, viņu nozīmīgās bažas par šī produkta iespējamām blakusparādībām, piemēram, iespējamo kancerogēno iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266, 91., 92. un 98. punkts).
- 1488 Tādējādi šīs lietas apstākļos ir jāvērtē, cik lielā mērā ārstu “inertuma” fenomens varēja ierobežot pieejamo ārstēšanas veidu aizstājamību un izskaidrot ar perindoprilu ārstēto pacientu bāzes pieaugumu, ko Komisija novērtēja kā pastāvīgu pieaugumu.
- 1489 Pirmkārt, kā tika atzīts iepriekš, no lietas materiāliem neizriet, ka AKEI būtu nevienmērīgi ārstnieciskā ziņā. Gluži pretēji, ārstnieciskā ziņā nav nozīmīgu atšķirību starp perindoprilu un pārējiem AKEI, tostarp iedarbīguma un blakusparādību ziņā. Tā kā AKEI grupā nepastāv nevienmērība, neviens apstāklis tādējādi neierobežoja ārstu rīcības brīvību izrakstīt citus AKEI, nevis perindoprilu. Lietas materiāli nelielā mērā domāt, ka pārējie AKEI radīja īpašas bažas attiecībā uz to iespējamām blakusparādībām. Šajos apstākļos šajā lietā nepastāv īpašas bažas attiecībā uz AKEI ārstniecisko lietojumu vai iespējamām blakusparādībām, kas ārstos, kuriem iepriekš bijusi izdevība izrakstīt perindoprilu, varēja radīt lielu “inertumu”, kad tiem bija jāizvēlas izrakstīt kādu no AKEI jauniešiem pacientiem.
- 1490 Ir jāuzsver, ka perindoprila situācija attiecībā pret pārējiem AKEI atšķiras no PSI situācijas attiecībā pret anti-H2 lietā, kurā tika pieņemts 2010. gada 1. jūlija spriedums *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266). Minētajā lietā PSI un anti-H2 tika izmantoti atšķirīgi, jo PSI galvenokārt tika izrakstīti, lai ārstētu smagas kuņģa un zarnu trakta slimības saistībā ar paaugstinātu skābes daudzumu, bet anti-H2 tika izrakstīti, lai ārstētu mazāk smagas vai vieglas šo slimību formas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija* (T-321/05, EU:T:2010:266, 72. punkts). Anti-H2 nevarēja īstenot būtisku konkurences spiedienu uz PSI, ņemot vērā tostarp nozīmīgumu, kāds ārstu un pacientu ieskatā ir anti-H2 ārstnieciskajam pārākumam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *AstraZeneca/Komisija*, C-457/10 P, EU:C:2012:770, 58. punkts). Šajā lietā nav pierādīts nekāds perindoprila ārstnieciskais pārākums attiecībā pret pārējiem AKEI, kas varētu traucēt šiem AKEI īstenot būtisku konkurences spiedienu uz perindoprilu attiecībā uz jauniešiem pacientiem.
- 1491 Turklāt perindoprils tika izlaists pēc vairākiem citiem AKEI, tostarp pēc lizinoprila un enalapрила Francijas, Nīderlandes un Apvienotās Karalistes tirgos un pēc enalapрила Polijas tirgū. Tādējādi saistībā ar perindoprilu attiecībā pret AKEI, kuri bija laisti tirgū iepriekš, nevarēja pastāvēt “inertuma” fenomens, kas saistīts ar ārstu tradicionāli piesardzīgo attieksmi pret jaunu produktu, par kura īpašībām viņiem vēl ir zināms maz.
- 1492 Līdz ar to no lietas materiāliem neizriet, ka saistībā ar perindoprilu attiecībā pret pārējiem AKEI varēja pastāvēt īpašs “inertums” ārstu zāļu izrakstīšanas praksē, ņemot vērā AKEI ārstnieciskās īpašības un šo zāļu tirgū laišanas laiku.
- 1493 Otrkārt, apstrīdētā lēmuma pamats, saskaņā ar kuru jau pirms pārbaudītā laikposma bija izveidojusies plaša tādu pacientu bāze, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu ar perindoprilu, ir ļoti jārelativizē.

- 1494 No lietas materiāliem izriet, ka 2000. gada janvārī visās aplūkojamajās valstīs perindoprila pacientu bāze bija daudz mazāka nekā citiem AKEI, piemēram, ramiprilam, enalaprilam un lisinoprilam. Tablešu un kapsulu pārdošanas apjoma ziņā perindoprils Apvienotajā Karalistē ieņēma ceturto vietu pēc lisinoprila, enalaprila un ramiprila, un tā pārdošanas apjoms bija vairāk nekā trīs reizes mazāks nekā lisinoprilam; Nīderlandē tas ieņēma trešo vietu pēc enalaprila un lisinoprila, un tā pārdošanas apjoms bija vairāk nekā desmit reizi mazāks nekā enalaprilam; Francijā tas ieņēma otro vietu pēc ramiprila, savukārt Polijā – otro vietu pēc enalaprila, un tā pārdošanas apjoms bija apmēram sešas reizes mazāks nekā enalaprilam.
- 1495 Šajos apstākļos, pieņemot, ka tiek pierādīta “inertuma” mehānisma pastāvēšana ārstu zāļu izrakstīšanas praksē, šis fenomens nevarēja dot īpašu labumu perindoprilam, ņemot vērā to pacientu relatīvo daudzumu, kas saņēma pastāvīgu ārstēšanu ar šīm zālēm, salīdzinājumā ar pārējiem AKEI, kuru stāvoklis, ņemot vērā pārdošanas apjomu, bija daudz spēcīgāks.
- 1496 Treškārt, apstrīdētajā lēmumā izdarītais konstatējums par to pacientu bāzes pastāvīgo pieaugumu, kuri tika ārstēti ar perindoprilu, un, vispārīgāk, konstatējums par perindoprila komerciālajiem panākumiem, arī ir jārelativizē, ņemot vērā pārējo AKEI situāciju.
- 1497 No lietas materiāliem izriet, ka no visiem AKEI perindoprils nav AKEI grupas zāles, kuras aplūkojamajā laikposmā būtu guvušas vislielākos panākumus. Lai arī apstrīdētā lēmuma 2129. apsvērumā ir norādīts, ka *Servier* perindoprilu saturošu produktu pārdošanas apjoms pasaulē sasniedza vairāk nekā 800 miljonus EUR labākajā gadā, minētajā lēmumā nav sniegtas nekādas norādes par pārējo AKEI ražotāju sasniegtajiem pārdošanas apjomiem pasaulē. Šajā ziņā prasītājas tiesas sēdē norādīja – un tas netika apstrīdēts –, ka lietas faktu rašanās laikā perindoprils ieņēma 143. vietu pasaulē pārdotāko molekulu sarakstā, savukārt, piemēram, *Sanofi-Aventis* ramiprils atradās 72. vietā šajā sarakstā. Perindoprils, kas atrodas dažu valstu tirgos, gandrīz nav atrodams tādos nozīmīgos tirgos kā Vācijas tirgus, kurā tas lietas faktu rašanās laikā sasniedza mazāk nekā 1 % no AKEI grupas zāļu pārdošanas apjoma. Kā apgalvo prasītājas, aplūkojamajā laikposmā ramiprils bija pasaulē visvairāk pārdotās AKEI grupas zāles.
- 1498 No lietas materiāliem izriet, ka Komisijas izraudzītajos četros ģeogrāfiskajos valstu tirgos *Servier* perindoprils, neraugoties uz tā pārdošanas apjoma pieaugumu, nekad nav bijis AKEI līderis tablešu un kapsulu pārdošanas apjoma ziņā apstrīdētajā lēmumā aplūkoto darbību laikposmā. Saskaņā ar apstrīdētajā lēmumā minētajiem tablešu un kapsulu pārdošanas apjoma datiem perindoprils atradās trešajā vietā Nīderlandē (2007. gada novembrī) un Apvienotajā Karalistē (2007. gada jūnijā), otrajā vietā Francijā (2008. gada augustā) un Polijā (2006. gada maijā) ar tādiem pārdošanas apjomiem, kas – izņemot Franciju – katrā valsts tirgū bija daudz mazāki par līdera pārdošanas apjomu.
- 1499 Pārdošanas apjoma pieauguma ziņā, lai arī perindoprila pārdošanas apjoms četros attiecīgajos valstu tirgos kopumā aplūkojamajā laikposmā pieauga, tā notika arī ar pārējiem AKEI, piemēram, ramiprilu un lisinoprilu. Ņemot vērā apstrīdētajā lēmumā minētos tablešu un kapsulu pārdošanas apjoma datus, ir jānorāda, ka 2000. gadu laikā lisinoprilam bija pastāvīgs pārdošanas apjoma pieaugums, savukārt ramiprila pārdošanas apjoma pieaugums bija ievērojami lielāks nekā perindoprila pārdošanas apjoma pieaugums šajā laikposmā.
- 1500 Ņemot vērā pārējo AKEI pārdošanas apjoma izmaiņas, ir jārelativizē tas, cik nozīmīgs bija apstrīdētajā lēmumā minētais perindoprila pārdošanas apjoma pastāvīgā pieauguma fenomens.
- 1501 Ceturtkārt, nozīmīgas pārdošanas apjoma svārstības attiecībā uz AKEI 2000. gados liek apšaubīt lielo “inertumu” ārstu AKEI izrakstīšanas praksē.
- 1502 Vispirms no *CRA* ziņojuma, ko *Servier* bija pasūtījusi un kas datēts ar 2013. gada janvāri, izriet, ka AKEI relatīvie pārdošanas apjomi laikā no 2001. līdz 2010. gadam piedzīvoja nozīmīgas svārstības un zāļu attiecīgajās pozīcijās bija vērojamas atšķirīgas izmaiņas. Piemēram, laikā no 2001. līdz

2010. gadam perindoprila pārdošanas apjoma daļa kopējā AKEI pārdošanas apjomā, izsakot to noteiktās dienas devās, nedaudz pieauga Apvienotajā Karalistē (paliekot robežās no 5 līdz 10 %), savukārt ramiprila pārdošanas apjoma daļa gandrīz divkāršojās (no pārdošanas apjoma daļas no 30 līdz 40 % ieskaitot līdz daļai no 60 līdz 70 % ieskaitot), bet lisinoprila pārdošanas apjoma daļa ievērojami samazinājās. Polijā tajā pašā laikposmā perindoprila pārdošanas apjoma daļa ievērojami samazinājās (no pārdošanas apjoma daļas no 15 līdz 20 % ieskaitot līdz daļai no 10 līdz 15 % ieskaitot), savukārt ramiprila pārdošanas apjoma daļa nozīmīgi pieauga (no daļas no 0 līdz 5 % ieskaitot līdz daļai no 60 līdz 70 % ieskaitot). Nīderlandē perindoprila un ramiprila situācija nedaudz uzlabojās, un abu šo zāļu pārdošanas apjoma daļa 2010. gadā sasniedza līmeni no 10 līdz 20 % ieskaitot, savukārt enalaprila pārdošanas apjoma daļa šajā laikā aizvien bija no 40 līdz 50 % ieskaitot. Francijā lisinoprila situācija nozīmīgi pasliktinājās (no pārdošanas apjoma daļas no 30 līdz 40 % ieskaitot 2001. gadā līdz daļai no 5 līdz 10 % ieskaitot 2010. gadā), savukārt perindoprila pārdošanas apjoma daļa būtiski pieauga (no daļas no 10 līdz 15 % ieskaitot līdz daļai no 20 līdz 30 % ieskaitot), tomēr šis pieaugums bija mazāks nekā ramiprilam (no daļas no 20 līdz 30 % ieskaitot līdz daļai no 50 līdz 60 % ieskaitot).

1503 Komisija norāda, ka katra AKEI pārdošanas apjoma daļas aprēķins kopējā šīs grupas zāļu pārdošanas apjomā ir nepareizs, ciktāl šis aprēķins ir balstīts uz pārdošanas apjomu, kas izteikts noteiktās dienas devās, kas liekot pārāk augstu novērtēt pārējo AKEI, it īpaši ramiprila, pārdošanas apjoma pieaugumu.

1504 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka pati Komisija AKEI pārdošanas apjomu galvenokārt analizēja, izmantojot noteiktās dienas devas, un tādējādi *a priori* nevar uzskatīt, ka šāds aprēķins nav atbilstīgs, lai analizētu AKEI pārdošanas apjoma izmaiņas laikā, pretējā gadījumā tā apšaubītu pati savu analīzi. Komisija turklāt nesniedz nekādu citu alternatīvu analīzi par dažādo AKEI relatīvo pārdošanas apjomu izmaiņām, kas būtu balstīta uz ticamākiem datiem. Turklāt, lai arī Komisija norāda, ka minētā aprēķina veida rezultātā ramiprila pārdošanas apjoma vērtība tikusi palielināta divas reizes vai vairāk, tā nesniedz nekādu skaidrojumu tam, lai atbalstītu tēzi, saskaņā ar kuru šī aprēķina veida rezultātā ir pārāk augstu novērtēta arī pārējo AKEI, nevis ramiprila pārdošanas apjoma daļa. Visbeidzot, katrā ziņā no apstrīdētajā lēmumā minētajiem ierobežotajiem datiem par AKEI pārdošanas apjomu, kas izteikts tabletēs un kapsulās, izriet, ka ikvienā no pētītajām valstīm notika būtiskas izmaiņas dažādo AKEI attiecīgajās pozīcijās laikā no 2000. gada janvāra līdz 2006.–2008. gadam, un arī Komisija šo izmaiņu esamību nav apstrīdējusi.

1505 Turklāt Komisija norāda, pirmām kārtām, ka AKEI tirgus daļu salīdzinājums ir balstīts uz premisu par tirgu, ko veido visi AKEI, lai gan tirgus noteikšana nozīmē tieši to, ka tiek noteikts konkrētais tirgus, un, otrām kārtām, ka analīze neļauj tieši apgalvot, ka ramiprila pārdošanas apjoma pieaugums notika uz perindoprila pārdošanas apjoma rēķina.

1506 Tomēr, lai arī nav noliedzams, ka perindoprila tirgus daļu aprēķināšanai ir nepieciešama iepriekšēja tirgus noteikšana un ka līdz ar to dažādo AKEI tirgus daļu jēdzienu šajā gadījumā nevar pieņemt, analīze par AKEI relatīvo pārdošanas apjomu izmaiņām, kam savukārt nav nepieciešama AKEI tirgus pastāvēšana, nav neatbilstīga konkrētā tirgus noteikšanai.

1507 Turklāt prasītājas neapgalvo, ka AKEI relatīvo pārdošanas apjomu izmaiņas ļauj tieši apgalvot, ka perindoprils ir pakļauts pārējo AKEI konkurences spiedienam. Tās apgalvo, ka AKEI relatīvo pārdošanas apjomu izmaiņas tajā pašā valstī neapstiprina nozīmīga "inertuma" pastāvēšanu ārstu AKEI izrakstīšanas praksē. Šajā ziņā Komisija neizvirza nevienu skaidrojumu par saderību starp ārstu "inertuma" mehānismu, ko tā uzsver apstrīdētajā lēmumā, un AKEI relatīvo pārdošanas apjomu svārstībām laikā. Šajos apstākļos ir jāuzskata, kā pamatoti apgalvo prasītājas, ka AKEI relatīvo pārdošanas apjomu būtiskās izmaiņas pārbaudītajā laikposmā liek apšaubīt to, cik nozīmīgs ir apgalvotais ārstu "inertuma" mehānisms viņu AKEI izrakstīšanas praksē.

- 1508 Piektkārt, lietas materiāli, it īpaši pētījums *Thalès*, ko *Servier* bija pasūtījusi saistībā ar savu stratēģisko plānošanu, Komisijas veiktā zāļu izrakstītāju aptauja un AKEI ražotāju atbildes uz Komisijas jautājumiem, nepierāda, ka pastāv nozīmīgs ārstu rīcības “inertums” viņu perindoprila izrakstīšanas praksē.
- 1509 Pētījums *Thalès*, kas tika veikts laikā no 2003. gada decembra līdz 2004. gada februārim, attiecas uz Francijas ģimenes ārstu veiktās perindoprila izrakstīšanas profila izmaiņām. Šis pētījums perindoprila izrakstītājus iedalā trīs kategorijās: “lielie izrakstītāji”, kas izrakstījuši perindoprilu vairāk nekā desmit reizes ceturksnī, “vidējie izrakstītāji”, kas to izrakstījuši sešas līdz desmit reizes ceturksnī, un “mazie izrakstītāji”, kas to izrakstījuši vienu līdz piecas reizes ceturksnī. Pētījumā analizētas izrakstītāju tipoloģijas izmaiņas laikā starp 2003. gada aprīli–jūniju (T 0) un laikposmu no 2003. gada decembra līdz 2004. gada februārim (T 2). Pamatojoties uz savu pierādījumu par perindoprilam “uzticīgu” izrakstītāju augošas grupas esamību, Komisija norāda, ka 80 līdz 90 % no “lielajiem izrakstītājiem”, 50 līdz 60 % no “vidējiem izrakstītājiem” un 60 līdz 70 % no “mazajiem izrakstītājiem” T 0 laikposmā joprojām pieder tai pašai kategorijai T 2 laikposmā.
- 1510 Tomēr šīs izmaiņas nepierāda ārstu liela “inertuma” esamību perindoprila izrakstīšanā, jo, pirmkārt, tās ir konstatētas astoņu līdz desmit mēnešu ierobežotā laikposmā un, otrkārt, šajā ierobežotajā laikposmā nozīmīga ir to ārstu proporcija, kuri ir mainījuši kategoriju. Turklāt ir jānorāda, ka pētījums *Thalès*, uz kuru Komisija pamatojas, ģimenes ārstus iedalā četrās ārstu grupās: “uzticīgie”, “dezertieri”, “jaunie klienti” vai “gadījuma rakstura lietotāji”, atkarībā no to izrakstīšanas ieradumu attīstības starp laikposmiem T 0 un T 2. Pētījumā ir norādīts, ka “uzticīgo”, “dezertieru”, “jauno klientu” un “gadījuma rakstura lietotāju” ģimenes ārstu proporcija sasniedza attiecīgi 30 līdz 40 %, 5 līdz 10 %, 10 līdz 15 % un 40 līdz 50 % no visiem ģimenes ārstiem. Tādējādi no pētījuma *Thalès* rezultātiem izriet, ka “uzticīgo” ģimenes ārstu proporcija ir mazākumā – mazskaitlīgāka nekā “gadījuma rakstura lietotāju” ģimenes ārstu proporcija. Pētījuma *Thalès* rezultāti, kuri turklāt attiecas tikai uz Francijas ģimenes ārstiem, līdz ar to nepierāda ārstu “inertuma” mehānisma nozīmīgumu tajā, kas attiecas uz perindoprila izrakstīšanu un “uzticīgo” ārstu, perindoprila izrakstītāju, lielo proporciju.
- 1511 Turklāt Komisija neapstrīd prasītāju apgalvojumu, saskaņā ar kuru 52 % no uzrunātajiem ārstiem aptaujā, ko Komisija rīkoja perindoprila izrakstītājiem, atbildēja, ka viņi vairāk izraksta alternatīvas zāles, nevis perindoprilu. Tas, ka lielākā daļa ārstu vairāk izraksta perindoprilam alternatīvās zāles, nevis perindoprilu, arī tiecas apstrīdēt “inertuma” mehānisma esamību par labu īpaši perindoprilam.
- 1512 Visbeidzot, no trīs Komisijas aptaujāto AKEI ražotāju atbildēm izriet, ka pēdējie minētie uzskata perindoprilu par savu pašu zāļu konkurentu. It īpaši *Sanofi-Aventis* savā atbildē Komisijai skaidri pauž, ka perindoprils ir tās pirmais konkurents Nīderlandē, Polijā un no 2001. gada Francijā, kā arī tās otrais konkurents Apvienotajā Karalistē. Neviena elements aptaujāto AKEI oriģinālo zāļu ražotāju atbildēs netiecas pierādīt, ka konkurences spiedienu AKEI starpā ierobežoja nozīmīgs ārstu “inertuma” fenomens attiecībā uz jaunajiem pacientiem.
- 1513 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija nav pierādījusi, ka ārstu “inertuma” fenomens un pieaugošas perindoprilam “uzticīgo” izrakstītāju grupas esamība būtiski ierobežoja konkurences spiedienu, ko uz perindoprilu izdarīja pārējie AKEI attiecībā uz jaunajiem pacientiem.

iii) Par pacientu, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, vāju gatavību pārmaiņām

- 1514 Komisija tostarp apstrīdētā lēmuma 2496.–2510. apsvērumā uzskatīja, ka pacienti, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu ar perindoprilu, nebija gatavi pāriet pie alternatīvām zālēm, ja bija pieraduši pie perindoprila. Saistībā ar perindoprila “pārbaudīta produkta” raksturu *Servier* baudīja priekšrocību informācijas jomā, jo pacientiem, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu ar perindoprilu, par šīm zālēm bija vairāk zināšanu nekā par pārējām, kuras vēl nebija izmēģinātas.

- 1515 Nevienādības dēļ, kas pastāv starp AKEI grupas produktiem un kas var būt saistīta ar iedarbīguma un panesamības atšķirībām individuālā līmenī, pēc Komisijas domām, esot jāuzskata, ka zāļu maiņa vienas un tās pašas terapeitiskās grupas ietvaros ir maz iespējama. Šāda terapijas maiņa varot būt saistīta ar izmaksām, kas izriet no papildu medicīniskām konsultācijām, ar iespējami ļoti smagiem blakusparādību rašanās riskiem, kā arī ar normāla asinsspiediena ne optimālu nodrošināšanu.
- 1516 To, ka ārstēšanas veida maiņa pacientiem, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, kura atbilst viņu vajadzībām, ir maz ticama, pēc Komisijas domām, apstiprinot it īpaši virkne longitudinālu pētījumu, zāļu izrakstītāju aptaujas rezultāti un *Sanofi-Aventis* atbilde uz Komisijas anketu, saskaņā ar ko zāļu maiņa starp ramiprilu un perindoprilu ir ļoti ierobežota. Komisija apgalvo, ka vidējais ārstēšanās ilgums ar perindoprilu var tikt vērtēts kā septiņus līdz astoņus gadus ilgs un ka “uzticības” līmenis 90 %, kas noteikts pēc perindoprila izrakstīšanas pagarināšanas gadījumiem, apstiprina ar perindoprilu ārstēto pacientu bāzes bloķēšanas iedarbību.
- 1517 Prasītājas, nododot Vispārējās tiesas rīcībā virkni pierādījumu, apgalvo, ka Komisija ir pārāk zemu novērtējusi pacientu, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, gatavību pārmaiņām.
- 1518 Pirmkārt, ir jānorāda, ka Komisijas analīze attiecībā uz pacientu, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, lietoto zāļu maiņas shēmām ir balstīta uz AKEI grupas zāļu nevienādību. No apstrīdētā lēmuma pamatojuma un it īpaši tā 2496. un 2499. apsvēruma izriet, ka Komisija savā analīzē par zāļu maiņas shēmām starp perindoprilu un pārējām antihipertensīvajām zālēm pamatojās uz AKEI grupas nevienādību. Ņemot vērā AKEI grupas zāļu apgalvoto nevienādību, Komisija uzskatīja, ka terapijas maiņa starp tās pašas terapeitiskās grupas zālēm var būt saistīta ar iespējami ļoti smagiem riskiem sakarā ar ārstēšanas veida maiņu.
- 1519 Tomēr, kā tika teikts iepriekš, Komisija nav pierādījusi AKEI grupas zāļu nevienādību. Gluži pretēji, nav nozīmīgu atšķirību starp perindoprilu un pārējiem AKEI ārstnieciskā ziņā, tostarp iedarbīguma un blakusparādību ziņā. It īpaši no lietas materiāliem neizriet, ka pārējie AKEI zāļu izrakstītajos radītu īpašas bažas par to blakusparādībām vai zemāku iedarbīgumu. No tā izriet, ka tas, ka, no ārstu viedokļa raugoties, nepastāv nevienādība starp AKEI, liek apšaubīt Komisijas analīzi par ārstēšanas veida maiņas starp tās pašas grupas zālēm saistību ar iespējami ļoti smagiem riskiem. Tā kā starp AKEI nav atšķirību iedarbīguma un panesamības ziņā, nav pierādīts, ka ārstēšanas veida maiņa starp AKEI ārstos radītu īpašas bažas.
- 1520 Otrkārt, Komisija savu vērtējumu par pacientu, kuri saņem ārstēšanu ar perindoprilu, vājo gatavību pārmaiņām, pamatoja ar *Thalès* sagatavotiem longitudināliem pētījumiem. Šajos pētījumos ir analizēti ģimenes ārstu paradumi zāļu izrakstīšanā laikā no 2005. gada jūlija līdz 2006. gada jūnijam Francijā un Apvienotajā Karalistē. Saskaņā ar šiem pētījumiem vairāk nekā 90 % perindoprila izrakstīšanas gadījumu atbilst tādiem gadījumiem, kuros lietošana tiek pagarināta. Komisija no tā secina, ka pastāv ļoti augsts “uzticības” līmenis perindoprilam – 90 %. Tā uzskata, ka analīze attiecībā uz pacientu gatavību pārmaiņām, balstoties uz izrakstīto recepšu skaitu, labāk raksturo perindoprila pieprasījuma raksturu nekā analīze, balstoties uz pacientu skaitu.
- 1521 Tomēr tādu recepšu, ar kurām pagarina [perindoprila] lietošanu, proporcija kopējā recepšu skaitā sniedz tikai daļēju informāciju par pacientu, kas saņem ārstēšanu ar perindoprilu, gatavību pārmaiņām. Recepšu, ar kurām pagarina [perindoprila] lietošanu, skaits it īpaši ir atkarīgs no tā, cik bieži pacienti apmeklē ārstu kabinetus; šis biežums var nozīmīgi atšķirties, un tas turklāt nav minēts apstrīdētajā lēmumā. Turklāt ar recepšu, ar kurām pagarina [perindoprila] lietošanu, skaitu attiecībā pret kopējo recepšu skaitu nemēra pacienta uzticības līmeni tādā nozīmē kā to pacientu daļu, kas saņem ārstēšanu ar perindoprilu laikposmā N un turpina saņemt ārstēšanu ar perindoprilu laikposmā N + 1.
- 1522 Šajos apstākļos pētījumi *Thalès* nav pietiekami, lai noskaidrotu to pacientu uzticību perindoprilam, kuri sāk saņemt ārstēšanu ar šīm zālēm.

- 1523 Treškārt, *Cegedim* un *IMS Health* pētījumi attiecībā uz Franciju un Apvienoto Karalisti sniedz informāciju par pacientu, kas saņem ārstēšanu ar perindoprilu, gatavību mainīt ārstēšanas veidu piecu gadu laikposmā.
- 1524 *Cegedim* pētījumā, kurš ir datēts ar 2012. gada oktobri un kuru *Servier* iesniedza savos apsvērumos, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, ir analizēts Francijas ģimenes ārstu ar perindoprilu ārstēto pacientu lēmums turpināt lietot šīs zāles piecu gadu ilgā laikposmā. Analīze attiecas uz pacientiem, kuri saņem ārstēšanu ar perindoprilu un kuri ir apmeklējuši to pašu ģimenes ārstu piecu gadu ilgā laikposmā. No tā izriet, ka 20–30 % pacientu, kas uzsāk ārstēšanu ar perindoprilu, pārtrauc šo ārstēšanu sešu mēnešu laikā un ka no pacientiem, kuri turpina lietot perindoprilu ilgāk nekā sešus mēnešus, 30–40 % pāriet uz citām antihipertensīvām zālēm un vairs neturpina šo ārstēšanas veidu, beidzoties piecu gadu laikposmam. No gadījumiem, kad lietotās zāles tiek mainītas uz citām antihipertensīvām zālēm pēc sešu mēnešu laikposma, šī pāriešana lielākoties ir uz ārstēšanas veidiem, kas ietver sartānus, savukārt apmēram 40 % pacientu pāriet uz ārstēšanas veidu, kas ietver citu AKEL, kurš tiek lietots viens vai kopā ar citām zālēm. Galu galā vairāk nekā 50 % pacientu, kuri uzsāk ārstēšanu ar perindoprilu, vairs neizmanto šo ārstēšanas veidu, noslēdzoties piecu gadu ilgam laikposmam. No tā izriet, ka attiecībā uz pacientiem, kurus regulāri konsultē tas pats Francijas ģimenes ārsts, pacientiem, kuri uzsāk ārstēšanu ar perindoprilu, novēro būtiskas ārstēšanas izmaiņas piecu gadu ilgā laikposmā. No *Cegedim* pētījuma arī izriet, ka attiecībā uz 2005. gadu ienākošo un izejošo pacientu plūsmas (tas ir, attiecīgi 30–40 % liela proporcija un 15–20 % liela proporcija) veido pusi no pacientiem, kas saņem ārstēšanu ar *Coversyl*.
- 1525 *Servier* iesniegtais *IMS Health* pētījums, kas datēts ar 2013. gada decembri, analizē ramiprila, lisinopрила un perindopрила izrakstīšanas gadījumus laikposmā no 2003. līdz 2008. gadam attiecībā uz pacientiem, kuri apmeklē ģimenes ārstus Apvienotajā Karalistē.
- 1526 Komisija iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa varētu ņemt vērā *IMS Health* pētījumu, jo prasītājas administratīvajā procesā šo pētījumu darīja zināmu Komisijai novēloti. Tomēr, kā tika atgādināts iepriekš 1373. punktā, Vispārējā tiesa nodrošina padziļinātu tiesiskuma pārbaudi, ņemot vērā visu prasītāju iesniegto informāciju, neatkarīgi no tā, vai tā attiecas uz laiku pirms vai pēc pieņemtā lēmuma, ciktāl šai informācijai ir nozīme Komisijas lēmuma tiesiskuma pārbaudē. Šajā lietā 2013. gada decembra *IMS Health* pētījums, ko *Servier* iesniedza Komisijai administratīvajā procesā, atbildot uz 2013. gada 18. decembra faktu izklāstu, atbild uz Komisijas tēzi, saskaņā ar kuru ir maz iespējams, ka pacienti, kas saņem ārstēšanu ar perindoprilu, maina ārstēšanas veidu. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka šis pētījums ir novēloti iesniegts elements, ko nevar ņemt vērā apstrīdētā lēmuma tiesiskuma pārbaudes stadijā.
- 1527 Attiecībā uz pētījuma ticamību Komisija nevar noraidīt *IMS Health* pētījumu, pamatojoties ar to, ka tas būtu izstrādāts atbilstoši prasītāju vajadzībām. Tas, ka prasītājas pašas lūdza *IMS Health* sagatavot šo pētījumu, obligāti neietekmē tā pierādījuma spēku, it īpaši tāpēc, ka tas netika izstrādāts, pamatojoties uz pašu prasītāju iesniegtiem datiem. Kā Vispārējā tiesa jau ir lēmusi (spriedums, 2011. gada 3. marts, *Siemens/Komisija*, T-110/07, EU:T:2011:68, 137. punkts), analīzei nevar piešķirt tādu ticamību un tāpat pierādīšanas vērtību, kas pārsniegtu tikai prasītāju kā ieinteresētu personu sniegta paziņojuma pierādīšanas vērtību, ja tā ir balstīta uz prasītāju nodotām datubāzēm, neveicot kādu šo datu patiesuma vai atbilstības neatkarīgu pārbaudi. Šajā lietā *Servier* pasūtītais pētījums ir veikts, balstoties uz datubāzēm, kuras nākušas no kādas trešās puses, *IMS Health*, attiecībā uz kuru, kā izriet it īpaši no apstrīdētā lēmuma 2843. zemsvītras piezīmes, Komisija nav apstrīdējusi, ka tā ir atsaucis institūcija datu piegādē farmācijas nozarē. Pati Komisija vairākkārtīgi ir balstījusies uz *IMS Health* datiem, nosakot konkrēto tirgu.
- 1528 Turklāt ar to, ka pētījuma pasūtījums netika iesniegts Komisijai un ka Komisija nevarēja pilnīgi atkārtot tā rezultātus, nepietiek, lai šīs lietas apstākļos apšaubītu pētījuma ticamību. Savā 2014. gada 17. februāra atbildē uz Komisijas anketu *Servier* sniedza detalizētu aprakstu par norādījumiem, kuri tika doti *IMS Health*. Savā pētījumā *IMS Health* aprakstīja izmantoto metodoloģiju, pieņēmumus un

definīcijas un sniedza neapstrādātus skaitļus, kā arī algoritmu, kas ļauj atkārtot pētījumu. Lai arī ir tiesa, ka *IMS Health* nenorādīja jauno pacientu daļu, ir jāatzīst, ka Komisija pēc algoritma un datubāzes nosūtīšanas nevērsa *Servier* uzmanību uz tāda metodoloģiska šķēršļa esamību, kas var ietekmēt pētījuma ticamību. Turklāt *IMS Health* pētījumā minēja, ka jaunie pacienti atbilda tiem, kas nebija saņēmuši aplūkojamās zāles divpadsmit mēnešu laikā pirms attiecīgās zāļu izrakstīšanas, un 2014. gada 1. septembra vēstulē norādīja, ka *Servier* nebija iesaistīta pētījuma analizē, ka šo analīzi bija veikusi *IMS Health*, izmantojot pētījumā aprakstīto metodoloģiju un definīcijas, ka jauno pacientu daļa atbilda standarta definīcijai, kas izmantota līdzīgos pētījumos, un ka jauno pacientu bāzes ievades dati bija ņemti no datubāzes, izmantojot integrētus ziņojumus, kuri ir pieejami uzņēmuma darba vietā vai tad, ja klients ir abonējis šo datubāzi. Šajos apstākļos, ņemot vērā it īpaši pietiekamos *Servier* un *IMS Health* sniegtos paskaidrojumus, Komisijai nav pamata apgalvot, ka *IMS Health* pētījumu nevar pieņemt kā ticamu pierādījumu.

- 1529 Attiecībā uz pacientiem, kuri apmeklēja Anglijas ģimenes ārstus laikā no 2003. līdz 2008. gadam, *IMS Health* pētījumā ir norādīts, ka noteiktā gadā jaunie pacienti, kuri lietoja perindoprilu, veidoja trešdaļu no visiem pacientiem, kas saņēma šo ārstēšanas veidu. Tajā arī ir norādīts, ka zāļu aizstāšana, kas saistīta ar perindoprilu, galvenokārt notiek par labu citu grupu antihipertensīvām zālēm, tomēr arī par labu citiem AKEI. Pētījumā ir teikts, ka pacientiem, kas sāk izmantot ārstēšanu ar perindoprilu, vidējais ārstēšanas ilgums, izņemot ārstēšanas pārtraukšanu, ir mazāks par sešiem mēnešiem 24 % pacientu, mazāks par trīs gadiem 57 % pacientu un mazāks par pieciem gadiem 76 % pacientu.
- 1530 Komisija uzskata, ka pāriešanas process [uz citām zālēm] ir regresīvs, tas ir, ka pacienti arvien mazāk bija gatavi atteikties no perindoprila un ka ārstēšanās ilgums pieauga. Tomēr ir jākonstatē, ka saskaņā ar *Cegedim* pētījumu to pacientu daudzums, kas pārtrauc ārstēšanos ar perindoprilu ceturtajā un piektajā ārstēšanās gadā, nenoliedzami sasniedz apmēram 5 % gadā attiecībā uz pacientiem, kuri apmeklē Francijas ģimenes ārstus. Saskaņā ar *IMS Health* pētījumu to pacientu proporcija, kuri apmeklē Anglijas ģimenes ārstus un kuru vidējais ārstēšanas ilgums, izņemot ārstēšanas pārtraukšanu, ir, pirmām kārtām, no trim līdz četriem gadiem ieskaitot un, otrām kārtām, no četriem līdz pieciem gadiem ieskaitot, ir attiecīgi 12 % un 7 %. Līdz ar to no lietas materiāliem izriet, ka to pacientu daļa, kuri var pārtraukt ārstēšanos ar perindoprilu šīs ārstēšanās ceturtajā un piektajā gadā, ir ievērojama.
- 1531 Tādējādi no *Cegedim* un *IMS Health* pētījumiem izriet, ka pacientiem, kuri saņēma ārstēšanu ar perindoprilu un kuri apmeklēja Francijas un Apvienotās Karalistes ģimenes ārstus pārbaudītajā laikposmā, vidējais ārstēšanās ilgums bija mazāks par pieciem gadiem. Nozīmīgā daudzumā gadījumu viņi mainīja ārstēšanas veidu pirmajos sešos ārstēšanās mēnešos, taču arī turpmāko piecu gadu laikā pēc ārstēšanās sākuma.
- 1532 Ceturtkārt, ar *PCT* saistītie dokumenti attiecībā uz Apvienoto Karalisti apstiprina ar perindoprilu ārstētu pacientu ārstēšanas veida maiņu, nomainot perindoprilu pret citiem AKEI.
- 1533 Kā tika teikts iepriekš, dažas *PCT*, sākot no 2005. gada, uzskatīja, ka perindopriļ nav iedarbīgāks par citu AKEI, un ieteica lietot citus AKEI, pat aizstāt perindoprilu ar citu AKEI. Šī politika, kas nereti bija izteikta kā pacientiem nosūtāmas pamatnostādnes, veidlapas vai vēstuļu veidnes, lai ārstēšanā perindoprilu mainītu pret ramiprilu vai lisinoprilu, ir nozīmīga, ņemot vērā attiecīgo *PCT* skaitu un faktu, ka šīs *PCT* piederēja dažādiem Apvienotās Karalistes reģioniem.
- 1534 No lietas materiāliem izriet, ka šai politikai, kas *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos, sākot ar 2005. gadu, atzīta par draudiem, bija faktiskā negatīva ietekme uz perindoprila pārdošanas apjomu vietējā līmenī. Ir tiesa, kā uzsver Komisija, ka nav pierādīts, ka *PCT* īstenotajai politikai būtu bijusi nozīmīga ietekme valsts līmenī. Lai arī apstrīdētā lēmuma 2286. apsvērumā minētā shēma liecina par gandrīz stagnāciju perindoprila pārdošanas apjomā, kas izteikts noteiktajās dienas devās, sākot no 2006. gada septembra, lietas materiāli neļauj noteikt faktisku cēloņsakarību starp *PCT* ieteikumiem un

perindoprila un pārējo AKEI pārdošanas apjomu izmaiņām visas Apvienotās Karalistes līmenī. Tomēr šie ieteikumi nav bez nozīmes, ciktāl tie konkrēti atspoguļo zāļu maiņas iespējas starp AKEI vienā no Komisijas tās analizē izmantotajiem ģeogrāfiskajiem tirgiem.

- 1535 Komisija nevar apgalvot, ka prasītāju arguments, ar kuru tās atsaucas uz *PCT* īstenoto politiku, ir pretrunā to apgalvojumam, saskaņā ar kuru cenas faktoram ir ierobežota nozīme attiecībā starp dažādajiem AKEI. Kā izriet no iepriekš 1380.–1404. punktā izklāstītajiem apsvērumiem, farmācijas nozare ir “netipiska” nozare, kuras specifiskās iezīmes prasa, lai tirgus tiktu noteikts, izmantojot pieeju, kas balstīta uz daudziem kritērijiem, it īpaši zāļu ārstniecisko lietojumu. Šajā gadījumā *PCT* politika neliek apšaubīt šo konstatējumu. Lai arī šī politika apstiprina ārstēšanas aizstājamību starp AKEI un iespējas mainīt ārstēšanas veidu pacientiem, kas tiek ārstēti ar perindoprilu, no tā neizriet, ka cenas faktoram būtu noteicoša vai dominējoša loma, analizējot konkurences spiedienu starp šīm zālēm.
- 1536 Piektkārt, pamatojoties it īpaši uz zāļu izrakstītāju aptaujas rezultātiem, Komisija uzskata, ka ar perindoprilu ārstētu pacientu ārstēšanas veida maiņa ir maz ticama gadījumos, ja pacientu ārstēšanai ar perindoprilu ir “panākumi”.
- 1537 Tomēr Komisijas rīkotās zāļu izrakstītāju aptaujas rezultāti, saskaņā ar kuriem lielākā daļa ārstu (76 %) uzskatīja, ka pacienti, kuru ārstēšanai sākotnējā laikposmā bijuši “panākumi” un attiecībā uz kuriem šī ārstēšana nav tikusi mainīta, iespējams, turpinās ārstēšanos ar perindoprilu vairāk nekā piecus gadus, neliek apšaubīt *Cegedim* un *IMS Health* pētījumu konstatējumus par vidējo ārstēšanās ilgumu un izmaiņām pacientiem, kurus ārstē ar perindoprilu. Zāļu izrakstītājiem uzdotais jautājums ir pamatots ar novērtējumu par iespējamību, ka ārstēšana ar perindoprilu turpinās, nevis ar novērtējumu par to pacientu faktisko proporciju, kuru ārstēšana turpinās ilgāk par pieciem gadiem. Turklāt zāļu izrakstītājiem uzdotais jautājums attiecas tikai uz pacientiem, kuru ārstēšanai bijuši “panākumi” un attiecībā uz kuriem ārstēšana nav tikusi mainīta, lai arī *Cegedim* un *IMS Health* pētījumi sniedz informāciju par vidējo termiņu tādu pacientu ārstēšanai, kuri tiek ārstēti ar perindoprilu, un par visām notikušajām ārstēšanas veida maiņām, lai kāds būtu ārstu sniegtais vērtējums par ārstēšanas ar perindoprilu rezultātiem. Visbeidzot, pat attiecībā uz pacientiem, kuru ārstēšanai ar perindoprilu ir bijuši “panākumi” un attiecībā uz kuriem šis ārstēšanas veids nav ticis mainīts, vienīgi mazākums aptaujāto ārstu uzskata, ka šie pacienti, iespējams, turpinās ārstēšanos ar perindoprilu ilgāk par desmit gadiem.
- 1538 Lai arī pacientiem, kuru ārstēšanai ar perindoprilu ir “panākumi”, dabiski ir zemāka gatavība mainīt ārstēšanas veidu nekā tiem pacientiem, kas neietilpst šajā kategorijā, *Cegedim* un *IMS Health* pētījumu konstatējumi paliek atbilstīgi, lai kvantitatīvi novērtētu, cik lielā mērā pacienti, kuri sāk ārstēšanu, paliek “uzticīgi” perindoprilam piecus gadus ilgā laikposmā. Šie pētījumi rāda nozīmīgu daudzumu ārstēšanas veida maiņu, kas liek apšaubīt Komisijas apstrīdētajā lēmumā formulētos apgalvojumus par pacientu, kas ārstēti ar perindoprilu, bāzes bloķēšanas iedarbību.
- 1539 Sestkārt, Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatojas uz faktu, ka *Sanofi-Aventis* atbildē uz tās aptauju norādīja, ka ārstēšanas veida maiņas gadījumi starp ramiprilu un perindoprilu ir ļoti ierobežoti un ka abu šo zāļu pārdošanas apjoma pieaugums pamatojas uz tādu pacientu, kuriem tiek uzsākta ārstēšana, piesaistīšanu. Tomēr, vēl bez tā, ka šis apgalvojums attiecas vienīgi uz Francijas tirgu, *Sanofi-Aventis* savā atbildē norāda, kā tika teikts iepriekš, ka pacientu grupa, kuru var ārstēt ar ramiprilu, bija lielāka nekā tā, ko var ārstēt ar perindoprilu, un ka ramiprila devu gamma bija plašāka nekā perindoprilam līdz 2007. gadam, un šie elementi var vairāk ierobežot pacientu pāriešanu no ramiprila uz perindoprilu nekā otrādi. Turklāt *Sanofi-Aventis* neizteicās par ārstēšanas veida maiņu Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē un norādīja, ka attiecībā uz Polijas tirgu tā uzskata, ka perindoprils ir zāles, uz kuru rēķina ramiprils bija ieguvis pacientus. No tā izriet, ka *Sanofi-Aventis* atbildes uz Komisijas anketu neliek apšaubīt ārstēšanas veida maiņas gadījumu daudzskaitlīgumu attiecībā uz pacientiem, kurus ārstē ar perindoprilu.

1540 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija par zemu novērtēja ar perindoprilu ārstēto pacientu gatavību pārmaiņām, turklāt pamatojoties uz kļūdainu pieņēmumu par AKEI grupas zāļu neviendabību. No lietas materiāliem izriet, ka pacientiem, kas sāk ārstēšanos ar perindoprilu, piecu gadu laikposmā ir daudz ārstēšanas veida maiņas gadījumu, un tas liek apšaubīt Komisijas noteikto vidējo ārstēšanas ilgumu un pacientu bāzes bloķēšanas iedarbības nozīmīgumu.

iv) Par veicināšanas pasākumiem

1541 Komisija apstrīdētā lēmuma 2515.–2521. apsvērumā uzskatīja, ka veicināšana var paaugstināt konkurences līmeni, ja, pateicoties tai, medicīnu kopiena tiek informēta par papildu terapijas alternatīvām, it īpaši par jaunajiem produktiem vai jaunajām nozīmīgajām indikācijām attiecībā uz esošajiem produktiem. Tā tomēr uzskatīja, ka šajā lietā konkurenci saistībā ar veicināšanas pasākumiem nevar uzskatīt par būtisku konkurences spiediena avotu attiecību starp perindoprilu un tā potenciālajiem konkurentiem ziņā, jo katri jauni veicināšanas pasākumi attiecībā uz zālēm, kas tiek tirgotas jau ilgu laiku, tikai palielinot “uzticīgo” zāļu izrakstītāju uzkrāto uzticības kapitālu. Komisija norādīja, ka, ņemot vērā šķēršļus ārstēšanas veida maiņai un tādu pacientu pārsvaru, kuri saņem pastāvīgu ārstēšanu, citu AKEI ražotāju veicināšanas pasākumu potenciālā ietekme uz perindoprila pārdošanas apjomu bija ierobežota. Komisija piebilda, ka pārējo AKEI ražotāju konkurences spiediena neesamību pierāda arī tās pacientu kategorijas, uz kurām bija vērsta *Servier* veicināšanas politika, *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos minēto veicināšanas pasākumu analīze un tās veicināšanas pasākumu izmaksu nemainīgums.

1542 Prasītājas būtībā apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, pienācīgi neņemot vērā laboratoriju nozīmīgos veicināšanas pasākumus, kas esot viena no galvenajām konkurences dimensijām un nepieciešamība, lai stātos pretī konkurencei, nepastāvot pacientu un ārstu “inertumam”.

1543 Pirmkārt, Komisija savu analīzi par veicināšanas pasākumiem balstīja uz ārstu “inertuma” fenomenu un šķēršļu ārstēšanas veida maiņai pastāvēšanu.

1544 Tomēr, kā tika teikts iepriekš, ārstu rīcībai, izrakstot zāles, nebija raksturīgs augsts “inertuma” līmenis un pacientu, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, ārstēšanas veida maiņas gadījumu bija daudz. Tādējādi to, ka citu zāļu ražotāju veicināšanas pasākumu potenciālā ietekme uz perindoprila pārdošanas apjomu ir jāuzskata par īpaši ierobežotu, Komisija uzskatīja, pamatojoties uz kļūdainiem pieņēmumiem, kas varēja izkropļot tās analīzi.

1545 Otrkārt, Komisija savu analīzi par veicināšanas pasākumiem pamatoja ar pacientu kategorijām, uz kurām bija vērsta *Servier* veicināšanas pasākumi, un uz apgalvotajām perindoprila īpašajām raksturiezīmēm ārstnieciskā lietojuma ziņā. Apstrīdētā lēmuma 2366. un 2519. apsvērumā tā norādīja, ka *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumi bija koncentrēti uz potenciālajiem jaunajiem pacientiem, tostarp pacientiem, kuriem bija nesen konstatēta hipertensija, pacientiem, kuriem citas antihipertensīvās zāles nebija pienācīgi nodrošinājušas normālu asinsspiedienu, kā arī dažām tādu pacientu grupām, attiecībā uz kuriem perindopriļ bija uzrādījis īpašas raksturiezīmes.

1546 Šajā ziņā ir jānorāda, ka veicināšana var būt konkurences instruments, it īpaši ja produkti ir ļoti līdzīgi. Tas, ka nepastāv perindoprila pozitīva diferenciācija attiecībā pret pārējiem AKEI, atbilst *Servier* nepieciešamībai veikt secīgus veicināšanas pasākumus, lai noturētos tirgū un nostiprinātu to ārstu uzticību, kas izraksta zāles. Nepastāvot perindoprila ārstnieciskam pārākumam, zāļu izrakstītājiem, vienīgi pamatojoties uz minēto, nav pamudinājuma izrakstīt drīzāk perindoprilu, nevis kādas citas zāles.

1547 No apstrīdētā lēmuma 2366. un 2519. apsvēruma paša formulējuma turklāt izriet, ka *Servier* ir īstenojusi veicināšanas pasākumus, kas attiecās gan uz jauniem pacientiem, gan uz pacientiem, kas jau bija lietojuši citas antihipertensīvās zāles. Turklāt, kā iepriekš tika teikts, Komisija nav pierādījusi, ka

perindoprilam būtu īpašas raksturiezīmes, kas to atšķirtu no pārējiem AKEI ārstnieciskā ziņā. Lai arī *Servier* centās pierādīt perindoprila atšķirību no pārējiem AKEI, šiem *Servier* centieniem nebija cerēto panākumu un tie neļāva pietiekami parādīt perindoprila atšķirības no pārējiem AKEI.

1548 Perindoprila veicināšanas stratēģija, ņemot vērā to, ka tā attiecas uz dažām pacientu kategorijām, tādējādi neļauj secināt, ka veicināšanas ietekme uz konkurenci starp AKEI bija ierobežota.

1549 Treškārt, *Servier* iekšējie dokumenti, pārējo AKEI ražotāju atbildes un pārējie lietas materiāli pretēji tam, ko apgalvo Komisija, tiecas pierādīt, ka pārējo AKEI ražotāju veicināšanas pasākumi varēja izdarīt konkurences spiedienu uz perindoprilu.

1550 Tādējādi no *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentiem, it īpaši no dokumenta “2005/2006 orientation plan” un no dokumenta “Vadības plāns *Coversyl* 2006/2007” izriet, ka *Servier* 2000.–2009. gadā uzskatīja, ka arteriālās hipertensijas un sirds mazspējas ārstēšanas tirgū pastāvēja spēcīga konkurence. No šiem dokumentiem arī izriet, ka *Servier* uzskatīja citus AKEI – it īpaši ramiprilu, kaptoprilu, lisinoprilu, enalaprilu, fosinoprilu un trandolaprilu – par konkurentiem. Ramiprils ir vairākkārt minēts stratēģisko dokumentu daļā, kas veltīta apdraudējumam, kāds pastāv perindoprila izstrādei. Piemēram, kā apdraudējums ir nosaukta 2005. gadā veiktā jauna produkta *Co-Triatec* laišana tirgū, kas ļāva turpināt informēt par ramiprila produktu klāstu.

1551 Trīs Komisijas aptaujātie oriģinālo AKEI ražotāji arī uzskata perindoprilu par konkurentu vai sāncensi savām pašu zālēm. Tiesa gan, kā Komisija norādīja, fakts, ka citi uzņēmumi izvēlas kādu noteiktu produktu par savu galveno konkurences mērķi, nenozīmē, ka aplūkojamais produkts ir pakļauts būtiskam konkurences spiedienam no šo citu uzņēmumu puses. Tomēr šis norāžu kopums var būt noderīgs, ciktāl tas ļauj ņemt vērā veidu, kā uzņēmumi ir veikuši savas tirgus pozīcijas pašnovērtējumu. Šajā ziņā no Komisijas aptaujāto uzņēmumu atbildēm par to konkurences uztveri izriet, ka *Sanofi-Aventis*, ramiprila ražotājs, *AstraZeneca AB*, lisinoprila ražotājs, un *MSD*, enalaprila un lisinoprila ražotājs, uzskatīja perindoprilu par savu pašu zāļu konkurentu. It īpaši no *Sanofi-Aventis* iesniegtajiem dokumentiem, proti, pārskatiem par Polijas tirgu un komerciālajiem plāniem attiecībā uz 2008.–2009. gadu, izriet, ka perindoprils un enalaprils, šī uzņēmuma ieskatā, bija pirmais un otrais tuvākais sāncensis ramiprilam un ka pēdējais minētais parasti tika labāk uztverts kā preču zīme.

1552 Turklāt lietas materiālos ir minēts, ka paziņojumiem, kas saistīti ar pārējo AKEI veicināšanu, varēja būt nozīmīga ietekme uz perindoprila pārdošanas apjomu.

1553 *Servier* iekšējās stratēģijas dokumenti, kā arī dokumenti par pārējo AKEI veicināšanu rāda, ka ar pārējiem AKEI tika iepazīstināts kā ar labākajiem šajā zāļu grupā, pat kā ar tādiem, kas ir pārāki par citiem AKEI. Daži pārējo AKEI veicināšanas plāni attiecās tieši uz *Servier* ražoto perindoprilu.

1554 Lai arī sartānu lielais veicināšanas spiediens līdztekus tam, ka mazinājās AKEI veicināšana, *Servier* iekšējos dokumentos tiek parādīts kā drauds, ramiprila veicināšana tiek parādīta kā drauds perindoprilam, savukārt šīs veicināšanas mazināšanās uztverta kā labvēlīga perspektīva. *Servier* iekšējos dokumentos ir uzsvērts fakts, ka ramiprila veicināšana ir balstīta uz pētījumu *HOPE*, ar ko iepazīstināja kā ar lielu notikumu 2001. gadā un kas ļāva ramiprilam piedzīvot spēcīgu izaugsmi un saņemt jaunas indikācijas. *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos ir precizēts, ka pētījuma *HOPE* rezultātiem un ramiprila pozīcijai tirgū bija liela ietekme uz *Servier* ražotā *Coversyl 4 mg* pārdošanas apjomu.

1555 Turklāt no lietas materiāliem, it īpaši no apstrīdētajā lēmumā minētās *IMS Health* sniegtās informācijas un no *Sanofi-Aventis* atbildes uz Komisijas informācijas pieprasījumu, izriet, ka pārējo AKEI ražotājiem ir bijuši nozīmīgi veicināšanas pasākumu izdevumi noteiktos laikposmos, it īpaši saistībā ar ramiprilu Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē līdz 2003. gadam vai Francijā līdz 2006. gada sākumam.

- 1556 Līdz ar to lietas materiāli, it īpaši *Servier* iekšējās stratēģijas dokumenti, kā arī pārējo AKEI ražotāju atbildes tiecas pierādīt, ka pārējo AKEI veicināšanas pasākumiem varēja būt nozīmīga ietekme uz *Servier* pārdošanas apjomu.
- 1557 Ceturtkārt, *Servier* lielie veicināšanas pasākumu izdevumi pārbaudītajā laikposmā atbilst arī faktam, ka konkurence ar veicināšanas pasākumu starpniecību varēja radīt konkurences spiedienu attiecībās starp AKEI, un to neliek apšaubīt šo veicināšanas pasākumu izdevumu apgalvotais nemainīgums.
- 1558 Lielie *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumi, kas nav apstrīdēti, izriet it īpaši no datiem par galvenajām izdevumu pozīcijām, kas ietekmēja perindoprila variantu kopējās izmaksas. Šie izdevumi bija lieli it īpaši Francijā, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē, kā norādīts apstrīdētajā lēmumā minētajā *IMS Health* sniegtajā informācijā. Piemēram, 2000. gadā *Servier* Francijā perindoprila veicināšanai iztērēja 70 līdz 80 miljonus EUR, lai arī kopējais produkta apgrozījums bija no 180 līdz 200 miljoniem EUR. 2004. gadā veicināšanas pasākumu izdevumi šajā valstī sasniedza 100 līdz 120 miljonus EUR jeb aptuveni trešdaļu produkta kopējā apgrozījuma (300 līdz 350 miljoni EUR).
- 1559 Jāpiebilst, ka apstāklis, ka, neraugoties uz *Servier* lielajiem perindoprila veicināšanas pasākumu izdevumiem, perindoprila rentabilitāte pārbaudītajā laikposmā saglabājās augsta, nenozīmē, ka uz perindoprilu netika izdarīts būtisks konkurences spiediens no pārējo AKEI puses. Turklāt, lai arī Komisija apstrīdētā lēmuma 2369.–2371. apsvērumā konstatē augstu perindoprila vispārējo rentabilitāti, Komisija no tā neizdara secinājumus saistībā ar konkrētā tirgus noteikšanu un nepamatojas uz šo rentabilitāti, lai apstrīdētā lēmuma 2403.–2546. apsvērumā secinātu, ka konkrētais produkta tirgus aprobežojas ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu.
- 1560 *Servier* iekšējās stratēģijas dokumentos ir uzsvērtā saikne starp konkurences vidi un *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumiem un ir norādīts, ka konkurences vide prasa ļoti nozīmīgus veicināšanas centienus, kuros dominē medicīniskie apmeklējumi. Šajos dokumentos ir pausta *Servier* vēlme iegūt jaunus klientus no citu antihipertensīvo zāļu, it īpaši AKEI, lietotājiem, un minētas *Servier* grūtības būt klātesošai pie ģimenes ārstiem sakarā it īpaši ar pārējo antihipertensīvo zāļu ražotāju finansiālajiem un cilvēkresursu ieguldījumiem.
- 1561 Komisija apgalvo, ka *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumu nemainīgums pārbaudītajā laikposmā norāda uz perindoprila veicināšanas pasākumu ļoti neatkarīgo raksturu un to, ka tas nebija pakļauts lielam konkurences spiedienam.
- 1562 Tomēr *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumu nemainīgums neizriet no lietas materiāliem, it īpaši no *IMS Health* pētījuma datiem, ņemot vērā to, ka pārbaudītajā laikposmā izdevumu līmenis būtiski mainījās. Turklāt veicināšanas pasākumu izdevumu nemainīgums, ja pieņem, ka tas tiktu pierādīts, noteikti nenozīmē, ka nepastāv būtisks konkurences spiediens no pārējo AKEI puses. Tas, ka veicināšanas pasākumu izdevumi tiek turēti vienlīdz augstā līmenī, var liecināt par uzņēmuma vēlmi saglabāt savu pārdošanas apjomu, pastāvot ārstnieciskā ziņā aizstājamiem produktiem, kas izdara būtisku konkurences spiedienu attiecībā uz perindoprilu. Komisija nepaskaidro iemeslus, kuru dēļ tādām dominējošā stāvoklī esošām tirgus dalībniekam kā *Servier*, nepastāvot būtiskam konkurences spiedienam, vajadzētu tik ilgā laikposmā veltīt tik lielu daļu sava kopējā apgrozījuma veicināšanas pasākumu izdevumiem.
- 1563 Tas, ka *Servier* veicināšanas pasākumi neturpinājās pēc tam, kad tirgū ienāca ģenēriskās zāles, arī nenozīmē to, ka pirms ģenērisko zāļu ienākšanas tirgū nepastāvēja būtisks konkurences spiediens. Lai arī prognozēto rezultātu neesamība var atturēt ražotāju no veicināšanas pasākumu īstenošanas, iespēja gūt šādus rezultātus to var pamudināt ieguldīt līdzekļus produkta veicināšanas pasākumos. Ir iespējams, ka pirms ģenērisko zāļu ienākšanas tirgū *Servier* varēja leģitīmi cerēt uz ieguvumiem no saviem ieguldījumiem veicināšanas pasākumos. Pirms ģenērisko zāļu laišanas tirgū *Servier* varēja būt mudināta īstenot veicināšanas pasākumus konkurences kontekstā starp AKEI, kas izrietēja it īpaši no tā, ka šīs grupas zāles nav neviendabīgas.

1564 Līdz ar to *Servier* veicināšanas pasākumu izdevumi pārbaudītajā laikposmā nenorāda uz to, ka uz *Servier* netika izdarīts būtisks konkurences spiediens no pārējo AKEI puses.

1565 Tādējādi no iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pienācīgi ņēmusi vērā laboratoriju veicināšanas pasākumus un to nozīmi analizē par konkurences attiecībām starp perindoprilu un pārējiem AKEI.

1566 No visiem iepriekš 1418.–1565. punktā izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka otrais prasītāju izvirzītais iebildums ir pamatots.

4) Par pirmā iebilduma otro daļu attiecībā uz pārāk lielu nozīmi, kas tirgus analizē piedēvēta cenas faktoram, un par trešo, pakārtoto iebildumu attiecībā uz to, ka Komisijas ekonometriskā analīze esot kļūdaina

1567 Apstrīdētā lēmuma 2460.–2495. apsvērumā Komisija aplūkojamo produktu tirgus noteikšanas nolūkos veica analīzi par tā sauktajiem “dabiskajiem” notikumiem, kas norisinājās Francijas, Nīderlandes, Polijas un Apvienotās Karalistes tirgos.

1568 Komisija uzskatīja, ka gadījumā, ja divi produkti ir tuvi aizstājēji, viena no šiem produktiem cenas būtiskam samazinājumam vajadzētu izraisīt otra produkta apgrozījuma samazināšanos. Komisija, izmantojot sākotnēju vizuālu izvērtējumu un pēc tam ekonometrisku aprēķinu, centās novērtēt pārējo antihipertensīvo zāļu cenas samazinājuma ietekmi uz perindoprila pārdošanas apjomu. Šim nolūkam Komisija it īpaši salīdzināja ģenēriskā perindoprila ienākšanas tirgū ietekmi uz perindoprila pārdošanas apjomu un citu AKEI ģenērisko versiju ienākšanas tirgū ietekmi uz perindoprila pārdošanas apjomu. Komisijas ieskatā, apstākļi, ka perindoprila pārdošanas apjomu mazāk bija ietekmējusi citu AKEI ģenērisko versiju ienākšana tirgū nekā tā paša ģenērisko versiju ienākšana tirgū, pierāda, ka AKEI neizdarīja būtisku spiedienu uz perindoprilu cenas ziņā (apstrīdētā lēmuma 2494. apsvēruma).

1569 Noslēdzot savu dabisko notikumu analīzi, Komisija uzskatīja, ka perindoprils nebija pakļauts būtiskam spiedienam attiecībā uz tā cenām no citu produktu, it īpaši no pārējo AKEI, puses, izņemot ģenēriskā perindoprila radīto spiedienu. Pārējo AKEI cenu samazinājumam, Komisijas ieskatā, nebija nozīmīgas negatīvas ietekmes uz perindoprila pārdošanas apjomu un apgrozījumu.

1570 Ar sava pirmā iebilduma otro daļu prasītājas apgalvo, ka Komisija savā konkrētā produktu tirgus analizē ir piešķirusi pārāk lielu nozīmi cenas faktoram. Pakārtoti, saistībā ar savu trešo iebildumu tās apgalvo, ka Komisijas ekonometriskā analīze ir kļūdaina.

1571 Pirmkārt, kā iesākumā tika teikts iepriekš 1385.–1404. punktā, no judikatūras izriet, ka specifiskās iezīmes, kas raksturo konkurences mehānismus farmācijas nozarē, nepadara ar cenu saistītos faktorus par nenozīmīgiem konkurences spiediena novērtēšanā, tomēr šie faktori ir jānovērtē to īpašajā kontekstā (spriedums, 2010. gada 1. jūlijs, *AstraZeneca/Komisija*, T-321/05, EU:T:2010:266, 183. punkts).

1572 Šajā gadījumā tātad, nosakot konkrēto tirgu, Komisija varēja pārbaudīt, vai perindoprils bija pakļauts būtiskam konkurences spiedienam, kas izrietēja no pārējo AKEI relatīvajām cenu izmaiņām, un ņemt vērā šīs pārbaudes rezultātu.

1573 Komisija no savas pārējo AKEI cenu izmaiņu analīzes secināja, ka perindoprils nebija pakļauts būtiskam konkurences spiedienam, kas no tām izrietētu. Tas, ka perindoprilu maz ietekmēja pārējo AKEI cenu izmaiņas, izriet no vairākiem lietās materiāliem, it īpaši no *Servier* iekšējiem dokumentiem un Komisijas veiktās zāļu izrakstītāju aptaujas. Turklāt šo konstatējumu pašu par sevi prasītājas nav apstrīdējušas. Prasītājas pašas norāda, ka parasti ārsti nepievērš lielu vērību zāļu cenai, ka ārstu izvēles

galvenokārt nosaka drīzāk dažādu zāļu ārstnieciskā atbilstība un iedarbīgums nekā to cena un ka konkurence starp laboratorijām parasti notiek saistībā ar citiem aspektiem, tādiem kā jauninājumi, produktu kvalitāte un veicināšana, nevis saistībā ar cenu aspektu.

1574 Tomēr, kā pamatoti apgalvo prasītājas, dabisko notikumu analīze, kādu veikusi Komisija, proti, izmantojot cenu izmaiņu prizmu, neļauj secināt, ka nav bijis ar kvalitāti, nevis ar tarifiem saistīta konkurences spiediena.

1575 Kā tika teikts iepriekš 1395. un 1397. punktā, ārstu izvēles brīvība starp tirgū pieejamajām oriģinālajām zālēm vai starp oriģinālajām zālēm un citu molekulu ģenēriskajām versijām, un uzmanība, ko zāļu izrakstītāji primāri pievērš ārstnieciskajiem aspektiem, attiecīgā gadījumā ļauj rasties būtiskam ar kvalitāti, nevis ar tarifiem saistītam konkurences spiedienam ārpus cenu spiediena ierastajiem mehānismiem. Šāds spiediens tikpat labi var pastāvēt gadījumā, ja vienu zāļu ārstnieciskās īpašības izrādās neapšaubāmi pārākas nekā pārējām zālēm, kas pieejamas tās pašas patoloģijas ārstēšanai, kā arī gadījumā, ja zāļu izrakstītāji pieejamās zāles atzīst vai uztver par līdzvērtīgām.

1576 Ja tās pašas slimības ārstēšanai zāļu izrakstītājiem ir izvēle starp zālēm, no kurām nevienas nav atzītas vai uztvertas kā pārākas par pārējām, it īpaši tādēļ, ka to iedarbības veids ir identisks, vai tādēļ, ka to terapeitiskais labums vai nevēlamā iedarbība vai blakusparādības neļauj tās nošķirt, šo zāļu konkurences analīze arī balstās lielākoties uz kvalitātes salīdzinājumu. Praktizējošā ārsta izvēli parasti nenosaka vispirms šo ārstēšanas veidu attiecīgās izmaksas, bet gan to ārstnieciskās diferenciācijas līmenis, atbilstība pacienta profilam, ārsta zināšanas par dažādajām zālēm vai arī viņa personiskā vai pacientu pieredze.

1577 Turklāt, kā izriet no atbildes uz otro iebildumu, ņemot vērā nozīmīgas diferenciācijas neesamību starp perindoprilu un pārējiem AKEI ārstnieciskā ziņā, perindopriļ varēja būt pakļauts ar tarifiem nesaistītam un kvalitatīvam konkurences spiedienam, ko Komisijai būtu vajadzējis pienācīgi ņemt vērā. Šis konkurences spiediens, kas varēja tikt izdarīts it īpaši ar citu AKEI ražotāju veicināšanas pasākumu starpniecību, attiecās gan uz jaunajiem pacientiem, gan uz pacientiem, kuriem jau bija uzsākta ārstēšana ar perindoprilu.

1578 Apstāklis, ka perindoprilu maz ietekmēja pārējo AKEI cenu izmaiņas, līdz ar to noteikti nenozīmēja, ka tas nebija pakļauts būtiskam konkurences spiedienam no šo zāļu puses. Šis apstāklis neļauj secināt, ka uz perindoprilu neattiecās būtisks konkurences spiediens, kas izrietēja, kā apgalvo prasītājas, no citiem faktoriem, tādiem kā jauninājumi, produktu kvalitāte un veicināšana, nevis no cenas. Šajā ziņā Komisija pati apstrīdētā lēmuma 2543. apsvērumā atgādina, ka ekonomiskā aizstājamība var pastāvēt tad, ja izmaiņas, kas ietekmē citus svarīgus ekonomikas mainīgos lielumus, nevis cenas, novirza nozīmīgu kāda produkta pārdošanas apjoma daļu uz citu produktu.

1579 Līdz ar to apstāklis, ka perindoprila pārdošanas apjoms un cena samazinājās tikai pēc ģenēriskā perindoprila ienākšanas tirgū un palika stabili vai uz tiem bija mazāka ietekme laikposmā, kad norisinājās dabiskie notikumi saistībā ar citu molekulu cenu izmaiņām, neļauj secināt, ka nepastāvēja konkurences spiediens pirms ģenēriskā perindoprila laišanas tirgū.

1580 Otrkārt, no lietas materiāliem izriet, ka Komisija, kā pamatoti uzsver prasītājas, produkta tirgus noteikšanā piešķīra pārāk lielu nozīmi cenas faktoram, no dabisko notikumu analīzes secinot būtiska AKEI izdarīta konkurences spiediena neesamību attiecībā uz perindoprilu.

1581 No lietas materiāliem izriet, ka cenas faktors Komisijas analīzē bija izšķirošs, lai izslēgtu no konkrētā tirgus pārējos AKEI. No paša apstrīdētā lēmuma formulējuma izriet, ka Komisija galvenokārt pamatojās uz dabisko ar tarifiem saistīto notikumu analīzi, izslēdzot no konkrētā tirgus tādas AKEI kā ramiprilu, enalaprilu un lisinoprilu, kurus *Servier* bija norādījusi kā savus tuvos konkurentus. Komisija uzsvēra, piemēram, apstrīdētā lēmuma 2460. apsvērumā un 3245. zemsvītras piezīmē, to, cik nozīmīgi bija rezultāti tās ekonometriskajai analīzei, ar kuru tā ticās pārbaudīt, vai dažu AKEI grupas zāļu

cenās samazinājumam pēc šo zāļu ģenērisko versiju laišanas tirgū bija vai nebija ietekme uz perindoprila pārdošanas apjomu. Apstrīdētajā lēmumā, it īpaši tā 2527. un 2534. apsvērumā, Komisija vairākkārt norādīja, ka spiediena uz cenām neesamība, kas izrietēja no tiesiskā regulējuma un ko atklāja dabisko notikumu analīze, ļāva secināt, ka neviena cita molekula neizdarīja būtisku konkurences spiedienu uz perindoprilu. Apstrīdētā lēmuma 2546. apsvērumā tā uzskatīja, ka apstākļi, ka ģenērisko zāļu izdarītais konkurences spiediens ir būtiski pārāks par jebkādu citu potenciālu konkurences spiedienu, ar kādu perindoprils saskārās, dabiski noveda pie tāda šaura tirgus noteikšanas, kurā ietilpa vienīgi aplūkojamās zāles.

- 1582 Tādu dabisku notikumu analīzes nozīmīgums Komisijas izmantotajā tirgus noteikšanā, kuri bija saistīti ar cenu izmaiņām, turklāt ir uzsvērts Komisijas iebildumu rakstā, tai minot, ka šajā analīzē attiecībā uz četrām aplūkojamajām dalībvalstīm ir norādīts, ka pret prasītājam nepastāvēja būtisks konkurences spiediens no citu AKEI ražotāju puses. Attiecībā uz Poliju iebildumu rakstā ir izklāstīts, ka dabisko notikumu analīze rāda, ka pārējās tās pašas grupas zāles neizdarīja konkurences spiedienu uz perindoprilu.
- 1583 Tiesas sēdē Komisija vēlreiz uzsvēra, ka konstatējums par to, ka perindoprila pārdošanas apjoms nesamazinājās saistībā ar pārējo AKEI ģenērisko versiju, kuras ir daudz lētākas par perindoprilu, ienākšanu tirgū, bija centrālais tās analīzē un ļāva secināt, ka nepastāvēja būtisks pārējo AKEI izdarīts konkurences spiediens.
- 1584 Tādējādi, piešķirot izšķirošu nozīmi tās dabisko notikumu analīzes rezultātiem, kas galvenokārt bija balstīti uz cenu izmaiņu ietekmi, Komisija pilnībā neņēma vērā farmācijas nozares īpašo kontekstu un nepievērsa pietiekamu vērību elementiem, kas ļautu identificēt ar kvalitāti vai ne ar tarifiem saistīta konkurences spiediena esamību.
- 1585 Šajos apstākļos ir jāapmierina *Servier* izvirzītā pirmā iebilduma otrā daļa attiecībā uz pārāk lielo nozīmi, kādu Komisija piešķir zāļu cenu izmaiņām. No dabisko notikumu analīzes un no tā, ka perindoprilu maz ietekmēja pārējo AKEI cenu izmaiņas, Komisija nevarēja secināt, ka attiecībā uz *Servier* no citu zāļu puses nepastāvēja konkurences spiediens, lai kāda veida tas būtu, izņemot ģenēriskā perindoprila izdarīto spiedienu.
- 1586 Ciktāl Vispārējā tiesa apmierina prasītāju galvenokārt izvirzīto pirmā iebilduma otro daļu attiecībā uz cenu analīzi, nav jāatbild uz prasītāju izvirzīto trešo iebildumu, ar kuru tās pakārtoti apgalvo, ka Komisijas veiktajā ekonometriskajā cenu analīzē bija pieļauta metodoloģiska kļūda.

5) Secinājumi

- 1587 Iesākumā jāatgādina, kā tika teikts iepriekš 1373.–1375. punktā, ka LESD 263. pantā paredzētās likumības pārbaudes tvērums attiecas uz visiem Komisijas lēmumiem par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru, kur Vispārējā tiesa prasītāju izvirzīto pamatu gaismā un ņemot vērā visu to iesniegto informāciju, nodrošina padziļinātu pārbaudi – kā tiesību, tā faktu (spriedums, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72. punkts).
- 1588 Turklāt, lai arī jomās, kurās ir jāveic sarežģīti ekonomiski vērtējumi, tautsaimniecības jautājumos Komisijai ir plaša rīcības brīvība, tas vēl nenozīmē, ka Savienības tiesai ir jāatturas pārbaudīt, kā Komisija interpretē ekonomiska rakstura informāciju. Savienības tiesai ir ne vien jāpārbauda izvirzīto pierādījumu faktiskā precizitāte, uzticamība un konsekvence, bet arī jākontrolē, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo datu kopumu, kas ir jāņem vērā, izvērtējot sarežģītu situāciju, un to, vai tie pamato no tiem izdarītos secinājumus (spriedumi, 2005. gada 15. februāris, Komisija/*Tetra Laval*, C-12/03 P, EU:C:2005:87, 39. punkts; 2011. gada 8. decembris, *Chalkor*/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 54. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54. punkts). Kad Komisija, lai kvalificētu praksi, ņemot vērā LESD

102. pantu, pievērš reālu uzmanību ekonomiskajai analīzei par atlaižu spēju izstumt no tirgus vienlīdz efektīvu konkurentu (*AEC tests*), Savienības tiesai ir jāpārbauda visi sodītā uzņēmuma argumenti attiecībā uz šo pārbaudi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 141.–144. punkts).

1589 Šajā gadījumā, noslēdzot vispārējo analīzi par elementiem, ar kuriem Komisija pamatoja savu vērtējumu, un prasītāju izvirzīto iebildumu pārbaudi, ir jāsecina, ka Komisija ir pieļāvusi virkni kļūdu konkrētā tirgus noteikšanas analīzē. Komisija:

- attiecībā uz ārstniecisko lietojumu kļūdaini uzskatīja, ka AKEI ir nevienmērīgu zāļu grupa un ka perindoprīlam šajā zāļu grupā ir īpašas raksturiezīmes;
- kļūdaini secināja, ka ārstu “inertuma” mehānisms būtiski ierobežoja konkurences spiedienu, ko uz perindoprīlu izdara pārējie AKEI attiecībā uz jaunajiem pacientiem;
- par zemu novērtēja pacientu, kas tiek ārstēti ar perindoprīlu, gatavību ārstēšanas veida maiņai;
- pietiekami neņēma vērā laboratoriju veicināšanas pasākumus un to nozīmi konkurences attiecību analīzē;
- neņēma vērā konkurences farmācijas nozarē īpašās raksturiezīmes, no dabisko notikumu analīzes, kas galvenokārt pamatota ar cenu izmaiņām, kļūdaini secinot, ka perindoprīls nebija pakļauts būtiskam konkurences spiedienam no pārējo AKEI puses.

1590 Pamatojoties uz analīzi, kurā bija pieļautas nupat atgādinātās kļūdas, Komisija sašaurināja konkrēto tirgu vienīgi līdz perindoprīla molekulai, lai arī lietas materiāli rāda, ka perindoprīls no pārējo AKEI puses varēja būt pakļauts būtiskam ar tarifiem nesaistītam konkurences spiedienam. Šajos apstākļos ir jāuzskata, ka Komisijas pieļautās kļūdas var izkropļot tās analīzes rezultātu.

1591 Tādējādi, noslēdzot vērtējumu, ko Vispārējā tiesa veikusi, ievērojot iepriekš 1587. un 1588. punktā atgādinātās pārbaudes tiesā robežas, ir jāsecina, ka nav pierādīts, ka konkrētais produktu tirgus aptver vienīgi oriģinālo un ģenērisko perindoprīlu.

1592 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāapmierina četrpadsmitais pamats, kas izvirzīts pret to, ka par galaproduktu tirgu ir noteikts oriģinālā un ģenēriskā perindoprīla tirgus.

13. Par kļūdām vērtējumā attiecībā uz dominējoša stāvokļa esamību galaproduktu tirgū

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

1595 Iesākumā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 102. pantā paredzētais dominējošais stāvoklis attiecas uz tādu uzņēmumam piederošas ekonomiskas varas situāciju, kas tam piešķir varu likt šķēršļus efektīvas konkurences saglabāšanai attiecīgajā tirgū, dodot tam iespēju ievērojamā mērā rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, to klientiem un visbeidzot patērētājiem (spriedumi, 1978. gada 14. februāris, *United Brands* un *United Brands Continentaal/Komisija*, 27/76, EU:C:1978:22, 65. punkts, un 1979. gada 13. februāris, *Hoffmann-La Roche/Komisija*, 85/76, EU:C:1979:36, 38. punkts).

- 1596 Šajā gadījumā Komisija apstrīdētā lēmuma 2593. apsvērumā secināja, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī LESD 102. panta izpratnē oriģinālā un ģenēriskā perindoprila tirgū Apvienotajā Karalistē no 2000. gada janvāra līdz 2007. gada jūnijam, Nīderlandē no 2000. gada janvāra līdz 2007. gada decembrim, Francijā no 2000. gada janvāra līdz 2009. gada decembrim un Polijā no 2000. gada janvāra līdz 2009. gada decembrim.
- 1597 Lai secinātu, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī oriģinālā un ģenēriskā perindoprila tirgū, Komisija pamatojās uz *Servier* tirgus daļām aplūkojamajā tirgū, uz šķēršļu esamību ienākšanai tirgū, uz būtiskas ekonomiskās rentes esamību, kā arī valsts iestāžu īstenotas līdzsvarojošas pircēja varas neesamību. Apstrīdētā lēmuma 2594.–2600. apsvērumā Komisija piebilda, ka neatkarīgi no tās pieņemtās tirgus definīcijas, pamatoti pierādījumi, proti, būtiskas ekonomiskās rentes esamība, tieši atspoguļoja *Servier* tirgus spēju.
- 1598 Prasītājas apstrīd dominējoša stāvokļa esamību un it īpaši apgalvo, ka produktu tirgus neaprobežojas ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu.
- 1599 Ņemot vērā to, kā tika teikts atbildē uz iepriekšējo pamatu, ka tirgus definīcija bija kļūdaina, ciktāl tā sašaurināja produktu tirgu vienīgi līdz oriģinālajam un ģenēriskajam perindoprilam, ir jāuzskata, ka arī vērtējums par *Servier* ekonomisko varu tirgū ir kļūdainš.
- 1600 Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka vismaz divus galvenos *Servier* ekonomiskās varas novērtēšanas kritērijus, proti, tirgus daļas un būtiskas ekonomiskās rentes esamību, liek apšaubīt konkrētā tirgus kļūdaina noteikšana.
- 1601 Attiecībā uz tirgus daļām Komisija apstrīdētā lēmuma 2561. apsvērumā norādīja, ka mazas tirgus daļas parasti liecina par to, ka uzņēmumam nav dominējošas tirgus ietekmes. Tā arī uzskatīja, ka tirgus daļas vairāk nekā 50 % apmērā ir ļoti lielas tirgus daļas, kas pašas par sevi, izņemot ārkārtas gadījumus, ir pierādījums, ka pastāv dominējošs stāvoklis, un ka tirgus daļas 70 līdz 80 % apmērā ir skaidra norāde uz dominējošu stāvokli.
- 1602 Apstrīdētā lēmuma 2563.–2567. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka *Servier* bija īpaši lielas konkrētā tirgus daļas (it īpaši tirgus daļa 90 līdz 100 % apmērā Francijā, Polijā un Apvienotajā Karalistē no 2000. līdz 2005. gadam), katrā ziņā vienmēr lielākas par 50 %, pat ja ņem vērā paralēlo importētāju lomu Nīderlandē.
- 1603 Tā kā Komisija bija pieļāvusi kļūdu, pieņemot, ka atbilstīgais tirgus aprobežojās vienīgi ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu, Komisijas veiktais tirgus daļu aprēķins noteikti ir kļūdainš.
- 1604 Vispārējā tiesa norāda, ka nav apstrīdēts – ja Komisija būtu noteikusi konkrēto tirgu visu AKEI līmeni, nevis perindoprila molekulas līmeni, *Servier* vidējā tirgus daļa četrās Komisijas analizētajās dalībvalstīs būtu bijusi mazāka par 25 %, zem tādu tirgus daļu sliekšņa, kas saskaņā ar apstrīdēto lēmumu norāda uz dominējoša stāvokļa esamību.
- 1605 Šajā ziņā Komisija apstrīdētajā lēmumā norāda, ka *Servier* tirgus daļu aprēķins attiecībā uz visiem AKEI ir pamatots nevis uz pārdošanas apjoma vērtību, bet uz pārdošanas apjomu, kas izteikts noteiktajās dienas devās, un tas esot līcis pārvērtēt ramiprila pārdošanas apjoma vērtību. Bet vēl papildus tam, ka Komisija nesniedz nekādu alternatīvu analīzi par dažādo AKEI relatīvo pārdošanas apjomu, no 1494. un 1498. punkta iepriekš tekstā izriet, ka 2000. gada janvārī perindoprilam visās attiecīgajās valstīs bija daudz mazāka pacientu bāze nekā citiem AKEI, tādiem kā ramiprils, enalaprils vai lisinaprils. Lai kāds būtu ģeogrāfiskais tirgus, *Servier* ražotais perindoprils nekad nav atradies lidera pozīcijā starp AKEI tablešu un kapsulu pārdošanas apjoma ziņā laikposmā, kad risinājās apstrīdētajā lēmumā aplūkotā prakse.

¹⁶⁰⁶ Attiecībā uz ekonomisko renti Komisija uzskatīja, ka *Servier* guva labumu no būtiskas ekonomiskās rentes. Tā definēja ekonomisko renti kā īpaši lielu un ilgstošu peļņu salīdzinājumā ar to, kāda aplūkojamajam produktam būtu konkurētspējīgā tirgū. Tā aprēķināja *Servier* renti pirms ģenērisko versiju ienākšanas tirgū, sareizinot starpību starp cenu pirms ģenērisko zāļu ienākšanas un cenu pēc šīs ienākšanas ar oriģinālo zāļu ražotāja pārdoto vienību skaitu. Tomēr šī argumentācija ir balstīta uz premisu, ka tirgus aprobežojas vienīgi ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu un ka līdz ar to pirms ģenēriskā perindoprila ienākšanas nepastāvēja konkurētspējīgs tirgus. Tā kā Komisija nav pierādījusi, ka tirgus aprobežojās vienīgi ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu, tā nevarēja novērtēt *Servier* ekonomiskās rentes līmeni, pamatojoties uz šādiem aprēķiniem. Šajos apstākļos *Servier* būtiskas ekonomiskās rentes esamība nav pierādīta.

¹⁶⁰⁷ Tādējādi Komisijas vērtējumu par diviem būtiskajiem tās argumentācijas elementiem, proti, tirgus daļas un būtiskas ekonomiskās rentes esamību, liek apšaubīt kļūdainā tirgus noteikšana. Līdz ar to, neesot nepieciešamībai vērtēt šķēršļu esamību ienākšanai tirgū un valsts iestāžu līdzsvarozošu pircēja varu, Komisija katrā ziņā nevarēja secināt, izmantojot tās pieņemtos argumentus, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī un ievērojamā mērā varēja rīkoties neatkarīgi no saviem konkurentiem, klientiem un patērētājiem.

¹⁶⁰⁸ Tādējādi šis pamats attiecībā uz dominējoša stāvokļa neesamību galaproduktu tirgū ir jāapmierina.

14. Par kļūdām tiesību piemērošanā un kļūdām vērtējumā attiecībā uz dominējoša stāvokļa esamību tehnoloģijas tirgū

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

¹⁶¹¹ Apstrīdētā lēmuma 2667. un 2758. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka konkrētais tehnoloģijas tirgus aprobežojās ar perindoprila AFS tehnoloģiju un ka *Servier* šajā tirgū atradās dominējošā stāvoklī LESD 102. panta izpratnē.

¹⁶¹² Prasītājas apstrīd Komisijas secinājumus un it īpaši apgalvo, ka Komisijas pieļautās kļūdas galaproduktu tirgus noteikšanā ietekmē arī tehnoloģijas tirgus noteikšanu un *Servier* dominējošā stāvokļa šajā tirgū analīzi.

¹⁶¹³ Šajā ziņā Vispārējā tiesa tiesas sēdē iztaujāja puses par secinājumiem, kas būtu izdarāmi par lēmuma tiesiskumu, ņemot vērā, ka tas ir pamatots ar LESD 102. pantu, gadījumā, ja pamats par galaproduktu tirgus kļūdainu noteikšanu tiktu apmierināts.

¹⁶¹⁴ Komisija uzskatīja, ka iespējama kļūda galaproduktu tirgus noteikšanā neliek apšaubīt *Servier* dominējoša stāvokļa esamību tehnoloģijas tirgū. Komisija apgalvo, ka *Servier* dominējošā stāvokļa pierādījums ir balstīts uz to, ka tika vērtēts atbilstīgu kritēriju kopums, it īpaši perindoprila AFS pieprasījums, kas nav atkarīgs no galaproduktu tirgus definīcijas.

¹⁶¹⁵ Attiecībā uz tehnoloģijas tirgus noteikšanu no apstrīdētā lēmuma izriet – lai secinātu, ka konkrētais tehnoloģijas tirgus bija perindoprila AFS tehnoloģijas tirgus, Komisija pamatojās it īpaši uz faktu, ka galaproduktu tirgus, kas ar tehnoloģijas tirgu ir saistīts ar vertikālām attiecībām, aprobežojās vienīgi ar oriģinālo un ģenērisko perindoprilu. Tādējādi tā uzskatīja, ka AFS tehnoloģijas pieprasījums izriet no

pieprasījuma pēc perindoprila galaprodukta (apstrīdētā lēmuma 2648.–2651. apsvērumi). Komisija tālāk izmantoja kļūdainu konkrētā tirgus noteikšanu, ko tā pieņēma attiecībā uz galaproduktu tirgu savā tehnoloģijas tirgus analizē, it īpaši attiecībā uz pieprasījuma vērtējumu pēdējā minētajā tirgū.

- ¹⁶¹⁶ Tomēr, kā Komisija apgalvo, tā savā tehnoloģijas tirgus analizē izmantoja arī citus elementus, lai noteiktu tehnoloģijas tirgu, it īpaši piedāvājuma aizstājamības analīzi (apstrīdētā lēmuma 2657. un nākamie apsvērumi).
- ¹⁶¹⁷ Šajā gadījumā tomēr nav jāizsakās par to, vai tehnoloģijas tirgus noteikšana bija vai nebija kļūdaina, lai vērtētu pamatu attiecībā uz kļūdām Komisijas pierādījumā tam, ka *Servier* šajā tirgū atradās dominējošā stāvoklī.
- ¹⁶¹⁸ No apstrīdētā lēmuma 2668. un 2669. apsvēruma izriet, ka Komisija uzskatīja, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī tehnoloģijas tirgū, ņemot vērā šī stāvokļa izpausmes galaproduktu tirgū.
- ¹⁶¹⁹ Komisija it īpaši vērtēja *Servier* pozīciju AFS tehnoloģijas tirgū, apstrīdētā lēmuma 2735. un nākamajos apsvērumos pamatojoties uz *Servier* tirgus daļām galaproduktu tirgū. Apstrīdētā lēmuma 2738. apsvērumā Komisija skaidri norādīja, ka konkrētā pozīcija AFS tehnoloģijas tirgū ir būtiski atkarīga no tā, vai farmaceitisko galaproduktu var vai nevar dzīvotspējīgi laist tirgū. Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 2743., 2746., 2751. un 2755. apsvērumā uzskatīja, ka *Servier*, izņemot, ja pastāv izņēmumi, ir vienīgais uzņēmums, kas tirgo perindoprilu, lai no tā secinātu, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī perindoprila tehnoloģijas tirgū. Tāds, kādu to analizējusi Komisija, *Servier* stāvoklis augšupējā tirgū tirgus daļu ziņā tādējādi galvenokārt atspoguļo *Servier* stāvokli galaproduktu tirgū.
- ¹⁶²⁰ No tā izriet, ka Komisija noteicošā veidā ir pamatojusies uz galaproduktu tirgus noteikšanu, lai secinātu *Servier* dominējošā stāvokļa esamību tehnoloģijas tirgū.
- ¹⁶²¹ Tā kā galaproduktu tirgus noteikšana bija kļūdaina, Komisija ar šādu pamatojumu nevarēja pierādīt, ka *Servier* atradās dominējošā stāvoklī tehnoloģijas tirgū.
- ¹⁶²² Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāapmierina pamats attiecībā uz kļūdām Komisijas pierādījumā tam, ka *Servier* tehnoloģijas tirgū atradās dominējošā stāvoklī, un nav nepieciešams atbildēt uz prasītāju iebildumu par minētā tirgus noteikšanas kļūdaino raksturu.

15. Par kļūdām tiesību piemērošanā un faktos saistībā ar dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas esamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

b) Vispārējās tiesas vērtējums

- ¹⁶²⁵ Apstrīdētā lēmuma 2997. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka *Servier* stratēģija, apvienojot AFS tehnoloģijas iegādi un izlīguma nolīgumu patentu jomā noslēgšanu pret apgrieztu maksājumu, bija vienots un turpināts LESD 102. panta pārkāpums.
- ¹⁶²⁶ Tomēr, ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, atbildot uz trim pamatiem, ir jāsecina, ka Komisijas pieļautās kļūdas, vērtējot *Servier* dominējošo stāvokli galaproduktu tirgū un tehnoloģijas tirgū, noteikti liek apšaubīt dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas esamību. Un, ja nav dominējošā stāvokļa, jautājums par šāda stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ir zaudējis jebkādu nozīmi.

- ¹⁶²⁷ Pakārtoti, Vispārējā tiesa norāda, ka *Servier* dominējoša stāvokļa neesamība vienīgi galaproduktu tirgū jau pati par sevi liek apstrīdēt *Servier* apstrīdētajā lēmumā pārņemto dominējošo stāvokļa ļaunprātīgo izmantošanu.
- ¹⁶²⁸ Šajā ziņā, kā tika teikts iepriekš 1613. punktā, Vispārējā tiesa tiesas sēdē izjautāja puses par secinājumiem, kas būtu izdarāmi attiecībā uz LESD 102. panta pārkāpumu, ja pamats attiecībā uz kļūdainu galaproduktu tirgus noteikšanu tiktu apmierināts.
- ¹⁶²⁹ Komisija šajā ziņā apgalvoja, ka, pat ja Vispārējā tiesa kritizētu galaproduktu tirgus noteikšanu, LESD 102. panta pārkāpums netiktu apšaubīts. Tā it īpaši norādīja, ka abas ļaunprātīgās rīcības izpausmes, uz kurām attiecas *Servier* pārņemta dominējoša stāvokļa ļaunprātīgā izmantošana, proti, *Azad* tehnoloģijas iegāde un virkne izlīguma nolīgumu patentu jomā ar ģenērisko zāļu sabiedrībām, bija saistītas ar tehnoloģijas tirgu.
- ¹⁶³⁰ Tomēr jānorāda, ka Komisija pieņēma dominējošo stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas esamību, ar ko būtībā saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 2765. apsvēruma formulējumu tika mēģināts aizsargāt *Servier* stāvokli perindoprila tirgū pret jebkādu ģenērisko zāļu ienākšanu tajā, lai pasargātu *Servier* no perindoprila gūtos ienākumus. Tādējādi Komisija *Servier* pārņemta vienotu un turpinātu pārkāpumu, kas galvenokārt bijis vērst uz to, lai aizsargātu *Servier* stāvokli un ienākumus perindoprila galaproduktu tirgū, aizkavējot ģenērisko zāļu ienākšanu tajā. Lai paskaidrotu un raksturotu *Servier* pārņemto praksi, Komisija tāpat pamatojās uz šim uzņēmumam piedēvētu vēlmi aizsargāt savu pozīciju galaproduktu tirgū.
- ¹⁶³¹ Turklāt Komisija, kura, lai raksturotu šo praksi, galvenokārt atsaucās uz galaproduktu tirgu, vienotā un turpinātā pārkāpuma faktus kvalificēja par tādiem, kas attiecas gan uz tehnoloģijas augšupējo tirgu, gan uz galaproduktu tirgu. Lai arī apstrīdētajā lēmumā, kā Komisija atgādina, ir nošķirta *Azad* tehnoloģijas iegādes prakse un izlīguma nolīgumu prakse, tajā tomēr saistībā ar vienoto un turpināto pārkāpumu nav nošķirta *Servier* rīcība, kas esot attiekusies tikai uz tehnoloģijas tirgu, no citas *Servier* rīcības, kas esot pamatota ar konstatējumu par *Servier* dominējoša stāvokļa esamību galaproduktu tirgū. Ne *Azad* tehnoloģijas iegādes prakse, ne izlīguma nolīgumu prakse patentu jomā apstrīdētajā lēmumā nav kvalificēta kā LESD 102. panta pārkāpums, pamatojoties vienīgi uz *Servier* dominējošo stāvokļa esamību tehnoloģijas tirgū. Ja nav *Servier* dominējoša stāvokļa galaproduktu tirgū, vienota un turpinātā pārkāpuma pierādījumam ir atņemts viens no tā galvenajiem pamatiem, un nav iespējams saprast atdalāmu *Servier* rīcību, kuras pārkāpjošais raksturs nebūtu atkarīgs no uzņēmuma dominējoša stāvokļa esamības perindoprila tirgū un kura attiektos vienīgi uz tehnoloģijas tirgu.
- ¹⁶³² Tādējādi šis pamats ir jāapmierina.
- ¹⁶³³ No iepriekš minēto četru pamatu pārbaudes izriet, ka apstrīdētais lēmums ir daļēji jāatceļ, ciktāl tajā ir konstatēts LESD 102. panta pārkāpums. Līdz ar to šī lēmuma 6. pants ir jāatceļ.

16. Par pakārtotajiem prasījumiem nolūkā panākt naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu

- ¹⁶³⁴ Prasītājas lūdz atcelt tām uzliktos naudas sodus vai samazināt to apmēru.
- ¹⁶³⁵ Lai panāktu šo naudas sodu atcelšanu vai to apmēra samazināšanu, prasītājas pamatojas uz septiņiem pamatiem, kuri būs secīgi jāpārbauda.

- ¹⁶³⁶ Pirms tam, lai ņemtu vērā apstrīdētā lēmuma 4. panta atcelšanu, ciktāl Komisija tajā konstatēja prasītāju līdzdalību LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumā saistībā ar nolīgumiem, kuri tika noslēgti starp *Servier* un *Krka* (skat. iepriekš daļu, kas veltīta ar *Krka* noslēgtajiem nolīgumiem), ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 7. panta 4. punkta b) apakšpunkts, ar kuru Komisija par šo pārkāpumu uzlika *Servier* naudas sodu 37 661 800 EUR apmērā.
- ¹⁶³⁷ Ņemot vērā šo atcelšanu, nav nepieciešams vērtēt to pamatu un iebildumu pamatotību, kas izvirzīti, lai atbalstītu prasījumus par iepriekš ¹⁶³⁶. punktā minēto naudas sodu.
- ¹⁶³⁸ Tāpat, lai ņemtu vērā apstrīdētā lēmuma 6. panta – kurā Komisija konstatēja LESD 102. panta pārkāpumu – atcelšanu (skat. iepriekš daļas, kas veltītas konkrētā tirgus noteikšanai, dominējošā stāvokļa esamībai abos konkrētajos tirgos un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgai izmantošanai), ir jāatceļ apstrīdētā lēmuma 7. panta 6. punkts, ar kuru Komisija par šo pārkāpumu uzlika *Servier* naudas sodu 41 270 000 EUR apmērā.
- ¹⁶³⁹ Ņemot vērā šo atcelšanu, nav nepieciešams vērtēt to pamatu un iebildumu pamatotību, kas izvirzīti, lai atbalstītu prasījumus par iepriekš ¹⁶³⁸. punktā minēto naudas sodu.
- ¹⁶⁴⁰ Līdz ar to sekojošajos apsvērumos iebildumi un argumenti attiecībā uz nolīgumiem, kas noslēgti ar *Krka*, vai dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, principā netiks vērtēti un pat ne pieminēti. Ja izņēmuma kārtā tie tiks vērtēti vai pieminēti, tas tiks darīts pakārtoti.

a) Par apstrīdētajā lēmumā izmantotās interpretācijas neparedzamo raksturu

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

- ¹⁶⁵⁵ Iesākumā jāuzsver, ka efektīvs sods par pārkāpumiem konkurences tiesību jomā nevar būt tāds, ar kuru pārkāpj noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības principu, kā tas ir nostiprināts Pamattiesību hartas 49. pantā (pēc analogijas attiecībā uz kriminālsodiem un dalībvalstu pienākumu apkarot nelikumīgu rīcību, kas apdraud Eiropas Savienības finanšu intereses, skat. spriedumu, 2017. gada 5. decembris, M.A. S. un M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, 61. punkts).
- ¹⁶⁵⁶ Turpinājumā jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips prasa, lai likumā tiktu skaidri noteikti pārkāpumi un sodi, kas par tiem tiek uzlikti. Šis nosacījums ir izpildīts tad, ja attiecīgā persona, no atbilstošās normas formulējuma un vajadzības gadījumā izmantojot tiesu sniegto normas interpretāciju, var uzzināt, par kādām darbībām vai bezdarbību tai iestāsies kriminālatbildība (skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand* /Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- ¹⁶⁵⁷ Likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma princips nav interpretējams tādējādi, ka tas aizliedz tiesas interpretācijas ceļā pakāpeniski noskaidrot to normu saturu, kurās paredzēta kriminālatbildība, ar nosacījumu, ka iznākumu bija iespējams saprātīgi paredzēt brīdī, kad tika izdarīts pārkāpums, it īpaši ņemot vērā interpretāciju, kas tajā laikā par attiecīgo tiesību normu pastāvēja judikatūrā (skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand*/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 1658 Paredzamības jēdziena piemērojamība lielā mērā ir atkarīga no attiecīgā teksta satura, no jomas, uz kuru tas attiecas, kā arī no tā adresātu skaita un statusa. Likuma paredzamība nav pretrunā tam, ka attiecīgā persona ir spiesta izmantot profesionālus padomus, lai lietā pastāvošajos apstākļos saprātīgi novērtētu, kādas sekas attiecīgais akts varētu radīt. To it īpaši var attiecināt uz profesionāļiem, kas pieraduši, ka, veicot savus pienākumus, viņiem jārikojas ar lielu piesardzību. Tādējādi var gaidīt, ka viņi būs īpaši uzmanīgi, novērtējot riskus, kas saistīti ar šādu darbību (skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand*/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 1659 Ir jāpiebilst, ka profesionāļu sniegtu konsultāciju izmantošana izrādās vēl saprotamāka, ja runa – kā tas ir šajā lietā – ir par tādu nolīgumu sagatavošanu un izstrādi, ar kuriem it kā tiek novērsti vai izlīguma ceļā atrisināti strīdi.
- 1660 Šajā kontekstā, pat ja laikposmā, kad notika apstrīdētajā lēmumā konstatētie pārkāpumi, Savienības tiesām vēl nebija bijusi iespēja konkrēti izteikties par tāda veida izlīguma nolīgumu ka tie, ko bija noslēgusi *Servier*, pēdējai minētajai būtu bijis jāparedz – vajadzības gadījumā saņemot skaidrojošus padomus –, ka uzņēmuma rīcība var tikt atzīta par nesaderīgu ar Savienības konkurences tiesību noteikumiem, it īpaši ņemot vērā “nolīguma” un “saskaņotas darbības” jēdzienu plašo tvērumu, kas izriet no Tiesas judikatūras (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand* /Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 43. punkts).
- 1661 *Servier* it īpaši varēja noprast, ka, mudinot ģenērisko zāļu sabiedrības piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, kuri paši ir konkurenci ierobežojoši, tiek atņemta jebkāda leģitimitāte šādu noteikumu iekļaušanai patentu jomā noslēgtā izlīguma nolīgumā. Šāda iekļaušana vairs nebija balstīta uz to, ka nolīgumu puses atzīst patenta spēkā esamību, un tādējādi bija uzskatāma par patenta neatbilstošu izmantošanu, kam nav saiknes ar tā īpašo mērķi (skat. iepriekš 267. punktu). *Servier* tādējādi varēja saprātīgi paredzēt, ka uz tās rīcību attiecas LESD 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand*/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 46. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 764. punkts).
- 1662 Turklāt, kā Vispārējā tiesa jau ir norādījusi, krietni pirms strīdīgā nolīguma noslēgšanas judikatūra jau ir izteikusies par iespēju piemērot konkurences tiesības jomās, kuras raksturo intelektuālā īpašuma tiesību klātbūtne (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma*/Komisija, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 314. un 315. punkts).
- 1663 Tādējādi kopš 1974. gada Tiesa ir uzskatījusi, ka, lai gan LESD 101. pants neskar dalībvalsts tiesību aktos atzīto tiesību pastāvēšanu saistībā ar rūpniecisko īpašumu, uz to īstenošanas apstākļiem tomēr var attiekties minētajā pantā paredzētie aizliegumi un tā tas var būt ikreiz, kad izrādās, ka šādu tiesību īstenošana ir kādas aizliegtas vienošanās mērķis, līdzeklis vai sekas (spriedums, 1974. gada 31. oktobris, *Centrafarm* un *de Peijper*, 15/74, EU:C:1974:114, 39. un 40. punkts).
- 1664 Turpinot – kopš 1988. gada 27. septembra sprieduma *Bayer* un *Maschinenfabrik Hennecke* (65/86, EU:C:1988:448) ir skaidrs, ka izlīguma nolīgumi patentu jomā var tikt kvalificēti par nolīgumiem LESD 101. panta izpratnē.
- 1665 Turklāt jāuzsver, ka ar strīdīgajiem nolīgumiem *Servier* un attiecīgās ģenērisko zāļu sabiedrības faktiski nolēma noslēgt nolīgumus par izslēgšanu no tirgus (skat. it īpaši iepriekš 271., 562. un 704. punktu). Lai arī taisnība, ka vienīgi spriedumā, kas pasludināts pēc strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, Tiesa lēma, ka nolīgumi par izslēgšanu no tirgus, kuros palicēji darbības izbeidzējiem izmaksā kompensāciju, ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ, tā tomēr precizēja, ka šāda veida nolīgumi “acīmredzami” konfliktē ar Līguma noteikumu par konkurenci pamatā esošo domu, saskaņā ar kuru katram uzņēmējam autonomi jānosaka politika, kādu tas īsteno tirgū (spriedums, 2008. gada 20. novembris,

Beef Industry Development Society un *Barry Brothers*, C-209/07, EU:C:2008:643, 8. un 32.–34. punkts). Tātad, noslēdzot šādus nolīgumus, *Servier* nevarēja nezināt savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu.

¹⁶⁶⁶ Tiesa gan – lai arī, ņemot vērā to, ka aplūkojamie nolīgumi tika noslēgti kā izlīguma nolīgumi saistībā ar patentu, šo nolīgumu pārkāpjošais raksturs varēja nebūt skaidri pamanāms tādām ārējām novērotājam kā Komisija vai juristi, kas specializējušies aplūkojamajās jomās, tas pats nav sakāms par nolīguma pusēm.

¹⁶⁶⁷ Grūtības, ar kurām Komisija varēja sastapties, nosakot pārkāpumu, turklāt varēja pamatot, vismaz daļēji, procedūras vai apstrīdētā lēmuma garumu.

¹⁶⁶⁸ Iepriekš 1661. punktā minēto secinājumu nevar atspēkot pārējie prasītāju izvirzītie argumenti.

¹⁶⁶⁹ Pirmkārt, arguments attiecībā uz tādu Komisijas praksi, saskaņā ar kuru tā atturas uzlikt naudas sodus vai vienīgi uzlikt simbolisku naudas sodu, ja tā skata jaunus tiesību jautājumus, šajā gadījumā nav pieņemams, jo, neraugoties uz šīs lietas kontekstā izvirzīto jautājumu jaunumu, *Servier* varēja saprātīgi paredzēt, ka, rīkojoties tā, kā tā rīkojās, proti, maksājot ģenērisko zāļu sabiedrībām par to, ka tās paliek ārpus tirgus, uz tās rīcību attiecās LESD 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums (skat. iepriekš 1661. punktu). Šajā ziņā ir jāuzsver, ka vienā no prasītāju minētajiem Komisijas lēmumiem ir teikts, ka “[ieinteresētajām pusēm] nebija pietiekami skaidrs, ka to rīcība bija pārkāpums”. Komisija tātad atradās situācijā, kas atšķīrās no situācijas šajā lietā.

¹⁶⁷⁰ Turklāt iepriekš 1665. punktā tika teikts, ka *Servier* šajā gadījumā nevarēja nezināt savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu.

¹⁶⁷¹ Katrā ziņā saskaņā ar judikatūru Komisijai ir rīcības brīvība naudas sodu apmēru noteikšanā, lai virzītu uzņēmumu rīcību uz konkurences tiesību normu ievērošanu. Tas, ka Komisija iepriekš piemērojusi noteiktus naudas sodus par noteiktiem pārkāpumu veidiem, neizslēdz tai iespēju palielināt šo sodu līmeni līdz Regulā Nr. 1/2003 norādītajām robežām, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu Savienības konkurences politikas īstenošanu. Gluži pretēji, Savienības konkurences tiesību normu efektīvas piemērošanas priekšnoteikums ir tāds, ka Komisija jebkurā brīdī var pielāgot naudas soda līmeni šīs politikas vajadzībām (spriedums, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 773. punkts).

¹⁶⁷² Otrkārt, lai arī prasītājas atsauca uz to, ka pastāv juridisks atzinums, ko bija lūgusi viena no aplūkojamajām ģenērisko zāļu sabiedrībām un kas minēts apstrīdētā lēmuma 3074. apsvērumā, tās nesniedz pietiekami daudz elementu, lai varētu secināt, ka pastāvēja faktiskā neskaidrība par strīdīgo nolīgumu pārkāpjošo raksturu attiecībā uz Savienības noteikumiem konkurences tiesību jomā.

¹⁶⁷³ Treškārt, lai arī prasītājas apgalvo, ka Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotais risinājums ir pretrunā 2004. gada pamatnostādnes par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem noteiktajiem principiem, šis arguments ir jānoraida.

¹⁶⁷⁴ Pat pieņemot, ka prasītājas tādējādi ir vēlējušās atsaukties uz to, ka nav ņemts vērā 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 209. punkts, no šī punkta izriet, ka neapstrīdēšanas noteikumi “parasti” tiek uzskatīti par tādiem, uz kuriem neattiecas LESD 101. panta 1. punkts. Tādējādi, ņemot vērā šī jēdziena lietojumu, šī tiesību norma neizslēdz, ka neapstrīdēšanas noteikuma iekļaušana noteiktos apstākļos var būt konkurences pārkāpums.

¹⁶⁷⁵ Turklāt 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 209. punktā ir paredzēts, ka uz neapstrīdēšanas noteikumiem var neattiekties LESD 101. panta 1. punkts, ciktāl, izvairoties no intelektuālā īpašuma tiesību, uz kurām attiecas nolīgumi, apstrīdēšanu nākotnē, šo noteikumu “pamatmērķis ir atrisināt esošos strīdus un/vai novērst turpmākus strīdus”.

- 1676 Gadījumā, ja – kā tas ir šajā lietā – tas ir apgriezts maksājums, nevis apstāklis, ka katra no pusēm atzīst patenta spēkā esamību, kas noveda pie strīdīgo nolīgumu noslēgšanas, šos nolīgumus, kuri faktiski ir nolīgumi par izslēgšanu no tirgus un ar kuriem tiek īstenoti pret konkurenci vērsti mērķi, nevar uzskatīt par tādiem, kuru “pamatmērķis ir atrisināt esošos strīdus un/vai novērst turpmākus strīdus”.
- 1677 Turklāt neviens elements neļauj secināt – pretēji tam, ko, šķiet, apgalvo prasītājas –, ka Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotais risinājums bija neparedzams tādā mērā, ka Komisija uzskatīja par nepieciešamu grozīt 2004. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem normas.
- 1678 Tiesa gan, 2014. gada pamatnostādņu par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem 243. punktā ir paredzēts, ka neapstrīdēšanas noteikumi var pārkāpt LESD 101. panta 1. punktu, ja licenciārs papildus tehnoloģiju tiesību licencēšanai finansiāli vai kā citādi stimulē licenciātu neapstrīdēt tehnoloģiju tiesību derīgumu.
- 1679 Tomēr šī jaunā tiesību norma vienīgi precizē tiesību normas, kas iepriekš bija ietvertas 2004. gada pamatnostādņēs par tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem.
- 1680 Ceturtkārt, attiecībā uz argumentu par apstrīdētajā lēmumā esošām pretrunām saistībā ar potenciālas konkurences jēdziena interpretāciju ir jānorāda, ka šis arguments jau tika noraidīts, un jāatsaucas uz apsvērumiem, kas jau ir izklāstīti šajā ziņā (skat. iepriekš 374.–377. punktu).
- 1681 No iepriekš minētā izriet, ka šis pamats, ciktāl tas attiecas uz apstrīdētajā lēmumā pieņemtajiem pārkāpumiem atbilstoši LESD 101. pantam, ir jānoraida.

b) Par kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz naudas sodu apvienošanu

- 1682 Prasītājas min divus iebildumus, pirmo par tāda vienota pārkāpuma esamību, kas apvieno visus *Servier* noslēgtos strīdīgos izlīguma nolīgumus un kas liedzot Komisijai uzlikt *Servier* piecus atsevišķus naudas sodus, un otro par naudas soda, kas uzlikts atbilstoši LESD 101. pantam, un naudas soda, kas uzlikts atbilstoši LESD 102. pantam, apvienošanas nelikumīgo raksturu.

1) Par jēdziena “vienots pārkāpums” pārkāpumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

- 1685 Prasītājas min divus argumentus, kuri gan viens, gan otrs ir saistīti ar vienota pārkāpuma jēdzienu un attiecas: pirmais – uz tāda vienota pārkāpuma esamību, kas apvieno visus *Servier* noslēgtos strīdīgos izlīguma nolīgumus, un otrais, pakārtoti, – uz tāda vienota pārkāpuma esamību, kas apvieno *Niche* un *Matrix* nolīgumus.
- 1686 Attiecībā uz pirmo argumentu, kā izriet no 1282. punkta iepriekš tekstā, Komisija nevarēja konstatēt *Servier* un katras no ģenērisko zāļu sabiedrībām kopēja mērķa esamību un līdz ar to kopēja plāna esamību.
- 1687 Tā kā nebija šāda kopēja mērķa, kā arī kopēja plāna, Komisija nevarēja secināt vienota pārkāpuma esamību. Līdz ar to tai bija tiesības uzlikt *Servier* atsevišķu naudas sodu par katru no pieņemtajiem pārkāpumiem.

- 1688 Tādējādi naudas sodu apvienošanu, ko Komisija veica apstrīdētajā lēmumā un kas balstīta uz konstatējumu, kuru pamato atsevišķu pārkāpumu esamība, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, nevar uzskatīt par “netaisnīgu un nesamērīgu”.
- 1689 Gluži pretēji, tas būtu netaisnīgi pret ģenērisko zāļu sabiedrībām, ja *Servier*, gluži tāpat kā tās, tiktu sodīta tikai vienu reizi, lai arī atšķirībā no tām *Servier* bija līdzdalīga vairākos atsevišķos nolīgumos.
- 1690 Turklāt naudas sodu apvienošana principā ir vēl jo mazāk nesamērīga tādēļ, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā (3128. apsvērums) ņēma vērā faktu, ka *Servier* ir izdarījusi vairākus, tiesa, atsevišķus, pārkāpumus, bet tiem ir saistība ar to pašu produktu, perindoprilu, un lielā mērā ar tām pašām ģeogrāfiskajām teritorijām un tiem pašiem laikposmiem. Šajā īpašajā kontekstā nolūkā izvairīties no iespējami nesamērīga rezultāta, tā nolēma attiecībā uz katru pārkāpumu samazināt *Servier* pārdošanas apjoma vērtības proporciju, kas bija ņemta vērā, nosakot naudas soda pamatsummu. Tādējādi tā veica korekciju, kas vidēji par 54,5 % samazināja visas pārdošanas apjoma vērtības saistībā ar LESD 101. panta dažādajiem pārkāpumiem.
- 1691 Tādēļ šis arguments ir jānoraida.
- 1692 Attiecībā uz argumentu īpaši par *Niche* un *Matrix* nolīgumiem – kā izriet no iepriekš 1295.–1302. punktā izklāstītajiem apsvērumiem, šie nolīgumi bija divi atsevišķi LESD 101. panta pārkāpumi.
- 1693 Tomēr, kā norādīts iepriekš 1296. punktā, no šo nolīgumu konteksta un nosacījumu analīzes var secināt, ka, noslēdzot aplūkojamos nolīgumus, *Servier* vadīja “viena un tā pati motivācija” un ka šajā ziņā tai bija identisks mērķis, proti, galīgi atrisināt notiekošo strīdu un izvairīties no jebkādam tiesvedībām nākotnē attiecībā uz *Niche/Matrix* produktu, kā arī izslēgt šo produktu kā potenciālas konkurences avotu, izmantojot maksājumu. It īpaši par to, ka, noslēdzot *Niche* un *Matrix* nolīgumus, *Servier* bija šis viens un tas pats mērķis, faktiski liecina tas, ka šie nolīgumi tika parakstīti vienā dienā un vienā vietā un tos parakstīja tas pats prasītāju pārstāvis, tas, ka šo nolīgumu piemērošanas joma laikā un ģeogrāfiskā piemērošanas joma bija identiska, tas, ka nolīgumi attiecās it īpaši uz to pašu produktu, nosakot *Niche* un *Matrix* līdzīgus pienākumus, un visbeidzot tas – kas nav ticis apstrīdēts –, ka *Servier* interesēs bija noslēgt nolīgumus ar abām attiecīgajā kopējā perindoprila izstrādes projektā iesaistītajām pusēm.
- 1694 Lai arī iepriekš 1693. punktā minētie faktiskie apstākļi neļauj noteikt, ka *Niche* un *Matrix* kopā bija viens un tas pats mērķis, kas liecinātu par kopēju plānu, noslēdzot aplūkojamos nolīgumus, nedz *a fortiori* to, ka šis plāns tām bija kopā ar *Servier*, tie parāda, ka *Servier* bija viens un tas pats mērķis, noslēdzot nolīgumus ar *Niche* un *Matrix* (skat. iepriekš 1296.–1301. punktu).
- 1695 Turklāt aplūkojamo nolīgumu kaitīgā ietekme daļēji izpaudās uz produktu, kuru kopīgi izstrādāja *Niche* un *Matrix* un kura tirdzniecība bija aizliegta uz to pašu laikposmu tajā pašā teritorijā. Tādējādi šo nolīgumu pret konkurenci vērsto seku pārklāšanās bija īpaši augsta.
- 1696 Ņemot vērā iepriekšējos punktos minētos elementus, kas ir īpaši raksturīgi *Niche* un *Matrix* nolīgumiem un kas tādējādi tos nošķir no izlīguma nolīgumiem, kurus *Servier* noslēdza ar citām ģenērisko zāļu sabiedrībām, ir jākonstatē, ka samazinājumā atbilstoši Komisijas izmantotajai pārkāpumu kumulēšanai (skat. iepriekš 1690. punktu), ņemot vērā, ka tā nepiemēroja īpašu attieksmi *Matrix* nolīgumam, nebija pietiekami ņemtas vērā saiknes, kas šim nolīgumam bija ar *Niche* nolīgumu.
- 1697 Turklāt Komisijas noteiktajā naudas soda apmērā nav adekvāti ņemts vērā ar *Matrix* nolīgumu izdarītā pārkāpuma smagums, kas attiecībā uz *Servier* ir mazāks nekā ar *Niche* nolīgumu izdarītā pārkāpuma smagums, ņemot vērā to, ka *Matrix* nolīgumu *Servier* noslēdza nolūkā apstiprināt *Niche* nolīguma sekas (skat. iepriekš 1300. punktu) un ka, ņemot vērā *Biogaran* nolīgumu, kopējā līdzekļu nodošana par labu *Niche* un *Unichem* ir lielāka par to, ko saņēma *Matrix*.

¹⁶⁹⁸ Līdz ar to Vispārējā tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, nolūkā ievērot samērīguma principu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 4. septembris, *YKK u.c./Komisija*, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, 66. punkts) nolemj samazināt saistībā ar *Matrix* nolīgumu *Servier* uzliktā naudas soda apmēru par 30 % jeb par 23 736 510 EUR.

¹⁶⁹⁹ Līdz ar to *Servier* par apstrīdētā lēmuma 2. pantā minēto pārkāpumu uzliktā naudas soda apmērs, kā tas izriet no minētā lēmuma 7. panta 2. punkta b) apakšpunkta, ir noteikts 55 385 190 EUR apmērā, nevis 79 121 700 EUR.

2) Par naudas sodu atbilstoši LESD 101. un 102. pantam apvienošanu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

¹⁷⁰² Ņemot vērā apstrīdētā lēmuma 7. panta 6. punkta atcelšanu (skat. iepriekš 1638. punktu), *Servier* tiek sodīta tikai atbilstoši LESD 101. pantam. Tā kā nenotiek sodu atbilstoši LESD 101. un 102. pantam apvienošana, katrā ziņā nav nepieciešams pārbaudīt pamatojumu šim iebildumam, kas ir jānoraida.

c) Par pārdošanas apjoma vērtības aprēķināšanu

¹⁷⁰³ Prasītājas pamatojas uz trim atsevišķiem iebildumiem, kas ir jāskata atsevišķi.

1) Par pārdošanas apjoma slimnīcu tīklā ņemšanu vērā

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

¹⁷⁰⁶ Jānorāda, ka prasītājas šī iebilduma atbalstam atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 2408.–2412. apsvērumu, kuros Komisija norāda, ka tā izslēdz slimnīcu nozari no savas tirgus analīzes.

¹⁷⁰⁷ Apstrīdētā lēmuma 2408.–2412. apsvērumš atrodas minētā lēmuma 6.5. punktā, kas veltīts *Servier* dominējošā stāvokļa galaproduktu tirgū vērtējumam.

¹⁷⁰⁸ Apstrīdētā lēmuma 2412. apsvērumā Komisija norādīja, ka perindoprilu izplata galvenokārt mazumtirdzniecības tīklā un tādējādi pārdošanas apjoms slimnīcās nevar ietekmēt cenas un kopējo panākto apjomu mazumtirdzniecības tīklā. Līdz ar to Komisija uzskatīja, ka konkurences spiediens no slimnīcu nozares nevar kavēt *Servier* rīkoties neatkarīgi no jebkāda konkurences spiediena. Tā tādējādi izslēdza slimnīcu nozari no galaproduktu tirgus analīzes.

¹⁷⁰⁹ Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 2595. apsvērumā precizēja, ka neatkarības attiecībā uz konkurences spiedienu konstatējums ļauj raksturot tirgus spējas esamību.

¹⁷¹⁰ No iepriekš minētā izriet, ka Komisija vēlējās izslēgt slimnīcu nozari no tirgus analīzes ar pamatojumu, ka tā uzskatīja, ka šai tirgus daļai nebija nozīmes, nosakot, vai *Servier* bija vai nebija tirgus spēja.

- 1711 Pārbaudot strīdīgos nolīgumus atbilstoši LESD 101. pantam, Komisija atsaucās uz apstrīdētā lēmuma 6.5. punktu saistībā ar ierobežojuma seku dēļ analīzi, attiecībā uz kuru *Servier* tirgus spējas esamības noteikšanai bija nozīme, kā izriet it īpaši no apstrīdētā lēmuma 1397., 1503., 1656., 1847. un 2048. apsvēruma un it īpaši 1224. apsvēruma, kurā Komisija norādīja, ka tirgus spējas jēdziens ir centrālais jēdziens nolīgumu ierobežojošo seku analizē.
- 1712 Tādējādi Komisija vēlējās izslēgt slimnīcu nozari no ierobežojuma seku dēļ analīzes.
- 1713 Attiecībā uz analīzi par ierobežojumu mērķa dēļ Komisija nav atsaukusies uz apstrīdētā lēmuma 6.5. punktu un nekur tā nav norādījusi, ka tā izslēgtu no analīzes slimnīcu nozari. Šādai izslēgšanai turklāt, no Komisijas viedokļa raugoties, nebija nozīmes, jo ierobežojuma mērķa dēļ analīze tai nelika noteikt, vai *Servier* bija vai nebija tirgus spēja.
- 1714 Turklāt, lai konstatētu ierobežojuma mērķa dēļ esamību, Komisija pamatojās uz ierobežojošu noteikumu esamību strīdīgajos nolīgumos. Tādējādi šo noteikumu esamība un līdz ar to piemērošanas joma ir tā, kas ļāva Komisijai noteikt ierobežojuma mērķa dēļ apjomu. Piemēram, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 3134. apsvērumā sniegtās 50. tabulas, saistībā ar ierobežojuma mērķa dēļ ģeogrāfisko tvērumu, ko Komisija bija pieņēmusi attiecībā uz katru nolīgumu, tajā bija iekļautas tikai dalībvalstis, kurās ierobežojošos noteikumus piemēroja.
- 1715 No strīdīgajos nolīgumos ietverto netirgošanas noteikumu piemērošanas jomas slimnīcu nozare nebija izslēgta. Tāpat, pieņemot, ka šāda izslēgšana būtu iespējama attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumu, no šajos nolīgumos ietverto neapstrīdēšanas noteikumu piemērošanas jomas minētā nozare arī nebija izslēgta.
- 1716 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisija neizslēdza slimnīcu nozari, konstatējot konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.
- 1717 Lai noteiktu, vai prasītājas sakarā ar iepriekš konstatēto slimnīcu nozares izslēgšanu no ierobežojuma seku dēļ analīzes tomēr varētu saņemt tām atbilstoši LESD 101. pantam uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu, ir jāpārlicinās, ka tas, ka Komisija ņēma vērā ierobežojuma seku dēļ konstatējumu, tai neļāva uzlikt *Servier* lielāku sodu, nekā ļāva vienīgi konstatējums par ierobežojumu mērķa dēļ.
- 1718 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Komisija nekur apstrīdētajā lēmumā nav norādījusi, ka tā paplašina pārkāpumu materiālo, laika un ģeogrāfisko piemērošanas jomu ārpus tās, ko tai ļāva noteikt ierobežojuma mērķa dēļ konstatējums.
- 1719 Gluži pretēji, Komisija ierobežojuma seku dēļ esamību konstatēja tikai četrās dalībvalstīs, proti, Francijā, Nīderlandē, Polijā un Apvienotajā Karalistē, savukārt naudas soda apmēra aprēķināšanai par pārkāpumiem, kas saistīti ar *Niche* un *Unichem*, *Matrix*, *Krka* un *Lupin*, tā paplašināja pārkāpumu ģeogrāfisko apjomu, ietverot visas dalībvalstis, kurās bija piemēroti nolīgumi.
- 1720 Turklāt var norādīt, ka Komisija strīdīgo nolīgumu ierobežojošo ietekmi uz konkurenci analizēja tikai pakārtoti, "pilnīguma labad" (apstrīdētā lēmuma 1213. apsvērums).
- 1721 Visbeidzot prasītājas pašas norāda, ka naudas soda apmēra aprēķināšana "balstās vienīgi uz premisu, saskaņā ar kuru nolīgumi esot ierobežojumi mērķa dēļ".
- 1722 Tādējādi tas, ka Komisija ņēma vērā ierobežojuma seku dēļ konstatējumu, tai neļāva uzlikt *Servier* lielāku sodu, nekā ļāva vienīgi konstatējums par ierobežojumu mērķa dēļ.
- 1723 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija pamatoti neizslēdza slimnīcu nozari no naudas soda apmēra aprēķina daļā, kas attiecas uz LESD 101. pantu.

1724 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida.

2) Par pārdošanas apjoma vērtības aprēķina nepietiekamo pamatojumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

1727 Jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, nosakot naudas soda apmēru par konkurences tiesību pārkāpumiem, Komisijas pienākums norādīt pamatojumu ir izpildīts, ja tā savā lēmumā norāda vērtēšanas elementus, kas tai ļāvuši izsvērt pārkāpuma smagumu un ilgumu, un tai nav pienākuma savā lēmumā norādīt skaitliskus datus, kas attiecas uz naudas soda aprēķināšanas veidu (skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *AC-Treuhand*/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

1728 Šajā lietā prasītājas savu kritiku vērš vienīgi uz korekcijas koeficientu, ko Komisija piemēroja pārdošanas apjoma vērtībai.

1729 Šajā ziņā Komisija apstrīdētā lēmuma 3128. apsvērumā norādīja, ka, ņemot vērā to, ka *Servier* bija izdarījusi vairākus pārkāpumus – tiesa, atsevišķus, tomēr tāds, kas saistīti ar to pašu produktu, proti, perindoprilu, un lielā mērā ar tām pašām ģeogrāfiskajām teritorijām un tiem pašiem laikposmiem –, tā piemēroja korekcijas koeficientu, kas attiecībā uz katru pārkāpumu ļāva ierobežot *Servier* īstenotā pārdošanas apjoma vērtības proporciju, kura ņemta vērā naudas soda pamatsummas noteikšanā. Tā arī precizēja, ka šis korekcijas koeficients katram no pieciem LESD 101. panta pārkāpumiem lika piemērot pārdošanas apjoma vērtības samazinājumu vidēji par 54,5 %.

1730 Tādējādi Komisija, ņemot vērā iepriekš 1727. punktā minēto judikatūru un to, ka aplūkojamā korekcijas koeficienta piemērošana, pat ja tā nav paredzēta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, ir prasītājam labvēlīgs pasākums, ir pietiekami pamatojusi savu lēmumu, un apstāklis, ka tās nav varējušas atkārtot visus aprēķinus, kuru rezultātā tika, pirmkārt, pieņemta iepriekš minētā likme 54,5 % un, otrkārt, galu galā noteikts naudas soda apmērs katram no LESD 101. panta pārkāpumiem, neļauj izdarīt pretēju secinājumu.

1731 Protams, var norādīt, ka pēc organizatoriska pasākuma, ko Vispārējā tiesa veica, lai vajadzības gadījumā atvieglotu savas neierobežotās kompetences īstenošanu, Komisija iesniedza precīzāku informāciju par aprēķiniem, kas tai ļāva nonākt pie iepriekš minētās likmes 54,5 %, kā arī pie galu galā noteiktā naudas soda apmēra katram no LESD 101. panta pārkāpumiem, un šī informācija ļāva Vispārējai tiesai un prasītājam sīkāk saprast, kā Komisija bija noteikusi minēto likmi un minēto apmēru.

1732 Tomēr fakts, ka precīzāka informācija par naudas soda aprēķināšanu konkurences noteikumu pārkāpuma gadījumā tiek paziņota vēlāk tiesvedības laikā, nav tāds, ar kuru var pierādīt, ka apstrīdētajam lēmumam šajā ziņā nav pietiekama pamatojuma. Uz apstrīdētā lēmuma autora sniegtiem precizējumiem, kas papildina jau pašu par sevi pietiekamu pamatojumu, pat ja tie var būt noderīgi Savienības tiesas veicamās lēmuma pamatojuma iekšējās pārbaudes vajadzībām, jo ļauj iestādei izskaidrot tās lēmuma pamatā esošus iemeslus, tiešā nozīmē izprastais pienākums norādīt pamatojumu neattiecas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2000. gada 16. novembris, *Weig*/Komisija, C-280/98 P, EU:C:2000:627, 45. punkts).

1733 Turklāt pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, daļējais samazinājums, kurš tika piemērots, pateicoties korekcijas koeficientam, ir pamatojams ar to, ka atbilstoši tam, kas tika teikts, atbildot uz pamatu par vienota un turpināta pārkāpuma esamību, dažādie aplūkojamie nolīgumi nav vienots pārkāpums, bet atsevišķi pārkāpumi, un Komisijai bija tiesības katram no tiem piemērot atsevišķu naudas sodu.

1734 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida.

3) Par pārdošanas apjoma vērtības ģeogrāfisko tvērumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

1738 Prasītājas apgalvo, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā un it īpaši tā 3134. apsvērumā sniegtajā 50. tabulā ir kļūdaini noteikusi LESD 101. panta pārkāpumu ģeogrāfisko tvērumu, jo, pirmkārt, patents 947 Polijā esot ticis izsniegts tikai tad, kad visi pārkāpumi jau bija beigušies, un, otrkārt, uz Bulgāriju, Čehijas Republiku, Igauniju, Kipru, Latviju, Lietuvu, Ungāriju, Maltu, Poliju, Rumāniju, Slovēniju, Slovākiju un Somiju neesot attiekušies patenti 939 līdz 941.

1739 Ir jāprecizē, ka iepriekš minētajā 50. tabulā ir norādīts katra pārkāpuma sākuma un beigu datums katrā dalībvalstī.

1740 Iesākumā no analīzes ir jāizslēdz pārkāpums saistībā ar *Teva*. Šis pārkāpums attiecas tikai uz Apvienoto Karalisti. Tomēr neviens no prasītāju argumentiem neattiecas uz šo dalībvalsti. Tātad tie neietekmē šī pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu.

1741 Attiecībā uz pārējiem pārkāpumiem ir jānorāda, ka katra pārkāpuma it īpaši ģeogrāfiskā piemērošanas joma noteikti ir atkarīga no aplūkojamā nolīgumā ietverta netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu piemērošanas jomas. Šie noteikumi ir tie, kas ierobežo konkurenci un kas gadījumā, ja tiem nav nekāda leģitīma pamatojuma, normālai konkurences darbībai kaitē tik lielā mērā, ka var tikt kvalificēti kā konkurences ierobežojums mērķa dēļ (skat. iepriekš 270. punktu).

1742 Šajā ziņā prasītājas tikai no viena vai vairāku patentu neesamības kādā dalībvalstī secina pārkāpuma pilnīgu izzušanu šajā valstī, neveicot nošķirumu starp pārkāpumiem un it īpaši – saistībā ar katru pārkāpumu – starp patenta neesamības dažādajām potenciālajām sekām uz netirgošanas noteikuma ģeogrāfisko piemērojamību un neapstrīdēšanas noteikuma ģeogrāfisko piemērojamību.

1743 Tādējādi prasītājas neprecizē un pat nepiemin to, kādas sekas uz pārkāpuma smaguma vērtējumu varētu radīt netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu attiecīgo ģeogrāfisko piemērošanas jomu neatbilstība.

1744 Prasītāju argumentācija tātad tiecas tikai izslēgt jebkāda pārkāpuma esamību attiecībā uz konkrēto dalībvalsti.

1745 Tomēr pietiek ar to, ka kādā dalībvalstī noteiktā laikposmā ir ticis piemērots kāds no netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, lai Komisija būtu varējusi pamatoti iekļaut šo dalībvalsti šī pārkāpuma ģeogrāfiskajā tvērumā aplūkojamajā laikposmā.

1746 Tātad pamats, kā prasītājas to norādījušas, var tikt apmierināts tikai tiktāl, cik tas ļauj secināt, ka ne netirgošanas noteikumu, ne neapstrīdēšanas noteikumu attiecīgajā dalībvalstī nepiemēroja laikposmā, attiecībā uz kuru Komisija tomēr bija pieņēmusi pārkāpuma esamību šajā dalībvalstī.

- 1747 Vispirms ir jāpārbauda netirgošanas noteikuma ģeogrāfiskā piemērošanas joma katram no nolīgumiem, izņemot *Teva* nolīgumu, ņemot vērā prasītāju dažādos argumentus.
- 1748 Prasītājas izvirza divus argumentus, no kuriem viens attiecas uz patentu 947 un otrs – uz patentiem 339, 340 un 341.
- 1749 Attiecībā uz *Lupin* nolīgumu – tā 1.6. pantā ir paredzēts, ka *Lupin* nedrīkst tirgot “produktu” nevienā dalībvalstī. Ar jēdzienu “produkts” tiek izdarīta atsauce it īpaši uz zālēm, kuras satur erbumīnu. Šajā nolīgumā netirgošanas noteikums līdz ar to nav atkarīgs no kāda patenta esamības – vai būtu runa par patentu 947 vai patentiem 339, 340 un 341. Tādējādi tas tika piemērots visām dalībvalstīm un nav nepieciešams noteikt, vai katrā no tām minētie patenti pastāvēja pārkāpuma brīdī. Tā kā Komisija nav kļūdaini noteikusi pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu attiecībā uz netirgošanas noteikumu, prasītāju pamatu līdz ar to var noraidīt, ciktāl tas attiecas uz *Lupin* nolīgumu (skat. iepriekš 1741.–1746. punktu).
- 1750 Attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumiem un attiecībā uz izlīguma nolīgumu, kas noslēgts ar *Krka*, netirgošanas noteikuma apjoms turpretī ir atkarīgs no *Servier* patenta esamības. Līdz ar to prasītāju argumenti var būt minēti lietderīgi.
- 1751 Pirmkārt, ir jāpārbauda arguments attiecībā uz patentu 947.
- 1752 Prasītājas apgalvo, ka šis patents nebija izsniegts Polijā pārkāpuma brīdī.
- 1753 Katrā ziņā (skat. iepriekš 1636., 1637. un 1640. punktu) attiecībā uz izlīguma nolīgumu, kas noslēgts ar *Krka*, kā izriet no 50. tabulas, kura atrodas apstrīdētā lēmuma 3134. apsvērumā un kura šajā jautājumā nav apstrīdēta, Komisija nav noteikusi pārkāpuma esamību attiecībā uz Poliju. Līdz ar to nav nozīmes tam, vai uz šo dalībvalsti pārkāpuma laikposmā attiecās vai neattiecās patents 947.
- 1754 Attiecībā uz *Niche* nolīgumu – tā 3. pantā paredzētais netirgošanas noteikums tiek piemērots valstīm, kurās it īpaši pastāv “alfa patenta tiesības”, un tajā ir ietverts patents 947, kā arī visi līdzvērtīgie patenti un patentu pieteikumi, kā tas paredzēts 1. panta ii) punktā, kas atrodas 1. iedaļā “Definīcijas”.
- 1755 Tāpat attiecībā uz *Matrix* nolīgumu – tā 1. pantā paredzētais netirgošanas noteikums tiek piemērots “teritorijā”, proti, visās valstīs, kurās it īpaši pastāv “alfa patenta tiesības”, un tajā ir ietverts patents 947, kā arī visi līdzvērtīgie patenti un patentu pieteikumi, kā tas paredzēts 1. panta ii) punktā, kas atrodas 1. iedaļā “Definīcijas”.
- 1756 Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 120. apsvēruma un 155. zemsvītras piezīmes, nav apstrīdēts, ka *Servier* 2001. gada 6. jūlijā bija iesniegusi patenta pieteikumu “erbumīna perindoprila sāls alfa kristāliskajai formai (kas atbilst patentam 947)” Polijā.
- 1757 Līdz ar to prasītāju arguments par patentu 947 (skat. iepriekš 1752. punktu) ir jānoraida attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumiem.
- 1758 No iepriekš minētā izriet, ka šis arguments ir jānoraida attiecībā uz visiem nolīgumiem.
- 1759 Otrkārt, ir jāpārbauda prasītāju arguments attiecībā uz patentiem 339, 340 un 341.
- 1760 Prasītājas apgalvo, ka pārkāpumu brīdī uz Bulgāriju, Čehijas Republiku, Igauniju, Kipru, Latviju, Lietuvu, Ungāriju, Maltu, Poliju, Rumāniju, Slovēniju, Slovākiju un Somiju aplūkojamie patenti neattiecās.

- 1761 Attiecībā uz izlīguma nolīgumu, kas noslēgts ar *Krka*, katrā ziņā (skat. iepriekš 1636., 1637. un 1640. punktu) pietiek norādīt, ka uz netirgošanas noteikumu neattiecas patentu 339 līdz 341 esamība. Līdz ar to nav nozīmes tam, ka šie patenti vai pieteikumi, kas uz tiem attiecas, nebija izsniegti katrā no dalībvalstīm, attiecībā uz kurām prasītājas apgalvo, ka šie patenti netika piemēroti.
- 1762 Attiecībā uz *Niche* un *Matrix* nolīgumiem – netirgošanas noteikums, kas ietverts šajos nolīgumos, ir piemērojams valstīs, kurās pastāv patenti 339 līdz 341 “un/vai” patents 947, kā paredzēts *Niche* nolīguma 3. pantā un *Matrix* nolīguma 1. iedaļas 1. panta xiii) punktā un šī paša nolīguma 2. iedaļas 1. pantā.
- 1763 Izņemot argumentu, kas attiecas uz Poliju un kas jau tika noraidīts iepriekš, prasītājas neapgalvo un *a fortiori* nepierāda, ka patents 947 nepastāvēja kādā no iepriekš 1760. punktā minētajām dalībvalstīm.
- 1764 Tā kā prasītājām bija precīzi zināma nolīgumu piemērošanas joma, ņemot vērā to, ka tās bija šo nolīgumu līdzizstrādātājas, tām vajadzēja iesniegt elementus, kas ļautu pierādīt šādu neesamību, vai vismaz tām vajadzēja to apgalvot.
- 1765 Tādējādi, pat pieņemot, ka uz iepriekš 1760. punktā minētajām dalībvalstīm patenti 339, 340 un 341 neattiecas, šāds apstāklis, ņemot vērā prasītāju izklāstītos argumentus, neļautu secināt, ka *Niche* un *Matrix* nolīgumos ietvertie netirgošanas noteikumi šajās valstīs nebūtu piemērojami, jo prasītājas neapstrīd, ka patents 947 uz tām attiecas.
- 1766 No iepriekš minētā izriet, ka prasītāju izvirzītie argumenti un pierādījumi neļauj secināt, ka Komisija būtu kļūdaini noteikusi pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu attiecībā uz netirgošanas noteikumu.
- 1767 Ņemot vērā iepriekš 1741.–1746. punktā izklāstītos apsvērumus, šis pamats ir jānoraida un nav nepieciešams pārbaudīt, vai Komisija kļūdaini noteica pārkāpuma ģeogrāfisko tvērumu attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumu.

d) Par pārkāpumu smagumu

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

- 1784 Pirmkārt, ir jāpārbauda prasītāju iebildums attiecībā uz to, ka nepastāvēja pret konkurenci vērsts nodoms.
- 1785 Faktiski prasītājas kritizē apstrīdētā lēmuma 3064. un nākamos apsvērumus, kuros Komisija vienīgi konstatēja, ka aplūkojamie pārkāpumi bija izdarīti tīši vai nolaidības dēļ, kas tai ļāva, kā tas paredzēts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, attiecīgajiem uzņēmumiem uzlikt naudas sodus.
- 1786 Šajā ziņā attiecībā uz jautājumu, vai pārkāpums ir ticis veikts tīši vai nolaidības dēļ un tādēļ par to var sodīt ar naudas sodu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pirmo daļu, no judikatūras izriet, ka šis nosacījums ir izpildīts, ja attiecīgais uzņēmums nevar nezināt savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu (spriedumi, 2013. gada 18. jūnijs, *Schenker & Co. u.c.*, C-681/11, EU:C:2013:404, 37. punkts; 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 156. punkts, un 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 762. punkts).

- 1787 No dažādo strīdīgo nolīgumu, izņemot nolīgumus, kas noslēgti ar *Krka*, pārbaudes izriet, ka *Servier* maksāja ģenērisko zāļu sabiedrībām par to, ka tās paliek ārpus tirgus. Tā tātad nevarēja nezināt šādas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu. Konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galējā forma (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck/Komisija*, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 435. punkts), kam saskaņā ar judikatūru ir “acīmredzams” pret konkurenci vērsti raksturs (skat. iepriekš 1665. punktu).
- 1788 Lai arī, ņemot vērā to, ka aplūkojamie nolīgumi tika noslēgti kā izlīguma nolīgumi patentu jomā, šo nolīgumu pārkāpjošais raksturs varēja nebūt skaidri pamanāms ārējam novērotājam, tas pats nav sakāms par šo nolīgumu pusēm (skat. iepriekš 1666. punktu).
- 1789 Turklāt ir jākonstatē, ka strīdīgajiem nolīgumiem, izņemot ar *Krka* noslēgtos nolīgumus, bija pret konkurenci vērsti mērķi.
- 1790 Gadījumā, ja – kā tas ir katra strīdīgā nolīguma gadījumā – apgriezts maksājums, nevis apstāklis, ka katra no pusēm atzīst patenta spēkā esamību, noved pie izlīguma nolīguma noslēgšanas, proti, ja ģenērisko zāļu sabiedrība tiek pamudināta piekrist netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumiem, konkurences ierobežojumi, kurus rada šie noteikumi, vairs nav saistīti ar izlīgumu strīdā, vai tas būtu faktiskais vai fiktīvais, saistībā ar patentu. Tādā gadījumā tas ir pamudinājums, nevis tas, ka nolīguma puses atzīst aplūkojamā patenta spēkā esamību, kas ir šo noteikumu radīto konkurences ierobežojumu patiesais iemesls. Šādā gadījumā šis nolīgums kopumā pamatoti var tikt uzlūkots kā nolīgums par izslēgšanu no tirgus, ar kuru tiek īstenoti pret konkurenci vērsti mērķi.
- 1791 Tādējādi pret konkurenci vēsta mērķa esamība ir pierādīta un šajā ziņā nav nozīmes tam, vai *Servier* noslēdza vai nenoslēdza nolīgumu ar visām ģenērisko zāļu sabiedrībām, kuras apstrīdēja tās patentus, tam, vai tā iniciēja vai neiniciēja šos nolīgumus, un tam, vai aplūkojamie nolīgumi bija vai nebija slepeni.
- 1792 Tomēr šie elementi tiks ņemti vērā turpinājumā nolūkā noteikt, vai Komisijas pieņemtās likmes bija nesamērīgas.
- 1793 Otrkārt, ir jāpārbauda prasītāju iebildums par to, ka Komisija neņēma vērā *Servier* patentu esamību.
- 1794 Šajā ziņā – pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, – Komisija neatstāja bez ievēribas faktu, ka nolīgumi attiecās uz intelektuālā īpašuma tiesībām.
- 1795 Pamudinājuma esamības konstatējums nozīmē, ka nolīgumā ietvertā prasītājas izslēgšana no tirgus izriet nevis no aplūkojamo patentu sekām un to leģitīmas izmantošanas it īpaši saistībā ar izlīgumu, bet no līdzekļu nodošanas kā finansiālas atlīdzības par šo izslēgšanu (skat. iepriekš 253.–276. punktu).
- 1796 Vēl ir jāuzsver, ka Komisija ievēroja nosacījumus konkurences tiesību piemērošanai intelektuālā īpašuma tiesībām, kā arī spēkā esamības prezumpciju, kas saistīta ar šādām tiesībām, jo tā kvalificēja par ierobežojumiem mērķa dēļ vienīgi nolīgumus, kuros bija ietverta patenta neatbilstoša izmantošana, ciktāl tie bija balstīti uz pamudinājumu, nevis uz patenta spēkā esamības atzīšanu (skat. iepriekš 266. un 267. punktu).
- 1797 Visbeidzot, gadījumā, kad – kā tas ir attiecībā uz visiem strīdīgajiem nolīgumiem, izņemot ar *Krka* noslēgtos nolīgumus, – tiek konstatēta pamudinājuma esamība, puses saistībā ar izlīgumu vairs nevar atsaukties uz to, ka tās atzīst patenta spēkā esamību. Šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka patenta spēkā esamību ir apstiprinājusi tiesa vai administratīva iestāde. Tā tas ir ar apstākli, ka EPI Iebildumu nodaļa apstiprināja patenta 947 spēkā esamību, vai prasītājam labvēlīgajiem konstatējumiem, ko esot izdarījušas Apvienotās Karalistes tiesas (skat. iepriekš 269. punktu).

- 1798 Turklāt prasītāju arguments attiecībā uz to, ka būtu “paradoksāli un prettiesiski”, ja pārkāpumu ilgums būtu atkarīgs no tiesvedību attiecībā uz *Servier* patentiem garuma un rezultātiem, ir jānoraida.
- 1799 Prasītājām pārņemto pārkāpumu ilgums ir atkarīgs no strīdīgajos nolīgumos ietvertu netirgošanas un neapstrīdēšanas noteikumu piemērošanas jomas laikā, kas savukārt ir atkarīga no *Servier* patentu esamības un tād no to procedūru rezultātiem, kuras attiecas uz šo patentu apstrīdēšanu.
- 1800 Ir jāpiebilst, ka *Servier* vēl jo mazāk var apstrīdēt saikni, kas pastāv starp tiesvedību attiecībā uz tās patentiem garumu un pārkāpumu ilgumu tādēļ, ka iepriekš 1799. punktā minētā saistība, kas rada šādu saikni, izriet no nolīguma noteikumiem, kuriem *Servier* bija līdzizstrādātāja.
- 1801 Treškārt, ir jāpārbauda prasītāju iebildums par to, ka pārkāpumi neradīja konkrētu ietekmi uz tirgu.
- 1802 Šajā ziņā, pirmām kārtām, ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā ir paredzēts – lai noteiktu naudas sodu apmēru, ir jāņem vērā pārkāpuma ilgums un smagums, un nav konkretizēts, ka pēdējais minētais ir jāvērtē salīdzinājumā ar tirgū faktiski gūtiem rezultātiem (ģenerālvokāta Ž. Mišo [J. Mischo] secinājumi lietā *Mo och Domsjö*/Komisija, C-283/98 P, EU:C:2000:262, 96. punkts).
- 1803 Tiesa gan, Pamatnostādnēs sodanaudas [naudas soda] aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.), ir paredzēts, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, ir jāņem vērā it īpaši tā konkrētā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt.
- 1804 Tomēr šāda prasība vairs nav minēta Pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- 1805 Šajā ziņā var norādīt, ka faktors, kas saistīts ar to, “vai pārkāpums jau ir īstenots vai vēl ne”, kas minēts pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 22. punktā, attiecas uz pārkāpuma dalībnieku rīcību, nevis uz tā ietekmi uz tirgu.
- 1806 Tādējādi saskaņā ar pamatnostādnēm naudas soda aprēķināšanai Komisijai nebija pienākuma ņemt vērā pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, lai noteiktu pārdošanas apjoma vērtības proporciju saistībā ar pārkāpuma smagumu saskaņā ar pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 19.–24. punktu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Fresh Del Monte Produce*/Komisija, T-587/08, EU:T:2013:129, 773.–775. punkts, un 2015. gada 16. jūnijs, *FSL* u.c./Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, 539. punkts).
- 1807 Otrām kārtām, Savienības judikatūra arī neuzliek Komisijai par pienākumu ņemt vērā pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu.
- 1808 No Tiesas judikatūras izriet, ka pārkāpumu smagums ir jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, piemēram, īpašajiem lietas apstākļiem, lietā pastāvošo situāciju un naudas sodu preventīvo raksturu, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti ir jāņem vērā (rikojums, 1996. gada 25. marts, *SPO* u.c./Komisija, C-137/95 P, EU:C:1996:130, 54. punkts; spriedumi, 1997. gada 17. jūlijs, *Ferriere Nord*/Komisija, C-219/95 P, EU:C:1997:375, 33. punkts, un 2005. gada 28. jūnijs, *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 241. punkts).
- 1809 Protams, ietekmi uz tirgu var ņemt vērā kā vienu no “daudziem elementiem”, kas minēti iepriekš 1808. punktā, bet tiem būs būtiska nozīme tikai tādu nolīgumu, lēmumu vai saskaņotu darbību gadījumā, kuriem nav tiešs mērķis nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci un kuri tādējādi var kļūt par tādiem, uz ko jāattiecinā LESD 101. pants vienīgi savas konkrētās ietekmes dēļ (ģenerālvokāta Ž. Mišo secinājumi lietā *Mo och Domsjö*/Komisija, C-283/98 P, EU:C:2000:262, 101. punkts).

- 1810 Ja Komisijai naudas soda apmēra aprēķināšanas stadijā tiktu uzlikts par pienākumu ņemt vērā pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, tā sekas būtu tādas, ka tai būtu pienākums, kas saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tai nav jāpilda atbilstoši LESD 101. pantam, ja attiecīgā pārkāpuma mērķis ir vērsts pret konkurenci (skat. spriedumu, 2009. gada 3. septembris, *Prym un Prym Consumer*/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 1811 Ir tiesa, kā norāda prasītājas, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pamatojusies vienīgi uz konstatējumu par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ esamību, bet ka tā vienlaikus ir pieņēmusi ierobežojumu seku dēļ esamību.
- 1812 Tomēr Komisija strīdīgo nolīgumu ierobežojošās sekas uz konkurenci analizēja tikai pakārtoti, “pilnīguma labad” (apstrīdētā lēmuma 1213. apsvērums). Turklāt var norādīt, ka Komisija uzskatīja, ka ir pierādījusi ierobežojuma seku dēļ pastāvēšanu tikai četrās dalībvalstīs, proti, Francijā, Nīderlandē, Polijā un Apvienotajā Karalistē. Naudas soda apmēra aprēķināšanai tā ņēma vērā pārkāpumu ģeogrāfisko apjomu, kas ietvēra visas dalībvalstis, kurās bija piemēroti nolīgumi.
- 1813 Turklāt prasītājas pašas norāda, ka naudas soda apmēra aprēķināšana “balstās vienīgi uz premisu, saskaņā ar kuru nolīgumi esot ierobežojumi mērķa dēļ”.
- 1814 No iepriekš minētā izriet, ka Komisijai, nosakot naudas soda par LESD 101. panta pārkāpumiem apmēru, nebija jāņem vērā apgalvotā pārkāpumu konkrētas ietekmes uz tirgu neesamība.
- 1815 Katrā ziņā, pat pieņemot, ka Komisijai būtu bijis jāpierāda aplūkojamo pārkāpumu konkrētas ietekmes uz tirgu esamība un tā to nebūtu pietiekami izdarījusi, tas nebūtu ietekmējis Komisijas pieņemtās likmes, ciktāl var secināt, ka, pat neesot šādai ietekmei, šīs likmes nav nesamērīgas.
- 1816 Šajā saistībā ir jānorāda, ka aplūkojamie nolīgumi ir nolīgumi par izslēgšanu no tirgus, ar kuriem tiek īstenoti pret konkurenci vērsti mērķi (skat. iepriekš 1790. punktu). Konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galējā forma (skat. iepriekš 271. punktu). Tādējādi atbilstoši pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 23. punktam šādi nolīgumi principā ir bargi sodāmi.
- 1817 Tāpat ir jāpiebilst, ka strīdīgajos nolīgumos ietvertie ierobežojošie noteikumi ir tikuši īstenoti.
- 1818 Ņemot vērā šos elementus, Komisijas noteiktā pārdošanas apjoma vērtības proporcija, proti, 10 vai 11 % atkarībā no gadījuma, kas ir tikai apmēram trešdaļa no maksimālās nosakāmās proporcijas, nešķiet nesamērīga. Gluži pretēji, šie procenti atbilstoši atspoguļo gan konstatēto pārkāpumu smagumu, kuriem ir ārkārtējs kaitīgums pret konkurenci vērstā mērķa dēļ, gan īpašo kontekstu, kurā tie notikuši un kuru raksturo intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība un neskaidrība saistībā ar strīdu par *Servier* patentiem iznākumu.
- 1819 Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītājam vēl jo mazāk ir pamats atsaukties uz strīdīgo nolīgumu faktiskas ietekmes uz konkurenci neesamību tāpēc, ka šie nolīgumi, kuru pamatā ir pamudinājums, nevis tas, ka puses atzīst aplūkojamā patenta spēkā esamību, tām tieši ļāva aizstāt patentu strīdu riskus un neskaidrības, kas saistītas ar nosacījumiem un iespējām attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū, ar pārliecību, ka sabiedrības, kuru dēļ bija noslēgts nolīgums, tiks atturētas no tirgus.
- 1820 Tāpat nevarētu apšaubīt iepriekš 1818. punktā izklāstīto secinājumu, arī tad, ja tiktu pierādīti prasītāju minētie un iepriekš 1791. punktā norādītie elementi.
- 1821 Turklāt attiecībā uz prasītāju minēto pamatojuma trūkumu, kas nekādi nav precizēts, – tas nav atbalstāms. Ņemot vērā visus Komisijas apstrīdētajā lēmumā un it īpaši tā 3130. apsvērumā veiktos konstatējumus un kontekstu, kādā šis lēmums tika pieņemts, *Servier* varēja saprast, kādu iemeslu dēļ bija noteiktas pārdošanas apjoma vērtības likmes 10 un 11 %.

1822 Komisija it īpaši ir pietiekami pamatojusi atšķirīgu pārdošanas apjoma vērtības proporciju piemērošanu atkarībā no nolīguma. Tā ir norādījusi, ka likme, kas pieņemta *Niche*, *Matrix* un *Lupin* nolīgumiem, bija augstāka nekā *Teva* un *Krka* nolīgumiem, jo pirmo ģeogrāfiskais tvērums bija lielāks nekā otrajiem (apstrīdētā lēmuma 3131. apsvērums).

1823 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

e) Par pārkāpumu ilgumu

1824 Prasītājas izvirza divus iebildumus, kas attiecas, pirmkārt, uz kļūdām saistībā ar pārkāpumu sākuma brīža noteikšanu un, otrkārt, uz kļūdām saistībā ar pārkāpumu beigu noteikšanu.

1) Par pārkāpumu sākuma brīža noteikšanu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

1833 Pirmkārt, ir jāvērtē arguments, saskaņā ar kuru *Servier* patentu apstrīdēšana nekad neesot tikusi pārtraukta un pat ne aizkavēta.

1834 Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītājas nepierāda un pat neapgalvo, ka kāda no ģenērisko zāļu sabiedrībām, kas noslēgušas strīdīgos nolīgumus, būtu apstrīdējusi kādu no *Servier* patentiem, neraugoties uz tai saistošo neapstrīdēšanas noteikumu.

1835 Prasītājas tāpat nenorāda, ka nolīgumi netiktu īstenoti, bet tās drīzāk vienīgi atsaucas uz faktu, ka citas ģenērisko zāļu sabiedrības, nevis tās, kas noslēgušas strīdīgos nolīgumus, esot apstrīdējušas *Servier* patentus.

1836 Tādējādi prasītāju arguments būtībā ir tāds, ar ko norāda uz strīdīgo nolīgumu konkrētu seku attiecībā uz konkurenci neesamību.

1837 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka attiecībā uz konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ ir lieki ņemt vērā to konkrētās sekas tirgū, lai noteiktu pārkāpuma esamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūlijs, Komisija/*Anic Participazioni*, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 98. un 99. punkts) un līdz ar to noteiktu šī pārkāpuma laika robežas un tādējādi noteiktu tā ilgumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 19. marts, *Archer Daniels Midland/Komisija*, C-510/06 P, EU:C:2009:166, 113., 114. un 140. punkts).

1838 Tādējādi nevar derīgi atsaukties uz strīdīgo nolīgumu seku attiecībā uz konkurenci neesamību, lai liktu apšaubīt pārkāpumu ilgumu, jo tas ir pietiekami pierādīts, pamatojoties uz ierobežojuma mērķa dēļ konstatējumu.

1839 Katrā ziņā, ja prasītāju veiktā apstrīdēšana būtu jāskata kā tāda, kas neattiecas uz pārkāpumu konstatējumu, ciktāl būtu kļūdaini noteikts to ilgums, bet gan uz Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantoto pārkāpumu smaguma vērtējumu, būtu jāatgādina, ka iebildums par nolīgumu konkrētas ietekmes neesamību un par šīs neesamības sekām attiecībā uz pārkāpuma smaguma vērtējumu jau ir ticis noraidīts (skat. iepriekš 1801.–1820. punktu).

- 1840 Otrkārt, attiecībā uz argumentiem, saskaņā ar kuriem dažus no pārkāpumiem nevarēja konstatēt, jo *Teva* un *Lupin* rīcībā nebija TA, šie argumenti jau tika vērtēti saistībā ar atbildi uz pamatiem par potenciālas konkurences neesamību (skat. iepriekš 604. un 743. punktu). No šīs atbildes izriet, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka *Teva* un *Lupin* nolīgumu noslēgšanas datumā bija potenciāli *Servier* konkurenti. Tādējādi Komisija nav kļūdaini noteikusi pārkāpumu sākumu šajā datumā.
- 1841 Attiecībā uz argumentu par to, ka nebija beidzies PAS [papildu aizsardzības sertifikāta] termiņš attiecībā uz patentu, ar kuru aizsargā perindoprila molekulu, to var noraidīt, pamatojoties uz apsvērumiem, kas tika izklāstīti saistībā ar atbildi uz pamatu par potenciālas konkurences neesamību.
- 1842 Kā tika minēts iepriekš 359. punktā, tirgus dalībniekam ir iespējams uzņemties risku laist tirgū produktu, tostarp tādu, ar ko potenciāli pārkāpj spēkā esošu patentu, un šī ienākšana tirgū vai produkta laišana tirgū “riskējot” var vainagoties panākumiem, ja patenta īpašnieks atsakās celt prasību par pārkāpumu vai ja – gadījumā, ja šāda prasība tiek celta, – tā tiek noraidīta. Šī iespēja ienākt tirgū “riskējot” palīdz pierādīt, ka patenti nav nepārvarami šķēršļi ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanai tirgū.
- 1843 Turklāt patenti neliedz tirgus dalībniekiem veikt darbības, kas nepieciešamas patentus nepārkāpjoša produkta ražošanai un tirdzniecībai. Tādējādi tie tiek uzskatīti par patenta īpašnieka potenciāliem konkurentiem līdz brīdim, kad tie ienāk tirgū, un pēc šīs ienākšanas tie kļūst par tā faktiskiem konkurentiem (skat. iepriekš 357. punktu).
- 1844 Šajā ziņā Komisija apstrīdētā lēmuma 3137. apsvērumā ir norādījusi, ka ģenērisko zāļu sabiedrības savu ienākšanu tirgū sāka gatavot dažreiz jau vairākus gadus pirms PAS attiecībā uz patentu termiņa beigām un ka perindoprila gadījumā šis laiks bija vidēji divi vai trīs gadi. Šie apsvērumi apstiprināja konstatējumu, ka aplūkojamie pārkāpumi bija sākušies pirms PAS attiecībā uz patentu, ar ko aizsargāja perindoprila molekulu, termiņa beigām.
- 1845 Komisija tomēr piebilda, ka tad, ja PAS termiņš kādā dalībvalstī bija beidzies pēc tam, kad citās dalībvalstīs bija notikusi ģenēriskā perindoprila laišana tirgū, tā deva priekšroku, “ņemot vērā, ka pastāv paātrināta savstarpējas atzīšanas procedūra, saskaņā ar kuru dalībvalstis vienojas atzīt citas dalībvalsts piešķirtas tirdzniecības atļaujas spēkā esamību” (apstrīdētā lēmuma 4073. zemsvītras piezīme), izmantot piesardzīgu pieeju un noteikt pārkāpuma sākuma datumu PAS termiņa beigu brīdī. Komisija pēc tam precizēja, ka tā bija izmantojusi šādu pieeju attiecībā uz Itāliju. Tā norādīja, ka Francijā, gluži pretēji, neviens ģenēriskais produkts nebija laists tirgū kādā citā dalībvalstī pirms PAS termiņa beigām (apstrīdētā lēmuma 4073. zemsvītras piezīme).
- 1846 Prasītājas nav apstrīdējušas iepriekš 1844. un 1845. punktā minētos elementus.
- 1847 Ņemot vērā iepriekš 1842.–1846. punktā minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka daži pārkāpumi Francijā bija sākušies 2005. gada 8. februārī, pirms PAS termiņa beigām.
- 1848 Turklāt prasītāju iebildums ir efektīvs tikai attiecībā uz pārkāpumiem, kas atbilst *Niche* un *Matrix* nolīgumiem, kuri ir vienīgie strīdīgie nolīgumi, kas noslēgti pirms PAS termiņa beigām Francijā.
- 1849 Tie tika noslēgti tikai 2005. gada 8. februārī, proti, nedaudz vairāk nekā mēnesi pirms PAS beigu termiņa Francijā, kas bija 2005. gada 22. marts.
- 1850 Tādēļ vēl jo vairāk ir pamats konstatēt, ka 2005. gada 8. februārī attiecīgās ģenērisko zāļu sabiedrības varēja gatavot ienākšanu tirgū, kas varēja notikt pēc PAS termiņa beigām, un tādējādi radīt konkurences spiedienu.
- 1851 Turklāt, pat pieņemot, ka varētu uzskatīt, ka prasītājas min vienlīdzīgas attieksmes principa neievērošanu un ka šī pamata minēšana nebūtu novēlota, ar apstākli, ka *Servier* attiecībā uz pārkāpuma sākuma noteikšanu Itālijā varēja saņemt tādu labvēlīgu attieksmi, kuras piemērošana nebija

obligāta (ņemot vērā it īpaši iepriekš 1842. punktā minētos apsvērumus), nevar pamatot to, ka tai būtu jāsaņem tāda pati attieksme attiecībā uz visām pārējām dalībvalstīm, izņemot, ja tiktu pierādīts, ka šāda atšķirīga attieksme būtu patvaļīga (skat. turpmāk 1868.–1871. punktu).

1852 Tomēr tā tas nav šajā gadījumā. Situācija Francijā un Itālijā bija objektīvi atšķirīga, un tā nebija nesaistīta ar iespēju konstatēt pārkāpumu (skat. iepriekš 1845. punktu).

1853 Pakārtoti, ar atšķirīgo situāciju Francijā un Itālijā, uz kuru pamatojās Komisija (skat. iepriekš 1844. un 1845. punktu), varēja pamatot atšķirīgas attieksmes piemērošanu.

1854 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida kopumā.

2) Par pārkāpumu beigu datumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

1859 Saistībā ar šo iebildumu prasītājas atsaucas uz tādu ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu vairāku dalībvalstu tirgos, kuras nebija puses nevienā no strīdīgajiem nolīgumiem, un uz sekojošu perindoprila cenu samazinājumu.

1860 To argumentācija būtībā no jauna atsaucas uz to, ka strīdīgajiem nolīgumiem nebija konkrētu seku uz konkurenci, sākot no ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanas tirgū.

1861 Šajā ziņā attiecībā uz konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ ir jāatgādina iepriekš 1837. punktā minētā judikatūra.

1862 Tādējādi nevar derīgi atsaukties uz strīdīgo nolīgumu seku attiecībā uz konkurenci neesamību, lai liktu apšaubīt pārkāpumu ilgumu, jo tas ir pietiekami pierādīts, pamatojoties uz ierobežojuma mērķa dēļ konstatējumu.

1863 Katrā ziņā, lai arī vajadzētu uzskatīt, ka prasītāja ir apstrīdējusi nevis pārkāpuma esamību, ciktāl tā ilgums esot bijis kļūdaini noteikts, bet Komisijas apstrīdētajā lēmumā veikto pārkāpuma smaguma vērtējumu, ir jāatgādina, ka iebildums par nolīgumu konkrētu seku neesamību un par šīs neesamības sekām uz pārkāpuma smaguma vērtējumu jau tika noraidīts (skat. iepriekš 1801.–1820. punktu).

1864 Tomēr prasītājas min arī vienlīdzīgas attieksmes principa neievērošanu.

1865 Šajā ziņā prasītājas min faktu, ka Komisija ir samazinājusi pārkāpumu ilgumu Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē, lai ņemtu vērā ģenērisko produktu ienākšanu šajos abos tirgos, lai arī tā to nedarija attiecībā uz citiem tirgiem, attiecībā uz kuriem tā, vispārīgi raugoties, pamatojās uz *Servier* patentu termiņa beigu datumu vai atzīšanu par spēkā neesošiem (apstrīdētā lēmuma 3133. apsvērums).

1866 Tomēr attiecībā uz Apvienoto Karalisti ir jāprecizē, ka pieņemtais pārkāpuma beigu datums, tiesa, atbilst ģenēriska produkta ienākšanai tirgū (apstrīdētā lēmuma 776. apsvērums), bet tas atbilst arī šīs valsts tiesas spriedumam, ar kuru patents 947 atzīts par spēkā neesošu (apstrīdētā lēmuma 180., 776. un 2125. apsvērums).

1867 Prasītāju argumenta par atšķirīgu attieksmi atkarībā no dalībvalsts, kurā pārkāpumi izdarīti, atbilstība attiecībā uz Apvienoto Karalisti līdz ar to nav pierādīta.

- 1868 Turklāt apstāklis, ka *Servier* attiecībā pret dažām dalībvalstīm saistībā ar pārkāpuma beigu noteikšanu būtu varējusi saņemt labvēlīgāku attieksmi, nekā pienāktos – pamatojoties uz ierobežojošo seku neesamību, kam nav ietekmes, ja Komisija konstatē, kā tas ir šajā gadījumā, ierobežojumu mērķa dēļ (skat. iepriekš 1862. punktu) –, nepamato to, lai *Servier* saņemtu šādu attieksmi attiecībā uz visām attiecīgajām valstīm. Vienlīdzīgas attieksmes principam nav jānodrošina uzņēmumam, kurš saņem tādu labvēlīgu attieksmi, kāda tam noteikti nebija jāsaņem atbilstoši dokumentiem vai judikatūrai, tiesības netikt sodītam, ja Komisija pamatoti secina pārkāpuma esamību.
- 1869 Tomēr ir tiesa, ka Komisija nevar tostarp tam pašam uzņēmumam piemērot naudas soda aprēķināšanas metodes, kas tiek patvaļīgi mainītas, tajā izpratnē, ka šādai maiņai nav nekāda atbilstīga pamatojuma.
- 1870 Tomēr šajā gadījumā šāda maiņa nav tikusi pierādīta. Komisija norādīja, ka tā attiecībā uz Nīderlandi un Apvienoto Karalisti pieņēma īpašu pieeju, ko tā kvalificēja kā “piesardzīgu”, un šī pieeja tai lika samazināt pārkāpuma laikposmu ilgumu, lai tiktu ņemti vērā datumi, kad šo divu dalībvalstu tirgos tika laists liels skaits ģenērisko produktu, kam bija liela ietekme uz *Servier* ražotā perindoprila pārdošanas apjomu (apstrīdētā lēmuma 3133. apsvērums).
- 1871 Ar vienīgajiem elementiem, ko prasītājas šajā ziņā min, proti, *Servier* ražotā perindoprila cenas būtisku samazināšanu un tās tirgus daļu nepārtrauktu samazināšanos pēc tam, kad Francijas tirgū tika laists ģenērisks produkts, nav pietiekami, lai pierādītu, ka situācija, pirmkārt, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē un, otrkārt, Francijā, bija tik līdzīga, ka atšķirīga attieksme bija patvaļīga. *A fortiori* minētie elementi neļauj pierādīt atšķirīgas attieksmes, pirmkārt, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē un, otrkārt, Beļģijā, Čehijas Republikā un Īrijā patvaļīgo raksturu, jo šie elementi neattiecas uz šo triju dalībvalstu situāciju.
- 1872 Pakārtoti, lai arī no apstrīdētā lēmuma 43. un 44. tabulas izriet, ka ģenērisko produktu laišana tirgū izraisīja ievērojamu un pēkšņu *Servier* ražotā perindoprila pārdošanas apjoma vērtības samazinājumu Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē, tomēr no apstrīdētā lēmuma 45. tabulas neizriet, ka šāds samazinājums pēc šīs laišanas tirgū būtu konstatēts Francijā. Situācijas atšķirība, no vienas puses, Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē un, no otras puses, Francijā līdz ar to ļāva Komisijai pamatoti piemērot atšķirīgu attieksmi, vienīgi attiecībā uz Nīderlandi un Apvienoto Karalisti pārkāpuma beigu datumu konstatējot brīdī, kad šajos tirgos tika laisti ģenēriskie produkti.
- 1873 Iepriekš 1872. punktā konstatētās situācijas atšķirību neliek apšaubīt apstāklis, ka ģenēriska produkta laišana Francijas tirgū esot izraisījusi perindoprila cenas samazinājumu par 30 % un “*Servier* tirgus daļas nepārtrauktu samazināšanos”. Šie elementi neaplicina tikpat ievērojamu un pēkšņu *Servier* pārdošanas apjoma vērtības samazinājumu Francijā kā Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē konstatētais samazinājums.
- 1874 Attiecībā uz Beļģiju, Čehijas Republiku un Īriju – ne no viena no prasītāju minētajiem lietās materiāliem neizriet, ka šo dalībvalstu tirgos būtu konstatēts *Servier* pārdošanas apjoma vērtības ievērojams un pēkšņs samazinājums, kas līdzvērtīgs Nīderlandē un Apvienotajā Karalistē konstatētajam samazinājumam saistībā ar ģenērisko produktu ienākšanu tirgū.
- 1875 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums un līdz ar to pamats kopumā ir jānoraida.

f) Par papildsummas piemērošanu

1) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

2) Vispārējās tiesas vērtējums

- 1883 Ir jāatgādina, ka aplūkojamie nolīgumi ir nolīgumi, ar kuriem *Servier* tika atļauts izslēgt konkurentus no tirgus, un apstāklis, ka šie konkurenti bija potenciāli konkurenti, negroza šo vērtējumu. Šādi starp konkurentiem noslēgti nolīgumi ir horizontāli nolīgumi. Turklāt konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galējā forma (spriedums, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck* /Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 435. punkts). Tādējādi Komisija pamatoti varēja piemērot pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 25. punktu, ar kuru ir paredzēta naudas soda papildsummas pievienošana ražošanu ierobežojošiem horizontāliem nolīgumiem.
- 1884 Iepriekš minēto secinājumu nevar atspēkot pārējie prasītāju izvirzītie argumenti.
- 1885 Pirmkārt, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, Komisija neatstāja bez ievērības faktu, ka strīdīgie nolīgumi attiecās uz intelektuālā īpašuma tiesībām (skat. iepriekš 1794.–1797. punktu).
- 1886 Otrkārt, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, un kā tika konstatēts jau iepriekš dažādajās daļās, kas veltītas atbildēm uz pamatiem attiecībā uz potenciālas konkurences neesamību, ģenērisko zāļu sabiedrības bija *Servier* potenciāli konkurenti brīdī, kad katra no tām parakstīja strīdīgo nolīgumu vai strīdīgos nolīgumus, kas uz to attiecās.
- 1887 Treškārt, pretēji tam, ko apgalvo prasītājas, *Servier* varēja saprātīgi paredzēt, ka uz tās rīcību attiecas LESD 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums (skat. iepriekš 1661. punktu). Turklāt tā nevarēja nezināt savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu (skat. iepriekš 1665. punktu).
- 1888 Ceturtkārt, attiecībā uz prasītāju minēto pārkāpumu “faktisku seku” neesamību ir jānorāda, ka tās, neko neprecizējot, vienīgi min šo iespējamo neesamību, lai secinātu Komisijas pieņemtās papildsummas nesamērīgumu. Šim argumentam tāpat nav pievienoti pietiekami precizējumi, kas ļautu vērtēt tā pamatotību, un līdz ar to tas ir jānoraida.
- 1889 Katrā ziņā šajā naudas soda apmēra aprēķināšanas stadijā Komisijai nebija vairāk pienākums ņemt vērā iespējamu konkrētas ietekmes uz tirgu neesamību nekā stadijā, kad tika noteikta pārdošanas apjoma vērtības proporcija, ko Komisija pieņēma (skat. iepriekš 1802.–1810. punktu). Ne Regula Nr. 1/2003, ne pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, ne Savienības judikatūra tai nelika to darīt.
- 1890 Piektkārt, apstāklis, ka Komisija ģenērisko zāļu sabiedrībām nepiemēroja papildsummu, neļauj secināt vienlīdzīgas attieksmes principa neievērošanu.
- 1891 Šajā ziņā pastāv būtiskas atšķirības starp metodi, kura izklāstīta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai un kuru Komisija piemēroja *Servier*, un metodi, ko Komisija piemēroja ģenērisko zāļu sabiedrībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma*/Komisija, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 423. punkts).
- 1892 Metodē, kas paredzēta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, 13. punktā paredzētās pārdošanas apjoma vērtības ņemšanas vērā mērķis ir noteikt par sākuma brīdi uzņēmumam uzliktā naudas soda apmēra aprēķināšanai summu, kura atspoguļo pārkāpuma ekonomisko nozīmi un šī uzņēmuma relatīvo nozīmi pārkāpumā. Turpinājumā – piemērojot minēto pamatnostādņu 19. un 21. punktu, Komisija atkarībā no pārkāpuma smaguma nosaka, kāda pārdošanas apjoma vērtības proporcija ir jāpieņem pamatsummas noteikšanai. Saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 24. punktu šī proporcija principā var sasniegt 30 % un tā ir jāreizina ar koeficientu atkarībā no aizliegtās vienošanās ilguma. Tālāk – piemērojot šo pamatnostādņu 25. punktu, neatkarīgi no tā, cik ilgi uzņēmums ir piedalījies pārkāpumā, Komisija iekļauj pamatsummā summu, kas līdzvērtīga 15–25 % no pārdošanas apjoma vērtības, lai aizkavētu uzņēmumus noslēgt horizontālas vienošanās par cenu noteikšanu, tirgus sadali

un ražošanas ierobežošanu vai pat iesaistīties citos pārkāpumos (skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma*/Komisija, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 424. punkts).

- 1893 Turpretī metodē, kura izmantota attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrībām, ņemot vērā, ka tā ļauj Komisijai par pamatsummu izmantot tieši līdzekļu nodošanu, ko *Servier* piešķīra attiecīgajai ģenērisko zāļu sabiedrībai, nav paredzēti visi iepriekš minētie posmi, it īpaši papildsummas piemērošana atbilstoši pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 25. punktam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Xellia Pharmaceuticals* un *Alpharma*/Komisija, T-471/13, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2016:460, 425. punkts).
- 1894 Pirmās metodes piemērošana *Servier* un otrās metodes piemērošana ģenērisko zāļu sabiedrībām bija pamatota.
- 1895 Pirmām kārtām, sakarā ar strīdīgo nolīgumu pašu mērķi – jo tie ir nolīgumi par izslēgšanu no tirgus – ģenērisko zāļu sabiedrības atšķirībā no *Servier* pārkāpumu laikposmā nebija klātesošas tirgos, kuros tie tika izdarīti.
- 1896 Tādējādi Komisija nevarēja izmantot ģenērisko zāļu sabiedrību sasniegtā pārdošanas apjoma vērtību attiecīgajā ģeogrāfiskajā teritorijā tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārkāpumā, atbilstoši tam, kas paredzēts pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 13. punktā.
- 1897 Tā tātad nevarēja ģenērisko zāļu sabiedrībām piemērot naudas soda apmēra aprēķināšanas metodi, kas izklāstīta pamatnostādņēs naudas soda aprēķināšanai, un it īpaši tām uzlikt papildsummu, kura aprēķināta, pamatojoties uz pārdošanas apjoma vērtību, ko uzņēmums sasniedzis saistībā ar attiecīgo pārkāpumu.
- 1898 Iepriekš minētie apsvērumi ir spēkā attiecībā uz visām ģenērisko zāļu sabiedrībām, jo neviena no tām nevarēja ienākt tirgos, kuros Komisija bija konstatējusi ar šo sabiedrību saistīto pārkāpumu.
- 1899 It īpaši attiecībā uz *Krka*, pat pieņemot, ka prasītājas par atbalstu iebildumam attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principa neievērošanu varētu derīgi atsaukties uz šai ģenērisko zāļu sabiedrībai uzliktā naudas soda apmēra aprēķināšanas metodi, lai gan *Servier* atbildība atbilstoši nolīgumiem, kas noslēgti ar *Krka*, nav nosakāma (skat. iepriekš 1636. punktu), šāds iebildums būtu jānoraida.
- 1900 Tiesa gan, salīdzinājums, uz kuru ir balstīts prasītāju iebildums, nav salīdzinājums – saistībā ar katru strīdīgo nolīgumu – starp *Servier* situāciju un attiecīgās ģenērisko zāļu sabiedrības situāciju, bet gan salīdzinājums – saistībā ar visiem nolīgumiem – starp *Servier* situāciju un visu aplūkojamo ģenērisko zāļu sabiedrību situāciju. Tādējādi apstāklis, ka *Servier* netika piemērota papildsumma atbilstoši nolīgumiem, kas noslēgti ar *Krka*, obligāti neaizliedz ņemt vērā *Krka* situāciju, pārbaudot prasītāju iebildumu.
- 1901 Turpinot – ir tiesa, ka vienā no nolīgumiem, ko *Krka* bija noslēgusi ar *Servier*, bija paredzēts piešķirt septiņās dalībvalstīs piemērojamu licenci attiecībā uz patentu 947. Līdz ar to *Krka* varēja pārdot savus produktus šajās dalībvalstīs pārkāpuma laikposmā.
- 1902 Tomēr Komisija nekonstatēja pārkāpumus šajās dalībvalstīs, kurās licence tika piemērota. Tā nepārmet nolīguma pusēm to, ka *Krka* bija ienākusi tajos septiņos tirgos, kuros tika piemērota licence, bet gan to, ka šī sabiedrība bija atteikusies ienākt pārējo dalībvalstu tirgos, kuros tika piemēroti nepārdošanas un neapstrīdēšanas noteikumi bez licences nolīguma.

- 1903 Pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 13. punktā paredzētais pārdošanas apjoma jēdziens nevar tikt piemērots tādējādi, lai tas ietvertu attiecīgā uzņēmuma pārdošanas apjomu, kas neietilpst pārvestās aizliegtās vienošanās piemērošanas jomā (spriedums, 2014. gada 12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 57. punkts).
- 1904 Tādējādi tie septiņi tirgi, uz kuriem attiecās licences nolīgums, nevarēja tikt uzlūkoti par tādiem, kas ietverti “attiecīgajā ģeogrāfiskajā teritorijā” pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 13. punkta izpratnē.
- 1905 Ir jāpiebilst, ka pat tad, ja priekšrocība, ko piešķir licences nolīgums, ar zināmiem nosacījumiem varētu tikt kvalificēta kā pamudinoša, tas, ka ģenērisko zāļu sabiedrībai ar šādu nolīgumu ļauj bez riska ienākt vai palikt kādā tirgū, principā ir labvēlīgi konkurencei, jo ģenērisko zāļu sabiedrības ienākšana tirgū ievērojami samazina cenas. Šķistu neatbilstoši ņemt vērā tāda pārdošanas apjoma vērtību, kas sasniegts tirgos, kuros konkurence pastiprinājās, uzliekot naudas sodu ģenērisko zāļu sabiedrībai, kas it kā bija piedalījusies konkurences ierobežojumā citos tirgos.
- 1906 Komisija tāad nevarēja *Krka*, kā arī *a fortiori* pārējām ģenērisko zāļu sabiedrībām, kuras bija strīdīgo nolīgumu puses, piemērot naudas soda apmēra aprēķināšanas metodi, kas izklāstīta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, un it īpaši tām uzlikt papildsummu, kura aprēķināta, pamatojoties uz pārdošanas apjoma vērtību, ko uzņēmums sasniedzis saistībā ar attiecīgo pārkāpumu.
- 1907 Tas neattiecas uz *Servier*, kura tirgoja perindoprilu ģeogrāfiskajās teritorijās, kas saistītas ar pārkāpumiem.
- 1908 Otrām kārtām, naudas soda apmēra aprēķināšanas metode, ko Komisija izmantoja attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrībām, bija pielāgota īpašajam kontekstam, jo nolīgumā noteiktajā līdzekļu nodošanas summā bija ņemta vērā peļņa, ko katra ģenērisko zāļu sabiedrība guva no attiecīgā pārkāpuma. Šāda metode nebija piemērota *Servier*, par kuru tika uzskatīts, ka tā guva peļņu no augstas perindoprila cenas noturēšanas.
- 1909 Šādas situācijas atšķirības pamatoja to, ka ģenērisko zāļu sabiedrībām tika piemērota atšķirīga attieksme nekā *Servier*, proti, īpaša aprēķināšanas metode, kura atšķīrās no metodes, kas ir minēta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai, un kurā tādējādi nebija obligāti jāpiemēro papildsumma, kas paredzēta minētajās pamatnostādnēs.
- 1910 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija pamatoti piemēroja papildsummu, aprēķinot naudas sodu, kas uzlikts *Servier* par pirmo LESD 101. panta pārkāpumu, proti, pārkāpumu, kurš saistīts ar *Niche* un *Unichem* (apstrīdētā lēmuma 3139. apsvērums).
- 1911 Saistībā ar atsevišķo iebildumu par apstrīdētā lēmuma nepietiekamo pamatojumu attiecībā uz papildsummas nepiemērošanu, aprēķinot naudas soda apmēru ģenērisko zāļu sabiedrībām, ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 3146. apsvērumā ir norādījusi šādi:

“Ģenērisko zāļu sabiedrības piekrita netirgot ģenērisko perindoprilu katra nolīguma attiecīgajā ģeogrāfiskajā teritorijā un tādējādi neguva nekādu pārdošanas apjomu attiecīgajā ģeogrāfiskajā teritorijā. Tādējādi ģenērisko zāļu sabiedrībām būtu jāpiemēro pamatnostādņu [naudas soda aprēķināšanai] 37. punkts. Šo pamatnostādņu 37. punkts ļauj Komisijai novirzīties no pamatnostādņu [naudas soda aprēķināšanai] parastās metodoloģijas konkrēto lietas apstākļu vai vajadzības panākt preventīvu iedarbību dēļ.”

1912 Apstrīdētā lēmuma 3152. apsvērumā Komisija noteica:

“Atbilstoši Regulai Nr. 1/2003 un pamatnostādnēm [naudas soda aprēķināšanai] naudas sodam ir jābūt atkarīgam no šādiem faktoriem: i) pārkāpuma smaguma, ii) tā ilguma, iii) visiem vainu pastiprinošiem vai vainu mīkstinošiem apstākļiem un iv) vajadzības panākt preventīvu iedarbību. Komisija, īstenojot savu rīcības brīvību, uzskata, ka šajā lietā, ņemot vērā lietas konkrētos apstākļus, ģenērisko zāļu sabiedrību saņemtā līdzekļu nodošanas summa sniedz būtiskas norādes par šiem faktoriem.”

1913 No iepriekš minētajiem apstrīdētā lēmuma fragmentiem izriet, pirmkārt, ka Komisija nepiemēroja pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai paredzēto metodi, kas balstās uz pārdošanas apjoma vērtību tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārkāpumā, bet gan metodi, kurā izmanto ģenērisko zāļu sabiedrību saņemto līdzekļu nodošanas summu kā pamatsummu naudas soda apmēra aprēķināšanai, otrkārt, ka tā šādi rīkojās, pamatojoties uz pašu nolīgumu mērķi – jo tie bija nolīgumi par izslēgšanu no tirgus –, kā dēļ ģenērisko zāļu sabiedrības pārkāpumu laikposmā nebija klātesošas minētajā tirgū, un, treškārt, ka tā uzskatīja, ka izraudzītā metode tai ļauj ņemt vērā it īpaši pārkāpuma smagumu un tā ilgumu.

1914 Šāds pamatojums ļāva prasītājām saprast iemeslus, kuru dēļ Komisija attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrībām izmantoja atšķirīgu metodi – kas it īpaši neietvēra papildsummas piemērošanu – nekā metode, kas paredzēta pamatnostādnēs naudas soda aprēķināšanai. Tas arī ļauj Savienības tiesai veikt tiesiskuma pārbaudi un īstenot savu tiesas neierobežoto kompetenci.

1915 Tādēļ iebildums par nepietiekamu pamatojumu šajā ziņā ir jānoraida.

1916 Noslēgumā ir jānorāda, ka to, ka pirmajam LESD 101. panta pārkāpumam tika piemērota papildsumma, kas aprēķināta, pamatojoties uz likmi 11 % no pārdošanas apjoma vērtības, kura ir zemāka nekā pamatnostādņu 25. punktā paredzētā likmju amplitūda, un kas it īpaši tika piemērota tikai vienam no LESD 101. panta pārkāpumiem, kuri noteikti attiecībā uz *Servier*, nevar uzskatīt par nesamērīgu, ņemot vērā visus atbilstīgos lietas apstākļus, kā tie atgādināti iepriekš 1816.–1818. punktā.

1917 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

g) Par samērīguma principa un sodu individualizēšanas principa pārkāpumu

1918 Prasītājas izvirza divus iebildumus attiecībā, pirmkārt, uz to, ka netika ņemti vērā *Servier* konkrētie apstākļi, un, otrkārt, uz administratīvā procesa ilgumu.

1) Par to, ka netika ņemti vērā “Servier” konkrētie apstākļi

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

1922 Pirmkārt, apstāklis, ka *Servier* ir “viena produkta” uzņēmums – pieņemot, ka tas tiktu pierādīts –, pats par sevi nelika Komisijai samazināt naudas sodu apmēru. Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītājas šī argumenta atbalstam nemin nevienu saistošu Savienības tiesību normu un nevienu judikatūras precedentu.

- 1923 Turklāt tāds uzņēmums kā prasītāja, kuras ļoti lielu kopējā apgrozījuma daļu veido izstrādājums, saistībā ar kuru ir notikusi aizliegtā vienošanās, arī gūst no tā ļoti lielu labumu (šajā nozīmē skat. ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Pilkington Group* u.c./Komisija, C-101/15 P, EU:C:2016:258, 100. punkts). Tādējādi apstāklis, ka *Servier* ir “viena produkta” uzņēmums, pats par sevi nav pamats samazināt naudas soda apmēru.
- 1924 Attiecībā uz atsaukšanos uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, kurā tā esot samazinājusi naudas sodu apmēru, pamatojoties uz “viena produkta” uzņēmuma esamību, ir jānorāda, ka prasītāju minētais precedents, kā prasītājas to izklāstījušas, attiecās uz atšķirīgiem apstākļiem nekā šajā lietā aplūkojamie, jo Komisija bija samazinājusi attiecīgā naudas soda apmēru, lai izvairītos no tā, ka tas sasniegtu Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā minēto līmeni 10 % no apgrozījuma.
- 1925 Turklāt saskaņā ar judikatūru Komisijai ir rīcības brīvība naudas sodu apmēru noteikšanā, lai virzītu uzņēmumu rīcību uz konkurences tiesību normu ievērošanu. Tas, ka Komisija iepriekš piemērojusi noteiktus naudas sodus par noteiktiem pārkāpumu veidiem, neizslēdz tai iespēju palielināt šo sodu līmeni līdz Regulā Nr. 1/2003 norādītajām robežām, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu Savienības konkurences politikas īstenošanu. Gluži pretēji, Savienības konkurences tiesību normu efektīvas piemērošanas priekšnoteikums ir tāds, ka Komisija jebkurā brīdī var pielāgot naudas soda līmeni šīs politikas vajadzībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 8. septembris, *Lundbeck*/Komisija, T-472/13, pārsūdzēts, EU:T:2016:449, 773. punkts).
- 1926 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības atsaukties uz tiesiskās palāvības aizsardzības principu ir ikvienai personai, kurai Savienības iestāde ir radījusi pamatotas cerības. Tiesības atsaukties uz tiesisko palāvību rodas, ja ir izpildīti trīs kumulatīvi nosacījumi. Pirmām kārtām, Savienības iestādei ir jābūt sniegušai ieinteresētajai personai precīzus, beznosacījumu un saskaņotus solījumus no kompetentiem un uzticamiem avotiem. Otrām kārtām, šie solījumi var radīt legītimas cerības personai, kurai tie ir adresēti. Trešām kārtām, dotajiem solījumiem ir jābūt saderīgiem ar piemērojamajām tiesību normām (skat. spriedumu, 2014. gada 5. septembris, *Éditions Odile Jacob*/Komisija, T-471/11, EU:T:2014:739, 91. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 1927 Prasītāju minētie elementi, proti, Parlamenta rezolūcija un par konkurenci atbildīgā Komisijas locekļa paziņojums ļautu, lielākais, secināt, ka pastāv iespēja nākotnē grozīt vadlīnijas naudas soda aprēķināšanai, lai ņemtu vērā “viena produkta” uzņēmumu īpašās iezīmes. Tātad nav runas par precīziem, beznosacījumu un saskaņotiem solījumiem, kas var radīt *Servier* legītimas cerības.
- 1928 Otrkārt, apstāklis – pieņemot, ka tas būtu pierādīts, – ka *Servier* pārvalda bezpeļņas fonds, kurš nemaksā dividendes saņēmējiem privātpersonām un kurš tādējādi var veltīt lielu daļu peļņas vai pat visu peļņu pētniecībai, nekādi nelika Komisijai samazināt naudas soda apmēru.
- 1929 Turklāt Komisijai ir rīcības brīvība, nosakot naudas soda apmēru (skat. iepriekš 1925. punktu).
- 1930 Pat pieņemot, ka prasītājas būtu vēlējušās apstrīdēt *Servier* uzņēmuma statusu konkurences tiesību izpratnē, tādā gadījumā būtu jānorāda, ka trīs uzņēmumi apstrīdētā lēmuma adresāti, kas arī ir prasītājas, nav fondi.
- 1931 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka apstāklis, ka preču un pakalpojumu piedāvājums tiek veikts bez peļņas gūšanas nolūka, nav šķērslis, lai subjektu, kas tirgū veic šādas darbības, uzskatītu par uzņēmumu, jo šis piedāvājums konkurē ar tādu tirgus dalībnieku piedāvājumiem, kam ir peļņas gūšanas nolūks (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 1. jūlijs, *MOTOE*, C-49/07, EU:C:2008:376, 27. punkts).
- 1932 Treškārt, prasītājas min sodu individualizēšanas principa neievērošanu.

¹⁹³³ Šajā saistībā ir jāatgādina, ka sodu un sankciju individualizēšanas princips prasa, lai saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktu uzliktā naudas soda apmērs, kas ir jāmaksā solidāri, tiktu noteikts atkarībā no pārkāpuma, kurā individuāli tiek vainots attiecīgais uzņēmums, smaguma un no tā ilguma (spriedumi, 2014. gada 10. aprīlis, Komisija u.c./*Siemens Österreich* u.c., no C-231/11 P līdz C-233/11 P, EU:C:2014:256, 52. punkts, un 2014. gada 19. jūnijs, *FLS Plast*/Komisija, C-243/12 P, EU:C:2014:2006, 107. punkts).

¹⁹³⁴ Prasītāju arguments neattiecas uz tādu solidaritātes attiecību apstrīdēšanu, ko Komisija būtu piemērojusi, uzliekot tādu pašu naudas soda dažādiem uzņēmumiem.

¹⁹³⁵ Turklāt tas, ka Komisija nav samazinājusi *Servier* uzliktā naudas soda apmēru, lai ņemtu vērā, ka tā ir bezpeļņas fonds, kas nemaksā dividendes saņēmējam privātpersonai un kas tādējādi var veltīt lielu daļu peļņas vai pat visu peļņu pētniecībai, neļauj pierādīt, ka Komisija nebūtu noteikusi kopējo *Servier* uzliktā naudas soda apmēru atkarībā no pārkāpuma, kurā šī sabiedrība individuāli tiek vainota, smaguma un no tā ilguma, kā paredz iepriekš 1933. punktā minētā judikatūra.

¹⁹³⁶ No iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida.

2) Par administratīvā procesa ilgumu

i) Lietas dalībnieku argumenti

[..]

ii) Vispārējās tiesas vērtējums

¹⁹⁴¹ Ir jāatgādina, ka, lai arī principa par saprātīga termiņa ievērošanu pārkāpums pamato tāda lēmuma atcelšanu, kas ir pieņemts administratīvajā procedūrā, balstoties uz LESD 101. un 102. pantu, jo tas sevī ietver arī attiecīgā uzņēmuma tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, fakts, ka Komisija nav ievērojusi saprātīgu šādas administratīvās procedūras termiņu, ja tas ir pierādīts, nevar būt pamats uzliktā naudas soda summas samazināšanai (skat. spriedumu, 2016. gada 9. jūnijs, *PROAS*/Komisija, C-616/13 P, EU:C:2016:415, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁹⁴² Šajā gadījumā prasītājas nekādi neapgalvo, ka principa par saprātīga termiņa ievērošanu apgalvotā neievērošana būtu radījusi *Servier* tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Tādējādi ar šo neievērošanu, pat ja pieņemtu, ka tā ir pierādīta, nevar pamatot apstrīdētā lēmuma atcelšanu. Tāpat, piemērojot iepriekš 1941. punktā minēto judikatūru, ar to nevar ļaut prasītājam saņemt tām uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu.

¹⁹⁴³ Katrā ziņā Komisija sava iebildumu raksta 1037. punktā norāda:

“Komisija uzskata, ka tā ir izpildījusi visus savus likumā paredzētos pienākumus attiecībā uz administratīvā procesa ilgumu. Šajā gadījumā Komisija uzsāka *ex officio* izmeklēšanu 2008. gada 24. novembrī. Lēmums tika pieņemts 2014. gada 9. jūlijā. Lēmumā jau bija uzsvērti daudzie pasākumi, kas tika veikti izmeklēšanas laikā. [...] Komisijas ieskatā, lietas tvērums un nozīmīgums – gan attiecībā uz dažādajām darbībām, kas ir izmeklēšanas priekšmets, gan attiecībā uz iesaistīto uzņēmumu un iestāžu skaitu – palīdz izskaidrot izmeklēšanas ilgumu. Komisija uzsver, ka lēmums bija adresēts trīspadsmit uzņēmumiem, attiecas uz LESD 101. un 102. panta piemērošanu, sešiem atsevišķiem pārkāpumiem un divām tirgus definīcijām un ka tā pieņemšanai bija nepieciešama ievērojama apjoma dokumentācijas analīze. Komisija nosūtīja vairāk nekā 200 [informācijas pieprasījumu], veica 6 uzņēmumu pārbaudi, organizēja vairāk nekā 15 darba sanāksmes ar attiecīgajiem uzņēmumiem un izstrādāja lietas materiālus, kuros ietvertas vairāk nekā 11 000 vienības. [...]”

- 1944 Šie elementi, kurus prasītājas nav apstrīdējušas un kuriem pievienojama aplūkojamās lietas gan juridiskā, gan faktu sarežģītība, kas izriet, vismaz daļēji, no to nolīgumu formulējuma, kuru līdzizstrādātājas bija prasītājas, ļauj secināt, ka administratīvā procesa ilgums šajā gadījumā nepārsniedza saprātīgu termiņu.
- 1945 Ir jāpiebilst, ka iepriekš 1944. punktā veiktais sarežģītības konstatējums nav pretrunā tam, ko Komisija turklāt ir minējusi apstrīdētā lēmuma 3110. apsvērumā, kurā tā ir norādījusi šādi:
- “[...] Katrā ziņā šajā gadījumā darbības, kuru mērķis bija izslēgšana no tirgus, pretī saņemot līdzekļu nodošanu, tajā, kas attiecas uz naudas sodu uzlikšanu, nevar uzskatīt par juridiski sarežģītām un to nelikumība pusēm bija paredzama.”
- 1946 Jāatgādina, ka, lai arī, ņemot vērā to, ka aplūkojamie nolīgumi tika noslēgti kā izlīguma nolīgumi patentu jomā, šo nolīgumu pārkāpjošais raksturs varēja nebūt skaidri pamanāms tādām ārējām novērotājam kā Komisija, tas pats nav sakāms par nolīguma pusēm.
- 1947 No iepriekš minētā izriet, ka šis iebildums un līdz ar to pamats kopumā ir jānoraida.

h) Kopsavilkums par naudas sodu atcelšanu un to apmēra samazināšanu

- 1948 Ir jāatgādina, ka strīdigie nolīgumi, izņemot ar *Krka* noslēgtos nolīgumus, ir nolīgumi par izslēgšanu no tirgus, ar kuriem tiek īstenoti pret konkurenci vērsti mērķi. Konkurentu izslēgšana no tirgus ir tirgus sadales un ražošanas ierobežošanas galējā forma (skat. iepriekš 1816. punktu). Līdz ar to šādi nolīgumi atbilstoši pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 23. punktam principā ir bargi sodāmi (skat. iepriekš 1816. punktu).
- 1949 Turklāt šie nolīgumi, kuru pamatā ir pamudinājums, nevis tas, ka puses atzīst aplūkojamā patenta spēkā esamību, ļāva *Servier* aizstāt patentu strīdu riskus un neskaidrības, kas saistītas ar nosacījumiem un iespējām attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību ienākšanu tirgū, ar pārliecību, ka sabiedrības, kuru dēļ bija noslēgts nolīgums, tiks atturētas no tirgus (skat. iepriekš 1819. punktu).
- 1950 Visbeidzot ir jānorāda, ka šie nolīgumi tika īstenoti.
- 1951 Turklāt jāatgādina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā (3128. apsvēruma) ņēma vērā faktu, ka *Servier* bija izdarījusi vairākus – tiesa, atsevišķus – pārkāpumus, bet tiem bija saistība ar to pašu produktu, perindoprilu, un lielā mērā ar tām pašām ģeogrāfiskajām teritorijām un tiem pašiem laikposmiem. Šajā īpašajā kontekstā nolūkā izvairīties no iespējami nesamērīga rezultāta, tā nolēma attiecībā uz katru pārkāpumu samazināt *Servier* pārdošanas apjoma vērtības proporciju, kas bija ņemta vērā, nosakot naudas soda pamatsummu. Tādējādi tā veica korekciju, kas vidēji par 54,5 % samazināja visu pārdošanas apjoma vērtību saistībā ar LESD 101. panta dažādajiem pārkāpumiem.
- 1952 Turklāt pārdošanas apjoma vērtības proporcija, ko Komisija izmantoja naudas soda apmēra aprēķināšanai, proti, 10 vai 11 % atkarībā no gadījuma, ir tikai apmēram trešdaļa no maksimālās proporcijas, ko var izmantot.
- 1953 Visbeidzot Vispārējā tiesa, ņemot vērā saiknes starp *Matrix* nolīgumu un *Niche* nolīgumu, samazināja apmēru naudas sodam, kas *Servier* bija uzlikts par *Matrix* nolīgumu.
- 1954 Ņemot vērā iepriekš 1948.–1953. punktā atgādinātos elementus, kā arī visus apsvērumus, kas minēti šajā spriedumā, ir jāsecina, ka naudas soda apmērs, kas uzlikts *Servier* atbilstoši LESD 101. pantam, ņemot vērā samazinājumus, ko Vispārējā tiesa jau piemērojusi, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, nav nesamērīgs, pat ja Komisija apstrīdētā lēmuma 3130. apsvērumā uzskatīja – kļūdaini,

kā izriet no atbildes uz pamatu par kļūdām vērtējumā attiecībā uz konkrētā tirgus noteikšanu –, ka *Servier* “piederēja ļoti lielas tirgus daļas šī lēmuma vajadzībām noteiktajos konkrētajos tirgos, uz kuriem attiecās [LESD] 101. panta pārkāpumi”.

- 1955 Ir arī jāprecizē, ka, ņemot vērā, ka Komisija pamatoti uzskatīja, ka konstatētie pārkāpumi bija atsevišķi pārkāpumi (skat. iepriekš 1685.–1691. punktu), tas, ka naudas soda kopējā summa veido ievērojamu procentuālo daļu no *Servier* apgrozījuma pasaulē, neļauj secināt, ka šis naudas sods būtu nesamērīgs. Tas ir vēl jo mazāk nesamērīgs tāpēc, ka Vispārējā tiesa šo procentuālo daļu būtiski samazināja, īstenojot savu neierobežoto kompetenci.
- 1956 No visa iepriekš minētā izriet, ka ir jānoraida prasītāju pakārtotie prasījumi, ciktāl tie attiecas uz naudas sodu, kas uzlikts *Servier* par LESD 101. panta pārkāpumiem, izņemot prasījumus, ar kuriem tiek mēģināts panākt, pirmām kārtām, tā naudas soda atcelšanu, kas uzlikts *Servier* par pārkāpumu saistībā ar nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Krka*, un, otrām kārtām, tā naudas soda samazinājumu, kas uzlikts *Servier* par pārkāpumu saistībā ar *Matrix* nolīgumu. Saistībā ar prasītāju pakārtotajiem prasījumiem, ciktāl tie attiecas uz LESD 102. panta pārkāpumu, tie ir jāapmierina, līdz ar ko apstrīdētā lēmuma 6. pants, kurā Komisija ir konstatējusi LESD 102. panta pārkāpumu, ir jāatceļ (skat. iepriekš 1638. punktu).
- 1957 Visbeidzot ir jāpiebilst, ka Komisija aprēķināšanas kārtībā attiecībā uz katru no naudas sodiem saistībā ar dažādajiem LESD 101. panta pārkāpumiem, kurus tā bija konstatējusi, ieviesa korekcijas koeficientu, kas atkarīgs no vienā dalībvalstī vienlaikus notikušo pārkāpumu skaita. Tādējādi secinājums, saskaņā ar kuru kāds no LESD 101. panta pārkāpumiem nav pierādīts, iespējams, varētu likt Vispārējai tiesai uzdot jautājumu par to, vai būtu iespējams palielināt *Servier* uzlikto naudas sodu saistībā ar pārējiem LESD 101. panta pārkāpumiem.
- 1958 Tomēr, ņemot vērā visus šīs lietas apstākļus, it īpaši tos, kas atgādināti iepriekš 1954. punkta beigās, nav pamata veikt šādu palielināšanu, kuru Komisija turklāt nekādi nav prasījusi.

IV. Vispārējie secinājumi

- 1959 Pirmkārt, saistībā ar LESD 101. pantu no visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija varēja pamatoti konstatēt konkurences ierobežojumu mērķa dēļ attiecībā uz *Niche*, *Matrix*, *Teva* un *Lupin* nolīgumiem. Šajos apstākļos katrā ziņā nav nepieciešams pārbaudīt, vai konkurences ierobežojuma seku dēļ konstatējums attiecībā uz šiem pašiem nolīgumiem ir pamatots.
- 1960 Turpretī, pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu, kas konstatēts saistībā ar nolīgumiem, kuri noslēgti ar *Krka*, Vispārējā tiesa secina, ka Komisija nav pierādījusi konkurences ierobežojuma mērķa dēļ esamību. Pārbaudot Komisijas veikto konstatējumu par konkurences ierobežojumu seku dēļ, Vispārējā tiesa tāpat secina, ka tas nav pierādīts. Tādējādi apstrīdētā lēmuma 4. pants ir jāatceļ, ciktāl ar šo pantu Komisija attiecībā uz nolīgumiem, kuri noslēgti starp *Servier* un *Krka*, konstatēja *Servier* dalību pārkāpumā atbilstoši LESD 101. panta 1. punktam. Līdz ar to ir jāatceļ arī apstrīdētā lēmuma 7. panta 4. punkta b) apakšpunkts, ar kuru Komisija *Servier* saistībā ar šo pārkāpumu uzlika naudas sodu 37 661 800 EUR apmērā.
- 1961 Otrām kārtām, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, Vispārējā tiesa uzskata, ka naudas sods, kas uzlikts *Servier* par apstrīdētā lēmuma 2. pantā konstatēto pārkāpumu saistībā ar *Matrix* nolīgumu, ir pārāk augsts. Līdz ar to šis naudas sods, kas izriet no apstrīdētā lēmuma 7. panta 2) punkta b) apakšpunkta, ir jāsamazina un jānosaka 55 385 190 EUR apmērā.
- 1962 Attiecībā uz pārējo – naudas soda, ko Komisija uzlikusi *Servier* saistībā ar *Niche*, *Teva* un *Lupin* nolīgumiem, apmērs ir jāapstiprina.

¹⁹⁶³ Otrkārt, attiecībā uz LESD 102. pantu Vispārējā tiesa uzskata, ka nav pierādīts, ka konkrētais galaproduktu tirgus aprobežojās ar perindoprilu. Tā kā *Servier* dominējošais stāvoklis nav pierādīts ne šajā tirgū, ne tehnoloģijas tirgū, tiek apšaubīta šī stāvokļa ļaunprātīgā izmantošana, kā rezultātā apstrīdētā lēmuma 6. pants attiecībā uz šī pārkāpuma konstatējumu ir jāatceļ. Līdz ar to ir jāatceļ arī apstrīdētā lēmuma 7. panta 6. punkts, ar kuru Komisija *Servier* saistībā ar šo pārkāpumu uzlika naudas sodu 41 270 000 EUR apmērā.

V. Par tiesāšanās izdevumiem

¹⁹⁶⁴ Atbilstoši Reglamenta 134. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram nolēmums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram nolēmums ir labvēlīgs.

¹⁹⁶⁵ Saskaņā ar Reglamenta 134. panta 3. punkta pirmo teikumu, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, tie sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

¹⁹⁶⁶ Tā kā prasītājām un Komisijai spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, tad katrs dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.

¹⁹⁶⁷ Atbilstoši Reglamenta 138. panta 3. punktam Vispārējā tiesa var nolemt, ka personai, kas iestājusies lietā un kas nav šā panta 1. un 2. punktā minētā persona, savi tiesāšanās izdevumi ir jāsedz pašai.

¹⁹⁶⁸ Tā kā iepriekš 1967. punktā minētais noteikums attiecas uz *EFPIA*, ir jāpiespriež tai savus tiesāšanās izdevumus segt pašai.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

nospriež:

- 1) Atcelt Komisijas Lēmuma C(2014) 4955 *final* (2014. gada 9. jūlijs) par LESD 101. un 102. panta piemērošanas procedūru (lieta AT.39612 – Perindopriils (*Servier*)) 4. pantu, ciktāl ar to ir konstatēta *Servier SAS* un *Laboratoires Servier SAS* dalība šajā pantā minētajos nolīgumos.
- 2) Atcelt Lēmuma C(2014) 4955 *final* 6. pantu.
- 3) Atcelt Lēmuma C(2014) 4955 *final* 7. panta 4. punkta b) apakšpunktu un 6. punktu.
- 4) Noteikt *Servier* un *Laboratoires Servier* uzlikto naudas sodu par Lēmuma C(2014) 4955 *final* 2. pantā minēto pārkāpumu, kā tas izriet no minētā lēmuma 7. panta 2. punkta b) apakšpunkta, 55 385 190 EUR apmērā.
- 5) Prasību pārējā daļā noraidīt.
- 6) Gan *Servier*, *Servier Laboratories Ltd* un *Laboratoires Servier*, gan Eiropas Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.
- 7) *European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA)* sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Gervasoni

Bieliūnas

Madise

da Silva Passos

Kowalik-Bańczyk

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2018. gada 12. decembrī.

[Paraksti]

Satura rādītājs

I. Tiesvedības priekšvēsture	2
A. Par prasītājām	2
B. Par perindoprilu un tā patentiem	2
1. Perindopriļs	2
2. Molekulas patents	3
3. Sekundārie patenti	3
4. Otrās paaudzes perindopriļs	3
C. Par strīdiem saistībā ar perindoprilu	4
1. Procesi EPI	4
2. Tiesvedības valsts tiesās	4
a) Tiesvedība starp “Servier”, no vienas puses, un “Niche” un “Matrix”, no otras puses	4
b) Strīdi starp “Servier”, no vienas puses, un “Ivax” un “Teva”, no otras puses	5
c) Strīdi starp “Servier” un “Krka”	5
d) Strīds starp “Servier” un “Lupin”	6
e) Strīdi starp “Servier” un “Apotex”	6
D. Par izlīgumiem ar patentiem saistītos strīdos	6
1. “Servier” noslēgtie nolīgumi ar “Niche” un “Unichem”, kā arī ar “Matrix”	7
2. Starp “Servier” un “Teva” noslēgtais nolīgums	8
3. Starp “Servier” un “Krka” noslēgtie nolīgumi	9
4. Starp “Servier” un “Lupin” noslēgtais nolīgums	10
E. Par nepieciešamo tehnoloģiju iegādi	10
F. Par nozares apsekojumu	11
G. Par administratīvo procedūru un apstrīdēto lēmumu	11
II. Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi	12
III. Juridiskais pamatojums	13
A. Par pieņemamību	13

1.	Par prasījumu trešās daļas pieņemamību	13
a)	Lietas dalībnieku argumenti	13
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	14
2.	Par dažu prasības pieteikuma pielikumu pieņemamību	16
a)	Lietas dalībnieku argumenti	16
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	16
B.	Par lietas būtību	19
1.	Par objektivitātes principa un tiesību uz labu pārvaldību pārkāpumu	19
a)	Lietas dalībnieku argumenti	19
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	19
2.	Par to, ka nav notikusi faktiskā konsultēšanās ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju	25
a)	Lietas dalībnieku argumenti	25
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	25
3.	Par tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību, tiesību uz aizstāvību un pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa pārkāpumu	31
a)	Lietas dalībnieku argumenti	31
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	31
4.	Par faktu sagrozišanu	34
a)	Lietas dalībnieku argumenti	34
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	34
5.	Par kļūdām tiesību piemērošanā attiecībā uz jēdziena “konkurences ierobežojums mērķa dēļ” definīciju	37
a)	Par izlīguma nolīgumu patentu jomā ierobežojuma mērķa dēļ raksturu	38
1)	Par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ	38
2)	Par intelektuālā īpašuma tiesībām un it īpaši par patentiem	41
3)	Par izlīgumiem ar patentiem saistītos strīdos	44
4)	Par izlīguma nolīgumu patentu jomā un konkurences tiesību samērošanu	45
5)	Par pamudinājumu	49
6)	Par akcesorisko ierobežojumu teorijas piemērojamību izlīguma nolīgumiem	50

7) Par izlīguma nolīgumu patentu jomā un ASV konkurences tiesību samērošanu	52
8) Par izlīguma nolīgumu pēc būtības divējādajām sekām	53
b) Par Komisijas pieņemtajiem kritērijiem, ar kādiem izlīguma nolīgumi kvalificējami par ierobežojumu mērķa dēļ	54
1) Par kritēriju attiecībā uz potenciālo konkurenci	54
i) Lietas dalībnieku argumenti	54
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	55
– Par potenciālās konkurences vērtējuma kritērijiem	55
– Par šķēršļiem potenciālajai konkurencei, ko veido prasītāju patenti	60
2) Par kritēriju attiecībā uz ģenērisko zāļu sabiedrību apņemšanos ierobežot to neatkarīgos centienus ienākt tirgū	68
i) Lietas dalībnieku argumenti	68
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	69
3) Par kritēriju attiecībā uz līdzekļu nodošanu par labu ģenērisko zāļu sabiedrībām	70
i) Lietas dalībnieku argumenti	70
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	70
6. Par nolīgumiem, kas noslēgti ar “Niche” un ar “Matrix”	72
a) Par “Niche” un “Matrix” potenciāla konkurenta statusu	72
b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Niche” un “Matrix” nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ	72
1) Lietas dalībnieku argumenti	72
2) Vispārējās tiesas vērtējums	72
i) Par pamudinošas līdzekļu nodošanas neesamību	73
ii) Par neapstrīdēšanas un netirgošanas noteikumu pietiekami kaitējoša rakstura neesamību	77
c) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Niche” un “Matrix” nolīgumu kvalifikāciju par konkurences ierobežojumiem seku dēļ	79
7. Par nolīgumu, kas noslēgts ar “Teva”	79
a) Par “Teva” potenciāla konkurenta statusu	79
b) Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Teva” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ	79
1) Lietas dalībnieku argumenti	79

2)	Vispārējās tiesas vērtējums	80
i)	Par to, ka nav tikuši ierobežoti ģenērisko zāļu sabiedrības centieni konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību	80
ii)	Par pamudinošas priekšrocības neesamību	85
–	Par galīgo fiksēto zaudējumu atlīdzību	86
–	Par sākotnējo summu	86
iii)	Par pakārtoti izvirzīto iebildumu attiecībā uz pārkāpuma ilgumu	89
c)	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Teva” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ	89
8.	Par nolīgumu, kas noslēgts ar “Lupin”	89
a)	Par “Lupin” potenciāla konkurenta statusu	89
b)	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīguma, kas noslēgts ar “Lupin”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ	90
1)	Lietas dalībnieku argumenti	90
2)	Vispārējās tiesas vērtējums	90
i)	Par pamudinošas priekšrocības neesamību	90
ii)	Par to, ka nav tikuši ierobežoti ģenērisko zāļu sabiedrības centieni konkurēt ar oriģinālo zāļu sabiedrību	94
iii)	Par pārkāpuma neesamību	98
iv)	Par pamatu, ko “Servier” min pakārtoti un kas attiecas uz kļūdu pārkāpuma ilguma noteikšanā	101
c)	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz “Lupin” nolīguma kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ	103
9.	Par nolīgumiem, kas noslēgti ar “Krka”	103
a)	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīgumu, kas noslēgti ar “Krka”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ	103
1)	Par izlīguma nolīgumu un licences nolīgumu	103
i)	Lietas dalībnieku argumenti	103
ii)	Vispārējās tiesas vērtējums	103
2)	Par cesijas nolīgumu	114
i)	Lietas dalībnieku argumenti	114
ii)	Vispārējās tiesas vērtējums	114

b)	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz nolīgumu, kas noslēgti ar “Krka”, kvalifikāciju par konkurences ierobežojumu seku dēļ	116
1)	Lietas dalībnieku argumenti	116
2)	Vispārējās tiesas vērtējums	116
i)	Par Komisijas izmantoto pieeju	116
ii)	Par šajā lietā atbilstīgo judikatūru	119
iii)	Par kļūdu vērtējumā	123
–	Par izlīguma nolīgumā minēto netirgošanas noteikumu	124
–	Par izlīguma nolīgumā minēto neapstrīdēšanas noteikumu	128
–	Par “Krka” tehnoloģijas licencēšanu	131
iv)	Par kļūdu tiesību piemērošanā	131
10.	Par pamatu attiecībā uz jēdziena “konkurences ierobežojums seku dēļ” definīciju	133
a)	Lietas dalībnieku argumenti	133
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	133
11.	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem	133
a)	Par piecu nolīgumu kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem	133
1)	Lietas dalībnieku argumenti	133
2)	Vispārējās tiesas vērtējums	133
b)	Par nolīgumu, kas noslēgti ar “Niche” un ar “Matrix”, kvalifikāciju par atsevišķiem pārkāpumiem	138
1)	Lietas dalībnieku argumenti	138
2)	Vispārējās tiesas vērtējums	138
12.	Par kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā attiecībā uz konkrētā galaproduktu tirgus noteikšanu	140
a)	Lietas dalībnieku argumenti	140
b)	Vispārējās tiesas vērtējums	140
1)	Ievada apsvērumi	141
i)	Par Savienības tiesas pārbaudes apjomu	141
ii)	Par produktu konkrētā tirgus noteikšanu farmācijas nozarē	142

2) Par pirmā iebilduma pirmo daļu attiecībā uz to, ka nav ņemti vērā visi ekonomiskā konteksta elementi	146
3) Par otro iebildumu attiecībā uz to, ka Komisija nav ņēmusi vērā AKEI ārstēšanas aizstājamību	148
i) Par nošķirumu starp perindoprilu un pārējiem AKEI iedarbīguma un blakusparādību ziņā	148
ii) Par ārstu “inertuma” fenomenu attiecībā uz jauniem pacientiem	156
iii) Par pacientu, kas saņem pastāvīgu ārstēšanu, vāju gatavību pārmaiņām	160
iv) Par veicināšanas pasākumiem	165
4) Par pirmā iebilduma otro daļu attiecībā uz pārāk lielu nozīmi, kas tirgus analizē piedēvēta cenas faktoram, un par trešo, pakārtoto iebildumu attiecībā uz to, ka Komisijas ekonometriskā analīze esot kļūdaina	168
5) Secinājumi	170
13. Par kļūdām vērtējumā attiecībā uz dominējoša stāvokļa esamību galaproduktu tirgū	171
a) Lietas dalībnieku argumenti	171
b) Vispārējās tiesas vērtējums	171
14. Par kļūdām tiesību piemērošanā un kļūdām vērtējumā attiecībā uz dominējoša stāvokļa esamību tehnoloģijas tirgū	173
a) Lietas dalībnieku argumenti	173
b) Vispārējās tiesas vērtējums	173
15. Par kļūdām tiesību piemērošanā un faktos saistībā ar dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas esamību	174
a) Lietas dalībnieku argumenti	174
b) Vispārējās tiesas vērtējums	174
16. Par pakārtotajiem prasījumiem nolūkā panākt naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu	175
a) Par apstrīdētajā lēmumā izmantotās interpretācijas neparedzamo raksturu	176
1) Lietas dalībnieku argumenti	176
2) Vispārējās tiesas vērtējums	176
b) Par kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz naudas sodu apvienošanu	179
1) Par jēdziena “vienots pārkāpums” pārkāpumu	179
i) Lietas dalībnieku argumenti	179
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	179

2) Par naudas sodu atbilstoši LESD 101. un 102. pantam apvienošanu	181
i) Lietas dalībnieku argumenti	181
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	181
c) Par pārdošanas apjoma vērtības aprēķināšanu	181
1) Par pārdošanas apjoma slīmnīcu tīklā ņemšanu vērā	181
i) Lietas dalībnieku argumenti	181
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	181
2) Par pārdošanas apjoma vērtības aprēķina nepietiekamo pamatojumu	183
i) Lietas dalībnieku argumenti	183
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	183
3) Par pārdošanas apjoma vērtības ģeogrāfisko tvērumu	184
i) Lietas dalībnieku argumenti	184
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	184
d) Par pārkāpumu smagumu	186
1) Lietas dalībnieku argumenti	186
2) Vispārējās tiesas vērtējums	186
e) Par pārkāpumu ilgumu	190
1) Par pārkāpumu sākuma brīža noteikšanu	190
i) Lietas dalībnieku argumenti	190
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	190
2) Par pārkāpumu beigu datumu	192
i) Lietas dalībnieku argumenti	192
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	192
f) Par papildsummas piemērošanu	193
1) Lietas dalībnieku argumenti	193
2) Vispārējās tiesas vērtējums	194
g) Par samērīguma principa un sodu individualizēšanas principa pārkāpumu	197
1) Par to, ka netika ņemti vērā “Servier” konkrētie apstākļi	197
i) Lietas dalībnieku argumenti	197

ii) Vispārējās tiesas vērtējums	197
2) Par administratīvā procesa ilgumu	199
i) Lietas dalībnieku argumenti	199
ii) Vispārējās tiesas vērtējums	199
h) Kopsavilkums par naudas sodu atcelšanu un to apmēra samazināšanu	200
IV. Vispārējie secinājumi	201
V. Par tiesāšanās izdevumiem	202